

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروژۆکۆلەکان

61

سالی / 2010 – بەرگی شەست و یەك

چاپی یەكەم / سالی 2010

پریست

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (10) خولی سییه می هه لباردن - سی شهممه 2010/11/2 ن 5

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (11) خولی سییه می هه لباردن - چوار شهممه 2010/11/3 ن 115

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (12) خولی سییه می هه لباردن - دوو شهممه 2010/11/8 ن 259

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (13) خولی سییه می هه لباردن - سی شهممه 2010/11/9 ن 333

ئەم پىرۇۋە ياسايە لەلايەن ژمارەى ياسايى ئەندامانى پەرلەمانەوۋە پېشكەش كراوۋ، ئەو ئەندامە بەرپىزانەى كە واژوويان كىردوۋە لەسەر ئەم پېشنيارە:

- 1- د.سەرۋەر عبدالرحمن.
- 2- گەشە دارا جلال.
- 3- كەيلى اكرم مەنتك.
- 4- د. تارا عبدالرزاق محمد.
- 5- بكر كريم محمد (ئاسۇ).
- 6- خليل عثمان حمدامين.
- 7- ئاواز عبدالواحد.
- 8- صبيحه احمد مصطفى.
- 9- بېرىقان سەرھەنگ.
- 10- عبدالسلام بەروارى.
- 11- سالم تۇما كاكۆ.
- 12- محمد احمد على(شارەزوورى).

ئەم پىرۇۋە ياسايە لە شازدە ماددە پېكھاتوۋە، لەگەل ھۆكارى دەرگىردنى ياسايەكە، داوا لە سەرۋكايەتى پەرلەمان دەكەين، ئىجالەى لىژنەكانى تاتبەتمەندو ئەندامانى پەرلەمانى بەرپىزى بىكات، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

ئەم پىرۇۋە ياسايە تەحويل دەكەين بۇ لىژنەى ياسايى و سەرجمە ئەندام پەرلەمانتارەكان، فەرموون بۇ خالىكى تر.

بەرپىز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

خالى ھوتەم لە بەرنامەى كار / خويندەنەۋەى يەكەمى پېشنيارى ياساي ھەژمار كىردنى پلەى زانستى بۇ ھەنگرانى بىروانامەى (ماستەرو دىكتورا) كە لە دەرەۋەى وەزارەتى خويندنى بالادا خزمەت دەكەن.

ئەم پىرۇۋە ياسايە لەلايەن ژمارەى ياسايى ئەندامانى پەرلەمانەوۋە پېشكەش كراوۋ، ئەو ئەندامە بەرپىزانەى كە واژوويان كىردوۋە لەسەر ئەم پېشنيارە:

- 1- د.سەرۋەر عبدالرحمن عمر.
- 2- گەشە دارا جلال.
- 3- عماد محمد حسين.
- 4- عمر حمد امين خدر(نورەدىنى).
- 5- شقان احمد عبدالقادر.

6- محمد احمد على (شاره زوورى).

7- خليل عثمان حمدامين.

8- كهيلي اكرم مهنتك.

9- د. تارا عبدالرزاق.

10- بييريفان سهرههنگ.

11- ئامينه زكري سعيد.

12- زكيه سيد صالح.

ئەم پرۆژە ياسايە لە شەش ماددە پيگهاتوو، ، داوا لە سەرۆكايەتی پەرلەمان دەكەين، رەوانەى لیژنەكانى تاتبەتمەندو ئەندامانى پەرلەمانى بەرپۆز بکات، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.ارسلان بايز اسماعيل / چيگري سەرۆكى پەرلەمان:

ئەم پرۆژە ياسايە تەحويل دەكەين بۆ لیژنەى ياسايى و لیژنەى دارايى و لیژنەى خویندىننى بالۆ توپۆزینەوہى زانستى و سەرجهەم ئەندام پەرلەمانتارەكان، فەرموون بۆ خالیكى تر.

بەرپۆز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

خالى هەشتەمى بەرنامەى كار / خویندىنەوہى يەكەمى پيشنيارى ياساى مافەكانى كەمئەندامان و خاوەن پيڤاويستىيە تايبەتەكان لە هەريمى كوردستان – عيراق.

ئەم پرۆژە ياسايە لەلايەن ژمارەى ياسايى ئەندامانى پەرلەمانەوہ پيشكەش كراو، ئەو ئەندامە بەرپۆزانەى كە واژووويان كرددووە لەسەر ئەم پيشنياره:

1- گەشە دارا جلال.

2- د.سەرۆەر عبدالرحمن عمر.

3- سالار محمود مراد.

4- محمد احمد على(شاره زوورى).

5- عمر حمد امين خدر(نورەدينى).

6- سۆزان شهاب نورى.

7- د.رفيق صابر قادر.

8- شەونم محمد غريب.

9- ئاواز عبدالواحد.

10- صبيحه احمد مصطفى.

11- بييريفان سهرههنگ.

12- د. تارا عبدالرزاق.

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروژۆکۆلەکان

75

سالی / 2011 – بەرگی حەفتاو پینج

چاپی یەكەم / سالی 2012

پریست

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (19) خولی سییهمی ههلبژاردن – دوو شهممه 2011/12/26 ن 5

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (20) خولی سییهمی ههلبژاردن – سی شهممه 2011/12/27 ن 65

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (21) خولی سییهمی ههلبژاردن – چوار شهممه 2011/12/28 ن 109

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (22) خولی سییهمی ههلبژاردن – پینج شهممه 2011/12/29 ن 249

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (23) خولی سییهمی ههلبژاردن – شهممه 2011/12/31 ن 343

پروتوكولى دانىشتىنى ژماره (20)

سى شەممە رېكەوتى 2011/12/27

كاتژمىر (11) ى پېش نيوەرۇى رۇزى سى شەممە رېكەوتى 2011/12/27 پەرلەمانى كوردستان -
عېراق بە سەرۇكايەتى بەرپىز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى) سەرۇكى پەرلەمان و، بە ئامادەبوونى

بەرپىز د. ارسلان بايز اسماعيل جىگىرى سەرۆك و، بەرپىز فرست أحمد عبدالله سكرتېرى پەرلەمان، دانیشتنى ژمارە (20) ى خولى سىيەم، سالى (2011) ى خوى بەست.

بەرنامە ى كار:

بەپىيى حوكمەكانى برگە (1) ى ماددە (20) لە پەپرەوى ناوخوى ژمارە (1) ى ھەموار كراوى سالى 1992 ى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستە ى سەرۆكايەتى پەرلەمان برپارى درا دانیشتنى ژمارە ى (20) ى خولى سىيەمى ھەلبژاردن لە كات (11) ى پىش نيوەرۆى رۆژى سى شەممە رىكەوتى 2011/12/27 دا بەم شىوہىە بىت:

1- گفتوگو كوردنى ئەم پىشنيارە ياسايانە ى خواروہ:

- أ- پىشنيارى ياساى مافەكانى كەم ئەندامان و خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان لە ھەرئىمى كوردستان.
- ب- پىشنيارى ياساى گرنگيدان بە كەمئەندامان و خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان.
- ج- پىشنيارى ياساى چاودىرى كردن و شياندىنى خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان لە ھەرئىمى كوردستان.
- د- پىشنيارى ياساى مافەكانى كورته بالآكان لە ھەرئىمى كوردستان.
- ھ- پىشنيارى ياساى تايبەت بە كورته بالآكان لە ھەرئىمى كوردستان.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەناوى خواى گەورەو مېھرەبان.

بەناوى گەلى كوردستان، دانیشتنەكەمان دەكەينەوہ، خولى سىيەمى ھەلبژاردن، سالى سىيەم، خولى گریدانى يەكەم، ژمارە ى دانیشتن (20)، رۆژى دانیشتن 2011/12/27، بەرنامە ى كار:

بەپىيى حوكمەكانى برگە ى (1) ماددە ى (20) لە پەپرەوى ناوخوى ژمارە (1) ى ھەموار كراوى سالى 1992 ى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستە ى سەرۆكايەتى پەرلەمان برپارىدا بەرنامە ى كارى دانیشتنى ژمارە (20) ى ئاساى خولى سىيەمى ھەلبژاردن لە كاتژمىر (11) ى پىش نيوەرۆ، بەلام دواكەوت بو كاتژمىر (11:30) ى پىش نيوەرۆى رۆژى سى شەممە رىكەوتى 2011/12/27 بەم شىوہىە بىت:

1- گفتوگو كوردنى ئەم پىشنيارە ياسايانە ى خواروہ:

- أ- پىشنيارى ياساى مافەكانى كەم ئەندامان و خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان لە ھەرئىمى كوردستان.
- ب- پىشنيارى ياساى گرنگيدان بە كەمئەندامان و خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان.
- ج- پىشنيارى ياساى چاودىرى كردن و شياندىنى خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان لە ھەرئىمى كوردستان.
- د- پىشنيارى ياساى مافەكانى كورته بالآكان لە ھەرئىمى كوردستان.
- ھ- پىشنيارى ياساى تايبەت بە كورته بالآكان لە ھەرئىمى كوردستان.

بەخىرھاتنى رىزدار ئاسۆس خان وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلايەتى و بەرپىز كاك سەعد رىكخەرى نيوان پەرلەمان و حكومەتى ھەرئىمى كوردستان دەكەين، زۆر بەخىرھاتن، ئىستا داوا لە لىژنە ى ياساى و

ليژنەى دارايى و ليژنەى كۆمەلەيەتى دەكەين كەرەم بىكەن بۇ شوپىنى خۇيان، فەرموون ليژنەى ياسايى كەرەم بىكەن.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

سەرەتا ليژنەى ياسايى و ليژنەكانى تىرى پەرلەمانى كوردستان پشتگىرى لە ھەر پرۆژە ياسايەك دەكات كە لە بەرژەوھەندى كەمئەندام و خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان بىت و، لەبەر گرنگى بابەتەكە پىنج پرۆژە پىشكەشى پەرلەمان كراوتەو، يەكيان لەلەيەن حكومەتەو، چوارشيان لەلەيەن ژمارەى ياسايى ئەندامانى پەرلەمانەو، ئىمە ھەرسى ليژنە لەسەر مەنصەينە، وا بە باشى دەزانين دەرفەتەيىكىمان بەرپىتى، بۇ ئەوھى راپۆرتىكى ھاوبەش پىشكەش بىكەين و، سوود وەرگىرين لە كات، بەتايبەتى خولى پەرلەمان لە تەواو بوون دايە، سەرى سالىش نزيك بۆتەو، ھەتا بتوانين لە ماوھەيكى نزيكدا ياساكە دەربىكەين بۇ بەرژەوھەندى ئەو شەرىحانەى لە كوردستاندا ھەيە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

رەئىتان ليژنەى دارايى و ئابوورى.

بەرپىز د.ئاراس حسين محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەپراستيدا ئەو ئەركەى كەوا لەلەيەن بەرپىزتانەو دەربارەى ئەو پرۆژە ياسايانە بۇ ليژنەى دارايى و ئابوورى، بەنيسبەت ليژنەى دارايى و ئابوورىيەو، تەنھا يەك نووسراوى بۇ ھاتووە، كە پرۆژە ياسايەكى لەگەلدايە، ئەو پرۆژە ياسايەى كە بە نووسراوى ژمارە (ك849) لە 2010/11/10 دەربارەى دەقى پرۆژە ياساي مافەكانى كەمئەندامان و خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان لە ھەريىمى كوردستان- عىراق ھاتووە بۇ ئىمە، كە لەلەيەن ژمارەى ياسايى ئەندامانى پەرلەمان پىشنيار كراو لە دانىشتنى ژمارە (12)ى رۆژى دوو شەممەى رىكەوتى 2010/11/8، لەكاتى خۇيدا ئىمە راپۆرتمان لەسەر ئەو پرۆژە ياسايە نووسىو، چوار پرۆژە ياسايەكەى تر كە بەرپىز كاك عەونى ئىشارەتى پىدا، لەپراستيدا بەشيوھەيكى فەرمى ئاراستەى ئىمە نەكراو، تەنھا راپۆرت ئىمە ھەمان بىت لەسەر ئەو پرۆژە ياسايە كە ئىستا ئامازەم پىدا، لەبەر ئەوھە من پشتگىرى لە بۆچوونەكەى كاك عەونى دەكەم لە ليژنەى ياسايى، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

راسته پرۇژەيەك كە ئەو ئىلتىزامى ماددى زۇرى تيا ھەبوو تەحويلى لىژنەكەتان كرا، ئەوانى تر پەيوەندى بە كاروبارى كۆمەلەيەتى و لىژنەى ياسايش بۇ دارپشتنەودى لە رووى ياساى ئاراستەيان كراو، كاك عبدالسلام لىژنەى كۆمەلەيەتى رەئى ئىو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

زۇر سوپاس، بەراستى لىژنەى ئىمە راپۇرتەمان نووسيوە دەربارەى ھەر پىنج پرۇژە ياسا، كاتى خۇى ھەستمان دەگرد ھەندىك لىرەو لەوئ ياساكان موتەكامل نىنە، پاش گەيشتنى پرۇژەى حكومەت، ئىمەش پىمان باش بوو لەگەل لىژنەى ياساى بەتايبەتى، لىژنەى دارايش ھەبىت، پىكەوە دانىشىن لە يەك ياسا ھەول بىدەين، ئەوئ مەبەستە بۇ خزمەت گردنى كىشەى خەلك ياساىەكى رىك و پىك دەرېكەين، بۇيە ئىمە ئەو پىشنيارە پەسند دەكەين، سەرەراى ئەوئش ھەر خوشك و برايانى ئەندامانى پەرلەمانى بەرپىز بزەن ئىشكالىيات ھەر دەمىنىت، ئايا ياساكە بۇ مەوھەقەين بىت، يان بۇ خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان بىت؟ ھەندىك توئزى تر ھەيە ياساى تايبەتى بۇ ھەبوو، ئايا بخوئنىنەوە ئەو ياساىە، يان نا؟ بۇيە منىش تەسەور دەكەم ئەم كۆبوونەوە موشتەرەكە زۇر گرنگە بە راپۇرتىكى ھاوبەش دىين، بەلكو تەواوى بكەين و پەسندى دەكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

نەك پرۇژەكان دەكرىتە يەك پرۇژە، پرۇژەكان ھەر بۇ خۇيان پرۇژەن، بەلام ئەو لىژنانە دەتوانن راپۇرتى ھاوبەشتان ھەبىت، كاك كاردۇ نوقتەى نىزامى ھەيە، فەرموو.

بەرپىز كاردۇ محمد پىرداود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىموايە ھەندىك پرۇژە بۇ توئزىكە، يەعنى ئەھمىيەتىكى گەورەى ھەيە لە رىكخستنى مافيان بە ياسا، دوو سالە پىشكەش كراو، يەعنى ئەمە جىگاي پرسيارە لىژنەكان تاكو ئىستا نەمانتوانى بىت ئەم پرۇژانە رىك بخەين، ئەو سەرەراى ئەوئش لىرە ئىمە دەتوانىن ئىستا موناقتەشەى بكەين، بۇ ئەوئ بلىين راپۇرتە موشتەرەكەو يەكخستنىان بىدەينەوە لىژنەكان بە موشتەرەكى راپۇرتى كۆتايى بنووسن سەبارەت بەو، چونكە دواخستنى، ئىمە لەبەردەم كۆتايى ھىنانى وەرزى ئەم خولەين، دوو مانگى تر لە يادى خۇيان يەككە لە گەلەيەكانيان بى بەش گردنى مافيان و بەرپرسيارىەتى پەرلەمان لەبەرامبەر خاوەن پىداويستىەكان دەرئەچوونى ئەو ياساىەو كەمتەرخەمى ئىمەيە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، كاك عەونى موداخەلەى ھەيە، فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئىمە نەمانوئىستوۋە دوا بىخىرىت بۇ پاش پىشۋى پەرلەمان، ھەرچەند سەعاتىك دەرۋەتەمان بدەنى، ئىمە دەتوانىن راپۇرتىكى ھاۋبەش پىشكەش بىكەين و كەموكورتىيەكان چارەسەر بىكەين، ھەر ئەگەر ئىمكان بوو ئەمپۇ ياساگە تەۋاۋ بىكەين، بەس چۈر، پىنج سەعات دەرۋەتەمان بدەنى، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

جارىكى تر دىئەنەۋە سەر ئەۋەى كە چەند ياساىەك پىشكەش دەكرىت بۇ يەك مەبەست، ئاساىيە، مافى ئەندام پەرلەمانە بەپىي ئەۋ تىروانىنەى خۇى ئەۋ ياساىە، بەلام لە ھەمان كاتدا حكومەتىش ياساىەكى ناردووۋ بۇ ھەمان مەبەست، دواخستەنەكە، ئىمە لەكاتىكدا لەگەلىدا دەبىن تەئجىلەكە لە ئەمپۇ تىپەر نەكات، ھەتاۋەكو سەعات (5)ى ئىۋارە دانىشتەكە دەست پى بىكاتەۋە، بە مەرجىك راپۇرتىكى موشتەرەك دروست بىت، ئەمپۇ ئەندامان راي خۇيان بدەن لەسەر ئەۋ راپۇرتە موشتەرەكەۋ لە جەلسەى داھاتوۋدا دەنگ بدەين لەسەر ئەۋ راپۇرتە كۆتايىە، بەلام تەئجىل بىكەين بۇ دواى خول، بەراستى ناكرىت تەنھا ئەمپۇ تاۋەكو سەعات (5)ى ئىۋارە، ياخود (6)ى ئىۋارە، جەنابى ۋەزىرىش دەبىت ئاگادار بىت، چونكە پىموايە ئەمپۇ ئاگادار كراۋتەۋە، ھەر پىش جەلسەكە، نوسخەى راپۇرتەكەشى لەلا نىيە، ئەۋەى لىژنەى ياساىى نووسىۋىەتى، جارىكى تر دەگەپمەۋە سەر ئەۋەى كە بلىم ئىمە ياساكانمان لە پەرلەمانى كوردستان كە پىشكەش دەكرىت، پىۋىستە راي لىژنەى موختەس بە ھەند ۋەربگىرىت لە پىشدا، دواى ئەۋە لىژنەى ياساىى كاروبارەكانى ياساىى خۇى رىك بىخات لەسەر ئەۋ ياساىە، بەلام دەبىنن ھەموو جارىك ھەمان كىشەمان توۋش دەبىتەۋە، راپۇرتى لىژنەى ياساىى عەرزو ئاسمانى فەرۋە لەگەل لىژنەى موختەس، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، بەنىسەت حكومەت، ئىمە ئاگادارمان كىردۆتەۋە، راپۇرتەكە خۇيىندەۋەى بۇ كراۋە، نوسخە بۇيان چوو، لە لىژنەكان دانىشتوۋنە، ئەۋە رىكخەرى نىۋان حكومەت و پەرلەمان تەشرىفيان لىرەيە، بەرنامەى كار ئەمە ھى ئەمپۇ نىيە داماننا بىتن، لە جەلسەكانى پىشەۋە، پىش ئەۋەى بانگى ۋەزىرىش بىكەين ئەۋ بەرنامەيە ھەبوۋە، دەبىت حازرى خۇيان ھەبىت، راستە، رەنگە سوۋ فەھمىك ھەبىتن، كاك عومەر عبدالعزىز كەرەم بىكە.

بەرپىز عمر عبدالعزىز بەاءالدىن:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

نازانم ئەم گىرقتە ھەموو جار بۇ دووبارە دەبىتتە، ئىستا ئىمە ئەوۋى حكومت (11) مانگە نىردراوھ بۇ پەرلەمان، ئەوۋى پىشتىرىشىيان خاۋەن پىداۋىستىيە تايبەتەكان سال و نىۋىكە ناردراروھ، يەئنى مانىع چىيە ئەم لىژنە بەرپىزانە مانگى وا ناكەن راپۇرتى لىژنە بىنن، بۇ لەناو ھۆلى پەرلەمان ھەموو جار ئەمە دووبارە دەبىتتە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

كاك ئاراس فەرموو.

بەرپىز د.ئاراس حسين محمود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

ھەز دەكەم ئامازە بە خالىك بەدەم، دەربارە ئەو نووسراۋى بۇ ئىمە ھاتوۋە، تەنھا يەك پرۇژە ياسامان بۇ ھاتوۋە، پىشتىر ئامازەم پىدا بە ژمارە (ك849) لە 2010/11/10، دواتر لىژنە دارايى و كاروبارى ئابوورى بە كۆنۋوسى ژمارە (44) لە 2011/1/16 راپۇرتى خۆى نووسيوۋ بەبى ھىچ جۇرە دواگەوتنىك، تەنھا.....

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

ئىستا كاك دكتور ئاراس لەسەر ئەوۋىيە، ئەم بەرپىزانە داوايان كىرد چەند سەعاتىك دوا بخرىت، موشكىلەكە ئەوۋىيە، ئىستا موناقتەشە راپۇرتەكە ناكەين، جەنابت گوتت لەگەللىن، وا نىيە؟ بەرپىزان، دانىشتنەكە دوا دەخەين بۇ سەعات (5:30) ى ئەمپۇى ئىۋارە، ئەمپۇش بەردەوام دەبىن لەسەر موناقتەشە، تەۋاۋى دەكەين، تاكو سەعات (5:30) ئىۋارە، داوا لە ھەرسى لىژنەى موشتەرەك دەكەين لەگەل جەنابى ۋەزىر پىكەۋە كىشەكانتان تەۋاۋ بكەن، تىكايە جارى تر شت مەھىننەۋە بۇ ناۋ قاعە، پىش ئەۋەى بىتە ئىرە چارەسەرى بىكرىت، خوا ئاگادارتان بىت.

دانیشتنی دووهم

به‌پښ سهرۆکی په‌رله‌مان:

به‌ناوی خوای گه‌وره‌و میهره‌بان.

به‌ناوی گه‌لی کوردستان، به‌رده‌وام ده‌بین له‌سه‌ر دانیشتنی ژماره (20)، که نه‌مړۆ پېش نیوه‌ړۆ بوو، له‌به‌ر ئیش و کاری لیژنه په‌یوه‌ندی‌داره‌کان، که داوایان کرد بوو دوامان‌خست، ئیستا کاره‌کانیان ته‌واو کرد، بویه تاکو ئیستا ئینتیزارمان کرد، دووباره به‌خیره‌هاتنی ری‌زداران ئاسۆس نجیب و کاک سه‌عد ده‌که‌ین، زۆر به‌خیره‌هاتن، داوا له لیژنه‌ی یاسایی و دارایی و کۆمه‌لایه‌تی ده‌که‌ین که‌ره‌م بکه‌ن بۆ شوینی خو‌یان، فه‌رموون لیژنه‌ی یاسایی که‌ره‌م بکه‌ن.

به‌پښ عونی کمال سعید به‌زاز:

به‌پښ سهرۆکی په‌رله‌مان.

به‌پښان نه‌ندامانی په‌رله‌مان.

ئیمه هه‌رسی لیژنه‌ی کاروباری یاسایی و لیژنه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و لیژنه‌ی دارایی و ئابووری په‌رله‌مانی کوردستان کۆبوونه‌وه‌یه‌کی هاوبه‌شمان نه‌نجامدا، به‌ ئاماده‌ بوونی ری‌زدار وه‌زیری کارو کاروباری کۆمه‌لایه‌تی هه‌ریمی کوردستان، له‌ نه‌نجامی گه‌فتوگۆیه‌کی تیرو ته‌سه‌ل توانیمان راپۆرتیکی هاوبه‌ش ئاماده بکه‌ین، ئیستا به‌ زمانی عه‌ره‌بی بۆتان ده‌خوینمه‌وه:

الی / رئاسة برلمان كوردستان - العراق

م/ تقرير مشترك

عقدت اللجان الشؤون القانونية، ولجنة الشؤون الاجتماعية والعائلة والطفل، ولجنة المالية والاقتصاد اجتماعاً مشتركاً بتاريخ 7/به‌فرانبار/2711 كوردي المصادف ليوم 2011/12/27 ميلادي، لدراسة مشاريع القوانين الخمس، وكالاتي:

- 1- مشروع قانون (الاهتمام بالمعوقين واصحاب الاحتياجات الخاصة) المقدم من قبل العدد القانوني لأعضاء البرلمان والمحال الى اللجان بعد القراءة الاولى له في جلسة البرلمان رقم (7) في 2010/5/5.
- 2- مشروع قانون (رعاية المعاقين في اقليم كوردستان - العراق) المقدم من قبل مجلس الوزراء الى برلمان كوردستان بالكتاب المرقم (15984) في 2010/12/28 والمحال الى اللجان بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية رقم (4) في 2011/10/3.
- 3- مشروع قانون خاص ب(قصار القامة) المقدم من قبل العدد القانوني لأعضاء البرلمان والمحال الى اللجان بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته رقم (21) في 2011/6/29.
- 4- مشروع قانون (حقوق قصاري القامة) المقدم من قبل العدد القانوني لاعضاء البرلمان والمحال الى اللجان بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته رقم (21) في 2011/6/29.

5- مشروع قانون (حقوق المعوقين وذوي الاحتياجات الخاصة في الإقليم) والمقدم من قبل العدد القانوني لأعضاء البرلمان، والمحال الى اللجان بعد القراءة الاولى له في الجلسة رقم (12) في 2010/11/8.

وبعد دراسة المشاريع نقترح مايلي:

اولاً: دمج المشاريع الخمسة في مشروع واحد، وجعل المشروع المقدم من قبل مجلس الوزراء اساساً للمناقشة مع الاستفادة من الافكار الواردة في المشاريع الاخرى المشار اليها.

ثانياً: هناك رأيان بشأن العنوان:

الرأي الاول: تقترح تسمية القانون بـ(قانون حقوق وامتيازات ذوي الاحتياجات الخاصة)، نظراً لأن المشاريع الخمسة تتضمن حماية حقوق ذوي الاحتياجات الخاصة ومنحهم امتيازات.

الرأي الثاني: (قانون حقوق وامتيازات المعاقين في إقليم كردستان).

ثالثاً: بالنسبة لـ(المادة الاولى) من المشروع نقترح ان تتضمن المادة الاولى تعريف بعض المصطلحات والتعابير ذات الصلة المباشرة بالقانون، وكالاتي:

يقصد بالمصطلحات والتعابير الآتية المعاني المبينة ازائها لأغراض هذا القانون:

1- الاقليم: إقليم كردستان - العراق.

2- الوزارة: وزارة العمل والشؤون الاجتماعية في الاقليم.

3- الوزير: وزير العمل والشؤون الاجتماعية في الاقليم.

4- المجلس: مجلس رعاية وتأهيل المعاقين في الاقليم.

5- الرئيس: رئيس مجلس رعاية وتأهيل المعاقين في الاقليم.

6- المعاق: هو الشخص المصاب بعجز دائم كلي أو جزئي خلقي أو غير خلقي وبشكل مستقر، في أي من حواسه أو قدراته الجسدية أو النفسية أو العقلية الى مدى يحد من الاداء الوظيفي لعضو أو اكثر من أعضاء جسمه مما يحول دون تلبية متطلبات حياته العادية.

7- بطاقة المعاق: هي الهوية الشخصية الخاصة التي تعرف المعاق وتصدر عن الوزارة، والتي تخوّل حاملها التمتع بالحقوق والامتيازات التي تمنحها القوانين والانظمة والتعليمات.

8- التأهيل: مجموعة الخدمات الطبية والتربوية والتعليمية والاجتماعية والمهنية والنفسية وتأمين الوسائل لتسهيل الوصول اليها لغرض تمكين المعاقين من ممارسة حياتهم بأستقلالية ومساعدتهم على الاندماج بالمجتمع.

9- مراكز التأهيل: هي المراكز التي يتم فيها أيواء المعاقين الذين لا يجدون من يرعاهم المصابين بالاعاقات الشديدة وتأهيلهم وتشغيلهم فيها حسب قدراتهم.

رابعاً:- بالنسبة لـ(المادة الثانية) نؤيد ما ورد في المشروع المقدم من قبل مجلس الوزراء، بالشكل الآتي:

يهدف هذا القانون الى:

أولاً: تعزيز وحماية وكفالة جميع الاشخاص المعاقين وضمان تمتعهم، على قدم المساواة مع الآخرين بجميع حقوق الانسان والحريات الاساسية وتعزيز احترام كرامتهم المتأصلة.
ثانياً: احترام كرامة المعاقين واستقلالهم الذاتي بما في ذلك حرية تقرير خياراتهم بأنفسهم واستقلاليتهم.
ثالثاً: إحترام القدرات المتطورة للأطفال ذوي الاعاقة وإحترام حقهم في الحفاظ على هويتهم.
خامساً: بالنسبة لـ(المادة الثالثة): هناك رأيان، احدهما يرى حذف المادة والآخر يرى الابقاء عليها:
يصنف المعاقون:

أولاً: حسب طبيعة العوق الى صنفين:

1- المعاقون بدنياً.

2- المعاقون عقلياً.

ثانياً: حسب قدراتهم على العمل كلياً:

1- المعاقون غير القادرين على العمل كلياً.

2- المعاقون غير القادرين على العمل جزئياً.

الفصل الثاني

(مجلس رعاية وتأهيل المعاقين)

سادساً: بالنسبة لـ(المادة الرابعة): نقترح مايلي:

يشكل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين في الإقليم، ويتولى إقرار مايتعلق بشؤونهم، ويترأسه الوزير، ويكون بعضوية ما يأتي:

أولاً: مدير عام الرعاية والتنمية الاجتماعية في محافظات الاقليم.

ثانياً: ممثلين عن الوزارات الآتية:

1- التعليم العالي والبحث العلمي.

2- التربية.

3- الصحة.

4- الثقافة والشباب.

ثالثاً: للوزير دعوة ممثل عن جمعيات المعاقين لحضور اجتماعات المجلس.

رابعاً: للوزير دعوة اي خبير من داخل الوزارة او خارجها للمشاركة في اجتماعات المجلس.

سابعاً:- بالنسبة لـ(المادة الخامسة)، نقترح الصياغة التالية لمهام المجلس:

أولاً: يتولى المجلس المهام الآتية:

1- مناقشة و وضع الاستراتيجيات وإقرار السياسات النموذجية المتكاملة وتهيئة البيئة المناسبة للأشخاص المعاقين.

2- تحديد الاجراءات و وضع التوصيات لتوفير الرعاية والتأهيل للمعاقين.

3- إقرار برامج خاصة للتوعية الاجتماعية بالحقوق ومساواة الأشخاص المعاقين مع الآخرين.
ثانياً: يجتمع المجلس مرة واحدة في الأقل كل شهرين وللوزير دعوته للأجتماع عند الاقتضاء.
ثالثاً: يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية تنظيم أعمال المجلس ومتابعة أعمالها.
رابعاً: يتم انشاء صندوق لرعاية وتأهيل اشخاص المعاقين وتخصص لها ميزانية ضمن ميزانية الوزارة، وتضاف اليها التبرعات والاموال الموصى بها للمجلس او اية ايرادات اخرى. ويتم تنظيم ذلك بنظام.
ثامناً: بالنسبة لـ(المادة السادسة)، نقترح الابقاء على المادة كما هي، وبالشكل التالي:
" تتخذ الحكومة الاجراءات اللازمة لرعاية المعاقين داخل أسرهم، أو توفير دور الأيواء المناسبة لهم "

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرله مان.

تاسعاً: بالنسبة لـ(المادة السابعة)، نقترح ما يلي:

تخصص الحكومة مبلغاً شهرياً خاصاً لكل معاق بغض النظر عن أي مصدر آخر للدخل، ويحتسب على النحو الآتي:

أولاً: المعاق الذي بلغت درجة عجزه (65%) فأكثر يستحق مبلغاً يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف في الاقليم.
ثانياً: المعاق الذي تتراوح درجة عجزه بين (35% - 64%) يستحق مبلغاً ويحتسب كالآتي:

راتب الحد الأدنى للموظف × درجة العجز
65

عاشراً: بالنسبة لـ(المادة الثامنة)، نؤيد المادة بالشكل الآتي:

استثناء من احكام قانون الخدمة المدنية ونظام الاجازات، تستحق الموظفة المعاقة، اجازة خاصة براتب تام لا تحتسب من اجازاتها الاخرى، اذا كانت حاملاً، واوصت اللجنة الطبية المختصة ان حالتها تتطلب ذلك.

حادي عشر: بالنسبة لـ(المادة التاسعة)، نؤيد المادة:

المادة (9): التفرغ لرعاية المعاق

كل شخص تفرغ أو قام أو التزم برعاية المعاق الذي لا يستطيع تلبية متطلبات حياته العادية والذي يحتاج لمن يلازمه لقضاء حاجاته بشكل مستمر، يحق له الاستفادة من تعويض التفرغ، وكالآتي:

أولاً: اذا كان للمتفرغ راتباً من الحكومة:

1- يمنح اجازة براتب تام ويستحق العلاوات والترفيعات وكافة الحقوق التي يستحقها اسوة بأقرانه من الموظفين.

2- إضافة لما ورد في الفقرة السابقة، يصرف له راتباً يعادل الحد الأدنى لراتب الغموظف في الإقليم، لرعاية المعاقين.

ثانياً: اذا لم يكن للمتفرغ راتب من الحكومة، يمنح راتباً يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف في الاقليم لرعاية معاق واحد، وراتباً يعادل نسبة (150%) للحد الأدنى لراتب موظف في الاقليم لرعاية معاقين إثنين.

ثالثاً: لا يجوز ان يتفرغ أي شخص لرعاية أكثر من معاقين إثنين في الوقت نفسه، وتتكفل الحكومة بضمان توفير الرعاية للمعاقين الذين ليس لهم من يرعاهم.
رابعاً: تجدد إجازة التفرغ سنوياً.

الفرع الثاني

حق المعاق في التربية والتعليم

ثاني عشر: بالنسبة لـ(المادة العاشرة)، نؤيد ما ورد في المشروع، بالشكل الآتي:
لكل شخص معاق الحق في التعليم وذلك بضمان حصوله على فرص متكافئة للالتحاق بالمؤسسات التربوية والتعليمية بكافة مراحلها بما فيها الدراسات العليا وتسهيل استمراره بها، ولا يمكن ان تحول الاعاقة دون انتسابه او دخوله الى اية مؤسسة تربوية او تعليمية رسمية او خاصة.
ثالث عشر: بالنسبة لـ(المادة الحادية عشرة)، نقترح الغاء الفقرة (2) من المادة، واعادة صياغة المادة بالشكل الآتي بعد تغيير تسلسل الفقرات:
على الحكومة:

- 1- تأمين سبل تعليمية مناسبة وخاصة لذوي الاحتياجات الخاصة حسب اعاقاتهم وحاجاتهم وتوفير كافة المستلزمات الدراسية وتنظيم كافة الامور المتعلقة بتعليمهم والتي تسمح لكل تلميذ معاق من الالتحاق ومواكبة البرامج التعليمية اسوة باقرانه من التلاميذ.
- 2- الاهتمام بتربية الاطفال من ذوي الاحتياجات الخاصة في مرحلة الطفولة المبكرة.

بهريز د.ئاراس حسين محمود:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

الفرع الثالث

التأهيل والعمل

رابع عشر: بالنسبة لـ(المادة الثانية عشرة)، نؤيد المادة، وبالشكل الآتي:
يكفل القانون للمعاق حقه في العمل كسائر أفراد المجتمع وتأهيله ومساعدته للدخول في سوق العمل ضمن مبدأ المساواة وتكافؤ الفرص.
خامس عشر: بالنسبة لـ(المادة الثالثة عشرة)، نقترح حذف الفقرة (ثانياً) من المادة والاكْتفاء بالفقرة (أولاً)، وكالآتي:
تلتزم الحكومة بتخصيص وظائف في القطاع العام لذوي الاحتياجات الخاصة بنسبة لا تقل عن (5٪) من مجموع عدد الوظائف وذلك بعد تأهيلهم.
سادس عشر: بالنسبة لـ(المادة الرابعة عشرة)، نؤيد المادة كما هي:
تتولى الوزارة بالتنسيق مع الجهات المعنية تأهيل المعاقين والالتحاق بمراكز التأهيل المهني وفتح ورش محمية او مؤسسات تشغيلية ومتابعة عملهم ضمن الادارات التابعة لها.

سابع عشر: بالنسبة لـ(المادة الخامسة عشرة)، نقترح الغاء المادة.

الفرع الرابع

حق المعاق في التنقل والبيئة المؤهلة

ثامن عشر: بالنسبة للمواد (المادة السادسة عشرة والمادة السابعة عشرة)، نقترح دمج المادتين، وبالصيغة الآتية:

للمعاق الحق بالتمتع ببيئة مناسبة لتسهيل تنقله وتعمل الحكومة بالتنسيق والقطاع الخاص على تهيئة هذه البيئة وتوفير التسهيلات لتمكينهم من استخدام وسائل المواصلات العامة.

تاسع عشر: بالنسبة لـ(المادة الثامنة عشرة)، نؤيد المادة بالشكل الآتي:

تتولى الحكومة إلزام الجهات الرسمية وغير الرسمية التقيد بالشروط والمواصفات العالمية والفنية والهندسية والمعمارية الواجب توافرها في الابنية والمنشآت والمرافق العامة والخاصة، القديمة منها والجديدة التي يحتاجها الاشخاص من ذوي الاحتياجات الخاصة.

عشرون: بالنسبة لـ(المادة التاسعة عشرة)، نؤيد المادة كما هي:

على دوائر المرور إدخال علامات الحركة والمرور لذوي الاحتياجات الخاصة ضمن إمتحان منح الاجازة للسائقين.

الفرع الخامس: تقترح اللجنة حذف عبارة (حق المعاق) في عنوان الفرع الخامس.

الفرع الخامس

الرعاية والخدمات الصحية

حادي والعشرون: بالنسبة لـ(المادة العشرون)، نؤيد المادة، بالشكل الآتي:

تتكفل الحكومة ضمان حصول المعاق على الخدمات الصحية مجاناً وتقديم التسهيلات اللازمة له اذا ما تطلبت حالته الصحية معالجته خارج الاقليم.

ثاني والعشرون: بالنسبة لـ(المادة الحادية والعشرون)، نؤيد المادة كما هي:

تعمل الحكومة على تقديم الخدمات الوقائية والعلاجية وتطوير خدمات الكشف المبكر والتي تهدف الى تقليل نسبة الاعاقة في المجتمع.

ثالث والعشرون: بالنسبة لـ(المادة الثانية والعشرون)، نؤيد اللجان المادة كما هي:

تعمل الحكومة على توفير الاجهزة التأهيلية والتعويضية والادوات الطبية اللازمة وتأمين التكنولوجيا الحديثة لمساعدة المعاقين.

بهريز د.رؤزان عبدالقادر دزيمي:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

الفرع السادس

حق المعاق في الرياضة والترفيه

رابع والعشرون: بالنسبة لـ(المادة الثالثة والعشرون)، نؤيد اللجان المادة، وكالآتي:

تعمل الحكومة على توفير فرص الرياضة للمعاقين ومساعدتهم لممارسة الرياضة التي تلائمهم، وذلك بملائمة الملاعب والقاعات والمخيمات والنوادي ومرافقها لحالة المعاق، وتزويدها بالادوات والمستلزمات الضرورية.

خامس والعشرون: بالنسبة لـ(المادة الرابعة والعشرون)، تؤيد اللجان المادة، وكالآتي:

على الحكومة دعم مشاركة ذوي الاحتياجات الخاصة في البرامج الرياضية الوطنية والدولية.

سادس والعشرون: بالنسبة لـ(المادة الخامسة والعشرون)، نقترح حذف العبارة الاخيرة من المادة، وبالشكل الآتي:

يعفى المعاقون من اجور دخولهم الى الاماكن الرياضية والثقافية والترفيهية والاثرية (الحكومية).

بالنسبة لعنوان (الفرع السابع): تقترح اللجنة حذف كلمة (بالمعاق) في عنوان الفرع:

الفرع السابع

احكام ضريبية خاصة

سابع والعشرون: بالنسبة لـ(المادة السادسة والعشرون)، نقترح الغاء هذه المادة.

ثامن والعشرون:- بالنسبة لـ(المادة السابعة والعشرون): نقترح الغاء هذه المادة.

الفصل الرابع

(احكام عقابية)

تاسع والعشرون: بالنسبة لـ(المادة الثامنة والعشرون)، نقترح الغاء هذه المادة.

ثلاثون: بالنسبة لـ(المادة التاسعة والعشرون)، نؤيد المادة كما هي:

يعاقب بالحبس مدة لاتزيد على ثلاثة اشهر وبغرامة لا تتجاوز (250.000) مائتان وخمسون الف دينار او بأحدى هاتين العقوبتين كل شخص يلتزم برعاية المعاق اياً كان مصدر هذا الالتزام، ويهمل في القيام بواجباته او في إتخاذ مايلزم لتنفيذ هذه الواجبات.

وتكون العقوبة الحبس مدة لاتزيد على سنة وبغرامة لاتتجاوز (1.000.000) مليون دينار او بأحدى هاتين العقوبتين اذا ترتب على هذا الاهمال إلحاق ضرر بالمعاق.

الفصل الخامس

(احكام ختامية)

حادي والثلاثون:- بالنسبة لـ(المادة الثلاثون)، تؤيد اللجان المادة بالشكل الآتي:

اولاً: على الوزارة توعية المواطنين بحقوق المعاقين والعمل على تقديم العون اللازم لهم وحسن معاملتهم واندماجهم في المجتمع.

ثانياً:- للوزارة وبالتنسيق مع الوزارات المختصة تقديم الخدمات والتسهيلات والحوافز للمعاقين.

ثاني والثلاثون:- بالنسبة لـ(المادة الواحدة وثلاثون)، تؤيد اللجان المادة:

تمثل الحقوق والامتيازات الواردة في هذا القانون، الحد الادنى لما يتمتع به ذوي الاحتياجات الخاصة من حقوق في الاقليم.

ثالث والثلاثون:- بالنسبة لـ(المادة الثانية والثلاثون)، نقترح حذف الفقرة (أولاً) والاكتماء بالفقرة ثانياً، وكالاتي:

المادة (32):

على الوزير إصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

رابع والثلاثون: بالنسبة لـ(المادة الثالثة والثلاثون)، نقترح اعادة صياغة المادة بالشكل الآتي:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

خامس والثلاثون: بالنسبة لـ(المادة الرابعة والثلاثون)، تؤيد اللجان المادة:

لايعمل باي نص يتعارض مع مباديء واحكام هذا القانون.

سادس والثلاثون: بالنسبة لـ(المادة الخامسة والثلاثون)، تؤيد اللجان المادة:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كردستان).

"الاسباب الموجبة"

لاتخاذ التدابير اللازمة لمساعدة المعاقين للاندماج النفسي والبيئي في المجتمع وتوفير فرص الرعاية والحماية والتدريب والتأهيل والعمل على ازالة الحواجز الجسدية والاجتماعية والتي ادت الى حرمانهم من الحقوق والحريات. ومنحهم امتيازات مادية ومعنوية اضافية وانسجاماً مع التشريعات المتعلقة بالمعاقين الصادرة عن الجمعية العامة للأمم المتحدة، ومن اجل تغيير المفاهيم ونظرة المجتمع الخاطئة الى شريحة من شرائح المجتمع، فقد شرع هذا القانون.

راجين التفضل بالاطلاع وعرض التقرير المشترك على البرلمان للمناقشة وابداء الرأي المناسب بصدده. مع التقدير....

بهريز سهروكي بهرلهمان:

بهريزان، ئيستا بو ئەسلى ئەو مەشروعەى كە وەرتانگرتوو، ماددە بە ماددە، بو ئەو هى گشت ئەندامە بهريزهكان رهئى خوڤيان لهسهري بدن، نوقتەى نيزاميت ههيه؟ فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

يهك ئيشكاليهت ههيه، لي رهش ئيشارهت كراوه، ناوى ياساكه، ئەگەر بهريزتان موافق بن، ريگا بدن ئەوه موناقهشه بكهين، يانيش رهئيتان ماددە بە ماددە بيٽ، كهيفى خوٽانه، سوپاس.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

به تهئكيد لهناوهوه ديينه خواري، فهرموو سوژان خان.

بهريز سوژان شهاب نوري:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

دهبيٽ له ئەوه ئەوه دەنگ بەدين لهسهه ئەوهى كە ئەم راپۆرتە ببیته ئەساس، ياخود نا، چونكه پينج مەشروع بووه كه تهقدیم كراوه، ئەوه بكریته ئەساس، بو ئەوه ئیمه موناقهشامان لهسهه ئەو راپۆرتە بيٽ، زور سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عبدالرحمن فەرموو.

بەرپىز عبدالرحمن حسين ابابكر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپراستى ئەگەر بە كوردىش پىمان بەدن باشە، ئەو تەنیا بە عەرەبىيە، پىمان باشە بە كوردىش بىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك حەمە سەعدى فەرموو.

بەرپىز حەمە سعيد حمە على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىموايه كورته بالاو كەمئەندام لە يەك جياوازن، كورته بالاو كەمئەندام نىيە، ئەو يەك. دووھ/ ئەمە ناوەرۆك و ماددەكان و بىرگەكانى ئەم راپۆرتەى كە دارپىژراوھ ھەمووى بۆ كەمئەندامە، واتا كورته بالاو ناگرىتەوھ، بۆيە پىموايه ئەو سى پرۆژەيەى كەتايبەتە بە كەمئەندام ئەو سى پرۆژەيەى بکەين بە يەك پرۆژەو، ئەمە بکەين بە ئەساس، دواتر پرۆژەيەى تر نامادە بکرىت بۆ كورته بالاو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك دكتور احمد فەرموو.

بەرپىز د.احمد ابراهيم على(ومرتى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راپۆرتەكە ديارە پرۆژەى حكومەتى كوردووە بە ئەساس، بۆيە پىموايه لە موناقلەشە كوردندا پرۆژەى حكومەت بکرىتە ئەساس، لەبەر ئەوھى ھەندىك ماددە لىژنەى ھاوبەش تەئىدى كوردووە وەكو خۆى ھىشتووئەتەوھو نەيھىناوئەتە ناو راپۆرتەكە، بۆيە پىموايه پرۆژەكەى حكومەت بکرىت بە ئەساس و دواتر موناقلەشە بەو شىوئەى بەردەوام بىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك كاردۆ فەرموو.

بەرپىز كاردۆ محمد پىرداود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىموايه لەبەر ئەوھى ئەمە پىنج پرۆژەيەو كراوئە يەك پرۆژە، بە ئىعتىماد لەسەر پرۆژەى حكومەت، بۆيە ئەگەر بمانەوئەت بىكەينە ئەساس، پىويستە لە پەرلەمان پەسندى بکەين، ئەمە خاىلىكىان. خاىلىكى ترىش، ئەوئەى ئەگەر قسە لەسەر ناوئەكە بىت، وەكو ئەو ھەفائە باسى كورد، ئەمە خۆى پىنج پرۆژەيە كە پەيوئەندى بە كورته بالاوئە، ئىعتىماد لەسەر پرۆژەى حكومەت كراو، كراو بە يەك پرۆژەى

تەسۋىت ناكىرىت، تاكو ئەو شوپىنەى دەچىن ھەر بەرپىزىك كە ناۋى دەنوسىت و كات تەھىد دەكەين، چونكە ئەگەر تەھىد نەكەين زۆر دەپوات، ھەر بەرپىزىك بۆى ھەيە سى دەقىقە قسە بكات، ئىستا ئەوانەى دەپانەوئىت لەسەر ناۋى پىرۆزەكە قسە بكەن، ناۋيان دەنوسىن، لەلەى دكتور ئەحمەدەو دەست پى دەكەين، چونكە نوقتەى نىزامىيەكەى بەيانى لەبىرم چوو وەرم نەگرت، كەرەم بكة، فەرموو، ئەم رىزادارانە دەپانەوئىت موداخەلە بكەن، رىزاداران (د.احمد وەرتى، ھازە سلیمان، ئەفین عمر، سۆزان شەھاب، برھان رشید، كاردۆ محمد، ئاشتى عزیز، پەيمان عبدالكريم، رىياز فتاح، پەيام احمد، پەروين عبدالرحمن، جمال طاھر، بەفرین حسين، ژيان عمر، سالار محمود، سمیرە عبدالله، شقان احمد، شلىر محى الدين، سيويل عثمان، شىرزاد عبدالحافظ، ھاپراز خۇشناو، ناسك تۇفلىق، فاضل بەشارەتى، دلیر محمود)، كەسى تر ماوہ قسە بكات؟ عبدالسلام بەروارى، پىش ئەوہى بچىنە ناو موناقتەشەكە، رەئى رىزادار وەزىرى كاروبارى كۆمەلەيەتى، كاك د.حسنیش ناۋى ئەنوسىن، فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەيەتى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من سەرەتا ئەمەوئى سوپاستان بكەم، لەبەر ئەوہى ئەم پىرۆزە ياسايە ھاتۆتە ناو بەرنامەى كارى پەرلەمانەوہ، ئەوہى ئىستا بۆتە كەم و كوپى ياخود ئەوہى كە تاوہكو ئىستا بۆمان نەكراوہ، كە بەپىي پىويست خزمەتى كەم ئەندامان بكەين، نەبوونى پىرۆزە ياسايەك، يان نەبوونى ياسايەك بووہ، كە مافەكانيان ئەپارىزىت، وەكو ئەنجومەنى وەزىران و كەرتى تايبەت، بتوانىن خزمەتگوزارى پىشكەش بە كەمئەندامان بكەين، سەبارەت بە پىرۆزە ياساكان ئەوہى كە لىرەيە، سى پىرۆزەيە، كەتايبەتە بە كەمئەندامان، دوو پىرۆزەشە كە سەبارەت بە كورته بالاكان، پىشگىرى ھەر پىرۆزەيەك دەكەين كە مافى كەم ئەندامان بپارىزىت، مافى كورته بالاكانىش بپارىزىت، ئەوہى كە لە ولاتان ھەيە، كوتەبالاكان خۇيان خاوەنى پىرۆزە تايبەتلىكى خۇيانن، كەم ئەندامانىش بە تايبەتى خاوەنى پىرۆزەى خۇيانن، سەبارەت بە ناوہكە، ئىمە راي رىكخراوى زۆربەى كەمئەندامانمان وەرگرتووہ، كە ناۋى ياساكە پاراستنى مافى كەمئەندامان بى لە ھەرىمى كوردستان، بۆيە پىم باشە ناوہكە بەم شىوہيە بى، لەبەر ئەوہى ئىمە راي رىكخراوہكانمان وەرگرتووہ، ھەر پىرۆزەيەكەيش جگە لەو پىرۆزەيەى كە لە حكومەتەوہ ھاتووہ بۆ پەرلەمان، ئىمە ئەتوانىن ئىستىعانەى پى بكەين، ئەتوانىن سوود لە پىشنيارەكان ئەوانەى كە لە پىرۆزەكەدا ھەيە سوودى لى وەرگىرىن، بەلام ئەوہى كە مەمولە و ئەوہى كە ئىستا لە ولاتانى تر ھەيە، كەمئەندامان خۇيان بە تەنيا خاوەن پىرۆزەى خۇيانن، كە مافيان ئەپارىزىت، كورته بالاكانىش خاوەن پىرۆزەى خۇيانن، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، تكايە ئىلتىزام بە كات بكەن، سى دەقىقە، چونكە زۆر بەرپىز ئەيانەوئى قسە بكەن، سى دەقىقەتان ھەيە، رىزادار د.احمد وەرتى، فەرموو.

بەرپۇز د.احمد ابراهيم على(وهرتى):

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ناۋى ياساگە من لەگەل ئەودامە كە ناۋى ياسايەگە، ناۋى ماف و ئىمتىيازاتى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت بى، ئەمەش لەبەر دوو ھۆ، يەكەمىيان لەبەر رەچاۋگردنى بارى دەروونى و كۆمەلایەتى كەم ئەندامان، كە خۇشيان واين پى باشترە كە بە ناۋى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت ناو بندرین، ھەرچەندە ئىستا ئەو كۆمەلانىش كە ھەن بەناۋى كەمئەندامانەو زۆر ئاسایى بوو، ياساكانىش كە لە عىراق و كوردستان ھەن، بەناۋى كەمئەندام ھاتوون، بەلام من پىموايە بە ناۋى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت بى باشترە، ئەمە يەكەم، دووم، ئەم راپۇرتە پىرۇژەكانى كورته بالاكانىشى لەخۇ گرتوو، تا ئىستا چارەنووسى پىرۇژە ياساى كورته بالاکان يەكلا نەبۇتەو، كە ئايا ئىمە فىعلەن لىردە جىگەى دەكەينەو، يان وەكو جەنابى وەزىر ناماژەى پىدا جىابىت بە ياسايەكى سەربەخۇ، ئەگەر لەگەل ئىرە جىگەى بکەينەو، بىگومان لەگەل ئەو زاراۋىيە ناگونجىت كە پى ئەلئىن كەم ئەندام، بەلگو ئەلئىن خاۋەن پىداۋىستى تايبەت كە ئىمە پىناسەيەكى بۇ بکەين، لىرە كورته بالاكانىش جىگەيان بۇ بکەينەو، ئەگەر لە ياسايەكى سەربەخۇ كورته بالاکان جىگەيان بۇ بکەينەو، دەگرى لىرە ياساگە بەناۋى ماف و ئىمتىيازاتى كەمئەندامانىش بىت، بۇيە من لەبەر ئەم دوو ھۆيە پىم باشە ناۋى ياسايەگە (حقوق و امتيازات احتياجات الخاصة) ماف و ئىمتىيازاتى خاۋەن پىداۋىستى تايبەتەكان بىت، زۆر سوپاس.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

بەرپۇز سكرتېرى پەرلەمان كاك فرست مداخەلەيەكى ھەيە كەرەمكە.

بەرپۇز فرست احمد عبدالله/سكرتېرى پەرلەمان:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

26 كەس لە بەرپۇزان ناۋى خۇيان نووسيو، باسى دوو عنوان بکەن، يان خاۋەن پىداۋىستى تايبەتەكان بىت، يان كەم ئەندام، بەرپۇنى من دوو كەس دىفاع لە عنوانى ئەوہل بکەن، دوو كەس دژ بن، تەسويىتى لەسەر بکەين، چونكە 26 كەس ماناى وەيە سى سەعاتى تر ھەر نىقاش لەسەر عىنوانەكە ئەگرىت، زۆر سوپاس.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

مەوزوعەكە روونە، بەلام تەسويىتى بۇ نيە، با ھەر كەس رەئى خۇى بدات، موداخەلەت ھەيە فەرموو.

بەرپۇز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

تەسەر دەكەم ئىمە ئىتىفاقمان كرد كە رەئى دووم بى، موناقەشەى بابەتەكان بکەن، پاشان رەئىەكان كۆ بگرىتەو، لە كۆبوونەوۋەيەكى ھاۋبەشى تر بىين و لەسەر ئەساسى ئەو رەئىانە، پىرۇژەى نيھائى تەقدىم بکەين و ئەوكانە يەك و دوو دژو تەسويىت بکەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

تكايە تىكرار زۆر نەبى، ھەر نەبى تىكرار ئەگەر بىكرىت، رېزدار ھازە سلیمان، فەرموو.

بەرپىز ھازە سلیمان مصطفى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دەربارەى ناوى ئەو ياسايە بەرپاستى من پىشتىگرى لە بەرپىز ۋەزىرى كارو و كاروبارى كۆمەلەپەتى دەكەم، بەۋەى كە بەرپاستى ئەو پىنج پىرۋەيە، مەسەلەى كورته بالاكەن زۆر فەرقى ھەيە لەگەل ئەوانەى كە كەمئەندامەن، بۆيە بەرپاستى ناكىرى مەسەلەى كورته بالاكەن لەناو ئەو ياسايەدا جىگەى بىكرىتەۋە، دوو، دوو شەخسەن كە جىاۋازيان ھەيە زۆر لە تەگۈينى جەسەدىان، ھەر تەعريفىش كراون بەرپاستى، ھەر يەكەو تەعريفىكى خۇى ھەيە، بۆيە بەرپاستى پىشنىارىش دەكەم كە ئەگەر ئەۋە تەنھا بۇ كەمئەندامەن بىت، يان خاۋەن پىداۋىستى تەيەتەكان بىت، ناوى ياسايەكە بەو شىۋەيە بىت (رعايە و تاهىل ذوى الاحتياجەت الخاصة) زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

رېزدار ئەفەين عمر كەرەمكە.

بەرپىز ئەفەين عمر احمد:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ھەلپەتە من لەگەل رەئى دوھەم، كە ئەللى (قانۇن حقوق امتيازات المعاقين في اقليم كوردستان) لەبەر دوو ھۆكار، يەكەمىان لەبەر ئەۋەى ئىمە ئەسلەن ئەزانىن ئەم ياسايە ئەو مەۋادانەى كە تىايە، بەھىچ شىۋەيەك باسى (ذوى احتياجەت خاصة) ناكات، بەلگە زىاتر باسى موعەۋەق دەكات، ھەر لە تەعريفەكەيەۋە تاۋەكو ھەموۋى، ھىچ ماددەيەك لە ماددەكانى فەرق ناكات، (ذوى الاحتياجەت الخاصة) چونكە جىاۋازن، كەم ئەندامەكانىشيان معاقىب خۇيان جودان، ھۆكارى دوۋەم ئەۋەيە، ئىمە پىرۋە ياساى ئەنجومەنى ۋەزىران كە بۇ پەرلەمان ھاتوۋە بە كتابى ژمارە (15984) لە 12/28 كىردمان بە ئەساس، كە ئىمە ئەو ياسايەمان، ئەو پىرۋەيەمان كىرد بە ئەساس، كەۋاتە خۇى ئەساسەن ناوى (رعايە المعوقين) ماددەكانىشى باسى چۇن حقوق و ئىمتيازات بۇ معەۋەق دابىن ئەكەى، نەۋەك بۇ (ذوى الاحتياجەت الخاصة) زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار سۆزان شەھاب كەرەمكە.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من پىشتىگرى راي ۋەزىر دەكەم، كە ياساى كەمئەندامەن بىت، دەنگىشمان دا ئىستا بۇ ئەۋەى پىرۋەى حكومەت بىتتە ئەساس، پىرۋەى حكومەتىش (رعايە المعاقين في اقليم كوردستان)ە، من ھەز دەكەم بۇ ئەو

بەرپزانهى كه باسى (ذوى الاحتياجات الخاصة) ئەكەن، حەز دەكەم كه چەند نموونەيەكيان بۇ بېنەمەو، بۇ ئىحتىياجى خاسە چيە، ئەوانەى مەشاكىلى نوتقىان هەيە، ئەوانەى ئىكتىئاب و تەخەلوفى عەقلىان هەيە، ئەوانەى ئىنتىواىئەو شىزۆ فرىنبايان هەيە، ئەوانەى ئىرھاقى موزمىيان هەيە، ئەوانەى مۆتەلازىمەى داو، ئەوانەى كه لاى خۆمان پىي ئەلئىن مەنگۆلەكان، ئەوانەى داى كرۆنىان هەيە، ئەوانەى داى فىلىان هەيە، ئىدىمان، حالەتى ئىدىمان ئىستا بوو بە (ذوى الاحتياجات الخاصة) چونكە تۆ ئەبى ئەو كەسە هىنىكى تايبەتى پى بدەى، ئىهتیمامىكى تايبەتى پى بدەى، بۇ ئەوەى بتوانىت تەئھىل بىي لەناو ئەو زىانە، بەردەوام بى بۇ زىان، ئۆتىزم، ئەوانەى هەمووى بە (ذوى الاحتياجات الخاصة) يە، كەواتە لە ئەسلا لە هەموو دونيا هىنراو و كراو بە دوو بەشەو، ئەوەى كه موعاقە لەرووى جەستەيەو كه ناتوانىت بەردەوام بى لەكارى رۆزانە، ئەوانەى ئىحتىياجى خاسە، حەز دەكەم ئەوانەى كه بچنە سەر پەيجى (UN) لەوى سەيرى بكەن، ئەوانەى (ذوى الاحتياجات الخاصة) چۆن تەسنىف كراو، ئەوانەى موعاقىن چۆن تەسنىف كراو، لەوى بەدەر كه لە دونيا مەعمولى پى كراو، لە ستانداردەكانەو، ئەمە سەبارەت بە موعەوہقەكان، ئەوەى كه كورته بالاكانىش، ئەو بەرپز وەزىرىش ئىشارەتى پىيدا، لەدوايى ياسايەكى تايبەت ئەوەى كه هاتوو ئەو دوانەش رىك دەخەين، بەيەك ياسا دەرى دەكەين، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار برهان رشید كەرەمكە.

بەرپز برهان رشید حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپز ئىمە كه داوا دەكەين ياسايەكە، بۇ مەوہقىش بى و بۇ خاوەن پىداويستى تايبەتیش بى، هەلبەتە دوو حىكمەتى تىايە ئىمە داوا دەكەين، حىكمەتى يەكەم ئەوہىە كه تەنھا كەمئەندام پىويستى بەهاوكارى دوروبەرو دەولەت نىە، تازەترىن تەعريفى دەولەتیش، دەولەتى لىبرال دوو ئەركى هەيە، تەنزىمى دەولەت و دىفاع لىي، لەگەل تەقدىمى خەدەمات، خاوەن پىداويستى تايبەتى وەكو موعەوہق و كەم ئەندام پىويستى بەهاوكارى خىزانى و دەولەت و حكومەت هەيە، لەبەر ئەوەى كورته بالاش خاوەن پىداويستى تايبەتە، كەم عەقلىش خاوەن پىداويستى تايبەتە، تالاسىماش خاوەن پىداويستى تايبەتە، ئەمانە خىزانەكانىان گىريان خواردوو بە دەستیانەو، باوكە ئىش ناكات خزمەتى ئەمە ئەكات، داىكە ئىش ناكات خزمەتى ئەمە دەكات، يەعنى حالەتەكيان هەيە، حالەتەكى ئىنسانىە، ئەم مەوزووعە دوورە لە سياسەت، مەوزووعىكى ئىنسانىە، كەم لەبەر ناحىەى ئىنسانىەكەى پشتگىرى دەكەم، بۇ ئەوەى بتوانىن هاوكارى هەموو ئەوانە بكەين كه پىويستى تايبەتەيان هەيە، ئەوانەى كه تالاسىمايان هەيە بەراستى وەزعىك تىان هىچى لە كەمئەندام ئەمتر نىە، سەبەبى دووهمىشى كه ئىمە داواى دەكەين، خاوەن پىداويستى تايبەتى شمول بكات، بەرپز سەرۆكى پەرلەمان، ئىمە سالىك و شەش مانگمان ماوہ بۇ پەرلەمان، ئەگەر بە حىساب حىسابى بكەيت، 120 كۆبوونەوہمان نەماوہ وەكو جەلسە، بە قەلەم و وەرەقە حىسابى بكە 120 كۆبوونەوہمان

نەماو، ئايا ئىمە لەمانگى 11 ى 2009 ئەم مەشروعە تەقدىم گراو، بە دوو سال گەشتووینەتە ئىرە، چەندەھا مەشروعى گىرنگ ھەيە ھەك بە دەستھىنانى زانىارى، ھەك نەھىشتىنى ئىجتىكار، ئايا ئەكرىت ئىمە سالىكى تر مەشغول بىن بۇ كورتە بالاو بۇ خاوەن پىداويستى تايبەت، تالاسماو ئەمانەى دەربكەين، چى تى ئەچىت مەشروعەكە ناوھەكى كەمئەندامىش بى و خاوەن پىداويستى تايبەتەش بىت، تەنھا ئەو ماددانەى كە باس دەكرىت، موبەرير ئەوھىيە تەنھا ناوى معوھوق ھاتوو، ئەتوانىن بلىين (معوق وذوى الاحتياجات الخاصة) بەراستى بەمە خزمەتتىكى گەورەمان بەو عائىلە ھەزارانە كىردوو، كە زەلېلن بەدەست ئەو ئەفرادانەى عائىلەكەيانەو كە ئەم حالەتەيان ھەيە، من زۆر سوپاستان دەكەم ئەمە ناحىيەكى ئىنسانىيە، بۇيە داوا دەكەم پشتگىرى بكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى بەرلەمان:

سوپاس، رېزدار كاردۇ محمد كەرەمكە.

بەرپىز كاردۇ محمد پىرداود:

بەرپىز سەرۆكى بەرلەمان.

من پىموايە ئەگەر ئىمە تەماشايەكى شارستانىش بكەين، يان ئىنسانىيە تەماشايە بكەين، لە پرووى واتاشەو ھەكەيە لە ھۆكارەكانى بەكارھىنانى كەمئەندام، بۇ گىرپانەوھى ئەو خەلگانەى كە خاوەن پىداويستىن، يان كىشەيان ھەيە، تۆ يەكسەر پىي دەلىي كەمئەندام، ئەمە كىشەيەكى ساپكۆلۆژى بۇ دروست دەكەى لەوھى بلىي ئەمە خاوەن پىداويستى تايبەتە، ھەول دەدەين ئەو پىداويستىيە دابىن بكەين ھەكو ئىنسانىيە ئاسايى لە كۆمەل بتوانىت رۆلى خۆى بىينىت، ئەمە خالىكىيان كە دەبى لەبەرچاوى بگىرىن، خالىكى تر ھەيە، كە ئايا ئەم ياسايە لەناوھپۆك يان ھەكو ھەزىرى كاروبارى كۆمەلەيەتى باسى دەكات، بە تەعمىلات ئىستا دابىنى پىداويستى ھەموو ئەو خەلگانە ناكەن كە دەيان گىرپتەو، كە خاوەن پىداويستى تايبەتن، چى تىايە كورتە بالاو ئەو تايبەتەندىيە ھەيە، ئىمە پىرۆژەيەكى تايبەتى بۇ دىارى بكەين، چىيە ئەم خالەى لە بوارى ھەرزى، لە بوارى ھەزىفى، لە بوارى تەندروستى، لە بوارى سەحى، لەبارى پىگەياندن، لە بوارى نەوا دروست كىردن بۆى، يەئنى جىاوازيەكە چىيە كە لەم ياسايە لەناوھپۆكى ئەم ياسايەدا نىيە، ئەم دەپەوئ ئىزافەى بكات بە پىرۆژەيەكى كورتە بالاو، من پىموايە خۆيان داوا دەكەن، ئەمىرۆ پەيوەندىان بەمن كىرد، يەئنى ئىمە نەكەوينە سەر ئەوھى كە يەكەى داواى كىردوو، پەيوەندىان بە من كىرد وتىان ئەگەر ئەم ياسايە، دابىن كەرى مافەكانى ئىمەش دەبى لە پرووى ناوھپۆكەو، ئىمە زۆر پىمان باشە ياسايەكى وابى كە مافەكانى ئىمەى تىدا پارىزاو بى، كىشەمان لەسەر ناو نىيە، بەلام من پىموايە ناوھپۆكى ئەم ياسايە كورتە بالاوش دەگرپتەو، كەمئەندامىش دەگرپتەو، ھەموو ئەوانە دەگرپتەو ھەكو ھاورپىم كاك بورھان باسى كىرد، كە خاوەن پىداويستى تايبەتن و ھۆكومت ئەم ئەركە دەگرپتە ئەستۆى، ياساكەش دەبىتە ياسايەك كەمافىان دەپارىزىت، نەوھەك دەپەدەپنە دەست قەدەر خوا دەزانى كەى بۇ كورتە بالاو ياساكە دەردەچى، لەكاتىكىشدا لە پرووى ياسايىشەو ئىمە وتومانە، راستە ئەوھى ھۆكومتەمان كىردۆتە ئەساس، بەس ئەلئىن

ئەمە پېنج پىرۇۋىيە لىكمان داۋە پائىشتى حكومت دەكات، ئەى كوا پىرۇۋىيە كورتە بالا؟، كە تۇ بە تايبەت سەيرى دەكەى؟، سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار ئاشتى عەزىز فەرموو.

بەپىز ئاشتى عەزىز صالح:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من بەرگرى لەۋە ئەكەم كە ناۋى ياساكە بگۆردىرئ بۇ ياساى چاۋدىرى كىردن و مافى خاۋەن پىداۋىستىيە تايبەتتەكان، بەرگرىيەكەشم لەۋەۋە سەرچاۋە ئەگرىت كە تەئىدى وتەكانى كاك كاردۇ ئەكەم لە روۋى سايكولۇجىيەۋە، كە تۇ موخاتەبەى يەككىكى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت دەكەى، بەردەۋام پىيى بلىيى كەمئەندام خۇى جۇرپىكە لە ئەۋەى كە بەردەۋام بىرى ئەخەيتەۋە كە ئەۋ ئەندامىكى كەمترە لە مرۇقى ئاسايى، يەككىكى تر لە چارەسەر كىردنەكانى ئەم پىرۇۋىيەش لە كوردستانەۋە بەداخەۋە پىرۇۋىيەكى ياسا نىيە بۇ چارەسەر كىردى كىشەكانى كورتە بالاكان، بۇيە ئەمە دەر فەتتىكى باشە تاكو غىابى ياسايەك ھەبى بۇ ئەۋان، ئەمە ياسايەكە ئەۋان لە خۇيان بگرى، لەسەر ئاستى نىۋ دەۋلەتتەش ئەۋ رىكخراۋانەى كە كار بۇ مافى كەمئەندامان ئەكەن و وشەى (DISABLE) بەرەۋ ئىنقىراز ئەپرات، بەرەۋ نەمان ئەپرات و بەردەۋام وشەى خاۋەن پىداۋىستىيە تايبەتتەكان لە شوئىنى بەكار ئەھىنرەت، ئەمە عورفىكى جوانە لە پەرلەمانى كوردستان كە ھەۋل بەدات ھەمىشە ئەۋ پىرۇۋانە لە رەشنىۋسەكاندا بەكار بەئىنەت كە وشەيەك بىت و شوۋازىكى پۇزەتتىقى ھەبىت، خەلك پىيى بىرىندار نەبى، بۇيە بەرگرى دەكەم كە ئەم ناۋە بگۆردىرئ بۇ خاۋەن پىداۋىستى تايبەت، سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار پەيمان عبدالكريم فەرموو.

بەپىز پەيمان عبدالكريم عبدالقادر:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

پشتگىرى لە رايەكانى كاك كاردۇ و ئاشتى خان دەكەم، كە ناۋى پىرۇۋىيە بەناۋى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت بى، ھەرۋەھا كورتە بالاىش جيا نەكرىتەۋە ۋەۋە پىرۇۋىيە جىگاي بكرىتەۋە، سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار رىباز فتاح.

بەپىز رىباز فتاح محمود:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من لەسەر ناۋەكە، پىموايە ناۋىك بدۆزىنەۋە لەسەر ياساكە بپرات، ئەصلى ھەدەفى ياساكە ئەۋەيە كە ئەۋ كەسانە، ئەگەر كەمئەندامە ياخود ھەر كەسىكى ترە، كە ئەۋ ياسايە دەپەۋىت خزمەت بە ئەۋ كەسە بكات

که ناتوانی کار بکات، ناتوانی له ریځای کارهوه دهرامه‌تیک بؤ خوئی به‌دهست بی‌نیت، کی‌شه‌که نه‌وه نیه که که‌مئ‌ندامه، نه‌گهر ئیمه باسی نه‌وه بکه‌ین که که‌مئ‌ندام کی‌ نه‌گری‌ته‌وه؟، خوئی یاساکه باسی نه‌وهی کردووه، نه‌وه که‌سانه‌ی که ته‌خه‌لوفی عه‌قلیان هه‌یه، ههر به‌ گویره‌ی نه‌م یاسایه ده‌بیت هاوکاریان بکری‌ت، به‌لام نه‌وانه خو که‌مئ‌ندام نین، که‌مئ‌ندام نه‌وه‌یه که یه‌کی‌ک له نه‌ندامه‌کانی نیه، وشه نه‌صلیه‌که له نه‌صلدا DISABLE نه‌صلن یه‌عنی که‌م توانایی نه‌ک که‌مئ‌ندامی، یه‌عنی یاساکه‌ش هه‌ده‌فه‌که که خزمه‌ت کردنی نه‌وه که‌سانه‌یه که ناتوان کار بکن، که‌واته نه‌بی وشه‌یه‌کی دیکه بدو‌زینه‌وه، ئایا خاوه‌ن پیداووستی تایبه‌ته؟، ئایا که‌مئ‌ندامه؟، کی‌شه‌که نه‌وه نیه که ناوه‌که چیه؟، به‌لام که‌مئ‌ندام ناتوانیت که مه‌فهومی یاساکه بگه‌یه‌نیت، له‌بهر نه‌وهی که یاساکه هه‌ده‌فیک‌ی دیکه‌ی هه‌یه که فراوانتره له‌وه، له‌وه دابه‌ش کردنه‌ی که سو‌زان خان باسی کرد، یه‌کی‌ک له‌وه دابه‌ش کردنه‌کان که نه‌وه دیس‌تیبیل‌یتیه‌یه که نابین‌یت، مه‌سه‌له‌ن یه‌کی‌ک هه‌یه عیج‌زی کلیه‌ی هه‌یه، راسته نه‌خوشیه، به‌لام له‌بهر نه‌وه نه‌خوشیه‌یه ناتوانیت کار بکات، له‌بهر نه‌وه ده‌بی هاوکاری بکری‌ت، ههر نه‌وه که‌سه‌ی که له‌بهر نه‌وهی قاچ‌کی نیه یاخود ده‌ستی‌کی نیه، که‌مئ‌ندامه ناتوانیت کار بکات و هاوکاری ده‌کری‌ن، به‌وه سه‌به‌به هاوکاری ده‌کری‌ن، به‌هه‌مان شیوه نه‌وه که‌سه‌ش که نه‌وه نه‌خوشیه‌ی هه‌یه، یاخود ته‌ خه‌لوفی عه‌قلی هه‌یه، یاخود نه‌وهی که ئو‌تیزمی هه‌یه، بویه یه‌کی‌ک که مه‌نغوله مه‌سه‌له‌ن نه‌وه یاسایه نایگری‌ته‌وه و به‌ گویره‌ی نه‌م یاسایه هاوکاری ناکری‌ت، که‌واته ههر نه‌وه سه‌به‌به وا نه‌کات که ئیمه مانایه‌کی فراوانتر بؤ نه‌وه یاسایه بدو‌زینه‌وه که بتوانیت نه‌وه که‌سانه‌ش بگری‌ته‌وه، نه‌چیته چوارچیه‌ی نه‌وه خانه‌ی که پی‌ نه‌وتریت که‌متوانایی نه‌بینراوه، سوپاس.

به‌ریز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

سوپاس، ری‌زدار په‌یام نه‌حمه‌د فه‌رموو.

به‌ریز په‌یام احمد محمد:

به‌ریز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

من ره‌ئیم له‌گه‌ل ره‌ئى یه‌که‌مدایه، قانون حقوق و امتیازات ذوی‌الاحتیاجات‌الخاصة، له‌بهر نه‌وهی نه‌وه براده‌رانه زور به‌ روونی باسیان کرد، نه‌م ناوه عینوانیکی گشتگری‌تره، له‌بهر نه‌وهی کورته بالاکانی‌ش نه‌گری‌ته‌وه، زور شیاوتره بؤ نه‌وانه‌ی که باس بکری‌ که معه‌وقینن یان که‌مئ‌ندامه‌کانن، نه‌وه گشتگری‌تره و باشتره، سوپاس.

به‌ریز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

سوپاس بؤ جه‌نابت، ری‌زدار په‌روین فه‌رموو .

به‌ریز په‌روین عبدالرحمن عبدالله:

به‌ریز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

دیاره من له‌گه‌ل ره‌ئیه‌که‌ی وه‌زیره‌ خانه‌، قانون حقوق و امتیازات‌المعاقین و ذوی‌الاحتیاجات‌الخاصة، نه‌وه کات تۆ ده‌توانیت هه‌م خزمه‌ت به‌ کورته بالاکان بکه‌ی و هه‌م خزمه‌ت به‌ خاوه‌ن پیداووستیه‌ تایبه‌تیه‌کان

بكهيت، به مهرجيك له برگهكاندا پېناسه كهمئەندام و خاوهن پېداويستيه تايبه تيهكان بكرت، چونكه هه نديك نه خووشی له وانه يه به كهئەندام حيساب بئ، به خاوهن پېداويستی تايبهت حيساب نه بئ، سوپاس.

بهريز سهروكي په رله مان:

سوپاس، ريژدار جه مال ظاهر فهرموو.

بهريز جمال ظاهر ابراهيم:

بهريز سهروكي په رله مان.

ئه گهر بيين و سهيري قانون به گشتي بكهين و ئەم ماددهيه، عينوانی پرۆزه وا دياره تيكه لاو بووه، بيين سهير بكهين له ته عريف موعاق هاتيه، ذوي الاحتياجات الخاصه زور دووباره بوويته وه له ناو مه تنی قانونه كه، پيوسته وشه يان موسته له حى موعاق به كار بهينن، بيته قانون حقوق و امتيازات المعاقين، چونكه كه ليمه ي موعاق له گه ل ژوى الاحتياجات الخاصه يه عني فهرتيكى زوره، ئيحتيمال ذوي الاحتياجات الخاصه كي شه كه بهر وهخته، يه عني وهخته، ئيحتيماله چاره بئ، به لام موعاق به رده و امه، ئيتر پيوسته قانونيكي تايبه تيان بو دهر بچيت، يه عني بو موعاقين، ئه گهر هاتو بووه ذوي الاحتياجات الخاصه لازمه ته عريفى ئه وه بگوردرى و ليتره بيته نووسين، نووسينه كانى ئه وهش دووباره ئيعاده بكرى، سوپاس.

بهريز سهروكي په رله مان:

سوپاس، بهريز به فرين خان فهرموو.

بهريز به فرين حسين خليفه:

بهريز سهروكي په رله مان.

دياره ئه و پرۆزانه ي كه وا هاتوون پينج پرۆزه يه، سى پرۆزه يان تايبه ته به كه مئەندامان و خاوهن پېداويستيه تايبه تيهكان و دووانيشيان تايبه ته به كورته بالاكان، مادام ئيمه پرۆزه كه ي حكومه تمان كرد به ئەساس بو قسه كردن، پرۆزه كه ي حكومه ت به ناوى ياساى چاوديري كه مئەندامانه، كه واته ئيمه راسته وخو كورته بالاكانمان بي به ش كرد، كورته بالا كه مئەندام نييه، ئه و يش ئينسانيكه وهك ههر كه سيكى ديكه، ئه و يش كومه له گرفتيكى هه يه، به لام دياره هه م له ده ستوورى عيراق و هه م له ياسايه ناوه خو ييه كانيشدا و جار نامه ي جيهانى مافي مروف، ريككه وتنامه ي تايبه ت هه يه به پاراستنى مافي كه مئەندامان، و اتا ناوه كه ههر به ناوى كه مئەندام هاتيه چ به ده ستوور و چ له ئه و پرۆتوكولانه ي كه تايبه تن به به لگه نامه نيوده وله تيهكان بو پاراستنى مافي كه مئەندامان، بو يه منيش پيشنيار ده كه م كه ياساى ماف و ئيمتيازاتى كه مئەندامان بيت، و پرۆزه ياسايه كيش پيشكه ش بكرى بو كورته بالاكان، چونكه له ناو پيناسه كه دا و له ناو ده قى گفتوگوى ناو پرۆزه كه دا تايبه ته به كه مئەندامان نهك خاوهن پېداويستى تايبه ت، بو يه پيوسته كورته بالاكان پرۆزه ي تايبه ت پيشكه ش بكرى بو يان و جيا بكرينه وه له يهك و، زور سوپاس.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار ژيان عومەر.

بەرىز ژيان عمر شريف:

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دياره من بيدايەت رەئىكى دىكەم ھەبوو كە ويستم منىش لەگەل رەئى يەكەم بىم، بەلام دوایی كە گويم لە برادران راگرت و خوشم و سۆزان خانىش، چونكە خۇى معوق يەككە لە خاوەن پيداويستىه تايبەتەكان، وەكو وتيان ئەوانەى نەخۇشى دريژخايەنيان ھەيە، تالاسيميائيان ھەيە، مەنغولى، ئەوانە ھەموويان خاوەن پيداويستى تايبەتن، ئەوانىش خۇى ئيمە مادام ھىنى حكومەتەمان كروو بە ھىنى موناھەشەى خۇمان، بە پي راپورتى ھاوبەش، ناوەرۋكەكى بۇ معوقينە، يەنى ئيمە غەدرىك ئەكەين بەوانە، چونكە ناوەرۋكەى بۇ ئەوانە، ئەوان پيويستە ياساى تايبەتى خۇيان ھەبى، من ليروو داواى ئەو ئەكەم كە بە زووترين كات ياسايەكە نامادە بكەين، يان بۇ ھەموويان بە يەكەو يان بۇ كورته بالاكەن، ئيمە خۇمان لە ليژنەكە راپورتى خۇمان نووسيوو بۇ كورته بالاكەن، لەگەل ئەو ھىن ئەوان ياساى خاصى خۇيان ھەبى، بە رەئى من ئەو غەدرىكە لەوانى تر دەكرى، حكومەت ئەلئى معوقين بە تەنيا، تەعريفەكەش ھەر بۇ معوقينە، بۇ ئەو ھى ئەو غەدرەيان لئى نەكرىت، ياسايەكى تايبەتى خۇيان ھەبى، سوپاس.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرىز سالار محمود فەرموو.

بەرىز سالار محمود مراد:

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

لە راستيدا ھەر ئەو ھىندە ئەخايەنى بۇ پيش پرۇژە ياسا راپورتىكى ھاوبەش نامادە دەكرى، ئەو ھىندە تەئويل و تەفسير ھەلدەگرى، چونكە جياكردنەو ھى ئەو ھەموو خاوەن پيداويستىه تايبەتەكان لە ياسايەكەدا ئەكرى تېروانىنى جۇر و جياواز لە خۇ بگرى، من رام وايە ئەم پرۇژە ياسايە پيويستە عىنوانەكەى شاملتر بى بۇ ئەو ھى رەنگدانەو ھى ئەو خاوەن پيداويستىانەى تيايدا رەنگ بداتەو كە لە ئەساسدا پرۇژەكانى بۇ رېكخراو، ھەر چەندە پرۇژەى حكومەتەش كراوتە بنەما، بە پي مەعايرى نيودەولتەتى ئەو كەسانەى كە خاوەنى ئىحتياجى خاسەن، پيداويستى تايبەت و كەمئەندامانن، ئىستاكە لە رووى ناويشەو لە بارى دەروونى و لە بارى كۆمەلايەتى و لە بارى جەستەيشەو موراعاتى ناوھىنانى دەكرى، بۇيە من تەصەوهرم وايە ناو ھىنانى ياساكە بە شياندن و بە خاوەن پيداويستىه تايبەتەكان ئەتوانى كۆمەلئىك لەو ماف ھەم ئىمتيازات و ھەم تايبەتمەندىەكانىان رەچاو بكات، ئيمە لە پەرلەماندا لە خولى پيشوو لە سال 2007 ياساى كەمئەندامانى سەنگەرمان دەركروو، ئەمە تايبەتمەندىيەتى تويزىك دەردەكات، كەمئەندامان لە كۆمەلگەى ئيمەدا بۇ ئەو بارودۇخەى لەو كات و ساتەدا پەرلەمان دەيەوئىت ياسايەك بۇ دەستەبەرگردنى ماف و ئىمتيازاتى خاوەن

پیداویستی تایبەت و کەمئەندامان بچەسپینى، تەصورم وایە پیاویستی بە ناوێشانىكى بەرفراوانە وەكو ئەو
نامازەم پیکرد و سوپاستان دەکەم.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەرپز سمیرە خان.

بەرپز سمیرە عبدالله اسماعیل:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ رهئى دوومەم(قانون حقوق و امتيازات المعاقين فى اقليم كوردستان)، چونکە ئەمە زیاتر لەگەڵ ئەو
پروژەى کە کردیتمانە ئەساس دەگونجیت، لەگەڵ ناوەرۆکی، هەر وەها لەگەڵ پیناسەکەشى و، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار شقان احمد.

بەرپز شقان احمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من دەبینم لوغزىك ههیه، موعاق لێره ئىحتيماله تەرجومەیهكى دەقیق کەمئەندام نەبیت، موعاق،
عائىقیكە جا چ بەدەنى بىت چ جسمى بىت، چ عەقلى بىت، بۆ هەر كەسێك كە تووش بووبىت، من وا دەبینم
كەمئەندام و ذوى الاحتياجات الخاصه هەموویان ذوى الاحتياجات الخاصه، حەتا كورته بالاكانيش ذوى
الاحتياجات الخاصه، له ژیر عامودەكە ئەوانە دەگریتەو، جا بۆیە بۆ تەفادى ئەم غوموزەى كە ههیه من
پيم وایە كە دەمج بکرى، قانون حقوق و امتيازات المعاقين(ذوى الاحتياجات الخاصه فى اقليم كوردستان)،
هەموو دەگریتەو، كەس نامینى، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەرپز شلیر خان.

بەرپز شلیر محى الدين صالح:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری له رای ئەو برادرانە دەکەم کە دەیانەوى پروژەكە بە ناوی خاوەن پیداویستی تایبەت بى،
لەبەر ئەوەى وشەى خاوەن پیداویستی تایبەت له کوپوه هاتوو، خوێ جارێ هەموویان پێیان دەوترا کەم
توانا یان معوقین، له هەموو کەم توانایانى جیهان داویان کرد، لەسەر داواى ئەوان ئەو وشەیه گۆردرا بە
خاوەن پیداویستی تایبەت، کەواتە خاوەن پیداویستی تایبەت هەموویان دەگریتەو، کەمئەندام تەرجومەى
معهودق نیه، کەم توانای ژیریە، کەم توانای بیناییە، بیستنه، بینینه ئەوانە هەمووی کەم توانانە، کەم توانای
ژیریش جوۆرى زۆر زۆر، هەموو نەخۆشیەکانى دەروونى دەگریتەو، نەخۆشى هیمۆفیلیا، تالاسیمیا
ئۆبیتیزم و ئەوانە هەمووی دەگریتەو، هەر وەها کورته بالا دەگریتەو، بۆیە پیاویست ناکات یاسایهكى تایبەت
بە کورته بالاكان دەر بچیت، چونکە کورته بالا ئەویش خاوەن پیداویستی تایبەتە، بۆیە من پشتگیری لهوه

دەكەم كە بە ناوی خاوەن پێداویستی تايبەت بێ، وشەى عوق، يەعنى (وجود عائق بالطريق) بە عەرەبى كە كۆسپەك لەبەر دەمى ھەيە، كۆسپەكە سەبەبەكەى كەم توانايى ژيريه، نەخۆشيه، كورته بالايه، ھەمووى كۆسپى لەبەردەمە، ئەمەيە مانای عوق، بۆيە خاوەن پێداویستی تايبەت ھەموويان دەگرێتەو، پيويست بە ياسای جياواز ناکات، بە پيئەمى مافی ھەموويان بپاريزيئەت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار سيوھيل عثمان كەرەمكە.

بەرپز سيوھيل عثمان احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر سەرھتا ئيمە بەھاتبائە سەر تەنھا ئەو شەرھى برادەران لە ليژنەى ھاوبەش کرديتيان، راپۆرتەكەيان ئامادەکردوو، ئەگەر بەرپزەت بتخستبايە دەنگدان، ئايا ئەگەر قصار القامە)داخلى ئەو ياسايە بيئەت يان داخلى نەبيئەت، ئەگەر قەسیرەى قامە داخلى ئەم ياسايە بيئەت، ئەوکاتە دەبى بلين (ذوى الاحتياجات الخاصة) چونكە قەسیر قامە، معوھوق نيە، تەنيا بالاي كورته، دەبى بلين (الاحتياجات الخاصة)، ئەگەر قەسیر قامە، داخلى ئەو مەشروعى نەبيئەت، لەناو نيشانەكەى ئەوکاتەى دەتوانين بلين قانون (حقوق رعايه المعوقين) يان نا؟، يەك پيشنيارم ھەيە، ئەگەر ئەو پينج مەشروعە دەبيئەتەو يەك، دەبى (ذوى الاحتياجات الخاصة)بيئەت، ئەگەر نابيئەتەو يەك، ئەگەر معوھوقينيش بى ئيعتياديه، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ريزدار شيرزاد حافظ كەرەمكە.

بەرپز شيرزاد عبدالحافظ شريف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپزەت قەسەكانى من ھەمووى كرا، ئەوھى ماوئەتەو دەمەوى بيليم، پشتگيرى لە رايەكەى كاك كاردۆ و ناشتى خان دەكەم، ياسای چاوديرى خاوەن پێداویستى تايبەتەكان، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ريزدار ھاوپاز خۆشناو كەرەمكە.

بەرپز ھاوپاز شيخ احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ديارە ئيمە كە پينج پرۆژە ياسا لەبەر دەستدابوون، ئەو ياسايانە تايبەت بوون بە كەمئەندامان و خاوەن پێداویستى تايبەتەكان، كەچى ئيستە ناوھەرۆكى ئەو راپۆرتە تەنھا بەو دەكات، تەبەعن ھەر لەپيناسەكەيەو تاوھكو ئەسبابى موحەبە، تەنھا باسى لە معوھوقينە، لەبەر ئەوھ من پيم باشە بەرپزەت بەو شيوھيە نەبيئەت، چونكە خۆى ناوھەرۆكى ئەو راپۆرتەى كە ھاتوو تەنھا باسى معوھوق و ئيحتياجەتى خاصە نيە، لەويش ئەگەر ناوھكە وابيئەت من پيم باشە لەديدى ئيمەو ئەوھ جياوازي ھەيە معوھوقين

لەگەڵ خاوەن پێداویستی تايبەت، جیاوازیان هەیه، لەبەر ئەوە لەوانەیه ئەوە گشتگیر تر بێت، ئەوە باشتر بێت، ئەگەر خاوەن پێداویستی تايبەت بێت لەوەی کە کەمئەندام بێت، من ئەوەم پێ باشە، زۆر سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، رێزدار ناسک توفیق، فەرموو.

بەرپێز ناسک توفیق عبدالکریم:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیاره قسه‌کانی من کران، کاک کاردۆو شلیرخان و زۆربەیی ئەو برادەرانه کردیان، بەس من هەر بۆیه دەنگیشم نەدا لە دەنگدانەکەدا، لەبەر ئەوەی کە دەلێت دەمچی پینج مەشروع کراوه، وه مەشروعی ئەنجومەنی وه‌زیران ئەساسی مونا‌فەشە‌گە‌یه، لێره ئۆتۆماتیکی ئەوەی کە لە وه‌زارەتە وه هاتوو، بەرپێز جەنابی وه‌زیریش دی‌فاع لە وه دەکات، کە کەمئەندام بێت، چونکە ئەوەی خۆیان خاص بووه بە کەمئەندام، لەبەر ئەوە مافی خۆیەتی کە دەلێت با ئەوه بێت، بە‌لام ئی‌مه لێ‌ردها نازانم ئەوه چۆن بە‌سه‌ر لیژنه‌کە‌دا تێ‌په‌رپوه، کۆ پینج مەشروعی دەم‌ج کردوو؟، ئەم پینج مەشروعە دوانیان پە‌یوه‌ندی بە کورته‌بالاکانه‌وه هەیه، ئەوانی تریش پە‌یوه‌ندی بە کەمئەندامه‌کانه‌وه هەیه، ئینجا یه‌کی‌کیان لە حکومه‌ته‌وه هاتوو چوارە‌کە‌ی تری لە ئەندامانی پەرله‌مانه‌وه پیکه‌ش کراوه، تۆ کە دێت ئەوهی حکومه‌ت ده‌که‌یت بە ئە‌ساس، ئەو تە‌نها باسی موعاق ئە‌کات، تە‌نها باسی کەمئەندام ده‌کات، بۆیه تیکه‌لێ‌که هه‌بوو بە‌راستی، من بۆیه دەنگم بۆ نە‌داوه، چونکە تۆ ئە‌بێت یه‌کلای بکه‌یت‌وه، ئایا ده‌ته‌وی دەم‌جی ئەم پینج مەشروعە بکه‌یت؟، چونکە جارێکی تر نابێت بلێین با پرۆژه‌یه‌ک ته‌قدیم بکری‌ت بۆ کەم ئە‌ندام، چونکە ته‌قدیم کراوه، خۆیندە‌وهی یه‌که‌می بۆ کراوه، ئەم هه‌موو رهنجە‌مان بە‌زایع ده‌روات، راپۆرتی له‌سه‌ر نووسراوه، یه‌عنی تۆ دێت دی‌سان چاوه‌ڕێ بین پرۆژه‌یه‌ک ته‌قدیم بکری‌ت بۆ کورته‌بالاکان، بە‌راستی ئە‌مه سته‌مه له جوه‌دی ئە‌ندامانی پەرله‌مان ده‌کری‌ت، چ ئە‌وانه‌ی کە ته‌قدیمیان کردوو، چ لیژنه‌کان کە کۆبوونه‌وه‌یان کردوو، چ مافی توێژیکیش ئە‌خوری‌ت کە کورته‌بالاکانه، بۆیه من پێم باشه‌ بێت بە یاسای ماف و ئی‌متیازاتی خاوەن پێداویستی تايبەت بێت، بە‌لام کە دێینه‌ سه‌ر برکه‌و بابە‌ته‌کان، ئاگامان لێ‌بێت ته‌عریفی خاوەن پێداویستی تايبەت بکه‌ین، ئە‌بێت کورته‌بالاکان جی‌گا بکه‌ینه‌وه، بۆ ئە‌وه‌ی هه‌م ماندوبوون و رهنجی ئە‌ندامانی پەرله‌مان و لیژنه‌کان بە‌زیاده نه‌چی‌ت، هه‌م ئە‌وه‌شی کە ئەنجومەنی وه‌زیران داویان کردوو، تێ‌یدا جی‌گای بێ‌ته‌وه، سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، رێزدار فازل بە‌شاره‌تی، فەرموو.

بەرپىز فاضل محمد قادر(بەشارەتى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس، قسەكانەم كران.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار دلېر محمود، فەرموو.

بەرپىز محمد دلېر محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپاستى ئىمە كەھاتو پرۇژەكەى حكومەتەمان كرد بەئەساس بەزۆرىنەى دەنگ، تەنھا 2 ئەندام نەبىت، باشە لېرەدا ئەبىت ئىمە لەگەل ئەوودا بىن كە بلىين ياساى ماف و ئىمتىيازاتى كەمئەندامان لەھەرئىمى كوردستان، چونكە خۆى ناوەرپۆكى ياساكە باسى كەمئەندامان دەكات، باسى ماف وئىمتىيازاتى ئەوان دەكات، ئەمە لەلایەك، لەلایەكى تریشەو، ھەر لەياساكەدا ھاتوو كەمئەندام كە بەشىك لەئەندامەكانى لەشى وەكو خەلكى ئاساىى تر نى، لەرپىگای لیژنەى توبیەو دەست نیشان دەكرىت، ئەو لیژنەى توبیە رپژەى عجزەكەى بۆ دائەنئىت، كەچەند بىت یان چەند نى، بەس بەنئىسبەت كورتهبالا، خۆى كە لەدايك بوو ھەر بەو شیوہیە بوو، لەم كاتەدا كە ئىمە ناوى كورتهبالا نەھینراو، ئەو نى كە ماف وئىمتىيازاتى كورتهبالا بچورپىت و ماف وئىمتىيازاتى كەمئەندامان بدرپىت، كورتهبالا پپووستە لە تەصنیفى نئودەولەتیشدا، كورتهبالا و خاوەن پپداووستى تاییبەت كە تەصنیف كراون ھەموویان ماف وئىمتىيازاتى خۆیان ھەیە، بەلام ھەر كەسەو بەپپى ياساى خۆى، ئەم ياساى كە لەم كاتەدا دەردەچپىت بەقەناعەتى من ناوەرپۆكەكەى بۆ خەلكى كەمئەندامە، وەھىچ زىانیكىش بەكورتهبالاكان ناگەيەنئىت، كورتهبالاكانیش ياساى خۆیان بۆ ھەیە، بەنئىسبەت ماف وئىمتىيازاتى خۆیانەو، لەبەر ئەو تىكەل كوردنى ماف وئىمتىيازاتى بەشەكان لەگەل یەكتریدا لەوانەى بەشیوہیەكى وا بىت كە دەرنەچپىت، بەنئىسبەت ئەو كە ئىمە دەلئین خاوەن پپداووستى تاییبەت لەوانەى، جۆرە خاوەن پپداووستیەكى كاتى بىت، بۆ ماوہیەك بتواندرپىت چارەسەر بكرپىت، بەلام بەس كە ئەوترپىت كەم ئەندام، بۆ نمونە كەسىك كە قاجچىكى نى، قاجچىكى دەستكردیشى بۆ دروست بكرپىت، ئەو نابىت بەقاجە تەببىعەكە، ھەر قاجچىكى كەم ئەندامە، لەبەر ئەو ئەم بەشانە لەكۆمەل، ھەرىكەیان ماف و ئىمتىيازاتى خۆیان ھەىە، ھەر یەكەیان پۆلئىنى خۆى ھەىە، من لەبەر ئەو لەگەل رەئى دووہمدام كە دەلئىت ماف وئىمتىيازاتى كەم ئەندامان، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار عبدالسلام بەروارى، فەرموو.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق: بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپزى دەربارەرى ناوى ياساگە دوو گۆرانكاريمان كىردوو، يەككىيان: كە لەهەردوو پيشنيار هاتوو، لەباتى (رعاية، حماية) كىردوو مانە بە (حقوق والامتيازات) لەرپۆرتى هاوبەش ھۆى ئەم گۆرپنە هاتوو، بەلام لەهەردوو پيشنيار بەحەقىقەت ئەو راستىيە كە، ئەگەر بيش تەماشاي ناونيشانى فەسلەكانى بكەين، (حق المعاق في التعليم، في الصحة) ھەمووى حەقە، واتە ئەمە ياساي مافەكانە، حقوق و ئىمتىيازاتە، چونكە چاوديرريان موعالەجە كراو، وەزىر ليرەيە، لەياساي (126)ى چاوديرى كۆمەلايەتى، وە لەياساي ژمارە (39)ى ھەرچەندە بۆ كرىكارانى كەرتى تايبەتە، مەسەلەى زەمانى كۆمەلايەتەو خانەنشینیە، بۆيە يەكەمین شت و ابزانم كەس باسى نەكرد، واديارە ھەموومان مۆتەفقين كەناوەكەى جارئ بەشى يەكەمى بكرىت بە ماف و ئىمتىيازات لە رىعايە، ئەو دەبىت باسى بكەين، پيشنيارەكە و ابو، وىستەم بيشنيارەو بەر تان، دوو ميان: راستە لەرپۆرتى هاوبەش باسى ئەو دەكەين ئيمە ھەر پينج ياسامان دەمچ كىردوو، چونكە موھىمەكەمان ئەو بو، ئيمە تەكلىف كراين، سى ليزنە لەگەل جەنابى وەزىر دانىشتين و گەتوگۆ بكەين، بەلام كەمال تەنھا بۆ خوايە، ئەگەر بيش ئيمە لەبەشيكدا وتوو مانە پرۆژەى حكومەتمان كىردوو بە ئەساس، واتە ئيمە پرۆژەيەكى تايبەتمان بە كەم ئەندام كىردوو بە ئەساس، ئەو دوو سى پرۆژەى تر كە باسى كەم ئەندام كراوە فيكرەكانى تازەى كە پيوستە بخرينە ناو ياسا رەچا و كراون، من ئىعتزاف دەكەم زۆر نەچووین بەرەو تەفاسیلی ياساي كەم ئەندامەكان لەو خەيالە من شەخسى خۆم دەلیم باسى ليزنە ناكەم، كە ئيمە موناھەشەى ياسايەك دەكەين دەربارەى كەم ئەندام، ئەمە خالىك، خالىكى تر بابيش ئيمە ئەگەر هاتو ياساگە ناوەكەيمان كىرد بە خاوەن پيداويستى تايبەت، چ ئەگۆرپن، ئىستا ليرەدا لەبەردەستمان ياساي مەغرىب ھەيە، زوو تەماشام كىرد، ناوى خاوەن پيداويستى تايبەتە، وەرە ناو ماددەكان باسى كەم ئەندام ئەكات للمعاق، وە فى المعاق، والمعاق، ئەگەر ئيمە مەبەستمان وشەكەيە كە بىگۆرپن، پيمان خۆشە كە خاوەن پيداويستى تايبەت بىت، كە وشەكە فراوانترەو راستەرەو موديرن ترە، بەرپزى غەدر لەخاوەن پيداويستى تايبەت دەكەين، ئەو جۆرانەى كە بەرپز سۆزانى خالە شەھاب باسى كىرد، چونكە ناوەرپۆكى ئەو ياسايەى كەبۆمان هاتوو كە كىردوو مانە بە ئەساس، وە ئەنجامى ئىشى ئەو سى ليزنەيە، بەرپزى تەنھا باسى موعاق دەكەين من نالیم كەم ئەندام، چونكە ئەو وشەيە بەرپزى سەقەتە، ئەمە رىگامان لى دەگرىت كە بىرۆكەيەكى جوان لەلايەن 10 ئەندامى بەرپز پيشكەش بكرىت كە بىھويت ياسايەك ھەبىت دەربارەى ئەو جۆرانەى ترى خاوەن پيداويستى تايبەت، ئيمە رىگاي لیدەگرين، ياسايەكى ترمان ھەيە ھى خاوەن پيداويستى تايبەت، بەلام لەناو ياساگە خاوەن پيداويستى تايبەت ھىچ باس نەكراو، تەنھا باسى موعاق كراو، بۆيە ئيمە لە ليزنەكە ئەو موناھەشەيە بەو ناراستىيە باسمان كىرد، وتمان ئايا ئيمە تەنھا ھەول

بەدەين ئەو ناوہ جوانہ فراوانترہ بەکار بەيئنين؟، يانئش دەبئت ياساکہ بگۆرئن، کە ھەموو خاوەن پئداوئستئ تائبەت لەخۆئ دەگرئت، ئەمەش ئئشئکئ دوورودرئژ بوو، بەرپاستئ نەچووئنە بن باری، واتە ئئمە بۆئە دەلئئئ ناوہرۆکئ باسئ موعاق ئەکات، ناوئش بگۆرئن بکەئن بەخاوەن پئداوئستئ تائبەت، وشەئ موعاقئش بگۆرئن لەناو ماددەکان بئکەئن بەخاوەن پئداوئستئ تائبەت ئەوہ وازحە کە تەنھا باسئ خاوەن پئداوئستئ تائبەت دەکات، با فئل لەخۆمان نەکەئن، واتە بەرہئئ من ئەم ياسايە بە موعاق باشە، زۆر شتئ رەچاو کردووہ، من لەباتئ جەنابئ وەزئر دەلئم سائئک تەقربەن بەھاوکارئ لەگەل رئکخراوەکان، لەگەل ھەندئ (ئئن ، جئ، ئۆئ) نئودەولەتئ بە ھانا بردن بە پئسپۆر، بئرۆکە سەرەتائبەکانئ ئەم ياسايە دەرچووہ، کارئکئ باش دەکەئن، ئەگەر ئئمە بۆ موعاق ياسايەک دەرکەئن، بەلام ئەمە رئگا لەئئمە نەگرئت بئر بکەئن لەياسايەکئ ھەمەگئر و گشتئ، ئەگەر بمانەوئت بۆ خاوەن پئداوئستئ تائبەت و ئەو چۆرانەئ تری کە باسکران، ئئنجائان بەئەک ياسا، کە کاتمان ھەبئت نەک ئئستا، يان بە تەنھا بۆ ھەر بەشئکئان ياسايەک دەرکەئن، من تەسەور دەکەم ئەمانە بەشئکئن لەم کۆمەلگائە واجبئ ئئمەئە کاتئان بۆ تەرخان بکەئن، زياتر ئئمە بچئنە ناو ئئختئصا صائئان وە بۆ ھەر يەکئان ياساش دەرکەئن، بەمە دەتوانم بەو نەھجەئ باسئ دەکەم کە موعالەجەئ کەم ئەندامئش بکەئن، راستە باسکراوہ، بەلام ئەوہ رئگامان دەداتئ حەتا بۆ کەمئەندامئش ياسا دەرکەئن، زۆر سوپاس.

بەرئز سەرۆکئ پەرلەمان:

سوپاس، رئزدار دکتۆر حەسەن، فەرموو.

بەرئز حەسەن مەحمەد سورە:

بەرئز سەرۆکئ پەرلەمان.

ديارە لەزۆر شوئن لە ناوئشانئ ياساکەدا بە خاوەن پئداوئستئ تائبەتەکان ھاتووہ، لەجاتئ کەمئەندام، ئەگەر ناوہرۆکەکەئ ھەر شتئک بئت لەبەر ئەوہئ ئەم ناوہ وەکو کاک عبدالسلام باسئ کرد، ناوئکئ مۆدئرنەو تەبەعن زياتر ئئستا بەکار دئت، لەبەر ئەوہئ ھەندئ دەلائئلئ نەفسئ، وە دەلائئلئ کۆمەلئناسئ ئەوہئان ئئسپات کردووہ، کە ناو تەئسئراتئ موعەوہقئەکەئ دەھئلئتەوہ، بۆ لابردنئ ئەوہ زياتر خاوەن پئداوئستئ تائبەت بەکار دئت، ئەمە لەرووئ ناوہوہ، لەرووئ ناوہرۆکەوہ، ئەگەر سەئئرى ماددەکە بکەئن بەرہئئ من با بئئنە سەر ئەوہئ کە کەمئەندامئ حەقئقئ کئئە؟، کەم ئەندامئ حەقئقئ يان ئەوانەن کە چاويان، يان گوئئان، يان ئەندامئکئ لەشئان يان لەرووئ عەقئئەوہ يان نەفسئەوہ کەم ئەندامە، ئەگەر بئت و سەئئرى ناوہرۆکئ ئەم ياسايە بکەئن، لەگەل ياساکانئ تردا، دەبئئن کە ناوہرۆکەکە زياتر بۆ کەم ئەندام نئە، چونکە لئردا ئەم ياسايە ئئستئعائە بە لئزنەئ توبئ دەکات، واتە بۆ دانانئ دەرەجەئ عجز، ھەندئ لەو عجزانە کەلەو ياسايەدا ھاتووہ، کەمئەندام نئن، بۆ نموونە ھەندئک نەخۆشئ موزمن کەھەن کەم

ئەندام نىن بەس دەرەجەيەكى عىز ھەيە، لەم ياسايە حەق و ماقى پىداو، لە لايەكى تر ئەگەر سەيرى ئىشوكارى رۇزانەى وەزارەتى كاروکاروبارى كۆمەلەيەتى بىكەين، دەبىنن لەچوارچىوۋى ياساى بودجە، كۆمەلەيەكى ناوئىشانىان ھىناو كە ئەوان ئىستا مافىان پىداون و مووچەيان بۇ سەرف دەكەن، وە ياخود بلىين يارمەتيان دەدەنى، كەئەوانەش ديسان نەھاتوون لەزمنى كەمئەندامى حەقىقى، مەسەلەن وەكو كاك برھان باسى كرد، تالاسىما يەككە لەو نەخۇشيانەى كە ئىستا لە بەرپىز وەزىرى كاروکاروبارى كۆمەلەيەتى بېرسىن پارەيان دەدرىتى، ئەگەر بىت و ياساكە تەنھا بۇ كەمئەندامى حەقىقى بىت، ئەو ئىستا بەپىي ئەم مەفھومە ئەگەر ئەم ياسايە دەرەجە، ئەبىت پارەى ئەوانە ھەمووى رابگرىت، بۇيە بەرەنى من ھەندى خالەتى خاوەن پىداويستى تايبەت ھەيە، كە مەوھەقى حەقىقى نىە، پىويستە لەو ياسايەدا جىگى بىكەينەو، بۇيە بەرەنى من كە خاوەن پىداويستى تايبەت بىت باشترە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار دىكتورە رۇزان، فەرموو.

بەرپىز د. رۇزان عبدالقادر دزەبى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەنىسبەت بەكارھىنانى يەككە لەو دوو دەستەوازيە، ھى مەوھوق يان خاوەن پىداويستى تايبەت، مەبەست ئەوھە كىين ئەوانەى كە سوودمەند دەبن؟، لەو ماف و ئىمتيازاتانەى كەلەناو ياساكەدا ھاتوو؟، ھەردوو دەستەوازيە ياسايى و دەستوورين، لەبەر ئەوھى لەماددەى (32)ى دەستوورى عىراقدا ھەردوو دەستەوازيە بەيەكەو ھاتوو، (ترى الدولة المعوقين وذوي الاحتياجات الخاصة) ئىمە پىمان باشە كە وشەى خاوەن پىداويستى تايبەتئىش زياد بكرىت لەم ياسايەدا، لەبەر ئەوھى زۆرەى زۆرى ئەو كەسانەى كە لەپىناسەكەى بېرگەى (7)ى ماددەى (1) ھاتوو دەيانگرىتەو، وە ئەو پىناسەى موعاقەى كەھاتوو، لەبېرگەى (7)ى ماددەى (1) لە پىرۆژەى حكومەت، ھەمان پىناسەى ياساى دەولەتى قەتەرە، بەلام لەوئى بەناوى خاوەن پىداويستى تايبەت ھاتوو، تەنھا وشەى خاوەن پىداويستى تايبەتى گۆرپو بە (معاق) واتە ئەگەر ناوى ياساكەمان گۆرپى بۇ خاوەن پىداويستى تايبەت ئەو پىويست ناكات ناوەرۆكى ياساكە ھەمووى بگۆرپن، تەنھا وشەى معاق دەگۆرپن، لەبەر ئەوھى پىناسەكە زۆر بەفراوانى ھاتوو، ھەموو حالەتەكان دەگرىتەو، پىويست ناكات دووبارە لىژنەكان كۆبىنەو ناوەرۆكى ياساكە بگۆرپن، تەنھا ئەگەر تەسبىت بوو خاوەن پىداويستى تايبەت لەھەر شوئىنكە لەياساكە وشەى موعاق ھاتبىت، ئىمە دەتوانن بىگۆرپن بە وشەى خاوەن پىداويستى تايبەت، وە پىمان باشە لەيەك ياسا ھەمووى كۆبىتەو، واتە ئەو ماف و ئىمتيازاتە ھەمووى بگرىتەو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپىز جەنابى ۋەزىر، فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نەجىب/ ۋەزىرى كاروکاروبارى كۆمەلەيەتى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سوپاس، ئىمە كە دەلىين كەمئەندام، ئەگەر بەرپىزان تەماشاي ياساي چاودىرى كۆمەلەيەتى بىكەن ژمار(126)ى سالى 1980 بىكەن، زۆر بەوردى باسى ئەۋەدى كىردوو، كە كەمئەندام يەنى چى؟، دوو صنفي ھەيە، مەدەنىمان ھەيە، جەسەدى ۋەقلى و نەفسى، واتە ئەم حالەتەنەي كەباسمان كىردن، ئەگەر داۋن بىت، يان شىزۇڧىرنىا بىت، ئەگەر كەمئەندامى جەستەيى بىت، ئەمانە ھەموۋى دەگىتەۋە، باسى ئەۋەمان كىردوو كە لەياساي چاودىرى كۆمەلەيەتەيدا ھەيە، كەمئەندام بوو تەنھا ئەۋە نىە كە ئەندامىكى كەم بىت، بەلكو باسى ئەۋە دەكات كە ەقلىە، نەفسىە، شىزۇڧىرنىاي توندە، ئۆتىزمە نەخۇشەيەكانى تىرشە، بۆيە ئەم پىرۇژە ياسايە كە ئىستا بەرپىزان پىي دەلىن خاۋەن پىداۋىستى تايبەت ھەموۋىان لەژىر چەترى ئەم پىرۇژە ياسايە مەشمول دەبن بۇ ھاۋكارى كە لەلەيەن ۋەزارتەۋە پىيان دەدرىت، لەبەرئەۋەى ياسايەكە زۆر پوون و ئاشكرايە دوو تەسنىفى كىردوو ەسەبى ەۋاق و ەسەبى تەبىعەتى ەمەل، ەۋوقمان ھەيە، كەمئەندام بوونمان ھەيە جوزئىەۋ ھەيە كولىە، واتە ئەۋ كەسانەى كە ئىستا لەلەيەن ۋەزارەتەۋە ھاۋكارى ۋەردەگىرن، ھىچ كىشەيەكىان نابى كە پىرۇژە ياساگەش پەسەند بىرىت، لەبەرئەۋەى كەمئەندام بوون تەنھا ئەۋە نىە كە ھەندى لە بەرپىزان ۋاى تى گەشىتوون، تەنھا كەم ئەندام بوونى جەستەيى بىت، بەلكو شىۋەكانى تىرش دەگىتەۋە، كە پارىزگارى لەم پىرۇژەيە دەكەم ياخود پىشتىگىرى لەم پىرۇژەيە دەكەم لەبەرئەۋە نىە بەس تەنھا لەبەرئەۋەى لە ەكومەتەۋە ھاتوو، ئەم پىرۇژەيە بەرھەمى راي ھەموو رىكخراۋە كەمئەندامەكانە كە لە دەۋك و ھەۋلىر و سلىمانى كۆبوونەتەۋە و لە دىۋانى ۋەزارەت كۆبوونەتەۋە و تۋانىۋمانە بگەينە ئەۋ پىرۇژەيەى كە ئىستا لەبەرئەۋەستتەنە، راي زۆربەى رىكخراۋەكانەمان ۋەرگرتوو، زۆربەى رىكخراۋەكانىش نامادە بوون، كەم ئەندامان نامادە بوون، ئەگەر بىكۆلان بىت، تالاسىما بى و ھىمۇڧىلىا بىت، ھەر ھەموۋى نامادە بوون و رايان لەسەر ئەم پىرۇژە ياسايە ھەبوۋە، گىرنگىش ئەۋەيە ئەۋەى كە دەبىننن ئىستا ناۋەكو بوۋەتە كىشەيەكى گەۋرە ئىۋە ھاۋكارمان بن بۇ ئەۋەى بتۋانىن پىرۇژە ياسايەك بى مافى كەم ئەندامان لە ھەرىمى كوردستان بپارىزىن، پۇژانە ئىمە خەم دىتە بەردەستمان، پۇژانە خەمى ئەۋ كەم ئەندامانە دىتە ۋەزارەت ۋىاس لە خەمەكانىان دەكەن كە خويىندكار ھەيە ناتۋانىت بەردەوام بىت لە خويىندن لەبەرئەۋەى كولىەكەى ياخود پەيمانگاگەى بەشىۋەيەكى ۋا دروست نەكراۋە كە ئاسانكارى ھاتوچۇى ھەبى، پۇژانە كەم ئەندامان دىن سكالامان لا بەرزەكەنەۋە كە مافىان تا ئىستا نەبوۋە لە دامەزاندن، ئەگەر تەنھا تاك و تەرا لەم ۋەزارەتە ياخود بە ھەۋلدانى يەكى لە ۋەزىرەكان بى ئەۋەى كە بۇيان كراۋە، ئەۋەى كە ئىستا بۇمان كراۋە بە رىنمايى كە سوپاسى ۋەزىرى ئاۋەدانكىردنەۋە دەكەم كە تۋانىۋىەتى لە پىرۇژەكانى نىشتەجى بوون ئەۋ كەسەى كە كەم ئەندامە و فۇرم پىدەكاتەۋە بۇ يەكەيەكى

بەرپۆز شېرزاد عبدالخافظ شریف:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

من له ماددهی یهكهم بهشی پینجهم و شهشهم ههردووگیان كه دهلی (مجلس الرعاية والتأهيل ولايواء المعاقين فی اقلیم كوردستان) بۆ زیاد بكریت، شهشهمیشیان عهینی شت (رئیس مجلس رعاية وتأهيل وايواء المعاقين فی الاقلیم) جا ئەگەر موعاقینهكه ههرحیهك بۆ و ئهوهی تریش بگۆرۆی فهرقی نیه، سوپاس.

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

سیوهیل خان فهرموو.

بەرپۆز سیوهیل عثمان احمد:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

قسهكهی من كرا تهنها ئهوه بوو بیتافهی شهخسیه له بیتافهی موعاق، سوپاس.

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فهرموو.

بەرپۆز شلێر محی الدین صالح:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لهو تهعریفه دهكهم كه دانراوه بۆ (المعاق)، بهلام تهعریفی المعاق پیم باشه بنووسری (ذو الاحتیاج الخاص {المعاق}) چونكه ههردووکی یهك مهعنایه و ههمووشی دهگریتهوه، تهعریفهكههم زۆر پێ باشه پشتگیری دهكهم لهبهرئهوهی له ههموو ولاتانی دنیا بهو شیوهیه موعاق تهعریف دهكری، تهعریفهكه بووته ستاندارتی عالی، بهلام ئهوه وشهیهی بۆ ئیزافه بكری (مقارنه بغيرهم من غیر المعاقين) یهعنی ئهوه زۆر پێویسته ههبی له ناو ئهوه تهعریفه، المعاق به تهنیا نهبی (ذو الاحتیاج الخاص {المعاق}) ، زۆر سوپاس.

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك شقان فهرموو.

بەرپۆز شقان احمد عبدالقادر:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

له برهگهی 2 و 3 و 4 و 5 فی اقلیم زیاده، لهسهروهه هاتوووه (الاقليم: اقليم كوردستان-العراق) ئهوه پێویست ناکات زیاد بكریت، من تهئیدی شلێر خان دهكهم المعاق له بهینی قهوس دابندریت و ئهوه تهعریفه تهعریفیکی شامل و دروسته، زۆر سوپاس.

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

سمیره خان فهرموو.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

پەروين خان فەرموو.

بەرپىز پەروين عبدالرحمن عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەتى بىتاقەتى موعاق، لىرە وەكو كاك صباح فەرمووى ھەويەكە بىكرىتە بىتاقە، وە مەراكىزى تەئھىلەكە كە دەلى (المصابين الشديده) شەدىدەكە بىكرىتە عامە و لەگەل زىاد كىردى بىرگەيەك بە كىردنەوى بەشى ناوخۆيى بۇ كەم ئەندامان، بۇ ئەوۋى درىژە بە خويىندىيان بدن، چونكە لىرە نابىنايان و نابىستان قوتابخانە و پەيمانگى تايبەت بە خويان ھەيە، ھەروەھا ئەكتىف كىردى ئەو مامۇستايانە كە كەم ئەندامان دەلىنەو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك كاردۇ فەرموو.

بەرپىز كاردۇ محمد پىرداود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

خۆى من بە ئىعتىقاد لەسەر چوار پىرۇژەكە و ئەو پىرۇژەيە لىژنەى ياسايى پىشتر پىناسەى سىندوقمان كىرد بوو كەچى ئىستا پىناسەكەى لى لىبراو، كە بەلاى مەنەو گىرنگە پىناسەى سىندوقى رىعايەى و تەئھىل دەبى و ئىحتىياجى خاسە بىكرىت، دوايى مەجلىسى ئىدارەى سەندوق دەبى، نەك ئەو مەجلىسە مەجلىسى رىعايە و تەئھىلى موعاقىن، ئەمە خالىكىان، دوو/ وەكو ھاوپىيانم باسىان بەراستى ناوگە كارىگەرى دەبى لەبەرئەوۋى ئەو موعاقە لىرە پىناسەى (ذوى الاحتياجات الخاصة) يە، پىناسەى كەم ئەندام نىە وەكو ئەو بىرادەرانەى كە بە سىنووردارى دەيانوويست باسى بىكەن، ئەم پىناسە كورتە بالاش دەگىرتەو و ئەو قودراتى جەسەدىە كە كورتە بالا قودراتى جەسەدى ئىنسانىكى ئاسايى نىە، لەبەرئەوۋە پىناسەكە ھى خاوەن پىداويستىە تايبەتەكانە، لەبەرئەوۋە ناوگە كارىگەرى دەبىت من بۇ تەئكىد قىسەم لەسەر ئەوۋە كىرد، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من لىرە بەس قىسە كىردىم لەسەر مەراكىزى تەئھىلە، كە بەداخەوۋە وەكو ئەوۋە وايە ئەمە شوپىنىك بىت تەنھا (لايواء المعاقين الذين لايجدون من يرعاهم المصابين الشديده و تاهيلهم و تشغيلهم فيها حسب قدراتها) بەلام ئىمە پىويستمان بە مەراكىزى تەئھىلە، بۇ ئىعادەى تەئھىل، ئىمە ئىستا چەند رىكخراويك قوتابخانەيان كىردوۋەتەوۋە كە ئىعادەى تەئھىلى موعەوۋەقەكەى تيا دەكەن كە دەرسى تيا دەوتىرتەوۋە، بۇيە من پىم باشە

ئەو مەراكىزى تەئھىلە بەو شىۋەيە نەبىت تەنھا بۇ ئەو خەلگانە بىت كە عەوقى شەدېدىيان ھەيە، بەلگو دەبى تەسنىف بىرئىت، (مراكز التأهيل هي المراكز التي يتم فيها إعادة تأهيل المعوقين وذوى الاحتياجات الخاصة وقصار القامة) ئىتەر لە دوايى دا ئەوۋى كە ئىتفاقى لەسەر كىرا، (إعادة تأهيلهم لممارسة الحياة الطبيعية والاندماج فى المجتمع) چونكە ھەر خۇى ھەدەف لە مەراكىزى تەئھىل ئەوۋىە كە تۇ ئىعادەى تەئھىلى ئەو مەسەلەيە دەكرىتەوۋە و بۇ ئەوۋى تىكەلاۋى كۆمەلگا بى و كارىك بۇ خۇى بدۇزىتەوۋە، نەك بۇ ئەوۋى وەكو مەلجەئىك بى بۇ ئەو خەلگانەى كە ئىعاقەى زۇر شەدېدىيان ھەيە، دەبى ھەردووكىمان ھەبى، بۇ ئەوانەى كە ئىعاقەى شەدېدىيان ھەيە و وەكو مەلجەئىك كە كەس و كارەكەى بەخىۋى ناكات ئەينىرئىتە ئەو شۇيئە، بەلام نەوعىكمان ھەيە كە كەسوكارەكەى ئىستغناى لى ناكات، بەلام ئەو كەسە پىۋىستى بە شۇيئىكە بۇ ئەوۋى ئىعادەى تەئھىل كىردنى نەخوئىندن لە ھەندى پىداۋىستى و چەند حرفەيەكە و چەند شىكە، بۇيە من پىم باشە ئەو مەراكىزى تەئھىلە بەو دوو جۇرە تەسنىف بىرئىت و زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

ئەفئىن خان فەرموۋ.

بەرپىز ئەفئىن عمر احمد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەرەتا من تىبىنم ھەيە لەسەر وشەى ئىقلىم چونكە لە يەكەم دا ئىقلىم پىناسە كراوۋە، بەلام لە خالەكانى تردا زۇر تىكرار كراوۋەتەوۋە باوۋەر ناكەم پىۋىست بىكات بەو تىكرار كىردنەوۋىە و دەبى ھەلگىرئ وشەى ئىقلىم، پاشان من لەگەل راي سۆزان خانەم بۇ مەراكىزى تەئھىل، چونكە لىرە بەو شىۋەيە كە لە تەعريفەكەى ھاتوۋە بەرپاستى ئەوۋە بۇ ئىوا كىردن نىە، ئىمە دەمانەۋى مەركەزىك دروست بىكەين بۇ تەئھىل كىردن و راھىئان و ياخود بۇ ئىعادەى تەئھىل كىردنى ئەو خەلگانەى كە موعەوۋەقن و جارىكى تر بتوانن مومارەسەى ژيانى تەبىعى خۇيان بىكەن لەناو كۆمەلگا و ئىندماج بىكەنەوۋە لەناو كۆمەلگا، بۇيە تەعريف كىردنى مەركەزى تەئھىل بەو شىۋەيە بىت كە ئىستا سۆزان خان پىشنىارى كىرد، ھەروھەا پىشنىارى خالىكى تر دەكەم كەوا لىرە مەركەزى تەشخىس دانرى بۇ موعەوۋەقن، چونكە ئىمە ھەموومان دەزانىن ئىستا عەوۋەق بە لىزنىەيەكى توبى دەكرىت، بەلام ئەوۋە بىرئىت و پىشنىارى ئەوۋە بىرئى مەركەزىكى تايبەتى دابىرى، بۇ تەشخىس كىردنى ھەر حالەيەكى عەوۋەق لە ھەرىمى كوردستان، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رپىزدار ھازە سلیمان، فەرموۋ.

بەرپىز ھازە سلیمان مصطفى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من تىبىنم ھەبوۋ لەسەر تەعريفى تەئھىلەكە بەرپاستى ئەو تەعريفى كە لىرە ھاتوۋە من پىموايە مەعناى تەئھىل ناگرىتەوۋە، بۇيە من پىشنىارى ئەو تەعريفە دەكەم (!اعداد الفرد من ذوى الاحتياجات

الخاصة) ياخود (المعاق لتنمية قدراته عن طريق العلاج الطبي و الإستشارات النفسية و التعليم و التدريب المهني بما يتناسب مع حالته و تقديم الخدمات و الأنشطة التي تمكنه من ممارسة حياته بشكل أفضل)، زور سوپاس.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

سوپاس، ريزدار عبدالسلام صديق، فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

راستی ههنديك شت ههبوو ئيمه وهكو ليژنهى موختهص باسى بكهه، يهك برادره وابزانم كاك قادر بوو باسى نهوهى كرد (بشكل مستقر) بكريته (بشكل دائم)، نهوه د.حسن لييرهيه، خوشك و برايان دكتور ههنه لييره، له مهوزووعى نهه تهعريفه باسى نهه حالاتانه دهكات، يهعنى نهه عهجزى (كلي) يان (نفسى) يان نهه كه بهردهوامه، يهعنى من مومكينه دهستم له بهر ههر هويهك له كار بكهوى، بهلام پاش هويهكه نهه مينيت جاركي تر دهگهريمهوه دهبيتته تهبيعي، ئينجا چاويش وايه، زهغتيش و زور شت، بويه وشهى (مستقر) (بشكل مستقر) نهوه له تهعريفى (UN) يش ههيه، كه فيعهن ئيصابهيهكى نهوه، بهس نهه شهتره نهه موستهقيره دائيم بيت، يان موستهمير بيت، موستهقيره، چونكه (stable) يهعنى نازانم تهرجومه بكهه، (stable) يهعنى حالتهكه له تهشخيصى (طبي) لهسهه نهه نههاسه دهبيت، هيوادارم نهوه له بهرچاو بگيريت، بهلام مومكينه موعالهجه بكرى، من مولاچهزهيهكم ههيه لهوهى كه خويندمان، ئيمه له (رابعاً) ماددهى يهك، (المجلس) مان تهعريف كردوه، (خامساً) ههر (رئيس) وتوومانه (رئيس مجلس كذا) به تهصهورى من ههر (رئيس المجلس) تهداروكى بكهين، چونكه مهجليس تهعريف كراوه، حالاتى تر ههيه وهك نهوهى زيان خان باسى كرد گورچيله و (كذا)، نهگهر ئيمه بچينه ناوى زور دهبيت، نههاسى نهه تهعريفه چى يه؟ نهوهى كه به شيويهكى (مستقر) (نفسى) يان (جسدى) يان (عقلي) بيت، به مهرجيك ببيتته هوى نهوهى ريگاي لى بگريت زيانى خوئى به شيويهكى تهبيعي بباته سهه، نههوانهى كه گورچيله نههاس نههوليان ههبوو، يان له نهتهيجهى عهملهيه، نهگهر مهرجى دووهم تهتبيق بوو نههوانيش دهگريتهوه تهبعهن، چ داعى نيهه نهه حالتهتيكه و له موستهشفايهكه ويستم (بصورة عامة) چونكه نهگهر بووه هوى نهوهى نههتوانيت وهكو خهلكى تر ئيحتياجاتى خوئى و زيانى خوئى بباته سهه تهعريفهكه دهبگريتهوه، به نيسهت كاك كاردؤ كه خوئى نههنامى ليژنهى ياسايى بوو، فيكرهكه نهوه ههبوو كه له مادده (27) يش كه داوامان كردوه نهه مينيت، مهجليسى سندووق ههبيت له بيرمه پرؤژهى ليژنهى ياسايى ههبوو، پاش گفتوگو كردنى ههر دوو سى ليژنه و به جزوورى جهنابى وهزير نهگهر مولاچهزه بكهن پيشنيارمان كردوه نهه سندووقه ببيتته ئيشيك له ئيشهكانى مهجليس، چونكه مهجليس لهوى ههيه ميزانيهى بو تهخصيص بكرى، چى؟ چى؟ تهبعهن نههوانه له ناو سندووقيك بن، من نازانم خوئ موشكله

نەبوو لەگەڵ ئەوەی مەجلیسی سەندووق، بەلام ئەوانەى لە من شارەزاتر و تیان دەبیتە دوو مەجلیس،
بۆیە قەزىيەكە بۆ موناڤەشە دەھێلێنەو، بە نىسبەت مولاھەزەى سۆزان خان راستە....

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

كاكە كاتت تەواو بوو، زۆر سوپاس، خەلاص، سى دەقەپە تەواو، لێژنەى ياسايى، جەنابى وەزىر ئەگەر
موداخەلەپەكت ھەيە لەسەر تەعريفەكان، كەرەمكە.

بەرپز ئاسۆس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلایەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە بىتاقەى (المعاق) پرسیارىك ھەبوو سەبارەت بەو بىتاقىيە، بۆچى؟ لەبەر ئەوەى ئىستا لە ھەر
شارىك وەك ئاگادارىن ھەر يەكێكىيان، ھەر بەرپۆەبەراپەتى كەمئەندامان وینەپەك لە ھەويەكان بۆ
كەمئەندامان دروست دەكرى، ئىستا ناسنامەكەى خۆم نموزەجىكە لەو ھەويەپەكە بۆ كەمئەندامان
دروست كراو، ھەولێ ئەوھىن ئىستا ھەموويان تەوھىد بكەين، ئەم ھەويەپەكە كەمتر تەزوىرى پى دەكرى،
كەمترىن خەلەلى تىايە ئەو كاتەى كە دەروا بۆ بانقەكان، بۆيە ھەولێ ئەو دەدەين كە ھەر كەم ئەندامىك
خاوەن ناسنامەى خۆى بى، بۆ ئەوەى بتوانى ئەو ئىمتىيازاتەى كە لە ياساكەدا ھاتوو لە ماددەكانى تر كە
ئەو كاتەى سەردانى شوپنە گەشتيارەكان دەكات بۆ ئەوەى بتوانى بەو ھەويەو، بە ناسنامەپە ئىستىفادە
لەو ئىمتىيازاتە بكات، سەبارەت بە مەراكزى تەئھىل، جىاوازيپەك ھەيە لە نىوان مەراكزى تەئھىل و
مەراكزى (ايو)، ئەوەى ئىستا ھەيە مەراكزى تەئھىل ئىمە پەيمانگايە، لە ھەر سەنتەرى شارەكان جۆرەھا
پەيمانگانمان ھەيە، (ھىوا)مان ھەيە بۆ نابیستان، (رووناكى)مان ھەيە بۆ نابىنان، (ئاوات)مان ھەيە بۆ
بىر كۆلان، پەيمانگای (ھانا)مان ھەيە بۆ شىاندنى كەمئەندامان، كە لىرە وەكو چۆن وەزارەتى پەروەردە
مەنھەج تەوزىع دەكات بەسەر قوتابخانەكان، ئىمە لىرە ئەو نابیستان، نابىنان، بەلام بە شىوازيكى ئاسانتر
دەرس دەخوین، ھەمان مەنھەج پەپرەو دەكرى مامۆستاشمان ھەيە، توپزەرى كۆمەلایەتەيان لەوى ھەيە،
كە چۆن بتوانىن ئەو كەمئەندامانە بە شىوھەپەكى وا رابىنن بگەرپنەو وەكو كەسىكى ئاسايى لە ناو
خىزان، بەلكە خىزانەكانىش فىر دەكەين چۆن مامەلە لەگەڵ ئەو منالە كەمئەندامانە بكەن، جگە لە
خویندن فىرى بەكارھىنانى كۆمپىوتەريان دەكەين تا ئەوانەى بە شىوھەپەك ئاسانتر بى لە شىوازەكانى كە
فىرى كارى دەستیان دەكەين، كە سالانە ئىمە ئەو قوتابىانەى كە لەوین، سالانە پىشانگانمان ھەيە، سالانە
ئىمە خەلاتیان ھەيە وەكو لاوى سال، ئەوەى كە ھەيە مەراكزى تەئھىل پەيمانگايە لاى ئىمە جىاوازە لە
مەراكزى (ايو)، لىرە دەبى مەھامەكانى دىارى بكرى، مەراكزى تەئھىلمان ھەيە بەلام مەراكزى (ايو)
لىرە توپزى تەفصىلى پىويستە، سوپاس.

پروتۆكۆلى دانىشتىنى ژماره (21)

چوارشەممە رېكەوتى 2011/12/28

كاتژمىر (11) ى پېش نيوەپۇى رۇژى چوارشەممە رېكەوتى 2011/12/28 پەرلەمانى كوردستان - عىراق بە سەرۇكاپەتى بەرپىز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى) سەرۇكى پەرلەمان و، بە ئامادەبوونى بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل جىگىرى سەرۇك و، بەرپىز فرست أحمد عبدالله سكرتېرى پەرلەمان، دانىشتىنى ژماره (21) ى خولى سىيەم، سالى (2011) ى خوى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپىى حوكمەكانى برگه (1) ى مادده (20) لە پەپەرەوى ناوخوى ژماره (1) ى ھەمواركرائى سالى 1992 ى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستەى سەرۇكاپەتى پەرلەمان برپارى درا دانىشتىنى ژماره (21) ى خولى سىيەمى ھەئبژاردن لە كات (11) ى پېش نيوەپۇى رۇژى چوارشەممە رېكەوتى 2011/12/28 دا بەم شېوھىە بىت:

1- بەردەوام بوون لەسەر گفتوگۆكردنى ئەم پېشنياره ياسايانەى خوارەو:

أ- پېشنيارى ياساى مافەكانى كەمئەندامان و خاوەن پېداوويستىه تايبەتەكان لە ھەرئىمى كوردستان.

ب- پېشنيارى ياساى گرنگيدان بە كەمئەندامان و خاوەن پېداوويستىه تايبەتەكان.

ج- پېشنيارى ياساى چاودېرى كردن و شياندىنى خاوەن پېداوويستىه تايبەتەكان لە ھەرئىمى كوردستان.

د- پېشنيارى ياساى مافەكانى كورته بالاكەن لە ھەرئىمى كوردستان.

ه- پېشنيارى ياساى تايبەت بە كورته بالاكەن لە ھەرئىمى كوردستان.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

بەناوى خواى گەورەو مېھرەبان.

بەناوى گەلى كوردستان، دانىشتنەكەمان دەكەينەو، خولى سىيەمى ھەئبژاردن، سالى سىيەم، خولى گرېدانى يەكەم، ژماره (21)، رۇژى دانىشتن 2011/12/28، بەرنامەى كار:

بەپىى حوكمەكانى برگه (1) ى مادده (20) لە پەپەرەوى ناوخوى ژماره (1) ى ھەموار كراوى سالى 1992 ى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستەى سەرۇكاپەتى پەرلەمان برپارىدا بەرنامەى كارى دانىشتىنى ژماره (21) ى ئاساىى خولى سىيەمى ھەئبژاردن لە كاتژمىر (11) ى پېش نيوەپۇى رۇژى چوار شەممە رېكەوتى 2011/12/28، بەم شېوھىە بىت:

1- بەردەوام بوون لەسەر گفتوگۆكردنى ئەم پېشنياره ياسايانەى خوارەو:

أ- پېشنيارى ياساى مافەكانى كەمئەندامان و خاوەن پېداوويستىه تايبەتەكان لە ھەرئىمى كوردستان.

ب- پېشنيارى ياساى گرنگيدان بە كەمئەندامان و خاوەن پېداوويستىه تايبەتەكان.

بداتوه، ماددهیهك زیاد بكهین بهوهی كهئهم یاسایه بۆ خزمهتی كهسوكاریشیانه، بۆ خزمهتی ئهوانهشه كه خزمهتی ئهم كهسانه دهكهن، سوپاس.

بهپێز سهروۆکی پهڕلهمان:

سوپاس، پێزدار عمر نورهیدی، فهرموو.

بهپێز د.عمر حهه امین خدر(نورهیدی):

بهپێز سهروۆکی پهڕلهمان.

ئهگه سهیری ئهه نامانجان دهکهن، که لیڤه دا دهقی پێ هاتوو، من پیموایه لهپرووی داڤشتهوه ئهوهنده وشک و رهکیکه، که تهئسیری کردۆته سهه شیواندنی ماناکه، بۆیه ئهمه دووباره پپووستی به داڤشتهوه ههیه، بۆ نموونه تهعزیزو حیمایه ئهشخاص، یان تهئمین و تهعزیزو حیمایه و کفالهی حقوقی ئهوان، بهپهتی من دهبیته مافی ئهوان تهعزیز بکریته و بپاریزیته، نهک شهخسهکه خۆی، ههروهها مهسهلهی ئیحتیرامی کهرامه و شکۆمهندی لهپهگی یهکدا ههیه و له پهگی دووشدا ههیه، دیسان دووباره بووتهوه، له سییهمدا دهلیته پێزگرتن له توانا پههسهندووهمان، یان گهشهسهندووهمان، بهپهتی من دیسان ئهوه ناکریته، نامانجی ئهم یاسایه پههپیدانی تواناکانی ئهوانه، نهک پێزگرتن لهه توانایه ئهوان که گهشه کردوو، بۆیه دیسان دهبیته ئهمهش صیاغه بکریتهوه بهپهتی من، لهسهه مهسهلهی شوناس و ههویهی ئهوانیش، دیسان دهبیته وازحهتر بین، مهبهسته چیه له پاراستنی شوناسی ئهوان؟ بهپهتی من لهگهه مهسهلهی شوناس قسه لهسهه لهسهه کهسایهتی ئهوان بکریته، ههروهها پپشنیاری ئهوهش دهکهم جگه لهه سی نامانجه، دوو نامانجی تری زۆر گرنگ ههیه ئیزافه بکریته، ئهوهش مهسهلهی ئاوپته کردن، یان ئهوهی پپ دهوتریته دهمج کردنی تهواوی ئهوان لهپرووی کۆمهلایهتی و له رووی ئابووورییهوه، که خالیکی زۆر زۆر گرنگه، نامانجیکی زۆر گرنگه، له ههموو ولاتیکیدا که ئهم یاسایه دانراوه یهکیکه له نامانجهکانی ههولدا به ئهوهی ئهمانه بهتهواوتهی لهپرووی کۆمهلایهتی و له رووی ئابووورییهوه، لهگهه کۆمهلگادا دهمج بکریتهوه بهشیوهیهکی باش، من صیاغهیهکم ئاماده کردوو، پاشان دهینریم لهسهه ئهم پهگیه، نامانجی دووهمی ئهوهی که من پپشنیاری دهکهم، ئهوهش ئهوهیه که ئیمه ههول بدهین پپزگرتن له ماف وکسایهتی و شوناسی پهککهوتهه و خاوهن پپداویستی تایبهته له چوارچیهی کاری خیرییهوه بگوازینهوه، بۆچی؟ بگوازینهوه بۆ ئهوهی ببیته مافی ئاسایی، ههروهها ببیته واجبی دهولته، لهمهشیاندا صیاغهیهکم ههیه پاشان ئهوهش دهینرم، زۆر سوپاس.

بهپێز سهروۆکی پهڕلهمان:

زۆر سوپاس، پێزدار فازل بهشارهتی، فهرموو.

بهپێز فاضل محمد قادر(بهشارهتی):

بهپێز سهروۆکی پهڕلهمان.

مولاحەزەى من لەسەر ماددەى دووھە، ھەرچەندە لە عامى پەرۆزەكەدا بەچەرى باسى ماف و ئىمتىيازاتى كەمئەندامان دەكات، ئەوھى كە لێرەدا پېشنىيارى منە، ئەوھى كە حكومەت مولزەم بىكرىت بە دروست كردنى جىگايەك لە ھەموو پارىزگاگانى كوردستان بۆ كەمئەندامان، بۆ ئەوانەى كە دەتوانن كار بكەن، چونكە بەراستى لێرەدا لە ماددەى سىيەم ھەرچەندە باسى تواناى كەمئەندامان دەكات، بەلام باسى ئەوھ ناكات كە شوپىنكىيان بۆ دابىن بىكرىت، لەبەر ئەوھى كە ئىستا زۆر كەمئەندام ھەيە زۆر دەست رەنگىنە، يەئنى بەھرو كارى زۆرباش ئەنجام دەدات، بۆيە پېشنىيار دەكەم حكومەتى ھەريەمى كوردستان، وەزارەتى كارووبارى كۆمەلايەتى مولزەم بىكرىت بە دابىن كردنى شوپىنكى بە وەسىلەى كاركردنەوھ، چونكە كەمئەندام ھەيە خەياتە، كەمئەندام ھەيە گولچنە، كەمئەندام ھەيە، ھەريەكە لە بواریكدا دەتوانىت كارىكى باش ئەنجام بدات، بۆ ئەوھى حكومەت مولزەم بىكرىت بە دابىن كردنى جىگا، بە ئەساسى كاركردنەوھ بۆ كەمئەندامان لە ھەريەمى كوردستان، لەبەر ئەوھ تەنھا بىر لەوھ نەكرىتەوھ، بەس خزمەت بىكرى، ھەرچەندە من لەگەل ھەموو خزمەتكردنەكانم بۆ ئەوان، بەلام ئەوھش بىكرى كەوا شوپىنى كار كردنىشان بۆ دابىن بىكرى، بۆ ئەوھى بتوانن خاوەن بەھرە بن و، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەخيھاتنى ريزداران نوپنەرى كورته بالاكان دەكەين، كە لە بانەوھ بەشدارن لەگەلمان، زۆر زۆر بەخيىر بىن، ئىستاش ريزدار محمد شارەزوورى فەرموو.

بەريز محمد احمد على (شارەزوورى):

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەنجى من لەسەر خالى يەك و خالى سىيە، ديارە ئەم ياسايە دەرچووھ خزمەت بە توپىزىك دەكات، ئەوانىش مروفن، بۆيە من پېشنىيارى ئەوھ دەكەم كە لە (على قدم المساواة مع الاخرين بجميع الحقوق) ئەو ئىنسانەى تيا لابرىت، ئەوانە ئىنسانن و توپىزىكن لە ئىنسان، ئەم ياسايەش بۆ خزمەتى ئەوان دەرەدەچى، من پىموايە ئەم ئىنسانە تەحصيل حاصلە، ئەگەر ببىت، لە خالى سىيەم زياتر سەرەنجهكەم لەسەر ئەوھيە ئەم خالە بۆ ئەوھ دانراوھ كە جياوازى بكات لەنيوان منالىكى كەمئەندام، كە قودرەيەكى پىشكەوتوتوترى ھەيە لە منالى كە لەگەل خۆيەتى، بۆيە من وەكو كاك عومەر ئىشارەتى پىدا، بەراستى دارشتنەكەى بە دارشتنىكى رەكەك دەزانم، ماناكەى لە دەستدا، بۆيە من پېشنىيار دەكەم، لەبەر ئەوھى ئەمە موناڤەسەيەك دروست دەكات لەنيوان ئەو منالانەى كە قودرەيان زياتر، پېشنىيار دەكەم ئەم خالە وا دابىرژىتەوھ، (لەبەر چاوغرتنى تواناى پەرەسەندووى منالە كەمئەندامەكان و پەرەپىدانى بەشيوھيەكى زانستيانەو رىزگرتن لە مافەكانيان و پارىزگارى كردن لە ھىوايەتەكانيان، ئەگەر ئەوھى ئەخىرى ھەويە بىت لە ماددە يەك لەخالى ھەوت ھەويەكەى ديارى كردوھ، بۆيە من پېشنىيارى ئەوھ دەكەم (والحفاظ على هويتهم)، ناسنامەكەى ھىچ مانايەك نادات بە دەستەوھ، تۆ ناسنامەكەى لە ماددەى يەك خالى ھەوتدا ھەويەكەى داوھتى، بۆيە من پېشنىيار دەكەم (والحفاظ على هويتهم)، ئەوھى بكەنە (ھوايتەم)، سوپاستان دەكەم.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرىز كاك كاوه محمد ئەمىن فەرموو.

بەرىز كاوه محمد امين:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

وھلا منىش ھەر ھەمان بۆچۈنم ھەيە لەسەر صياغە كردنى بېرگەكانى ماددەى دوو، بەتايبەتى لە بېرگەى سى كە نووسراوھ (احترام القدرات المتطورة للاطفال ذوي الاعاقة واحترام حقهم في الحفاظ على هويتهم)، لىرە تەقريبەن بەتايبەتى بۆ منال ھاتوو، نەگونجاوھ، بەپاى من كەلىمەى شياوتر بۆ ئەو بېرگەيە ئەوھيە بلىى (تشجيع)، يان (تحفيظ القدرات المتطورة للاطفال الموهوبة)، لىرە بەھرەدار منال زياتر جيا دەكرىتەوھ لەگەل منالى تر، (الموهوبة ذوي الاعاقة واحترام حقهم في الحفاظ على هويتهم)، ئەگەر ھەويەتەكە بىرئەھ (قدراتهم)، يان (موهبتهم) پىم شياوترە، سوپاس، ھەر ئەو تىبىنيەم ھەبوو.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك شوان كەرىم فەرموو.

بەرىز شوان عبدالكريم جلال:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو تىبىنيەم ھەيە، تىبىنى يەكەمم/ زياتر زمانەوانىيە، لە ئەوھلەن دەلى: (تعزيز وحماية وكفالة)، پىموايە ئەو (و)سە زيادە، بىت بە (تعزيز حماية وكفالة)، بۆ ئىزافەى حقوقىش من لەگەل رايەكەى ھاوكارم كاك عومەر نورەدىنم، لەوى حقوقىك دابىرى لەنىوان كەفالەو جەمىع بىت بە (وكفالة حقوق جميع الاشخاص.....)، تىبىنى دووھەمم/ لەسەر ئەوھيە كە يەككە لە ئامانجەكانى دانانى ئەم ياسايە، ئامانجىكى گرنكى دانانى ئەم ياسايە ھەك لە ھۆكارى دەرچووواندى ياساكەش ھاتوو، ئەوھيە كە (منجھم امتيازات مادىيە ومعنويە اضافية)، بۆ ئەوھى ئىتر ناوھكەى ھەر چىيەك بىت، بەپاى من وا پىويست دەكات كە (رابعاً) بۆ زياد بىرى، بگوترىت: (رابعاً: منح امتيازات مادىيە ومعنويە اضافية خاصه الى ..) ناوى ئەوھى با بلىين ناوى لە ياساكە بەچى ھات بىت، ئەو ناوھ دابىرىت و، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار تارا ئەسەدى فەرموو.

بەرىز تارا تحسين ئەسەدى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە ھەكو ئەزانىن كە ھەدەف زۆر گرنگە لە دەرھىنانى ئەم قانونە بەراستى، ئەگەر بىت و لەگەل ئەوھ بين ئەمانە بىمىنىتەوھ، وا ئىقتىراح دەكەم كە لەگەلئىدا خالىكى تر ئىزافە بىرى، ئەويش: (حق المعوقين في الاندماج في الحياة العامة في المجتمع)، چونكە ئەساس و كرۆكى باسەكەمان ئەوھيە، چۆن ئەم كەمئەندامانە

لەناو ئەو قانۇنە كە ناويان ھاتووہ چۆن بيانگەر پېننېنەوہ بۆ ناو كۆمەلگامان؟ كە ئەمە گرنگە لەناو ياساكە ھەببەت، لە ياساى ولاتانى تىرىش بۆ معوقىن بەم شىوہىە بووہ، دووہم/ ئىزافەم ئەوہىە كە ئىزافەى ئەوہ بکەين، (ان يكون المعوقين لهم الحق في المشاركة في صنع القرارات المتعلقة بهم)، ئەوہش لەناو قانۇنەكە ھەيە، كە فيعلەن ئەگەر ھاتو دەنگى لەسەر درا، كە دەبى نوپنەريان ھەببەت بۆ ئەو لىژنانەى كە دادەنرېت، ئەو مەجلىسەى كە دادەنرېت، نوپنەرى خۇيان ھەيە، چونكە ئەوان ئەزانن موعانائىان چىەو شتەكانى كە تاكو ئىستا بەدەست نەھاتووہ لە خزمەتگوزارى كە ھەرچەندە وەكو مرؤفېكى ئاساى تەماشا دەكرى، بەلام لە ئىحتىياجائىان، لە پىداوويستىان زياتر پىويستىانە كە ئاگادارىان بۆ بكرى، ئەم دوو خالە ئىزافە بكرى، ئەگەر ھاتو بەم شىوہىە ماىەوہو نەخرايە ئەسبابى موحىبە.

بەرپىز سەرۆكى بەرلەمان:

سوپاس، رېزدار سۆزان شەھاب فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپىز سەرۆكى بەرلەمان.

تەبەعن ئەم ماددەيە، عادەتەن ئىمە زۆر فېر بووين صىغەيەكى ستاندارد دادەنېين، ئىمە لەم قانۇنە دەمانەوى بلىين ئەم قانۇنە چى ئەكات؟ نەك (يەد)، چى ئەكات؟ ئەم ياسايە كە تەشريع ئەكرى لە دواى ئەوہ كۆمەلئىك رېنماىى پى دەرنەچېت، كەواتە لە نەصىكى مەكتوبەوہ دەببەت بە كۆمەلئىك كارى پراكتىكى، بۆيە لېرە زەمانى حقوقى تىدايە لەناو ئەم ياسايە، دەببەت لە پىشدا بلىين: (يضمن هذا القانون ضمان الحقوق التالية)، ئەم قانۇنە بۆ ئەم ھەدەفانە جىبەجى دەكرى، ئەم حقوقانەى تىدايە، تەسببەت دەكرى، كە ئەلئى: (الحقوق التالية: تعزيز وحماية وكفالة جميع الاشخاص المعاقين)، ئەوہ مافىكە كە ئەوان ھەيانە بەسەر دەولتەتەوہو، دەببەت بۆيان جىبەجى بكات، بۆيە ئەبى لە ئەوہلەوہ ئەم دەستەواژەيە دابنرى. دووہم/ لە جىاتى ئىحتىرام، چونكە بەسە ئىمە ھەر وشە، وشە، وشە، بەلگو بىكەين بە شتى پراكتىكى، (حق المعاق وذوي الاحتياجات الخاصة في ضمان واحترام كرامتهم واستقلالهم الذاتي بما في ذلك حرية تقرير خياراتهم بانفسهم واستقلاليتهم)، بۆ ئەوہى ئىمە بەپىي ئەم ياسايە زەمانى ھەقەكانىان بکەين، نەك بەپىي ئەم ياسايە ئىحتىرامى ھەقەكەيان بگرين، بۆيە لە ئىختىيار كردنى وشەكاندا دەببەت ئاگادار بين ئىمە مەبەستمان چىە لە دارشتنى ئەم ياسايە.

لە سىيەم/ بە ھەمان شىوہ، (ضمان حق تطوير القدرات المتطورة للاطفال ذوي الاعاقة واحترام حقهم في الحفاظ على هويتهم)، تۆ دەببەت زەمانى ئەوہ بکەى، نەك ئىحتىرامى قودراتەكەى بگرى، دەبى زەمانى ئەوہ بکەى كە تەتویر بدرى بە قودراتى، ھەرودەھا پىشنيار دەكەم (رابعا) ھاورا لەگەل خوشكى ئازيزم خاتوو تارا، (رابعا: ضمان حق دمج المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في الحياة العامة في المجتمع)، نەك لەجىاتى ئەوہى پەراويز بخرين، دەبى زەمانى ئەوہ بکەيت كە ئەوان لەناو ئەو كۆمەلگايە تىكەل ببنەوہ، ئەمە دەببەتە (رابعا) و، ئەگەر بە دلتان بوو بۆتان ئەنيرم.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ھازە خان فەرموو.

بەرپز ھازە سلیمان مصطفى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ئەو ئامانجانەى كە لە پرۆژەى حكومەتدا ھاتوو، بەراستى من دەبىنم كە ئامانجان ھەر چەندە ئامانجى باشن، بەلام شۆھى دارشتنيان بەو شۆھىيە نىيە، كە زۆر ئاسان بى لە تىگەيشتن، بۆ ئەوھى لە ياساكەدا بە ئاسانى خەلك لى تىگات، بۆيە بەراستى من پيشنيار دەكەم كە ئەو سى ئامانجە وەكو پيشنيار لە ياساكەدا بنووسریتەو، لەوانە:

يەكەميان: (الاهتمام والعناية بذوي الاحتياجات الخاصة في النواحي الصحية، الاجتماعية، الثقافية والتربوية والاقتصادية لضمان عيشهم وكرامتهم لتمكينهم من التغلب على الآثار السلبية الناجمة عن حالة العجز سواء اكان جزئيا او كلياً).

(ثانيا) لە حياتى ئەوھى ئىمە بلىين (احترام كرامة المعاقين)، بلىين: (السعي في تطبيق المبادئ الانسانية السامية في دمج ذوي الاحتياجات الخاصة مع غيرهم من فئات وطبقات المجتمع عبر وسائل وطرق منهجية وعلمية).

(ثالثا: تأمين وتوفير فرص العمل لذوي الاحتياجات الخاصة بما يتناسب مع قدراتهم البدنية والعقلية والنفسية)، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دوو، لەوانەيە ھەندى سياغەى قانونى رەكىكى ھەبىت، منيش پشتگىرى ئەو دەكەم ھەر سياغەيەكى باشتر ھەبى لەم ماددەيە، ئىمە سياغەى بکەين و دايرپىژين، ديارە سى پرۆژەيەو باسى كەمئەندامان دەكات، ئىمە ھەولتى ئەو دەدەين كام سياغە باش بىت پشتگىرى لەو دەكەين.

سەبارەت بە پرسىيارەكەى كاك فازل باسى ئەو دەكات بۆ بنكەكان و سەنتەرى شارەكان، دوپىنیش تەوزىچىكەدا، ئەوھى كە ئىستا ھەيە زياتر لە (2500) منال حالى حازر لە پەيمانگانمان و لە سەنتەرى شارەكان سوودمەندن، ديارە لەوى كۆمەلەك چالاکى ھەيەو، خويندنيشيان بەردەوامە وەك ھەر منالتيكى ناسايى، بەلام بەشۆھىيەكى ئاسانتر و ساكارتر، سالانە پيشانگاشيان بۆ دەكریتەو، دواى شيانديان جگە لەوھى لە پيشانگان، ئىمە ئەو كە لوپەلانەيان بۆ دەفرۆشينيەو، مناليشمان ھەيە لەو پەيمانگانمانە كە دەردەچن و دەچن نامادەيى تەواو دەكەن و، دەرچووى پەيمانگانمان ھەيە، تەنانەت دەرچووى كۆليزيشمان

ھەيە، ھەولئىشمانداۋە لەرپىڭاي ناۋەگان، كە بۇ ئەنجومەنى ۋەزىرانى بەرزىدەكەينەۋە، بتوانىن كەمئەندامىش داخل بىكەين و دايمەزىنن، ئەو سەنتەرانەى ئىمە كەموگورپى ئەۋەمان ھەيە، كە تەنھا لە سەنتەرى شارەكانە، تاۋەكو ئىستا بۇمان نەكراۋە كە لە قەزاكانىش بىكەينەۋە، ھەولئى ئەۋە بەدەين لە ماددەكەى دوئىنى كە باسى مەرگەزى تەئەيلە ئىۋە كراۋە، داۋاى ئەۋە دەكەم تەفسىلىكى زىاتر بدرئ بۇ مەرگەزى ئىۋەكە، چونكە ئەۋەى ئىستا ھەيە تەنھا مەرگەزى تەئەيلە، بەلام دوئىنى لەۋ ماددەيە ھىچ تەفسىلىك بۇ مەرگەزى ئىۋە نەدراۋە، چونكە واجباتمان ھەيە، سەبارەت بە مەرگەزەكانىش ئەۋەى كە ئىستا ھەيە تەفسىلىكى زۆر بە وردى باسكراۋە، لە بابى جۋارى فەسلى يەكەمى قانونى رىعايەى ئىجتىماعى (126)ى سالى 1980 كە باسى مەرگەزەكان دەكات لە كوئە بەرپۆۋە دەبرىن؟ كى بەرپۆۋەبەرى ئەۋە بىنكانە دەبىت، ياخود ئەۋە مەرگەزانە دەبىت؟ بۇيە لەۋى بەوردى باسكراۋە، لىرە پىۋىست بەۋ تەفسىلە ناكات و، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

لىژنەى ياساى بۇ ماددەى سى، موناقتەشە لەسەر ئەۋە ماددەيە تەۋاۋ بوو، فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

المادة الثالثة: يصنف المعاقون

اولاً/ حسب طبيعة العوق الى صنفين:

1 / المعاقون بدنيا.

2 / المعاقون عقليا ونفسيا.

ثانياً/ حسب قدراتهم على العمل الى صنفين:

1 / المعاقون غير القادرين على العمل كلياً.

2 / المعاقون غير القادرين على العمل جزئياً.

جەنابى سەرۋكى پەرلەمان، سەبارەت بەۋە ماددەيە لە راپۆرتى ھاۋبەش دوو را ھەيە:

راى يەكەم/ دەلى ئەۋە ماددەيە نەمىنىتەۋە، حەزف بىكرىت.

راى دوۋەم/ دەلى بىمىنىتەۋە ۋەكو خۆى.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىزان، ئەۋەنەى دەيانەۋى قسە بىكەن لەسەرى كەرەمكەن، ئەم رىزدارانە دەيانەۋى قسە بىكەن، رىزداران (رېباز فتاح، كاردۇ محمد، سۆزان شەھاب، د.احمد ومرتى، بەفرىن حسين، ھەمە سەعید، خلیل عوسمان، جلال على، سيویدیل عوسمان، كاۋە محمد، شۆرش مجید، شلىر محى الدين، سەردار رشید، صباح بيت الله، شىرزاد حافز، دلیر محمود، لانا احمد، د.رؤزان دزەيى، عبدالسلام بەروارى، ئەفین عمر، برهان رشید، د.حسن محمد، تارا ئەسەدى، ئاراس حسين، كاك رېباز فەرموو.

بەرپز رېباز فتاح محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە تەسنىف كۆرۈنەكە، ھەرچەندە لە ماددەيەكى پېشوو تر تەعريفى مەھوق كرا، تەقريبەن يەنى تەسنىفك بۇ ئەو كراو، بەلام ئەگەر قەرار بېت لېرە ديسانەو تەسنىف بىر تەو، تازەترين تەسنىفى (WHO) بۇ كەمئەندامان، دەبېت ھەردو بەشەكەى تيا بېت، يەنى بەشى يەكەم ناكىت جيا بىر تەو، يەنى لېرە ئەو كراو، كراو بە دوو بەشەو، بەلام لەراستىدا دەبېت ھەردو بەشەكە وجودى ھەبى، چونكە بەشىكىان كاتى كە تۆ پېناسەى كەسىكى مەھوق دەكەى، تەواوكارىەكە ئەوئەكە كە ھەر دوو بەشەكەى تيا بېت، بەشى يەكەم لەسەر بىنەماى جىسە، لەشى ئىنسانەكە، ئايا ئەو كەسە ستراكچەرى تەواو نىيە لە لەشى؟ دەستىكى نىيە، ياخود قاچىكى نىيە، ياخود يەكك لە ئەندامەكانى نىيە، ياخود فەنكشن، يان ئىشى ئەو ئەندامەى لەدەستداو، لەبەرئەو دەبى بەشى يەكەم/ تەسنىف بى لەسەر بىنەماى پىكەتەى لەشەكە، كە بەشىك لە پىكەتەكەى نىيە، ياخود ئەو كە پىكەتەيەك، ياخود ئەندامىكى ئىش ناكات، بەشى دووئەمى/ ئەوئەكە لەسەر بىنەماى كار و چالاكى كەسەكە، راستە ئەو كەسە لەوانەيە ئەندامىكى نەبېت، بەلام بەشى دووئەمىش زەرورە كە تەواو بىكات، ئايا تا چەند كارىگەرى كۆرۈۋە لە چالاكى و، ناتوانى بەشدارى بىكات؟ كەواتە دەبى بىر بەشى يەكەم، ياخود خالى يەكەم، لەسەر بىنەماى لەشى ئەو كەسە، بەشى دووئەمىش لەسەر بىنەماى كار و چالاكى، ياخود لەسەر بىنەماى چالاكى و تواناى بەشدار بوونى كەسەكە لە كاروبارى رۆژانەو، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك كاردۇ فەرموو.

بەرپز كاردۇ محمد پىردواد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەبارەى ماددەى سى، من لەگەل ئەوئەكە كە ئەم ماددەيە ھەبىگىرى، لەبەر ئەوئەكى ئىمە لە ماددەى يەكدا لە پېناسە كۆرۈنە موعاق، يان خاوەن پىداوئىستى تايبەتەكان، پېناسەيەكى زانستى و گىشتگىرەو تەحدىدى ئەوئەكى كۆرۈۋە، كە خاوەن پىداوئىستى كىيە، ئەم پۆلن بەندىيە وەكو ھاورپىم كاك رېباز باسى كۆر، ھەم لەرۈۋى تەندروستىشەو راست نىيە، ھەم سىنوردارى، يان دەتوانم بلىم ھاودزە لەگەل پېناسەكەو، سىنوردارى ئەوانە دەكات كە مافەكە ياسايەكە دەيانگىر تەو بۇ دەستەبەر كۆرۈنە مافەكەيان، لەبەر ئەوئەكى من زەرورەتى نىيە، بۇيە پىوئىستە ئەم ماددەيە لاجچى و، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سۆزان خان فەرموو.

بەرپز سۆزان شهاب نوری:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاوارام لەگەڵ برای بەرپزیم کاک کاردۆ، خۆی لە ماددەکەدا، لە یاساکە کە حکومەت ناردوویەتی زۆر بە ریکوپیکی هیناویەتی، بۆ ئەوەی حوریه تیک بدری بە وەزارەتیش بۆ تەسنىف کردنەکە، دەلی (علی وفق من التسلسل العالی للمعوقين والذي أوضحته منظمة الصحة العالمية بالشكل التالي الحركي الرؤيوي السمعي، العقلي يتم اعتماد وتعديل قائمة تسلسل المعوقين وذلك بقرار يصدر عن مجلس الوزراء استنادا على اقتراح من قبل الوزير المعني بتكليف من المجلس الاعلى لشؤون المعوقين)، کەواتە ئیمە لیرەدا هیشتا ئەوەشمان یەکلا نەکردوو، ئەگەر هاتو (ذوي الاحتياجات الخاصة) لەگەڵ دابوو، ئەوا ئەوەندە تر فراوان تر دەبی، کەواتە ئەوەی کە ئیمە ئیستا موناقلەشە دەکەین، ئەگەر ئەو ماددەیه وەکو خۆی بمینیتەوه تەئیدی یاساکە دەکەین، یەعنی پێش وەخت برپار دەدەین ئەمە تەنھا یاسای کەمئەندامان بێ و، خاوەن پێداویستیه تایبەتیهکان نەبی، ئەگەر ئەو ماددەیه وەک ئەمە کە لە راپۆرتەکەدا هاتوو، بەلام ئەگەر هەر تیایدا نەبی، مانای وایە ئەگەر لە دوایش لە دەنگداندا بوو بە خاوەن پێداویستیه تایبەتیهکانیشی لەگەڵدا بوو، ئەوسا حوریه ت بەجی ئەهیلین هەم بۆ مەجلسەکەو، هەم بۆ وەزارەت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار د.احمد وەرتی کەرەمکە.

بەرپز د.احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

دیاره ئامانجی ماددەکە لە ماددە سێیەم ئەوەیه، کە بەندی کەمئەندام ئەکات و، تەسنىفی ئەکات کە بەگوێرە سەرۆستی کەمئەندامی، کەمئەندامان دوو پلەن، کەمئەندامانی جەستەیی، کەمئەندامانی دەروونی و عەقلى، پاشان لە برگەى دووهدا بەگوێرە توانای کارکردنیان دوو پلەن، ئەو کەمئەندامانەى کە هیچ کارئیکان پێ ناکریت، یان ئەوانەى کە هەندى کارئیکان پێ ناکریت، بەلام ئەگەر سەیری برگەى (7) لە ماددەى یەكەم بکەین، وەکو بەرپز کاک کاردۆ و سۆزان خان ئامازەیان پێیدا، هەمان ئەو ئامانجانەیان هیناوتەدی، کە باس لەو دەکات ئەلی کەمئەندام/ ئەو کەسەیه کە تووشی بێ توانایەکی هەمیشەیی (گشتی)، یان هەندەکی (جوزئی) زگماکی و، نا زگماکی بەشیوەى سەقامگیری موستەفیر، لە یەکیک لە هەستەکانی، یان تواناکانی جەستەیی، یان دەروونی، یان عەقلى تا ئەو رادەیه هاتبیت، کە رێ لە کارکردنی ئەندامیک، یان زیاتر لە ئەندامیکى جەستەى بگرى، نەتوانی داخوایه ئاساییهکانی ژيانى لە چاو هاوشانە لەش ساغەکانی پیاده بکات، کەوا بوو ئەوەی کە لە ماددەى سێ هاتوو، برگەى (7) لە ماددەى یەكەم،

پېناسەيەكى زۆر گشتگىر و زانستيانەيە، پېويست بە ماددەى سېيەم ناكات، لېرەدا بەشېوہيەكى تەواو پېناسەى كر دووہ، لەوئ بە رەئى من دووبارەيە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار بەفرين حسين خەليفە كەرەمكە.

بەرپىز بەفرين حسين خەليفە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان، قسەكانى من لە لايەن بەرپىز كاك كاردۆ كرا، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، رېزدار حەمە سعید حەمە على كەرەمكە.

بەرپىز حەمە سعید حەمە على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم ياسايە لە يەكگرتنى پېنج ياسايە، پېنج ياساكە، دووانيان ھى كورتە بالاکانە، سېيانيشيان ھى كەمئەندامان و خاوەن پېداويستىە تايبەتەيەگان، ديسان كەمئەندامان دووانى تريان، كەواتە ئەگەر ئەمە لېرە ئەمە بمىنيت، تەخسىسى يەك ياسا دەكەين، ئەوكاتە يەك ياسا كە باسى كەمئەندام ئەكات، بۆيە من پېموايە نەمىنيت، بۆ ئەوہى ياساكە گشتگىر بى و ھەر پېنج سنفەكە بگريتەوہ، كە خاوەن پېداويستى تايبەت و كەمئەندام و كورتە بالاکان، بۆ ئەوہى مافەگان بۆ ھەموويان بگەريتەوہ، بۆ ئەوہى نەمىنيت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، خليل عثمان حمدامين كەرەمكە.

بەرپىز خليل عثمان حمدامين:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش ھاوپرام لەگەل ئەو برادەرەنە، بەراستى ئەو تەسنيفە نەمىنيت، ھەرودكو ھاوپرپانەم باسيان كرد، ئەگەر ھەر ماينەوہ تەسنيفەكە ھەرودكو كاك رېباز گوتى لەسەر ئەساسى ئەداو ئەنجامدانى چالاكى بى من پېم راست ترە، چونكە ئيمە لەوانەيە شەريحەيەگمان ھەبى، كەمئەندام نييە، نە جەسەديەن، نە عەقلىەن، بەلام لەوانەيە نەتوانى كارو چالاكيەكانى وەكو پېويست ئەنجام بدات، بۆ ئەوہى شمولى ھەموو لايەك بكات، ئيمە كورتە بالاکانمان ھەيە، ھەندى شەريحەى تريشمان ھەيە ھەر لەم بابەتە، بۆ شمولتر بى، يان نەمىنيت، يان لەسەر تواناي ئەداى چالاكيەكانى ئەم تەسنيفە بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار جەلال على عبدالله كەرەمكە.

بەرپز جلال على عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەرچەندە لە ماددەى يەكەمدا، ديارە پیناسەى پەككەوتەو كەمئەندام كراوە، دەسلەتیش دراوە بە بەرپز وەزىرو وەزارەت، كە بەپىي رېنمايىەگان دەربىخات، بەلام دوو جىاوازى ھەيە لە پلە بەندىەكە، كەمئەندام و پەككەوتە ھەيە لە لەدايك بوونەو، لەو پۇژەى لە دايك ئەبى پەككەوتەو كەمئەندامە، ھەشە لە ژياندا تووش دەبى، موعامەلەو تەسنىف و پلە بەندى ئەم دوو نەوعە زۆر جىاوازە، ھەيە لە تەمەنىكى موعەيەن، لە تەمەنى پەنجا سالى، بىست سالى تووشى حادىسەيەك ئەبى، ئەبىتە پەككەوتەو كەمئەندام، ھەيە كە لەدايك ئەبى، لەبەر ئەوە من پىم باشە، ئەگەر بىمىنیتەو ئەوانەى كە لە دايك بوون كەمئەندام، لەگەل ئەوانەى نەتىجەى حەيات و ژيان، حەوادس تووش ئەبن، چونكە مەعامەلەيان جىايە، ھەم لەرووى قانونىەو، ھەم لە رووى ئىمكانىاتەو، ھەم لە رووى پلە بەندىەو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، رېزدار سىوھىل عثمان احمد كەرەمكە.

بەرپز سىوھىل عثمان احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەنسىبەت ئەو ماددەيە (تصنيف العاقين حسب طبيعة العوق وحسب قدراتهم على العمل) لە تەعريفى موعاق ھەمووى ھاتوو، پىويست ناكات ئەو ماددەيە بىمىنیت، ئىلغا بكرىت، بەنسىبەت ئەگەر تەقدىرى عەجزى كلى، يان عەجزى دائىمى دابنىين، لە فەقەرەى سىزە نووسراوە، (اللجنة الطبية)، لىژنەى توبى بۆ خۆى ديارى دەكات، واتا ئەو تەحصىل حاصلە، بۆيە پىم باشە ئىلغا بكرىت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار كاوە محمدامىن كەرەمكە.

بەرپز كاوە محمدامىن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منىش ھاوپرام لەگەل ھاوکارانم، لە تەعريفەكە بە روونى و بە تەفسىلى كراوە، ئەو ماددەيە زىادە، رېزەو تەسنىفى كەمئەندامى زياتر لىژنەى پزىشكى ديارى دەكات، ئەو كاتە ئەو كىشەيەمان لە كۆل دەكاتەو، موعالەجە دەكات، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار شۆرش مجىد حسين كەرەمكە.

بەرىز شۆپش مجىد حسين:

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

مىنىش ھاۋىراڭ لەگەل ئەو خوشك و برايانەى گە داۋا دەگەن ئەو ماددەيە ئىلغا بىرىتەۋە، بەھۋى ئەو پىناسە گىشتىگىرەى كە لە بىرگەى (7)ى ماددەى (1)دا ھەيە، قىسەكان دووبارە ناكەمەۋە، بەلام ئەگەر لە ھالەتتەى مايەۋە، ئەو ماددەيە مايەۋە، بە پىۋىستى دەزانم بىرگەيەكى تىرىشى بۇ زىاد بىرىت، ماددەم دوو تەسنىفەكەى پىشوو مايەۋە، تەسنىفىكى سىيەمىشى بۇ بىرىت، بىرگەى سىيەم بەو شىۋەيە بى كە بۇى زىاد دەكرىت، بەگۈيرەى ماۋەى كەمئەندام بوونىان، ئەۋانىش دوو پلەن، يەكىان/ ئەۋانەى بەدرىزايى ژيانىان كەمئەندام، دوومىان/ ئەۋانەى بەشىۋەيەكى كاتى كەمئەندام، چۈنكە خۇمان دەزانىن لە ژيانى خۇماندا ئەۋەمان بىنيۋە كۆمەللىك خەلك ھەن، لە بەشىك لە ژيانىان توۋشى كەمئەندامى دەبن، بەھەر ھۆكارىك بى، بەلام دۋاى ماۋەيەك، دۋاى چەند سالىك، چەندىن سالىك، دەگەرىنەۋە سەر ژيانى ئاسايى خۇيان، عىلاج ۋەردەگرن و چاك دەبنەۋە، ئەگەر دوو تەسنىفەكەى سەرۋە مايەۋە، ئەۋا ئەو تەسنىفەشى بۇ زىاد بىرى، سوپاس.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، رىزدار شلىر مى الدىن صالح كەرەمكە.

بەرىز شلىر مى الدىن صالح:

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە تەسنىف كىردى كەمئەندام، ئەۋەى كە لە راپورتى لىژنەى ياسايى ھاتوۋە، (المعاقون بىدنىا والمعاقون عقلىا) كەمئەندامى تەنھا ھەر عەقلىەن و بەدەنىەن نىيە، بەلكو ئەو تەسنىفەى كە لە پىرۋزە ياساى ۋەزارەتى كارو كاروبارى كۆمەلەيەتى ھاتوۋە، ئەۋە تەۋاترە، لەبەر ئەۋەى كەمئەندامى جىمجۈلەيە، بىنايىەۋە بىستەۋە عەقلىە، تەنھا ھەر ئەۋ دوو سىنقە نىيە، بۇيە ئەمە دەبى زىاد بىرىت، كەمئەندامى بىستەن و بىنايى ئەۋەى تىدابى، ئەگەر بمانەۋى زىاتر بە خالىك لەۋ خالە بى، يان لە ئەھدافەكان بى، زىاتر خىزمەتى خاۋەن پىداۋىستە تايەتەيەكان بىكەين و ھەموۋىان بىرىتەۋە، پىۋىستە لە بەينى دوو قەۋس ناۋى ھەر ھەموۋىان بى، كورتە بالايان ۋەھەموو جۆرەكانى تەخەلوفى عەقلىش كە ئۆتىزم و نەخۇشىەكان، ئەۋانە ھەموۋى بۇ ئەۋەى ئەۋان ئىتمەنەن بىن، كەۋا خىزمەتى ھەموۋىان دەكات، سەبارەت بە كۆمەلەى كەمئەندامى ھەولير پەيامىك ھەيە، ھەز دەكەم بىگەيىنم، كۆمەلەى كەمئەندامى بەتايەتەى كوردستان - ھەولير، زىاترى ئەۋان لايان مەفھومىك دروست بوۋە، ۋادەزانن ئەگەر ياسايەكە بەناۋى (المعاق) دەرنەچى، ئەۋە خىزمەتى ئەۋان ناكات، ئەگەر تەنھا بەناۋى خاۋەن پىداۋىستە تايەت بى، نازانم ئەۋ مەفھومەۋ ئەۋ

ئەخىردا كارى بىكرىت، چونكى ھەموومان ئەزانىن كورته بالا ئىنسانىكە تواناي ھەموو ئىش و ئەنجامدانى ھەموو ئىش و كارىكى ھەيە، مەھوق نىيە، ھەقىقەتەن با ئەمە بەسەرمان تىنەپەرى، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، پىزدار صباح بيت الله شىرى كەرەم بىكە.

بەرىز صباح بيت الله شىرى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

منىش لەگەل ئەو رەئىيەم كە ماددەى سى ئىلغا بىكرىتەو، چونكى لە ماددەى يەك بىرگەى (7) بە تەفاسىل ھاتوو، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، پىزدار شىرزاد ھافىز كەرەم بىكە.

بەرىز شىرزاد ھافىز شىرىف:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

دىارە من بەراستى لەگەل ئەو رەئىيەى خوشك و برايانەم، ھەموويان جىاوازان، رەئىيەكەم جىاوازتەر لەوان كە من پىموايە ئەو خالە جەوھەرى مەسەلەكەيە، ئەم خالە ئەبى بىمىننىتەو لىرە، ئەگەر وردەكارى زىاترىشى تىدا بىكرىت، ھىشتا پىموايە زۆر باشترە، ئەوھى ھاوکارم شلىر خان باسى كرد، ئەگەر بتوانىن ئەو نەخۇشيانەى بۇ زىاد بىكەين، وەكو كورته بالاو نەخۇشەكانى تر، ئەو ھەر من پىم باشترە، چونكى لىرە ئەم ماددەيە كە ئەبى ھەول بىدرىت ئەو ئىمتىيازاتانەى كە ئەدرى بە كەمئەندام ئەدرى بەو خاوەن پىداويستىە تايبەتانە، ئەبى لىرە جىگەى بۇ بىكرىتەو، لىرە تەسنىف بىكرىت، ھىچ مەعقول نىيە كەمئەندامىك يەك پەنجەى نىيە، كەمئەندامىك ھەردوو قاچى نىيە، كەمئەندامىك شەلەلە وەكى ئەوھى تر حىسابى بۇ بىكەى، بۇيە لىرە ئەم تەسنىفە شتىكى زۆر باشە، پىموايە ئەمە خزمەت بەو چىنە ئەكات، كە ئىمە بەتەماين ئەم ياسايەيان بۇ دەرەكەين، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، پىزدار دللىر محمود كەرەمكە.

بەرىز محمد دللىر محمود:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

منىش پىم چاكە ئەم ماددەيە نەمىننىت، لەبەر ئەوھى يەك/ تەھسىل ھاصلە، دوو/ ئىمە ئەنجومەنمان ھەيە، لىزەى پزىشكى دەست نىشانى بى توانايى ئەو كەمئەندامانە ئەكات، كەواتە با وەكو ئەنجومەن و بە ھاوکارى لىزەى پزىشكى بىن، بەپى پىويست و بوون كە ھەيە بەپى پىوھرە نىودەولتەتەكان، پۆلىنى ئەو كەمئەندامانە بىكەن، ئەمە لە لايەك.

خائىكى تر، ئەمە خۇي لەخۇيدا چوار چىۋەيەك دروست ئەكات، ئەم پۇلئىنەي ئىستا چوار چىۋەيەكى دروست كروو، كە بۆتە ھۆي ئەوۋى ئەو تەعريفەي، ئەو پىناسەيەي كە لە برگەي (7)ى ماددەي يەكەم كراو بى ھىزى كروو، چونكە خۇي پىناسەكەي زۆر بە جوانى كرووۋو شموليەو زۆر بەرفراوانىشە كە ئەلئى (كەمئەندام ئەو كەسەيە كە تووشى بى تۋانايەكى ھەمىشەيى گشتى، يان جزئى زگماكى، يان نا زگماكى بەشيوەي سەقامگىرى لە يەكئىك لە ھەستەكانى، يان تۋاناکانى جەستەيى، يان دەروونى، يان عەقلى تا ئەو رادەيە ھاتبىت كە رى لە كار كرونى ئەندامىك يان زياتر لە ئەندامىكى جەستەي بگريت، نەتۋانئىت داخۋازيە ئاسايەكانى ژيانى پيادە بكات)، ئەمە خۇي لەخۇيدا تەعريفىك و پىناسەيەكى زۆر چاكە، كە لە مەشروەكەي حكومەتدا ھاتوۋو زۆر باشە، لەبەر ئەوۋو ئەوئىترىان من بە پىۋيىستى نازانم ئەو ماددەيە ھەبى.

خائىكى تىرىش ھەيە، بەنيسبەت ئەو لىژنە تۋبىانەوۋە كە دائئەندرىت، زۆر كەس ھەيە كە داۋاي ئىش كرونى ئەكات لە كەمئەندامەكان، لەشۋىنئىك ئەيەۋى تەعەين بى، كاتئىك ئەچى بۇ لىژنەي تۋبى، لىژنەي تۋبى بەپىي ئەو شۋىنەي كە ھەيە ئەو ئەتۋانئى كارى تيا بكات، بەلام رىگەي پى نادات كار بكات، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، رىزدار لانا خان كەرەمكە.

بەرىز لانا احمد محمود:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەنيسبەت ماددەي سىيەم، من لەگەل ئەو رەئىيەمە ئەو ماددەيە نەمىنئىت، بە رەئى من يەعنى پىۋيىست نىيە، چونكە لىرە بەنيسبەت موعاق پىناسەي كراو لە ماددەي يەكەم لە خائى شەشەم، لەگەل ئەو رەئىيەمە، لىرە بەرپەئى من ماددەي سىيەم زىادە، بەلام ئەگەر ھەر ئەوۋەش بوو ئىسرار كرا ماددەي سىيەم بەمىنئىت، بە رەئى من بەو شىۋەيە سىاغە بكرىتەوۋ، تەسنىف نەكرىت بەنيسبەت (معاق) يەعنى پىناسەكى بدرىتئى (تحدد صفة المعاق بناءً على مقاييس طبية وفنية تحدد من قبل اللجنة الطبية المختصة)، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار د. رۇزان، فەرموو.

بەرىز د.رۇزان عبدالقادر دزەيى:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

منئىش لەگەل ئەو رايەم كەوا ئەو ماددەيە زىادە لادرى، لەبەر دوو ھۆ: ھۆي يەكەم/ ئەو پۇلئىن كرونى لىرە لە ناو ئەو ياسايە ھىچ سوودى نىيە، لەبەر ئەوۋى ماددەكانى دواتر پۇلئىن كرونى، ياخود ديارى كرونى جۇرى عەووق نەيكردۇتە بنەمايەك بۇ پىدان و بەخشىنى ماف و ئىمتيازات بۇ ئەو كەسانەي كەوا مەشمول دەبن بە ھەكەمەكانى ئەو ياسايە، جگە لەو ھۆكارەي كە باس كرا

له برگه حهوتهمی مادده یهك له پیناسهكه هه موو جوړه كانی عهوقی دیاری كړدووه، بویه بوون و نه بوونی نهو ماددهیه له ناو نهو یاسایه هیچ سوودو کاریگری نابی له سر ناوهرپوکی یاساکه و له سر ماف و نیمتیا زاته که، سوپاس.

به پړز سرپوکی پهرله مان:

سوپاس، پړزدار عبدالسلام صدیق بهرواری، فهرموو.

به پړز عبدالسلام مصطفی صدیق:

به پړز سرپوکی پهرله مان.

به راستی نیمه له راپورتی هاوبهش ههردو رهئیمان هیئا نیره، به لام خوّم به حهقیقهت له گهل نهوم لیره نه مینیت، نیمه له لیژنه ی کومه لایه تیشه وه باسما ن كړدووه، چونكه بهو شیوه ی ههیه هیچ نیزافه ی تیدا نییه، غهیری دووباره دارشتنیکی سهقهتی پیناسه ی (معاق) له، ههتا هه موو شتیکی تیدا نییه نهوه ی مو عاق، یه عنی هندی برادر هه ر یه که به پیی نیختیصاصی خو ی دیاری كړد.

دووه میان/ نیمه رووبه پرووی حاله تیک ده بین نیجتیمال ههیه، چونكه پیشنیار ههیه نه مه ببیته یاسای خاوه ن پیداویستییه تایه تیه كان، نهو کاته نهوه هه ر داعی نییه هه بیته، بویه نیمه له گهل نهوه ی ن نه مینیت، به لام وهگو لیژنه ی موخته ص نهوه ی (إعاقه منذ الولادة)، یان نهوه ی (تالیة) به حهقیقهت نه گه ر بهو شیوه بیته، نهوه ی یه ك چاوی ههیه، یان یه ك دهستی ههیه، یان یه ك گورچیله ی ههیه، خو (بدنیاً) له، به لام داواکارییه که ی كاك سهردار زور گرنکه نه مه نه ك بهس لهو ته عریفه، یان لهو ماددهیه، له چیگیایه ك له چیگیایه كان رهنگه له دهره وه نهو یاسایهش، نهوی نیججافه به حهقی نهوانه ی که له لایه ك مو عامه له ده كړین له بهر هه ر هوپه کی نه قصى جهسه دی له هه مان كاتدا حیساب ناكړی له گهل نهوانه ی نیمتیا زاتیان ههیه، سوپاس.

به پړز سرپوکی پهرله مان:

سوپاس، پړزدار نهفین عمر، فهرموو.

به پړز نهفین عمر احمد:

به پړز سرپوکی پهرله مان.

من وابزانم رهئیه که م جیاوازه له گهل به پړزان، له بهر نهوه ی من زور به زهروری ده زانم مانه وه نه م ماددهیه، له بهر نهوه ی نهو ماددهیه نه گه ر هاتو خال به خال مادده كانی تر بخوینینه وه ده بینین مافه كانی که مئه ندامانی لی دیاری كراوه، نه گه ر نیمه بزانی ن نه م یاسایه، به تایه ته مافی که مئه ندام دیاری ده كات، ده بی ته صنیف بکړی نهو که مئه ندامه چونه و به چ شیوه یه که؟ بویه بوونی نهو ماددهیه زور گرنکه بو ته صنیف كړدی حاله تی نهو که سه، من له گهل نهوه شدا له گهل رهئیه که ی شلیر خانم، نه گه ر هاتو نیمه ته صنیفی شمان كړد، ده بی ته صنیفیک دانیین که وا عزویه تی نهو که سهش دیاری بکات، نهو عه وقه عزوییه ی چیه له له شی نهو؟ بو نمونه یه کیك جهسه دییه ن، یا خود (بدنیاً) دهستی، یان قاجی له ده ست

داو، بەلّام يەككى نابين، ياخود گوئی نبي، بلّين كەر، ئەو فەرقيان ھەيە، بۆيە دەبى عزويە تيشى بۆ
زياد بکەين، ئەم تەصنيفە بەم شيوەيە كە ھاتوو زۆر زۆر گرنگە بوونى لە ناو ئەم ياسايە گرنگە، لەبەر
ئەوئى تەصنيف کردنى معوھوق زۆر گرنگە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار برھان رشيد، فەرموو.

بەرپز برھان رشيد حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

وجودى ماددى سى بە پەئى من موتەناقيزە لەگەلّ ماددى يەك لە برگەى (7)، لەبەر ئەوئى ھەموو ئەو
حالەتانە ناگریتەوہ لە برگەى ھەوتى ماددى يەكدا ھاتوو، بە ھەمان شيوە ئەگەر تەعريفى قانونەكە
بى بۆ (ذوي الإحتياجات الخاصة) بۆ ئيزافە بكرى، (معوق) و (ذوي الإحتياجات الخاصة)، ئەوئى
تەصنيفە ناگریتەوہ (ذوي الإحتياجات الخاصة)، لەبەر ئەوئى دوو حالەتە لەبەر تەنافوزى لەگەلّ
برگەى ھەوتى ماددى يەك زائيدەن عينوانەكە، ئەو ماددىە موتەناقيزە، پيوستە ئيلغا بكریتەوہو رینگە
بدرى بە وھزارەت بە تەعلیمات ئەو ماددىە ريك بخت، نەك لەويدا وجودى بيتەوہ، دەبى بە (ثغرة) يەكى
قانونى، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار د. حسن محمد، فەرموو.

بەرپز حسن محمد سورە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

خوى لەراستيدا تەصنيفى (العاقين) شتيكى زۆر گرنگ و موھيمە، زۆر ئيھتيماميشى پى دەدرى لە
مەحافىلى دەولى، بەلّام بەو شيوەيە كە ليرە ھاتوو، ئەو جۆرە تەصنيفەيە كە ليرە ھاتوو زۆر تەحديدى
کردوو، چونكە تەصنيف گرنگە يەكەم/ بۆ ئەوئى كەوا چ جۆرە كارىك بە نەزەرى ئيعتبار وھردەگرى بۆ
ئەوان، تەصنيف بۆ ئەوئى چ جۆرە ئيحتياجەكانى كە ھەيانە لە پوو تەربەوى، لە پوو تەئھىلى بۆ
ئەوئى بۇيان جيبەجى بکەين، ئەم جۆرە تەصنيفەيە ئيرە ھىچ جۆرىك لەوانە ناكات، تەصنيف ھەيە عام
ھەيە وھكو كاك عبدالسلام ئيشارەتى پيدا، (خلقى) يە، (غير خلقى) يە، (مزمّن) ھە، (مزمّن) نبي، (كلي) يە،
(جزئي) يە، تەصنيفيش ھەيە تەصنيفى دەولى، بەپى جۆرى ريازە دەكات، ئەو ياريەيە كەوا دەيكات،
ھەر وھا ئەو تەصنيفەيە كە كاك د. ريباز كرى لەرووى چالاكيەكانى (حركى) يە، (سمعي) يە، (بصري) يە،
(عقلي) يە، بۆيە بەرپەئى من ليرە ھەلبگرى و، بەيلریتەوہ بۆ تەعريفەكە، بۆ فراوان كرددەكەي زياتر
بمىنيتەوہ باشتر، نەك وا تەحديد بكرى، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار تارا ئەسەدى، فەرموو.

بەپۈز تارا تحسین ئەسەدى:

بەپۈز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەراستى ئەۋەدى من دەيبىنم لېرەدا، لەبەر ئەۋەدى ئېمە لە دوورپانى ناۋەكە ماينەۋە كە بەناۋى معەوق بى، يان بە ناۋى پېداۋىستى تايبەت بى، كە هيچيان موشكىلە نىيە، بەس گونجاندى ناۋەرۋكەكە لەگەل ناۋەكە دەبى بگونجېندرى، ئەگەر هاتو بە ناۋى (معوقين) بوو، ئەۋە بوونى ئەۋ تەصنيفە زۆر زۆر گرنگە لەبەر ئەۋەدى ھەموو ماددەكان بەندن بە يەكتى، ئەگەر نەزانين چ نەوعيك دەگرېتەۋە، ئەگەر هاتو بيكەين بە پېداۋىستى تايبەت، من وا ئىقتيراح دەكەم (إضافة كل من يشملهم الإحتياجات الخاصة من الناحية الصحية والثقافية والإجتماعية وهم:

1- الموهوبين.

2- الحوامل.

3- الأمراض المستديمة (كالضغط والسكرى وغيرها).

4- مرض التلاسيما.

5- الأوتيزم.

6- المعوقين.

7- ذوي القصار القامة.

8- بطيئي الفهم.

لەو ھەشت جۆرە ئېمە دەبى ئىزافە بکەين، بەتايبەتى لە ناحیەى تەندروستىيەۋە كە لەو حالەتە دەبى ۋەزارەتى صحە، يا بلېين لېژنەى صحىش دەبى لەگەل كۆمەلایەتى تېيدا بى، بۇ ئەۋەدى بتوانين ئەۋ ھەشت جۆرە لەناۋ ئەم ياسايە جى بکەينەۋە، زۆر گرنگە لەم ماددەيە ئىزافە بکرى، ئەگەر بىت و لەسەر ناۋەكە بەم شىۋەيە بىت، سوپاس.

بەپۈز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، پۈزدار د. ئاراس حسين، فەرموو.

بەپۈز د. ئاراس حسين محمود:

بەپۈز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەپۈزى من مانەۋەدى ئەۋ ماددەيە گرنگە بۇ ياساگە، چونكە ئەگەر مەبەست لە ياسا تەحدىدى شىۋەى كارکردن بىت ئەۋە دەبى بە بنەمايەك چۆن پشتى پى بېسەرى بۇ تەحدىدى ئەۋ حالەتەى كە ھەيە؟ بەتايبەتى بۇ داخل كەردنى ئەۋ كەسە لە تۆرى پاراستنى كۆمەلایەتى، دەبى ئەۋەش بزائين كە لە ياساگەدا ماددەيەكمان ھەيە تەحدىدى دەرەجەى عىجىزى كەردوۋە، ئەۋ تەحدىدى دەرەجەى عىجىزە لە راستىدا يەك دەگرېتەۋە جارىكى تر لەگەل ئەۋ شىۋە تەصنيفەى كە ئىستا لېرەدا ھاتوۋە، كەم توانايى لەروۋى جەستەيى، لەروۋى بىرو ھۆش، لە روۋى دەرۋونى، ھەروەھا كارکردن بەشىۋەيەكى تەواۋ، يان بە شىۋەيەكى

كەم، دوایی رەبیت دەبیئەتەو لەگەڵ ماددەى حەوت، كە تەحیدى دەرجەى عیجىزى كەردووە بە سەرۆو (65) لەنیوان (33) بۆ (64)، لەنیوان (15%) بۆ (32%)، سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەندامە بەرپۆزەكان تەواو بوون، ئیستا جەنابى وەزیر ئەگەر موداخەلەیهكى لەسەر ئەم ماددەیه هەبى، فەرموو.

بەرپۆز ئاسۆس نجیب/ وەزیری كارو كاروبارى كۆمەلایەتى:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوهدام كە ئەو ماددەیه بمینیئەتەو، چونكە عەوقەكە دابەش دەكرى، تەصنیف دەكرى، بەلام لە دووهم كە دەلین (المعاقون عقلياً)، دەبى (نفسياً) شى بۆ زیاد بكرى، ئیمە تاكو ئیستا پالپشت بە ماددەى (44) لە قانونى (الرعاية الإجتماعية) توانیومانە ئەو نەخۆشانەى كە ئیستا هەن، یاخود ئەو كەمئەندامانە، یاخود ئەو كورتەبالانە كە ئیستا هاوكارى لەلایەن وەزارەت وەردەگرن لە ژیر چەترى ئەو ماددەیه بوو، بەلام یەك روونكردنەو هیهكى زۆر پێویستە دەبیئەت بیدەم ئەو هیه كە بۆچى ئیمە وەزارەت بەپێى رێنمایى ئەنجومەنى وەزیران كارمان كەردووە؟ سەرەتای دەست بەكاربوونم تەماشام كرد تەعلیماتى دابەش كردنى مووچەى كەمئەندامان جیاوازی هیه، لە سلیمانى هەموو جوۆزى كەمئەندامان مووچەیان وەردەگرت، بەلام لە هەولێرو دەوك سى، چوار جوۆر بوو، دواى ئەو هى كە لیژنەیهكى هاوبەشمان پێكھینا لەگەڵ وەزارەتى تەندروستى، چونكە هەندىك نەخۆشى تیاپە زۆر زەرورە كە وەزارەتى تەندروستى خۆى ئەو تەحیدى بكات، سەبارەت بە كەمئەندام بوونى جەستەیی، نابینایان، نابیستان، بىرگۆلان، ئەوانە هەر هەمووى رێژەى خۆى هیه، پاش ئەو لیژنە هاوبەشە راپۆرتیكمان بەرزكردووە، كەردمانە رێنمایى لە ئەنجومەنى وەزیرانەو دامان گرت، بۆ ئەوهدامان بوو، بۆ ئەو هى ئەو ناعەدالەتییهى كە هەبوو ئیمە رێكى بخرەینەو، ئیستا ئەو هى كە هیه لە ئەو تەعلیماتە لە هەولێرو دەوك و سلیمانى و گەرمیان بە یەك تەعلیمات مووچە دابەش دەكرى، كێشەمان لەو هیه كە ئەو كاتەى ئەندامانى پەرلەمانى بەرپۆز دەنگیان لەسەر ئەوهدا مووچەكە زیاد بكرى، هیچ دەسەلاتى بۆ وەزارەت نەماوە كە ئیمە تەصنیفى بكەین، (100) بۆ ئەو هى كە فەرمانبەر (150) بۆ ئەو هى كە كەمئەندامەو فەرمانبەر نییه، ئیمە هیچ دەسەلاتیكمان لەوهدا نەبوو، ئیستا رۆژانە گلهی لەلایەن كەمئەندامانەو بۆ وەزارەتمان بەرز دەكریتەو، سكالایان هیه كە هیج جیاوازیهك نەكراوە لە دەرجەى عەجزەكان، ئەو هى كە لە (40%) لە هەمان مووچە وەردەگرتى وەكو هاوشیو هى كە (100%) دەرجەى عەجزەكەى، بۆیه ئەو رێنماییهمان دابەزاندا لە ئەنجومەنى وەزیرانەو، بۆ ئەو هى بتوانین رێنماییهكى گشتگیر لە هەریمی كوردستان جێبەجێ بكەین، سەبارەت بەو هى كە ئایا ناوى پرۆژە یاساكە دەگۆرێن بۆ خاوەن پێداویستى تاییبەت، بەرپۆزان، گرنگ لای ئیمە ئەو هیه ناوهرۆكى پرۆژەكە بەشیو هیهكى بى مافى هەموو كەمئەندامان و بىرگۆلان و خاوەن پێداویستیهكان بپارێزى، تاكو ئیستا پرۆژە یاسایهكمان نییه، كە مافەكانیان بپارێزیت، ئەو هى هیه وەكو دوینی باسەم كرد

ئىجتىھاداتى، رېنمايىيە ئىمە بەرزى دەكەينەۋە، كە چۇن بتوانىن خزمەتى زياتريان بىكەين، ئەگەر خۇيان پىداۋىستى داخلى دەكەن، ئىمە نەخۇشى زۇر ھەيە كە تاكو ئىستا داخلى نەكراۋە، ۋەكو شەگرە، بۇيە بە پىۋىستى دەزانم ئەگەر خاۋەن پىداۋىستى تايبەت داخلى ئەۋ ياسايە دەكەن زۇر زەرورە ۋەزىرى تەندروستى لەگەئىمدا ئامادە بى بۇ ئەۋ پرۇژە ياسايە، ئەگەر پرۇژەكانى تر تەنھا ۋەزىرىك ئامادە بى، ئەمە پرۇژەيەكى زۇر گرنگە، تايبەتە بە توپۇزىكى زۇر گرنگ لە كۆمەلگا، وردەكارى زۇرى تىايە من پىزىشك نىم، ھەندى وردەكارى تىابى ۋەزىرى تەندروستى مولاھەزەى خۇى لەسەر دانى، دىارى بىكى، زۇر سوپاس.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، ئىستا ماددەى سى تەۋاۋ بوو موناھەشە لەسەرى، دىينە سەر ماددەى چوار، ئەۋ بەرىزانەى كە دەيانەۋى لەسەر ماددەى چوار لە فەصلى دوو قسە بىكەن، تىايە دەستىان بەرز بىكەن، ببورن، پىش ئەۋە ماددەى چوار لىژنەى ياسايى كەرەم بىكەن ماددەكە بخوئىننەۋە، پەئىشتان لەسەرى بىدەن، سوپاس بۇ جەنابت، فەرموو.

بەرىز عونى كمال سعید بەراز:

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوار، ئىمە صىاغەيەكمان دانا بە ھاۋبەشى لەگەل لىژنەكانى ترى بەرىزى پەرلەمان، بەۋ شىكە:

المادة الرابعة:

يشكل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين في الإقليم ويتولى إقرار مايتعلق بشؤونهم ويتأسسه الوزير ويكون بعضوية ما يأتي:

أولاً/ مدير عام الرعاية والتنمية الإجتماعية في محافظات الإقليم.

ثانياً/ ممثلين عن الوزارات الآتية:

1- التعليم العالي والبحث العلمي.

2- التربية.

3- الصحة.

4- الثقافة والشباب.

ثالثاً/ للوزير دعوة ممثل عن جمعيات المعاقين لحضور إجتماعات المجلس.

رابعاً/ للوزير دعوة أي خبير من داخل الوزارة أو خارجها بالمشاركة في إجتماعات المجلس.

جەنابى سەرۋىكى پەرلەمان، ئەۋەى خۇيىندرايەۋە راي لىژنەى ھاۋبەشە، چۈنكە صىاغەكە بەشىۋەيەكى ترە لە پرۇژەكەى ئەصل، كە بوۋە ئەساس بۇ موناھەشە.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپىزان، ئىستا ئەو بەرپىزانەى كە دەستيان بەرز كىرەبو ناويان بنووسن، كەرەم بىكە لەوۆو
فەرەموو، سوپاس ئەم بەرپىزانە دەيانەوۆت موداخەلە بىكەن (ھاوپاز شىخ احمد، عمر نوردەينى، دلير
محمود، شىرزاد حافىز، صەبىحە احمد، رازاو محمود، دىكتور صباح بەزىنجى، بەيان احمد، سىوەبىل عوسمان،
جەمال تاھر، گوئىزار قادر، حەمە سەعەيد، بەفرىن حسىن، ھاژە سلیمان، ئەفەين عمر، سۆزان شەھاب، كاردۆ
محمد، دىكتورە رۆزان دزەبى، عەونى بەزاز، تارا ئەسەعدى، دىكتور حسىن، شلىر محى الدىن) ھاوپاز خان،
فەرەموو.

بەرپىز ھاوپاز شىخ احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەراستىدا لەگەل ئەوەى تا ئىستا لاى ئىمە روون نىيە، كە ناوى ياساكە دەبىتە چى، بەلام لەم ماددەبەدا لە
بەرگەى سىيەم باسى تەنھا يەك نوینەر دەكات، دەللىت (دعوة ممثل عن جمعيات المعاقين)، يەعنى بەراستى
من پىم باشە ئەمە بەو شىوہە نەبىت تەحدىد كىردن بە يەك نوینەر، چونكە تۆ ھىچت نەبىت سى
پارىزگات ھەيە، ئەم سى پارىزگايە ھەريەكەو تايبەتمەندى خۇيان ھەيە، لەبەر ئەو تەبەعن پىداوېستىيە
تايبەتەكانى بۆ زياد بىكرىت دواتر، كەمئەندامانىش، ئەو نوینەرەكان ديارى نەكرىت بە يەك كەس، ھەر
بلىت نوینەرى ئەمانە، يەعنى ئەو تەحدىد نەكرىت، چونكە ئەم يەك نوینەرە دەستى دەگرىت لەوہى كە
بىتوانىت ئەو كەسانەى كە نوینەرى شارەكانى ترن، بە تايبەتمەندى شارەكانى تر دەعوەت بىكرىن بۆ ئەم
مەجلىسە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پىزدار عمر نوردەينى، فەرەموو.

بەرپىز د.عمر حمدامىن خدر(نوردەينى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىموايە نوینەرايەتى خاوەن پىداوېستى تايبەت و پەككەوتەكان لەناو ئەنجومەنەكەدا دەبىت زياتر
لەسەرى بوەستىن، لەبەر دوو ھۆ، يەكەمیان: ئەنجومەنەكە زياتر لە نوینەرى دامودەزگا رەسمىيەكان پىك
دىت، يەعنى وەزارەتەكان و بەرپۆبەرە گشتىيەكان، ھەرودھا لە بەرگەى سىيەمىشدا ھاتوو، وەزىر بۆى
ھەيە نوینەرى ئەوان بانگ بىكات، بۆ نامادە بوون لە دانىشتەكەدا، بۆيە بەم شىوہە نوینەرايەتى خۇيان
لەناو ئەنجومەنەكەدا پىوېستى بەو ھەيە زياتر بەھىزى بىكەين، بۆيە من پىشنىار دەكەم، كە بەلايەنى
كەمەو سى ئەندام لە ئەنجومەنەكە لە خاوەن پىداوېستىيە تايبەتەكان و پەككەوتەكان بن، كە ئەندامى
ئەنجومەن بن، نەك تەنھا بانگ بىكرىن و لەوۆ لە مەسەلەى بىرپارداندا ئەوان ھىزى دەنگدانىان نەبىت،
ھەرودھا من پىم باشە ماوہى كار كىردن لە ئەنجومەنەكەش ديارى بىكرىت، پەنگە وا باش بىت، يان پىشنىار
دەكەم ئەو ئەندامەى كە خزمەت دەكات لەناو ئەو ئەنجومەنە ماوہى خزمەتەكەى 4 سال بىت، بۆ يەكجار
شاپەنى درىز كىردنەو بىت، بۆ ئەوہى كە مەجالى گۆران ھەبىت.

سەبارەت بە ناوی ئەنجومەنەگە ھەرچەند لە موستەلەھەگە لە ماددەى يەكەمدا، كە تەعريف كراوه ئەوه بېرداوتەوه، بەس دەكریٹ ئیمە لیرەدا جاریكى تر لەسەرى بوەستینەوه، چونكە رەنگە بەم شیوہیە لەراپردووشدا ئامازە بوە درا، كە مەسەلەى تەئھیل و ریعایەت كەردن ئیستا ئالیەت ھەیە بۆ ئەوه، بۆیە ئەگەر بكریٹ من پێشنیار دەكەم ناوی ئەنجومەنەگە بكریٹ بە ئەنجومەنى ماف و كاروبارى پەككەوتەكان لە ھەریمی كوردستان، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار دلیر محمود، فەرموو.

بەرپز محمد دلیر محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى چوارەمى بېرگەى يەكەمدا، من لەگەل پای لیژنەى ھاوبەشدام، كە لیرەدا نووسراوه لە ئەصلی ماددەگە بەرپۆهەبەرە گشتیەكان ھەر یەك لە بەرپۆهەبەرایەتى چاودیڤرى كەمئەندامان و بەرپۆهەبەرایەتى گەشەپیدانى كۆمەلایەتى لە پارێزگاكانى ھەریم، بەلام ئیستا بەرپۆهەبەرایەتى گشتى لە شارەكاندا، یەك بەرپۆهەبەرایەتى گشتى ھەیە، كە بریتىە لە بەرپۆهەبەرایەتى گشتى چاودیڤرى وگەشەپیدانى كۆمەلایەتى لە شارەكانى ھەریمدا.

بەنسیبەت بېرگەى دووهم، كە دەلیت نوینەرى ئەم وەزارەتانەى تیدا بێت، وەك خویندنى بالۆ توێژینەوهى زانستى، پەرورەدە، تەندروستى، رۆشنیڤرى و لاوان، لە ھەمان كاتدا من نوینەرى شارەوانى و گەشتوگوزار بە پۆیست دەزانم، لەبەر ئەوهى لە ئیستادا ئەو بینایانەى كە دەكریٹ، پۆیستە تەصمیمەكەى بەو شیوہیە بێت حساب بۆ كەسانى كەمئەندام بكریٹ لە ھەموو بینایەكدا، چەند شوقەىەكیش بۆ ئەوان بەتایبەتى كە ئیستا سیستەمى شوقە دروست كەردن و عیماراتى شوینى نیشتەجى بوون ھەیە، چەند شوقەىەك بۆ ئەوان تايبەتمەندى ھەبێت، بۆ ئەوانەى كەمئەندامن، چ بۆ ئەوانەى كورته بالان، ئەمە لەلایەك، لەلایەكى تریشەوه، لە بېرگەى سییەم، دەلیت نوینەرىكى كۆمەلەى كەمئەندامان، لای منیش ھەروا چاكە وەزیر خۆى دەستنیشانى ئەو نوینەرە بكات، لەبەر ئەوهى كۆمەلەىك رېكخراوى كەمئەندامان ھەیە لە ھەریمی كوردستاندا، تا ئیستا لەسەر زۆر شت ناكۆكن، بەتایبەتى رېكخراو ھەیە لەشاریكەوه بۆ شارىكى تر، بەشیوہیەكى تر بەرنامەو ئامانجى خۆیان ھەیە، باشتر وایە وەزیر خۆى دەستنیشانى بكات، یاخود ھەموو رېكخراوەكان و لى بكات كە بۆ خۆیان نوینەرەك بۆ خۆیان دەستنیشان بكەن، ئەوهى كە دەلیت شارەزایەك وەزیر خۆى دەستنیشانى بكات، ئەمە شتىكى چاكە، لە ھەمان كاتدا بېرگەىەكى تر بە بېرگەى سییەم وەكو كاك عومەر نورەدینى باسى كەرد، ماوهى ئەنجومەنەگە چەند سال بێت دەست نیشان نەكراوه، پۆیستە ئەووش دەستنیشان بكریٹ، كە شتىكى چاكە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپز شیرزاد عبدالحافظ، فەرموو.

بەرپىز شىرزاڭ عبدالحافظ شريف:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دىيارە ئەم پىرۋىزە كە لە حكومەتەو ھاتوو، خۇى لە ئەصلدا ئەوئى تىدايە كە دەئىت (ممثل عن جمعيات المعاقين) ئەو پىرۋىزە كە لىژنە تايبەتەكە ئامادەيان كىردوو، دەئىن وەزىر دىيارى بىكات، من پىموايە پىرۋىزە ئەسلەكەى حكومەت بىت باشترە، لەبەر ئەوئى ئەگەر وەزىر دىيارى بىكات، لەلايەك وەزىر دەتوانى بە ئارەزووى خۇى كىى بوئى بانگى بىكات، ئەمە يەك.

دوووم/ پىموايە ئەگەر بلىين (ممثلين عن جمعيات)، يەئنى (ممثلين)، نەك (ممثل) نوئىنەرى كۆمەئەى كەمئەندامان، ئىمە ھەول دەدەين و زەخت دەكەين لەو پىكخراوانە دەكەين خۇيان يەك بگرنەو، بو ئەوئى بتوانن ئەو نوئىنەرى خۇيان دابننن، لەلايەكى تىرشەو كە ئەو نوئىنەرەمان دانا، بەراستى نوئىنەرەكانى كەمئەندامان خۇيان ئەزانن دەردىان چىە؟ نەخۇشەكانىان چىە؟ ئازەرەكانىان چىە؟ ئىمتىيازاتىان چى دەبىت؟ بوئە ئەوان دەتوانن بەكوردىبەكەى عىلاجى دەردى خۇيان بىكەن، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار صبىحە احمد، فەرموو.

بەرپىز صبىحە احمد مصطفى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من پىم باشە بىجگە لە نوئىنەرى ئەو وەزارەتانەى كە ئىستا لە ناو پىرۋىزەكە ئىشارەتى پىكرا، نوئىنەرى وەزارەتى پلاننانانىش تىدا بەشدار بىت، چونكە نوئىنەرى وەزارەتى پلاننانان، يەئنى ئاگادارى ئىشوكارى ھەموو وەزارەتەكانەو، لەلايەكى تىرش پىم باشە نوئىنەرى ھەموو پارىزگاكانى تىدا بىت، بەلام بە شەرتىك ئەو كەسەى كە نوئىنەرايەتى پارىزگاكان دەكات كەسنىك بىت كە خۇى خاوەن پىداويستى تايبەت بىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار رازاو محمود:

بەرپىز رازاو محمود فرج:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دىيارە خۇى يەكلايى نەكردنەوئى پىرۋىزە ياساكە، ئەوئە لە ناوئىشانەكەو، دواتر تىبىنى بەرپىزان لىژنە يەكلايى ئەكاتەو، بەنىسبەت مەجلىسەكەو، ئەم ئەنجومەنە، ئەگەر بىكرىت لە بىرگەى يەكەم و دوووم پاش و پىش بىكرىت، نوئىنەرى وەزارەتەكان پىش بىكرىت و، پىشنىارىش دەكەم، نوئىنەرى وەزارەتەكان،

نوینەری وەزارەتی دارایی و ئابورییەتی تێدا بێت، ئەو پێشنیاری سببە خانی ش دەکەم، کە نوینەری وەزارەتی پلاندانانی تێدا بێت و، پێشنیاری ئەوەش دەکەم کە ئەو نوینەرانی پلە وەزیفیان لە بەرپۆبەری گشتی کەمتر نەبێت، ئەگەر بکریت خالیک ئیزافە بکریت، نوینەری ئەنجومەنی بالای کاروباری خانمانیش لەم ئەنجومەنەدا هەبێت بەتایبەتی بۆ داوکی کردن لە ژنانی خاوەن پێداویستی تایبەت، ژنانی کەمەندام، هەر وەها هاورام لەگەڵ کاک عومەر بەوەی کە قووەکی ئیلامی هەبێت، فەقەرە سێیەم، بەوەی کە ئەو نوینەرانی لەوئ دەبن لەسەر ویستی وەزیر نەبێت، بەلکو قووەکی ئیلامی هەبێت، سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار دکتۆر صباح، فەرموو.

بەرپێز د. صباح محمد نجیب:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

سەبارەت بە ناوەکە ئەبێ ریعایەتی ئەو بەکەین لەگەڵ ئەو ئەهەدافانە کە لە ماددە پێشووتردا لە ماددە دوو باس کراوە، جێی بێتەو بە تەواوی، بۆیە ئەگەر ئەنجومەنەکە ئەنجومەنی کاروبار بێ، گونجاوترە، کاروباری تر ئەو ناوەی کە بۆ دیاری دەکری دواتر، چونکە لە ئامانجەکاندا تەنها باسی ریعایە و تەئەیل نییە، باسی بەهیزکردنی تواناو وزە و ئیمکانیات و ئەوانەشە، یەعنی دەبێ عینوانەکە شاملتر بێ، ئەنجومەنی کاروباری (مجلس شؤون ذوي الاحتياجات الخاصة، مجلس شؤون المعوقين، المعاقين) هەر ناویک کە دواوی دەنگدانی لەسەر دەکری و یەکلایی دەبێتەو، منیش تەئکید لەسەر ئەو دەکەمەو کە نوینەری کۆمەڵەکان زەرورە بەراستی، ئەو کۆمەڵانە دواوی ئەم یاسایە شمولیان دەکات، ببن لەناو ئەو ئەنجومەنەدا زۆر زەرورە، بۆیە پشتیوانی لە رایەکە بەرپێز د. عومەر نورەدینی دەکەم، پشتیوانی لە رایەکە بەرپێز سببە خانی ش دەکەم، کە نوینەری وەزارەتی پلاندانانی تێدا بێ، پشتیوانی لە رایەکە خوشکە رازاویش دەکەم، کە نوینەری ئەنجومەنی خانمانیشی تێدا بێ، ئینجا دوو مۆلاخەزەم هەیه لەسەر صیاغە ماددەکە، (یشکل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين في الاقليم ويتولى)، ئەو (و) زەروری نییە بەراستی، (یتولی اقرار ما يتعلق بشؤونهم)، چونکە لە زانستی رەوانبێژیدا مەوزوعیک هەیه پێی ئەوتری (کمال الاتصال)، یەعنی پێویست ناکات بە حەرفی عەتف بەکاری بێنین، (یشکل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين في الاقليم، يتولى اقرار ما يتعلق بشؤونهم ويرأسه الوزير)، مۆلاخەزەیهکی تر ئەومیه، (ویکون بعضوية ماياتي)، لە زمانی عەرەبیدا (ما) بۆ غەیر عاقل بەکار دێت، یەعنی جوان نییە لێرە، (ویکون بعضوية كل من:) بەو شیوێ بەکاربێت، زۆر سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار بەیان احمد فەرموو.

بەرپێز بەیان احمد کۆچەری:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

منیش سی تیبینی لسهر ماددهیت ههین، تیبینیا ئیکئی/ لهسهر نافئی فی مهجلیسی بخویا، ئەز پشتیفانیا برای بهرپز کاک صهباحی دکهم، کو فعلهن دهبیته ئەف نافئی وئی ف مهجلیسی (المجلس الاعلی لشؤون المعاقین) بیتهن، دییا شاملتر بیته به رهئیا من، خالا دی تر، سهر پیناسه فی مهجلیسی، ئەژی دگهل ههندی دامه کو فیعلهن پیچا کا دی تهسهلتر بی، (یشکل مجلس لرعايه وتاهیل المعاقین فی الاقایم يتولی اقرار مايتعلق بشؤونهم واجراء التنسيق بين الوزارة والمؤسسات الحكومية المختلفة والقطاع الخاص)، ئەفه ئیزافه ههبی به رهئیا من باشتره، دگهل تیبینیا دی گهلی بهرپزان بهرئی من ئامازهیان پی کرد، کو نوینهرئی وهزارهتا پالاندانان زهروری دهزانه، ئەف نوینهرانی وانی ف تییدا بیتهن و نوینهری شارهوانیش، زور سوپاس.

بهرپز سهروکی بهرلهمان:

سوپاس، ریزدار سیوهیل خان فهرموو.

بهرپز سیوهیل عثمان احمد:

بهرپز سهروکی بهرلهمان.

بهنیسهته ماددهی جوارهم، منیش پیم باشه و هاویرام لهگهل رازاو خان، ئەوهلهن بیته (ثانیا)، (وثانیا) بیته ئەوهلهن، لهبهر ئەوهی مومهسیلی وهزارات دین یهکهم جاری و دوایی موذیر عامهکانه، بهنیسهته (مدراء عامیین)، له ئەصلی پرۆژهکه هاتوو (مدراء عامیین کل من مدیریة رعاية المعاقین و مدیریة التنمية الاجتماعية)، واتا دهکاته دوو موذیر عام، بهلام له راپورتی هاوبهشهکه یهک موذیر عامه، جا نازانین ئایا یهک موذیر عام دهبیته، یان دوو بیته؟ بهنیسهته سییهم ههمانه ئەگهر بکریته (ممثلین عن جمعیات المعاقین) باشتره (ورابعا) ئەصلی پرۆژهکه باشتره، (خبیر یختاره المجلس) و، سوپاس.

بهرپز سهروکی بهرلهمان:

سوپاس، جهمال طاهر فهرموو.

بهرپز جمال طاهر ابراهیم:

بهرپز سهروکی بهرلهمان.

ئهگهر بیته سهیری ماددهکه بکهین، ماددهی چوار، دهبینن تیکهلیهک ههیه بهینی مههامهک و مهجلیسیش، بوجی؟ ئەگهر بیین سهیری ماددهی یهک بکهین، لهوئ تهعریف کرایه (مجلس رعاية وتاهیل المعاقین)، ئەوه لهوئ تهعریف بووه، دووهم بیدایهتی فهصل، (مجلس رعاية وتاهیل المعاقین)، بیدایهتی مادده: (یشکل مجلس لرعاية وتاهیل المعاقین، ويتولی اقرار مايتعلق بشؤونهم)، ئەمه له مههامی مهجلیسه، بویه من پینشیار دهکهم یهکسهر بنووسیت: (یشکل المجلس برئاسة الوزير وعضوية كل من: دووباره بیینه خواری، (ثالثاً ورابعاً)، لیتره وا دیاره تهقربهه ههنديک سهلاحیات به وهزیر دهدریت، ئایا داخواری دهکات، یان داخواری ناکات؟ ئەو مهجلیسه تهركيبهیهکی دائیمیه، وهزیر که دیتن نوینهری جهمعیات و ئەوانه بین لهگهلدا نینه، به باشتر دهبینن (ثالثاً ورابعاً) ئەگهر بکریتن که له دوای ماددهی پینجهمه، بجپته دوای

(يجمع المجلس مرة واحدة في الأقل كل شهرين وللووزير دعوته للاجتماع عند الاقتضاء على ان يحضر ممثل، او ممثلين عن جمعيات المعاقين.....) زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار گولیزار قادر فەرموو.

بەرپز گولیزار قادر اسماعیل:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەییە، کە لەو ئەنجومەنە بە سەرۆکایەتی وەزیری کاروباری کۆمەڵایەتی بۆ چاودێری شیاندنی کەمئەندامان پێک دەهێنرێت، پێشنیار دەکەم و پێرای ئەو چوار وەزارەتە یەکە ناویان لێردا هاتوو، وەزارەتی ئەوقافیسی تیا بێت، چونکە بەراستی مامۆستایانی ئایینی دەتوانن رۆلی باش و ئیجابی لە بواری هۆشیار کردنەوه و باوەر بە خۆبوون لە رووی ئاینیشەوه ببینن، بۆیە پێشنیار دەکەم نوێنەری ئەوقافیسی تیا بێت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار حەمە سەعید فەرموو.

بەرپز حەمە سەعید حەمە علی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە ئەو وشە ی موعاقینە زیادە، نابێت بڵیین، چونکە وەکو گوتمان هەر تاییبەتێک هاتوو مەجلیسەکە بە کەمئەندامان، لەبەر ئەوە گشتگیر بێت و نەمێنێت، ئەو رەئییە کاک جەمال بۆ حەلی ئەو ئیشکالە دەکات (ویشکل المجلس)، ئیتر تەواو (فی الاقلیم)، ئەمە ئیشکالیکە، ئایا ئەم مەجلیسە سەربەخۆیە، یان تابیعی وەزارەتە؟ ئەگەر تابیعی وەزارەت بێت (فی الاقلیم) ی ناویت، دەبێت بنووسیت (یشکل المجلس التابعة للوزارة)، یەعنی ئەو کاتە نایەوێت، ئەو خالێک.

خالێکی تریش، لە سێیەم کە دەلێت (للووزير دعوة ممثل عن جمعيات) دیسان (المعاقين) نەمێنێت، ئەگەر بمێنێت بڵیین (المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة وقصارى القامة)، یەعنی بۆ ئەوەی شەرائیحەکانی تریش بڵیین، یان هیچی نەلێین، بەس بڵیین (ممثلين شرائح المشمولين بالقانون)، لەبەر ئەوەی ئێمە دەمانەوێت قانونەکە شامل بێت، تەنھا بۆ کەمئەندامان نەبێت، یان دەبێت ناوی صنفەکان بێنن (کەمئەندام و کورتە بالاو خاوەن پێداویستیە تاییبەتەکان)، هەموویان باس بکەین و زیکر بکەین، یان بڵیین توێژە مەشمولەکان، (الشرائح المشمولة بالقانون)، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار بەفرین حسین فەرموو.

بەرپز بەفرین حسین خەلیفە:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

له ماددهى چوارهدما، دياره ئەنداميتيهكان، يان نوينهرايهتیهکان له نيو ئه مهجليسه کاتهکەى ديار نييه، بو ماوهى چهند دهتوانن ئەندام بن، يان نوينهرايهتى بکهن له نيو مجليسهکه، بويه پيوسته بزانيان ماوهکەى چهنده؟ مهسهلهن دوو سائه، سى سائه، چوار سائه، ئەوه ديارى بکريت و ئايا نوى بوونهوهى ههيه، يان نا؟

پيشنيار دهکهم سههرهراى موخافهزهکانيش ئيداراتيش ئيزافه بکريت، ئەگهريش نهئین کهوا بيت ههموو وهزارهتهکان با داخيل بکهين، يان نوينهرهکانيان، من پيشنيار دهکهم که نوينهري ههردوو وهزارهتى ئەوقاف و ناوخوى تيدا بيت، بهو پييهى که ماموستايانى ئايى دەوریکى کارىگهريان ههيه له نيو کومهلگادا، بهتايهتى له وتارى نويزى ههينيان، ئەوهندهى که خهنگى نامادهى نويزهکان دهبن، يهعنى نامادهى خوتبهکانى ههينى دهبن، ماموستايانى ئايى دەوریکى گرنگيان ههيه له هوشيار کردنهوهى کومهلايهتى خهنگ، يهعنى بهوهى که ماف و ئەرك و ريزگرتن لهو چين و تويزانهى که لهم ياسايه داهاتون کومهلگای پى ئاشنا بکهن.

له برگهى سئيهميش راستهوخۆ ههموو چووينهوه سهه ئهوهى ياساکه تايهته به کهمئهندامان، بهلام من لهبهه ئهوهى که هيشتا ديار نييه، که ئيمه ناوى ياساکهمان ناوه چى، له برگهى سئيهم راستهوخۆ چووينهوه سهه ئهوهى که ياساکه تايهته بيت به کهمئهندامان، بويه پيوسته بگوتريت نوينهري ئەو چين و تويزانهى که بهپيى حوکمهکانى ئەم ياسايه دهيانگرهتتهوه، لهبهه ئهوهى هيشتا ناوى ياساکه ديار نييه ناوى چيه، زور سوپاس.

بهريز سهروکى پههلهمان:

زور سوپاس، ريزدار هاژه سليمان فهرموو.

بهريز هاژه سليمان مصطفى:

بهريز سهروکى پههلهمان.

دهبارهى ماددهى چوارهم، ئەوهلهن دهئيت (مدراء عامين/ كل من مديرية رعاية المعاقين ومديرية التنمية الاجتماعية في محافظات الاقليم)، من پيموايه لهبهه ئهوهى ئەو موديريئاتانه له ئيداره سههههخويهکانيش ههيه، بويه پيوسته دهکات که ئيداراتى موستهقبيلش ليره داخل بکريت. له دووم (ثانيا)، منيش هاوپرام لهگهه بهفرين خان، که وهزارهتى ناوخۆ دهبيت نوينهري ههبيت، لهبهه مهسهلهى رينماييهکانى هاتوچۆ، چونکه بهراستى زور زور گرنگه، بو ئەوهى رينماييهکانى هاتوچۆ به خهنگ بدرى و بهوانهى که خاوهنى پيداويستى تايهتهن، دهبارهى چوارهم (خبير يختاره المجلس) ئەوهشى بو زياد بکريت، (دون ان يكون له حق التصويت)، زور سوپاس.

بهريز سهروکى پههلهمان:

ئهفين خان فهرموو.

بهريز ئهفين عمر احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

مىنىش سەرھتا پىشتىگىرى لە رەئىيەكەى بەرپىز د. صباح دەكەم، كەوا ئەگەر بىتو ئەم مەجلىسە دامەزرا با بىتتە مەجلىسى شۇنى رىعايە تەئەيلى موعەوقىن، لەبەر ئەو ئەو ھەل دەستى بە تەرتىب كوردنى، ياخود تەنزىم كوردنى شۇنى ئەم فىئەيە، ھەروھە لەگەل ئەوھم كە ھەندى بەرپىز پىشنىارى ئەوھيان كورد كە نوپنەرى وھزارەتى شارھوانى تىبابى و، بەراستى بە پىويستى دەزانم، چونكە ھەندى شوپن ھەيە پىويستە وھزارەتى شارھوانى خۇى تەعلیمات و تەسھىلات دەرېكات، بۇ لەبەرچا و گرتنى زروفى ئەم خەلگەو، ئەم فىئەيە يان ئەو كەسانەى بە كەمئەندام دەژمىردىن، ھەروھە لەبەر ئەوھى لە ماددەى سىز دە ھاتووه، ئىمە باسى ئەوھ دەكەين كە 5% ئىلزامى حكومت بكرىت و 5% ئەوانەى كە دادەمەزرىن لە حكومت و لە قىتاعى عامداو لە وھزارەتى پلاندانان پىويستە نوپنەريان ھەبى، بەھۇى ئەو ماددەوھ كە خۇمان لە ماددەى سىز دەدا رپوونمان كوردتەوھ، ھەروھە پىشنىار دەكەم، لەبەرئەوھى ئىمە لە خالىكى تردا لە ماددەيەكى تردا باسى وھرزى دەكەين ئەگەر بىتو نوپنەرى پارا ئۆلۆمىي لىرە بەشدار بى ئەوانىش، چونكە ئەوان فىئەئەيەكن، ياخود خەلگانىكن گرنكى بە وھرزى كەمئەندامان دەدەن و، پىويستە نوپنەريان ھەبى لىرە، ھەروھە سەبارەت بە خالى سىيەم كە دەلى (للويزىر دعوة ممثل عن جمعيات) بكرىتە (ممثلين عن جمعيات) لەبەرئەوھى تەنھا جەمعيەيەك نىيە، بەلگو كۆمەللى جەمعيات ھەيە كە گرنكى بە كەمئەندامان دەدەن، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سۆزان خان فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

بەم نەوعە بى، دەبى بە مەجلىسى وھرايەكى بچكۆلانە، ئەم مەجلىسە بەم شىوھيەى كە برادەران دەيلىن، خۇى لە ماددەى پىنجدا كە لە دواى ئەمەوھ ھاتووه، زۆر بە وازحى دىارى كوردووه، كە چى دەكات، ئەمە تەنھا سىياسەت و ستراتىجە ئىجرائاتىكەو پىويست دەكات، مادام ئەمە دەزگايەكى حكومىيەو لە وھزارەتلىك بە يارمەتى لەگەل وھزارەتەكانى تردا دايدەمەزرىنى، ھەرچ بپارىيىك لەم مەجلىسە دەردەچى ھەموو وھزارەتەكانى تر پابەند دەبن بە جى بەجى كوردنەوھ، بۆيە پىموايە مەجلىس بۇ ئەوھى گەورە بى، بۇ ئەوھى بلىين فلان وھزارەت ھەئسى بە فلان كار پىويست ناكات، بەلگو مەجلىس دەبى بچووك بى و خەلگىك بىت، كە كارا بى و ھەردەم تەفەرۇغى ھەبى كە پىويست بوو، ئەم ژمارەيەى كە دايانناوھ ئەوان زۆر زۆر باشە، بەلام ئەوھى كە من دەمەوئى باسى لىوھ بكەم ئەم كەسانە كە (ممثلين عن الوزارات) ئەگەر ھاتو بە پلەى مودىر عام نەبن، ناتوانن ئەوان خاوهن بپارىار بن لە ناو ئەم مەجلىسەدا، كە كاتى سىياسەت و

ستراتىجى و بىر پار دادەپۇتۇرى، بۇيە من لىرە دەلىم، كە دەلىم (مىثلين عن الوزارات الاتية) دەبىت بگوتىرى (على ان لا يقل رتبته عن مدير عام)، چونكە مىدىر عامەكە دەتوانى بىر پار بدات.

لە سىيەمدا من زۇر ھاۋرام لەگەل بىر پار بەرپۇم كاك د.عمر نورەدىنى، كە تۇ دەلىنى (دعوة ممثل عن جمعيات المعاقين لحضور اجتماعات المجلس) ئەمە لىرەدا ۋەگو مىۋاندارىيەكە پىرسىكت پى دەكەم، قىسەكەتم بەدل بوو، باشە، بە دلەم نەبوو بە قىسەت ناكەم، نەخىر، ئىمە دەمانەۋى لەپىگەي بەشدارى پى كىردى ئەو چىن وتوۋىزانە لە بىر پار داندە ھەست بىكەن كە خۇيان خاۋەنى بىر پارەكەن، نەك كەسىكى تر دى و بىر پارىك دائەدروى بۇ ئەۋان، خۇيان لە ھەموو كەس باشتر دەزانن كە ئەو بىر پارانەي دەردەچىت تا چەند ئەۋان لىي سوودمەند دەبن، بىر پارىك دەرچوۋە لەلەيەن ۋەزارەتى شارەۋانىيەۋە، كە جىگەي دەست خۇشەي لەمەۋدوا ھەرچى بىنايەك دروست دەكرىت، دەبىت حىسابى ئەو بەكرىت كە شوپىنى ھاتوچۇي مەۋقەنى تىا بىت، بەلام ھەر لەو بىر پارە دىارى نەگردوۋە بىنا كۇنەكان چى لى بىكەين، ئەۋە خۇي لەۋيا كىشەكەيە، بەلام ئەگەر ھاتو كەسىكى كەمئەندام، يان خاۋەن پىداۋىستى تايبەت خۇي نامادە بوو لەۋى، ئەۋ ئىشارەتت دەداتى دەلىت بىنا كۇنەكانىش دەبى چارەسەر بىكرىن، بەشپۇەيەك كە ئىمە بتوانىن سوودى لى ۋەربىگرىن، ئەمە خالىكە.

خالىكى تر، لە كاتى دروست كىردى خانوۋ بۇ خەلگى كەم دەرامەت، من ئىستا قىسەكانم تەۋاو دەكەن، پىۋىست ناكات مومەسىلى ۋەزارەتى ئاۋەدانكىردنەۋە لەۋى بىت، كە نوپنەرى ئەۋ رىكخراۋانەي لى بوو، دەلى زەحمەت نەبى كە خانوۋت دروست كىرد بۇ خەلگى كەم دەرامەت حىسابى ئەۋە بىكە كۇمەلە خانوۋيەك دروست بىكەيت، كە منى كەمئەندام بتوانم سوودمەند بىم لىي، كە منى كورتە بالا سوودمەند بىم لىي، كە منى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت سوودمەند بىم لىي، نەك ۋەگو خەلگىكى ئىعتىادى بۇم دروست بىكەيت، بۇيە من داۋا دەكەم ئەۋان نەك دەۋەت بىت، نوپنەرى فىلىان ھەبى و، خۇيان ئىتفاق بىكەن لەنپوان رىكخراۋەكاندا بە دەۋرى بىت، بە ھەر چىيەك بىت رىكخراۋەكان نوپنەرى خۇيان بىنپرنە ناۋ ئەۋ مەجلىسەۋەو زۇر سوپاس.

بەرپۇم سەرۋكى پەرلەمان:

روتبە تەبەن عەسكەرى روتبەي ھەيە، مەبەستت دەرجەيە، كاك كاردۇ فەرموو.

بەرپۇم كاردۇ محمد پىرداۋد:

بەرپۇم سەرۋكى پەرلەمان.

بەپراي من ماددەي چۋارەم پەيۋەندى بە ماددەي پىنچەم ھەيە، لە ماددەي چۋارەم باسى پىكەپىنانى ئەۋ ئەنجومەنە دەكات، لە ماددەي پىنچەم ئەركەكانى دىارى دەكات، پىمۋايە ئەم ماددانە ھىچ زەرۋەتتىكى نىيە، ئىمە ياسامان ھەيە، ئەۋ ياسايە پىۋىستە ھەموو ۋەزارەتە پەيۋەندارەكان، يان ھەموو جىيەتتىكى پەيۋەندار جى بەجىي بىكات، بۇ نمونە، ئەگەر باس لە نوپنەرى مامۇستايانى ئايىنى بىكەين، ئەم تىروانىنە، تىروانىنىكى ھەلەيە، لەبەر ئەۋەدى تۇ ۋەك كارمەند ناتوانىت تەماشاي ئەۋانە بىكەيت، كە

پەيامى ئايىنىيان ھەيەو ئەرگى خۇيان جى بەجى دەكەن، تۆ بېھىنىتە ناو ئەم تەشكىلاتە، لەبەر ئەوۋە ئىمە ياسايەكمان ھەيە، وەزارەتەمان ھەيە، مەدیرىەتیکمان ھەيە بۇ چاودىرى و پىشخستى، چ زەرورەتیکى ھەيە، تۆ يەكەم جار ماددەيەكت بۇ تەشكىلاتەكە داناۋە، داۋىي ئەركەگانى، دانانى موناڧەشە كەردن لەسەر ستراتىجىەت، چ ستراتىجىەت؟ ئەمە ياسايەو پىۋىستە جى بەجى بکرىت، بەلام كاتى باس لە ئەرگى مەجلىسەكە دەكەين، ئىمە مەجلىسەكەمان بۇچىە؟ بۇ ئەركىكمانە كە لە ماددەى پىنج باس دەكرىت، من مەبەستم نىيە موناڧەشەى ماددەى پىنج بکەم، لەبەر ئەوۋە ھاتوۋە لە خالى سىيەم باسى ئەوۋە دەكات بەراھى خاسە بۇ تەوۋەى ئىجتەماى دابنىت، ئەوۋە تر باسى ئەوۋە دەكات چەند كۆدەبىتەوۋە چ دەكات؟ تەنھا يەك شتى تىايە كە چوارەم باسى ئىنشائى سەندوۋق دەكات، من سەندوۋقەكەم بەلاۋە گەنگەو، پىشماۋىيە ئەم سەندوۋقە مەجلىسەىكى ھەبى، مەجلىسى بەرپۆۋەردنى سەندوۋق ھەبى و، مومەسىلى جىياچىاشى تىا بىت، كە ئەمە پىشتىۋانىەكى گەۋرە دەبىت بۇ ياسايەكە، دەنا دانانى، وەزارەت خۇى موکەلەفە بە جى بەجى كەردنى ياسايەكە، وەزارەت خۇى بى، وەزىر ھەيە، وەزارەت ھەيە، مەدیرىەتى ھەيە، بىت ئەم نوینەرانە بىنى، بۇ دانانى بەرنامەيەكى تر، لەبەر ئەوۋە من ئەم دوو ماددەيە ھىچ بە زەرورى نابىنم، بەلگە لە جىگای ئەوان دەمەۋى ئىنشائى سەندوۋقەك بکرىت بەناۋى سەندوۋقى رىعايە و تەئھىلى ذوى ئىجتىاجاتى خاسە، كەسايەتى مەعنەۋى ھەبى و، مەجلىسى ئىدارەى سەندوۋق ھەبى و، تەشكىلەكەشى بە رىعايەتى ئەم مودىر عامە بىت، كە مودىر عامى رىعايەو تەنمىەى ئىجتىماعىە، لەگەل ئەندامىيەتى وەزارەتى صەحە، وەزارەتى سەڧافە و شەباب، وەزارەتى تەربىيە، وەزارەتى تەختىت، ئەمە ئاسانكارى دەكات بۇ جى بەجى كەردنى ياساۋ، بارىشمان قورس ناكات بە تەشكىلاتى جىا، وەزىر خۇى ھەموو ھەقىكى ھەيە، مەجلىسى چى دروست دەكات؟ مودىرىەتى ھەيە بۇ جى بەجى كەردن، وەزارەتەگانى دىكەى پەيوەندارىش دەتوانن ياسايەكە جى بەجى بکەن، بەبى ئەوۋە باسى ئەم ھەموو تە بکەين لەناۋ ھەموۋەتى وەزارەتى كاروبارى كۆمەلایەتى، كە دەبى نوینەراییەتى ھەموو كوردى تىدا بىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، د.رۆزان فەرموۋ.

بەرپىز د.رۆزان عبدالقادر دزەبى:

بەرپىز سەرۋى پەرلەمان.

بە بۇچوۋنى من گەنگەرتىن خال لەم ماددەيەو ماددەكەى دواتر ئەوۋەيە فەراھەم كەردنى ئەم ماف و ئىمىتيازاتانەيە بۇ ئەم توپزەى كەۋا ھوكمەگانى ياسا دەيانگىرئىتەوۋە بە ئاسانترىن و سادەترىن رپكارى ياساى، بەلام ئەوۋە من تىبىنى دەكەم پىكھىنانى ئەم ئەنجومەنەيە، كە ئىمە سى بەرپۆۋەرايەتى گشتى و رىعايەى ئىجتەماى لەھەر سى پارىزگامان ھەيە، كە لە خالى يەكەم ھاتوۋە لە پىكھاتنى، ياخود ئەندامىيەتى ئەنجومەنەكە، ھەرۋەھا دروست كەردن و پىكھىنانى ئەم ئەنجومەنەيە، جگە لە دروست كەردنى سەندوۋقەك سەندوۋقەكە پىۋىستى بە ئەنجومەنە بۇ بەرپۆۋەبەردن، جگە لە بوۋنى سى بەرپۆۋەرايەتى

گشتى، ئەو ھەممۇ كارەكانمان، ۋابزىنم رۇتتىنەكان زياتر دەكات و زەحمەت تر دەكات، ناكىر ئىمە لەو ئەنجومەنە نوپىنەرى ھەممۇ دامودەزگا حكومىيەكان بىكەينە ئەندام لە ئەنجومەنەكە بەو شىۋەيە فراوانى بىكەين، كە نەتوانن كۆبۈنەۋەيەك ئەنجام بەدن، كە ئىمە لەسەرمان دانايەۋ مەرجمان دانائە، كە دوو مانىگ، ياخود مانىگى جارىك كۆبىنەۋەۋە كۆبۈنەۋەيەكى ئىلزامى بەو شىۋە فراوانە كۆبۈنەۋە ناكىر، بۇيە يەك ئەنجومەن لەو ياسايە ھەبى، بۇ ئەۋەى ئەو ئەركانەى پىي رادەسىپىردى جى بەجىي بىكات، ئىنجا ناۋى ئەنجومەنى چاۋدىرى و شىياندى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت دەبى، ناۋى ئەنجومەنى بەرپۆۋەبەرى سىندوۋق دەبى و ناۋەكە كىشە نىيە بە ئەركەكانى خۇي ھەستىت، ئەۋەى كە لە خالى يەكەم ھاتوۋە مودىر عام (الرعاية والتنمية الاجتماعية) ئەۋە سى بەرپۆۋەبەر دەگرىتەۋە، دواتر نوپىنەرى چوار ۋەزارەت، ئەۋە ھەفت ئەندام، جگە لە دوو نوپىنەرى رىكخراۋەكانى خاۋەن پىداۋىستى تايبەتەكان، واتە ئىستا تەقريبەن نۇ ئەندامە لە ئەنجومەنەكە بەو تەشكىلاتەى كە ھاتىيە، ئەگەر يەك نوپىنەرى بىت بەو شىۋەى كە لە بەرلەمان لەسەرى رىك دەكەۋىن و دەنگى بۇ دەدەين، چەند نوپىنەرى رىكخراۋەكان بى لەۋە ئەنجومەنەكە فراوانتر نەبى، تاكو بتوانى ئەو ئەركانەى كە پىي دەسىپىرئىت جىبەجىي بىكات، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى بەرلەمان:

سوپاس بۇ لىژنەى ياسايى، رىزدار تارا فەرموو.

بەرپىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەرپىز سەرۋىكى بەرلەمان.

لىرە بەراستى رايەكى زۆر درا، من ۋاى دەبىنم بوۋنى ئەم نوپىنەرانە ئاسانكارىيە بۇ ۋەزارەتە پەيوەندىدارەكان، قەد نابىتە گرفت بۇيان، بەپىچەۋانەۋەۋە، بەخۇشچالىيەۋە لە كاتى بودجەى پارسال ۋەزىرى پلاننان پىمانى ۋت پىم خۇشە لە كاتى گىتوگۇكردن لەسەر ئەۋ قانۇنە من ئامادە بىم، لەبەر ئەۋەى لە ماستەرپلانى نوئى بەھىچ جۇرىك نابىت فەرامۇشى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت، يان كەمئەندام بىكرىت، جا بوۋنى نوپىنەرى پلاننان زۆر گرنگە لە ناۋ ئەم كۆبۈنەۋەيە كە ھەبىت.

دوۋەم شت، كە من بەباش و گرنگى دەزانم، بەراستى لە ماددەى پىنچەم ھەروەكو خانم دىكتورە رۇژان باسى كرد، كە وجودى ئەم سىندوۋقە، يان بىرام كاك كاردۇ باسى كرد، راستە بوۋنى ئەمانە ھەيە كە سەندوۋقەك ھەبىت، بەلام ئىمە دەزانىن گرفتى ئەساس لە ۋەزارەتى مالىە ھەيە، زۆر جار ھەيە چۇن پەيوەندىيەكان دروست دەبىت، چۇن پارەكان تەخسىص دەكرىت، راستە عىلاقەى بە مىزانىيە ۋەزارەتەكە خۇيەتى، بەلام ئەۋىش بتەۋى و نەتەۋى ئەگەرپىتەۋە بۇ ئەۋ، لەبەر ئەۋە بوۋنى نوپىنەرى مالى و لەگەل پلاننان، ئەۋە زۆر گرنگە كە لەناۋ ئەم مەجلىسە ھەبىت، زۆر جار ھەيە كەلەكە بوۋنى نوپىنەرى ئەيكەينە گرفت، نەخىر، ھەر يەكىكىيان بەشىۋەيەك كارەكانى خۇيان دەزانن و ئەيھىننە ناۋ ئەم مەجلىسە، بەرپىزان، ھەز دەكەم لىرە ھەموومان دىسۆزى ئەم شەرىحە بىن كە ئەگىرپىتەۋە، پىشتىگرى خۇم لە كاك ھەمە سەعەد لە خالىك ئەكەم، كە ئەگەر لىرە بلىين با نوپىنەرى ئەۋ شەرىحانەى كە دەگرپىتەۋە، يەئنى ئەگەر قانۇنەكە بە

موفاق بوو با بمېنېتهوه مومەسىلى موفاق ئىتر يەككىكە، يان دووانە بەپېي پارېزگاكان نابېت بەو شېوھىە بېت، نېمە پېيان بېيېن ھەموو يەكېگرنەو، تاقە جەمەيە كە يەكى گرتۆتەو (پارا ئۆلمپىە) پشگىرى.....

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان:

تکايە لەسەر ماددەكە موناقەشە بکەن.

بەپېز تارا تحسین ئەسەدەدى:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

تاكو بتوانن نوپنەرايەتى بە فيعلی دروست بکەين لەناو ئەم مەجلىسە، دەبېت جەمەيەكان يەكېگرنەو، لەبەر ئەو پارائۆلمپى يەكەم جەمەيە يەكەم گرتۆتەو نوپنەريان ھەبېت بۆ لايەنى رۆشنىرى و لاوان، كە زۆر گرنگە بۆ كەمئەندامان و بۆ پېداوويستىە تايبەتیهكان، لەبەر ئەو ئەو سى نوپنەرە ئيزافە بکرىت و، سوپاس.

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار د. حسن فەرموو.

بەپېز حسن محمد سوره:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپراى من خالى پشنگدار لەم قانونە زۆرن، يەككىك لەو خالانە، دروست کردنى مەجلىسى رعايە وتەئھىلى موفاقينە، ئايا ئەو مەجلىسە پېويستە، يان پېويست نييە؟ خوى قانونەكە وەلام دەداتەو، ئەگەر سەيرى دەروازەى سېيەم بکەين، دەبېنين حقوقى موفاقين لە ھەوت فەقەرە ھاتوو، لە ھەر فەقەرەيەك لەو فەقەرەنە پەيوەندى بە وەزارەتیکى مەعنى ھەيە، كەواتە ئەگەر سەيرى وەزارەتى كارو کاروبارى كۆمەلايەتى بکەين، دەتوانين بېيېن دوو لەو فەقەرەنە جېبەجې دەكات، فەقەرەى ريعايەى ئيجتيماعى و فەقەرەى (تأهيل والعمل)، باقى فەقەرەكانى تر وەزارەتەكانى تر جېبەجې دەكات، بۆيە پېويستمان بە مەجلىسېك ھەيە لە دەروەى وەزارەتەكەو، ئەم مەجلىسە مەجلىسېكى موستەقىل دەبېت، يان شوبھ موستەقىل دەبېت بە ئيشراقى وەزير، يەعنى مەجلىسېك نابېت لەناو وەزارەتى شوونى ئيجتيماعى، ئەمە پېداوويستى مەجلىسەكە، من سى مولاھەزەم ھەيە لەسەر تەشكىلەكەى، يەككىيان ئەوہى كاك جەمال باسى كرد (صياغەكە) بەشېوھىەكى شەرح ھاتوو لە پېناسەكەش شەرح كراو، بۆيە وەكو كاك جەمال وتى ئاوا صياغە بکرى باشترە، دوو/ نوپنەرى وەزارەتەكان كېن؟ بەحەقيقەت ئەگەر سەيرى نوپنەرى وەزارەتەكان بکەين، ديسان دەگەرپېنەو بۆ دەروازەى سېيەم، كە باس لە حقوقى موفاقين دەكات، نووسراو (حق المعاق في الحماية والرعاية الاجتماعية) واتە نوپنەرى وەزارەتى شوونى ئيجتيماعى پېويستە، (حق المعاق في التربية والتعليم) نوپنەرى وەزارەتى تەربىيەو تەعلیم پېويستە، (حق المعاق في الرعاية والخدمات الصحية) كەواتە

نویسنه‌ری وهزارهتی تهن‌دروستی پیوسته، لیره (حق المعاق فی التنقل والبیئة المؤهله) کی حیبه‌جیی دهکات؟ وهزارهتی (اشغال والمديرية العامة للمرور)، بویه زهروریه ئەم دوو فیئیه به‌نیسه‌ت وهزارهته‌کان به‌شدار بن، سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

زۆر سوپاس، ریزدار شلیر فه‌رموو.

به‌رپز شلیر محمد نجیب:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

به‌رپستی زۆر باسی ئەو ئەندامانه‌ کرا، پیشه‌کی من پشتگیری له رایه‌که‌ی دکتۆر صباح ده‌که‌م به‌نیسه‌ت عینوانه‌که، به‌نیسه‌ت ئەو لیژنه‌یه‌ که له وه‌قه‌ره‌یه، ئەگه‌ر وهزارهتی مالیه‌ی تییدا نه‌بی‌ت، وابزانم خو‌شی وه‌زیر ئەتوانی وه‌لام بداته‌وه‌و زۆر کاره‌که به‌باشی ناکریت، چونکه ئیلتیزاماتی مالی زۆره، ئەبی‌ت په‌یوه‌ندی به به‌رپوه‌به‌ریکی گشتی دارایی هه‌بی‌ت له مه‌وزوعه‌که، دوا‌ی ئەوه به‌نیسه‌ت ماده‌دی چواره‌م (للمجلس الاستعانة بمن تراه من ذوي الخبرة والاختصاص دون ان يكون له حق التصويت)، سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

سوپاس بۆ جه‌نابت، جه‌نابی وه‌زیر فه‌رموو.

به‌رپز ئاسۆس نجیب/ وه‌زیری کارو کاروباری کۆمه‌لایه‌تی:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ته‌شکیلی ئەم ئەنجومه‌نه‌ من زۆر به‌گرنگی ده‌زانم، چونکه زۆربه‌ی یاساکانی ولاتانمان خویندۆته‌وه، هه‌ر هه‌مووی مه‌جلیسیکیان هه‌یه، که بایه‌خ به کاروباری که‌مه‌نده‌مان و کورته‌ بالۆ ئەوانه‌ی که خاوه‌ن پیداو‌یسته‌ تایبه‌تییه‌کانیش ده‌دات، ئەوه‌ی که لیره هه‌یه به وه‌زیره‌وه ده‌که‌س، ئەوه له حاله‌تیکدا، نیستا ته‌نها سی پارێزگامان هه‌یه، که به‌رپوه‌به‌ری گشتی له‌و سی پارێزگایه‌یه، ئەگه‌ر ئیداره‌کان سه‌ربه‌خۆ بن، دیاره به‌رپوه‌به‌ری تریشمان بۆ زیاد ده‌بی‌ت، ئەوه‌ی که زۆر گرنکه به‌لامه‌وه که ئەبی‌ت نوینه‌ری ریکخراوه که‌مه‌نده‌مانیه‌کان ناماده‌ بی‌ت و، مافی ئەوه‌شی هه‌بی‌ت ده‌نگ بدات، زۆر گرنکه که‌مه‌نده‌مان خۆیان له‌و مه‌جلیسانه‌ له شوینه‌کانی تریش نوینه‌ریان هه‌بی‌ت و بتوانن ده‌نگیش بدن، پیم خو‌ش بوو نوینه‌ری که‌مه‌نده‌مان له ئەنجومه‌نی وه‌زیرانیش هه‌بوایه، له په‌رله‌مانیش هه‌بوایه، هیچ نه‌بی‌ت ئەگه‌ر ئەندام په‌رله‌مانیکمان که‌مه‌نده‌مان بوایه، له‌به‌ر خاتری ئەو ئەندام په‌رله‌مانه‌ هاوریکانیان قاعه‌کانیان جی نه‌ده‌هیشت، بویه زۆر گرنکه نوینه‌ری که‌مه‌نده‌مان له‌و مه‌جلیسه‌ هه‌بی‌ت، مافی ده‌نگدانی هه‌بی‌ت وه‌کو ئەو مافه‌ی که به‌من دراوه ده‌نگ بده‌م له‌سه‌ر پرۆژه‌کان، ئەویش مافی هه‌بی‌ت، سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که چه‌ند نوینه‌ر له‌وئ ناماده‌ بی‌ت، کاتی ئەوه هاتوو که له‌ریگای ئەو یاسایه‌وه ئیمه کۆمه‌له‌ی ریکخراوه‌کان کۆبکه‌ینه‌وه‌و یه‌ک ده‌نگیان بکه‌ین که‌وا یه‌ک نوینه‌ریان له‌وئ ناماده‌ بی‌ت، ئەگه‌ر بی‌ته ئەوه‌ی سی نوینه‌ر بی‌ت، یاخود هه‌ر کۆمه‌لێک نوینه‌ریکیان هه‌بی‌ت، له‌وانه‌یه پانزه، شانزه نوینه‌رمان له‌وئ ناماده‌ بی‌ت، من هیچ لاریم

نييه لهسەر ئهوهى چەند نوپنەرى وەزارەتەکانى تر ئامادە دەبیت، یاخود هەر مرؤف دۆستیک ئامادە بیت لهگەئماندا لهو مەجلسه، بۆ ئهوهى بتوانین خزمەتى زیاترى گەمئەندامان بکەین، بەلام کۆبوونەوهیان، یاخود کۆکردنەوهى ئهوه ئەندامانە لهکاتى کۆبوونەوه، ئیستا من سەرۆكى پینچ ئەنجومەنى ترم له وەزارەت، زۆر ئەستەمه، بۆیه تاكو ئەندامەکان کەمتر ببت، بۆ ئیمە باشترە، بۆ ئهوهى ئیشەکان باشتر راپەرینن، بەلام ئهوهى که جەختى لهسەر ئەکەمەوه نوپنەرى گەمئەندامان هەببت و مافی دەنگدانیشى هەببت و، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، هەموو ئهوه بەرپزانە قسەیان کرد، گرنگ ئهوهیه قانونهکه مافی ئهوه شەریحانە باش حیمایه بکات، وازیح دیار ببت، کەسى بەتوانا له لیژنەکه ببت، پسپۆر بن، دەسەلاتى ئیدارى بەهیزیان هەببت، له بەرژوهندى ئهوه چین و توپزانە بن، ئهوه یاسایه لیڤه دەردهچبت جیبهجی بکریت، بەنیسبەت ئهوه بەرپزانەش حەقى خۆیانە خۆیان بۆ پەرلەمانیش ئەگەر تەرشیح بکەن، ئەگەر قانون ریڭای پى بدات که (کامل الاهلیة) ببت، چونکه ناکریت خوانهکا، خوانهکا ئیحتیرامم بۆ هەمووان یهکیکی شبت بینى لیڤه دایبببت تەمسلی چینیک بکات، یان له مەجلسهکه دایبببت، ئهوه جیڭای خۆى نییه، بەنیسبەت ئەندامانیش دەردهچن و دین، زۆر تەبیعییه، ئهوه بەپىی قانون ئیجازه لهسەرۆکایهتى وەردهگرن و دەچن، زۆر سوپاس، ئیستا بۆ ماددهى پینچ کەرەم بکەن فەرموو.

بەرپز د. رۆزان عبدالقادر دزمی:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة الخامسة: مهام المجلس

اولاً- يتولى المجلس المهام الآتية:

1- مناقشة ووضع استراتيجيات وقرار السياسات النموذجية المتكاملة وتهيئة البيئة المناسبة للأشخاص المعاقين.

2- تحديد الاجراءات ووضع التوصيات لتوفير الرعاية والتأهيل للمعاقين.

3- اقرار برامج خاصة للتوعية الاجتماعية بالحقوق ومساواة الاشخاص المعاقين مع الاخرين.

ثانياً: يجتمع المجلس مرة واحدة في الاقل كل شهرين وللوزير دعوته للاجتماع عند الاقتضاء.

ثالثاً: يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية تنظيم اعمال المجلس ومتابعة اعمالها.

رابعاً: يتم انشاء صندوق لرعاية وتأهيل الاشخاص المعاقين وتخصص لها ميزانية ضمن ميزانية الوزارة،

وتضاف اليها التبرعات والاموال الموصى بها للمجلس، او اية ايرادات اخرى ويتم تنظيم ذلك بنظام.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

راى لیژنەکه تکایه.

بەرپز د. رۆزان عبدالقادر دزمی:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەزۇرىنەنى ئەندامانى لىژنەكان بەو شىۋەيە رىككەوتن، كە بەو شىۋەيە دابرىژرئىتەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

كى دەيەوى قسە بىكات لەسەر ئەو ماددەيە؟ ئەو بەرپىزانەى دەيانەويىت موداخەلە بىكەن لە ماددەى پىنج، رىزداران (عبدالرحمن حسين، دلير محمود، ناسك توفيق، صباح بيت الله، شيرزاد عبدالحافظ، كاوه محمد امين، شليير محى الدين، سەردار رشيد، زكىه سيد صالح، جلال على، سۆزان شەھاب، تارا ئەسەدى)، كاك عبدالرحمن فەرموو.

بەرپىز عبدالرحمن حسين ابابكر:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى پىنجەم لە بىرگەى يەكەم، كە دەلى (گفتوگو كردن و دانانى استراتيجيهت و بىپاردانى سياسهتى نمونهى تەواو)، ئەمە من پىموايە زيادە، چونكە ئەم ئەنجومەنە خۇ نايەت لىرە ئىستىراتيجيەتى سياسى دابرىژى و بەرنامەيەكى سياسى دوورودرىژ دابنى، ئەگەر ئىستىراتيجيش نەبوايە، يەئنى ھەر بۇ كاتيش بوايە ھەر باش بو، بەلام بۇ ئىستىراتيجيەكى دوورودرىژ، يەئنى چى دەكات؟ خۇ دەولەت دروست ناكات لىرە؟ ھەر بۇ ماف و پىداويستىەكانى كەمئەندامانە، من پىموايە ئەمە زيادە، ھەر ئەوئەيە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار دلير فەرموو.

بەرپىز محمد دلير محمود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من لەگەل راي لىژنەى موشتەرەك دام، كە لە بىرگەى چوارەم ئەوئەيان بۇ زياد كردوو دامەزراندنى سندووڤىكى چاودىرى وشياندى كەسانى كەمئەندام، ميزانىەگەى لە چوارچىۋەى ميزانىەى وەزارەتدا بۇ تەرخان بىرئىت، بەلام لە ھەمان كاتيشدا ھەزم دەگرد ئەركى ئەنجومەنەكە بىرئى و ئەم ئەركەشى بۇ زياد بىرابايە، كە بىرئى بى لەوئەى ئەركى بەدواداچوون و چاودىرى كردنى كارەكان، بەشىۋەيەك شۇر بىتەو بە سەر ھەموو ئاستەكان تا ئەگاتە ناو خىزانەكانى، ئەوانەى كە كەمئەنداميان ھەيە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار ناسك توفيق.

بەرپىز ناسك توفيق عبدالكريم:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دياره من ديسان دهيليمهوه ناوهپرۆكى ئەم مادديه ئهبي لهگهڵ ناوئيشانهكه ريك بيت، بو ئهوهى ديسان بزانيين كه خالهكان دهليين (لتوفير الرعاية وتأهيل المعاقين) ئهبي ئهوه تهعديلى تيدا بكرى، ئهگهر كردمان به (ذوي الاحتياجات الخاصة)، ياخود وامان ليكرد شمولى كورته بالاكانيش بكات، دهبي وابيت، كه ههموو ئهوه ماددانه رهچاوى ئهوه بكات.

خاليكى تر، من قسهه لهسهري ههيه، دياره سييهه كه دهلى (يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية) ئهوه نازانين مهترهبهكهى چييه، بو ئهوهى مهترهبهكهى بگونجى لهگهڵ مومهسيلي وهزارهتدا، يهعنى كاتيى كه مومهسيليى وهزارهت ئهنامه، بهس ئەم وهكو سهپرهرشتكاريهكه، ئهبي پلهى مهنصبهكهى بهرتر بيت لهوان، بو ئهوهى دواتر تهرتيبي هينهكهيان ديار بيت، ئهوه خالهى تر، كه زور جيگهه دهستخوشيه دروست كردنى سندووقهكهيه، بهلام گرفت ههيه له مهسهلهى سندووقهكه، ئيمه زور جار له ياساگاندا، مهسهلهن له ياساى نهوت و غاز، له بودجهشدا، دووجار باس له سندووق كراوه، ههموو جار دهليين سندووق دهبيت ياساى ههبيت، ئينجا سندووقى شههيدان، ئينجا سندووقى خانهنيشيان، ئايا ئەم سندووقهش ديسان ناكهوئتهوه بهر ئهوه مهترسيه دواى ساليكى تر بليين كوا سندووقى رعايه، بليين ئاخىر ياساى ئهوى و تهرتيب نهكراوه لهرهقهميكى حيساب دايه، له فالانه شوين، بهراستى ئەمه دهبي لي ره يهك لا بكرتهوه، ئايا ئەم سندووقه راستهوخو دواى ئهوهى ياساكه تهرتيب كرا سندووقهكه تهشكيل دهكرى يان ديسان دهليين بهياسايه؟ ئهگهر وانهبوو ئەى مهسهلهن ئهوانى تر بو وا نيهوه؟ سوپاس.

بهريز سهروكى پههلهمان:

سوپاس، ريزدار صباح بيت الله فهرموو.

بهريز صباح بيت الله شكرى:

بهريز سهروكى پههلهمان.

دهبارهى ماددهى پينج، فهقهههه چوار كه دهليين (يتم انشاء صندوق لرعاية وتأهيل الاشخاص المعاقين) منيش ئهوه پرسياره دهكهه كى ئهوه سندووقه بهريوه دهبات، يان سهپرهرشتى ئهوه سندووقه دهكات؟ سوپاس.

بهريز سهروكى پههلهمان:

سوپاس، ريزدار شيرزاد فهرموو.

بهريز شيرزاد عبدالحافظ شريف:

بهريز سهروكى پههلهمان.

من له ماددهى پينجدا له برههه دوو (تحديد الاجراءات ووضع التوصيات لتوفير الرعاية والتأهيل للمعاقين) دواى تهئهههه (وايوهه) بو زياد بكرت، چونكه ئهوه معوهقههه دهچيته ئهوه شوينانه، يان ئهوه كهمهئندامهه دهچيته ئهوه شوينانه، رهنگه چوار سهعات، پينج سهعات لهوى بيت، بهلام ههئدى كهس ههيه كه كهس وكارى نيهه، كهس نايجرتهه خو، ئهوه دهبي شوينيكي بو ديارى بكرت بو تهئهههه، له

برگه‌ی سییه‌مدا (یتولی موظف حاصل علی شهادة جامعية تنظيم اعمال المجلس ومتابعة اعمالها) من پیم باشه (یتولی سكرتیر) له‌جیاتی موزه‌فه‌كه بپیته به سكرتیر، دووم/ هه‌ر بۆ ته‌واو كردنی برگه‌كه بلیته (الافضلية للمعوق) یه‌عنی ئه‌و كارمه‌نده‌یه، یان ئه‌و سكرتیره‌ی كه ده‌چیته ئه‌و ئه‌و كاره ده‌كات، با ئه‌فزه‌لیه‌ت بۆ ئه‌و بیته، بۆ موعه‌وه‌فه‌كه بیته، ته‌بعه‌ن به‌گویره‌ی ئه‌و داواكارى و ئه‌و شتانه‌ی هه‌یه، سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆكى په‌رله‌مان:

سوپاس، ریزدار كاوه محمد.

به‌رپز كاوه محمد امین:

به‌رپز سه‌رۆكى په‌رله‌مان.

مادده‌ی پینجه‌م له‌ برگه‌ی یه‌كه‌م، نووسراوه (مناقشة و وضع استراتيجيات واقرار السياسات النموذجية المتكاملة وتهيئة البيئة المناسبة للأشخاص المعاقين) من پیموایه موناغه‌شه زیاده، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی (وضع استراتيجيات) خوی له‌ نه‌تیجه‌ی موناغه‌شاتدا ده‌رده‌شه دروست ده‌بیته، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پیموایه موناغه‌شات زیاده، هه‌روه‌ها له‌ برگه‌ی چواره‌مدا (یتم انشاء صندوق لرعاية وتأهيل) ئه‌وه‌له‌ن/ ئه‌گه‌ر بییه سه‌ر عینوانی مادده‌كه ده‌لی (یتولی المجلس المهام الاتية) كه‌واته (یتم) لی‌ره زیاده (مه‌ام الاتية)، (یتولی المجلس المهام التالية: انشاء صندوق لرعاية وتأهيل اشخاص) لی‌ره (یتم) زیاده، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی مه‌جلسه‌كه به‌و ئیشه هه‌لده‌ستی، ئه‌گه‌ر مه‌جلسه ئه‌و ئیشه ده‌كاتن، ده‌بی ناوی ده‌زگایه‌کی ترو لایه‌نیکی تر بیته ئه‌ویش مه‌جلسی وزه‌رایه، یاخود هه‌ر لایه‌نیکی تری وه‌زارته‌ی مالیه، یاخود هه‌ر کێ ده‌بیته، هه‌ر له‌هه‌مان برگه (انشاء صندوق لرعاية وتأهيل الاشخاص المعاقين) من پیموایه لی‌ره ئه‌گه‌ر ئه‌وه بکریته، بدریته وه‌زارته‌ی مالیه ته‌مویلی وه‌زارته‌ی کارو کاروباری کۆمه‌لایه‌تی بکات باشتره، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تۆ لی‌ره سندوقت دانا، ده‌بی ده‌سته‌یه‌ک بۆ به‌رپوه‌به‌رایه‌تی سندوقه‌كه دابنیت، كه لی‌ره دیاری نه‌کراوه، ئه‌وه‌ش خوی له‌خویدا ئیشکالیك دروست ده‌كات، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئیشه‌ی حیساباته‌و لی‌ره وه‌حده‌یه‌کی ئیداری و حیسابی ده‌ویته، زۆر سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆكى په‌رله‌مان:

سوپاس، ریزدار شلی‌ر محی الدین فه‌رموو.

به‌رپز شلی‌ر محی الدین صالح:

به‌رپز سه‌رۆكى په‌رله‌مان.

من له‌سه‌ر خالی سێ قسه‌م هه‌یه، (اقرار برامج خاصة للتوعية الاجتماعية بالحقوق ومساواة الاشخاص المعاقين مع الاخرين). ته‌وعیه‌ی موجه‌مه‌ع، وشیار کردنه‌وه‌ی کۆمه‌لگا له‌ هه‌موو شتیك گرنه‌گتره سه‌بارته به‌ خاوه‌ن پیداوایستی تایبه‌ت، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی خاوه‌ن پیداوایستی تایبه‌ت وه‌کو هه‌ر كه‌سیکی ئاسایی هه‌موو مافیکی هه‌یه، په‌یوه‌نده‌یشی به‌ هه‌موو وه‌زارته‌کان هه‌یه، له‌سه‌ر هه‌موو وه‌زارته‌کانه، له‌ ئه‌سته‌ویانه كه‌وا

ئەوان بەرامجى تەوعىيەيان ھەبىت، ھەر كەسەو بەپپى تايىبەتمەندى خۇي، بەتايىبەتى ۋەزارەتى كاروكاروبارى كۆمەلەيەتى ۋەزارەتى پەرۋەردە، لەبەر ئەۋەدى لايەنى تەئھىل كىردن ۋە پەرۋەردە فېرگىردنىان لە ئەستۋى ۋەزارەتى پەرۋەردە كاروبارى كۆمەلەيەتتە، بۇ نەمۇنە ۋەزارەتى پەرۋەردە پەپەرۋەسى سىستەمىكى جىھانى كىرد بۇ خاۋەن پىداۋىستى تايىبەت بۇ فېرگىردنىان، كە سىستەمى تىكەل كىردنە لە قوتابخانەكان، لەبەر ئەۋە تەوعىيە نەبوو ئاستەنگىيەكى زۇر زۇر ھاتە بەردەمى، كە ئەو سىستەمە جىھانىيە پەپەرۋە كىردو زۇر سىستەمىكى رىك ۋە پىك بوو خاۋەن پىداۋىستى تايىبەت ھاتنە ناو قوتابخانەكان، زۇر لە مودىرى قوتابخانەكان لەگەل رىزم بۇيان، ئىستا نا، بەلام يەكەمجار زۇر زۇر موحارەبەسى ئەو بەرنامەيان دەكىرد، وايان دەزانى ھەر مندالىكى خاۋەن پىداۋىستى تايىبەت بىتە قوتابخانەكەسى ئاستى قوتابخانەكەسى دىتە خوارى، بەلام ئىستا كە نا، ئىستا تەوعىيە كىران ۋە رايان گۇراۋە، ھەرۋەھا دايك ۋە باۋكەكان پىيان ناخۇش بوو مندالى خاۋەن پىداۋىستى تايىبەت لەسەر يەك رحلە لەگەل مندالى ئەۋان دابنىشى، تەوعىيە كىردن زۇر زۇر گىنگە، لەبەر ئەۋەدى كۆمەلگەسى ئىمە كۆمەلگەيەكى پىكەۋە زىانە خەلك ئىستىعابىان بىكات، تەوعىيە كىردن بۇ كەسانى خاۋەن پىداۋىستى تايىبەت، تايىبەت نىيە بۇ شەخسى خۇيان، بەلكو بە كەسانى ترە كە قەبوليان بىكات، بەرامجى تەوعىيە زۇر زۇر زەعيفە لە كوردستان، بەراستى زۇر زۇر پىۋىستە كە خەلك تەوعىيە بىكرىت، بۇ ئەۋەدى قەبول بىكرىن ۋە ئىستىعاب بىكرىن، زۇر سوپاس.

بەپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، بەپىزان ئەو ماددەسى پىنج پىتان وانىيە فەقەرەسى سى جىگەسى ئىرە نىيە؟ چۈنكە كەس ئىشارەسى پى نەكىرد، بۇيە ئەگەر بىرىكى لى بىكەنەۋە، رىزدار سەردار رشىد فەرموو.

بەپىز سەردار رشىد محمد:

بەپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

لە ماددەسى پىنجەم، ديارە من يەك سەرنجم ھەيە، ھەموو ئەو بىرگانەسى سەبارەت بە مەھام ۋە ئىمتىيازەكان، دىسان تەنھا ناۋى كەمئەندام ھاتوو، كە ھەقى خۇيانە، ھىچ نامازەيەكى بۇ كورتە بالاكان تىدا نىيە، كە ئەمانىش دىسان ھەقى ئەۋەيان ھەيە ۋە نامازەيان بۇ بىكرىت، بۇيە داۋا لە لىژنەسى ھابەش دەكەم رەچاۋى ئەم لايەنەش بىكەن، زۇر سوپاس.

بەپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار زكىە فەرموو.

بەپىز زكىە صالح عبدالخالق:

بەپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من دوو تىبىنى ھەنە، تىبىنىيەك لەسەر مەھامى تايىبەتمەند لىسنا، ئەزى لگەل بەپىز كاك دلپىر كى پىتقىا قى دركى موتابەعە ۋە موراقتەبە بەپتە زىدە كىرن، بۇجى؟ مە ئەگەر ئەف قانۇنە بۇ كەمئەندامانە، بۇ راي

كەمئەندامىيە ھەندەك ھەن ئەو ئەندامە بەخىۋكەرىكى بۇ ھاتىيە دانان، كى دى موتابەعەى بىكاتن؟ كانى ئەق بەخىۋ كەرە راستە چاقدىرى وسەرپەرشتيا يا فى موعەوھقا بىكا، ئەمەش ژبەرھەندى دەبىتە مھاما يا فى مەجلىسى تايبەت ژمەلفى دركىا دانى كو مديريا، يا ريعابەى ئىجتىماعى، ھەرۋەسايە تەنيا ئىجتىماعى ژلحافەزاتا ژى يەك تىدا، ژبەرھەندى دەبىتە ئەركى وى مەجلىسى ژى كو موراقەبە يا موتابەعە كەمئەندامى بىكات، ھەندى پىتقىا كو ئەق مھامە بىتە زياد كرنى، خالە دى تر، ژ پرسيارا من ئەفەيە ئەم ژگەلى صندوقا دانىن دىبىژى ئەگەر قانون بونە دەرگەفىت بۇ صندوقا چۆن كارەيا خۇ دەكات؟ ژبەرھەندى ئايا پىتقى دەكات قانونەك بۇ دەرگەفىتن؟ كى دەبىت صندوقى بەرپوھ ببات؟ زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار جلال على فەرموو.

بەرپىز جلال على عبداللە:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من لەگەل راي كاك كاوه دام، مەسەلەى (مناقشە ووض) ئەگەر شتىك دانەنرى موناغەشە ناكرىت، ئەو وشەى (مناقشە) زيادە، پىشنيارشم بۇ لىژنەى بەرپىز ئەوھىيە كە خالى يەكەم بىكرىت (وض استراتيجيات وسياسات نموذجية ملائمة واقرارهما لتهيئة البيئة المناسبة للمعاقين)، ئەوھ لە يەكەمدا. دووھ/ ئەوھ پىويست ناكات، چونكە تۆ كە ستراتيجيات و سياساتى نەموزەجىت دانا پىويست بەو تەحديدى ئىجرائاتە ناكات.

سېيەم/ ئىزافەيەك بىكرىت، ديارە ئەو ئىقرارەى بەرامجى تەوھىيە زۆر زەرورە، لە كۆتايىدا ئەگەر ئىزافەيەكى ھەبىت (بالتنسيق مع الوزارات او الجهات ذات العلاقة بالبرامج المقررة)، چونكە ئەو بەرنامەيە لەوانەيە و مزارەتى ئەوقافى بويت، يان تەربىيەى بويت، يان سەقافەى بويت، ئەو تەنسىقە ھەبىت شتىكى زۆر باشە، لە سېيەمدا (يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية) ئەگەر (ذى خبرة) يەكى بۇ زياد بىكرىت، چونكە ھەموو موزەفېك ناتوانىت سكرتيرى ئەو لىژنەيە بىكات، ناتوانىت بىتە سكرتير، كە ئەو مەھامە گەورانەى ھەيە (ذى خبرة في تنظيم اعمال المجلس وادارة اعماله)، (متابعه) نەبىت (ادارة اعماله) چونكە سكرتير ئىدارەى اعمال دەكات.

لە جوارەم (يتم انشاء صندوق لرعاية وتأهيل) ديارە مەوھقىن ئەشخاى نىن وشەرىجەيەكن، لەبەر ئەوھ من پىم باشە بىكرىت (وتأهيل شريحة المعاقين) يەعنى ئەشخاىكى كەم نىن، لەوانەيە چەند ھەزارىكن، لەبەر ئەوھ چەند شەرىجەيەكن لە كۆمەلگا (وتضاف اليها التبرعات والاموال الموصى بها المجلس او اية ايرادات)، ئەوھى بۇ زياد بىكرىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار سۆزان فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپز سەرۆكى پەرلهمان.

له ريكخستنى ئەم بابەتانه، دوايى تەوصيهك بۆ ليزنەى ھاوبەش، له ماددهى پيشوودا ئەگەر له دواى (رابعا)، (خامسا) دابنپين، ئەو ئيشكاله حەل دەكەين كه جهنابت باست كرد، بيكهين به (خامسا: يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية تنظيم اعمال المجلس وادارة اعمالها)، ئەوه ئەوسا هەموو ئەعمالى مەجلىسەكە دەچیتە ئەو ماددهيه، ئيتز پيوست ناكات له ماددهى پينجهمدا باسى بكهين، بچیتە ماددهى پيشووتر، ليرەدا منيش ھاورام لەگەل ئەو هەفالانەم (مناقشه) لابرئ، چونكه ئيشى ئەوان وەزعى ئيستراتيجياته، (وضع استراتيجيات وقرار السياسات النموذجية المتكاملة وتهيئة البيئة المناسبة للاشخاص المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة وقصار القامة)، ئەگەر برپارماندا، هەر پينجى بيت پيگهوه دەبى ناويان بهينرئ، ليرە له (ثانياً: تحديد الاجراءات ووضع التوصيات لتوفير الرعاية والتأهيل للمعاقين) ئەى موتابهعه، ئيمە دائيمەن كيشەى موتابهعهمان هەيه، مەفروزه له هەر كوئيهك ئيجرائات هەيه، دەبى باسى موتابهعه بكریت بۆ ئەو ئيجرائاتانه، كه ئەويش له كارى مەجلىسەكەيه، هەرودها له خالى سيبهيدا (بالتنسيق مع الجهات ذات العلاقة) ئيزافه بكریت، من پيشنيارى ئەوه دەكەم كه ئيزافەى خاليك بكریت، كه ئەوه يەككيت بيت لهو سياسهتانه، ياخود ئەو كارانهى كه مەجلىس پيى هەلدەستى (بناء قاعدة بيانات تضم معلومات عن جميع المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة وقصار القامة) ئيتز واى لى ديت له پاريزگاكهدا ئەوان داتاگان كۆ دەكەنهو و دەينيرن بۆ مەجلىسەكە، بۆ ئەوهى قاعيدەيهكى بهياناتى زۆر گهوره هەبیت، بۆ ئەو خەلكانهى كه فيعلەن سوودمەند دەبن لەم ياسايەدا، دەبیت بچیتە ناو ئەو مەجلىسه، ئەو مەجلىسه، بلپين ئەو قاعيدەيه دروست بكات، ئيتز به سوؤفت ویر بيت، به هەرچيهك بيت بتوانریت برپارى لەسەر بدریت، سەبارەت به (يجتمع المجلس مرة واحدة في الاقل كل شهرين). ئەوه ناساييه، بەلام من ديمە سەر سەندووقهكە، ئەم سەندووقه ئەگەر چاوەرپى بكهين له ميزانيهيهدا پارەى بۆ تەخصيص بكریت، من پيموايه باشتەر له ئەوهى كه له ميزانيهى وەزارەتەوه پارەى بۆ تەخصيص بكریت، ئەركى دەولەتە، كهوا پارە بخاتە سەندووقى ئيعادهى تەئهيلى موعاقين و زەوى احتياجاتى خاصه، ئەو پارەيهى كه بۆ وەزارەت تەرخان دەكریت، خوى لەخویدا له كاتى موناقدەشه كردنى ميزانيه حەل و فەصليان لەگەلدا دەكەن و لپيان كەم دەكەنهوه، ئينجا وەرە تۆ جارپكى تر وەزارەت ئيجبار بكەى خەدەماتى تەواو پيشكەش بكات، بەلام ميزانيهى بۆ دانەنپى، بۆيه من پيم باشە بەراستى ئەگەر بمانهوى ئەو سەندووقە سەندووقىكى فەعال بيت، پيوسته ميزانيهكەى ديارى بكریت، دەولەت ميزانيه دابنپى بۆ سەندووقى معاقين، بۆ ئەوهى باشترين خزمەتيان پيشكەش بكریت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلهمان:

سوپاس، ريزدار تارا ئەسەدى فەرموو.

بەرپز تارا تحسين ئەسەدى:

بەرپز سەرۆكى پەرلهمان.

بەپراستی من لېرە دوو تېبىنىم ھەيە، يەكەم ئەللى (يىتەمىمىن مىجەس مىرە واحىدە فى الافل كل شەرىن)، ئەگەر ئىمە بەبايەخدانى ئەم شەرىجەيە بېت و ئەم ھەموو كارو چالاكىانەي كە بۇ ئەم مەجلىسە دانراوۋە بىكات، وا زەرورە دەبىنەم بە مانگى جارىك بېت، ئەك بە دوو مانگ جارىك.

دووم شت/ پىشتىگىرى دەكەم لە قسەكەي سۇزان خان، بەپراستی ئەم مىزانىيەي كە دادەنرى، دەبى كارىكى بۇ بىكرىت، كە بەرىك وپىكى زىاتىر بلىين زەمان بېت كە صەرف دەكرىت بۇيان.

دووم/ تېبىنى خۇم ئەللى (تەخەس مىزانىيە خاسە بتەخەس مىالى مىن مىزانىيە الوزارە تەصاف الیها التبرعات والاموال الموصى بها) مىن وا بەباش دەزانەم ئەم مىزانىيەي كە وەزارەت دايدەنئىت جىايە، لە لايەكى تىرىش لە ھەموو ولاتانى دنيا كە تەبەرەوات دەكرىت بۇي، با بەشى تەبەرەوات بە جىا بېت، دىار بېت چىن ئەم مۇنەزەماتانەم، چىن ئەم كەسە خىرخوازانە، چىن ئەم خەلكانەي كە خەمخۇرى ئەم شەرىجەيەن و لە چ لايەكەوۋە دىن؟ شوئىنىكى تايبەتى ھەبىت، تا بتوانى بەپراستی صەرفى لەسەر بىكرىت و ئەنجامى ھەبىت.

سىيەم/ تېبىنەم و ئەخىرىشەم ئەوۋەيە ھەر وەكو جەنابى سەرۇك و جەنابت فەرمووت، مىنىش بەباشى دەزانەم ئىقرار بەرامچ خاسە بىخرىتە سەر ماددەي شەشەم، كە ئەوۋە ئەركى حكومەتە بەپراستی، كە چۇن ئەمە بە مەجلىسىك تەنھا بە چ جۇرىك دەتوانىت ئەم تە وەيەيەي كە لېرەدا ھاوكارىشەم شلىر خان ئىشارەتى پىدا، كە ئەوۋە ئىشى تەربىيەم تەعلیم عالی و بەرامجى خاسى تايبەت بۇ ئەم كەسە خاوەن پىداوئىستىيە تايبەتەنەم، كە ئەركىكى يەكجار گەرەيە، پىويستە لەسەر راگەيانەن و، لەگەل بەشەكانى تىرى ھەموو شىوۋەيەكى تايبەتى بۇ دابىرىت، كە بەرنامەيە و وئىشى لەسەر بىكرىت، لەبەر ئەوۋە ئەم خالە ئەگەر بىچىتە ماددەي شەشەم تىكەل بىكرىت شتىكى باشە، سوپاس.

بەرىز سەرۇكى بەرلەمان:

بەرىزان، ئىستا مۇناقەشەكان تەواو بوو، بەس لېرە لە يەكك لە پىشنىارەكانى لىزەنە باسى سىندووقىك كرا، سىندووق ھەبىت مەجلىس خاس خۇي ھەبىت، ئەوۋە يەك، ئەوۋە خالى سىش كە لە زىمنى مەھام نىيە، بۇيە ئىستا قسە ئەدەينە جەنابى وەزىر، ئەگەر رەئى خۇي بدات كەرەم بىكە.

بەرىز ئاسۇس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەرىز سەرۇكى بەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەيە، بىرگەي سى (ىتولى مۇظف حاصلى على شهادة جامعية)، ئىمە پىنج ئەنجومەنى تىرمان ھەيە، ھەرمۇدەزەفىكى ناسايى، بەلام مەرج ئەوۋەيە بە كەلۇرىۋۇسى ھەبى، ئەتوانى كارى ئەنجومەنەكەم بۇ رىك بىخات.

سەبارەت بە بىرگەي چوارەم بۇ سىندووقەكە، ئەوۋەيە مايەي نىگەرانى ئىمەيە، ئەوۋەيە كە رۇزانە ئىمە لە واقىك دەژىن، بە حوكمى وەزىفەكە رۇزانە كەمئەندامان سەردانى وەزارەت دەكەن، كەمئەندام ھەبوۋە وتوئەتى مىن ئىستا يەك چاوم ھەيە، ئەگەر يارمەتىم بدەي پىويستىم بە نەشتەرگەرەك ھەيە، ئەگىنا

ئەو چاۋەدى تىرىش لەدەست دەدەم، رۇژانە ئىمە ئەم حالەتەنەمان ھەيە، رۇژانە حالەتى ئەو دەمان ھەيە كە داۋاي ھاۋكارى ماددى دەكەن، بەلام لەبەر ئەۋەدى ھىچ لەبەر دەستى ۋەزارەت نىيە، ناتوانىن ھىچ ھاۋكارىان بىكەين، ئەۋەدى كە لەبەر دەستى ئىمە دايە شتىكى زۇر كەمە، مەبلەغىكى كەمە، لەوانەيە نەتوانى چەب ۋ دەرمانى پىۋىستىش بۇخۇى بىكەي، بۇيە زۇر بە زەرورى دەزانم كە شتىكى وامان ھەي، چەندەھا حالەتەمان ھەيە ھاتۇتە ۋەزارەت، بۇمان نەكراۋە ھاۋكارىان بىكەين، چوونە پەنايان بردوۋە بۇ خىرخوازان، من لىرە ۋ سوپاسى ھەموو خىرخوازان دەكەم، بەلام ئەمە ئەركى حكومەتە كە ھاۋكارى كەمەندامان بىكەت، راستە خىرخوازان ھاۋكارى دەكەن، بەلام ئىمە كەمەندامانمان زۇر زۇرە، ئىستا ئەو داتايەي لەبەر دەستەدايە، 92 ھەزار كەمەندام لە ھەرىمى كوردستان ھەيە، 92189 كەس لە كاتىكدا شەش، ھەوت مامەلەي تىرىش لە ۋەزارەتى دارايى ۋ ئابوورىيە، ئەگەر خىرخوازيش يارمەتى كۆمەللىك، ژمارەيەك بدات، ناتوانىت ژمارەكانى تر، بۇيە ئەركى حكومەتە، ئەگەر پىۋىستىيان بە نەشتەرگەرى بى، پىۋىستىيان بەۋە ھەي، چەندەھا نابىنا ھەن، چەندەھا خاۋەنى خىزانى نابىست ھەن، كە ئەللى بمان نىرپتە دەردەۋە ۋلات، ئىمە دەتوانىن چارەسەرى ئەو مەللە بدۇزىنەۋە، ياخود زۇر جار ھاۋكارىيەكەيان بۇ ئەۋەيە، بۇ ئەۋەي مەللەكەيان لە دەست نەدەن، ژيانى بىارپىزن، بەلام ئىمە بۇمان نەكراۋە، جا بۇيە بەپىۋىستى ئەزانم كە ئەم سەندوۋقە ھەي، دوا راش بۇ ئەندامانى پەرلەمانى بەرپىزە، كە بە چ شىۋەيەك بى، سوپاس بۇ جەنابت.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

ماددەي پىنج موناقتەشە لەسەرى تەۋاۋ بوو، ئىستا ئەرپىنە سەر ماددەي شەش، كەرەم بىكەن فەرموو.

بەرپىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

ماددەي پىنج تەۋاۋ بوو، ماددەي شەشەم.

الفصل الثالث

(حقوق المعاق)

الفرع الاول

حق المعاق في الحماية والرعاية الاجتماعية

المادة سادسة:

تتخذ الحكومة الاجراءات اللازمة لرعاية المعاقين داخل أسرهم، او توفير دور الايواء المناسبة لهم.

ئەۋە ئەسلەكەيە، راپۇرتى ھاۋبەش دەللىت:

" تتخذ الحكومة الاجراءات اللازمة لرعاية المعاقين داخل أسرهم، أو توفير دور الأيواء المناسبة لهم "

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپۇزىن گى ئىپەھوئى لەسەر ماددەى شەش موداخەلە بکات؟ ناويان بنووسين، لىرەوۋە فەرموو، ئەو بەرپۇزىنەى دەيانەوئىت موداخەلە بکەن، رىزداران (سۇزان شەھاب، خورشيد احمد، شلىر محى الدين، صبيحه احمد، محمد شارەزوورى)، كەرەم بکە سۇزان خان.

بەرپۇزىن سۇزان شەھاب نورى:

بەرپۇزىن سەرۋىكى پەرلەمان.

بەرپۇزىن ئەندامانى پەرلەمان.

بىگومان دروست كوردنى دورى ئىوا، يەئنى بلىين يەككە لە ھەنگاۋەكان، بەلام مۇتابەئە كوردن و چۇنيەتى مامەلە كوردن لەگەل ئەو كەسە كەمئەندامانە، يان ئەو خاۋەن پىداۋىستە تايبەتانە، ئەركىكى زۇر زۇر گەورەيە، ھەموومان بىرمانە ئەو فەزىچەيەى رپوويدا لە عىراق، كە دارى حەنان، ئەوھى كە پىشانيدا چۇن مامەلەى لەگەل ئەو منالانە دەكرد، بۇيە من پىم باشە ئەگەر ھاتو ئىمە ئەم ماددەيەمان دانا، لەبەرەمبەر ئەوھى عقوبات دابنىين بۇ ئەو كەسانەى كە ئىخلال دەكەن، بە رىعايەى معوھقين، معاشەكە وەرئەگرىت، بەلام خزمەتى ناكات، باشە ئەگەر ھەبىت، باشتر، بەلام من پىم باشە ئەم ماددەيە تەفزىل بدرى بەوھى كە (تتخذ الحكومة الاجراءات اللازمة لرعاية المعاقين داخل اسرهم اولاً)، يەئنى ئىمە لە پىشان ئەھمىيەت بدەين بەوھى كە لە ناو خىزانەكەدايە تەقەبولى ئەو كەسە موعاقە بکات، (واذا لم يكن للمعاق احد ذويه)، ياخود (لم يكن للمعاق اسرة تعيله)، ئىنجا بىرى بۇ دور ئىوا، يەئنى نەبىتە حالەتىك بەوھى كەسىك ئەگەر ھاتو مندالىك، يان كەسىكى كەمئەندامى ھەبوو، يەكسەر بىياتە دور ئىوا، بەنگو مەرھى بۇ دابندرىت، من مەبەستم لىرەدا ئەوھىيە، جارى لە پىشان لە ناو خىزانەكەى، (وفى حالة عدم وجود من يرعى) ئىنجا بىرىتە دور ئىوا، چونكە بەراستى ئەوھى باشترە لە ناو خىزانەكەيدا بىت، زۇر سوپاس.

بەرپۇزىن سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، رىزدار خورشيد احمد فەرموو.

بەرپۇزىن خورشيد احمد سليم:

بەرپۇزىن سەرۋىكى پەرلەمان.

(تتخذ الحكومة الاجراءات اللازمة)، ئىمە لە ماددەى چوارەم گوتمان (يشكل مجلس)، لىرە دەبىت (يتخذ المجلس)، چونكە ئەسلى ئىشەكەى حكومەت بە مەجلىسەكە راسپىردراۋە، پىويست ناكات لىرە باسى حكومەت بکەين (يتخذ المجلس الاجراءات اللازمة لرعاية المعاقين داخل اسرهم وتوفير دور الايواء المناسبة للذين لا يجدون من يرعاهم)، يەئنى لەجىياتى حكومەت، مەجلىس بى، سىغەى ئەو تەوفىرە بەو شكلە بى، (وتوفير دور الايواء المناسبة للذين لا يجدون من يرعاهم)، زۇر سوپاس.

بەرپۇزىن سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رېژدار شلېر محى الدين فەرموو.

بەرپېز شلېر محى الدين صالح:

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانە تەقريبەن كرا، منيش ھاوړام لەگەڵ راي بەرپېز كاك خورشيد، (دور الايواء المناسبة) بۆ ئەو كەسانە يە كە كەس نىيە رعايەتيان بكات، بۆيە ئيزافە كردنه كەى گرنگه، له هه موو ولاتانى دونيا دور ئيوا هه يه، دورى تەئهيليش هه يه، دوو شتى له يه ك جياوازن، هه رچه نده دور ئيوا، تەئهيل كردنيشى تيدايه، بەلام دور ئيوا بۆ ئەو كەسانە بى، كەوا هيج كەس نەبیت رعايەتيان بكات، (رعايه المعاقين داخل اسرهم) بەرامجى زۆر مۆتەتەور هه يه له ولاتاندا، بۆيە ئەگەر ئەو كارە له ئەستۆى وهزارهتى كارو كاروبارى كۆمەلايه تيه، ئيستيعانه بهو نهوعه بهرنامجانه بكات، محاو له بكات له ولاتان ئەو بهرنامجانه بيت، زۆر بهرنامەى گرنگ، زۆر بارى ئەو ئوسرانه سووك دهكەن، كەوا ئەوانەى خەلكى خاوهن پيداويستى تايبه تيان هه يه، بهرنامەى زۆر مۆتەتەورو باش هه يه له ناو ماله كاندا، نهوعه رعايه تەك و بهرنامەى تەئهيلى و فير كردن و ئەو شتانه يان هه يه، زۆر سوپاس.

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جهنابت، رېژدار صبيحه احمد فەرموو.

بەرپېز صبيحه احمد مصطفى:

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من له لايەن سۆزان خان كرا، سوپاس.

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېژدار محمد شارەزورى فەرموو.

بەرپېز محمد احمد على (شارەزورى):

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان.

به بۆچوونى من ئەم ماددە يە زياده، چونكه ئەگەر سه يرى بكهين له ماددهى كهوت له خالى دوو (تخديد الاجراءات و وضع التوصيات لتوفير الرعاية والتأهيل للمعاقين) ئەمە يه كەم. ئەگەر سه يرى ماددهى نۆش بكهين له دواى ئەوه، يه عنى بهرستى ئيجرائاته كانى حكومهت هه مووى لي ره ديارى كراوه، بۆ ئەوهى ئوسەر خزمهتى موعافه كە بكات، له ئەخير جاري شه وه له سيههم له ماددهى نۆ، (وتتكفل الحكومة بضمان توفير الرعاية للمعاقين الذين ليس لهم من يرعاهم)، بۆيە من پيشنيارى ئەوه دهكەم ئەم ماددە يە زياده، له دوو مادده، له ماددهى نۆ و له ماددهى كهوت چاره سەر كراوه، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار جەنابى ۋەزىر كەرەم بىكە.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەيە، دوينىش تەۋزىچىمدا، كە ئەۋەدى لە لايەن ۋەزارەتەۋە ھەيە پەيمانگاىيە، كە بۇ نابىستانيان، بۇ بىر كۆلەن، نا بىنايان، ھەرۋەھا بۇ شياندىنى كەمئەندامانمان ھەيە، ئەۋ كارمەندانەي كە ئىستا لەۋ پەيمانگاىيانە كار دەكەن، زۆر بە زەحمەتى ئەركەكانيان جىبەجى ئەكەن، لەبەر ئەۋەدى مامەلە كەردن لەگەل مناللىكى نابىناۋ نابىست زۆر جىاۋازە لەگەل مامەلە كەردن لەگەل مناللىكى ئاسايى، ئىستا ئەۋەدى ھەيە ئەۋ كارمەندانە ھەتا ۋەكو دۋازدەي نىۋەرپۇ، ھەندى جار ھەندىك پەيمانگا ھەيە تاۋەكو سەعات يەكش دەۋام ئەكات، بەبى ھىج جىاكارىەك بۇ ئەۋ كارمەندانە، ئىستا ئىمە ۋەكو ۋەزارەت داۋاي دەرمانلەيەكى تايبەتمەن كەردۋە، بۇ كارمەندەكانمان، بۇ مامۇستايانمان، ھاۋشىۋەي ئەۋ دەرمانلەيەكى كە بۇ كارمەندانى ۋەزارەتى پەرۋەردە سەرف دەكرى، ئىمە ئەۋ پەيمانگاىيە بەپىي ئەۋ ئىمكانياتەي كە ئىستا ھەيە، تەنھا ئەتوانىن تا 12 ي نىۋەرپۇ پەيمانگاكان بەرپۆۋەبەرىن، دورى ئىۋائەم بۇ جىا بىكەنەۋە، لىرە داۋاي تەفسىلىك دەكەم، ئەۋەدى كە ئىستا ھەيە، نابىست پەيمانگاى تايبەتى خۇي ھەيە، ئەمانە ھەر يەكى جۇرى پەيمانگاى ھەيە، ئەگەر دورى ئىۋا ھەبى بەج شىۋەيەك ئەبى؟ چۈنكە ئىستا سەنتەرى ئۆتىزمان ھەيە، كە ئىختىساسەكەي لە ئىختىساسى ۋەزارەتى تەندروستىە، بەلام لە لايەنى ئىمەۋە بەرپۆۋە ئەبىرەت، ئەگەر دورى ئىۋاى پىۋىست بى، دىارە پىۋىست بەۋە ئەكات، بخرىتە سەر ۋەزارەتى تەندروستى، ئەگەر بۇ نابىستان بى، ئەبى لىرە تەفسىلى ئەۋە بىكرىت، ئەۋە دورى ئىۋائە بە ج شىۋازىكە، ئەگەر بۇ كەمئەندامانى جەستەيە، ياخود بۇ نابىنايانە، بۇ شىۋازەكانى ترە، بۇيە بە پىۋىستى ئەزانم كە تەفسىلىكى تر ھەبى، پىشم بوترى كار كەردنى ئەۋ دورى ئىۋائانە بە ج شىۋەيە؟ زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، بەرپىزان، ئەۋە موناۋەشە لەسەر ماددەي شەش تەۋاۋ بوۋ، ئىستا ئەچىنە سەر ماددەي جەۋت لىژنەي ياسايى فەرموون.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بەماددەي جەۋت، لە راپۇرتى ھاۋبەش پىشنيار كراۋە سىاغەي ماددەكە بەم شىۋەيە بىت:
المادة (7): تخصص الحكومة مبلغاً شهرياً خاصة لكل معاق بغض النظر عن اي مصدر اخر للدخل ويجتسب على النحو الاتي:

اولاً: المعاق الذى بلغت درجة عجزه (65%) فأكثر يسحق مبلغاً يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف في الاقليم.
ثانياً: المعاق الذى تتراوح درجة عجزه بين (35% - 64%) يستحق مبلغاً ويحتسب كالاتي:

راتب الحد الأدنى للموظف × درجة العجز

65

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

سوپاس، بەرپز جەنابی وەزیر فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نجیب/ وەزیری کارو کاروباری کۆمەڵایەتی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

سەبارەت بە ماددەى حەوت، ئیمە کاتى ئەو پڕۆژە یاسایەمان ناردوو بە ئیڕە، مووچەى کەمئەندامان ئەوانەى کە فەرمانبەر بوون سى هەزار دیناریان وەردەگرت، ئەوانەى کە فەرمانبەر نەبوو پەنجا هەزار دینار، ئەوکاتەى ئەم پڕۆژەیهەمان ناردوو، ژمارەى کەمئەندامان لە هەریمی کوردستان (42) هەزار کەمئەندام بوو، بەلام پاش ئەوەى ئیستا ژمارەى کەمئەندامان لە (92) هەزار تیپەرى کردوو لە هەریمی کوردستان، مووچەکەش ئەوەى ئیستا کە فەرمانبەرە مانگانە (100) هەزار وەردەگریت، ئەوەى فەرمانبەر نییە (150) هەزار دینار وەردەگریت، پێویست بەو ئەکات لەم ماددەیه ئیمە زۆر بە پێویستی دەزانم بەرپز وەزیری دارایی ئامادە بێ، لەبەر ئەوەى تەبەعاتیکى مالی زۆرى هەیه، ئیمە پڕۆژانەش کەمئەندامان پڕۆژەکەى لە زیاد بوون دایە، بۆیه بە پێویستی دەزانم ئەم ماددەیه موناقلەشە نەگریت، تاوەکو وەزیری دارایی ئامادە نەبێ، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

فەرموو کاک عەونى.

بەرپز عونى کمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

پیشنیارەکەى جەنابی وەزیری کاروباری کۆمەڵایەتی زۆر لە جیگەى خۆیهتی، پیشنیار دەکەم موناقلەشە لەسەر ئەو ماددەیه دوا بخهین، ماددەکانى تر ئیشى لەسەر بکەین، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

زۆر سوپاس، نوقتەى نيزامیت هەیه؟ فەرموو.

بەرپز حەمه سعید حەمه على:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

من پێموایە ئەبێ موناقلەشە بکەین، چونکە نابێ بڕگە بپەرپینین بەپێى لانیجە، بەس ئەگریت لە کاتى دەنگدان جەنابی وەزیری دارایی بیت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

ئەو ئەبى حازر بى، بۇ ئەوۋى رەئى بىدات، بۇ ئەوۋى ئەندامە بەرپىزەكان گوڭيان لە دەنگى بىت، لەبەر ئەوۋە لەسەر داواى وەزىرو لىژنەى ياساى، لىژنەى داراىى رەئى ئىوۋە چىيە؟

بەرپىز د.ئاراس حسين محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەراستىدا منىش پشتىگىرى راي بەرپىز وەزىر دەكەم، چونكە پىشتىر ئىمە برپارىكمان ھەبوۋە، بە (150) ھەزار دىنار، لەگەل (100) ھەزار دىنار، ئەگەر ھاتو ئەو موعادەلەيەى كە ئىستا جىبەجى بىكەين، پراتبى ھەدى ئەدناش پاش ئەوۋى كە پرسىارمان كىردوۋە لە وەزارەتى داراىى، كە پلە دەيە (140) ھەزار ئەكات، كەواتە ئەگەر ھاتو ئەو موعادەلەنە جىبەجى بىكەين لەگەل ئەو برپارەى كە پىشتىر داومانە، تەناقوزىك پرو ۋەدات، يان ئەبى موعادەلەيەكى تازە بدۇزىنەو، يان ئەبى راي ھۆكۈمەت وەربىگىرىن، بزائىن موعادەلەيەكى تىرمان بىداتى، لەبەر ئەوۋە منىش پشتىگىرى لە راي بەرپىز وەزىرو لىژنەى ياساى دەكەم بۇ نامادە بوونى بەرپىز وەزىرى داراىى و راي ھۆكۈمەت لەو بارەيەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، ئىستا ئەچىنە سەر ماددەى ھەشت، لىژنەى ياساى ماددەى ھەشت دەست پى بىكەن، داواى ئەخەينەوۋە بۇ كاتى كە وەزىرى داراىش بانگ ئەكەين لىرە حازر بى بۇ ئەو موناقتەشەيە، فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لىژنەى ھاوبەش پىشنىارى كىردوۋە سىاغەى ماددەى ھەشتەم بەم شىكلە بىت، (استثناء من احكام قانون الخدمة المدنية ونظام الاجازات تستحق الموظفة المعاقاة اجازة خاصة براتب تام لا تحتسب من اجازاتها الاخرى اذا كانت حاملا واوصت اللجنة الطبية المختصة ان حالتها تتطلب ذلك).

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى دەيەوۋى لەسەر ئەو ماددەيە قسە بىكات؟ كەس نايەوۋى قسە بىكات، ھەموۋى موتەفيقن ماناى واىە، كوڭستان خان فەرموو.

بەرپىز كوڭستان محمد عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم پرۆژە ياسايە لەرپى ئەنجومەنى وەزىرانەوۋە ھاتوۋە، ئەنجومەنى وەزىرانىش وەزىرى داراىى تىايە، لەبەر ئەوۋە ھەتمەن رەئى وەرگىراوۋە لەسەر ماددەى پىشوو كە تەئجىلمان كىردوۋە بۇ ھاتنى وەزىرى داراىى، بۇيە من پىشنىار دەكەم ئەوۋىش موناقتەشە بىكەين ئەمپرو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، تەئجیل گرا، بېرىمان لېدا لەسەر داواى وەزىرو ھەردوو لىژنەى ياساىى و لىژنەى دارايىش كە رەئىيان وابوو لە سەرۆكايەتەىش ئەوھەمان كەرد، ماددەى حەوت دوا دەخەين و داواى وەزىرى دارايى دەكەين لە دانىشتنى داھاتوو كە بەردەوام دەبين بۆ موناھەشە لەگەلئەمان حازر بن، ئەوجا موناھەشەى دەكەين، دەنگدانىش ئەمەرۆ نىيە، بەيانىش نىيە، ئىستا ماددەى ھەشت كەس موناھەشەى لەسەر نىيە؟ كاك شىرزاد فەرموو.

بەپىز شىرزاد عبدالھافىز شريف:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دكتۆرە رۆزان لەگەل كاك عەونى كە ئەوھى ناخویننەوھ ئەو ياساىە، د. رۆزان ئەوھى حكومەت دەخویننەتەوھ، بەلام كاك عونى ئەوھى خوڤان دەخویننەتەوھ، نازانم ئەو جياوازىە بۆ ھەبى؟

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عەونى فەرموو.

بەپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەسەر پىشنىارى سەرۆكايەتى پەرلەمان، ئىمە ھەر سى لىژنە كۆبووینەوھ راپۆرتىكەمان نامادە كەردووھ سەبارەت بە پىشنىارەكانى كە پىشكەش كراوھ، ئەو پەرۆزانەى كە پىشكەش كراوھ، ئەو قانونەى لەلایەن حكومەت ھاتووھ ئەو بووھ ئەساس بۆ موناھەشە، بۆيە ئىمە راپۆرتەكەمان بەو شكەلى بەرز كەردووھ دەنگى لەسەر دراوھ.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

دروستە بە دەنگدان، رەنگە جەنابت ئەو كاتە نازانم لە ژوور بووى، يان نا؟ بە دەنگدان بووھ ئەساسىك كە ئەو راپۆرتە موشتەرەكە كە موناھەشەى لەسەر بكەين، چونكە پىنج پەرۆزە بوو، زۆر سوپاس كاك شىرزاد، رەئىيەكەى جەنابت دروستە، پەرۆزەى حكومەت بووھ ئەساس و راپۆرتى موشتەرەكەىش ھەيە، لىژنەى ياساىى و لىژنەى ھاوبەش ھەم راپۆرتى حكومەت بخویننەوھو، ھەم رەئى جەنابىشتان بەدەن، كەرەم بكەن. كاك عەونى فەرموو.

بەپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (9):

التفرغ لرعاية المعاق:

كل شخص تفرغ او قام أو التزم برعاية المعاق الذى لا يستطيع تلبية متطلبات حياته العادية والذى يحتاج لمن يلازمه لقضاء حاجاته ورعايته بشكل مستمر يحق له الاستفادة من تعويض التفرغ وكالاتى:

اولا/ اذا كان للمتفرغ راتبا من الحكومة:

1- يمنح اجازة براتب تام ويستحق العلاوات والترفيعات وكافة الحقوق التي يستحقها اسوة باقرانه من الموظفين.

2- اضافة لما وردت فى الفقرة السابقة يصرف له راتبا يعادل الحد الادنى لراتب موظف الاقليم لرعاية معاقين اثنين.

ثانيا/ اذا لم يكن للمتفرغ راتب من الحكومة يمنح راتبا يعادل الحد الادنى لراتب موظف الاقليم لرعاية معاق واحد، وراتبا يعادل نسبة (150%) للحد الادنى لراتب موظف الاقليم لرعاية معاقين اثنين.

ثالثا/ لا يجوز ان يتفرغ اي شخص لرعاية اكثر من معاقين اثنين فى الوقت نفسه، وتتكفل الحكومة بضمان توفير الرعاية للمعاقين الذين ليس لهم من يرعاهم.

رابعا/ تجدد اجازة التفرغ سنويا.

بهريز سهروكى بهرلهمان:

ليژنهى موختهس راپورتتهكه بخويننهوه، فهرموو.

بهريز د.ئاراس حسين محمود:

بهريز سهروكى بهرلهمان.

المادة (9):

التفرغ لرعاية المعاق

كل شخص تفرغ أو قام أو التزم برعاية المعاق الذي لا يستطيع تلبية متطلبات حياته العادية والذي يحتاج لمن يلازمه لقضاء حاجاته بشكل مستمر، يحق له الاستفادة من تعويض التفرغ، وكالاتي:
أولاً: اذا كان للمتفرغ راتباً من الحكومة:-

1- يمنح اجازة براتب تام ويستحق العلاوات والترفيعات وكافة الحقوق التي يستحقها اسوة باقرانه من الموظفين.

2- اضافة لما ورد فى الفقرة السابقة، يصرف له راتبا يعادل الحد الادنى لراتب موظف في الإقليم، لرعاية المعاقين.

ثانياً: اذا لم يكن للمتفرغ راتب من الحكومة، يمنح راتبا يعادل الحد الادنى لراتب الموظف في الاقليم لرعاية معاق واحد، وراتبا يعادل نسبة (150%) للحد الادنى لراتب الموظف في الاقليم لرعاية معاقين اثنين.

ثالثاً: لا يجوز ان يتفرغ أي شخص لرعاية أكثر من معاقين اثنين في الوقت نفسه، وتتكفل الحكومة بضمان توفير الرعاية للمعاقين الذين ليس لهم من يرعاهم.

رابعا: تجدد اجازة التفرغ سنويا.

بهريز سهروكى بهرلهمان:

زۆر سوپاس، ئىستا كى دەپەوئى لەسەر ئەو ماددەپە قسە بىكات؟ ئەم بەرپىزانە دەپانەوئى موداخەلە بىكەن، رىزداران (سۆزان شەھاب، ئەفەين عمر، ژيان عمر، شوان كەرىم، سىوھىل عثمان، صباح بىت اللە، عمر عبدالرحمن، دلپىر محمود، نىشتمان مرشد، عمر نورەدىنى)، كەسى تر ماوھ؟ سۆزان خان فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

لە خويىندىنەوئى ئەم تەفرۇغەدا، بۇ ئەوئى كەسوكارەكەى ئىستفادە بىكەن لە تەفرۇغەكە، بەراستى ناعەدالەتپەكى زۆرى تىپە، لەرووى ئەوئى:

يەكەم/ ئەو كەسە ئىجازەى تامى دەدەپتە بەراتبى تام، باشە، موعەووقەكە خۇى راتبى ھەپەو، ئىزافەتەن بۇ ئەو دوو راتبە راتبى سىپەم كە پىپى دەوتتە (يىصرف لە راتبا يعادل الحد الادنى لراتب موظف لرعاية المعاقين)، بەلام ئەوئى كە موزەفەى دەولەت نىپە، ئەوئى كە موزەفە نىپە، بەلام موعەووقەى ھەپە تەنھا و تەنھا ئەگەر ھاتو يەك موعەووقەى ھەبوو لە راتبى تەفرۇغەكەى بۇ دەپتە لەگەل راتبى بلىپ موعەووقەكە خۇى، ئەگەر ھاتو دوانىش بوو 150%، يەئنى لىرەدا بەلانس نىپە لەنىوان ئەوئى كە موزەفەى حكومەتەو ئەوئى غەپرى موزەفەى حكومەتە، ئىمە لە ھەمان كاتدا دەزانىن ئەركەكە يەك ئەركە ئەوئى رىعاپەى موعاقە، بۇچى ئەم فەرق و جىياوازىپە ھەپى، من دەمەوئى ئەم شتەمان بۇ روون بىتەو، ئەگەر پىوئىستىش بىكات بەشىوازىپە دىكە سىياغە بىرپتەو زۆر باشتە، بۇ ئەوئى ھىچ نەبىت بەلانسىك، ياخود ئەو عەدالەتەى كە ھەپە ھىچ نەبى پەپرەو بىرپتە، ئەمە ئەو لە (رابعا/ تجدد اجازة التفرغ سنويا) من پىم باشە (وحسب تقرير اللجنة الطبية)، بۇ ئەوئى بزانى ئەگەر تەفەدوم ھەپە، ئەگەر ھاتو ئەمەش دەبىتە موبابەعە كرىنىك بۇ حالەتى كەمئەندامەكەش، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ئەفەين خان فەرموو.

بەرپىز ئەفەين عمر احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشتىگىرى رەئىپەكەى سۆزان خان دەكەم، ئەگەر بىتو خالى دووم بخويىنەو دەئىت (اضافة لما وردت فى الفقرة السابقة) كەواتە يەئنى ئىجازەى تام دەدەپتە ئەو كەسەى كە سەرپەرشتى موعەووقەكە دەكات لەمالەو، (يىصرف لە راتبا يعادل الحد الادنى لراتب موظف.....) ھەرەوگو ئىستا بىستمان كاك د.ئاراس باسى ئەوئى كە (140) ھەزار دەكات راتبى ئەدنا، كەواتە ئىمە ئىزافەتەن لەسەر راتبى خۇى (140) ھەزارىشماندا، قەپنا دەستىان خۇش بى، ئەو بۇ ئەوئى تەشجىپە موزەفەكە بىكەن بىروا لە مالەو ئەگەر كەسىكى ھەپى، ياخود يەكىكى ھەپى رىعاپەى بىكات، بەلام لەگەل ئەوئى لە خالى دووم ئىمە ئەگەر ھاتو

ئەو كەسە راتىبى نەبوو، تەنھا (140) ھەزارى دەدەينى، لېرەدا ئىمە دەبينىن كەسىك ھەلدەستىت بە كارىك، ھەمان كارە، بەلام ناعەدالەتى ھەيە، ئەو لەویدا ئىزاھتەن بۇ راتىبى خۇى (140) دەدەيتى، بەلام ئەگەر وەزىفەى نەبوو، تەنھا (140) ھەزارى دەدەيتى، لە كۇتايىدا دەلى ئەگەر دوو مەوھوقى ھەبوو (150) دەدەيتى، من حىسابم كرد كە دەكاتە (70) ھەزارى تر زيادەى دەدەيتى دەكاتە (210) ھەزار، كەسىك دوو مەوھوق بەخىو دەكات (210) ھەزارى دەدەيتى، لەگەل ئەوھدا لە سېھەم دەلىين چى؟ دەلىين (لايجوز أن يتفرغ) كەواتە تۇ لەسەرەوہ پى دەلىيى (150) دەدەمى لە سەدا راتب، ئەگەر دوو مەوھوقت ھەبى، بەلام دوايى لە خالىكى تر دەلىيى نا، نابى تۇ دوو مەوھوقت ھەبى، (فى نفس الوقت) ئاخى دەلى،.....

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

رچائەن لەگەل يەك قسە نەكەن، رچائەن.

بەپىز ئەفەين عمر احمد:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەبينى لېرە تەناقوزىك ھەيە، لېرە پېويستە كەوا تەرتىبىك لە بەينى ئەو خالانەدا بكرى، بۇ ئەوھى بتوانىن ئىججاف نەمىنى لەنيوان ئەو كەسانەى كە ھەلدەستن بە سەرپەرشتى كردنى ئەو مەوھوقانە، لەگەل ئەوھشدا با تەشجىعى بكەين خەلك خۇى لە مالدا مەوھوقى خۇى پەرورەدە بكات زياتر لەوھى كەوا تۇ ببەيتە شوينىك (ايواء) بكرىت و بەخىو بكرىت، زۇر سوپاس.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، رپىزدار ژيان عمر، فەرموو.

بەپىز ژيان عمر شريف:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەنسىبەت ئەوھى كە مۇتەفەررىغ ئىججازەى راتىبى تاممەو مۇستەھقى عەلاوہو تەرفىعە ھەز دەكەم جەنابى وەزىر، ئەوہ پىرسىارىكە ئەم بەيانىيە لە من كرا لەلايەن دايكى ئەم منالانەى بەتايىبەتى شەلەلى دەماغى تاميان ھەيە، دەلىت علاوہو ترفىع شموليان دەكات (وكافة الحقوق التي يستحقها اسوة بأقرانه من الموظفين)، پىرسىارەكەم لە جەنابى وەزىر ئەوھىە حقوھكە ئايا موخەصەصاتى ختورەش دەگرىتەوہ؟ يەعنى ئەوان كە ئەم بەيانى يە قسەيان لەگەل من كرد، ئەوانەى كە منالەكانيان شەلەل دەماغى عامى ھەيە، يەعنى دەلىن ھەموو تەوشى شەقىقەو فەقەرەت بووين، ھەتا بەيانى بە ديار ئەو منالەوہ دادەنشىن، ئەو منالە دەقىزىنى و ھاوار دەكات و دەگرى لە تاو ئازارى خۇى، دايكەكە دوو ئەوھندەى منالەكەى ھىلاكتەر، جا لەبەر ئەوہ ئەوان مەحرۇمن لە موخەصەصاتى ختورە كە ژيانيان زۇر لە دائىرەكە لە خەتەرتر دايە، جا ئەم پىرسىارە من ئاراستەى جەنابى وەزىرى دەكەم و وەلامەكەشم دەوى، زۇر سوپاس.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېژدار شوان كرىم كابان.

بەرپىز شوان عبدالكرىم جلال:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پشتگىرى له بۆچۈنەكەى ھاوکارم سۆزان خان دەكەم، بۆچى؟ ئەو موزەفەى كە خۆى وەزىفەىەكى ھەيە لەبەر ئەو مەعاش وەردەگرى له دائىرەكەى، ئىستا دەوام ناكات، كە دەوام ناكات، له شوپىنىكى تر ئىشىكى تر دەكات ئەوئىش چاودىرى كەسىكى كەئەندامە له مائەكەى خۆيدا، مەعناى وایە له جياتى ئەوئى وەزىفەكەى له شوپىنىكى تر دەگرىتە ئەستۆ كە ئەو چاودىرىيە، ئەو مەعاشەى كە دەيدىرتى بۆخۆى بەبى ئەوئى ئەو دەوام بكات، تەرفىع و عەلاو و ھەموو شتىك، لەوانەىە ختورەشى بۆ صەرف بكرىت دەرنجام، ئەو بۆخۆى ئىمتىيازىكە دەيدىرتى، چونكە ئەو وەزىفەكە نابىنى، له جياتى وەزىفەكە دەچى رىعاىەتى كەسىكى تر دەكات له مائى خۆيدا، ناكرى جارىكى تر راتبىكى، يەعنى مووچەىەكى ئىزاقى ترىشى بۆ سەرف بكرى، له كاتىكدا ئەوئى كە مووچەى نىيە، تەنبا يەك مووچەى دەدەرتى، ئەم دوو مووچە وەرگرى، ئەوئى يەك.

دوو/ ئەگەر ئەوئى وەكو خۆشى بىمىنىتەوئى يەك و دووى ناوى بەراستى، ھەر يەك له دواى دەلى (باقرانھەم من الموظفین كما یصرف له راتباً یعادل الحد الأدنى) تا دواى، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېژدار سیوھىل عثمان، فەرموو.

بەرپىز سیوھىل عثمان احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەنىسبەت (أولاً) منیش ھاویرام لەگەل ژبان خان، كە زۆر كەس بۆ نموونە كارمەندى تەندروسىتىيە، تەلەفۇنمان بۆ دەكات دەلى مندالەكەم شەلەل دەماغە، بەلام موخەصەصاتى ختورەم لى دەبىرن، داواى ئەوئى دەكەن كامەل موخەصەصاتەكانىان بدەرتى، مادام ئىجازەى وەردەگرىت و موراعاتى مندالەكەى دەكات.

بەنىسبەت (ثالثاً) ھاتوو دەلى / (لايجوز أن يتفرغ أي شخص لرعاية أكثر من معاقين إثنين في الوقت نفسه)، باشە خىزان ھەيە سى مندالى ھەيە، چوار مندالى ھەيە مەوھەقە، يەعنى شوپىنى ھەيە مەسەلەن، دواى دەلى (تتكفل الحكومة بضمان توفير رعاية المعاقين الذين ليس لهم من يرعاهم)، ئەو خىزانە، ئەو مندالانە داىك و باوكى خۆيان ھەيە موراعاتيان دەكەن، من پرسىارىك دەكەم، لەبەرچى لىرە ئەگەر له دوو مەوھەق زىاتر بوو نابىت ئەو داىكە، يان ئەو باوكە تەفەرۇغ بكات؟ بۆ زانين بۆ خۆى خىزانەو داىكى ھەيەو باوكى ھەيە، وانا ئەو مندالە شوپىنىكى ھەيە تىدا بژى، ئەو فەقەرەى تر جىايە، (تتكفل الحكومة بضمان توفير الرعاية) ئەگەر (ليس لهم ايواء) ئەو كاتە حكومەت تەكەفول دەكات، بەلام ھەيە سى مندالى مەوھەقە، لەبەرچى؟ بەس بۆ دوويان وەربگرىت، بۆ سىيەم نابىت وەرگرىت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرله مان:

زۆر سوپاس، ریزدار صباح بیت الله فەرموو.

بەرپز صباح بیت الله شکری:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

دەربارەى ماددەى نۆ له فەقەرەى سێیەم دەئیت (لایجوز ان يتفرغ اي شخص لرعاية اكثر من معاقين اثنين في الوقت نفسه) به رهئى من له هەندیک عائیلە وەکو سیوھیل خان باسی کرد دوو معەوھقی ھەبە، سێ معەوھقی ھەبە، پێویستە یارمەتیەکی تری ئیزافی بۆ تەرخان بکریت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرله مان:

زۆر سوپاس، ریزدار عمر عبدالرحمن فەرموو.

بەرپز عمر عبدالرحمن علی:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

ئەگەر ئیمە سەیریکی ئەم ماددەبە بکەین تەناقوزیک دەبینین لەنیوان بەشی یەكەمی بە یەك و دووھە لەگەڵ فەقەرەى دووھەدا، بەشی یەكەمی ئەگەر لێرە قەصدی موشەرپە ئەوھى یاساکەى نووسبوو تەوھ باس لە راتبى تام دەکات، ئەگەر راتبى تام تەنیا راتبەگەى خۆى بیّت بەبى موخەصەسات، لەوئ ئەو فەرمانبەرەنە زەرەمەند دەبن، چونکە بە دانى راتبە تامەگەى وەکو جەنابى وەزیری مالیە پێش چەند رۆژیک لێرە بۆی تەوزیح کردین موخەصەسات ناجیگیر، بە واتا تەنیا راتبە ئیسیمیەگەیان دەدریّت، ئەگەر قەصد لەوھ بیّت، بەو شیوھە ئەو فەرمانبەرەى گە دەچیتە خزمەتى ئەو گەسەى گە معەوھقەو خزمەتى دەکات زەرەمەند دەبیّت، بۆچی؟ ئەگەر بە فەقەرەى دووھ بە ئیزافی بۆی دانرا بیّت، حەددى ئەدناى راتبى فەرمانبەریک (140) ھەزار دینارى دەدریّت، بەلام لەوانەبە موخەصەساتەگەى سێ ئەوھندەى (140) ھەزار دینارەگە بیّت، ئەگەر لێرە تەنیا قەصد راتبە ئیسیمیەگەى بیّت و بیدریّت، ئەمە تەوازون ناکات لەگەڵ فەقەرەى دووھ، ئەگەر یەكێک موشەرپە بیّت و، فەرمانبەر نەبیّت، واتا کارمەندى حکومەت نەبیّت، راتبى فەرمانبەریکی حەددى ئەدنا بە (140) ھەزار دینار وەرگریّت، لە 50% ی (140) ھەزار دینارەگەى تریش وەرگریّت، بۆ جاریکی تر، ئەگەر دوو معەوھقى ھەبیّت، ئەمە تەوازون نییە، لێرە پێویستە ھەدەقى ئەم یاسایە لە ئەسڵدا بۆ ئەوھ ھاتوو، کەسوکاری معەوھق بگەنە ئەوھى خزمەتیکی باشتەر بەو گەمئەندامە بدن گە ھەبەتى، ھەدەقى موشەرپە لێرە ئەوھە مادام ھەدەقى ئەوھ بیّت، پێویستە ئەو راتبەى (اخەر مایتقاضاھ من راتب) موخەصەسات بیّت ئیزافەتەن بۆ راتبى حەددى ئەدناى فەرمانبەریکی تری بیدریّت، بۆ ئەوھى بتوانیّت چاکتر ئیدارەیان بکات، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار محمد دلپىر فەرموو.

بەرپىز محمد دلپىر محمود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من لەگەڵ سەرچەم بۆچوونەكانى كاك عمر عبدالرحمان، دەمويست باس بكەم ئەو باسى كرد، بەلام پييم چاگە خائىكى تريس زياد بكرىت وەكو برپگەيهكى تر، ئەو كەمئەندامەى كە تەمەنى دەگاتە سەرووى (18) سالەوه، يەعنى تواناى ئەوهى ھەببىت كە خەلگىش چاودپىرەكەرو بەخپۆكەرى بۆ خۆى ھەلبزىرىت، نەوھكو فەرز بكرىت بەسەريدا، لە ھەمان كاتدا لەگەڵ ئەوھشدام ئەو مەزوعەى دەلئيت ئەوهى لە دوو كەمئەندامى زياترى ھەببىت، بەراستى ھىچ كەسك ناتوانيت لە دوو كەمئەندام زياتر چاودپىرى بكات و بەخپۆى بكات، لەبەر ئەوه پيويست بەوه دەكات حكومەت خۆى زەمانەتى بكات و خەلگى ترى بۆ بدۆزىتەوه، كە مەبەستى حكومەت لپرە دەلئيت ماف و ئىمتيازى كەمئەندامان، مەبەستى ئەوه نىيە پارەكە سەرف بكات و بلئيت وايە، مەبەستى بەخپۆكردنەكەيهتى، چاودپىرى كردنەكەى بەشپۆهيهكى مەعقول و چاك بئيت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار نىشتمان مرشد فەرموو.

بەرپىز نىشتمان مرشد صالح:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئيمە ھەموومان دەزانين ئەو دايك و باوكەى كە مندالئىكى كەمئەندام بەخپۆ دەكات چەند ئازارى زۆرەو ھىچ خۆشپەيهكى لە ژيان نابىنيت وەكو ئەوانى تر، من لپرە شتىك باس دەكەم، ئەو مندالئەى كەمئەندامە، ئەو دايك و باوكەى بەخپۆى دەكەن ھەتا ئىستا كە پيشووتر وابوو ئەو دايك و باوكەى كە بەخپۆى دەكەن تەنھا مەعاشە ئىسميهكەى وەردەگرن، بۆ بەخپۆ كردنى ئەو مندالئە، بۆ نموونە لە وەزارەتى پيشمەرگەو وەزارەتى ناوخۆ، ھەر كارمەندىكى ئاسايش، ياخود شورتە، ياخود مرور كە مندالئىكى كەمئەندامى ھەيهو بەخپۆى دەكات، تەنھا مووجەى ئىسميهكەى دەدەنى كە (184) ھەزار دىنارە، كە مەعاشە ئەسلىيەكەى خۆشى (1150000) مليونىك و سەدو پەنجا ھەزار دىنارە، ھەموو دەرمالئەكەى لى دەبىرن، كە ئەوانە بە دەرمالئەيهكى تر لە قەلەم دەدرىت، ئايا ترسناكيە؟ ئايا دەرمالئەى خواردن و ئەوانەيه؟ بۆيە ئيمە داواكارين لەو قانونە ئەوهى تيدا تەسبىت بكرىت، كە ئەو كەسانەى كە مندالئى شەلەل دەماغ، يان مندالئى كەمئەندام بەخپۆ دەكەن، بۆ ئەوهى بتوانن بەخپۆيان بكەن، مەعاشەكەيان بە تەواوى بۆيان سەرف بكرىت و ھىچيان لى نەبىردىت، بۆ ئەوهى بتوانن بە تەواوى چاودپىرى مندالئەكەى خۆيان بكەن، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار عومەر نورەدينى فەرموو.

بەرپىز د.عمر حمدامين خدر(نورەدينى):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەشىۋەيەكى گىشتى قىسەكانى من بەرپىز كاك عمر عبدالرحمن كىردى، من پىشتىوانى لە بۇچوون و پىشنىارەكانى ئەو دەكەم، لەسەر ئەوۋى كە ئەگەر فەرمانبەرئىك كەسىكى پەككەوتەى ھەبوو لەمائلەۋە، كە مۇلەتى پى دەدرىت بە تەۋاۋى مووچەو دەرمانلەكەيەۋە بىت، ئەو كات ئەگەر بىرگەى دوۋەمىش نەمىنىت ئاسايىيەو دەكرىت، چونكە لەم حاللەتەدا تۇ لەبىرگەى دوو رەنگە (150) ھەزار دىنارى بدەپىت، بەلام لەو سەرۋە دەرمانلەيەكى لى دەبىرى كە چەند قاتى ئەۋەى كە لە بىرگەى دوو بۇت دابىن كىردوۋە، بۇيە من جەخت لەسەر ئەۋە دەكەم كە مۇلەتەكە بە تەۋاۋى مووچەو دەرمانلەكەيەۋە بىت، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، رىزدار جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى نۇ، ئەمەى لەبەردەستاندايە داۋاكارى رىكخراۋى كەمئەندامانە، ئىمە ھىناۋمانە بەردەستان لە رىگاي ئەم پىرۇژە ياسايەۋە پىشتىگرى ئەم داۋاكارىيەش دەكەين، لەۋانەيە كەموكورى ھەبىت لە صياغەكە، ئەۋە بۇ ئەندامانى بەرپىز جى دەھىلەن.

سەبارەت بەۋەى ئايا موخەصەصاتى ختورە ۋەردەگىرن، ياخود نا؟ ئەۋە تەعلىماتى مالىيەو ديارە دەبىت ۋەزىرى دارايى نامادە بىت، من بۇيە بۇ ماددەى ھەوت باسى ئەۋەم كىرد، گوتەم دەبىت ۋەزىرى دارايى و ئابوورى نامادە بىت ۋەك روون كىردنەۋمىيەك، ئەۋ ھاۋكىشەى كە پىشتىر لە پىرۇژە ياساكە ناردوۋمانە لەگەل ئەۋ بىرپارەى كە لە پەرلەمانەۋە دەرچوو و، لەلەيەن ۋەزارەتەۋە جى بەجى دەكرىت، كەمئەندامان لە مووچەكە زەرەمەند دەبن، ئەۋە ئىستا (150) ھەزار دىنار ۋەردەگىرن، دەبىتە (140) ھەزار دىنار، ئىمە ئەۋ ھەۋل و ماندوو بوۋنەمان بۇ ئەۋەيە ئىمە بتوانىن بارى گوزەرانى كەمئەندامان و كورته بالاكەن بەرەو شىۋەيەكى باشتر بەرىن، ئەك زەرەريان پى بگەيەنەن، ھەمان شت لىرە ئەۋەى كە باسى تەفەرۋ دەكات بە راتبى تام، ياخود موخەصەصات و ئەۋانە، پىۋىستى بە ۋەردەكارى ھەيە، پىۋىستى بە تەعلىماتى مالى ھەيە، بۇيە پىۋىست دەكات ۋەزىرى دارايى نامادە بىت، بۇ ئەۋەى ئەۋ كاتە كە تەفەرۋ دەكات بزانىت چ شتىك پىۋىست بىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، بەرپىزان، ئىمە ۋەختى پىرۇژە ياسايەك خويىندەۋەى بۇ دەكرىت و لە بەرنامەى كار دادەنرىت تەحوپىلى ھكومەت دەكەين، تىكايە رىكخەرى نىۋان پەرلەمان و ھكومەت لەگەل ئەنجومەنى ۋەزىران لەگەل سەرۋىكى ئەنجومەنى ۋەزىران ئەۋ پىرۇژەيەى كە لەبەردەستان دەبىت، دەبىن ئەۋ مەۋزوعەى پەيوەندى بە ۋەزىرى پەيوەندىدارەۋە ھەيە ھازرى بىكەن، يەئنى ئىۋە تەبلىغىان دەكەن، ئىمە تەبلىغىان ناكەين، ئىمە پىرۇژەكان دەنرىن بۇ جەنابتان، دەللىن ئەم پىرۇژەيە لە فلان رۇژ موناقتەشە دەكرىت، پىۋىستە بەۋ ئەركە

هەلبەستىن و ھەزىرى پەيوەندىدار ھازىر بېت، ئىستا دوای نېوھېرۇ كە دووبارە دەست بە دانىشتىنى دووم دەكەين، خۇتان لە رېگەى خۇتانەو ھاوا بکەن ھەزىرى داراىى تەشرىفى بېتە ئېرە، ئىستا ماددەى نۇ گفوتوگۇ لەسەر تەھاو بوو، دەچىنە سەر ماددەى دە، لېژنەى پەيوەندىدار فەرموو.

بەپېز د.ئاراس حىسەن مەمود:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ماددەى دە لە راپۇرتى ھاوبەشدا بەم شېوھە:

بەالنسبە ل(المادة العاشرة)، نۇيد ما ورد فى المشروع وبالشكل التالى:

لكل شخص معاق الحق فى التعليم وذلك بضمان حصوله على فرص متكافئة للالتحاق بالمؤسسات التربوية والتعليمية بكافة مراحلها بما فيها الدراسات العليا وتسهيل استمراره بها، ولا يمكن ان تحول الاعاقة دون انتسابه او دخوله الى اية مؤسسة تربوية او تعليمية رسمية او خاصة.

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، لېژنەى ياساىى فەرموو.

بەپېز عونى كمال سەيد بەزاز:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

ئېمە پىشتىگىرى ماددەكە دەكەين بەو شېوھەى خۇيۇندرايەو، سوپاس.

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، بەپېزان كى دەپەوېت لەسەر ئەو ماددەيە قسە بکات، تکايە دەستى بەرز بکاتەو؟ ناويان دەنووسىن، سى بەپېز دەيانەوېت موداخەلە بکەن، رېزداران (د.بشیر خلیل، ھاژە سلیمان، شلېر محى الدين)، کەسى تر ھەيە؟ تارا ئەسەدەى، فەرموو.

بەپېز د.بشیر خلیل حداد:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

بەنيسبەت ماددەى دە، لە مەنتوقە عەرەبىيەكەى دەئېت (لكل شخص معاق الحق فى التعليم)، تەعلیم واتا فېرکردن، مەبەستى موشەپرە لېرە فېرکردن نىيە، فېر بوونە، بۇيە پېويستە بلىين (لكل شخص معاق الحق فى مواصلة الدراسة) يان (فى التعلّم)، يان (التعلّم)، بەلام (مواصلة الدراسة) شاملتر و کاملتر، لە كۇتايىشدا پېويست بەو ھەموو دوورو درېژيە ناكات، (ولا يمكن ان تحول الاعاقة دون ذلك)، واتا (ذلك) ھەموو ئەوانە دەگرېتەو، زۇر سوپاس.

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، رېزدار ھاژە سلیمان فەرموو.

بەپېز ھاژە سلیمان مصطفى:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ماددەى دە، لەراستىدا من دەبىنم ماددەى دەو يازدە ھەردووکیان پەيوەندىيان بە يەگەو ھەيە، يەعنى ھەردووکی پەيوەندى بە مەسائىلى تەعلیمەو ھەيە، بۆيە پېشنيار دەگەم کە ماددەى دەو يازدە لىك بەدرىن و ماددەى دەيەم بەرپتە بەرگەى يەگەم، ئەوانى تریش لە ماددەى يازدە بەرپنە بەرگە، لە ماددەگە بەرپنە ماددەى دە، سوپاس.

بەرپنە سەرۆکی بەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار شلیر محى الدین فەرموو.

بەرپنە شلیر محى الدین صالح:

بەرپنە سەرۆکی بەرلەمان.

من پشنگىرى لە نەصى ماددەگە دەگەم بەجوانى داریژراو، کە خاوەن پیداوایستى تايبەت، یان شەخصى موعاق ئەو مافەى ھەيە، بەلام من پشنگىرى رەئىهەکەى ھازە خانیش دەگەم، ئەو دوو ماددەيە بۆ ھەمان مەبەستە، بۆيە ئەگەر یەك بەرپت زۆر باشە، لېرەش دەمەوئیت ئاماژە بەو بەدەم وەزارەتى پەرورەدە خۆشەختانە بۆ ئەوئى ئیتمەنانى ھەموو لایەك بەرپت بەرنامەيەکی عالەمى پەپرەو دەکات لە بواری فیکردنى خاوەن پیداوایستى تايبەت، بەرنامەى پەرورەدەيى بەرفراوانە، ھەرەو ھا پەرورەدى پېش وەختە، کە لیرە مەرحەلەى تفولەى موبەگىرە باس کراو، ئیستا لە وەزارەتى پەرورەدە ئەو بەرنامەيە ھەيە بۆ تەدەخولى موبەگىرو، بۆ پەرورەدى بەرفراوان، خاوەن پیداوایستى تايبەت لە ناو پۆلەکان لەگەل کەسانى ناسایى، لەبەر ئەو وەزارەتى پەرورەدە ھەلگى دروشمى خویندن بۆ ھەمووانە، رینگای لە ھىچ خاوەن پیداوایستى تايبەتیک نەگرتوو بەرپتە بەرپنە، بەلام بەھۆى مامۆستای تايبەت، کە بەرپوہەبەرایەتى تايبەت ھەيە لەناو وەزارەتى پەرورەدە ناوى پەرورەدى تايبەتە، تايبەتە بە فیکردنى خاوەن پیداوایستى تايبەت، بەھۆى مامۆستایان کە رايئىراون لەسەر فیکردنى ئەو مندالانە ھەر یەگە بەپى گرفت وکیشەى خۆى، ئەوئى کیشەى نوتقى ھەيە، ئەوئى کیشەى بیستنى ھەيە، ئەوئى کە شەلەل دەماغە، زۆر لەو نەوعە مندالانە، ئۆتیزمیش ھەيە لەناو بەرنامەى پەرورەدى تايبەت، سوپاس.

بەرپنە سەرۆکی بەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار تارا ئەسەدى فەرموو.

بەرپنە تارا تحسین ئەسەدى:

بەرپنە سەرۆکی بەرلەمان.

بەراستى ماددەگە یەگیکە لە مافە ھەرە گرنەگان، کە حکومەتى کوردستان خۆى لەسەرى دەروات، بەراستى راستە وەکو قانون دەبیت ھەبیت، کە ئەو مافیەتى، بەلام وابزانم ھىچ کاتیکیش ئەمە پېشیل نەکراو، کە ئەم مافە وەکو ھەر مافى کەسیکی ناسایى مافى ھەيە بەخوینیت، بەلام شیوہ تايبەتییەکانى بۆ بايەخدانى زیاتر بەو کەسانەى کە بەشیوہى تايبەت فیکر بەرپنە لە ژیر ئەو دروشمەى کە ئەو خویندنە بۆ

ھەموو كەسىپكە ۋە مافى ھەموو كەسىپكە لەناو ئەم ھەرىمەدا دەژى، لەبەر ئەو ەن پىشتىگىرى لە ماددەكە خۆى دەكەم، سوپاس.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەپىز ئاسۆس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپەتە:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دىارە ئىمە ئەو ماددەپەمان بە ھاوكارى لىژنەى پەپوھندىدار صىاغە كىردۆتەو ەو پىشتىگىرى لى دەكەم، سوپاس.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەپىزان، ماددەى دەش موناڧەشە لەسەرى تەواو بوو، ئىستا دانىشتنەكە دوا دەخەين بو سەعات (5) ى پاش نىوەرۆ، تا ئەو كاتە بەخواتان دەسپىرىن دووبارە لىرە بن بو بەردەوام بوون لەسەر موناڧەشە كىردن، سوپاس.

دانیشتنی دووهم

بەرپرز سەرۆکی پەرلهمان:

بەناوی خۆی گەورەو مېهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، بەردەوام دەبین لەسەر دانیشتنەکەمان، دانیشتنی ژمارە (21)، ئیستاش داوا لە لیژنەی کاروباری کۆمەڵایەتی و لیژنەی یاسایی و لیژنەی دارایی دەکەین کەرم بکەن بۆ سەر مەنصەو، بەخێرھاتنی ریزدار (ئاسۆس) خان وەزیری کاروکاروباری کۆمەڵایەتی و ریکخەری نیوان پەرلهمان و حکومەت (کاک سەعد) دەکەین، زۆر زۆر بەخێر بێن.

بەرپرز، لە دەستپێکی دانیشتنمان، دوینیکی بەرپرز لە ژمارە (2) لە راپۆرتی موشتەرەك خۆیندیانهو (مشروع قانون رعاية المعاقين في اقليم كوردستان - العراق المقدم من مجلس الوزراء الى برلمان كوردستان بالكتاب المرقم (15984) في 2010/12/28 والمحال الى لجنتنا بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية رقم (4) في 2011/10/3)، ئەمە هەڵەیه، بە هەڵە هاتوووە دروستەکی بەم شیوەیه کە ئیستا بۆ ئیوهی بەرپرز دەخوینینەو، پرۆژەکە لە حکومەت بە نووسراوی ژمارە (2254) لە 2011/9/15 بۆ ئیمە هاتوو، لە 2011/9/19 لە کاروباری پەرلهمان وارید کراو، لە دانیشتنی ژمارە (4) لە ریکهوتی 2011/10/3 خۆیندنهوهی یهکەمی بۆ کراو بە نووسراومان (ك/1236) لە 2011/10/5 ئاراسته‌ی لیژنەکانی یاسا و کۆمەڵایەتی و دارایی کراو، واتە نەك سالیك دواتر، ئەو ژمارەیه بە هەڵە هاتوو، دوا دوو رۆژ ئیمە لە سەرۆکایەتی بەنووسراومان ئاراسته‌ی لیژنەکانمان کردوو بۆ ناگاداریتان، تکایه لیژنە یاسایی و لیژنەکانی کاروباری کۆمەڵایەتی و دارایی ئەو بە نەزەری ئیعتیار وەرگیرن، ئەو هەڵەیه چاک بکریتهو، ئیستاش لیژنە یاسایی و لیژنە یهوه‌ندیار بۆ مادده‌ی ژمارە یازده فەرموو دەست بەکار بن.

بەرپرز تارا تحسین ئەسەدی:

بەرپرز سەرۆکی پەرلهمان:

مادده‌ی 11 ئەه‌صلی پرۆژەکە دەخوینینەو لەبەرئەوه‌ی لەدوايشدا بە هاوبەش ره‌ئیه‌کی تر هه‌یه تاکو

بخویندریتهو:

المادة (11):

على الحكومة:

1- تامين سبل تعليمية مناسبة وخاصة للمعاقين حسب اعاقاتهم وحاجاتهم وتوفير كافة المستلزمات الدراسية وتنظيم كافة الامور المتعلقة بتعليمهم والتي تسمح لكل تلميذ معاق من الالتحاق ومواكبة البرامج التعليمية اسوة باقرانه من التلاميذ.

2- تخصيص عدد من المقاعد للمعاقين في المعاهد والجامعات حسب مؤهلاتهم استثناءً من الحد الأدنى لمجموع الدرجات المطلوب سنوياً للمعاهد والكلليات.

3- الاهتمام بتربية الاطفال المعاقين في مرحلة الطفولة المبكرة.

ئهمه نهصلى پرؤزهكهيه نهگهر ريمان پيدا سهرؤكى پهرلهمان بهشه هاوبهشهكش بهشى ياساي بيخوينيتهوه.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

فهرموون كهرم بكهن.

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

سهبارت به ماددهى يازده ليژنهى هاوبهش پيشنيار دهكات فهقهردى (2) له ماددهكه ئيلغا بكرت و، صياغهى ماددهكه بهم شيويه بيت، پاش نهوهى گورانكارى له ريزبهندهكانى بكرت:

المادة 11:

على الحكومة:

1- تأمين سبل تعليمية مناسبة وخاصة لذوى الاحتياجات الخاصة حسب اعاقاتهم وحاجاتهم وتوفير كافة المستلزمات الدراسية وتنظيم كافة الامور المتعلقة بتعليمهم والتي تسمح لكل تلميذ معاق من الالتحاق ومواكبة البرامج التعليمية اسوة باقرانه من التلاميذ.

2- الاهتمام بتربية الاطفال من ذوى الاحتياجات الخاصة في مرحلة الطفولة المبكرة.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

بهريزان، ئيستا كى ئهيهوى لهسهر نهو ماددهيه موداخله بكا دهستى بهرز بكاتهوه؟ ناويان بنووسم، نههم بهريزانه ئهيانهوى موداخله بكهن، ريزداران (عبدالسلام بهروارى، سيوهيل عوسمان، پهيمان عبدالكريم، ئهقين عمر، د. بشير خليل، د. حسن محمد)، كهسى تر ههيه؟ تارا نهسهدى، كاوه محمد امين، فهرموو كاك عبدالسلام بهروارى.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

بهراستى ئيمه له ليژنهى كومهلايهتى، ههروهها له ههرسى ليژنهى هاوبهشيش يهك شتمان لهبهرجاو بوو، ئيمه راسته ياسايهك دهردهكهين بو مافى نههم فيئه موحواجه له كومهلگا، بهلام لهبير ناكهين ئيمه بهرپرسياريهتى كومهلايهتيشمان ههيه، ئاستى خويندن و، موساوات لهنيوان ههموو رولكهكانى نههم گهله

نابى لەبىرمان بچى، بە مەھانەى ئەوھى يارمەتى گروپىك دەدەين، بۆيە مەسەلەى دىراسەو ئىھتىمام بۆ مستەواو تىك نەدانى لاي ئىمە ئەولەويەتى ھەبوو، تەسەور دەگەم ئەم (تخصيص عدد من المقاعد للمعاقين حسب مؤهلاتهم استثناءً من الحد الأدنى لجموع الدرجات) پيشيل كىرنە بۆ ئەو پىرنسىپەى كە خەلگى دەچىت تەئھىلى جامىعى، يان ھەر جىگايەك بەپىي ئەو مواصفەفەى دانراوھو، ئەمە ھىچ پيشيل كىردن لەوان نىيە، بەلگە موخافەزەيە لەسەر موستەواى تەعلیم، بۆيە تەسەورمان كىرد ھەر خۇشيان مومكىنە قەبول نەكەن، چونكە ھەكو خىر كىرنەكە، بۆيە دەبىنن ئەمە داعى نىيە ھەبىت، چونكە لەگەل مەبەدەئى مساوات ناگونجىت و زەرەر دەگەينىتە موستەواى عامى خویندن، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، بەس نالى (حسب مؤهلاتهم)، يەعنى شتىكى واى تىدايە، رىزدار سيوھىل خان.

بەرپىز سيوھىل عثمان احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش ھەمان رەئىم ھەيە بەنىسبەت خالى دووم، خالى دووم/ (تخصيص عدد من المقاعد للمعاقين في المعاهد والجامعات)، ئەو پەيوەندى بەخویندنە ھەيە، بەموستەواى تەعلیمەو ھەيە، ھەق وايە ھەر يەكە بەھەقى خۇى، بەلام ئەگەر بمانەوئ ھەندىك موراعاتيان بکەين، نازانم ئىستا ھەيە، يان نا؟ لە خویندن جارى وا ھەيە مندالى شەھىدىك دەرەجەى دەدرىت، ئەگەر نەما بىتن ئەو ئىعتىادىە، ئەگەر ھەكو مندالى شەھىد ما بىت دەرەجەى بدرىت ئىعتىادىە، ئەگەر نەما بىت، بەپىي موستەواى خۇيان بەپىي دەرەجەى خۇيان لە مەعاھدو جامىعات ھەر بىگىرىت باشترە، ئەگەر خالى دووم لابدرىت پىمان باشەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار پەيمان عبدالکرىم فەرموو.

بەرپىز پەيمان عبدالکرىم عبدالقادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەنىسبەت ئەو ماددەيە، ئىمە کاتىك سەردانى لاپەنە پەيوەندىدارەکانمان دەگرد، ئەوانەى تايبەت بە تەئھىل كىردنى كەمئەندامان ھەموو داواکارىەكەيان ئەو بوو، كە ئەو كەمئەندامانە لە كۆمەلگايەك جىي بکرىتەو، لەبەر نەبوونى کارمەندى خاوەن پىسپۆر، لەبەر نەبوونى جى و شوینى تايبەت، لەبەر كۆنى موختەبەرەتەکانيان، لىرە پىويستە ئەو بىرپارەيان لۆ بدەين، كە وا بکەين بە نویتىن و رىك وپىکترىن تافىکردنەوھى دەنگ و ئەو تەجھىزىان بکەين، لەو خالە ھەقە ئاسۆس خان لىرە باس بکات، كە چۆنە ئەو موختەبەرەتەکانەى كە ھەيتيان، بەتايبەتى كەر و لالەکانە، نابىنايەکانە، ھەموو مۆدىلى پەنجاو چلەکانە مايتەو ھەتا ئىستا، ئەو داواکارى خۇيانە.

خالى دوومەيش / كە دەلى كورسیان لۆ دەست نىشان بکرى، نەخىر، ئىمە دەمانەوئ ئەوانە تەئھىل بکەينەو لەناو كۆمەلگا، ئەگەر وايان لى بکەين، دىسان جىايان دەكەينەو، بۆيە ھەسائىلى ھۆيەکانى

خویندنمان بۇ دابین کردن، پیویست ناکات ئیمه جارئیکی تر حیگایان بۇ بکهینهوه، بۆیه با حهقیان وهکو خهلهکهکهی تر بیّت، بهلام یهك شت لیّره گرنگه دیار بکریّت، ئەوهیه بهگوپّرهی موئههلاتی جسمیان، یهعنی جهختیان لیّ نهکهیت، که کهمهئندامیهکهی به شیویهکه نابیّت له شوپّنیك وهریگریّ مهسهلهن حهرهکییه، که تایبهته به بینین، ئەوه لهوانه موراعاتی بۇ بکریّ و، زۆر سوپاس.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

زۆر سوپاس، ریزدار ئەفین عمر فەرموو.

بهريز ئەفین عمر احمد:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

ئیمه دوزانین لیّره مهبدەئیک ههیه، کهوا ههموومان ههولّ بۇ ئەوه دەدەین تەئھیل کردنی ئەو کهسانهی کهمهئندامن وچۆن جارئیکی تر بیّنهوه ناو کۆمهلگا و بتوانن خۆیان تەئھیل بکهن و، خۆیان بگونجینن لهگهئ کۆمهلگا، ههلبهته ئەمه مهبدەئیکي عالمییه، ئیمهش بهدەر نین لهم جیهانه گهورهیه، بۆیه بهراستی ئەمه سیاسهتیکي باشه، که ئیمه ئەیگرینه بهر، بهلام دوزانین له کوردستان ههندی شت ههیه پیویسته لهسهرهتاوه بهرپای بکهین، بۇ نموونه، ئەگەر هاتو ئیمه قوتابهکی نابیستن و ناتوانن قسه بکهن، تیکهئمان کرد لهگهئ قوتابخانهیهکی عادیدا، ئەو مندالّه توانی لهگهئیان بیّت، بهلام باشه مامۆستایهکه چۆن دهتوانیّت، بهج شیوازیك دهتوانی ئەو کهمهئندامه، ئەگەر تەلهبهیهکه، یان دووه، بتوانیّت له پۆلهکهی تیبگهینیت؟ ههلبهته لیّره ئەمه زۆر زهحمهت دهبیّ بۇ مامۆستا، چونکه ئەوان ئسلوبی تایبهتی خۆیان ههیه بۇ فیّرکردن، بۆیه من پیّشنیار دهکهم کهوا ئەگەر بیّتو ههندی شوپّن بۇ ههندی حالته قوتابخانهی تایبهتی ههبی، راسته ئیمه لهگهئ ئەوه نین حیاگریّنهوهو ههز دهکهین تیکهئ بکریّن و تەئھیل بکریّنهوه، بهلام بۇ ههندی حالته پیویست دهکات کهوا قوتابخانهی تایبهتی ههبیّت، بۇ ئەوهی ئەوانه بتوانن پهروهردیهکی تەندروست فیّر بن، تاوهکو له ئایندهدا ئەگەر ههر چۆنیهگیش بیّت بتوانن کاتی گهوره بوون، یاخود که گهیشتنه مرحلهیهک به تهواوتی بتوانن تیکهئ به کۆمهلگا بن، ههروهها منیش لهگهئ ئەوهم چۆن بهريز کاک عبدالسلام وتی خالی دووهم ئەگەر وا بیّ ههر لابردیّت، لابردنی زۆر باشتره له مانهوهی، زۆر سوپاس.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

زۆر سوپاس، ریزدار دکتۆر بهشیر خهلیل فەرموو.

بهريز د. بشیر خلیل حداد:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

رایهك ههبوو پیّشتر که ئەم ماددهیه لهگهئ ماددهکهی پیّشهخوی دهمج بکری، لهبهر ئەوهی ماناکیان یهکه، ههمووی لهسهر مواصهئهی دیراسه باس دهکات، منیش رام ئەوهیه ئەگەر بکری ئەم ماددهیه لهگهئ

ماددەگەى پېشخۇى يەك بخرىت و به يەك ماددە بنووسرى، يەك فەقەرە زىاد بگرى بۇ ماددەگەى پېشوو، سەبارەت به (تامين سبل تعليمية مناسبة وخاصة لذوي الاحتياجات الخاصة) نەئيين (حسب اعاقتمهم وحاجاتمهم)، بەلگو بلين (بحسب نوعية العوق وحاجتها) ئەمە كورترو ريكوپيكتره.

بەنيسبەت خالى دووم كه له ئەسلى مشروعه كەدا هاتوو، منيش رام لەگەل راى هاوکارانم وايه، كه ئەوه ئەويەرى جياكارىي لەگەل خاوهن پيداويستيه كان دەكەين، تو ئەگەر جياتكردهوه، وهكو بلين بەزەبيت پيدا ديتهوه دەلئى ئەگەر دەرهجەشى نەبيت به كه مترین دەرهجە وەر بگرى، يان تەخصيصى مقاعديان بۇ بکەيت، خو ئيمە نامانەوى كۇتا بۇ ئەوان دابنئين، بەلگو ئيمە دەمانەوى ئەمانە لەگەل كۆمەلگا تەئهيليان بکەين و، شيانديان بۇ بگرى، بۇيه بەهەمان ئەرك و ماف و، با بەهەمان دەرهجە ئەوانى دیکه ئەوانيش وەر بگرين، خو ئەوانە زۆر له خاوهن پيداويستيه تايبەتیه كان له خەلگى نۆرمەل زۆر زيرەكترين، بۇيه ئەوانە پيوستيان بهوه نييه، كهوا به دەرهجەى كه متر بچن، بەلگو بەهەمان شيوهى خەلگانی دیکه بن، لەبەر ئەوه من ئەسلى راپورتەكە تەشجيع دەكەم، لەگەل ئەومە بهوهى كه هەردوو ماددەكە ليك بدرى و، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ريزدار حسن كەرم بکە.

بەرپز حسن محمد سوره:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

راستى منيش لەگەل ئەومە كه ماددەى (10 و 11) ببیت به يەك و، هەروها به لايردى فەقەرە دووى ماددەى (11)، لەبەر ئەوهى ئەو فەقەرەيه لەگەل مەبدەئى دوو ماددە ناگونجى، كهوا پيشتر بەرپمان كردييه، يەكئيكيان لەوانه له مەسەلەى ئەهدافى قانونه كه كه باس دەكات له (على قدم مساواة مع الاخرين)، كه لهوى هاتوو، پيوستيه به موساوات بيت، دووش/ لەگەل ماددەى (10) كه باسى فورهسى متكافئة دەكات بەنيسبەتى تەعلیم، بۇيه پيوستيه موراعاتى ماددەگانى پيشووى ئەم قانونه بکەين، كه زياتر ئەبى به موساوات بيت و، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ريزدار تارا خان كەرم بکە.

بەرپز تارا تحسين ئەسەدى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى ئەم دوو ماددەيه كه له دەيهەم و يازدەم پيکهاتوو، تيکەل بوونى بۇ خزمەتى ئەو بەشەيه، كه يەكئیکه له مافه هەرە گرنهگانى كه مئەندام، ئيمە ليرەدا رهچاوى بکەين، تاكو بتوانين، چونکه له خالى سييهەم باس دەكات ئيهتيمامدان به مندالە موعاقه كان كه له مندالييهوه بهچى دەبيت كه خالتيك ئيقتيراحەكەم زىاد بگرى (الاهتمام بإعداد المدرسين والمدربيين على طرق خاصة للتدريس في المدارس

الخاصة)، راسته ئىمە ھەموومان دەزانىن كە پىداۋىستى تايبەت، موعاق يەككىكە لەو پىداۋىستىيە تايبەتئانە، ئىمە زۆر زيارتمان كىرد، لە شوپىنىكى وەك دەۋك تەماشامان كىرد لەو شوپىنانەھى نابىناكان مۆزەفئىكى ئىعتىدادى چوۋە تەدرىبى كىردوۋە ئۇ دەرسى بىراىل و ئەم شتانە دەلىتتەۋە بە نابىناكان، ئەگەر ئىمە مودەرىسى تايبەتئان ھەبىت، مامۇستاي تايبەتئان ھەبىت، كە دانرا بى و شىاۋ بۇ ئەم بەشە پىۋىستە بۇ تەدرىس كىردىيان و بۇ پىشخستىيان شتىكى زۆر گىرنگە، بۇ ئەۋەى ئەم مافە زىاتىر بچەسىپىنن.

بەنىسبەت خالى ئەۋەى كە داۋا ئەكەن كە مەقەدىان ھەبى، داۋا كىردنەكەيان مومكىنە لەو رىكخراۋانەھى كە زۆر رايان وەرگىراۋە، ئەۋە مەبەستىيان بوۋە پىشكەش بىكى، لىردە ھىچ كەسىك لەناۋ ئەۋ پەرلەمانە بىرۋا ناكەم دژى ئەۋە بى كە كەمئەندامىك بگاتە ئەۋەى كە بەتۋاناي خۇى بگات بەۋ شتەى كەدەپەۋى، ھىچ كاتىك نەبوۋە كەمئەندامىك 90 دەرىپىن، ئىمە نەپخەپنە كۆلىزىكى باش، ھەلبەتتە ئەمە تەشجىع كىردىكە، بۇ ئەۋەى بلىين ئىمە لەگەلتاننن كە مەقەدتان ھەبى، بەلام نەك ئىستىئانەن لەسەر ئەۋ قۋانىنانە، چۈنكە ئىمە لەناۋ تەعريفەكە وەكو ھاۋكارانم لىرە باسىان كىرد، ھەموومان لەگەل فورەۋەسى مۋتەساۋىن بۇ ھەموۋ لايەك و، لەگەل مافى مرۇفدا، ئەۋان مرۇفكىن فەرقىان نىپە با خۇيان، خۇيان جىا نەكەنەۋە لە خەلگى تر، من ئەۋ داۋاپە دەكەم لە ھەموۋ كەسىك، كە داۋاي مافى كەمئەندامان دەكات، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار كاۋە كەرەم بىكە.

بەرىز كاۋە محمد امين:

بەرىز سەرۋكى ئەنجۈمەن.

برادەرانى پىش من ئەۋ رايىيان دەرىپى كە ھەردوۋ ماددەى (10 و 11) بىكىتتە يەك لەبەر ئەۋەى ھەردوۋكى پەپۋەندى بەبۋارى پەرۋەردەۋ فىركىردنى كەمئەندامانەۋە ھەپە، لەبەر ئەۋەى من ھەر ئەۋ تىبىنىپەم ھەبوۋ، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار جەنابى ۋەزىر فەرموۋ.

بەرىز ئاسۋس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلپەتتى:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بەۋ دوۋ ماددەپە، ئەگەر بىكىتتە يەك ماددە، ئىمە ھىچ كىشەپەكمان نىپە، بەس تەنھا لەۋانەپە لىرە صىاغەكەى تەۋاۋ نەبى، سەبارەت بە قۋتابخانەھى تايبەت، ئىمە وەك پىشتر باسمان كىرد، ئىمە پەيمانگاي تايبەتئان ھەپە بەنابىستان، بە نابىنان، بە بىركۆلان، لەۋ مندالانەش ئىعدادپەش تەۋاۋ دەكەن، پەيمانگاش تەۋاۋ دەكەن و، دەرچۋۋى كۋلىپەمان ھەپە، ئەۋەى ماپەى دلخۇشپە نابىنامان ھەبوۋە ئەمجارە يەكەمى كۋلىپەكەى بوۋە، ئىستا لە تۋاناسازپەكە لە فەرنەسايە، وەكو بۇ ئاسانكارى پىش ئەۋەى ئەۋ

پروژه‌یه په‌سند بکړی، نیمه داوامان له لیژنه‌ی بالای تواناسازی کردووه، که ناسانکاری سه‌بارت به مامه‌لکان، سه‌بارت به کفاله‌که بؤ که‌مئ‌ندامان و، بؤ خاوه‌ن پیداویستی تایبه‌ته‌کان پیشک‌ه‌ش بکړی، نه‌و کاته‌ی که به حه‌قی خویان فؤرمه‌که پر نه‌که‌نه‌وهو پیشک‌ه‌شی خویندن ده‌که‌ن، سوپاس.

به‌رئز سه‌رؤکی په‌رله‌مان:

سوپاس بؤ جه‌نابت، به‌رئزان، ئیستا مونا‌قه‌شه له‌سه‌ر ماده‌دی (11) ته‌واو، ده‌چینه ماده‌دی (12) له فه‌رعی (3) لیژنه‌ی کاروباری کؤمه‌لایه‌تی فه‌رموو.

به‌رئز تار تحسین نه‌سه‌دی:

به‌رئز سه‌رؤکی په‌رله‌مان.

الفرع الثالث

حق المعاق في التأهيل والعمل

المادة (12):

يكفل القانون للمعاق حقه في العمل كسائر افراد المجتمع وتأهيله ومساعدته للدخول في سوق العمل ضمن مبدأ المساواة وتكافؤ الفرص.

نه‌وه لیژنه‌ی هاوبه‌شیش هه‌ر هه‌مان ره‌ئیی هه‌بووه.

به‌رئز سه‌رؤکی په‌رله‌مان:

رای لیژنه‌ی هاوبه‌ش و لیژنه‌ی یاسایی.

به‌رئز د. رؤزان عبدالقادر دزه‌یی:

به‌رئز سه‌رؤکی په‌رله‌مان.

پشتگیری له ماده‌که ده‌که‌ین وه‌کو خوی که له پروژه‌که‌دا هاتووه.

به‌رئز سه‌رؤکی په‌رله‌مان:

به‌رئزان کئ نه‌یه‌وئ موداخ‌له بکات له ماده‌دیه؟ نه‌م به‌رئزانه نه‌یان‌ه‌وئ موداخ‌له بکه‌ن، ریژداران (دلیر محمود، خورشید احمد، د. بشیر، صباح بیت الله) که‌سی تر هه‌یه؟ نییه، ته‌واو، فه‌رموو.

به‌رئز محمد دلیر محمود:

به‌رئز سه‌رؤکی په‌رله‌مان.

لیره که نووسراوه مافی کار کردن بؤ که‌مئ‌ندام زامن ده‌کات، به‌لام زؤر له که‌مئ‌ندامه‌کان وه‌ختیک ده‌یان‌ه‌وئ بچنه دائره‌یه‌ک، یان شوینیک و، به‌پیی موئه‌هلاتی خویان، که بیان‌ه‌وئ ته‌عیین بن، سه‌یری ده‌که‌ی لیژنه‌ی توبی هه‌یه ده‌چی فه‌حصیان بؤ نه‌کات، له لیژنه‌ی توبی دهرناچن و ته‌عیینان ناکه‌ن، له‌به‌ر

ئەوھى پېئويستە تايبەتمەندىيەكيان ھەبىت، تايبەتمەندىيەكى وايان ھەبىت بۇ جۆرە شوئىنېك ليژنەى توبى بەو شىۋەيە ۋەكو خەلكى ئاسايى زۆر توند نەبى لىگەلىاندا، زۆر سوپاس.

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار كاك خورشيد كەرەم بەكە.

بەپېز خورشيد احمد سليم:

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.

من تەنھا تەعدىلەكە (يكفل القانون للمعاق حقه في العمل كسائر افراد المجتمع وتأهيله ومساعدته للدخول في سوق العمل بما يتناسب وقابلياته ومؤهلاته) ھەر ھەتا ئىرە بەسە (ضمن مبدأ المساواة وتكافؤ الفرص)، ئەوھى زۆر تىكرار بوو، تەنھا ئەوھى بۇ ئىزافە بەكەين، ئەمەى لابدەين، (بما يتناسب وقابلياته ومؤهلاته) بەپراى من بەو شىكە باشتر دەبىت، زۆر سوپاس.

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار دىكتور بەشىر كەرەم بەكە.

بەپېز د. بشير خليل حداد:

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.

ئەو ماددەيە، ماددەيەكە مافى ئىش كىردن بۇ ئەم بەپېزانە زامان دەكات، بۇيە باشتر وايە صياغەكە بەم شىۋەيە بىت بلىين (يكفل القانون للمعاق حقه في العمل في القطاعين الخاص والعام)، چونكە ئىمە لە ۋەزائىفېش پېئويستە ھەقەكانى ئەوان پارېزراو بىت، ۋەكو ھاوكارم باسى كىرد ھەندى لەو مەرجانەى لە ليژنەى توبى ھەيە، دەبىت بۇ ئەوان كەم بىرېتەو، بۇيە مجالى خاص و عام تىدا زياد بىرې و، ھەرۋەھا تەئىدى براى بەپېزم كاك خورشيد دەكەم (بما يتناسب مع قابلياته ومؤهلاته)، لەپاشان كەلىمەى (للدخول في سوق العمل) سوق كەلىمەيەكە وا نىيە كەوا لە قانون بنووسرى، لەجىياتى (سوق) يان (مجال العمل) يان (ميدان العمل) جوانترە، زۆر سوپاس.

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار كاك صباح كەرەم بەكە.

بەپېز صباح بيت الله شكرى:

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.

بەنسبەت ماددەى (12 و 13) بەپراى من نەفسى مەفھوم و نەفسى مەزمونە، ھەردووكيان بىرېنە يەك ماددەو، زۆر سوپاس.

بەپېز ئاسۇس نجىب / ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلپەتى:

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەيە، لە دەستووريش ھاتوو، لە قانونى عەمەلئيش ھاتوو، بەلام پيئمان باش بوو كە داخلى ئەم پرۆژەيەى بگەين لەبەر كەمئەندامان.

سەبارەت بەوہى كە (للدخول في سوق العمل)، ئيمە ئەتوانين بليين (فرص العمل)، بەلام ئيستا كرددومانە سەبارەت بە قەرزى بچووك، بۆ نموونە، يەككە لە بېرگەكانمان ئەوہمان گوتوو كە كەمئەندام بۆى ھەيە قەرزى بچووكيش وەر بگري، و، لە ھەمان كات مووچەى كەمئەندامىەكەشى وەر بگري، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، نوقتەى نيزاميت ھەبوو؟ كەرەم بگە.

بەريز د.ئاراس حسين محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە (سوق العمل) تەوزيحيكەم ھەيە، ئەگەر ريم پيئەدى.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

نوقتەى نيزامى حيايەو تەوزيحيش حيايە، تەواو، زۆر سوپاس، بەريزان، ئەم ماددەيەش موناھەشە لەسەرى تەواو بوو، ئيستا دەچينە سەر ماددەى (13)، فەرموو ليژنەى كاروبارى كۆمەلايەتى كەرەم بگەن.

بەريز تارا تحسين ئەسەدى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (13):

أولاً: تلتزم الحكومة بتخصيص وظائف في القطاع العام للمعاقين بنسبة لا تقل عن (5%) من مجموع عدد الوظائف وذلك بعد تأهيلهم.

ثانياً: يلتزم اصحاب المشاريع الخاصة بتخصيص فرص عمل في القطاع الخاص للمعاقين بنسبة لا تقل عن (3%) من مجموع عدد العاملين في كل مشروع، وذلك بعد تأهيلهم بما يتفق وحالة اعاقاتهم.

ئەگەر جەنابى ريمانى پيئەدى ليژنەى ھاوبەش گۆرانكارىيەكى كرددوو، بيخويننەو.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياساى راپورتى ھاوبەش بيخويننەو، فەرموو.

بەريز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (13) پيشنيار كراوہ بېرگەى دووہم لابرديريت و، ئيكتيف بگري بە بېرگەى يەكەم لە ماددەكە بە تەنھا.

(تلتزم الحكومة بتخصيص وظائف في القطاع العام لذوي الاحتياجات الخاصة بنسبة لا تقل عن (5%) من مجموع عدد الوظائف وذلك بعد تأهيلهم).

هۆپیهگەش بۆ ئەو دەگەرپتەو، کەوا تۆ لە قانون ناتوانی ئیلزامی قیتاعی خاص بکەى به بهکارهێنانى کارمەند، بهبى ئارەزوومەندى خاوەن کارگە تايبەتەکان، لەبەر ئەوەى ناگونجى لەگەڵ مەفاهیمی نوێ کە لە کوردستان ئیستا کارى لەسەر دەکرى، بەوەى موستەسمیرو قیتاعی خاص ئازادە لە چۆنیەتى کارکردن و، ئەو کەسانەى بهکاریان دەهینى لە کارگەکان، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزان، کى ئەیهوى لەسەر ئەو ماددەیه موداخەلە بکات؟ ئەم بەرپزانە دەیانەوى موداخەلە بکەن، ریزداران (د. حسن، سیوهیل عوسمان، شلیر محى الدین، عبدالسلام بەروارى، عبدالرحمن حسین، محمد دلیر)، کەسى تر هەیه؟ نییه، فەرموو.

بەرپز حسن محمد سوره:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەپرای من تەخصیصى وهزائیف لە قیتاعى حوکمی، هەرودها تەخصیصى فورەسى عەمەل لە قیتاعى خاص ئیلتزام بکرى لەسەر هەردوو قیتاعەگە بەنیسبەت موعاقین شتیکی تەبیعیە، لەبەر ئەوەى بەپرای من هیچ مەشاریعیکی خاص نییه لە هەریمی کوردستان دەعمى حکومەت نەکات و، پێویستە موقابیلی ئەو دەعمە ئەمانەش کاریک جیبەجی بکەن، کە لە قانونەکانى هەریمدا رەنگ دەداتەو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار سیوهیل خان کەرەم بکە.

بەرپز سیوهیل عثمان احمد:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەرپز د. حسن رایەکەى منى گوت و، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار شلیر خان کەرەم بکە.

بەرپز شلیر محى الدین صالح:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

سەبارەت بەو ماددەیه، دەلى (تلتزم الحكومة بتخصیص وظائف في القطاع العام لذوي الاحتياجات الخاصة بنسبة لاتقل عن 5%) من مجموع عدد الوظائف وذلك بعد تأهيلهم)، نازانم (بعد تأهيلهم) لیڤه چ مەعنایهکی هەیه؟ خوی ئەگەر وهزائیف بدریته خاوەن پیداوویستی تايبەت، ئیمە باسى موساوات دەکەین، دەبى هیچ فەرقیکی نەبى لەگەڵ کەسانى دیکە، ئەگەر خاوەن پیداوویست تايبەتەکە کورتە بالابى، یان

تۆ دەدەم، ئەو كاتە ھەر فورسەتمەن دۆزىيەوۈ بۇ ئەوۋى مۇئەھەل، موعاقەكەو، لە ھەمان كاتدا محافەزەمان لەسەر ئەوۋە كەرد كە دەولەت مافى نىيە فەرز بكات لەسەر قىتاعى خاص، بەلام ئەگەر ئەوۋەمان نەكرد، من لەگەل لادانىمە بەو شىۋەبەى ئىستا ھەيە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار كاك عبدالرحمن كەرەم بگە.

بەرپىز عبدالرحمن حسين ابابكر:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (13) بىرگەى يەكەم من پىم باشە ئەو (5%) زۆرە، بەراستى يەنى ئەمە ھەر ھەست دەكەين شتىكى فەوزە دروست دەبى لەسەر حكومەت ھەموو كەسىك، ھەموو ھەر چىنىك بىت بگەينە ئىلزامى لەسەر حكومەت، ئەبى ئەمە وا لى بگەى ئەمە وا لى بگەى، يەنى مولزەم بى، پىم باشە ھەر نەمىنى تا جىاوازى نەمىنى لەناو چىنەكان و خەلگى مۇجتەمەكەمان، بەلام ئەگەر بىمىنىش بىتتە (2%) يەنى لە (5%) كە زۆرە بەراى من، بىرگەى دوۋەمىش، بەراى من ھەر پىشتىگى لىزىنەى ياساى دەكەم ئەو بىرگەيە ھەر نەمىنى، چۈنكە ئىمە ناتوانىن ئىلزام بگەين قىتاعى خاص دەبىت ئەوۋە دانىت، بەيانى كى تەحمولى دەكات شتىك بەسەر كەلوپەل، يان ئەشاي ئەو كەمئەندامە بىت، ئەو كەمئەندامە نەتوانى ئىشەكەى جىبەجى بكات، كى تەحمولى ئەكات؟ ئىتر زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار دلير محمود فەرموو.

بەرپىز محمد دلير محمود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من لەگەل ئەوۋەمە ماددەى (12 و 13) بىت بە يەك، ئەویش بەشى بىرگەى يەكەمى ماددە (13) بىتتە سەر ماددەى (12) و، بىرگەى دوۋەمى لابرېت، بۇ ئەوۋى كە لە سىستەمىكى دىموكراتى بەپى پىرانسىيە دىموكراتىيەكان ناتوانىن تۇ ھىچ كەسىك، ياخود قىتاعى خاص ئىلزام بگەى بەوۋى كە لە (3%) خەلك وەربىگى، چۈنكە قابىل بەوۋە تۇ ئەبى دەعمى بگەيتەوۋە، لەوانەيە ئىستا ئەمن لەسەر ئەو ھىنايە لە قەتەر، يان لە مەغرىب بەم شىۋەيە ھەبىت، بەلام لە قەتەر و مەغرىب ئەمانە پىرۋەى گەورە ھەيە بە سەدان كرىكار ئىشى تيا ئەكات، بەلام لە ولاتى ئىمە پىرۋەى گەورە زۆر كەمە، پىرۋەكان بچكۆلە ترن، من لەوۋە ئەترسم لە دواجاردا ئەمانە ھەر تەئسىرى بۇ سەر پىرۋە بچكۆلەكان ھەبىت فەرزى بگەن بەسەر ئەوانە بەزۆر، لەبەر ئەوۋە بە شىۋەى زۆر نەبى، بەلگە بەشى يەكەم بىتتە سەر ماددەى (12) بە بىبى بە يەك ماددە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار جەنابى ۋەزىر كەرەم بىكە.

بەرپىز ئاسوس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەۋ رېژىيە، ئىمە رۆژانە كەمئەندام دېن دەرچوۋى كۆلىژن، زۆر جار دەرچوۋى پەيمانگان، ئامادەيىن، زۆر بە زەحمەت دادەمەزرىن، بۆيە ئىمە ۋەكو داۋاكارى ئەۋان خستوومانەتە ناۋ پىرۆژەكەۋە، جەختىشى لەسەر دەكەپنەۋە، دوا راش بۆ ئەندامانى پەرلەمانە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەم شېۋەيە ماددە (13) ش موناڧەشە لەسەر تەۋاۋ بوۋ، ئىستا دەچىنە ماددە (14) لىژنەى كاروبارى كۆمەلەپتە فەرموۋ.

بەرپىز تارا تحسىن ئەسەدە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (14):

تتولى الوزارة بالتنسيق مع الجهات المعنية تأهيل المعاقين والالتحاق بمراكز التأهيل المهني وفتح ورش محمية او مؤسسات تشغيلية ومتابعة عملهم ضمن الادارات التابعة لها.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لىژنەى ھاۋبەش كەرەم بىكە.

بەرپىز عونى كمال سەيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لىژنەى ھاۋبەش پىشتىگىرى ماددەكە دەكات، ۋەكو ئەۋەى كە خويىندراپەۋە.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى ئەيەۋى موداخەلە بىكات لەسەر ئەۋ ماددەيە؟ رېزداران (كاۋە محمد امين، د. بشير)، فەرموۋ.

بەرپىز كاۋە محمد امين:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزى من لەۋ جوملە تى ناگەم (ۋەفتح ورش محمية او مؤسسات تشغيلية)، (ورش محمية)، نازانم مەقەدەى چىيە لىرە بەرپىزى؟ ۋەرشەكە بۆ مەحمىيە، ۋەرشىيەكى مولائىم و مونساب، مەحمىيە، نازانم مەعنەيەكەى نادات، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار دىكتور بەشېر كەرەم بىكە.

بەرپىز د. بشير خليل حداد:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئىمە زۆر لە ماددەكان باسى تەئھىل دەگەين، ئەو تەئھىلانەش بەراستى ئىمكانىيەتتىكى زۆرى دەوى، مەراكىزى زۆرى دەوىت، ئىستا ئەوانەى كەوا مەوجودن، ئىمە زانىمان سى مەركەزمان ھەيە، مەركەزى شارەكان تەنھا، لە قەزاو ناحىەكان نىمانە، ئەو مەراكزانەش ئەوى ناو شارەكانىش لەوانەيە لەو مستەواو ئاستەدا نىن كە بتوانن بەشىۋەيەكى مۇدرىنانە، بەشىۋەيەكى پەروەردەيى، بەشىۋەيەكى راست و رىكوپىك ئەمانە بگەن، بۆيە پىم خۇشە ھەر لىرە لەو ماددەيەدا ئىلزام بگەين بەسەر حكومت ئەو مەراكزانەى كەوا ھەنە با تەتويريان پى بگات و گەورەترىان بگات و، لەقەزاو ناحىەكانىش زياتر بگاتەوہو زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار جەنابى وەزىر كەرەم بگە.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ وەزىرى كاروکاروبارى كۆمەلەيەتى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە مەراكزى تەئھىل، وەك پىشتر باسەم كەرد، ئىمە وەكو پەيمانگا ھەمانە لە ھەرسى سەنتەرى شارەكان، لە ميواندارىەكەى پەرلەمانىش ئەو كاتىش باسەم كەردوہ، ئىمە ھەست دەگەين كە كەموكورى ھەيە، منالمان ھەيە پىويست بەوہ ئەكات سەنتەريان بۆ بگەينەوہ، پەيمانگايان بۆ بگەينەوہ لەو قەزاپانە، بەلام لەبەر ئەوى تاكو ئىستا نەمانتوانىوہ كارمەندى پسپۆر نامادە بگەين و، تەخصىصاتىشمان نىيە بۆ كەردنەوى ئەو سەنتەرانە، ئەگەر تەخصىصاتى ھاوکارمان ھەبى ئەتوانىن ئىمە لە قەزاكانىش بىكەينەوہ، بەلام ئەوہ چەند سالىكە ئىمە لەسەر يەك پىرۆژە پىشكەش ئەگەين كە قسى داخلى بگەينەوہ لەناو پەيمانگانگان، بۆ نموونە لە نابیستان، لە نابىنايان، بۆ ئەوى بتوانىن ئەو منالانەى، ياخود ئەو كەسانەى كە پىويستيان بەوہ ھەيە لە پەيمانگانگە بىننىنەوہو تەئھىل بگىرن لە قەزاو ناحىەكان بىنە ناو شارەكان، تاكو ئىستا ئەوہ چەند جارە پىرۆژە تەقدىم دەگەين، بەلام تاكو ئىستا پەسند نەكراوہ لە وەزارەتى پلانداگان، ئەگەر ھاوکارمان بن ئىمە تەخصىصاتمان زىاد بگىرت، ئەو كاتە ئىمەش دەتوانىن لە قەزاگان بىكەينەوہ، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، بۆ گشت ئىوہى بەرپىز موناقتەشە لەسەر ماددەى (14) تەواو بوو، ئىستا دەچىنە سەر ماددەى (15)، لىزنىەى كاروکاروبارى كۆمەلەيەتى فەرموو.

بەرپىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

المادة (15):

يمنح المعاق بديا افضلية للاستفادة من القروض التي تمنحها الحكومة لتمويل المشاريع ويعضى من الرسوم والضرائب المترتبة على تأسيس هذه المشاريع.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ھاوبەش رەئىتان فەرموو.

بەرپىز د. رۇزان عبدالقادر دزەبى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ليژنەى ھاوبەش لەگەل لادانى ئەو ماددەيە بووين، ھىچ جياكارى نەكرى، دەتوانن وەكو ھەموو ھاوولائتيەك سوودمەند بن لەو قەرزانە، كە حكومەت پيشكەش دەكات بۇ پرۆژەكان، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى ئەيەوى لەسەر ئەو ماددەيە موداخەلە بكات؟ رىزداران (خورشيد احمد، ئاشتى عزيز) فەرموو.

بەرپىز خورشيد احمد سليم:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر ئەو ماددە مايەو، بەراى من صياغەكەى زۆر دەقئىق نىيە (يمنىح المعاق بدنيا)، جارى ئەمە (بدنيا) زۆر پىويست ناكات، چونكە ئيمە موعاقمان تەعريف كردوو پيش ئىستا ئەو يەك.

دوو/ (الاستفادە من القروض التي تمنحها الحكومة لتمويل المشاريع ويعفى من الرسوم والضرائب المترتبة على تأسيس هذه المشاريع)، (تأسيس المشاريع) زەرائىبى لەسەر نىيە، (تأسيس المشاريع) تەنھا رسومى لەسەرە، لەبەر ئەو پىويست ناكات ئەو بەكرىت، بەراى من ئەگەر مايەو بەو شكلە بىت (يمنىح المعاق افضلية الاستفادة من القروض التي تمنحها الحكومة لتمويل المشاريع الصغيرة ويعفى من رسوم التسجيل وتأسيس المشروع وضريبة الدخل) زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار ئاشتى خان كەرەم بكە.

بەرپىز ئاشتى عزيز صالح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (15)، ئەمە دوو بىرۆكە لەناو ئەم دەقەيە دارپىژراو، بەشيكيان سەبارەت بەوھى كە جۆرىك لە جياكارى لەخۆ ئەگرى، بە برپاى من جياكارىيەكە جياكارىكى پۇزەتيفە، يەعنى ئىجابىيە، ئىستاش لە دنيايە جۆرىك لە سىياسەتى ئىش كردن ھەيە، كە دائەرىژرى لە سروشتى ياساكانەدا، كە ئىعتىماد ئەكاتە سەر ئىمتىيازى ئىجابى، يان تەمىيزى ئىجابى، ببوو، لەبەر ئەوھى ئەو جياكارە پۇزەتيفە دەتوانرى بە ھەنگاويكى پۇزەتيف حىسابى بۆ بكرى و لەوھى بە ھەنگاويكى سلبى بىيەتە مايەى ئەوھى كە تويژىك لە كۆمەلە تويژى ترى كۆمەل جيا بەكەيتەو، لەبەر ئەوھى مەبدەئى جياكارى پۇزەتيف، يەعنى شتىكى مەحال نىيە كارى لەسەر دەكرى، بەلام بەشى دووھى برگەكە ئەوھى كە بەخشىنى ئەو كەسانە لە

ھەموو رسوماتىك، ئەمە رېگايەكى تەندروست نىيە، پېويستە ھەموو كەسىك رووبەرووى ئەوۋە بېيىتەوۋە، كە بەرپرس بېت لەدانى ھەموو ئەو باج و رسوماتانەى كە ئەكەوۋىتە سەر شانى، بۇ ئەوۋە كە بەردەوام دەرگايەك نەبېت، بۇ ئەوۋە كۆمەلېك خەلك جيا بكەيتەوۋە، بىنەمايەكېشە بۇ رووبەروو بوونەوۋە گەندەلى، بۇيە من بېروام وايە بېرگەى يەكەمى ئەگەر بىمىنېتەوۋە حالئەتېكى ئىجابىيە، بەلام بېرگەى دوۋەمىيان/ ھەموو ھاوۋولاتىيەك يەكسانە لەبەردەم دانى ھەموو باج و رسوماتىك، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار جەنايى وەزىر كەرەم بكە.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ وەزىرى كاروکاروبارى كۆمەلایەتى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بېشتر باسەم كەمئەندام بۇيان ھەيە بە رېنمايى دامانگرتوۋە پەيوەست بەو پېرۇژە ياسايە كە لە پەرلەمانى بەرپىزەوۋە دەرچوۋە پەسەندىش كرا، قەرزى بچووكمان ھەيە كە (15) مىلېۋنەكەيە، لە مىلېۋنېكەوۋە بۇ (15) مىلېۋن، لەرېنمايى داخىلمان كەردوۋە، كە كەمئەندامان بۇيان ھەيە، ئەو كەمئەندامانە كە دەتوانن پېرۇژە جېبەجې بكەن بەشدار بن و ئەو قەرزە وەربىگرن و، خۇشەختانە لە پېرۇژە ياساكە خۇى ھاتوۋە بۇ ماۋەى (5) سال لە ھەموو باج و رسومېك ئەبووردېن، واتە ئەگەر لېرەشەوۋە ئەو ماددەيە ئىلغا بىرى كېشەمان نىيە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

گفتوگۇ لەسەر ماددەى (15) تەواۋ بوو، ئىستا دەچىنە ماددەى (16) لەفەرەى چوار، لېژنەى كاروبارى كۆمەلایەتى فەرموو.

بەرپىز تارا تحسین ئەسەدەى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

الفرع الرابع

حق المعاق في التنقل وبيئة مؤهلة

المادة (16):

للمعاق الحق بالتمتع بإمكانيات خاصة لتيسير تنقله وقضاء شؤونه اليومية وذلك حسب طبيعة عوقه ودرجته وتعمل الحكومة والقطاع الخاص على تهيئة البيئة المناسبة لتسهيل حركة المعاقين وتوفير التسهيلات اللازمة لتمكنهم من استخدام وسائل المواصلات العامة.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

لېژنەى ياسايى راپۇرتى ھاوبەش بىخوینەوۋە، فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سهبارت به ماددهی (16) ئیمه له لیژنه‌ی هاوبه‌ش پێشنیارمان کردییە ماددهی (16) له‌گه‌ڵ ماددهی (17) ده‌مج بکری، صیاغه‌که‌ی به‌م شیوه‌یه بکریت، چونکه مه‌فهومی هه‌ردوو مادده‌که وه‌کو یه‌که، بۆیه به‌م شیوه‌یه دامان‌پێشتۆته‌وه:

(للمعاق الحق بالتمتع ببيئة مناسبة لتسهيل تنقله وتعمل الحكومة بالتنسيق والقطاع الخاص على تهيئة هذه البيئة وتوفير التسهيلات لتمكينهم من استخدام وسائل المواصلات العامة)، سوپاس.

به‌پێژ سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

به‌پێژان، کێ ده‌یه‌وێت له‌سه‌ر ماددهی (16) قسه بکات؟ ئیستا ناوتان ده‌نووسم، ئه‌م به‌پێژانه ده‌یانه‌وێت قسه بکه‌ن، رێزداران (برهان رشید، د.به‌شیر خلیل، سو‌زان شهاب، حسن محمد، شلی‌ر محی‌ الدین، د.صبح به‌رزنجی، فرمان عزالدین، عبدالسلام به‌رواری، لانا چه‌له‌بی، تارا ئه‌سه‌ده‌ی، د.ئاراس حسین)، که‌سی تر ماوه؟ نییه، کاک برهان فه‌رموو.

به‌پێژ برهان رشید حسن:

به‌پێژ سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ده‌باره‌ی ئه‌م راپۆرته برگه‌ی (18)، که ده‌ئێت مادده‌کانی (16 و 17) ده‌مج ده‌کری، به‌راستی ئه‌گه‌ر سه‌یری ئه‌سلی مه‌شروعه‌که بکه‌ین ماددهی (16 و 17) زۆر موفه‌سه‌له‌تره باسی نیسه‌ی له 30% ده‌کات له وه‌حداتی سه‌که‌نی بۆیان دابین بکریت، زۆر موفه‌سه‌له‌تر ئیه‌تیمامی به‌ همومیان داوه، بۆیه من له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌م ئه‌سلی نه‌سه‌که (16 و 17) چۆن هاتوو، وا بمینیته‌وه، هه‌ردووکیان نه‌کرین به‌ یه‌ک مادده، وه‌ک له برگه‌ی (18)ی راپۆرته‌که هاتوو، زۆر سوپاس.

به‌پێژ سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

سوپاس، رێزدار دکتۆر به‌شیر، فه‌رموو.

به‌پێژ د. بشیر خلیل توفیق:

به‌پێژ سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

من ته‌ئیدی راپۆرتی هاوبه‌ش ده‌که‌م له‌وه‌ی ده‌مجي دوو مادده‌که بکریت، به‌لام صیاغه‌که دووباره بکریته‌وه به‌م شیوه‌یه: (للمعاق الحق بالتمتع ببيئة مناسبة لتسهيل تنقله) له جیاتی بلێین (وتعمل الحكومة) بلێین (وعلى الحكومة بالتنسيق)، نه‌ک (والقطاع الخاص)، (و) له‌که بکریته (مع)، (بالتنسيق مع القطاع الخاص على تهيئة هذه البيئة)، (على) یه‌که لاده‌چیت، (تهيئة هذه البيئة وتوفير التسهيلات لتمكينهم (مع في) ئه‌وه لابه‌جیت، ده‌بێته (من)، (من استخدام وسائل المواصلات العامة)، زۆر سوپاس.

به‌پێژ سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

سوپاس، رێزدار سو‌زان شهاب، فه‌رموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى؛

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

جارىكى تر دىمەوۋە سەر ئەۋەدى كە بلىين ئىمە زۆر ھەزەمان لەۋەيە كە شتەكان زۆر بە ئاسانى ۋەرى بگرين، حورىەتى تەنەقول، جارى ئىمە مواسەلاتى عامەمان نىيە، ئەۋەدى كە ھەمانە ئەگەر جاران پاسە (21) نەفەريەكان گەۋرە بوون، ئىستا بچووكيشيان كروۋەتەۋە بە شەرى تەۋاۋ ناتوانى سەر بگەۋى، ئەۋە بەشەرە تەۋاۋە ناتوانى سەرگەۋى، ئىتر مواسەلاتى عامى چى؟ تەنانەت لە ھىنانى ئەۋە پاسانەشدا بىريان لەۋە نەكردۇتەۋە كەسىكى مەۋەق چۆن بتوانى سۋارى ئەۋە پاسانە بىي؟ ئەم بچكۆلانەى كە ھاتوۋە، ئەمە خائىك.

دۋاى ئەۋە حورىەتى ھەرەكە، بەس مەبەستى لەۋە نىيە سۋارى ئۆتۆمبىل بى و پاس بىت، بەلگو ھەندى ھەۋاجز ھەيە، كە بەراستى دەچىتە ناۋ بازار مەۋقىك نىيە لەسەر ەلامەتلىك دانرايى و شوپىنىكى (پاركىنگ)، بلى ئەمە تەنھا بۆ كەسى مەۋەقە، كە سەيارەى مەۋقى پىيە لەۋى (پاركىنگ) بكات، ئەۋەيە ئىمتىيازەكەى كە تۆ دەيدەتى، لە شوپىنى پاركىنگ كرىندا لە نەھىشتىنى ئەۋە ھەۋاجزەى كە ھەيە، لەۋەدى كە تۆ شوپىنىك نىيە ەرەبانەكەى پىيا سەربخات، لەۋەدى كە نەتوانى سۋارى مەسەدەكە بى، چۈنكە مەسەدەكان ئەۋەندە بە بچووكى دەھىن شوپىنى كورسى نابىتەۋە، ئىمە جارى با باس لەۋە بگەين چۆن ئىمە ئەم مەفھومانە چاك بگەين لەلای ھەموومان، ئىنجا باس لەۋە بگەين چۆن ھەق بدەين بە ئەۋان، رىگەۋبانەكان، ئەگەر يەككى كورسى پى بى بۆ ئەتوانى بەسەر شۆستەدا بروت، لەبەر ئەۋەدى كە ھەرچى شتى ناۋ دوكانەكان ھەيە لەسەر شۆستەدايە، ئەۋە بە ياسا چاك دەكرىت؟ ياخود ئەۋە كارى ھەموو كەسىكە كە لە ئاستى خۆيەۋە شعور بەۋە بكات، كە ئەۋەش مرۇقەۋ پىۋىستى بەۋەيە لەۋە شوپىنەدا شۆستەكە بەكاربەينى، بۆيە من جارى خائى يەكەم دەلىم با (16 و 17 و 18) ھەرۋەكو خۆى بمىنىتەۋە، ئەك لەبەر خاترى مەساحەى ياسا بچووك بگرىتەۋە، بۆچى؟ لەبەر ئەۋەدى كە تۆ لە (16)دا باسى تەيسىرى تەنەقول و ئەم شتانە دەكات، ئەۋەسا دەتوانن ۋەزارەتى كار لە دەركرىنى رىنمايەكاندا فەرزى بگەن بەسەر ۋەزارەتى ناۋخۆ و بەرپوبەرايەتى ھاتوچۆ و دانانى شوپىنى پاركىنگ بۆ خەلكى كەمئەندام و ئەۋانەى كە بىتاقەى تايبەتيان ھەيە، دۋاى ئەۋە ماددەى (17) ئەۋىش ھەر باسى حورىەتى تەنەقول دەكات، بەلام باسى سەكەنىش دەكات، چۈنكە لىرەدا لە فەرعى چۋارەمدا دەلى (حق المعاق فى التنقل وبيئة مؤهلة) لەبەر ئەۋە من پىم باش نىيە ھەموۋى دەمچ بگرىت، بگرىت بە يەك ماددە، من لەگەل ئەۋەدام كە ھەرۋەكو خۆى كە لە ئەسلى ياساى ھكومەتدا ھاتوۋە بمىنىتەۋە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان؛

سوپاس، رىزدار دكتۇ ھسن، فەرموو.

بەرپىز ھسن محمد سورە؛

بەرپۇز سەرۋۇكى پەرلەمان.

دياره ماددهى (16) لەگەن ماددهى (17)، يەكەم: ھەردووگيان باسى تەسھيلات دەكات بۇ تەنەقولى ھاتوچۇى كەمئەندامان، لەبەر ئەو ھەمىش رەئىم وايە كە ئەو دوو ماددەيە تىكەل بىكرىت، ھەردوو ماددەكەش بە شەرحىك دەستى پىكردوو، كەزىاتر باسى خصوصىەتى كەمئەندام دەكات، كە بەرپەئى من ئەمە پىويست نىيە، چونكە لە زۆر ماددەگان ھاتوو، يەكسەر بچىنە سەر روحى ماددەكە كە دەئىت (تسھيل امور المعاق في التنقل او قيادة المركبة) يەعنى يەكسەر ئەو، وابزانم ھەموو ماناكەى دەكات، زۆر سوپاس.

بەرپۇز سەرۋۇكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار شلىر محى الدين، فەرموو.

بەرپۇز شلىر محى الدين صالح:

بەرپۇز سەرۋۇكى پەرلەمان.

قسەگانم كران، زۆر سوپاس.

بەرپۇز سەرۋۇكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار دكتور صباح بەرزنجى، فەرموو.

بەرپۇز د. صباح محمد نجيب:

بەرپۇز سەرۋۇكى پەرلەمان.

ئەم ماددەيە بىگومان ماددەيەكى زۆر گرنگە، كە بە صىغەيەكى باشىش ھاتوو، يەعنى ئىمە دەتوانىن ھەندى دەستكارى بكەين، بۇ ئەو ھەمىش بەھىز بىت، كاتى دەئىين (للمعاق الحق بالتمتع ببيئة مناسبة لتسهيل تنقله وتعمل الحكومة بالتنسيق مع القطاع الخاص)، دياره حكومت ئىشراقى ھەيە بەسەر دامودەزگاگانى خۇيداو، دەتوانىت تەنسىق بكات لەگەن كەرتى تايبەت، بۇ ئەو ھەموو ئاسانكارىيەك بۇ كەمئەندام ئەنجام بەت، رەنگە بتوانىن فرۇكەخانەگانىش بچەينە ناو ئەو ماددەيەو، يەعنى دەتوانىن صىغەيەكى بەم شىوئەيە پىشنيار بكەين، (تعمل الحكومة على التفاهم مع مؤسسات النقل والمواصلات الحكومية والخاصة، من اجل اتخاذ التدابير اللازمة لتسهيل تنقل المعاقين وتخفيف اسعار بطاقات السفر الجوية والبرية، من اجل توفير حماية بيئية افضل لهم)، ئىنجا ئەمە لە زۆر ولاتانى دنيا وەكو كلتورى لىھاتوو، ئىمە ئەگەر ياساكەش بەتەواوى وەكو خۇى جىبەجى نەبى، بەلام ھەنگاوىكى لازمە، بۇ ئەو ھەنگاوى بچىنە پىش لە خزمەت كەردن بە كەمئەندامان و خاوەن پىداويستە تايبەتەگان، زۆر سوپاس.

بەرپۇز سەرۋۇكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، رىزدار عبدالسلام بەروارى.

بەرپۇز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس قسەكەم كرا.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، پىزدار لانه خان كەرەمكە.

بەرپىز لانا احمد محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزى من بەنىسبەت ماددەى (16 و 17) كە دەمچ كرايه، واى لى كراوه، لەگەل ماددەى (18) دەمچ بكرىت، چونكە ئەووى من دەبىنم بەنىسبەت ماددەى (18)، كە دەلى حكومت مولزەمە مواسەفاتى عالەمى، يەئنى بەشىووى رەسمى و غير رەسمى مواسەفاتى عالەمى و فەنى و ھەندەسى و مەعمارى تەواجودى ھەبى لە ئەبىئەو لە مونشەئات و لە مەرافىقى عامەو خاصە، يەئنى دەتوانىن عىبارەكى تر ئىزافە بكەين، مەسەلەن لە ھەمان وەخت لە ماددەى (18)، بلىين (توفىر تسهيلات مناسبة وملائمة لتمكينهم من استخدام وسائل النقل والمواصلات العامة)، يەئنى بە رەئى من (16 و 17 و 18) بكرىتە يەك ماددەو دەمچ بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پىزدار تارا ئەسەدى فەرموو.

بەرپىز تارا تحسین ئەسەدى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر بەى ئەو رەئىانەم گوترا بەراستى، بەس من تەئكىد لەسەر ئەو دەكەم، كە بوونى ئەو پىزە تايبەتە بۇ وەحداى سەكەنى بلىين ناو نىشانەكەى كە ھەقىقەتى لە ھاتوچۇكردن و لە بيئەى موئەھەل، بيئەى موئەھەل بەو دەبى كە سالانە تەخسىيەك بكرى، كە ئەو جىاواز نيئە لەگەل ئەوانى تر، لەناو ئەم ھەرپىمەدا دەزىن، بەلام جىاوازه لەووى كە بە موئەھەلى بوى بكرى، ھەندى كەس ھەيە پىويستى پىي ھەيە بەراستى، كە شىوئەكەى تايبەت لە بىناكردن بۇ ئەو كەمئەندامانە بكرىت، كە پىزەى 30% بۇ دابندرىت و ئىلغا نەكرىتەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزىر.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى لە ناوەرپۆكى ماددەى (16 و 17) دەكەم، ئەگەر سىاغەكەشى بكرىتە يەك ماددە، بەلام گرىنگ ئەوئەى ناوەرپۆكەكەى خوى لا نەدات، سەبارەت بەووى (للمعاق الحق بالتمتع ببيئة مناسبة) بەراستى كاتى ئەو ھاتووه بىر لەو بەكەينەو كەمئەندامان بوون لەم ولاتە چەند سەختە، راستە حالەتتىكى زۆر ناخۇشە،

بەلەم لە كوردستان لەبەر ئەوەى هېچ مافىك نە دراوتە كەمئەندامان لە هاتووچۆ، لەوەى كە زۆربەى باڵەخانەكان، باڵەخانە نوێيەكانىش، ئەگەر ئىشرافى وەزارەتە پەيوەندىدارەكانى لەسەر نەبى، ئەگەر مەسەدەيش بىن، مەسەدەىك دىن كە حىگى كورسى نابىتەو، با بەم شىوئەى ئىمە وا بىر بکەينهوه، لەو روانگەيهوه تەماشای ئەو پڕۆژەيه بکەين، كە هەموومان موعەرەزىن بۆ كەمئەندام بوون، هەموو يەكەىك لە ئىمە موعەرەزه، بەلەم كەمئەندام بوون لە ولاتىك ئىستا وەكو كوردستان، كە هېچ مافىكى تيا نەپاريزراوه بۆ هاتووچۆى كەمئەندامان، پىويست بەو دەكات پڕۆژە ياساكە بەشىوئەيهك دابپىزىتەو كە هەموو وەزارەتەكان ئىوانەى كە پەيوەندىدارن بەو لاپەنانەى كە خزمەتى كەمئەندامان ئەكەن، پىويستە لە پاركەكان، لە شويئە گەشتيارىەكان لە لايەن وەزارەتى ناوخواو، بەشىوئەيهك شۆستەكان ديارى بکرى، لە وەزارەتى گواستەووهو گەياندن بەشىوئەيهك بى، ئەگەر پاسيش بىت، من سوپاسى سۆزان خان ئەكەم، چونكە موعانەتى كەمئەندامانى باس كرد، ئەو پاسانەى كە داخلى هەرىم ئەبى بەشىوئەيهك بى كەمئەندامان بتوانى سەرکەوى، لەزۆربەى ئەو شويئەيه وەكو هەر شويئەيك كە بوى ئەچى، خۆمان كە ساغىن لە زۆر شويئە هەيه ئەستەمە كە خۆمان چۆن هاتووچۆى تىدا بکەين، ئەى ئايا كەمئەندامىك بە عارەبانەيهكەوه چۆن ئەتوانى؟ زۆربەى هۆلەكان كە ئىستا هەن، ئەبى كەمئەندام بە عەرەبانەكەيهوه سەربخەى، بۆيه هاوکارمان بن ناوهرۆكى ئەم دوو ماددەيه بەشىوئەيهك سياغە بکرىتەووه، جەختيشى لەسەر دەكەمەوه، كە ئەوەى كەمئەندام بىت لەم ولاتە بتوانىت سەرەپراى كەمئەندام بوونى و سەرەپراى مافەكانى بەو شىوئەيه، بتوانىت هېچ نەبى هاتووچۆكەى ئاسان بکات، سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

ببوورن، كاك د.ئاراسيش مابوو، بازمان بەسەر ناوەكەيدا، كەرەم بکە.

بەريز د.ئاراس حسين محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دواى گەفتوگۆ دەركەوت بۆ منيش كە گرنكى ماددەى (16) و ماددەى (17) بەنىسبەت ياساكەوه، بەتايبەتى بپرگەى (اولا وثانيا) لە ماددەى (17)، لەبەر ئەووه من واى بەباش ئەزانم كە ئەو دوو ماددەيه وەكو خۆى بىمىنئەتەوه، لەبەر گرنكى، سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

گەفتوگۆ لەسەر ماددەى (16) تەواو بوو، ئىستا دەچينه ماددەى (17)، لىژنەى كاروبارى كۆمەلاپەتى فەرموون.

بەريز تارا تحسين ئەسەدى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (17):

أولاً/ لكل شخص معاق حق التمتع ببيئة مؤهلة والوصول إلى أي مكان يستطيع غير المعاق الوصول إليه بحيث تؤمن له حرية الحركة والتنقل والإتصال بإستقلالية وسهولة الوصول إلى الأماكن والحصول على الخدمات اللازمة.

ثانياً/ تخصيص نسبة لاتقل عن (3%) من الوحدات السكنية التي يتم إنشاؤها ضمن المشاريع السكنية تكون مجهزة ومؤهلة لإستعمال المعاقين.

بهريز سهروكي پەرلهمان:

سوپاس، لیژنه‌ی هاوبه‌ش فهرموون.

بهريز عونی کمال سعید بهزاز:

بهريز سهروکی پەرلهمان.

وابزانم کاتی قسه کردن له‌سه‌ر مادده‌ی (16) و (17) که ئی‌مه پيشنيارمان کردبوو هه‌ردووکی دهمج بکری، قسه له‌سه‌ر هه‌ردوو مادده‌ کرا، ئەو پيشنيارانە‌ی که پيشکەش کران، ئی‌مه ته‌سبیتمان کردوو، ده‌توانین دوايي صياغە‌ی بکەين به‌شي‌وه‌يه‌ک بگونجی له‌گه‌ل ئەو رایانه‌ی که پيشکەش کرا، زۆر سوپاس.

بهريز سهروکی پەرلهمان:

به‌ريزان کي ده‌يه‌وي له‌سه‌ر مادده‌ی (17) قسه بکات؟ که‌س نييه، تکايه مادده‌که‌ی تر.

بهريز تارا تحسين نه‌سه‌ده‌ی:

بهريز سهروکی پەرلهمان.

المادة (18):

تتولى الحكومة إلزام الجهات الرسمية وغير الرسمية التقيد بالشروط والمواصفات العالمية الفنية والهندسية والمعمارية الواجب توافرها في الابنية والمنشآت والمرافق العامة والخاصة القديمة منها والجديدة التي يحتاجها الأشخاص المعاقون.

بهريز سهروکی پەرلهمان:

ليژنه‌ی هاوبه‌ش ره‌ئیتان؟

بهريز د.رؤزان عبدالقادر دزهي:

بهريز سهروکی پەرلهمان.

پشتگيري مادده‌که ده‌کەين وه‌کو له پرۆژه‌که‌دا هاتوو.

بهريز سهروکی پەرلهمان:

بەپۈزەن، كىيىم لەسەر ماددەسى (18) دەپھەوى موداخەلە بىكەت؟ ئەم رېزىدارانە دەپانەوى موداخەلە بىكەن (د.صباح بەرزىنجى، شىيەر محمد، شىيەر محى الدين، كاردۇ محمد، د.بشير خىلىل، سۇزان شىھاب، ئەقىن عمر، د.رۇزان دزىيى، تارا ئەسەدى)، كەسى تر ماوھ؟ فەرموو.

بەپۈزە د.صباح محمد نجىب:

بەپۈزە سەرۋىكى پەرلەمان.

من صياغەى ئەو ماددەيەم بەلاوہ صياغەيەكى بەقوہتە، بەس ئەگەر بىكرى دوو شتى بۇ ئيزافە بىكرى، (المعابر العامة والملاعب) كە لە ھەندى لە ياساكانى و لاتانى تردا بەرچاومان كەوتووہ، ئەگەر ئىمەش ئيزافەى بىكەين، ھەرچەندە وشەى مەرافىقى عامە رەنگە شمولى ئەوانىش بىكەت، بەلام بە تەھدىد ناو بىرى، وابزانم سوودى دەبىت، زۇر سوپاس.

بەپۈزە سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، رېزىدار شىيەر محمد، فەرموو.

بەپۈزە شىيەر محمد نجىب:

بەپۈزە سەرۋىكى پەرلەمان.

بەپۈزەى لەو تەھدىل كىرنەى ماددەى (18) كە دەئى (تتولى الحكومة إلزام الجهات الرسمية وغير الرسمية)، لىرە بەس ئەوہى كە ئىجازەى بىنا دەدات بەلەدىاتە، لەبەر ئەوہ بىكرى بە (تتولى الحكومة إلزام البلديات) و جىبەى غەير رەسمىش نىيە، چونكە بەلەدىە ئىجازە دەدات بە رەسمى و غەيىر رەسمى، (التقيد بالشروط والمواصفات العالية)، چونكە ئەوان ھەموو ھىنەگانىان لايە، خەرىتە لاي ئەوان نەبىت دەرنانچى، لەبەر ئەوہ ئىلزامى ھەر حكومەت ئىلزامى بەلەدىات بىكەت، سوپاس.

بەپۈزە سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، شىيەر محى الدين، فەرموو.

بەپۈزە شىيەر محى الدين صالح:

بەپۈزە سەرۋىكى پەرلەمان.

(تتولى الحكومة)، تەبەن ئەو ماددەيە زۇر دەمىكە باس لەوہ دەكرى لە كوردستان كە ئەو ستاندرانەى عالەمى لىرە ئەبىنەو، لەكاتى دروست كىرنى لە كەرتى تايبەت و گشتى رەچاو بىكرى، بەلام ھەتا ئىستا رەچاو كىرنى ئەو ستاندرانە زۇر زۇر كزە، بەتايبەتى لە كەرتى تايبەت، ئىستا سەبارەت بە كەرتى گشتى لە وەزارەتى پەرورەدە، لە قوتابخانەكان ئىلتىزامى زۇر پى كراوہو رەچاوى خاوەن پىداويستى تايبەت كراوہ لە دروست كىرنى رەمپەو دەرگای گەورە بۇ چوونە ژوورى عەرەبانە، ئەگەر مندالەكە، يان قوتابىيەكە خاوەن پىداويستى تايبەت بوو لە سەر عەرەبانە بوو دەرگای گەورەى دەبى بۇ دروست بىكرى لە ھەمام و توالىت ئەمانەش، دىسان ئەمانە مواصەفاتى تايبەتى خوى ھەيە ئەمانە رەچاو كرايە، بەلام لە ھى خاص

زۆر زۆر بە كەمى رەچاۋ دەكرى، لە زۆر بيناى زۆر گەورەو موھىم ھەيە، نازانم چۇن ھىچ رەقابەى لەسەر نەبوو، ئەو ھەيە ھەر رەمپەيەگىشى تىدا نىيە، زۆر عىاداتى توبى ھەيە، سى، چوار تابقە دەچىن دەبينىن ھىچ رەچاۋ نەكرايە كەسانى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت زۆر پىۋىستى بەو عىادانە ھەيە، لە كۆتايىدا بزائە زۆريان لى كرايە رەمپەكيان دروست كرديە، رەمپەكە بە شىۋەيەكە ئەو ھى ساغىش بى لەسەرى بىرۋات لەوانەيە بەرپىتەو ھەو بىتە مەو ھەق، ئەو ھەندە بە خراپى دروست كرايە، چۈنكە مەرجەكانى رەمپە دەبى لە (12) مەتر كەمتر نەبىت درىزى، بۇ ئەو ھى ئەو ھەندە رك نەبى و لىزىيەكى ھەبى، ئەو ھى لەسەر عەربانەيە بتوانى لەسەر بىرۋات، بۇيە رەچاۋ كەردنى لە ھەموو قىتاعى گشتى و تايبەت ئەو ھى زۆر زۆر گرنگە لە بيناۋ، لە جادە. سەبارەت بە مەعبەرەكان، جادە جىگەى پەرىنەو ھەو ئەو زۆر ئاسانە لە ترافىك لايتەكان ھەو ئەو رەسپەكە لى دەدرى ناپىنايەكە دەزانى ئەو ھى سەير راو ھەستايە ھى سەيارە، ئەو ھەتوانى مەشات بىرۋات، لىرە ئەو ھەش نىيە، يەنى ئەو جەرەسە كە لى دەدرى ناپىنا ھەتوانى بەرپىتەو، ھەتا لە كۆريا جادەى زىر ھەيە تايبەتە بە ناپىنايان، كە پى لى دەدەن دەزانن ئەو ھى رەسپە زىرە ھى ئەوانە بۇ تەنەقول تەسھىلاتى زۆر زۆر ئاسان ھەيە، بەلام بەداخو ھەو لىرە ھىچ رەچاۋ ناكرى، ھىوادارم زۆر زۆر گرنگى بەو جانىبە بدرى، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت رىزدار كاردۇ محمد.

بەرىز كاردۇ محمد پىرادۇ:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان

من پىم باشە ئەم ماددەيە بكرىت بە دوو بىرگە، بىرگەيەكيان ئەو ھى كە دەقەكە نووسراو، بىرگەى دوو ھەم/ ئەگەر خاۋەن پىرۋەكان ئىلتىزاميان نەكرد، يەنى سزايەك ھەبى كە بەلاى مەو ھە، ئەگەر لە دىزايىدا ئىلتىزام نەكرا بەم ياسايە، پىۋىستە سەجى مەشروەكە بىكەن، يان يەنى ئىعلانى بىكەن بۇ جىھەتتىكى تر، كە سزايەك ھەبى كاريگەرى ھەبى لەسەر ئەو بەرنامەى كە ئىمە باسى دەكەين و جىبەجى ناكرى لە كوردستان، سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت رىزدار د. بشىر خلىل.

بەرىز د. بشىر خلىل حداد:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان

بەراستى ئەو ماددەيە ماددەيەكى گرنگە، دانانى ئەو مەسائىلە ئاسانكارىيانە بۇ كەمئەندامان شتىكى زۆر زۆر ئاسانە، لەوانەيە پارەيەكى زۆرى نەوئىت، لەوانەيە مېزانەيەكى زۆرىشى نەوئىت، بەس ھىمەت و ئىشىكى دەوئىت، بە دواداچوون و موتابەھەى دەوئىت، بۇيە من لەگەل ئەوانەى كە لىرە باس كراو ھە (فى الابنية والمنشآت والمرافق العامة والخاصة) دور عبادەشى لەگەل بى، مزگەوتەكانى ئىمە ئەمىرۇ مزگەوت

دروست دەكەن، مزگەوتىكى گەورە، پارەيەكى زۆرى لى دەدرىت، بەلام ئەوئەندە زەحمەت بەخۇيان نادەن، كەوا رىگايەك بۇ رەمپەيەك دروست بكەن بۇ كەمئەندامان، بۇيە دور عبادەتەكە لىرە تەئكىد بىرئەتەو لەسەرى باشەو، ھەرۋەھا تەئىدى رايەكەى ھاوكارم كاك كاردۇ دەكەم، بەراستى مەسەلەيەكى سزا دابندىرئ بۇ ئەوانەى كە لە پاش دەرچوونى ئەم ياسايە، يان ئىستاش ياساكە ھەيە مواصەفاتى عالەمى پىويستە لە بىنايەكە ھەبى، ئەوانەى كەوا پابەند نابن، پىويستە سزايەكى بۇ دابندىرئ و، من پىم باشە شتىك بىرئ كە لىژنەيەك لە وەزارەتى كارووبارى كۆمەلاتى بىچى بۇ پىشكىن و تەفتىشى ئەو بىنايانە، بۇ ئەوئەى بزەنن ئەو شتانەى تىدا ھەيە، يان نا، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، رىزدار سۆزان شەھاب.

بەرىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەرىز ئەندامانى پەرلەمان.

ھەز دەكەم يەك سەردانى ئەو شوپنە بكەن، كە من تيا ئەژىم لە سلېمانى، ناوى مەشروعەكە ناھىنم، بۇ ئەوئەى نەئىن ئەو زەمى دەكات لەسەر تەلەفزيۇن، ئەو مەشروعەى كە من تيا ئەژىم، عىمارەكەى من كەسىكى كەمئەندامى تيا بوو، خۇزگە ئەتان بىنى چۇن بە پەلە پەل رەمپايەكيان دروست كرد ئەوئەندە بچووك دروستيان كرد نەيان ئەتوانى كورسيەكەى بەسەر بىروات خۇى، دەبوايە دوو كەس لەگەئىدا ھەول بەدرايە بۇ ئەوئەى ئەم كورسيە بەرزىكاتەو، بۇ ئەوئەى بگاتە بەردەمى مەصعەدەكە، بى ئەوئەى يەك عىمارەى لەوانەى تازە دروست كراو ھىسابى خەلكى كەمئەندامى بۇ تيا نەكراو، ئەى ئەم ئىجازە چۇن درا؟ ئەى ئىمە دەبى ئەم پىرسىارە لە خۇمان بكەين ئەم ئىجازانە چۇن ئەددرىت؟ ئەى باشە ئىمە لىرانە نەصىكمان داناو (تتولى الحكومه الزام الجهات الرسمية)، ئەو رەسميە ھى ژىر دەستى خۇيەتى قەيناكە، ئەى غىر الرسمىە ئەو مەشروعانە كە ئەكرىت چۇن الزامى ئەكات؟ (القديمة منها والحديثة) ئەى قديمەكە چۇن چاك ئەكات؟ بەراستى رىز گرتن لە مافى مروؤف و مافى كەمئەندام نە بە ياسايە، يەئنى رىز ھەيە ئەمن نە بە روحيەتە بىر كىرئەوئەيە، باوئەرتان ھەبى من كە ميوانىكەم دىت بەو نوعە بىت دەبى بچم لە خوارو ھەل كەسەكەى ترا بە ھەردووكمان بەرزى كەينەو بۇ ئەو بىخىنە سەر رىگاكەى مەصعەدەكە، ھەموو جارىكىش ئەو كەسە خەفەتى دنيا ئەخوا دەلى ئەمن زەحمەتى ئىو ھەدەم بۇ سەردانتان بكەم، كەواتە ئىمە ئەگەر ھاورا لەگەل كاك كاردۇ و كاك مەلا بشىر دەبى سزا دابندىرئ و، ئەوانەى كە ئىلتىزام ناكەن بە دانانى ئەو رى و شوپنە دەبى بەراستى سزايان بۇ دابندىرئ، چۇنكە ئىمە ھەر بۇ قسە ياسا دەرناكەين، بەلكو بۇ تەتبىقى فىئىلى و، ھەرۋەھا داوا لە وەزارەتى كارووبارى كۆمەلايەتى دەكەم لە داوى

دەرچوونی ئەم یاسایە بەدانی ئەم سزایانە موتابەعی ئەو بەکات ئەو بینایانە کە ئەو ناکەن و، لەگەڵ ئەو هەشدا دەبێ بزانی بەلدیە کە ئەم ئیجازانە دەدات دەبێ بەلدیە ئیمە مولزەم بەکەن، حکومەت زۆر فراوانە بەلدیات، وەزارەتی بەلدیات و بەلدیات، ئیتر هەر کامیکیانە ئەوانە لە ناو شارەکاندا، دەبێ ئیمە ئەوان مولزەم بەکەن، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی بەرلەمان:

سوپاس، بەرپزان، هەموو موخالفەییەکی موخالفەییە و ئیجرائاتی یاسایی لەگەڵ ئەکری، هەموو بەبێ ئیستنا، لە پێشا کرابی، یان ئیستا، یان لە مستقبل بەکری، وەکو بەرلەمانتاریش واجبی ئیو بەرپزە ئەگەر شتیکی واتان دیت بە کۆنکریتی تەشخیص بەدن و بەینە ئیرە لە لیژنەکەتان موخالفەشی بەکەن دینە ئەم بەرلەمانە موخالفەشی دەکەن ئەو شوینە ئیجرائاتی لی وەردەگیری ئەو وەزیرە کە موخالفە بەو ئیشەو، بۆ ئەمە ئیستاش کە باستان ئەکردن من سەدی سەد لەگەڵ جەنابتانم ئیلزامیکی بە قەووت دابنن، چونکە ئەمە بۆ شەریحیەکی زۆر مەزلومە لەم موخالفە، ریزدار ئەقین عمر.

بەرپز ئەقین عمر احمد:

بەرپز سەرۆکی بەرلەمان:

من پشتگیر قەسەکانی بەرپزانی پێشی خۆم ئەکەم، کە باسی ئەو ئەکەم ئەبیت ئەو ئیلزامیە هەبیت کە جیهاتی رەسمی و غیر رەسمی رەچاوی دەکەن لە کاتی شوروت بە موخالفاتی عالەمی بۆ هەندەسە و میعماری ئەم شوینانە، ئیمە لە ماددە چواردا بۆیە پێشنیارمان کرد، کەوا وەزارەتی شارەوانیش نوینەریکی هەبێ لەو مەجلیسە هەر لەبەر ئەم مەبەستە بوو زانیمان زۆر گرنگە، لەبەر ئەوەی وەزارەتی شارەوانی خۆی ئیجازە ئەدات و، بەرپزەتی وەزارەتی شارەوانی دەتوانی ئەو دوایی موتابەعی بەکات؟ چونکە بە موخالفاتی ئەو بیناکە دەکری، بۆیە جیهاتی مەنیە و مولزەمە موتابەعی بەکات، بۆیە بەرپزەتی و جودی وەزارەتی شارەوانی نوینەریان لە ماددە چوارەمە لەبەر ئەم خالە بوو کە ئیمە داوامان ئەکرد، بۆیە ئەلیرە ئەبینی پێویست و بوونی ئەو وەزارەت چەندە، پاش دەبێ ئەوان موتابەعی ئەم کارەکە بەکەن، لەگەڵ ئەوەش ئیمە راستە خانوو بیناکان موخالفاتە، بەلام ئەو ئەوەی لە دەرەوی بیناکە خۆ رەصیف هەیه، جادە هەیه، ئەمەش هەمووی پێویستی بەو هەیه کەوا جیگای تاییبەتی هەبێ رەچاوی حالەتی کەمەندامان بەکری، بۆیە من لەگەڵ ئەووم خالیک لیرە زیاد بەکری، یان بە پرگەیهکی تر زیاد بەکری ریکابانەکانی لەگەڵ زیاد بەکری، رەصیف و جادەکانیشی لەگەڵ زیاد بەکری، چونکە ئەوانیش هیماو علامەتی تاییبەتی خۆیان هەیه لەسەر رەصیفەکان، بۆ ئەوەی بە چ شیوێکە برۆن، ئەوانیش ئەتوانن ئیلزاماتی خۆیان بەکەن بەو رینماو علامەت و هیمایانەو کە مرور دایناو لەسەر رەصیفەکان و جادەکان، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی بەرلەمان:

سوپاس ریزدار د. رۆزان فەرموو.

بەرپز د. رۆزان عبدالقادر دزەیی:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دوو رۇژە باس لە كىشەكانى خاوەن پىداوويستى تايبەت دەگرى، زۆر لەو كىشانە چارەسەرەكەى لەو ماددەيە، راستە پىچەوانەى مواصفات و مەرجەكان سزاي ھەيە، بەلام ئەوە ياسايەكى تايبەتە، پىويستە سزايەكە لەو ياسايە باس بكرىت لەحالىتەتەك، ئەگەر خاوەن مەشروعىك پابەند نەبوو بەو مەرج و پىوەرە عالەميانە، يان لەو ماددەيە باسى سزايە بكرىت ماددەى ھەشتەم، يان ئىمە لە فەسلى چوارەمى پرۇژەكە لە ئەحكامى عقابىيە، لە ئەحكامى ختامى لەوئى سزايەك دابندرئىت بۇ خاوەن پرۇژەكان كە پابەند نين بە مەرجەكان، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار تارا ئەسەدى فەرموو.

بەرپىز تارا تحسین ئەسەدى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان

ھەر دووپات كردنەوہى ھەندىك دووبارە كردنەوہى محمودە، وەك دەلىت كەھەموومان پەرۇشىن.....

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

ناواللە دووبارەى مەكەنەوہ، تكايە دووبارە نييە، قسەى خۆت بكە، فەرموو.

بەرپىز تارا تحسین ئەسەدى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان

وہكو چۆن تميزى يەككى بۇ يەككى تر، كە بەشەرى زۆر زۆر زيرەك بى، تۇ ديارى دەدەيتى، لەبەر ئەوہى زۆر زيرەكە، ئەوہ جياوازى كردنەوہ نييە، بەلكو تەقديرە بۇ ئەوہ، ئىمەش تەقديرن بۇ ئەو شەريحيە ئەم ماددەيە ھاتووە كرۇكى ماددەكەى تيا باس دەكات، دوو تىبينيم ھەيە، يەكەميان/ لە رووى زمانەوانىيە كە دىي دەيخوئىتەوہ دەلى (تتولى الحكومة اصدار تعليمات ملزمة للجهات) ئەوہى بۇ ئيزافە بكرىت، (تتضمن للجهات الرسمية وغير الرسمية تتضمن) ئىنجا (التقيد بالشروط والمواصفات).

دووہم/ تىبينم بەراستى لەو بينايانەو ئەو مونشئاتانەى ھەيە (القديمة والجديدة) زۆر كەس لە ئىمە چەند رۇژ كە خەرىكى ئەم پرۇژەيەن، بەراستى پەيوەنديەكى زۆر لەگەل كەمئەندامان و خۇمان لەگەل ئەو رىكخراوانە، كە ئىشمان كر دووہ برواتان ھەبى بەرپزان لەگەل (25) رىكخراوى كەمئەندام ئىمە دانىشتين كە تاوتوى ئەم ياسايە بكەين پىش بىتە ئىرە، سى جىگامان گۆرپوہ نەماندەتوانى لە شوئىنىك كۆيانكەينەوہ لەناو خۇيان، لە ھەر ئوتىلىك بوايە ئوتىلەكان مواصفاتيان تىدا نەبوو، قاعە بوو، قاعەكە مواصفاتى لە ناو نەبوو، ئاخىرەن ئوتىلىكمان ھەلئىزاد تەقريبەن (20) خولەك تاخىر بووين لەسەر ئەوہ

هەتاكو توانيەن هەندىك قەلەو بۇ ئەو كەسەى رىكخراوئەكە هەلېگرن و بىيەن بۇ شوپىنەكە، لەبەر ئەووە كرددنى ئەو رەمپە تايبەتانه بۇ عەرەبانەى ئەو كەمئەندامانە، وابزانم شتىكى زەحمەت نىيە، بەتايبەتى لەسەر شوستەگانمان ئىستا، لە سەر ئەو بازارانە، من نازانم بازارى نىشتان وەرىبگرين بە نمونە، يان بازارى ھى ھەولير ھى خۇمان دەيبين چ شوپىنك ھەيە كەمئەندامىك بتوانى ئىستيفادە لەو شوپىنانه بكات، كە لەسەرەوہيە، ئىمە ئەمانە ھەموو بۇيە دەلئيم بەراستى موتابەعەى خۇمان لە دوای دەرچوونى ئەووە كە ئەمانە ھەمووى دىئىتەدى بەھيوای ئەوہين لە ناو ماددەكە تەسبىت بكرى و پشنگىرى خۇشم لە دكتۇرە رۇژان دەكەم و، لە ھاوکارانى تریشم بە دانانى سزايەك، بۇ ئەوہى پششىلى دەكات، كۆن و تازە، نەك ھەر تازەكان، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىژدار جەنابى وەزىر

بەرپىز ئاسۆس نجىب/ وەزىرى كاروکاروبارى كۆمەلایەتى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان

سەبارەت بە ماددەى (18)، ئىمە وەكو وەزارەت، لەبەر ئەوہى تاكو ئىستا ئەم ياسايە پەسەند نەگراوہو وەكو پشنىار پشكەشى وەزارەتى ئاومدانكردنەوہمان كرددوہ، ئەوان بە رىنمايى ئىستا داخلىان كرددوہ، سەبارەت بە پرۇژەى نىشتەجى بوون، ئەو يەكانەى كە دروست ئەكرى بەپى دەرجەى عىجىزى و، با بلىين ئەو كەسە جى پىويستە، ئەگەر كورتە بالا بى، ئەگەر عىجىزى جەستەيى ھەبى، ئەگەر عەقلى بى، يان نەفسى بى، بەپى ئەو دەرجەى كەمئەندام بوون و يەكەى نىشتەجىيەكەى بۇ دروست دەكرى.

سەبارەت بە پرۇژەكانى وەبەرھىنان ئەوہى تەماشای ئەكەين پرۇژەكان پرۇژەى زۇرن و فراوانن، بەلام ھىچ رەچاوى كەمئەنداماكانيان نەگرددوہ، وەكو پشنىار بۇ دەستەى وەبەرھىنانىشمان نارددوہ، كاتىك كە مۆلەت دەدەنە كۆمپانىاكان رەچاوى بارى كەمئەندامان بكرى.

سەبارەت بە ماددەكە، ئىمە پشنگىرى دەكەين و، سوپاسى دكتۇرە رۇژان وكاك كاردۆ دەكەم، بەلئى سزای پىويستە، بەلام پش ئەوہى سەحبى ئىجازە بكرى، ئەبى ئىنزارو ئەوانەى ئاراستە بكرى، بۇ ئەوہى ئىمە ھەولئى ئەوہى بدەين كە رىكارە ياسايەكان چىە بەرامبەر ئەو خاوەن پرۇژانەى كە رەچاوى بارى كەمئەندامان ناكەن، بۇيە پشنگىرى ئەم ماددەيە ئەكەم بە سزاكەوہ، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس بەرپىزان، ماددەى (18)ش گفتوگۆى لەسەر تەواو بوو، ئىستا دەچىنە ماددەى (19)، لىژنەى كاروبارى كۆمەلایەتى فەرموون.

بەرپىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (19):

على دوائر المرور ادخال علامات الحركة والمرور للمعاقين ضمن امتحان منح الاجازة للسائقين.

بهریز سهرۆکی پهرلهمان:

لیژنه‌ی هاوبه‌ش فهرموو.

بهریز عونی کمال سعید بهزاز:

بهریز سهرۆکی پهرلهمان

لیژنه‌ی هاوبه‌ش پشتگیری مادده‌که دهکات، وهکو نه‌وه‌ی که له پرۆژه‌ی حکومهت هاتوو.

بهریز سهرۆکی پهرلهمان:

بهریزان، کۆ ئه‌یه‌وی له‌سه‌ر ئه‌و مادده‌یه قسه بکات؟ زۆر سوپاس، کهس نییه، ئیستا ده‌چینه مادده‌ی (20)

له فهرعی پینج، فهرموو. لیژنه‌ی کاروباری کۆمه‌لایه‌تی.

بهریز تارا تحسین ئه‌سه‌دی:

بهریز سه‌ۆکی پهرلهمان.

الفرح الخامس

حق المعاق في الرعاية والخدمات الصحية

المادة (20):

تتكفل الحكومة ضمان حصول المعاق على الخدمات الصحية مجاناً وتقديم التسهيلات اللازمة له اذا ما تطلبت حالته الصحية معالجته خارج الاقليم.

بهریز سهرۆکی پهرلهمان:

لیژنه‌ی هاوبه‌ش رئی‌تان.

بهریز عونی کمال سعید بهزاز:

بهریز سهرۆکی پهرلهمان

پشتگیر مادده‌که ده‌که‌ین وهکو نه‌وه‌ی له پرۆژه‌که هاتوو.

بهریز سهرۆکی پهرلهمان:

بهریزان، کۆ ده‌یه‌ویت قسه بکات له‌سه‌ر ئه‌و مادده‌یه؟ ئه‌م به‌رپزانه ده‌یان‌ه‌وی موداخله بکه‌ن، ریزداران

(هاوراز خۆشناو، سه‌ویل عوسمان، شلی‌ر محی‌الدین، د. حسن، هاژه سلیمان، عبدالرحمن حسین، دلیر

محمود، لانا احمد، سۆزان شه‌هاب)، که‌سی تر ماوه؟ نییه، فهرموو که‌رم که‌ هاوراز خان.

بهریز هاوراز شیخ احمد:

بهریز سهرۆکی پهرلهمان

سەبارەت بە ماددە (20) لە فەرعى پىنجەم، من قسەم لەسەر تەسەلسول و رىزبەند ماددەگان هەيە، تەبعەن ئەو عىنوانە من پىم باشە بکرىتە مافى گەمئەندام لە خۆپاراستن و خزمەتگوزارى تەندروستى، ئەو لە رووى ناوگەو، لە رووى تەسەلسولەو پىموايە دەبى ئىمە وەکو سىستەمى تەندروستى کارى لەسەر دەگەين، بۆ ئەوئى چاکسازى لە سىستەمى تەندروستىدا بگەين، ماددە (21) بىتە جىگای ماددە (20)، چونکە ماددە (21) باسى خۆپاراستن دەکات، وەقايە، ئەو ئەوئىات بۆ ئەوئىە گە ئىمە وەقايە بەهيز بگەين، جا دوایى بىينه سەر خزمەتگوزارىگەنى تری داو دەرمان، چونکە بەراستى خەلگى ئىمە کىشەى لەگەل داودەرمان هەيە، ئەوئەندەى داو دەرمان بەکار دىنى، بە تەسەلسول، ئەمە خالىک. خالىکى تر، پىم باشە هەموو ئەو سى ماددەيە بکرى بە يەك ماددە، بە برگە رىک بخرىت، نەك سى ماددەى جيا بىت، بکرىتە يەك ماددو بە برگە رىک بخرىت و تەسەلسول و رىزبەنديەگەش بگۆرپت ماددەى (21) بىتە جىگای ماددە (20) ، سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار سيويل عوسمان، فەرموو.

بەريز سيوميل عثمان احمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

سەبارەت بە عىنوانى ماددە (الفرع الخامس،/حق المعاق في الرعاية) ئەو ئەگەر لابدرىت، هاوپرام لەگەل لىژنەى هاوبەش، لەگەل راپۆرتەگەيان، (الرعاية والخدمات الصحية) بەنيسبەت ماددەگانىش (20 و 21 و 22) لەبەر ئەوئى هەر پەيوەندى بە رىعايەو خەدەماتى صحىهه هەيە، ئەگەر بکرىت بە يەك ماددە، هاوپرام لەگەل هاوپراز خان، بکرىت بە يەك، (اولاً، ثانياً، ثالثاً)، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار شلىر محى الدين، فەرموو.

بەريز شلىر محى الدين صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

بەراستى خاوەن پىداويستى تايبەتەگان، يان بابلىين گەسى گەمئەندام، زۆر زۆر پىويستيان بە چاودىرى تەندروستى، بەيارمەتيدانە، بۆ عىلاجى هەندى لە نەخۆشەگانى، ئەگەر لە ناوئەوئى ولات بىت، يان لە دەرئەوئى ولات، بەلام من رچايەگم هەيە لە وەزارەتى تەندروستى، گەوا تەنسىقىكى زۆر باش لەگەل وەزارەتى پەرورەدە بکات، تىمىكى پزىشكى هەبىت سەردانى قوتابخانەگان بکات، هەرچەندە هەيە ئەو تىمە، بەلام بەراستى کارەگەى لاوازەو کاراتر بکرىت بۆ سەردانى قوتابخانەگان، چونکە مندالى تالاسىميا هەيە، هىمۆفلىيا هەيە لەناو ئەو قوتابخانانەدا، پىويستى بەچاودىرىيەگى تەندروستى و جارى واش هەيە پىويستى بە فرىاکەوتن هەيە، چونکە لەو قوتابخانانەدا بە بەردەوامى دکتۆر نىيە، يان معاون توبى

بتوانیت هەندى شتى فرياکەوتن ھەيە بۆ ئەو مندالانە بکات، زۆر جار ئەو مندالانە دەبوورینەو، نازانن ئەو بەرپۆەبەرى قوتابخانەيە، يان ئەو مامۆستايە نازانیت چى لى بکات، لیڤرەدا پېويستە لە وەزارەتى تەندروستى ھەندیک راپھینان بە ئەوانە بکریت، ھەندى شتيان فير بکریت لەو حالەتە لەناکاوانەدا چى بکەن لەگەل ئەو مندالانەدا، دەرمان وئەدەوات و ژوورى تايبەت ھەبیت لە قوتابخانەکاندا، لە وەزارەتى تەندروستى ھەو تەمويل بکریت، بەو مەوادانەى کە ئەو مندالە نەخۆشانە پېويستیانە، زۆر سوپاس.

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، دکتۆر حسن، فەرموو.

بەرپۆ حسن محمد سورە:

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان.

منیش ھاوپام لەگەل رەئىيەكەى ھاوپاز خان، ماددەى (20) باسى خەدەماتى عيلاجى دەكات، (21) ويقائىيە، (22) تەئھىلى توييە، بۆيە دەبیت تەسەلسولەكە بەم شيوەيە بىت، (20، 21، 22) بەو شيوەيە بکریت. بەنيسبەت ماددەى (20) ماددەيەكى دەستووريە، خەدەماتى صحى بەنيسبەتى ئەو جيلە، بەنيسبەت ئەو شەريجەيە زەمانەتى صحى 100% دەبیت، بۆيە ئەگەر بەو شيوەيە بەو صياغەى ئىستا بىت، پيشيلى دەستوور دەکریت، بۆيە دەبیت بلتين (تكفل الحكومة ضمان حصول المعاق على الخدمات الصحية الجسدية والنفسية المستمرة مجاناً داخل وخارج الاقليم)، ئەك تەسھيلاتيان بۆ بکریت بۆ خارج، دەبیت داخل و خارج بىت، ھەموو خەدەماتەكەى مەجانى بىت، سوپاس.

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رپزدار ھاژە سلیمان، فەرموو.

بەرپۆ ھاژە سلیمان مصطفى:

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان.

منیش لەگەل ئەو راپەدام کە ھەريەك لە ماددەى (20 و 21 و 22) بکریت بەيەك ماددەو، بکریت بە سى برگە، بەلام دەربارەى ماددەى (20) (تكفل الحكومة ضمان حصول المعاق على الخدمات الصحية مجاناً)، ئەو تەنھا حكومت مولزەمە بەوہى كە لە نەخۆشخانەى گشتى تەكليفي ئەو حەقە بکات، بەلام ئەگەر ھاو يەكئە لەو كەمئەندامانە پېويستى بە نەشتەرگەريەك ھەبوو، يان لە نەخۆشخانەيەكى خاص لە ھەريمى كوردستان پېويستى بەوہ بوو موعالەجە بکریت، ئەو كاتە حكومت موكلەف نابىت بەپيى ئە ماددەى كە ھاوہو، بۆيە پېويست دەكات كە حكومت موكلەف بکریت بەوہى كە ئەو موعالەجەيەى پېويستى پيپەتى لە نەخۆشخانە تايبەتەكانيش تەكليف بکات، سوپاس.

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرپۆ عبدالرحمن حسين، فەرموو.

بەرپۆ عبدالرحمن حسين اباكر:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

مىنىش ھەروھە ھاوپرەم لەگەل ھاوپرەم، كەوا ئەو سى ماددەيە بىكرىت بە يەك ماددە، چونكە ھەمووى ھەر خزمەتگوزارىيەو پىداويستى توبىيە، بىكرىت بەيەك ماددە باشترە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار دلير محمود، فەرموو.

بەرپىز محمد دلير محمود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

مىنىش ھاوپرەم كە ھەر سى ماددەكە بىكرىت بە يەك ماددە، بەلام بىيىت بە سى برگە، بەلام ئالوگور لەنيوان ماددەى (20 و 21 و 22) بىكرىت لە برگەكانيدا كە دەكرىت بە برگە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار لانا احمد، فەرموو.

بەرپىز لانا احمد چەلەبى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

قسەكانەم كرەن، مىنىش لەگەل ئەو رەئىيەدا بووم، كە ماددەى (20 و 21 و 22) بىكرىت بە يەك ماددە، چونكە ھەمووى خەدەماتى توبىيە كە پىشكەش دەكرىت بۇ كەمئەندامان، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار سۆزان شەباب، فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەباب نورى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من پشتگىرى لەپراى خاتوو ھاژە دەكەم، ئىمە كىشەمان لە نەخۇشخانە حكومىيەكان نىيە، چونكە زۆر حالەت ھەيە لە نەخۇشخانە حكومىيەكە چارەسەر ناكىرىت، رەوانەى دەكەن بۇ نەخۇشخانە تايبەت، ئەى ئەو كاتە ئەو كەسە كەمئەندامە كى دەتوانىت ئەو برە پارە زۆرەى كە ئىستا لە خەستەخانە تايبەتەكاندا وەردەگىرىت چۆن بۆى دابىن دەكرىت؟ بۆيە ئەگەر ئىمە باس لەو بەكەين (تتكفل الحكومة ضمان حصول المعاق على الخدمات الصحية مجاناً في كل من المستشفيات العامة والخاصة وتقديم التسهيلات اللازمة له اذا تطلبت حالته الصحية معالجته خارج الاقليم)، خۇشمان زۆر زۆر باش دەزانين، من دوو سال لەمەو پىش بەھوى ناسياو پىتيەو كەسىكى كەمئەندام بە ھەزار حال فيزەمان بۇ وەرگرت بروات بۇ نەمسا، فيزەكەش كە وەرگىرا نەيانھىشت مورافق لەگەلدا بچىت، كە نەيانھىشت مورافقى لەگەلدا بىت، من سوپاسى نوپنەرانى ئەو كاتە دەكەم كە لەوى بوون ھى حكومەتى ھەرىمى كوردستان، توانيان بەھەددى ئەوھى كە دەتوانن يارمەتى بەدن، بەلام ئەو ماناى ئەو نىيە ھەموو كاتەكە لەگەلدا بوو بىتن، حالەتتىكى زۆر زۆر ناخۇش بوو بۇ ئەو، بۆيە من لىرەدا داوا دەكەم، ئەگەر ھاتو ئەو كەسە نىردرايە دەرەو دەبىت حىسابى

ئەو بەكەين لە تەعلیماتەگە ئەلئیم، ئەگەر لەناو یاساکەشدا تەسبیت نەكەین، لەناو تەعلیماتەگەدا مورافقیکی لەگەلدا بیټ، چونکە کەس نابیټ لەوئ ئاگاداری بیټ، تۆ بەرەلای دەكەیت ئەیخەیتە دەست قەدەرەو، بۆیە بەرەستی ئەمە زۆر زۆر گرنگە، ئیمە بەشپۆزیک وای لئ بەكەین کە زەمانی ئەو بەكەین ئەو کەسە وئیحتیاجی ئەو نەبیټ خەلک و خزم و کەسوکارو دراوسی و تەلەفزیونەکان بانگەوازی بۆ بەكەن تا پارەى بۆ کۆبکریټەو عیلاج بکریټ، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، جەنابی وەزیر، فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نەجیب/ وەزیری کاروکاروباری کۆمەلایەتی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لیرە هەندیك لە بەرپزان باسی ئەو هیان کردوو، کە ئەو نەخۆشخانانەى لە کەرتى تایبەتیش هەبیټ، بەلام كئ تەكالیفی ئەو هەلەدەگریټ، ئەگەر وەزارەتى تەندروستیە دەبیټ وەزارەت لە ئیستاو تەخصیصات نامادە بکات، لە بودجەى 2012، یاخود دەکریټ ئەمە بخریټە سەر ئەو سندوووقەى کە پیشتر لە ماددەکانى تردا باسما کرد، بەلام وەکو مورافیق ئەو هیان، دیارە لەسەر سندوووقەکە وەستاو، چەندیك تەرخان دەکریټ بۆ ئەو سندوووقە تا هاوکاری ئەم کەمئەندامانە بکات؟ جا بۆیە لیرە لەم ماددەیه تۆزیک دەبیټ تەوزیجى زیاترى بدریټ و تەحیدى ئەو جیەتە بکات، کە کەمئەندامەکە دەنیریټ بۆ ئەو نەخۆشخانانە، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئیوێ بەرپز، گفتوگۆ لەسەر ماددەى (20) تەواو، ئیستا دەچینە سەر ماددەى (21)، لیژنەى کارووباری کۆمەلایەتی فەرموو.

بەرپز تارا تحسین ئەسەدى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (21):

تعمل الحكومة على تقديم الخدمات الوقائية والعلاجية وتطوير خدمات الكشف المبكر والتي تهدف الى تقليل نسبة الاعاقة في المجتمع.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەى هاوبەش تکیە پەئیتان.

بەرپز عونى کمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەى هاوبەش پشتگیری لە ماددەکە دەکات وەکو ئەوێ کە لە پرۆژەى حکومەتدا هاتوو، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەپېزان، كى دەپھەوئەت لەسەر ماددەى (21) قسە بىكات؟ ناوتان دەنوسم، ئەم بەپېزانە دەپھەوئەت قسە بىكەن، رېزداران (سۆزان شەھاب، ئەفەين عومەر، دىكتور حەسەن، شەلەير مەجى الدەين، تارا ئەسەدەى)، كەسى تر ھەپھە؟ نەپھە، سۆزان خان، فەرموو.

بەپېز سۆزان شەھاب نوری:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپېزان ئەندامانى پەرلەمان.

تەبەئەن ئەمەى كە باسكراو، ئەمە خەونىكە ئەگەر بېتەدى، بەلام ئەمە بە (تەمەل الحەكۇمە) ناكرىت، ئەمە دەپېت مەركەزىكى تەبەت ھەبېت، بۇ (الكشف المبكر عن الاعاقات) تەكنەلۇجىيە كەشەف موبەكىرى ئىعاقەت چەپ؟ كاتى كە ژن دووگىيان دەپېت، ئەگەر ھاتو لە تەئرىخى خەزانەكەيدا ئىعاقەى مۆتەوارس ھەبوو، ئەو لە ئاوى سكى دایكەكە وەردەگرن، كېشەكە لېرەدا ئەوھەپھە ئەو دایك و باوكە دەكەونە ھالەتەكەو كە پېش وەخت دەزانن ئەو مندالەى كە دەپانېت، مندالەى كە مەندەم دەپېت، لېرەدا دەپېت بېرپار بەدن، ھەتا ئىستا لە ئەوروپا ئەو مەسەلەپە يەكلا نەبۇتەو، چونكە لەوئىش لەبار بەردنى مندال مەنوعە لە ھەندى و لاتدا، ھەتا ئىستا داواى ھەقى ئەو دەكرېت كە مندال لەبار بېرېت، بەھۇى ھەندى زەوابتەو نەكرەو، بەلام ئەمە بوونى گرنەك، بۇ ئەوھى تۇ ھىساب بۇ ئەو بەكەپت كە ئەو مندالەى كە لە دایك دەپېت، ئەگەر ھەرچى جۆرە كە مەندەمەپەكى ھەبېت، دەپېت پېش وەخت ئەو ئىجزارات و پىداوئىستانەى كە ھەپھە بۇى نامادە بكرېت، بەلام ئەگەر ئىمە پىمان و ابېت بەو كەشەف پېش وەختە كەمى دەكەپنەو، پەئنى لەباربەردنى مندال و روھ كوشتنەكە، كە ئىمە پىمواپە كەسمان لەگەل ئەوھە نەين، بۇپە ئەبېت زۆر بەباشى ئەمە ماددەپە كە دانرا بېر لەو بەكرېتەو، ماناى ئەو نەپھە كەشەف پېش وەخت پەئنى ئەو بەزاندېت ئەو موعاقەو تەواو، نەخېر، ھالەتەكە دەپەمە دروست دەكات لەنەپوان نەفسى مالاكەو ئەو بەشەرە بچوووكەى كە ھىشتا تازە لە گەشەسەندەپە، بۇپە دەپېت زۆر بەوردى ناگادارى ئەو ماددەپە بېن، زۆر سوپاس.

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار ئەفەين عومەر، فەرموو.

بەپېز ئەفەين عومەر:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن پىشتەگىرى رەئىپەكەى سۆزان خان دەكەم، كەوا لېرەدا ئەم ھالەتە كە ھالەتەكەى زۆر گرنەك، بەپراستى زۆر گرنەك، ئەگەر ئىمە بمانەوئەت لە كوردستاندا كار بىكەين، شتەپكەمان ھەبېت بەناوى مەركەزەپكەو، سەنئەتەپكەمان ھەبېت، كە خۇى بەمەسئوول بەزانىت، نەك بەم مۆتەلەفەپەى كەدامان ناو دەلەپىن ھەكۆمەت پىى ھەلەبەستەت، ھەكۆمەت وەزارەتى تەندروستى پىى ھەستەت، پاخود چ لایەنەكەى ترە، پان لېژنەپەك تەشكەل دەكرېت، ئەو چۆنە، بەلام ئىمە ئەگەر تەشەپسى بىكەين مەركەزەپكە ھەبېت لە ھەرپەمى

كوردستان ھەئىستىت بە كەشىفى پېش وەخت وئەو عىلاجانە، ياخود ئەو جۆرە فەحصانە بىكات، بەراستى ئەو ەشتىكى گىرنگە، چۈنگە ھەموومان دەزانىن ئەو جۆرە فەحصانە شتىكى ئاسان نىيە، ھەم تەكلىفەى زۆرە، ھەم فحوصاتىكى زۆر دەقىق و گىرنگە، بۆيە بۇ ئەم حالەتە منىش پىشتىگىرى رەئىيەكەى سۆزان خان دەكەم، كەوا مەركەزىكى توبى چاك ھەبىت، نەك تەنانەت بۇ ئىرە، بەلگو بۇ تەحدىد كىردى دەرجەى عەجىزىش لەو كەمئەندامە، ھەر دىسان لەناو ئەم مەركەزە توبىيەدا ئەو ەش ھەبىت، ئەو ھەئىستىت بە دىارى كىردى عەجىزى كەمئەندامەكە، سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار دىكتور ەسن، فەرموو.

بەرىز ەسن مەمەد سۇرە:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لېرە لە ماددەى (21) عىلاجى دووبارە بۇتەو، لە ماددەى (20) موعالەجە كرا، باسما كىرد كە حكومەت زەمانى حقوقى عىلاج دەكات لە داخل و خارج، لە نەخۇشخانەى گىشتى و تايبەتى، لېرە باسى خەدەماتى وىقائىيە، خەدەماتى وىقائى لە دوو مەرحەلە دەكرىت، مەرحەلەيەكەى پېش ئەو ەى ئەم مىدالە دەروست بىت، ھەتا لە كاتى زەواجەكە تۇ دەتوانى تەداخولات بىكەىت، لەگەل ئىرشاداتى وىراسى وىقائى، ئەمە يەككىيانەو، تەتوبىرى خەدەماتى كەشىفى مومكىن بزەبت ئەمە حالەتېكە زۆر موھىمەو، پېوىستە لە كوردستان ئەنجام بدىرېت، شەرت نىيە ھەمووى بە لەباربىردن كۆتايى پى بىت، بەلگو دەلئىن (ادخال التحسىنات الازمة تەهدف الى تىليل نسبة الاعافة فى المجمع)، سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار شلېر مەى الدىن، فەرموو.

بەرىز شلېر مەى الدىن صالح:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەيە، بەراستى كەشىفى پېش وەخت زۆر زۆر گىرنگە، لە ھەموو ولاتانى دنياو ولاتانى عەرەبىش لە ولاتە شەرقىيەكان ھەيە، تەنھا لېرە لە عىراق نىيە، ھەرچەندە تەشخىصى مىداللى مەو ەق زۆر زۆر زەحمەتە، پېوىستى بە نەخۇشخانەيەكى تايبەت ھەيە، پېوىستى بە ئالات و ئەدەوات و پىسپۇرو دىكتورى تايبەت ھەيە، بەلام دىسان ھەر زۆر گىرنگە كە مىدالەكە تەشخىصى كرا ئەو لەسكى دايكىدا كەمئەندامە، تەبەن دەبىت ئەو مىدالە تەسجىل بىكرىت بىتاقەى بۇ دەكرىت، بۇ ئەو ەى داخلى بەرنامەى تەدەخولى پېش وەختى بىكرىت، تەدەخولى موبەكىر زۆر زۆر گىرنگە، ئەو مىدالە تەئھىل كىردنە، تەئھىلى

موبه گيره، ئىستا ووزارەتى پەروەردە دەستى پىكر دوو، سەنتەرى پەروەردى پىش وەختى ھەيە، ئەو مندالانى كە تەمەنيان لە يەك سال كەمترە، يان ھىشتا نەگەيشتۆتە ئەوھى كە لە داىك بوو بىت و بىتە ئەوئ، بەلام مندالى تەمەن يەك سالى دىتە ئەوئ تا چوار سالى، تا تەمەنى باخچەى ساوايان، لەگەل داىكەكەى دەبىت، ھەندئ راھىنان ھەيە فىرى ئەو داىكە دەكرىت، چۆن تەعامول لەگەل ئەو مندالەدا بكات، چونكە ھەندئ مندال كە دەبىت گەشەكردنى زۆر زۆر كزو لاوازە، دەست وقاچى ناتوانىت بچولئىتەو، تەمەنى كەمتر، نەزەرى نىيە، ئەوانە ھەمووى بە راھىنان داىكەكە فىر دەكرىت چۆن تەعامولى لەگەل بكرىت، زۆر فەرق دەكات ئەو مندالە بارى داىكەكەش لەتەعامول كەمتر دەبىت، لەگەل ئەو مندالە فىرى زۆر شت دەبىت، تەدەخولى موبەكىرو تەشخىسى موبەكىر زۆر گرنگە، محاولە بكرىت ئەو بەكەمجار نەخوشخانەكەى بۆ دابىن بكرىت، ئەگەر بەشۆوھەكى ئاسايش بىت، بەلام زۆر زۆر باشە، بەلام تەدەخولە پىش وەختەكە زۆر زۆر گرنگترە، كەوا ئەو بەرنامەجە پەرى پى بدرىت، راستە لە ووزارەتى پەروەردە ھەيە، بەس كەس تى ناكات و پشتگىرى نىيە، ھىچ مىزانىيەكى نىيە، تا ئىستا ھىچ كەس پشتگىرى ئەو بەرنامەيە ناكات، سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پىزدار تارا ئەسەدى، فەرموو.

بەريز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

لېرەدا ئەو ئىزافە دەكەم كە دەلئىت (تعمل الحكومة على فتح المراكز الخاصة للكشف المبكر وفتح قسم الارشاد الاسري والبرامج التعليمية والعلاجية)، بەريزان، لېرەدا كە باسى كەشى پىش وەخت دەكەين، كە خىزانەكان وا تەوعىيە بكرىت، ئەو مەركەزانە ئەگەر بكرىتەو، يەكەم شت بزەن ئەو ھۆشيارىيەيان لا ھەبىت، كە پىش ئەوھى لە داىك بىت كەمئەندامەكە، ئىنجا ئىمە بىين قانون و عىلاج و ئاگا لى بوونيان بۆ بكەين، با نەيەتە سەر دنيا، ئەوھش رىگاگەى زۆر ئاسانە بەو ھۆشياركردنەوھە كەمەرجىكى گەورەيەو لە ياساى بارى كەسىش عىلاج كراو، كە لە زەواجى ھەردوو كەس لېرەدا كەشى خوین زۆر گرنگە بۆ ئەو داىك و باوكانە، بۆ گونجاندن و نەگونجاندن، داوى ئەو بە مۆتابەعە كەم ئەزانن كە ئەو مندالەى دەبىت كەمئەندامە، يان نا.

دووھم/ ئىشى مەركەزەكە لەوھدايە، ئەگەر نەيانزانى كە ئەو كەمئەندامەو ھاتە سەر دنيا، ئىنجا بەرنامەى تايبەتەش ھەبىت لەو مەركەزەدا، بۆ ئەو زۆر زۆر گرنگە كە بايەخى پى بدرىت، لە ئىمارات لە ولاتى شارىقە، بەتايبەتى بەراستى مەركەزى زۆر چاك بۆ ئەمانە كراوتەو، كە ئەزانن چۆن وا لە خەلكى دەكەن ئەو كەسانەى كە كەمئەندامەن كەمتر بىنە سەر دنيا، من لەرۆزى 12/3 رۆزى كەمئەندامەن بەراستى بلیم زیاد لە 10 ھالەت ھاتنە پىش بۆمان كەسەردانىمان كەم زۆر كەس ھەبوون داواى زیاد كەم پەريان دەكرد بۆ عىلاجى مندالە كەمئەندامەكەيان، لە يەككىيانم پرسى براى بەريز خىزانەكەت

چى تۆيە، ھەموويان وتيان ھىچ عەيىبى نىيە، يان كورە پوورمە، يان كچە پوورمە، من كورە پوورى ئەوم، يەئنى واتە ئەو عەيب نەبوونە ھىچى تيا نىيە، كۆمەلگاگەمان پېويستى بەو ھەيە كە ئەو مەراکيزانە ھەبىت، تاكو بزائن خرمى زۆر نزيك لە سىيەم جيل كەمئەندام كە ھەيە لەناوياندا دروست دەبىت، ئەمەش ئىشى ئەو مەركەزەيە كە بەرنامەى تەوعىە لەگەل لايەنى ئەوقاف و تەندروستى وراگەياندن كە ھەموويان ئىشەكانى خويان چر بكنەو ھە لە مەراکيزى پىش وەخت رى گرتن لە بوونى موعاق لە ناو كوردستاندا بەھيوين كە ئەمە بەزووترين كات لەم برگەيەدا دەست نيشان بكرىت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار جەنابى وەزير، فەرموو.

بەرپز د. ئاسۆس نەجيب/ وەزيرى كاروکاروبارى كۆمەلایەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگيرى لە ناوەرۆكى ماددەكە دەكەم، ئەگەر پەرلەمانى بەرپز بوار بەدات من دەتوانم زانيارى زياتر، يان روونکردنەو پېويست سەبارەت بەو شىوازی چارەسەرەيە وەرگرم لەو مەزەرەتى تەندروستى و، سەبارەت بە مەركەزى تەشخىصى ئىمە لە وەزارەت پلانمان ھەيە، بەدواى كارمەندو پىسپۆر دەگەرپىن، ئىستا لەگەل ولاتانى تردا، بۆ ئەو ھى بتوانين ئەو مەركەزە لە ھەريىمى كوردستان بكنەو، تەشخىصى عەوق لە تەمەنىكى مندالىيەو دەست پى دەكات، بۆ ئەو ھى بتوانين كە ئىمە رىگر بين لەو ھى كە كەمئەندام بوونەكەى بەرەو زياتر بجىت، بەلام ھىشتا ھەر پلانەو، ھىشتا جىبەجىمان نەكردوو، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ گشت ئىو ھى بەرپز، گفتوگۆ لەسەر ماددەى (21) تەواو بوو، ئىستا دەچينە ماددەى (22)، لىژنەى كاروکاروبارى كۆمەلایەتى فەرموو.

بەرپز تارا تحسين ياسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (22):

تعمل الحكومة على توفير الاجهزة التأهيلية والتعويضية والادوات الطبية اللازمة وتأمين التكنولوجيا الحديثة لمساعدة المعاقين.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لىژنەى ھاوبەش تىكايە، رەئيتان.

بەرپز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە پشتگىرى لە ماددەكە دەكەين، وەكو ئەوھى لە پرۆژەى حكومەتدا ھاتووه، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، كى دەپھوئەت لەسەر ماددەى (22) قسە بكات؟ ناوتان دەنووسم، ئەم بەرپزانە دەيانەوئەت قسە بكن، ريزداران (خورشيد احمد، دكتور حسن)، كەسى تر ھەيە؟ كاردۆ محمد، كاك خورشيد فەرموو.

بەرپز خورشيد احمد سليم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من ليرە باس لە تەوفير دەكەم، حكومەت و تەوفير ئەمە تووشى ئىشكالىكى رۆتيني دەبين، بەرپەئى من حكومەت ئەو ئاليەتە نىيە ھەموو جار بچيت بۆ ئەو منداڵە ئەو جىھازە بەئىت، بۆ ئەو تريان شتى تر بئىت، ئىمە ليرەدا تووشى ئىشكال دەبين، ھەم وەكو حكومەت ناتوانيت ئەو دامودەزگايەى نىيە تايبەت بەو ئىشەو، ھەم خەلگى پيوستيش زۆر چاوپروان دەكەن، بەرپەئى من زۆر جار ئەو دەبئەتە مايەى ئەو كە ئەو شتانە دەست نەكەون، لەبەر ئەو من ليرە پيشنار دەكەم بەو شيوەى ئىمە صياغەى بکەينەو، بۆ ئەوھى لەو ئىشكالياتە دەربچين، ئىشكاليەتى دابىن كردن بچەينە ئەستوى حكومەت، بئىن (تلتزم الحكومة بتأمين المبالغ اللازمة للمعاق لشرء الاجهزة التأهيلية والتعويضية والادوات الطبية التي يحتاجها المعاق بعد مصادقة اللجنة الطبية المختصة)، بەو شيوەى ئىمە رزگار دەبين لەمەسەلەى رۆتين و حكومەت و دابىن كردن، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار دكتور حسن، فەرموو.

بەرپز حسن محمد سورە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ديسان ئەم ماددەى ماددەى دەستورىيە بەنيسبەت كەمئەندامان، بۆيە چ بەو شيوەى كە تەوفير، يان ئەوھى كە كاك خورشيد باسى كرد، پيوستە دابىن بكرت، من صياغەكە بەم شيوەى دەخوئەنمەو، (تعمل الحكومة على توفير خدمات الرعاية التأهيلية الملائمة وتقديم الاجهزة الفنية التعويضية والتقويمية المساعدة والافتراض السماعي ومتابعة المستجبات والتطورات الطبية في مجال التأهيل)، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار كاردۆ محمد، فەرموو.

بەرپز كاردۆ محمد پيرداو:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە فەرەكاندا، چونكە ھەر تايبەتە بە خزمەتگوزارى تەندروستى، پيموايە ئەو (حق المعاقين) لە ھەمووى لايەين، چونكە ئەو دووبارەيە، ئەم سى ماددەى كە پەيوەندى بە بواری تەندروستىو ھەيە، ئەگەر بتوانين مافەكانيان كە پەيوەندى بە تەندروستىو ھەيە بيكەين بە يەك دەق، ھەمووى تيدا

كۆبەكەينەۋە، پېموايە باشتر دەتوانىن دەقتىكى سادەدو دور لە دووبارە روون بۇ لايەنى تەندروستى خاۋەن پىداۋويستى تايبەتەكان دابىن بىكەين، لە ماددەى (21) (وتأمين التكنولوجيا الحديثة لمساعدة المعاقين). بىكەين بە (وتأمين التكنولوجيا الحديثة لمساعدة المشمولين بأحكام هذا القانون)، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز د. ئاسۇس نەجىب/ۋەزىرى كاروكاروبارى كۆمەلەيەتى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

پشتگىرى لە ناۋەرۋكى ماددەكە دەكەين و، ئەگەر ھەر صياغەيەكى باشتر ھەبىت لە پرۆژەكانى تردا، ئەۋە دەتوانىن ئىستىفادەى لى بىكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىزان، گىتوگۇ لەسەر ماددەى (22) تەۋاۋ بوو، ئىستا دەچىنە سەر ماددەى (23)، لىژنەى كاروبارى كۆمەلەيەتى فەرموو.

بەرپىز تارا تحسىن ياسىن:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

الفرع السادس

حق المعاق في الرياضة والترويح

المادة (23):

تعمل الحكومة على توفير فرص الرياضة والترويح للمعاقين ومساعدتهم لممارسة الرياضات التي تلائمهم، وذلك بملائمة الملاعب والقاعات والمخيمات والنوادي ومرافقها لحالة المعاق، وتزويدها بالادوات والمستلزمات الضرورية.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

لىژنەى ھاۋبەش رەئىتان.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

لىژنەى ھاۋبەش پشتگىرى ماددەكە دەكات ۋەكو ئەۋەى كە خويندرايەۋە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى دەيەۋىت لەسەر ئەم ماددەيە قسە بىكات؟ ئەم بەرپىزانە دەيانەۋىت قسە بىكەن، رىزداران (شىردل تەحسىن، برهان رشيد، دلير محمود) كەسى تر ھەيە؟ تارا ئەسەدى، كاك شىردل فەرموو.

بەرپىز شىردل تحسىن محمد:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

تەبىئىي وەرزش ئىستا لەناو كەمئەندامان زۆر پىشكەوتتووه، بەراستى ئىستا دەوراتى خاسەيان بۇ دەكرىتەوه، دوەلبەن بۇيان دەكرىتەوه، ئىھتىمامىكى كولى دراوه بە كەمئەندامان لەوەرزش، لىرەدا (بملائمة الملاعب والقاعات)، ئىمە چ قاعاتمان، چ مەلاعیبمان بۇ كەمئەندامەكان دەست دەدات، ھەتاكو ئىستا جىگایەك نىبە كە ئەو كەمئەندامانە تىیدا دانىشن، يان كارى وەرزشى تىدا بكەن، ھىچ جىگایەكان نىبە، خۇزگەم بەخۇزگە لەوانەبە ھەندى لە برادەران بىنىبىتەيان وەگو ئاسۇس خان و تارا خان و دكتور بەشىر، كە ئىمە دەچىن سەپرىان دەكەين، بە سەپارەبەك دىن ھەموو كورسىە موتەھەرەكانىان لەسەر سەپارە داناوه، پاشان كارەساتەكە لەوہدایە كە يەك، يەك ھەلىان دەگرن و دەیانبەنە زوورەوه، شوپىنىك نىبە بەسەر بكەون تىیدا، بۇبە من پشتگىرى لە سۇزان خان و دكتورە رۇزان دەكەم، عقوبەبەك دابندىت ھەر بىنايەك، ھەر قاعەبەك، ھەر مەلاعیبىك دروست بكرىت، دەبىت جىگای خاسیان بۇ دروست بكرىت، يەنى سادەترین شت من خۇم بەشدارىم كرد لە پالەوانىبەتەك كە خۇم لەوى بووم، كەمئەندامىك لە يارىزانەكان لە دواى توالىت دەگەرا، توالىتى خاسیان نەبوو، كەوا بەكارى بەينن، بەراستى ئەوہ كارەساتە، دەبىت شوپىنى خاسیان بۇ بكرىتەوه، من لىرەدا لە كۇتايى فەقەرەكەدا كە دەلىت (المستلزمات الضرورية، وانشاء الملاعب الخاصة حسب مواصفات دولية للمعوقين) ئەوہيان بۇ دروست بكرىت، يەنى حكومەت ئىلزام بكرىت كە جىگای تايبەتەيان بۇ دروست بكات، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار برهان رشيد، فەرموو.

بەرپىز برهان رشيد حسن:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دەربارە ماددە (23) من دوو تەھەفوزم ھەبە، يەكەمیان/ لە راپۇرتەكەى لىژنەى ياسايى نامادە گراوه، كەلىمەى (ترويح للمعاقين) لابراره، بەراستى ئەوانە لەگەل حورمەتتىكى زۆرم بۇيان، لەوانەبە ھەندى جار، شعورىك بەنەقص لە داخلى خۇياندا بكەن، بۇبە كەلىمەى (ترويح) من بەگرنكى دەزانم ھەبىت، تا ئەو تەرويحە جىگای بۇ بكرىتەوه لەو راپۇرتەداو، ديسان جارىكى تر ئەوہ تەسبىت بكرىت، لەگەل ئەوہشدا (تعمل الحكومة) كەلىمەى تەملى صىغەبەكى جەوازى ھەبە لە تەفسىردا بە بۇچوونى من، بە تەفسىرى قانونى من بكرىت بە واجب لەسەر حكومەت، (يجب على الحكومة)، خالى ئەخىرم ئەوہبە بەراستى ماددەكانى (23، 24، 25) رەبىتىكى زۆر موتەكامىليان ھەبە، بەراستى شائىبەبەكى ياسايى بكرىن بە سى ماددەى سەربەخۇ، ئەكرىت يەك ماددە بن لەسى فەقەرەدا، ھەر سىبىكى باسى وەرزش و ئەسبابى تەرويحى وەرزشىەكان دەكات، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار دلير محمود، فەرموو.

بەرپىز محمد دلىر محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من لهگهڵ ئەوهدام كه يانهو خيوهتگا و هوڤى وهرزى دهكرپتهوه نهبيت شوپنى كه مئه ندامانى به جيا بكرپتهوه، به لكو يانهى تايبهتى بهخويان بۆ دروست بكرپت و، ههول بدرپت و هوڤ و خيوهتگاى تايبهت بهخويان بۆ دروست بكرپت، لهپال ئەوهشدا لقى پارا ئۆلۆمپيشيان بۆ بكرپتهوه بهپى توانا، به نيسبتهت ماددهى (23 و 24) من واى دهبينم كه ئەم دوو ماددهيه، ماددهى (24) كه دهئيت (پيوسته حكومهت پشتگيرى بهشدارى كردنى كه مئه ندامان بكات له بهرنامهكانى وهرزى نيشتمانى و نيودهولتهتى) ئا ليرهدا لهگهڵ ماددهى (23) دا من به تهواوكهرى يهكتريان دهزانم، لهبهر ئەوه بۆ دهنگدانيش بيت، بۆ ههرشتيكي تر بيت، ئەم دوو ماددهيه من واى به باش دهزانم بكرپت به يهك مادده، بهلام به دوو برگه بيت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پىزدار تارا ئەسهدى، فهرموو.

بەرپىز تارا تحسين ئەسهدى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم خالە بهراستى يهكيكه له تهواوكهرهكانى مافى ئەو كه مئه ندامانه كه ههروهكو له مافهكانى مرؤف ههيه، كه وهرزى كردن شيوهيهكى تايبهت و كارىگهرى خوى ههيه، لهبهر ئەوه من ئيقتراحى ئەوه دهكهم كه ئەوه زياد بكرپت يانهى تايبهت به كه مئه ندامان و لقى پارا ئۆلۆمپى كه پشتگيرى له كاك شيردل و كاك دلىر دهكهم، كه ئەوانيش ههر ئەو خالانهيان دانا، ئەمەى كه له ژير دهستمدايه ئەنجامى (25) رپكخراوه كه ئەوانيش رايان هه مان شت بووه، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جهنابى وهرزى فهرموو.

بەرپىز د. ئاسؤس نهجيب/ وهرزى كاروکاروبارى كۆمهلايهتى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سهبارتهت بهناوهرۆكى ماددهكه پشتگيرى ليدهكەين، بهس ئەوهى كه كاك برهان وتى (تعمل حكومه) ئەوه راسته، (يجب على حكومه)، بهلام ليرهدا داوا دهكەين كه له صياغهكهدا باسى پارا ئۆلۆمپيش بكرپت، كه ئيستا ليژنهيهكى زۆر چالاکن و، بايهخ به وهرزى كه مئه ندامان دهدهن، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بهرپزان، گفتوگو لهسهر ماددهى (23) تهواو بوو، ئيستا دهچينه ماددهى (24) ليژنهى كاروبارى كۆمهلايهتى فهرموون.

بەرپىز تارا تحسين ئەسهدى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (24): على الحكومة دعم مشاركة المعاقين في برامج رياضية وطنية ودولية.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ھاوبەش تىكايە رەئىتان.

بەرپىز عونى كمال سەيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى لە ماددەكە دەكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى لەسەر ماددەى (24) دەپەوئەت قەسە بىكات؟ ناوتان دەنووسم، ئەم بەرپىزانە دەپانەوئەت قەسە

بەن، رىزداران (ناسك توفىق، بەشىر خەلىل، شىردال تەحسىن)، كەسى تر ھەيە؟ ناسك خان فەرموو.

بەرپىز ناسك توفىق عبدالكريم:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دىارە ئەم ماددانە ھەمووى شتى زۆر باشى تىدايە، ئەگەر بىتو لەسەر ئەرزى واقىع جىبەجى بىرئەت،

ھەمووى لە خزمەتى كەمئەنداماندايە، بەلام ئەوھى من مولاھەزەم ھەيە لەسەر ئەم فەقەرەيە، بەراستى

ئەوھەيە لە فەقەرەيە ماددەى (23) دەئەت (فرص رياضية للمعاقين) كەچى لىرەدا دەئەت (دعم مشاركة ذوي

الاحتياجات الخاصة)، بەراستى من داواكارم لىژنە لە كاتى دارشتنەوھىدا يەك موستەلەح بەكار بەيئەن،

يەئەنى وەكو بىلى كەمئەندام شتىكەو خاوەن پىداويستى تايبەت شتىكى ترە، يان ئەوھەتا ھەمووى بىرئەت

بە كەمئەندامان و خاوەن پىداويستى تايبەت، يەئەنى موستەلەحىك بۆ ھەمووى دابىرئەت، ئىنجا ئەمە

ئەگەر بىرئەت بە فەقەرەيە دووھم، يەئەنى ئەو فەقەرەيە يەكەم بىت و ئەمىش ھى دووھم باشترە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دىكتور بەشىر، فەرموو.

بەرپىز د. بشىر خەلىل توفىق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

مىنىش ھاوپام لەگەل ھاوکارم، كە موستەلەحاتەكان يەك بىخىن، يەك موستەلەح بەكار بىت، ئىمە دەزانىن

كە وەرزش ئەگەر بۆ خەلگان بەشىوھەيەكى گشتى شتىكى پىويست و بە سوود بىت، ئەوھ بۆ ئەم چىنە زۆر

زۆر پىويست ترەو شتىكە كە وەكو عىلاج بەكار دىت بۆ ئەم چىنە، بۆيە پىويستە كە زۆر تەشجىعى بەكەين

و زۆر گىرنگى پى بدرئەت، لەم ماددەيەدا (على الحكومة دعم مشاركة ذوي الاحتياجات الخاصة) لەرپىگای پارا

ئۆلۆمپىيەكانەوھە بىت، بەراستى ئەو پارا ئۆلۆمپىيەيە كە ئىستا لە كوردستان ھەيە، وەكو جەنابى وەزىرئەت

ئامازەي پىدا زۆر چالاكن و كارى باشيان كىرەو، بۆيە پىويستە ناوى لە يەك لەو دوو ماددەيەدا بىت، يان

لەم ماددەيە، يان ماددەي پيشتەر ناويان بييت، (في برامج رياضية ووطنية) ئەو (واو)ەي دواى رياضية زياده لابرېت (الوطنية والدولية)، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپز شيردل تەحسين، فەرموو.

بەرپز شيردل تەحسين محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىستا ليرەدا ھاتووہ كە باسى ليژنەي پارا ئۆلۆمپى ليرەدا بكرېت، پارا ئۆلۆمپى ئەوہ فورسەتيك بوو كە لە ماددەي (23) كرا، بەس پارا ئۆلۆمپى ليرەدا جيگاي دييت، چونكە ھيچ كەمئەنداميك ناتوانيت بەشدارى ھيچ موباراتيكي دوھلى و وەتەنى بكات، ئەگەر لە رېگاي پارا ئۆلۆمپىيەوہ نەبيت، ليرە من پيشنيار دەكەم كە بنووسين (على الحكومة دعم اللجنة البار اولمبية في مشاركة البرامج الرياضية والوطنية والدولية)، يەعنى ئەگەر لەرېگاي پارا ئۆلۆمپى نەبيت ناتوانن بەشدارى بكەن، ئىستا ياريزانيكمان ھەيە پالەوانى جيهانيە، ئاسۆس خان دەزانييت و بەخۆشى زۆر دەعمى كردووہ، خەلگى دەۆكە، پالەوانى جيهانە لە بەرزكردنەوہى قورسايى، بەرپگاي پارا ئۆلۆمپى بەشدارى دەكات، ناتوانيت بە تەنھا بەشدارى بكات، بۆيە پيشنيارى من ئەوہيە (على الحكومة دعم اللجنة البار اولمبية في مشاركة البرامج الرياضية والوطنية والدولية)، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزير فەرموو.

بەرپز د. ئاسۆس نەجيب/ وەزيرى كاروکاروبارى كۆمەلايەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەيە، بيگومان من شانازى بە (كۆفان) دەكەم لەبەر ئەوہى لە لايەن پارا ئۆلۆمپىيەوہ ھاتووہو زۆرېش چالاکەو پالەوانىكى جيهانيشە، بەلام ليرەدا ئيمە دەعمەكە دەبيت ديارى بكەين، ئايا بەرنامەكان لە داخلى كوردستانە، يان ئەو كاتانەي كە سەفەر دەكەن، چونكە ديارە سەفەرەكانيش بودجەي پيويستى خۆى ھەيە، ئەمەش ھەر دەبيت بچيتەوہ سەر سندوققەكە، ئەگەر ليرە باس بكرېت، دەبيت باسى ئەوہش بكرېت كە ئەو دەعمە لەكوپوہ وەردەگرن؟ سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپزان، ئىستا گفتوگۆ لەسەر ماددەي (24) تەواو بوو، ئەچينە سەر ماددەي (25) ليژنەي كاروباركارى كۆمەلايەتى فەرموو.

بەرپز تارا تەحسين ياسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (25): يعفى المعاقون من اجور دخولهم الى الاماكن الرياضية والثقافية والترفيهية والاثرية (الحكومية) وخصم نسبة 50% من اجور الدخول الى الاماكن الخاصة.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

ليژنەى ھاوبەش تىكايە رەئىتان.

بەرپۇز عونى كمال سەيد بەزاز:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

ليژنەى ھاوبەش صياغەى ماددەكەى بەم شىۋەىيە كردووه، (يعفى المعاقون من اجور دخولهم الى الاماكن الرياضية والثقافية والترفيهية والاثرية الحكومية)، لەبەر ئەوھى ناتوانين ئىلزامى كەرتى تايبەت بكەين، كە پارە وەرنەگرن لە كاتى چوونە ژوورەوھيان بۇ ئەو جىگايانە، سوپاس.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

بەرپۇزان، كى دەيەويىت لەسەر ماددەى (25) موداخەلە بكات؟ ناوتان دەنووسم، ئەم بەرپۇزانە دەيانەويىت قسە بكەن، رىزداران (سيوھىل عوسمان، تارا ئەسەدى)، كەسى تر ھەيە؟ نىيە، سيوھىل خان فەرموو.

بەرپۇز سيوھىل عثمان احمد:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەنىسبەت ماددەى (25) منىش ھاورام لەگەل راپۇرتى ليژنەى ھاوبەش، كە (يعفى المعاقون من اجور دخولهم الى الاماكن الرياضية والثقافية والترفيهية والاثرية الحكومية)، تەنھا ئەوھندە بىت، ئەمە يەك. دووھ/ ئەگەر ھەر سى ماددەكەش بىكرىتەوھ يەك ماددە (23 و 24 و 25) بەفەقەرە (يەكەم و دووھم و سىيەم)، پىم باشە وابىت، سوپاس.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار تارا ئەسەدى، فەرموو.

بەرپۇز تارا تحسين ئەسەدى:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

وئلا من لەگەل ئەوھدام كە ئەو كەمئەندامە ليروھە بۇ قەلەت بىروات، بەس تەماشاي جىگايەكى ئەسەرى بىكات، بۇ نموونە، كاتىك واى لى بىت لە 50% سى شتىك لىي كەم بكەيتەوھ، ئەگەر ئەو حالەتتىكى وا باش بىت وەكو ھەر مرقىكى ناسايى، من لەگەل ئەوھدام كە بەم شىۋەىيە تەعامولى لەگەل بىكرىت، بەلام ئەگەر تەماشاي بكەين وەكو يارمەتتەك بۇ ئەو كەسانەى كە ھەم تەروىجىكە، كە ئىمە لەگەل تەروىجداين، لەگەل وەرزىش، لەگەل ئەو شتانەداين، كە خۇيانيان بىر بىچىتەوھ لەلايەنى دەروونىەوھ، ئەوئىش بە سەردان كردنى ئەو شوئىنانە، وابزانم ئەگەر خاوەن كارىكىش بىت، ئىمە پىشىلى ناكەين لەلايەنىك، ئەوئىش ھەز ئەكات بەشىكى بۇ خىر بىت، يان بۇ چاكە بىت، ئەم بەشە با بۇ ئەو كەمئەندامانە بىت، زۇر سوپاس.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەپۋىز د. ئاسۇس نەجىب / ۋەزىرى كاروکاروبارى كۆمەلایەتى:

بەپۋىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەيە، ئىمە دويىنى موناقلەشەمان كىردوو، بۇمان دەرکەوت ئىمە لەم كاتەدا ناتوانىن پىرۇژەكانى كەرتى تايبەت، مولزەم بىكەين بەۋەى كە كەمئەندامىك بىرواتە ئەۋى كرىى ئەو يارىيانەى لى ۋەرنەگرىت، ياخود ھەر پىرۇژەيەكى تر بىت، بەلام ئەم ماددەيەى كە دەلىت (يعنى المعاقون)، ئەوانەى كە سەر بە حكومەتن پشتگىرى ئەم ماددەيە دەكەم، زۆرىش پىويستە كە ئيعفا بىكرىن لە ھەر كرىيەك كە لىيان ۋەردەگىرىت، سوپاس.

بەپۋىز سەرۋىكى پەرلەمان:

بەس ئەگەر بەقانون دەر بىكرىت، پىش ئەۋەى ئەو كەرتە تايبەتە بىرىت بە شەخسىك، ئەتواندىرت بلىين كەۋايە ۋ ئەۋىش قىۋى بىكات، بۇ جەماۋەر بىت ئەۋە دەكرىت، ئىستا موناقلەشە لەسەر ماددەى (25) تەۋاۋ بو، بۇ ماددەى (26)، لىزنەى كاروکاروبارى كۆمەلایەتى فەرموو.

بەپۋىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەپۋىز سەرۋىكى پەرلەمان.

الفرع السابع

احكام ضريبية خاصة بالمعاق

المادة (26):

تعفى جميع التجهيزات والمواد التعليمية والطبية و وسائل المساعدة والآلات والأدوات الخاصة بالمعاقين وقطعها و وسائل النقل الفردية والجماعية الخاصة بالمعاقين المستوردة من جميع الرسوم الجمركية والضرائب، على ان تعود منفعة الأعاء لصالح المعاق وان لا تستغل للمتاجرة بها.

بەپۋىز سەرۋىكى پەرلەمان:

لىزنەى ھاۋبەش، فەرموو.

بەپۋىز عونى كمال سەيد بەزاز:

بەپۋىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئىمە لە لىزنەى ھاۋبەش پىشىنارى ئەۋەمان كىردوو ئەم ماددەيە ئىلغا بىكرىت، ھەتا ئىستقلال نەكرىت كەرتى تايبەت ئەم كەسانەى مەۋادو موستەلزەماتى توبى دىنن عەفو نەكرىن لە زەرىبە، بەم مەبەستەى كە موتاجەرە بەم ۋەزە نەكەن، زۆر سوپاس.

بەپۋىز سەرۋىكى پەرلەمان:

بەپېژان، كى دەپەوېت لەسەر ئەم ماددەيە قسە بىكات؟ ناوتان دەنووسم، ئەم بەپېژانە دەيانەوېت قسە بىكەن، رېزداران (كوپستان محمد، بەشىر خەلىل، سىوھىل عوسمان، فازل بەشارەتى، تارا ئەسەدى) كەسى تر ماوھ؟ نىيە، كوپستان خان، فەرموو.

بەپېژ كوپستان محمد عبدالله:

بەپېژ سەرۆكى پەرلەمان.

من لەگەل مانەوې ئەم ماددەيەم، ھەموومان دەزانين كە ئەدەواتى توبى زۆر گرانە لەم ولاتەدا، دەكرىت ئەو باجە رېك بخرىت بەشىوھيەك، كە ئىستىفادەى لى نەكرىت، من نموونەيەك دېنمەوھ، ئىستا ئەوانەى نابىستن، نەشتەرگەريەكيان بۆ دەكرىت جىھازىكيان بۆ دادەندرىت (12) ھەزار دۆلارى تىدەچىت، لەبەر ئەوھى جىھازەكە گرانە، بەلام ئەگەر لەو زەريەيە عەفو بكرىت حەتمەن زۆر كەمترى تى دەچىت لەوھ، كە ئەمە پارەيەكى زۆرە بۆ خەلكى ھەزار، بۆيە ناكرىت لەبەر ئەوھى ئىستىغلال نەكرىت، ئەو ئەركە گرانە بخرىتە سەر خەلكى كەمئەندام، بەس ئەكرىت بەشىوھى تەعليمات لەرپىگاي وەزارەتى داراييەوھ ئەوھ رېك بخرىت كە ئىستىغلال نەكرىت، سوپاس.

بەپېژ سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر راستە دەست خۆش، دكتور بەشىر، فەرموو.

بەپېژ د. بشير خليل توفيق:

بەپېژ سەرۆكى پەرلەمان.

منيش رام ئەوھيە كە ئەو ماددەيە بمىنئىتەوھ، لەبەر ئەوھى يارمەتەيەكى باش بۆ ئەم چين و توپزە دەستەبەر دەكات، بەتايبەتى لە مەسائىلى عىلاجى و لە مەسائىلى نەقلدا، ھەتا جارى وا ھەيە بۆ سەيارەش دەكرىت، كە مواصەفاتی خاصيان بۆ بىت، بۆ ئەوھى لەلایەن خەلكانىكەوھ قۆرخ نەكرىت مىكانىزمىيىكى بۆ دابندرىت بەشىوھيەك كە غەيرى كەمئەندام ئىستىفادەى لى نەكات، زۆر سوپاس.

بەپېژ سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار سىوھىل خان، فەرموو.

بەپېژ سىوھىل عثمان احمد:

بەپېژ سەرۆكى پەرلەمان.

بەنىسبەت ئەو ماددەيە پىم باشە لابرېت، لەبەر چى؟ ئەگەر ئەو تەجھىزاتەو مەوادى توبى حكومەت دەپھىنئىت باجى لەسەر نىيە، ئەگەر رېكخراوى خىرخوازى دەپھىنئىت ھەر باجى لەسەر نىيە، ئەگەر كەسىكى خىرخوازە بۆ خۆى نامادەيە بېھىنئىت با عەفو بكرىت لە باجەكەى، بەلام جارى وا ھەيە بازگانىك دەپھىنئىت لەوانەيە لەوئى بە 20 دۆلار يان 30 دۆلار بىكرىت، كەچى لىرە بە 100 دۆلار دەيدات بەخەلكەكە، مادام بۆ بازارى ئازادە، مادام بۆ فروشتن دەپھىنئىت، با باجى لەسەر بىت، بەلام ئەگەر بۆ خىرو خىراتە دابەشى دەكات و پارە لە كەس وەرنانگرىت، ئەو كاتە دەتوانىت ئىعفا بكرىت لە باجەكەى،

تاكو بازارگانەكە ئىستىفادەى لى نەكات، ئەگەر بۇ بارزگانى كردنە ئەوۋە حەقە باجى لى وەربگىرئىت، چونكە ئەو كەسەى كە دەپنئىت كەسىكى معەوہق نىيە، بەلكو كەسىكى ئاسايىە، بازارگانە، دەولئەمەندە، بۇ ئىعفا بىكرئىت لە رسوم و گومرگ، سوپاس.

بەپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پزدار فازل بەشارەتى، فەرموو.

بەپز فاضل محمد قادر(بەشارەتى):

بەپز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەرچەند لە ماددەى 25 و 26 يەك مەفھوم ھاتوو، ھەر باسى لىبووردن دەكات بۇ كەمئەندام، بە پرۆاى من ئەو پىداوئىستيانەى كە باسى ھەلگرتنى باج ئەكات بۇ كەمئەندام، من رەئىم وایە ئەوۋە بخرئىتە ئەستۆى وەزارەتى تەندروستى كە ئەو، ئەو پىداوئىستيانە بۇ كەمئەندامان بەپنئىت، ئەگەر لىرەدا مەبەست ئەوۋە بئىت كەمئەندام سوودىك وەربگىرئىت، بە پرۆاى من ئەو ھەلگرتنى باجە لەسەر كەمئەندام واى لىبىكرئىت، ئەگەر كەمئەندامىك وىستى لە پىناوى كەمئەندامى خۇيدا سوودىك وەربگىرئىت لە كارى بازارگانىدا ئەو ھەلگرتنى باجە بکەوئىتە سەر ئەو كارى بازارگانىەى كە كەمئەندامىك بىەوئىت بۇ خۇى بىكات، تا سوودىكى زىاتر بە دەست بەپنئىت، چونكە زۇر كەمئەندام ھەيە كەسابەت ئەكات، من پىشنىار دەكەم ھىنانى پىداوئىستىەكان بۇى بکەوئىتە ئەستۆى وەزارەتى تەندروستى، يان پەرورەدەو خوئىندنى بالآ، چونكە ئەو خالآنەى تىدايە، ھەلگرتنى باجەكە لە بوارى كەسابەتى كەمئەندامدا بەكار بەپنئىرئىت، نەك لەوہدا، زۇر سوپاس.

بەپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پزدار تارا ئەسەدى، فەرموو.

بەپز تارا تحسین ئەسەدى:

بەپز سەرۆكى پەرلەمان.

منىش پشتگىرى خۇم لە كاك فازل دەكەم، ھەر ھەمان فكرەم ھەبوو، زىاتر وەزارەتى تەندروستى بەمە ھەلئبستئىت، بەشەكەى وەزارەتى كارىش ھەر مەوجود بئىت و زىاد بىكرئىت، بەلام ئەگەر لآبردنى باج ھەر خۇى ئەگەر كورسىەكى معەوہق بەپنئىت ئەو تاجرە، نازانم ئەيدا ت بەكى؟ ئايا دەيدات بە ساغ؟ ھەر ھەموو كاتىك ئەوہى كە ئەيكات ئىشەكەى بۇ خزمەت كردنە، ئەمەش بۇ ھەر شتىك كە ئىمە دەپلئىن بە موتاجەرە كردن، يان شتىك كە رىگای لى بگرىن، لە ئىشىكى زۇر باش، خەلك ھەيە ئەوہندە پارەى ھەيە برۆاتان ھەبئىت ئەندامانى بەپز، داوامان لى دەكرئىت كە ئىمە چۆن بتوانىن لە دەرەوہى ولاتەوہ شتان بۇ بنئىرىن، خەلكى كەسىن، ئەوہى كە بە تاكە كەسىك زۇرجار دەيكات، من قەت لەگەل ئەوہدا نىم فازانجىك بىكرئىت بەشىوہىەكى فاحش بۇ شتىك كە ناخۇش بئىت، بەلام ئەم شتە شتىكى باشە، ئەگەر موتاجەرەكە بۇ خزمەتى كەمئەندام بئىت با ئەمە مەوجود بئىت بۇ ئەو كەسە خىرخوزانەى تاك، تاك ئىش دەكەن بەلام بەخۇى باجى لەسەر نىيە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر رېئىت؟ فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپەتى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەكرى ساياغى ماددەكە بەو شىۋەيە بى، كە لە باج و گومرگ ئەو كەلوپەلانە ئىعفا بىكرىن، كە بۇ بەكارهينانى تايبەتتە و كەمئەندامە بىت، واتا بەكارهينانەكەى سنووردار بىكرى بە كەمئەندامەكە خۇى، ئەو كاتە دەكرى يارمەتى بدرى لەلايەن ۋەزارەتى داراييەۋەو بە ئىعفا كىردنى لەو باج و رسوماتانە، بەلام فراوانتر بىت، ئەو ديارە ساختەيى تيا دەكرى، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، لەسەر ئەو ماددەيەش گىفتوگۆ تەۋاۋ بوو، ئىستا دەچىنە سەر ماددەى (27) لىژنەى كاروبار فەرموو.

بەرپىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (27):

يتم انشاء صندوق لرعاية وتأهيل الاشخاص المعاقين ودعم المشاريع الخاصة بهم وبإشراف الوزارة وينظم ذلك بنظام.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

لىژنەى ھاۋبەش رەئىتان؟ كاك عونى فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سەيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە لە راپۇرتى لىژنەى ھاۋبەش پىشنىارمان كىردوۋە ئەو ماددەيە ئىلغا بىكرىت، لەبەر ئەۋەى گواستراۋتەۋەو بۇتە بىرگەيەك لە ماددەى پىنچەمى ياساكەدا، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى دەيەۋى لەسەر ماددەى (27) مداخەلە بىكات؟ كەس نىيە، زۇر سوپاس، بۇ ماددەى (28) لە فەسلى چوار لىژنەى كاروبار فەرموو.

بەرپىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

الفصل الرابع

احكام عقابيه

المادة 28:

مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد ينص عليها قانون العقوبات أو أي قانون آخر يعاقب بغرامة لاتزيد عن (500,000) خمسمائة الف دينار كل شخص يرفض دون عذر مقبول تشغيل المعاق الذي ترشحه الجهة المختصة للعمل لديه وفقا لاحكام هذا القانون مع عدم الاخلال بحق المعاق مراجعة المحاكم المختصة للمطالبة بالتعويض.

بهريز سهرۆكى پەرلهمان:

ليژنهى هاوبهش فهرموو.

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهرۆكى پەرلهمان.

له راپۆرتى ليژنهى هاوبهش پيشنيار كراوه كهوا ئهو ماددهيه ئيلغا بكري، له بهر ئه وهى سياغه كهى به وهزعهك هاتوو، كه ئيستا دهخويئمه وه (مع عدم الاخلال باية عقوبة اشد ينص عليها قانون العقوبات أو أي قانون آخر يعاقب بغرامة لا تزيد عن (500,000) خمسمائة الف دينار كل شخص يرفض دون عذر مقبول تشغيل المعاق الذي ترشحه الجهة المختصة للعمل لديه وفقا لاحكام هذا القانون).

واتا كهرتى تايبهت مه بهسته لي ره (وكل شخص) ناتوانى ئيلزامى كه سان بكهى به به كارهيئانى موعاق لهو شويئنهى كه خوئى به نياز نيبه به كارى بهيئى، واته چۆن عقوبهى له سهر دابنيين؟ زۆر سوپاس.

بهريز سهرۆكى پەرلهمان:

بهريزان، كئ دهيهوئى له سهر ماددهى (28) موداخه له بكات؟ تهنه ا يهك كهس، كوئستان خان فهرموو.

بهريز كوئستان محمد عبدالله:

بهريز سهرۆكى پەرلهمان.

راسته ئه مه شامله وهك ئه وهى كاك عهونى باسى كرد، بهس دهكرئى به سياغه يهكى ديكه، چونكه هه ندى جار كه مئه ندام به كار دههيندرين بو هه ندى كار به داخه وه هه ندى جار عهفو سواليان پئى دهكرئى، يه عنى دهكرئى ئه مه عقوبه يهكى له سهر دابندرئى، نهك بهم شيوه شموليه، به شيوه يهكى ته سكرت كه ئه وه عقوبه يهكى له سهر بئى و، سوپاس.

بهريز سهرۆكى پەرلهمان:

جهنابى وهزير؟ فهرموو.

بهريز ئاسؤس نجيب/ وهزيرى كارو كاروبارى كوومه لايهتى:

بهريز سهرۆكى پەرلهمان.

له وانه يه له م كاته ئيمه نه توانين ئهو مادده يه بهو شيوه يه جئى به جئى بكهين، له بهر ئه وهى ئيستا خو مان كي شه مان له گه ل پرؤژه كانى كهرتى تايبهت هه يه، سه بارهت به كار پيكردى، يا خود فورسه ي ته شغيلي بو

كړيکارى خوځمالي خوځمان، که له یاساگانیشدا هاتوو، دهبینین ههموو خاوهن پروژدهیهک ریژهیهکی دیاری کراو له کړيکارى خوځمالي بخته سهر کار، بهلام نيمه کيشهمان ههیه لهگهال نهو پروژانه، دیاره نیمه دهوانین له کاتیکدا که له یاسای کاردا بتوانین جی بهجی بکهین، بهلام له پروژدهیه، لهوانهیه بوځمان نهکریت، سوپاس.

بهريز سهرؤکی پهرلهمان:

بهريزان، موناقهشه لهسهر ماددهی (28)یش تهواو، دهچینه سهر ماددهی (29)، لیژنهى کاروبارى کومه لایهتی فهرموو.

بهريز تارا تحسین نهسهدهی:

بهريز سهرؤکی پهرلهمان.

المادة (29):

يعاقب بالحبس مدة لاتزيد على (3) ثلاثة اشهر وبغرامة لا تتجاوز (250,000) مئتان وخمسون الف دينار أو باحدى هاتين العقوبتين كل شخص يلزم برعاية المعاق اياً كان مصدر هذا الالتزام، ويهمل في القيام بواجباته أو في اتخاذ مايلزم لتنفيذ هذه الواجبات وتكون العقوبة الحبس مدة لاتزيد على سنة وبغرامة لاتتجاوز (1,000,000) مليون دينار او بأحدى هاتين العقوبتين اذا ترتب على هذا الاهمال الحاق ضرر بالمعاق.

بهريز سهرؤکی پهرلهمان:

لیژنهى هاوبهش رهئیتان؟ فهرموو.

بهريز عونى کمال سعید بهزاز:

بهريز سهرؤکی پهرلهمان.

پتشگيرى له ماددهکه دهکين، وهکو نهوهى له پروژدهى حکومهتدا هاتوو، سوپاس.

بهريز سهرؤکی پهرلهمان:

بهريزان، کى دهيهويت لهسهر نهو ماددهيه قسه بکات؟ ناويان دنووسين، نهو بهريزانهى که دهيانهوى موداخله بکهن، ريژداران (ناشتى عزيز، د.بشير، ناسک توفيق، د.پروژان دزهى، تارا نهسهدهى، فاضل بهشارهتى)، کهسى تر ههيه؟ نييه، ناشتى خان فهرموو.

بهريز ناشتى عزيز صالح:

بهريز سهرؤکی پهرلهمان.

سهبارت به ماددهی (29)، که له دارشتهنهوهی دهقهکهدا دهبینین نووسراوه ههر کهسک چاوديرى کهمئهندام دهگريته نهستو جا سهرچاوهى نهو گرته نهستويهى ههرچيهک بى و به سى مانگ بهند کردن و دواتر هاتوته خوارهوه، واته تا نيوهى دهقهکه دهروين کهمتهرخهميهکه باس نهکراوه، که تهنها باس له عهملهيهى گرته خو دکات، که نهو کهسهى نهركى نهوى گرتوته نهستو، پيوسته وشهى کهمتهرخهمی

بیتە پېشەو، چونکه ئەحکامەکه ئەحکامی سزاییە، یەكسەر سەرپېچپەکه بیتە بەرچاومان لە کاتی دارپشتنەو دەقەگەدا، بۆیە وشەى كەمتەرخەمى دەبى بیتە پېشەو، نەك تا ناوەرپاست برۆین وئینجا لە مەفھومی حوكمە سزاییەكە تى بگەین، سەبارەت بە ناوەرپۆكى بابەتە یەعنى هەدەفەكەى چیه، زۆربەى ئەو كەمئەندامانە لە كوردستاندا كە ئەم یاسایە بۆ ئەوانە خەلكانىك لەرپگای خیزانەكانیانەو گرتنە ئەستۆكەیان دەكریتە بەردەم، ئایا ئەم حوكمە سزاییە خۆى نابیتە هۆى ئەو كە گرفتێكى گەورە تر بۆ ژيانى معهودق دروست بكات؟ جارێكى تر خیزان هەلبووشیتەو، ئایا ئەو كەمئەندامە پشت دەبەستى بە چى كە بتوانى بیسەلینى كە ئەم كەسە لەناو خیزانەكەى خۆیدا كەمتەرخەم بوو؟ كە لەوانەیه زۆر فشاریشى لەسەر بى لەرووى دەروونى و جەستەییەو نەتوانیت داکۆكى لە مافەكەى خۆى بكات، چونكە كەسێكى بى دەسەلاتە، یان ژيانى بەرەو خراپتر دەروات، بۆیە بەبروای من ئەم میكانیزمە خیزان لە هەریمی كوردستاندا بەرەو هەرەشەییەكى ترسناكتر دەبات، نەك ژيانى كەمئەندامەكە تىك دەچى، هەرەشەیه بۆ سەر ژيانى هەموو ئەو خیزانانەى كە كەمئەندامیشى تیاپە، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

د.بشیر فەرموو.

بەرپز د.بشیر خلیل حداد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پېشنیار دەكەم كە فەقەرەیهك لەو ماددەیه زیاد بكرى و ببیتە فەقەرەى دووهم، بۆ دانانى ئەو سزاییە كە لە ماددەكانى پېشوو باسما كوردبوو، بۆ ئەو بینایانەى كەوا مواسەفاتی تايبەت بە كەمئەندامانى تىدا نییە، گوتمان لە ئەحكام عیقابى دايدەنیین، بۆیە لیڤه پيوسته لە فەقەرەیهكدا ئەمە ئیزافە بكرى، ئەو بینایانەى كەوا مواسەفاتی كەمئەندامانى تىدا ناكرى، من ئیقتراح دەكەم كە بە غەرامەییەكى ماددى، تەنھا ماددى بیت كە لە دە ملیون دینار كەمتر نەبى و ئەوانە سزا بدرین، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ناسك خان فەرموو.

بەرپز ناسك توفیق عبدالكریم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

وئەللاھى دياره رەئىهەكەى من بەرپز كاك د.بشیر وتى، منیش پشتگیری لە راپەكەى دەكەم، هەر لە ئەوێلى موناقلەشاتەو هەم جەنابى وەزیر، هەم زۆربەى ئەو بەرپزانە ئیشارەتیاندا بەوێى ئیمە گرفتمان لەگەڵ ئەو مەشاریع و پرۆژانە هەیه كە دەكرى و زۆر جار مواسەفاتی معهودقى تیا نییە، بەلام لیڤه هاتووین بەس باسى ئەو ئەشخاسانەمان كوردوو، كە خۆیان ماندوون بە دەست خزمەتكردنەكەو، عقوبەمان بۆ ئەوان داناو ئەوانمان بىر چوو، بەرپاستى من پىم باشە ئەو بەكەین بە یەكەم، عقوبەیهك دیارى بكەین،

ئىت ئەوۋە لىژنەى ياسايى زياتر شارەزان، عقوبەيەك ديارى بىكرىت بۇ ئەو پىرۇژانەى كە دەكرى و
مواسەفاتى بەپى ئەم ياسايە تيا نىيەو، سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، رىزدار د.پۇژان فەرموو.

بەپىز د.پۇژان عبدالقادر دزمىي:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

منىش پىشنىارى ئەوۋە دەكەم كە سزاي حەبىس لىپرە سزايەكى توندە و لاپىردى، تەنھا سزاي غەرامە
بمىنىتەو، جگە لەو مووچەيەى كە لە ماددە ى نۇ ئىمە گفتوگۇمان لەسەرى كىرد، كە ئەو كەسەى
چاودىرى كەسىكى خاوەن پىداوئىستى تاپبەتى دەكات لەلايەن حكومەتەوۋە مووچەيەكى بۇ دابىن دەكرىت،
كە بە ئەركى خۇى ھەئەستا مووچەكەى لى بىرى، جگە لەو غەرامەى لەسەرى فەرز كراو، تەنھا سزايەكە
ماددى بى و حەبسى تىدا نەبى، لەبەر ئەو ھۇيانەى كە ئاشتى خان روونى كىردەوۋە كەسوكارى يەكن كە
چاودىرى يەك دەكەن، پىوئىست ناكات ئەو سزايە توندەيان لەسەر فەرز بىكرىت، سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

بەپىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من لە ماددەى (29) ئىزافەى يەك شت دەكەم، لەگەل ئەوۋەم كە سزاو غەرامەكە بمىنى لەبەرچى؟ ئەگەر
ئىمە ئىزافەى ئەوۋە بىكەين، نەك تەنھا ئاگانان لە موعاقەكە نەبوو، بەلكو ھەندى دايك و باوك ھەيە
ئىستغالى مندالەكانيان دەكەن كە مەوۋەقە بۇ سوال كىردن لەسەر جادەكان، لەبەر ئەوۋە ئىزافەى (وتجريم
الاباء) لىردا كە دەئىي (يلزم برعاية المعاق وتجريم الاباء والامهات الذين يقومون باستغلال ابناءهم المعاقين
فى التسول مقابل الحصول على الاموال)، نەك ھەر دايك و باوكەكان زۇر جار غەيرى ئەوانىش لەسەر لاي
مرورەكان دەبىن، لەسەر ترافىك لايتەكان، لەسەر عەرەبانەيەك داندراروۋە موتاجەرە بەو مندالە موعاقە
دەكرى، يان بە سائەھا لە باوۋەشياندا دەرزيەكى مورفینەو شتىكى موخەدەرى دەدەنى من تى ناگەم لەگەلئيا
تىكەلئى دەكەن، ھەم موعاقە و، ھەم كارى ناخۇشى پى دەكرى، لەبەر ئەوۋە ئەگەر ئىزافەى ئەو دايك و
باوكانەى كە ئىستغالى منالى موعاق دەكەن ئىزافە بىكرى لەو حالەتە دەبى سزاو پارە بىت، ئەگەر ھەر ئاگا
لى بوون بى با لەگەل پارەكە بى، بەس ئەگەر ئىزافەى ئەوۋە بىكرىت شتىكى باشە، سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك فاضل فەرموو.

بەپىز فاضل محمد قادر (بەشارەتى):

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من پېموايه له ماددهى نو ههمان مهفهوم هاتوو، چونكه لهوئى دهليى خوټه‌رخان كردن و ليړه دهليى چاوديريك، نه‌گهر هه‌ردوو مادده‌كه يه‌ك نه‌خريټ به بوچوونى من ليړه باسى نه‌و ههموو ئيجرائاته دهكات له‌سهر نه‌وهى كه كه‌مئهن‌داميك به‌خيو دهكات، من پېموايه نه‌گهر وارسى كه‌مئهن‌دامه‌كه نه‌بى، وابدانم غه‌رامه‌كه‌ى زياده‌يه‌كه ده‌كړئ، چونكه كه‌سيكى تر ناچى خزمه‌تى كه‌مئهن‌داميك بكات، به‌لام نه‌گهر وارسه‌كه‌ى بوو، به‌لام من ليړه پيشنيارم هه‌يه، به‌ريز سه‌روكى په‌رله‌مان، نه‌و كه‌سه‌ى كه‌ ته‌رخان ده‌كړئ بو نه‌وكه‌سانه‌ى كه‌ زور كه‌مئهن‌دامن و پيوستى پييه‌تى بخريټه ئيختيارى كه‌مئهن‌دامه‌كه خوى كه‌سيك ئيختيار بكات بو خزمه‌ت كردنى، نه‌ك ليړه به‌ كوټ و به‌ند كه‌سيك ته‌رخان بكريټ بو خزمه‌ت كردنى كه‌مئهن‌دام.

يه‌ك خالى تر، پيشنيار ده‌كه‌م ئيزافه بكرئ هه‌ر له‌م ياسايه، مادام نه‌م ياسايه بو خزمه‌تى كه‌مئهن‌دام ده‌رده‌چى پيشنيار ده‌كه‌م سوال كردنيس قه‌ده‌غه بكرئ له‌سهر شه‌قامه‌كانى كوردستان، چونكه نه‌و ههموو خزمه‌ت‌گوزاريه بو كه‌مئهن‌دام پيشنيار ده‌كړئ، له ههمان كاتدا له‌سهر شه‌قامه‌كانى ئيمه كوردن، يان غه‌يره كوردن پرې له سوال كردن، بويه ديمه‌ن و ديارده‌يه‌كى زور ناشيرينه، پيشنيار ده‌كه‌م نه‌وه‌شى ئيزافه بكرئ و نه‌مينى، زور سوپاس.

به‌ريز سه‌روكى په‌رله‌مان:

سوپاس، بو سوال كردن ياسايه‌كى تايبه‌ت به‌ خوى هه‌يه، زور سوپاس، جه‌نابى وه‌زير، فه‌رموو.

به‌ريز ئاسؤس نجيب/ وه‌زيرى كارو كاروبارى كو‌مه‌لايه‌تى:

به‌ريز سه‌روكى په‌رله‌مان.

من پشتگيرى له‌و مادده‌يه‌ ده‌كه‌م، به‌لام به‌ بر‌گه‌يه‌كى دي‌كه نه‌و سزايه زياد بكه‌ين له‌سهر نه‌و خاوه‌ن پرؤژانه‌ى كه‌ ر‌ه‌چاوى بارى كه‌مئهن‌دامان ناكه‌ن له‌كاتى جى به‌جى كردنى پرؤژه‌كانيان، سوپاس.

به‌ريز سه‌روكى په‌رله‌مان:

زور سوپاس، به‌ريزان مادده‌ى (29) ته‌واو، ئيستا ده‌چينه سهر مادده‌ى (30) فه‌رموو.

به‌ريز تارا تحسين نه‌سه‌ده‌ى:

به‌ريز سه‌روكى په‌رله‌مان.

الفصل الرابع

احكام ختامية

المادة (30):

اولاً: على الوزارة توعية المواطنين بحقوق المعاقين والعمل على تقديم العون اللازم لهم وحسن معاملتهم واندماجهم فى المجتمع.

ثانياً: للوزارة وبالتنسيق مع الوزارات المختصة تقديم الخدمات والتسهيلات والحوافز للمعاقين.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ھاوبەش رەئىتان؟ فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ليژنەى ھاوبەش پشتگىرى لە ماددەگە دەكات، وەك ئەوھى كە خوڭندراپەوھ.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى دەپەوئى موناھەشە بكات لەسەر ئەو ماددەپە؟ ئەم بەرپىزانە دەپانەوئى موداخەل بىكەن، رىزداران (ناشتى عزيز، سيوهيل عثمان، شليز محى الدين، ناسك توفيق)، كەسى تر ماوھ؟ نايپە، ناشتى خان فەرموو.

بەرپىز ناشتى عزيز صالح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەپە، ليژنە سەرەتاكەى ئامازە گراوھ تەنھا بە يەك وەزارەت، پىويستە بىرئىتە سىغەپەكى جەمەتەوئى وەزارەتەكان، چونكە تەنھا وەزارەتى كاروبارى كۆمەلاپەتى نايپە كە ھەلدەستى بە ئەركى وشيار كەردنەوھ، يان تەئەپىل كەردنەوھى كەمئەندام، بۆ ئەوھى جارىكى تر تىكەل بىتەوھ بە كۆمەلگا، وەزارەتەكانى رۆشەنبىرى و پەروودە و وەزارەتى ناوخۆش، كە كۆنتاكتى راستەوخۆى ھەپە لەگەل ھاوولائىياندا، ئەمانەش دەبى وشيار بن سەبارەت بە شىوازى مامەلە كەردن لەگەل كەمئەندامان، لە كۆتايى بىرگەكەدا ھاتووھ، پىويستە مامەلەى چاك لەگەل كەردنيان، ئەمە جۆرىك لە خىرە، يەئنى جۆرىك لە موراعات كەردنە، كە ئەم سىغەپە لاپىرى موعامەلەى چاك، پىويستە سىغەكە بگۆرى بە سىغەپە رىزگرتن، چونكە ئەمە شتىك نايپەو، بەخشىنىك نايپە بۆ كەسى كەمئەندام، تەنھا رىزگرتنە لە پەرنسىپەكانى مافى مرؤف، رىزگرتنە لە مافەكانى، بەلام مامەلەى چاك دەبىتە شىوازىك لە ھاوكارى كەردن، يان موراعات كەردن، كە پىويستە ئەو سىغەپە ھەلبىگىردى، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سيوهيل فەرموو.

بەرپىز سيوهيل عثمان احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەنيسبەتى ئەو ماددەپە ھەمانە (ثانيا/ للوزارة وبالتنسيق مع الوزارات المختصة)، من پىم باشە بىرئىتە (للوزارة وبالتنسيق مع الجهات ذات العلاقة)، لەبەر ئەوھى جارى واهەپە وەزارەت پەپوھندى تەنھا بە وەزارەتەكانەوھ نايپە، شوپنى دىكەشى ھەپە، پەپوھندى پىوھ ھەپەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

شليز خان فەرموو.

بەرپىز شاپىر مىحى الدىن صالح:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە مۇدەپە، كە دەلى (على الوزارة) دەپى بېيتە (على الوزارات)، چۈنكە لە ئەستۋى ھەموو ۋەزارەتتە ئەو تەۋەپە كىرنە، (بىقۇق المەقلىن والعمل على تقديم العون اللازم لهم) ئەو بەزەپى پېھاتنەۋە ئىستا ئەو ھەر مۇدېلى نەماۋە لە دنيا بەچاۋى بەزەپى پى ھاتن تەماشى خاۋەن پىداۋىستى تايبەت بىكەت، بەلكو بە كەسىكى ۋەكو خۇمان تەماشى بىكەن ۋ ھەموو ماف ۋ حقۇقىكى ھەپى، بۇپە لىرە باسى تەۋەپە دەكات، لە ماددەپى پىنجىش ھەمان شت باسى تەۋەپە دەكات، ئەو زۇر زۇر گىرنگە تەۋەپەپى مۇجتەمەع بىرئى ۋ بە ئىندىماچ كىرنى، يان بە تىكەل كىرنىان بە مۇجتەمەع، بەلام ئەو يان لە ماددەپى پىنج بە باشى سىاغە بىرئى ۋ ئەۋانە ھەموۋى بىرئىتەۋە، يان لىرە پىۋىست ناكات دوۋبارە بىرئىتەۋە، ھەردوۋ ماددە باسى تەۋەپە كىرن دەكەن ۋ بىرئىتە پەك ماددە باشترە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

ناسك خان فەرموۋ.

بەرپىز ناسك تۇفىق عبدالكىرىم:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دىارە منىش ھەر لەسەر ئەۋە مۇلاخەزەم ھەپە، كە دەلى (على الوزارة توعية المواطنين) من پىماۋپە ئەگەر بىرئىت تەنھا ئەو ۋەزارەتە نىپە، ئەمە پەك. دوو/ ئىمە دەۋرى پىخراۋەكانى مۇجتەمەعەپى مەدەنى ۋ پىخراۋەكانى كۇمەلگەپى مەدەنى ۋ دەزگاكانى مافى مۇقۇمان تەھمىش كىردوۋە بەپىپى ئەمە لە مەسەلەپى تەۋەپە، كە من پىماۋپە ئەۋان دەۋرى ئەساسى دەپىنن لە مەسەلەپى تەۋەپە كىرن، چ ئەۋان ۋ چ كەنالەكانى راگەپاننن، جا من پىماۋپە ئەگەر لىرە بىكەن بە (على الوزارة وبالتنسيق مع الجهات المختصة من منظمات المجتمع المدني)، پەعنى شتتىكى لەو نەۋە بۇ تەۋەپە كىرن، بۇ ئەۋەپى ئەركەكە تەنھا پەك ۋەزارەت بە ئەركى خۇپى نەزانىۋە، ئەو مافە لە ياساپەكە بىدەپن بە پىخراۋەكانى كۇمەلگەپى مەدەنى ۋ كەنالەكانى راگەپاننن، چۈنكە بەراستى چۇن پەرلەمان دەۋرى تەشرىع دەپىنن، ۋەزارەتەكانىش دەۋرى تەنقىز دەپىنن، پىماۋپە پىخراۋەكانى كۇمەلگەپى مەدەنى ۋ كەنالەكانى راگەپاننن پەككىن لە ھەرە كەنالە بە قۇتەكان بۇ تەۋەپە كىرن لەو بۋارە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، رىزدار جەنابى ۋەزىر، فەرموۋ.

بەرپىز ناسۇس نەجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۇمەلپەتەپى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەكرى لەو ماددەيە، لە ماددەى (30) لە جياتى ئەوئى بلىين (على الوزارة) بلىين (على الحكومة عن طريق الوزارات ذات العلاقة)، بۇ نموونە لەرپىگاي وەزارەتى پەرورەدەو، تەندروستى و بەو شىوئەيە. سەبارەت بە برپگەى دوو (للوزارة بالتنسيق مع الوزارات المختصة والجهات ذات العلاقة)، چونكە زۆر جار ھەيە ئيمە لە پرۆژەى كەرتى تايبەتدا، ياخود لەرپىگاي ھەندى رپىخراوئەو، ئيمە ھاوکارى كەمئەندامان دەكەين و، ئەم ماددانە ھيشتا جى بەجى نەكراو وەكو خزمەتپىكى كەم بە كەمئەندامان، لەبەر ئەوئى بالەخانەكانمان لە فەرمانگەكانى فەرمانگە حكومىيەكانمان ھىچ ئاسانكارىيەك نەكراو، بۇ ھاتوچوئى كەمئەندامان وەكو دەستپيشخەرييەك پيشنيارىكى وەزارەتمان ئيستا لە زۆربەى فەرمانگە حكومىيەكان فەرمانبەر ھەيە لە پرسگە، تايبەت كراو بەرپى كەردنى مامەئەى كەمئەندامان، ديارە دەست خوئى لە ئەندامانى پەرلەمان دەكەم بۇ ئەو پيشنيارانەو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ ئيوئى بەرپىز گفتوگو لەسەر ماددەى (30) تەواو، ئيستا دەچينە سەر ماددەى (31) ليژنەى كاروبارى كۆمەلايەتى فەرموو.

بەرپىز تارا تحسين ئەسەدەى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (31): تمثل الحقوق والامتيازات الواردة في هذا القانون الحد الأدنى لما يتمتع به المعاقين من حقوق فى الاقليم.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ھاوبەش رەئيتان؟ فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سەيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ليژنەى ھاوبەش پشتگىرى لە ماددەكە دەكات.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى دەيەوئى لەسەر ماددەى (31) موداخەلە بكات؟ يەك كەس، ھاواراز خان فەرموو.

بەرپىز ھاواراز شىخ احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ماددەيە لەلای من بەراستی زۆر پوون نىيە، كە دەلى ئەو ماف و تايبەتمەندىيانەى كە لەم ياسايەدا هاتوون، لايەنى كەمى ئەو كەمئەندامانەى مافيان لە هەريەمدا، يەعنى چ پيوانەيەكە، ئايا هەموو كەمئەندامان ناگرىتەووە دواتر لاي خويان ئەمە تەسنىف دەبى؟ بۇچى دەلى بەلايەنى كەمى ئەو كەمئەندامانەى كە مافيان لە هەريەمدا هەيە؟ من پيماويە دەبى هەموو كەمئەندامان بگرىتەووە دوايى تەسنىفەكە لاي ئەوانە، كە تەسنىفى دەكەن، پۆلين كردنەكە لاي ئەوانە، سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى سكرتير موداخلەى هەيە، فەرموو.

بەريز فرست احمد عبدالله/سكرتيرى پەرلەمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو مافانەى لەناو قانون هاتوونە، هەتا ئىستا زۆر لەو مافانە معەوق تەمەتووعى پى نەكردووە، لەبەر ئەو بەرەئى من سياغەكە بەو شكە بيت، (تمثل الحقوق والامتيازات الواردة فى هذا القانون الحد الادنى لما يجب ان يتمتع به في ذوي الاحتياجات الخاصة من حقوق في الاقليم)، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى وەزير، فەرموو.

بەريز ئاسؤس نجيب/ وەزيرى كارو كاروبارى كۆمەلايەتى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

(تمثل الحقوق والامتيازات الواردة فى هذا القانون)، واتە پرۆژەكە پەسند كرا، ئەمە كەمترين مافە بۇ كەمئەندامان دابين دەكرىت، واتە ئيمە دواى پەسند كردنى ئەم پرۆژەيەش هيشتا لەوانەيە 50%، يان 60% كەموكورى و كيشەكانى كەمئەندامان لە كوردستاندا چارەسەر بكەين، بەلام ئەمە قۇناغىكە بۇ ئەووى بتوانين لە دواى ئەمەش قۇناغى ديكە بتوانين زياتر خزمەتى كەمئەندامان بكەين، سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان، گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەيەش تەواو بوو، ئىستا دەچينە ماددەى (32) ليژنەى كاروبارى كۆمەلايەتى فەرموو.

بەريز تارا تحسين ئەسەدى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (32):

اولاً: تصدر الوزارة التعليمات اللازمة فيما يتعلق بدعم تأهيل المعاقين وتشكيل المجلس ومراكز التأهيل وبيان كيفية سير العمل فيها وفقاً للمواصفات الملائمة بما يضمن حسن تمتع جميع المعاقين في الاقليم بحقوقهم. ثانياً: على الوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ هذا القانون.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

ليژنهى هاوبهش فەرموو.

بەرپز عونی کمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ليژنهى هاوبهش پيشنياز دهکات برکەى يهکەمى ماددهکە حەزف بکريت، لهبەر ئەوهى تەشکيلى مەجلیس له ماددهکانى پيشوو موعالهجه کراوه، دەرکردنى تەعليمات لهلايهن وهزارهتهوه بۆ ههموو ئامانجى ياسايهکان دهبى دەر بکريت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

زۆر سوپاس، سيوهيل خان فەرموو.

بەرپز سيوهيل عثمان احمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

بهنيسبهت ماددهى (32) له يهکەم، ئەگەر مايهوه ئيلغا نهکرا، بلين (تشکيل المجلس ومراكز تأهيل والايواء)ى تيدا زياد بکريت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

جهنابى وهزير فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نجيب/ وهزيرى کارو کاروبارى کۆمهلايهتى:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

لهگهڵ ليژنهى هاوبهشدا دانيشتووين، تهنها بهوه ئيکتفا بکهين (الوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ هذا القانون).

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

زۆر سوپاس، بەرپزان، گفتوگۆ لهسەر ماددهى (32) پيش تهواو بوو، ئيستا دهگهريينهوه بۆ ماددهى حەوت، که تەئجیلمان کرد پيش نيوهپۆ بهوهى که وهزيرى دارايى بى، بهلام بهداخهوه دهستمان نهکەوت و به ههموومان ليين گهراين، نهبوون، بۆيه ئيستا مەجبورين گفتوگۆى لهسەر بکهين، فەرموون بگهريينهوه سەر ماددهى حەوت، ليژنهى کاروبارى کۆمهلايهتى فەرموون.

بەرپز تارا تحسين نهسهدى:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

المادة (7):

تتكفل الحكومة بتخصيص راتب الحماية الاجتماعية لكل معاق ليس له مصدر كافة للدخل، يرتبط هذا الراتب بدرجة عجز المعاق وعلى النحو الآتي:

أولاً: المعاق الذي بلغت درجة عجزه 60% فأكثر، يستحق راتب الحماية والذي يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف في الإقليم.

ثانياً: المعاق الذي تتراوح درجة عجزه بين 33% إلى 64% يستحق راتب الحماية ويحتسب كالاتي:

راتب الحد الأدنى في نسبة العجز

65

ثالثاً: المعاق الذي تتراوح درجة عجزه بين 15% إلى 32% يستحق راتب الحماية ويحتسب كالاتي:

راتب الحد الأدنى في نسبة العجز

65

رابعاً: يعهد إلى مديريات التنمية الاجتماعية تنفيذ أحكام الفقرات السابقة.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

ليژنهى هاوبهش رهئيتان؟ فهرموو.

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

له راپورتى ليژنهى هاوبهش كه خويئندمانهوه بهو شيويه سياغهى ماددهكه كراوه، بهلام زياتر بهراى من ليژنهى دارايى مهفروزه تهوزيحاتى زياتر بدات لهسهه ماددهكه، يان نهگهر پيشنياريكيان ناماده كردبى بخويئندريتهوه، ههتا گفتوگوگه لهسهه نهوه بكرىت، من ئيستا ههه دهبخويئنهوه بهو شكلهيه:

المادة (7):

تخصص الحكومة مبلغاً شهرياً خاصة لكل معاق بغض النظر عن اي مصدر اخر للدخل ويحتسب على نحو الآتي:

أولاً: المعاق الذي بلغت درجة عجزه (65%) فأكثر يستحق مبلغاً يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف في الإقليم.

ثانياً: المعاق الذي تتراوح درجة عجزه بين (35% - 64%) يستحق مبلغاً ويحتسب كالاتي:

راتب الحد الأدنى للموظف × درجة العجز

65

بهريز سهروكي بهرلهمان:

بهريزان، كى دهيهوى لهسهه نهوه مادديه قسه بكات؟ نوقتتهى نيزاميت ههيه؟ فهرموو.

بهريز سيوهيل عثمان احمد:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

نهگهر ليژنهى دارايى قسهى بكرديا باشت بوو، لهوانهيه كه متر قسهمان بكرديا.....

بهريز سهروكي بهرلهمان:

باشه ناوتان دنووسین، دوایی یه کهم قسه ددهینه ئه، ئه م رپژدارانه دهیانهوئ قسه بکه، رپژداران (فاضل بهشارهتی، دلیر محمود، عبدالسلام بهرواری، خورشید احمد، د.حسن محمد، شیرزاد حافظ، رپباز فتاح، کوستان محمد، اسماعیل گه لالی، د.بشیر، سۆزان شهاب، سیوهیل عثمان)، کهسی تر هه یه؟ نییه، کاک د.ئاراس تهوزیچیک بده پاشان کاک فازل دهست پئ دهکات، فه موو.

به رپژ د.ئاراس حسین محمود:

به رپژ سه رۆکی په رله مان.

به رپژان ئه ندامانی په رله مان.

ته نها تهوزیچیک ددهین به شیوه یه کی موخته سه ر دهرباره ی مادده ی جهوت، هه موومان زانیاریمان له سه ر ئه وه یه، که پیشتر برپارمان هه بووه له په رله مان، که ئه و مووچه یه ی ته رخان ده کریت له دوو ئاست دایه، له 100 هه زاره وه بو 150 هه زار، ئه گه ر بیین سه یری ئه و هاوکیشانه بکه ی، یان ئه و موعاده لانه بکه ی، که چ له ئه سلئ پرۆژه که داها تووه و، چ له ئه سلئ راپۆرتی هاوبه شدا ها تووه، شیوه یه که له دوولایه نه، یان ته ناقوز دروست دهکات له نیوان ئه و برپاره ی که پیشتر داومانه و، له نیوان جئ به جئ کردنی مادده ی جهوتی ئه م یاسایه، چ به شیوه ی ئه سلئ مادده که، چ به شیوه ی گۆرانکاری له راپۆرتی هاوبه شدا، چونکه وه کو له گه ل به رپژ جه نابی وه زیر قسه مان کرد، ئیمه ناتوانین جاریکی دیکه ته راجوع بکه ی، که ئه و 100 هه زاره ی دامانناوه جه دی ئه دنا کهم بیته وه، هه روه ها جه ده که ی دیکه ش که جه دی ئه علایه 150 هه زاره که ش هه ر نابئ کهم بیته وه، لیره من هه ندئ رپژه م دهره یناوه به پئی ئه و سئ فیئته ی که وا ئه سلئ مادده ی جهوت له پرۆژه که هیناویه تی له نیوان 15% دهرجه ی عیجز بو 32% ی دوایی 33% بو 64% دهرجه ی عیجز، دوایی له دهرجه ی له 65% و فه ما فوق، ئه گه ر ها تو ئیمه به و شیوه یه هاوکیشه کان جیبه جئ بکه ی، ئه و دهرجه ی عیجزه ش به پای من له رووی زانیستی هه وه زه روویه، تو تا بتوانی جیاوازیه که ی له نیوان ئه و که سانه ی که بلئین بئ توانایان هه یه، ئه گه ر بچینه سه ر فیئته ی یه که م، دهرجه ی عیجزی له 15% بو 33% ئه بیینی ئه و مووچه یه ی که وا ته رخان ده کریت، جه دی ئه دناکه ی که پابه نده به دهرجه ی عیجزی له 15% 32 هه زاره، جه دی ئه دناکه ی که پابه نده به جه دی ئه علای فیئته که له 33% ی دهرجه ی عیجزه 71 هه زاره، که وا له 100 هه زاره که که مته ر، به شه رتیک ئه گه ر ئه و دهرجه ی عیجزه له مادده ی جهوت له ئه سلئ مادده که جیبه جئ گراوه، من ئه وه نده ی بزانه م ئه و دهرجه ی عیجزه له لایه ن لیژنه ی توبیه وه ئه بئ جیبه جئ بکریت، چونکه هیچ موئه شیریه کی ترت نییه، به بئ ئه و موئه شیریه، نازانه م ئه گه ر رپنماییه کی تر دوایی وه زارته دهری بکات، فیئته ی دووه م که هه مانه، دهرجه ی عیجزی له 33% یه، که بلئین بدایه تی فیئته که یه، که مترین ئاستی فیئته ی دووه مه، بو دهرجه ی عیجزی له 65% که به رزترین ئاستی فیئته ی دووه مه، ئه وکاته ئه و راتبه ی که ئه برپته وه بو ئه و به رپژه، له نیوان چیا یه؟ له نیوان 71 هه زار بو 140 هه زاره، چونکه ئیمه وه کو پیشتریش ئامازه مان پئیدا راتبی، یان مووچه ی 140 هه زار، جه دی ئه دنای راتبه، به پئی سوله می مووچه ی نوئ، که پله ده یه 140 هه زاره، راسته دواتر له 15% موخه سه ساتیکی

ئەچىتەسەر، بەلام وەكو ئىسمى، وەكو ئەسلى كە ئاستەكەى 140 ھەزارە، دواتر ئەگەر بېنن سەپىرى فېئەى سى بىكەين، دەرەجەى عىجىزى لە 65% و سەررۆتر مەسەلەن بۇ نەمۇنە، ئەگەر دەرەجەى عىجىزى لە 65% بېت تا ئەگاتە لە 100%، ئەو كاتە بەدەرەجەى عىجىزى لە 65% یش ئاستى راتبەكە، ئەوكاتە 140 ھەزار دەبى، ئەگەر بېى بە 100% ئەبى بە 215 ھەزار، كەواتە لەنېوان (140) ھەزار دىنار بۇ (215) ھەزار دىنارە، بەشەرتى ئەگەر گەپشەتە دەرەجەى عىجىزى لە 100%، ئەو كە ئىمکان نېبە ئەو دەرەجەى عىجىزە بگاتە 100%، تەنھا بۇ رۆون كەردنەوەى بەرپىرتان تابتوانن تەعلېقى لەسەر بەدن، ئەگەر لېمگەرپىن قسەكانم بىكەم، ئەگەر دواىى ھەلەم راستم بىكەنەو، كەواتە ئېمە ئەگەر ھاتو لەم ياساپە ماددەى حەوت بمانەوېت جېبەجېى بىكەين، بەشەرتىك ئىلتىزام بىكەين بەو بىرپارەى پىشوو كە ھەمانە، لەنېوان 100 ھەزارو 150 ھەزار، ئەبى ئەو كەسەى كە مەشمول بى بەو مووچەپە، لەنېوان دوو دەرەجەى عىجىزابى، كەمترىن دەرەجەى عىجىزى ئەبى لە 47% بېت، بۇ بەرزترىن ئاستى عىجىزى، ياخود ئەو ئاستەى كە ئەىگەپەنېتە 150 ھەزار، ئەبى لە 70% بى و سەررۆتر، كەواتە ئېمە لە ھىچ حالەتېك ئەو كەسەى كە مەشمول ئەبى بەو بىلېين يارمەتى تۆرى كۆمەلایەتېە، يان بەو راتبە، ئەبى لە ھىچ حالەتېك بۇ ئەوەى لەگەل بىرپارەكەى دىكەمان تەناقوز رۆونەدات، دەبېت دەرەجەى عىجىزى لە 47% كەمتر نەبى، بۇ ئەوەى ئەو كەسانەى كە مەشمولن بە 150 ھەزارەكە، ئەبى ئەو دەرەجەى عىجىزە لە لایەن لىژنەى توبىەوە بۇيان دادەندرىت، ئەبى 70% بى، ئەمە بەشېوہىەكى موختەسەر، سوپاس.

بەرپىز سەررۆكى پەرلەمان:

بەس شەلەلى كامل عىجىزى 100% نە.

بەرپىز د.ئاراس حسين محمود:

بەرپىز سەررۆكى پەرلەمان.

من وەكو مىسال ھېنامەو، بۇ بەرچاو رۆونى ئەندامە بەرپىزەكان.

بەرپىز سەررۆكى پەرلەمان:

بەلى، رېزدار فاضل بەشارەتى.

بەرپىز فاضل محمد قادر(بەشارەتى):

بەرپىز سەررۆكى پەرلەمان.

من بەك مولاخەزەم ھەپەو، پېشنىارىش دەكەم، چونكە لېرە لە بىرگەى بەكەم دەلى ئەو مووچەپەى كە بۇ كەمئەندام دەبىردىتەو، يەكسان دەبى بە كەمترىن مووچە لە ھەرېمى كوردستان، من پېشنىار دەكەم ئەو كەمترىنە لابرېت، چونكە ئەو بەراستى لەرۆوى دەروونىەو كەمىەتېەك نىشان ئەدات بەرامبەر بەو كەمئەندامە، ھەر بنووسرى مووچەپەى كە گونجاوبى لەگەل زىانى، ئەمە مولاخەزەى يەكەم. مولاخەزەپەكى تر كە دەپلېم، پېشنىار دەكەم، چونكە بەراستى ئەگەر بېتو بازارەكانى كوردستان بەم شەكلەى ئىستا بىرۆات، ئەم مووچەپە كە باسى 100 و بۇ 150 ھەزار دىنار دەكرى، بە بىرۆاى من ھىچە،

يەنى ئەمە بە موچە حىسابى ناكەم بۇ كەمئەندامىك، پېموايە ھەر كەمئەندامىك ئەگەر يەكجىر بۇ نەخۇشخانە بىرى، خاۋەنەكەى قەرزىر دەبىتتەۋە لەسەرى، لەسەر ئەو 150 ھەزار دىنارەى كە بۇى دەبىتتەۋە، راستە جەنابى ۋەزىر سەر لە بەيانى ئىشارەتى بەۋەدا كە 92 ھەزار كەمئەندام ھەيە، بەلام ھەموو ئەو 92 ھەزارە بەر ئەم موناقتەشەيە ناكەۋى، ئەۋەى كە من لىرە زۇر خۇشخالىم پىي، بەھەقىقەت دەست خۇشىم بۇ تىكراى ئەندامانى پەرلەمان ھەيە، چونكە چىرو پىرتىن موناقتەشە لەسەر ئەم پىرۇزە ياسايە كرا، پېموايە ئەۋە ئەو پەرى ھەست كىرنە بە مەسئولىەت، بەرامبەر بەو خەلك و رۇلاتەى كەوا

.....

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

تكايە، ۋەرە سەرماددەكە رەجائەن، ئەۋە مەسەلەيەكى ترە، سولبى ماددەكە ئايا چەند بکەين؟، چۇن بکەين؟، نىسبەكەى چەند بى، ئاۋا، سوپاس.

بەرىز فاضل محمد قادر(بەشارەتى):

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

من پىشنيار دەكەم ئەۋەى كە ئىشارەتم پىيدا، يان عىلاجى ئەم كەمئەندامانە لە نەخۇشخانەگان بەبى بەرامبەر بىرى، يان موچەكەيان لەدەۋرى 250 بۇ 300 ھەزار دىنار بى، زۇر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، پىزدار دلير محمود كەرەمكە.

بەرىز محمد دلير محمود:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

ئەم ياسايەى حكومەت كە چوۋە بۇ ئەنجومەنى ۋەزىران، من ۋابزانم ئەۋە لەكاتىك لە سالى 2006 و ھەوت بوۋە، لەو كاتە بىرى ئەو پارەيەى كەمئەندام ۋەرى گرتوۋە، بەشىكيان كە موزەف بوۋە 30 ھەزارى ۋەرگرتوۋە، ئەۋىترىان 50 ھەزارى ۋەرگرتوۋە، لەبەر ئەۋە ئەم شىۋە دابەش كىرنەى دانراۋە لىرە، ئەگەر ئىمە بەو شىۋەيە دابەشى بکەين بەراستى موچەى كەمئەندام زۇر زۇر كەم ئەبىتتەۋە، لەبەر ئەۋەى سالى پار لەكاتى پەسندكىرنى بودجەى 2011دا بە تىكرا بەبى جىاۋازى داماننا بە 150 ھەزار بۇ ھەر كەسىكى كەمئەندام، بەلام بەرەئى من ئىستا ئەلپم ئەو تەسنىف كىرنەى كە ئىستا لىژنەى ھاۋبەش كىردوۋىەتى تەسنىفى كىردوۋە، ئەۋە شتىكى زۇر زۇر چاكە، بۇ ئەۋەى ئەو كەسەى كە دەرەجەكەى، كەم تۋانايەكەى، ياخود بلپىن عىجىزى زۇر زىاترە، لە 65 بەرەو ژوورە، ئەۋەشى لە 65 بەرەو خوارە توۋشى ناعەدالەتى نەبن، شتىكى زۇر زۇر چاكى كىردوۋە، بىرى پارەى دىارىكراۋىش بۇ كەمئەندام، پىۋىستە بەپىي پىژەى كەم تۋانايەكەى دىارى بىرى، من شىۋەيەكەم دانراۋە، تازە ناتۋانين ئىمە لەو پارەيەى كە پار لە 150 ھەزار دامانناۋە، لەۋە كەمترى بکەينەۋە، ئىستا ئەۋەى كە موزەفەو كەمئەندامە، ئىستا لىرە زۇر

چاگه له مووچه دەرچووه، ئەلئ بری پارەى تايبەت بۆ کەمئەندام، لەگەل ئەوه ئەگەر داھاتی تریشى ھەبئ، ئەوهى کە موزەفە 100 ھەزاردینار وەردەگرئیت، بەرھئى من وەگو 100 ھەزار خۆى بىمئیتەو، ئەوهى دەرەجەى بئى توانایىیەکەى عیجزى له 65 بەرەو ژوورە، 200 ھەزارى بدرئیتئ، ئەوهى رپژەى دەرەجەى بئیتوانایىیەکەى له 35 بۆ 64 150 ھەزارى بدرئیتئ، تاووکو دوو مندائیش 25 ھەزارى بۆ زیاد بکرى، بەلام له ھەمان کاتیشدا، خائیکمان ھەیه ئەلئ ئەوهى له خوار 35 له 15% یە رپژەى کەم توانایىیەکەى، ئەمە بەلئ، بەپئى پپوورە نیودەولتەتیهکان دواى 35 بەرەو خوارووه شمولى ھاوکارى ناکات، ھاوکارى بئى مووچه بئى شمولى ھىچ شتیکى تر ناکات له دنیا، بەلام له ھەمان کات، ئەو بیتاقەپەى کە پئى ئەلئین بیتاقەى کەمئەندامى، یاخود پئناسى کەمئەندامى، من بەپپوویستى ئەزانم کە ئەو بیتاقەپەیان بدەنئ، بۆ ئەوهى له مافەکانى تر بئى بەش نەبن، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان:

سوپاس، رپزدار عبدالسلام بەروارى.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صدیق:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

من وەگو بەرپرسي لیژنەى کاروبارى کۆمەلایەتى، ھەز دەکەم ئەو مەوزووعە شەرح بکەم و پئیشنیاریکى موھەدەد بۆ دەرچوون لەو ئەزمەپە، چونکە ئیمە له کۆبوونەوھەکانى لیژنەى ھاوبەش و بەحزورى جەنابى وەزیر نەگەیشتینە ئیتیفاق، چونکە خیلاف ھەبوو، ئیزافەتەن قسەکانى براى عەزیم بەرپز کاک د.ئاراس ئیعادە ناکەمەو، ئیمە کئشەکان بەو شپوھپەن:

یەك/ئەم یاسایە ھیشتا دیار نییە ئەمئینت یاسای موفاق، یان ئەبئتە خاوەن پئیداویستى تايبەتەکان، لیژنە دەبئ لەبەرچاومان بئى کە ئیمە پئیشنیار پئشکەش دەکەین، ئەگەر بۆ خاوەن پئیداویستى تايبەتەکان بئى، دەبئ بەشپوھپەى تر دابەرپژرئیت، بەمەرچئک، یەك/ ئیمە ئیزافەپەى، یان بەشپوھپەى دەرپشتنئک بکەین، کە بلئین لەوانەى موفاقن، دوو شت پئوویستە بۆیان تەئمین بکەن، یەك/ وەگو تەعويزى ئیفاقە بەپئى رپژەو دەرەجەى عەجز بەشکلئکى تر، دوو/ ئەوانەى دەخلیان نییە، دەبئ ئیمە ھەدى ئەدناى دەخلیان وەگو ھەر مواتنئک تەئمین بکەین، بۆ موفاق، ئیمە پئیشنیاریکمان له لیژنەى ھاوبەش پئشکەش کرد، وەخت نەبوو زۆر لەدواى دابچین، لای وەزارەت ئیشکالیەکیان ھەپە، بەلام بەرھئى من ئیشکالیەتە ھەل ئەبئ، بە دەرچوونى ئەم یاسایە، پئشان ھىچ موساعەدەپەى بۆ مەوھوق نەبوو، دەست خۆشیان ئى دەکەم، ھەئسان خستیانە ناو شەبەکەى ھیمایەى ئیجتیماعى، بۆپە ئیشکالیەت ھەپە له قسە کردنمان لەگەل یەگتر، ئیشکالیەتى دوووم، نابئ کەمتر لەوھى ئئستا وەردەگرن بیان دەینئ، بۆپە پئیشنیارى موھەدەدى من، ئەوھپە:

یەك/ بۆ ئەوانەى داھاتیان ھەپە، ئەك بەس شەرتە موزەفە بئى، داھاتی ھەپە، ئیشى له شەریکەپە مومکینە داھاتەکەى 300، 400 ھەزار بئى، نابئ ئیمە بلئین تەنھا بۆ ئەوهى کە راتبى ھەپە، بۆ ئەوهى کە

داھاتی ھەيە، ئىمە مەقتوع ھەدى ئەدناى، ئىنجا چ ھى عامل بى، چ ھى موزەف بى، فى دەرەجەى عجز، واتە ئەوۋى 40%، 60ھەزار وەردەگرىت، بە ھىسابى 150 زائىدەن 60، ئەوۋى 30% و 45 ھەزار وەردەگرىت، ئەوۋى 50%، 75 ھەزار وەردەگرىت، ئەوۋى 70%، 85 ھەزار وەردەگرىت، ئەمە ئىزافەتەن بۇ ئەو داھاتەى كە مانگانە ھەيەتەى، بۇ ئەوانەى ھىچ داھاتىان نىيە، پىشنىار ئەكەم ئەم بەدەل تەعويزەى بەررىتەى، ئىزافەتەن بۇ يەكجار راتبى ھەدى ئەدنا، واتە جارىكى تر ئەوۋى دەرەجەى عىجىزى 40% 150 زائىدەن 60، 210 ھەزار وەردەگرىت، ئەوۋى دەرەجەى عىجىزى 30%، 195 وەردەگرىت، ھەتا دەگاتە ئەوۋى كە عىجىزى دەرەجەى 75، 235 وەردەگرىت، ئاخىر كەلىمە ئەگەر ماپەو بە موعاق، يان نەماو بە موعاق، ئىمە لەمادەى ھەوت جوداى بکەين بەينى ھەموو خاوەن پىداوويستە تايبەتەکان و موعاقەکان، موعاقەکان بەو موعادەلەيە، ئەوۋى داھاتى نىيە، ھەدى ئەدناى بەدەنى، زائىدەن ھەدى ئەدنا فى دەرەجەى عىجىز، ئەوۋى داھاتى ھەيە فەقەت، ھەدى ئەدناى فى دەرەجەى عىجىز، وەكو ھىسابم کرد، تەسەور دەكەم زياتر لەوۋى كە ئىستا وەردەگرن و عادلترە، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەلەمان:

سوپاس، رىزدار خورشيد احمد.

بەرىز خورشيد احمد سليم:

بەرىز سەرۆكى پەلەمان.

ئىستا ئەوانەى موعاقن بەراستى چاويان لە دەمى ئىمەيە، خاسەتەن بەنيسبەت ئەو خالە، چ ئەنجامىكى ئى دەرەجەيت، چونكە دەمى ماددى بۇ ئەوانە سەرەكيترين دەعمە راستە ئەوانەى تريش ھەموو باشن، لە پىداوويستەكانى فلان و فلان ھەمووى بۇ دابىن بکەين، بەلام دەمى ماددى شتىكى سەرەكە لەو ياسايە، لەبەر ئەوۋە ناگرى ئىمە بىين شتىكى وا بکەين، كە ئەو شتەى دەستان كەوتووۋ پىش ئىستا لىيان كەم بکەينەو، بەلكو دەبى ئەم ياسايە بىيتە پال پشتىك تەعيزى ئەو دەست كەوتە بۇ ئەوان، من لەگەل برادەرەكى كە لەگەل جەنابى وەزىر ھاتبوو، گەيشتەنە خالتيكى موحەدەد كە بەو شىوۋەيە ئەويش وەكو خەبىرەك لە وەزارەتى كارو كاروبارى كۆمەلايەتەى، پىي باش بوو بەو شكلە بى، يەك/ (يمنى كل معاق لاتقل درجة عجزه عن 40% مبلغاً قدره (150) الف دينار شهرياً كبدل عوق) ئەمە ھەقىكى مەزمونە بۇ ئەوانەى كە عەوھقيان لە 40% و سەرەوۋەيە، پاشان دوو/ (تخصص اعانة للحماية الاجتماعية للمعوق الذى بلغ من العمر 18 عاماً على النحو الاتي: المعاق الذى يبلغ درجة عجزه 65% فما فوق يستحق راتب الحماية الذى يعادل الحد الادنى من اعانة الحماية الاجتماعية)، يەئنى ئەو 150 ھەزار دىنارە لە جىگى خۆيەتەى، كە عمرى بوو 18 ئىعاقەكەى لە 65% بوو، زياد لەو 150 ھەزارە 140 ھەزار دىنارى ترى دەدەينى، ئەمە وەكو دەرەجەى ئىعاقە، دوو/ (المعاق الذى تتراوح درجة عجزه مابين 35% لغاية 64% يستحق اعانة بالشكل الاتي الحد الادنى من الاعانة 140 في نسبة العجز) ئەگەر لە 65 كەمتر بى، ئەگەر لە 65 زياتر بى،

140 ھزار زائیدن 150 ھزار دەبیته 290 ھزار، بۇ ئەوہی بتوانیت ژیانی خۆی پی بیاته سەر،
وابزانم ئەوہ شتیکه له خزمەتی ئەم چینه دایه، ئەگەر بیئو ئیمه دەنگی لەسەر بدەین، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار د.حسن.

بەرپز حسن محمد سورە:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لەراستیدا پۆیستە ئیمه ئیشکالیهتیک له ماددهی هەوتدا حەل بکەین، ئەویش ئەوہیه له ماددهی هەوت
موعافی کردۆته سێ فیئە، فیئە 65 بۆ 100، که عیجزهکە 65 بۆ 100، فیئەیهک 33 بۆ 64،
فیئەیهک 15 بۆ 32، بەلام له تەسنیفی ریعایهی ئیجتیماعی، بۆ خوشیان له قانونهکه له ماددهی سێ
کردبوویان، (المعاق غیر القادر علی العمل کلیاً، المعاق غیر القادر علی العمل جزئياً) دوو بەشه، کهواته ئەبێ
لەگەڵ تەسنیفهکه بیگونجین، بیکهینهوه به دوو، که یهکه م و دووهمیان دهگریتهوه، نیسهتی بۆ ئەوہی
کهوا ئەو ریعایهی ئیجتیماعیهی چۆن بدری؟ بەرهئی من یهکه م بهنیسهت ئەوانهی که موهزەفن،
بەشیوهیهکی مەقتوع هەر 100 ھزارهکه وهکو جارێ بیان دریت، ئیمه زیاتر بیر لهو موعافانه بکەینهوه
کهوا موهزەف نین، بۆیه ئەوانیش بهدوو رینگا دەریت، رینگایهکی مەقتوع که حەددی ئەدناو ئەعلا
تیداب، رینگایهکی تر بهپێ نیسهی عیجز بی، هەر وهکو موعادهلهیهکی پۆیست، موعادهلهیهکی حیسابی
که کاک د.ئاراس داینا، که ئەویش بەشیوهی راتبی حەدی ئەدنا زهربی نیسهی عیجزهکه بکەین، زائید
مەبلەغیکی سابتی بکەین، بهپێ ئەو دوو فیئەیهی که باسمان کرد، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

ریزدار شیرزاد حافظ کەرەمکه.

بەرپز شیرزاد عبدالحافظ شریف:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

جاری له مادده هەوت کورته بالاکان ناگریتهوه به هیچ شیوهیهک، لەبەر ئەوہی ئەوانه دەرجهی عیجزیان
نییه، لەبەر ئەوہ دەبێ حیسابی بۆ بکری، من سوپاسی کاک ئاراس دهکه م بهراستی کاک ئاراس ئەوہی زۆر
باش ورد کردهوه بۆمان، بۆیه من ئیقتیراحی ئەوہ دهکه م لهباتی ئەوہی که بلیین (يعادل الحد الادنى
الراتب)، (الحد الادنى المعيشة) ئەگەر وا مەعیشه دابنن، چونکه مەعیشه لهو 140 راتب زیاتره، لهو
کاتهدا ئەو موعادهله هەر چۆنیک حەل بکری، لهو 150 زیاتر دەردهچیت، که ئیستا که مئەندامان وهی
دهگرن، لهو 150 نایهته خوارهوه، بۆیه من پیشنیاری ئەوہ دهکه م له ههموو ئەو شوینانهی که
ئەنوووسریت حەدی ئەدنا راتب، بنوووسری (الحد الادنى للمعيشة) زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار رېياز فتاح.

به رېز رېياز فتاح محمود:

به رېز سرۆكى پهرله مان.

منيش ته نكيد له وه ده كه مه وه كه برپارېښى نهو بره پارميهى كه ددرئ به گوږه دهرجهى عيجز بى، كورته بالاكان له دهرجهى عيجز وجوديان نييه، نه گهر برپارېش بى كورته بالاكان ليره وجوديان هه بى، به گوږه دهرجهى نه م مادديه تهر كراون.

دووه مېش/ باشر و ابو له دانانى دهرجه كه كراوه به چهند فيئيه كه وه، سهيرى رېزه كه بكرايه، يه عنى سهيرى چؤنيه تى دانانى دهرجهى عيجز بكرابايه، چونكه نه گهر سهيرى نهو رېزانه بكهيت، سهيرى نهو دهرجهانه بكهيت كه دانراوه، ژماره دى نهو كه مئندانه دى كه ئىستا ههيه، له وان ههيه دوو نهو ندهو سى نهو نده بكات، چونكه شتى زور ناسايى ههيه كه دهرجهى عيجزه كه له 30% يه، يا خود 35% نه، يان له 40% نه، له بهر نهو ته علمياتى ژماره (2) دى سالى 1998 ههيه هى وهزاره تى تهندروستى، باشره ليژنه دى ياسايى، يان ليژنه كانى تر سهيرى چؤنيه تى دانانى دهرجهى عيجزه كه بكرى، چونكه نه بى حيساب بؤ نهو بكهى چهند كه س نه م ياسايه نه يگرېته وه، بؤ نهو دهرجهيه كى عيجزى كه م هه قى دهرجهيه كى عيجزى زياتر نه خوات، كار بكات له وهى پاره دى نهو كه سهى كه زهروه كه م بكات، بؤ كه سيك كه زهروه نييه پى، يه كى تر له كيشه كان دانانى حه دى نه دنايه، هه مووشمان نه زانين كه راسته حه دى نه دنای موچه دانراوه به 140 هزار، به لام له گه نهو هه موو كه سيك كه حه دى نه دنایه 140 هزاره كؤمه ليك دهرماله ههيه، بؤ هه كه سيك كه موچه وه رده گرېت نهو حه دى نه دنايه نامېنېته وه، به كؤمه ليك دهرماله زياد دهكات، له بهر نهو نهو 140 هزاره ناتوانيت پيداويستى ژيانى كه سيك دابين بكات، نه گهر كه سيك دهرجهى عيجزى لهو ناسته بى كه نه توانى كار بكات، پيوسته رېزه پارهيه ك، يا خود بره پارهيه ك ديارى بكرېت كه ژيانى دابين بكات، نه وهش نه بى ليژنه دى دارايى له سهه ر پيوهرى خويان ديارى بكن، كه چ بره پارهيه ك نه توانى پيداويستى ژيانى كه سيك ديارى بكات، نه كه نه وهى حه دى نه دنای موچهيه كه له راستيدا وجودى نييه، چونكه به كؤمه ليك دهرماله زياد دهكات، سوپاس.

به رېز سرۆكى پهرله مان:

سوپاس، رېزدار كوستان محمد.

به رېز كوستان محمد عبدالله:

به رېز سرۆكى پهرله مان.

دياره دهرکردنى نه م ياسايه كه تا ئىستا پېنج پرؤزه ياساى بؤ پيشكهش كراوه، يه كى له نامانجه كانى بهر زكردنه وهى ناستى ژيانى كه مئندانمانه، به لام دواى نهو روون كردنه وهى به رېز د. نارس تيگه يشتين، نه م نه كه بهر زكردنه وهى ناستى ژيانمانه، به لكو به پېچه وان هه وهى كه پيشتر پهرله مان كردويه تى لى باشگه نه بېنه وه، بؤيه پيموايه نه بوايه نهو شهرحه له ليژنه دى هاوبهش بكرايه، بؤ نه وهى بهو

شېۋىيە ئەو ماددەيان دانەپشتايە، من پېموايە دەبىت ئىمە رېژەبەك دابنېين كە ئاستى گوزەرانى كەمئەندام بەشېۋىيەك بى لە كەسېك تر، ئەگەر كەسېكى باشتەر نەبى، كەسېكى تر بى لە كاتېك كە ئەوان جگە لەۋەى كە ناتوانن كار بكەن، كۆمەلېك خەرجى دەرمان و پېداۋىستى تايبەتايان ھەيە، بۇيە من پىشتىگىرى لەو رايەى ھاۋرېم كاك شىرزاد دەكەم، بۇ ئەۋانەى كە ھىچ كارېكايان نىيە، ھەدى ئەدناى مەعەشەتايان بۇ دابندىت، تۆ كە نەتوانى ھەدى ئەدناى مەعەشەت بۇ يەكېك كە كەمئەندامە و كارى نىيە دابىن بكەين، چۆن ئەتوانى بەم ياسايە خزمەتى بكەيت؟ ئەۋانەش كە كارايان ھەيە، واتا كارېكى تريان ھەيە، ياخود ھەر دەخلىكى تريان ھەيە بە مەقتوع، ھەر ۋەكو ئەۋەى پىشتەر ھەيە 150 ھەزاريان بۇ دابندىرى، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رېزدار اسماعىل گەللى كەرەمكە.

بەرپىز اسماعىل سەيد گەللى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

خوشك و برايانى بەرپىز.

سەرەتا ئەمەۋى پىشتىگىرى ئەو رەئىيە كاك عبدالسلام و كۆمەلېك برادەر بكەم، لەۋەى كە ئەبى ئەم دوو فىئەيە جيا بىكرىتەۋە، ئەۋەى كە داھاتىكى ھەيە، ئەۋەى كە ھىچ داھاتى نىيە، چۈنكە ئەۋەى كە ھىچ داھاتىكى نىيە، بەرپىستى زۆر زۆر ژيانى سەختەر، ئەۋەى كە داھاتىكىشى ھەيە ئەمە لەرپىستىدا مىنچەيە موۋچەش نىيە، ئەم مىنچەيە ۋەكو بىمەيەكى تەندروستى وايە، يارمەتەكە بۇ كرىنى پېداۋىستىەكانى كەمئەندامان، ئەم بابەتە بەرپىستى بابەتېكى موعەقەدە، لەبەرئەۋەى رېژەى ئەۋى، يەئنى نىسبەو تەناسوب ۋەردەگىرى لە عىجىزەكە، بۇيە من ھىوادارم ئەم بابەتە، بەتايبەتەى ئەم ماددەيە نەخرىتە دەنگدانەۋە، تا بەيانىش ئەگەر فورسەت ھەبوو، چۈنكە بەرپىستى بابەتېكى زۆر زۆر گىرنگە، زۆر ھەساسە، ۋەكو كوېستان خان ئىشارەتى پىيدا، ھەدى ئەدناى مەعەشەت لە ۋلاتى ئىمە دانراۋە، يان تەھدىد كراۋە، بەھەقىقەت ئەۋە ھىچ نىيە، 140 ھەزار ھەر ھىچ نىيە، ئىنجا بە ئىزافەى ئەۋەى ئەو كەمئەندامە كۆمەلېك كىشەى ھەيە، كۆمەلېك پېداۋىستى ھەيە، كۆمەلېك شتى تىرى پىۋىستە، بۇيە من داۋا دەكەم بەلەيەنى كەم موۋچەى ھەدى ئەدنا لە 250 ھەزار كەمتر نەبى، ئىتر ئەكرى لەسەر رېژەكانى تر زىاتر موناۋەشە بكەين، بۇيە من جارىكى تر ھىوادارم ئەمە بىخىرتە بەيانى بۇ دەنگدان، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىز، ديارە جەنابت رەنگە لە ژوورەۋە نەبوۋىتېتى، ئىمىرۇ ھەموو پىرۇژەكە ماددە بە ماددە، لەگەل ناۋەكەى موناۋەشە دەكرى، ئەو موناۋەشەى ھەموۋى ئىۋەى بەرپىز لە پىرۇتۇكۆل ۋا ئىستا ئەيخەنە سەر كاغەزەۋە، تا كاغەزم بۇ ھاتوۋە قىسمىكى زۆرى تەۋاۋ بوۋە، سبەى تەسلىمى لىژنە پەيۋەندىدارەكان دەكەن، ئەو ھەرسى لىژنەى كۆمەلەيەتى و دارايى وىاسايى، ۋەئەى ئىۋەى بەرپىز يەكە، يەكە ھەرچىتان ۋتوۋە،

تەبویب ئەكریت، جارېكى تر ئەو بەرپزانە، ئەو ماددانە دائەرپژنەوہ بۆ دەنگدان بەپېی ئەو موداخەلانەى ئیوہى بەرپز کردووتانە، ئەوجا دیتە ئیرە بى موناقلەشە، يەك بە يەك لەسەرى دەنگ دەدریت، ئیحتیمالە چەند رۆژىكى تر بخایەنى تاوہكو دېینە سەر ئەو حالەتە، ئیمرۆ دەنگدان نییە، ھەر بۆ ئاگادارى جەنابت، رېزدار د.بشیر خلیل.

بەرپز د.بشیر خلیل حداد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەکانى من كاك خورشیدو كاك عبدالسلام کردیان، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، رېزدار سۆزان شەھاب.

بەرپز سۆزان شەھاب نوری:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بىگومان من تەواو پشنگىرى ھاوړپى بەرپزو ھەفالى بەرپزم دەكەم كاك عبدالسلام، لیرە ئەبى ئیمە بىكەين بە دوو بەشەوہ، بەشى يەكەم/ ئەوانەن كە داھاتيان ھەيە، ئەو كەسەى داھاتى ھەيە، ئەم بەدەلى ئیعاقلەيە مەبلەغىكى مەقتوع بى كە پىى بدریتى، بۆ ئەوہى يارمەتى ھىچ نەبى ئەو داودەرمانەى بكات، بەلام لیرە دەمانەوى بەنەسبەت ئەم ياسايەوہ، دەخلى ئەوانە زیاد بکەين كە ھىچ داھاتىكيان نییە، چاودرپى ئەو داھاتەن بە تەنيا، ھىچ نەبى بۆ ئەوہى ئەو ياسايە زەمانى ئەوہيان بكات دەردى عەرەب ئەلى، (فى عیش كرىم) بى، ھەر ھىچ نەبى دەست لە خەلك پان نەكەنەوہ، بۆيە بەرپستى ئەگەر بمانەوئت بەشپۆزىكى عادیلانە بىكەين، دەبى بەم شپوہيە بى تەسنىف بكرى لەسەر دوو بابەت، يەكەم/ ئەوہى داھاتى ھەيە بەدەلىكى مەقتوع، ئەوہى كە خۇشيان ئیستا پەپرەوى دەكەن 100 ھەزارە بۆ ئەو كەسانەى كە راتبيان ھەيە، ئەوہ وەكو بەدەل ئیعاقلە دەيان دریتى، ئەوہى كە ھىچ داھاتى نییە، ئەو موعادەلەيەى كە بەرپز سەرۆكى لیژنەى دارايى کردوویەتى، پیموایە جوانترین مەسەل ئەدات بەوہى كە راتبى ھەدى ئەدنا زەربى نیسبەتى عیجز زائیدەن مەبلەغىكى سابت تەقسیمی 65 دەكاتە ئەوہى كە بگاتە دەورو بەرى 210 ھەزار، ئەوہش دەبى مەبلەغىك و تەبەعیاتىكى دارايى لەسەرە، ئیمە لیرە ياسايەك دەربكەين سبەى رۆژى حكومەت بللى من ناتوانم ئەوہ بکەم، ئەوہش دەكەوئت لەسەرمان، لەبەر ئەوہى من پیم باشە ئەسنای ئەو موناقلەشەيەشدا، ھەول بدرى پەپوہندى بكرى بە وەزارەتى دارايى، بۆ ئەوہى راي ئەوانیش بزاندريت لەسەرى، چونكە ئەوہتا من گویم لیبووہ ھەتا وەكو ئیستا دوو، سى جاریش لە بەرپز وەزیرم پرسىوہ، ئەلى من ناتوانم يەك سەنت زیاد بکەم، بەبى ئاگادارى حكومەت و وەزارەتى دارايى، واتە ئەگەر ئیمە حیسابیشمان کرد دەبى موافقەتى وەزارەتى دارايى بۆ وەربگرين، كەوا لە كوئى جیگەى بۆ بكاتەوہ، بۆ ئەوہى ئەم موعادەلەيە بۆ ئەوانەى داھاتيان نییە، ئەوہ چارەسەر بکەين، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىز، ئىستا ئىمە لەنپھايەتى سالىن، ميزانىيە تازە دىت، ئەتواندىر دىراسەيەكى ورد بىرى لەم بەرلەمانە، شتىكىيان بۇ دابندىت، ئەمەى معەووق، ئەمەى گەمئەندام، ئەمەى پىداويستىيە تايبەتتەكان منت نىيە لەسەر كەسمان ئەم ئىشەيان بۇ دەكەين، حەقى خۇيانە، بەپىي ئەو ئىمكانيەت و ئەو تاقەتەى ھەمانە، وەختى لە ميزانىيە دادەندىت، پىويستە وەزارەتەكانى مەعنى حكومەتى ھەرىمى كوردستان، وەزارەتى دارايى، وەختى ميزانىيە رەئىيەكى تەواوى خۇيان حازر ھەبى، تاوەكو دىراسەت بىرى لەگەل ئەو تاقەتەى ھەيە، ئەم بەرپىزانە ھاوولاتى ئەم ھەرىمەن، مافيان لەسەرمانە، ھىچ مەنتىكىشى تيا نىيە، كە شتىكى زيادىيان بۇ بکەين، يان كەم، وەكو ئەو دەولەتەنى تىرى دنيا، كە لەگەل پىداويستىيە تايبەتتەكانى خۇيان چۆن تەعامول دەكەن، تەعامولنىكى وا لەگەلئان بکەين، بەشىوھەك بى كە بتوانن زىيانىكى سەر بەرزانەيان ھەبى، كە موحتاج نەبن، بتوانن بىرىن، ئەوھى كە ناتوانى ئىش بىكات، ئەوھى دەتوانى ئىش بىكات، دەتوانى ئىشىكى موحتەرەمى بۇ بدۆزىتەو، زەرىبەى خۇشى بدات، بەسەر بەزانە كارى خۇى بىكات، بەلام ئەم ئىستىحقافىكى خاسى خۇى ھەبى، ئەویشى بۇ جىبەجى بىرىت، رىزدار سىوھىل عثمان.

بەرپىز سىوھىل عثمان احمد:

بەرپىز سەرۆكى بەرلەمان.

وەك بەرپىز باست كىرد، ئەو ياسايە دەكەوئتە سالى 2012، ئەو بىرە پارەيەى كە تەخسىس دەكرىت لە ميزانىيەى 2012 دەبى، ئەوھى ئىستا لە كۆتايى 2011 يە، من پىشنىارم ئەوھىيە ئەگەر ھەدى ئەعلا بۇ راتب دابنىن، بابلىن بەتايبەت ئەوانەى كە دەخلىان نىيە، ئەگەر 200 ھەزار دىنار دابنىن ھەدى ئەعلا، لەگەل ئەو بىرپارەى پىشوو پارسال لە بودجەى 2011 كە دايتمان 150 ھەزار دىنار بى، تەناقوز ناكات، لەبەر چى؟ ئەگەر دوای ئەوھى نىسبەى عىجىزەكان بدەينە وەزارەت جىبەجى بىكات، ئەو كاتە بىرواناكەم لە 150 ھەزار دىنار كەمتر بى، ئەگەر رىژەى عىجىزەكەى لە 150 ھەزار دىنار كەمتر بى، دەتوانى دوایى بوى تەواو بىكات، بىكاتە مەقتوع بەپىي ئەو ياسايە، ئەگەر ئىستا لەسەر ئەو ماددەيە بىرۆين كورته بالاکان ناگرىتەو، ئەو بىرە پارەيەى كە من باسى دەكەم، وابزانم د.ئاراس باشترىش دەزانى، ئەگەر قسەكانى من لەگەل قسەكانى د.ئاراس تەقربەن يەكتر دەگرىتەو، يان نا، ئەگەر مەجالى بدەى دوایى باسى بىكات، چونكە ئەو داراييە، ئەو لە بەشى دارايى و حىسابات زياتر دەزانى لەمە، پىم باشە ئەگەر 200 ھەزار دىنار بى، خراب نىيە ھەدى ئەعلا، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى بەرلەمان:

زۆر سوپاس، يەعنى بەحەقىقەت من وا تەوھوقوق لە ئىوھى بەرپىز دەكەم، لەم موناھەشەيەى ئەم پىرۆزە ياسايە، ھەرچى بکەين، بۇ ئەوھىيە لەوھى زياتر بى كە تا ئىستا وەريان گرتووه، نەك كەمتر بى، يەعنى نابى بەھىچ شكلىك، بۆيە چەند رۆز لەبەر دەستانە، كە موناھەشەتان كىردووه، دەتوانن ئەو حىساباتەنى بۇ بکەن، پاشان لە دەستى ئىوھىيە، يەعنى بەھىچ شكلىك نابى، لەوھى كەمتر بى كە تا ئىستا وەريانگرتووه،

دەبىت ئەۋەندەش نەبى، دەبى زياتر بى، چونكى بۇ ئەۋەى ژيانيان چاكتىر بىكەين، كاك د.ئاراس تەۋزىچىكى تىرت ھەبوو، فەرموو.

بەپىز د.ئاراس حسين محمود:

بەپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

لەپاستىدا ئەگەر ئىمە بەو شىۋەيە كار بىكەين، كە لەو ئاستەى پىشتىر بىپارى لەسەر دراۋە، نەپىنە خوارى، بەرەو زياتر بىرۋىن، ئىمە سى رىگامان لەبەر دەستدايە، ئىنجا بەجىي ئەھىللم بۇ ئەندامە بەپىزەكان، كە ئەۋانىش يارمەتىمان بەن، رىگەى يەكەم/ ئەۋەيە كە دەرجەى عىجز لە 47% كەمتر نەبى بۇ فىئەى يەكەم، بۇ فىئەى دوۋەم لە 70% كەمتر نەبى، بەلام ئايا ئەۋە لە دەست ئىمەدايە يان لە دەست لىژنەى (طىي)دايە؟ ئەۋە گىرتەكەيە.

ئىقتىراح، يان پىشنىارى دوۋەم/ ئەۋەيە ئەۋە موعادەلەى كە بۇمان ھاتوۋە لە ئەصلى ماددەكە خوار كەسەرەكە، يەئنى مەقامى كەسەرەكە ئەگەر (65)كە بتوانىن دەستكارى ئەۋە شەست و پىنچە بىكەين، مەسەلەن كەمترى بىكەينەۋە ئەۋە كاتە حاصل تەقسىمەكە زياتر دەبىت، ئەۋەش بۇچوونىكى ترە ئەۋە بەپىزانەى لە رىازياتن زياتر دەتوانن يارمەتىمان بەن.

ھالەتتىكى تىرىش ھەيە كە پىشتىر لەگەل بەپىز د.حسن ئىشارەتمان پىداۋە، خۇ ئەگەر ھەر چارمان نەبوو، بۇ ئەۋەى لەگەل بىپارىەكەى پىشۋوماندا ئىمە كەمتر نەبى ئەۋە مەبلەغەى كە ھەمانە، لىرە موشكىلەيەك ھەيە، بەپىز سەرۋىكى پەرلەمان، ئەندامانى بەپىز، ئەۋە دەرجەى عىجزە بەنىسبەت لىژنەى توبىيەۋە دەبى تەحدىدى بىكات، بەپىي ئەم ياسايە، چونكى بەپىي دەرجەى عىجز تەحدىدى ھالەتەكە ناكىرى، ئىمە ناتونىن، ئايا دەتوانىن ئەۋە دەرجەى عىجزە لاپەرىن؟ ناتونىن لاپەرىن، دەبى لىژنەكە تەحدىدى بىكات، ئەگەر ھاتو دەرجەى عىجزەكە بوو بە ئەساس، بوۋە تەحدىدى بى تۋانايەكە، ئەۋە كاتە ئىمە دەتوانىن ھەمان موعادەلە كە بۇمان ھاتوۋە لە ماددەى (7) لە ئەصلى پىرۋزەكە بۇمان ھاتوۋە دەتوانىن جىبەجىي بىكەين، ھەمان موعادەلە جىبەجىي بىكەين، حاصل تەقسىمەكەى كە چەند دەردەچى زائىدەن مەبلەغىك، ئەۋە مەبلەغەى كە دەتگەيەنىتە چەند؟ دەتگەيەنىتە كەمترىن ئاست 100 ھەزار، بەرزترىن ئاستى (150) ھەزار، خۇ ئەگەر بەپىزان ئەندامانى پەرلەمان و ھۆكۈمەتىش پازى بوو نىسبەتەكە زىاد بىكەين، يەئنى راتبەكە زىاد بىكەين، ئەۋە كاتە دەتوانىن ئەۋە مەبلەغەى كە زائىدى دەكەين زىاد بىكەين، بۇ نەۋنە/ ئەگەر ھاتو دەرجەى عىجز لە (65%) بوو، بەپىي موعادەلەى كە لە ئەصلى ماددەكە ھاتوۋە موۋچەكەمان تەحدىد كىرد (140) ھەزار دەكات، ئەۋە كاتە حاصل تەقسىمەكە ئەگەر (140) ھەزارە زائىدەن (10) ھەزار دەبى بە (150) ھەزار، ھەددى ئەندى ئەۋە مەبلەغەى كە ھەمانبوۋە، جا ئەۋە (10) ھەزارە قابىلى جىيە؟ قابىلى زىادو كەمە، بۇ نەۋنە، ئەگەر دەرجەى عىجز لە (33%) دەرچوۋ لە لىژنە توبىيەكە ئەۋە كاتە حاصل تەقسىمەكە بەپىي ئەۋە ھاۋكىشەيەى كە بۇمان ھاتوۋە (71) ھەزار دەردەچى، ئەۋە كاتە (71) ھەزارەكە كە حاصل قىسمەيە زائىد (30) ھەزارى دەكەين، لەۋانەيە ھەمان بىت دەرجەى عىجزى لە

(15%) بیټ، لیژنه‌ی توبیښ به‌حقیقه‌ت پېشانى بدات، نه‌و کاته نه‌گهر دهره‌جه‌ی عیجز له (15%) بى و هاوکیشه‌که‌مان جیبه‌جی کرد، مووچه‌که (32) هزاره، نه‌و کاته زائیدی ده‌که‌ین بو (68) هزار که ده‌چیته‌وه (100) هزاره‌که، ئیتر له‌م سی پېشنیاره‌ی له‌به‌رده‌مانه‌ دواى وهرگرتنى رهمانه‌ندی.....

به‌پړز سه‌رؤکی په‌رله‌مان:

زور سوپاس، به‌پړزان، به‌هیچ شکلیک نابیت دکتور، لیژنه‌ی توبی عیجز یاری به‌حقیقه‌تی ته‌عویقه‌که بکات، ده‌بی وه‌کو خو‌ی (1%) له، (10%) یه، (30%) یه، چه‌نده، نه‌وه، به‌لام ده‌بی نیسبه‌ سابیته‌یه‌ک بدو‌زرتیه‌وه، بو نه‌وه‌ی نه‌و به‌پړزانه‌ تووشی زهره‌ نه‌بن، سو‌زان خان که‌رمکه.

به‌پړز سو‌زان شهاب نوری:

به‌پړز سه‌رؤکی په‌رله‌مان.

پیموایه‌ مه‌ناقشه‌که له‌وه‌دا نییه، که‌ ئیمه‌ که‌می بکه‌ینه‌وه، به‌ مو‌عاده‌له‌ زیادى بکه‌ین، مو‌ناقشه‌که له‌پرده‌دا له‌سه‌ر نه‌وه‌یه بکری به‌ دوو فیئوه‌وه، هر له‌ نه‌وه‌لیشه‌وه واپوو ئیقتیراحه‌که، سی نه‌ندامیښ پښتگیری لی کردووه، بکری به‌ دوو فیئوه‌وه، فیئهی یه‌که‌م/ نه‌وه‌ی داها‌تی هه‌یه مه‌بله‌غیکی مه‌قتوعی بو ده‌پړت، چونکه‌ خو‌ی داها‌تیکی هه‌یه، مو‌زه‌فه‌ شه‌هادی کولی‌ه‌ی هه‌یه، هه‌موو نه‌و مو‌خه‌صه‌صا‌تانه وهرده‌گری که‌ هه‌یه، نه‌و (100) هزاره‌ وه‌کو به‌ده‌ل ئیعاقه‌یه، به‌لام هه‌مانه‌ داها‌تی نییه، ئیمه‌ ده‌مانه‌وی ده‌ستگیری ئه‌وانه‌ بکه‌ین، نه‌و مو‌عاده‌لانه‌ بو نه‌وانه‌ بی که‌ داها‌تیا‌ن نییه، زور سوپاس.

به‌پړز سه‌رؤکی په‌رله‌مان:

سوپاس، کاک عبدالسلام، فهرموو نیزامی.

به‌پړز عبدالسلام مصطفی صدیق:

به‌پړز سه‌رؤکی په‌رله‌مان.

هیچم نییه، ته‌نها ئیعا‌ده‌ی ئیقتیراحه‌که‌ی خو‌م بکه‌م، واپزانم ماندى بوون، وازح نه‌بوو، ئیقتیراحه‌که‌ی من نه‌م ته‌عقیده‌ی دکتور ئاراسیښ ئیشاره‌تی بو کرد ناهیلئ، یه‌ک/ مه‌بده‌ئیه‌ن لیژنه‌ی یاسایى ده‌توانن ته‌ئیدم بکه‌ن، (مجبذ) نییه مه‌بالیغی مه‌قتوع له‌ ناو یاسا هه‌بیټ، له‌به‌ر نه‌وه‌ی نرخى نه‌و دراوه، له‌به‌ر نه‌وه‌ی گرانى و فروشى قودره‌ی شیرائى نه‌و پاره، بو‌یه مه‌بده‌ئیه‌ن رجاتان لی ده‌که‌م بیر له‌ مه‌بله‌غی مه‌قتوع نه‌که‌ین، بیر له‌ مو‌عاده‌له‌و پړزه‌و شتی‌ک بکه‌ین، که‌ بگه‌ینینه‌ نه‌و مه‌بله‌غه‌ی که‌ کاک خورشید و برادران باسیان کرد، ده‌پانه‌وی تیدا بیټ، ئیقتیراحی من مو‌حه‌ده‌ده:

یه‌ک/ نه‌وه‌ی هیچ داها‌تی نییه به‌پیی یاساکانى تری له‌ کوردستان (معمول به) حه‌قى پاره‌ی نه‌وه‌ی (social) تا‌کو وازحی بکه‌م، (social) ه‌که‌ حه‌دی نه‌دنا‌یه، به‌پړزان، مه‌ترسن له‌وه‌ی (120) و (130)، ناخیر ژماره‌ی (UN) (2) دو‌لار بو کوردستان دانراوه‌ پو‌زانه، له‌ عیراق دو‌لار و شتی‌که، (3x2) نه‌فه‌ر

(أقل) حەددى دەرجەى (فقر) يەئنى (180) ھەزارە مانگانە، من دەئىم ئەوئى ھىچ داھاتى نىيە بەپىيى
ياساكانى تىرى ئىمە ھەقى ھەد ئەدناى دەرجەى فوقرى ھەيە كەواتە (180)، ئەوئە يەك ھەلمان كىرد، كە
ئەو كەمئەندامە (180) كە وەردەگى دەرجەى فوقرە.

دوو/ ئەو موعادەلەى تر ئەم ھەد ئەدنايە زەربى دەرجەى عىجز دەكەين، داعى نىيە بىكەينە فىئات و
شت، چەند رەقەمەم خويئند، يەئنى فەقىر تىرىن كەس كە دەرجەى عىجزى (30%) بىت تەقريبەن دوو
سەدو شتىك وەردەگى، بۇيە رجا دەكەم ئەگەر بىنووسن ئەوئى داھاتى نىيە ھەد ئەدنا زائىدەن (ھەد
أدنى فى درجۃ العجز) ئەوئى داھاتى ھەيە (ھەد أدنى فى درجۃ العجز) ھەل دەبىت و بى تەعقىدو بى
ھەموو شت، بىنووسىن بە مەرجىك ئەگەر بۇ موزەفەين، بە مەرجىك لە نىوئى ئەوئى كەمتر لى نەبىت،
سوپاس.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو.

بەپىز ناسك توفىق عبدالكرىم:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دىارە تەواو، تەواو لەگەل ئەوئى (كاك عبدالسلام)م، چونكە بەراستى ئەو ھاوگىشەيە ھەموو ئەو
گرفتانه مان بۇ ھەل دەكات، تۇ مەبلەغىكى سابىت دادەنىيى زائىدەن ئەم كەرتە، ئەو كاتە ئەدنا ھەد كە
(30) ھەزارەكە بوو لەگەل ئەو مەبلەغە سابىتە كۆى دەكەيتەو، كەواتە زەمانى ئەوئى دەكەى لە سەدو
پەنجاكە دانابەزى، لەگەل دەرجەى عىجزەكە مەعاشەكە بەرز دەبىتەو، لەبەر ئەوئە تەواو پىشتىگىرى
ئەوئى كاك عبدالسلام دەكەم، سوپاس.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دەتوانن لە لىژنەكە بە وردى بۇ خۆتان، ھەمووتان ھەقتان ھەيە، نوپنەرتان ھەيە، گشت
لايەنەكان فىكرەى خۆتان بدەن، بۇ ئەوئى كە ھاتەو بۇ دەنگدان شتىك ھەبىت ئەو بەپىزانە زەرەمەند
نەبن، بەلكو مورتاح بن، دلىان بى خۇش بى فائىدەى لى بكن، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەپىز ناسۆس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلايەتى:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دىارە ئەم ماددەيە زۆر ھەلدەگى، لە دوپىنۆو موناقتەشەى دەكەين، ديارە ھەموومان كۆكىن لەسەر ئەوئى
كە ئەو مووچەيە كەمە، بەلام ئەوئەشمان لەبىر نەچى كە پىشتىر (30) ھەزار بوو، بۇتە (50)، ئەوئى كە
(50) بوو بۇتە (150) وەكو ھەنگاوى يەكەم و لەو چوارچىوئەى بودجە ھەر ئەوئەندە توانراو، ئەوئى كە
ئىستا لەبەردەستمان دايە وەك پىشتىر باسەم كىرد، سوپاسى د.ئاراس دەكەم، لەبەر ئەوئى زۆر بە تەفصىلى و
بە وردى باسى كىرد، كاتىك ئىمە ئەوئەمان ناردووو پىش ئەوئى ئەو بىرپارەى پەرلەمان بىت بە زىادگىردنى

مووچهکان، ئیستا ئه و هاوکیشهیه لهگه‌ل ئه‌م بریاره‌ی په‌رله‌مان ناگونجی، ئه‌وه‌ی که ئیستا جیبه‌جی ده‌کری له‌لایه‌ن وه‌زارتمان‌ه‌وه، چونکه به جیبه‌جی کردنی ئه‌و هاوکیشهیه ئه‌و که‌مه‌ندامانه زه‌رمه‌ند ده‌بن، هه‌مووشمان هه‌وئی ئه‌وه‌مان ئه‌وه‌یه که باری گوزهرانی که‌مه‌ندامان به‌ره‌و باشتر بکه‌ین، نه‌ک زه‌رمه‌ند بن، به‌لام لی‌ره پئویست ده‌کات ئی‌مه ته‌صنیفه‌که لی‌ره جیا بکه‌ینه‌وه له‌و ماده‌یه، ئه‌گه‌ر داخیلی ورده‌کاری بین، فه‌رمانبه‌ر جیا‌یه و ئه‌وه‌ی که بیکاریشه جیا‌یه، جگه له‌وه که‌مه‌ندامان ده‌بی جیا بکه‌ینه‌وه لی‌ره، هه‌ندیکیان به‌رپزه‌یه، وه‌کو که‌مه‌ندامی جه‌سته‌یی، نابینایان، نابیستان، بیرکۆل، به‌لام له‌ کورته‌ بالا، مه‌نغۆل، ته‌لاسیمی، هیمۆفیلیا، هه‌ندیک نه‌خۆشی تر هه‌یه به‌پیی راپۆرتی پزشکی ده‌بی، ده‌بی ئه‌وانه ته‌صنیف بکری لی‌ره، ئه‌گه‌ر پئویست به‌وه بکات، یاخود ناوی پرۆژه یاساکه ته‌نها که‌مه‌ندامان نه‌بی‌ت، ئه‌وه‌ی که هه‌یه ئیستا ئه‌و هاوکیشهیه ئی‌مه ده‌بی هه‌وئی ئه‌وه بدیه‌ن ئه‌گه‌ر ئه‌م هاوکیشه‌یه‌ش نه‌بی، هاوکیشه‌یه‌کی تر بی، یاخود چاره‌سه‌ریکی تر بدۆزینه‌وه به‌شیوه‌یه‌ک بی یه‌ک دینار که ئیستا له‌و مووچه‌یه‌ی ده‌دری به که‌مه‌ندامان که‌مه‌تر نه‌بی، ئه‌گه‌ر ئی‌مه نه‌توانین ئه‌م سال له بودجه‌ی سالی (2012) زیادی بکه‌ین، ئی‌مه به‌شیوه‌یه‌ک وا بکه‌ین که زه‌ره‌ریان پی نه‌گه‌یه‌نین، تاکو ئیستاش من ته‌خویل نه‌کراوم که باسی ورده‌کاری بودجه‌که بکه‌م، بۆیه به پئویستم زانی نیوه‌رۆ که وه‌زیری دارایی ئاماده‌ بی، ئیستاش ئی‌مه ده‌توانین له‌گه‌ل ئه‌ندامانی به‌رپز بوار بدری گفتوگۆ بکه‌ین، پای وه‌زیری دارایی وه‌رگرین، چونکه هه‌ندی ورده‌کاری پئویسته‌وه دیاره پئویست به‌وه ده‌کات که له‌گه‌ل ئه‌وانیشدا دابنیشین، له‌گه‌ل وه‌زیری ته‌ندروستیش دابنیشین، بۆ ئه‌وه‌ی ره‌ئی ئه‌ویش وه‌رگرین سه‌بارت به‌ رپزه‌ی که‌مه‌ندام بووه‌کان، سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

زۆر سوپاس، وه‌لا دانیات ده‌که‌م له‌وه که‌مه‌تر نابی، له‌وه‌ی که ئیستا ده‌یدن به‌ دانیاییه‌وه، ئه‌وه په‌رله‌مانه، ئیش ده‌که‌ن زۆر به‌ حه‌ماسه‌ته‌وه، پینج پرۆژه من سوپاسیان ده‌که‌م، پینج پرۆژه‌ی موخته‌لیف، یه‌کی له‌ حکومه‌ت، چواری له‌ ژماره‌ی یاسایی ئه‌ندامه‌کان له‌ فراکسیۆنه‌کانی موخته‌لیف هاتووه، بۆ ئه‌وه‌ی ژیانان چاک بکری، ئیستا من قه‌ناعه‌تم هه‌یه هه‌ر هه‌موو به‌کو‌ی ده‌نگ له‌گه‌ل ئه‌وه‌ن له‌وه زیاتر بی نه‌ک که‌مه‌تر بی، به‌لام ده‌بی رپگه‌یه‌کی ده‌قیق بدۆزیته‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی ئیجتیه‌ادی تیا نه‌بی‌ت، پاشان به‌ یه‌کیک زیاد بدری و به‌ یه‌کیک که‌م، به‌رپز کاک فرست مو‌داخه‌له‌یه‌کی هه‌یه، فه‌رموو.

به‌رپز فرست احمد عبدالله / سکرته‌ری په‌رله‌مان:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ئی‌مه ده‌توانین ئیزافه‌یه‌ک له‌سه‌ر ئه‌و ماده‌یه بکه‌ین، نه‌تیجه‌ی ئه‌و عه‌مه‌لییه‌ حیسابییه شه‌رتیک ئیزافه بکه‌ین، بلێین به شه‌رتیک ئه‌وه‌ی به‌ موجبی ئه‌و ماده‌یه وه‌رگری‌ت که‌مه‌تر نه‌بی‌ت له‌و مه‌بله‌غه ئه‌وه‌ی به‌ موجبی قه‌وانینی پشتر ئیستیحق‌اقی بی‌ت، ئه‌وه حه‌له، موهیم که‌مه‌تر نه‌بی‌ت، ئه‌گه‌ر زیاتر بی‌ت ئیعتیادی حه‌قی ئه‌وه، زۆر سوپاس.

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ئىستا ماددى حەوت گفوتوگوۆ لەسەرى تەواو بوو، دەگەرپىنەوہ بو سەر ماددى (32) لىژنەى كاروبارى كۆمەلاپەتى فەرموو بەردەوام بە..

بەرپۇز تارا تحسین ئەسەدى:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

گەپشتىنە ماددى (33) (على الوزارات المختصة كل فيما يخصه تنفيذ أحكام هذا القانون).

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان:

ماددى (33) لىژنەى ھاوبەش فەرموو.

بەرپۇز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

لىژنەى ھاوبەش صياغەى ماددەگەى بەو شپوہپەى کردوہ:

(على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون).

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپۇزان، كەس موناقتەشەى ھەپە لەسەر ئەو ماددەپە؟ فەرموو.

بەرپۇز شپۇزاد عبدالخافظ شریف:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

لىرە پىمواپە لەو ياساپە لىرەدا بتوانىن، پەعنى لىرە بەدواوہ ناتوانىن جىگەى بو بکەپنەوہ، ئەویش

ئەوہپە ھەموو ناوچە دابراوہگانىش بگرتتەوہ، چونكە ئەوانىش ھەموو كوردى لىپە، سوپاس.

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپۇز ئاسۇس نجىپ/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلاپەتى:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە ھىشتا برپارى ئەوہمان وەرنەگرتوہ لە وەزارەتى داراپى كە وردەكارى پىوېستە بو ئەوہى ئىمە

بتوانىن ئەو كەمئەندامانەى كە لە ناو ھەرىمەن مەشمول بن بەو مووچەپە، ديارە پىوېست دەكات ئەگەر

ناوچە دابراوہگان بى، دەپى بىگەرپىنەوہ، ياخود راپ سەرۆكاپەتى ئەنجومەنى وەزىران وەرگرم، جارى لە

دەسەلاتى مندا نىپە برپار بەوہ بدەم، سوپاس.

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو ناسك خان.

بەرپۇز ناسك توفىق عبدالكرىم:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپراستی من ئەو دەو، سى جاره ئەو دەبىستەم، يەنى ئىمە پەرلەمانىن، ئەگەر ئىمە لىرە تەرمان کرد
كە ناوچە جى ناكوکەکان بگريتهوه، مەفروزە حكومت لایەنى جىبەجىكار بى، ناکرى ئىمە چاوەروان بىن
بزانىن وەزىر رازىيە، چونكە خۆ بودجە هەر لىرە تەصدىق دەكرى، دواتر ئىمە ياسا دەردەكەين، لەبەر
ئەو پىم باشە بەپراستی ئەوئەندە نەوترى نازانىن، ئايا وەزىرى دارايى پازى دەبى، يان نا؟ سوپاس.

بەپرىز سەرۆكى پەرلەمان:

نا، نا، زۆر تەبىعەيە، ئەگەر حكومت ئىلتىزامىكى ماددى هەبى، لە تاقەتى نەبى، دەبى پەرى وەربگرىن،
بەلام ئەو جاقەرارى ئەخىر هەر بو پەرلەمانە دىتە ئىرە، بەلام ئەویش وەزىرە، بە ناوى حكومەتەو
لىرەيە، دىفاع لە وچەي نەزەرى خۆى دەكات، حەقى خۆيەتى پەرى خۆى بدات، نابى بلىين نابى تۆ قسە
بكەى، ئەى بۆجى هیناومانەتە ئىرە؟ زۆر زۆر تەبىعەيە، ئىستا بەنىسبەت ماددى (33) كەس موناقتەشەى
لەسەرى نىيە زياتر، ئىستا دەچىنە ماددى (34)، ئەویش گەفتوگو لەسەرى تەواو بوو، لىزنەى كاروبارى
كۆمەلایەتى فەرموو.

بەپرىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەپرىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (34):

لا يعمل بأي نص يتعارض مع مبادئ وأحكام هذا القانون.

بەپرىز سەرۆكى پەرلەمان:

لىزنەى هاوبەش فەرموو.

بەپرىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەپرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لىزنەى هاوبەش پشتگىرى ماددەكە دەكات وەك ئەوئەى كە خويندرايەو.

بەپرىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەپرىزان، كى موناقتەشەى لەسەر ئەو ماددەيە هەيە؟ نىيە، ئىستا بچىنە ماددى (35)، فەرموو.

بەپرىز تارا تحسىن ئەسەدى:

بەپرىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (35):

ينفذ هذا القانون من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية.

بەپرىز سەرۆكى پەرلەمان:

لىزنەى هاوبەش.

بەپرىز عونى كمال سعید بەزاز:

بهريز سهروكي پهرله مان.

ليژنه‌ی هاوبه‌ش پشتگيري مادده‌که ده‌کات.

بهريز سهروكي پهرله مان:

به‌رده‌وام بن ليژنه‌ی کاروباري کومه‌لايه‌تي.

بهريز تارا تحسين نه‌سه‌ه‌دي:

بهريز سهروكي پهرله مان.

"الاسباب الموجبة"

نظراً لوجود أعداد كبيرة من المعاقين في الإقليم وانخفاض مستواهم المعاشي ولعدم وجود تشريع إقليمي خاص بهم، وإن بعض النصوص الواردة في التشريعات والقوانين الخاصة بحقوق المعاقين وأوضاعهم لم تجد طريقها إلى التطبيق إلا في نطاق محدود للغاية، وإنخفاض نسبة المستفيدين من البرامج الخاصة برعايتهم وتأهيلهم وتشغيلهم ومن أجل النهوض بهذا المستوى وإتخاذ التدابير اللازمة لمساعدتهم على التكيف النفسي والبيئي في المجتمع وتوفير فرص الرعاية والحماية والتدريب والعمل لإزالة الحواجز الجسدية والاجتماعية والتي أدت إلى تقليص فرص العمل أمام المعاقين نتيجة التنافس اللامتكافيء من غير المعاقين على فرص العمل المحدود أمام الجميع ولإزدياد عدد المعاقين في الإقليم بشكل مضطرد نتيجة للظروف التي مرت بها الإقليم والتي نجمت من السياسات غير الحكيمة واللاإنسانية للسلطة الحاكمة في حينها في العراق، وإنسجاماً مع التشريعات الخاصة بحقوق المعاقين الصادرة عن الجمعية العامة للأمم المتحدة، ولتعديل المفاهيم والنظرة إلى المعاقين من منظار القدرة وعدم النظر إليهم من منظار العجز، والنظر إليهم ضمن معيار الإنسان العادي من حيث الحقوق والواجبات ومن حيث ضرورة إتاحة كافة الفرص له، وللإستفادة من كافة البرامج والخدمات التربوية والتعليمية وشأنهم شأن أي إنسان عادي، بحيث تحفظ كرامتهم وتمكنهم من تجاوز الحالات السلبية بما يضمن بقائهم مندمجين في بيئة الأفراد العاديين وعدم عزلهم في مؤسسات خاصة من أقرانهم العاديين، فقد شرع هذا القانون.

بهريز سهروكي پهرله مان:

ليژنه‌ی هاوبه‌ش ره‌ئيتان.

بهريز عوني كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهروكي پهرله مان.

له‌بهر نه‌وه‌ی نه‌سباب موجيبه‌که که خوي‌ندراوه زور دريژه، ني‌مه له ليژنه‌ی هاوبه‌ش کورتمان کرده‌وه، به‌و شي‌وه‌يه‌ی خواره‌وه:

"الاسباب الموجبة"

لاتخاذ التدابير اللازمة لمساعدة المعاقين للاندماج النفسي والبيئي في المجتمع وتوفير فرص الرعاية والحماية والتدريب والتأهيل والعمل على ازالة الحواجز الجسدية والاجتماعية والتي ادت الى حرمانهم من الحقوق

والحريات. ومنحهم امتيازات مادية ومعنوية اضافية وانسجاماً مع التشريعات المتعلقة بالمعاقين الصادرة عن الجمعية العامة للأمم المتحدة، ومن اجل تغيير المفاهيم ونظرة المجتمع الخاطئة الى شريحة من شرائح المجتمع، فقد شرع هذا القانون.

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان:

كەس دەیهوی لەسەری موناڤەشە بكات؟ بەپێزان، ئەو پێزدارانە موشارەكە دەكەن لە گفتوگۆ (هاوراز خوێناو، سیوهیل عثمان، ناشتی عزیز، عمر نورەدینی، تارا ئەسەدی)، كەسی تر هەیه؟ عبدالسلام بەرواری، هاوراز خان فەرموو.

بەپێژ هاوراز شیخ احمد:

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر تیبنیم لەسەر ئەو هیه چ لە پرۆژە یاسایەكەى حكومت، چ لە راپۆرتی لیژنە هاوبەشەكە، لە ئەسباب موجهبهكە باسی خاوەن پیداوایستی تایبەت ناگرێ، پێم باشە ئەمەى بخریته ناوی، لەبەر ئەو هیه لە هەندئ بڕگە و بابەتی تر خستمانە ناوی.

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، پێزدار سیوهیل عثمان.

بەپێژ سیوهیل عثمان احمد:

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئەسلی یاسایەكە ئەسباب موجهبهكە زۆر دوور و درێژ بوو، لەبەر ئەو هیه من پشتیوانی لە رەئى راپۆرتی هاوبەش دەكەم، زۆر سوپاس.

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، پێزدار ناشتی عزیز.

بەپێژ ناشتی عزیز صالح:

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ئەسباب موجهبهیهى كە لە ئەسلی پرۆژەكەدا هاتوو، بەراستی سى خالى سەرەكى كە ناوەرۆكى ئەسباب موجهبهكەى لەسەر دارپێزراوەتەو، سى خاله كە وەكو پيش مەرج دانراو، پيش مەرجيكي دروست نيه، كە ليرەدا هاتوو، بۆ نموونه لەسەرەتاكەيدا ئامازە بەو دەكات كە ياسا لەبەر ئەو هیه ژمارەى كەمئەندامان زۆرە لە كوردستاندا، بۆيە ئەم پرۆژەيه دەرجوو، كە مەرج نيه ياسا بۆ دياردە دەرجي، جارى وا ههيه ياسا بۆ يهك (case) دەردەجى، بۆ نموونه لە سەرەتای ساڵەكانى (2000) لە ئەلمانیا يهك (case) هەبوو هى خەتەنە، كە پەناھەندەش بوو لەو وڵاتە، بەلام ياسايەك دەرجوو بۆ مەسەلەى خەتەنە، چونكە ياسا بەتەنھا مەسەلەى تەنزيم نيه، زۆرجار رەدە، رینگاگرتنە بۆ ئەو هیه كە ئينتیشارى ئەو حالەتە نەكات، ئەو دروست نيه ليرە، هەر وەھا پيش مەرجيكي تر لە ناو ناوەرۆكەكە

دانراوه، كه باس له خراپى ئاستى مووچهو بژيوى ژيانى كهمنئندام دهكات، كه ئەمەش پيش مەرحىكى هەلەيه بۆ ئەسباب موجهبه، چونكه مەرج نييه ئەو كهمنئندامه، لەبەر ئەوهى كه ئەو حالەتيكى ناتەندروستى هەيه له لەش ساغيدا، بۆيه ئەوهى دەدرىتى، بە تەنها مەسەله حالەته مەرييهكەشى نييه، پيش مەرحىكى تريش دانراوه له ناو ئەسباب موجهبهكه، كه ئەوهش دروست نييه، ئەوهيه كه باس له زۆرى كهمنئندامى دهكات بەهۆى ئەو رووداوانەى كه بەسەر هەريم و بەسەر عىراقتا هاتوو، خۆ ئەو بە تەنها بۆ كهمنئندامانى سەنگەر نييه، ئايا ئەگەر (10) سالى تر هەريمى كوردستان له سەقامگىريهكى سياسى و ئاسايشدا بوو، خۆ جاريكى تر تۆ ياساكه هەلئاوشينيتەوه لەبەر ئەوهى ئەم كهسانه چوونەته قوناغىكى ترى تەمەنيانەوه، بۆيه من پشتگىرى له ئەسباب موجهبهى راپۆرتى هاوبەشهكه دهكم، هەرچەنده داواكارم كه پىزى كۆتايى بەپراى من دروست نييه، كه دەلى (ومن أجل تغيير المفاهيم ونظرة المجتمع الخاطئة) كى بپيار دەدات كه هەموو موجهمەع روانيى هەلەيه بۆ مامەلە كردن لەگەل كهمنئندامدا؟ ئەوه بپيارىكى پيش وەخته كه لىزنى هاوبەش داويەتى هەلەيه، مەرج نييه كهمانىك له ناو كۆمەلگادا تىروانيى هەلەيان هەيه بۆ موعامەله كردن لەگەل كهمنئندامدا، داوا دهكم ئەو جوملهيه لادىرى، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلهمان:

سوپاس، ريزدار عمر نورەدينى، فەرموو.

بەريز د.عمر حمد امين خدر(نورەدينى):

بەريز سەرۆكى پەرلهمان.

من دوو سەرنجم هەيه، يەككىيان/ ئەوهى كه دەلى (انسجاماً مع التشريعات المتعلقة) ئەوهى كه لەلايهن جمعيهى عامهى (الأمم المتحدة) وه دەرچوو، بە رەئى من ئەوه بگۆرپين بلىين (وانسجاماً مع المبادئ الرئيسية للقانون الدولي الإنساني والإتفاقيات والإعلانات الدولية الصادرة) بەم شيوهيه بىگۆرپين، هەروها سەرنجى دووهميشم/ فيعلن نيمه هەول بەدين ئەوهى كه تىروانيى هەلەى كۆمەلگا لەراستيدا دەبى بىگۆرپين، بە رەئى من نيمه بلىين لەجياتى ئەوه تەوعيهكردنى كۆمەلگا، هەروها ئىنديماجى كاملى پەككەوتەو خاوەن پىداويستى تايبەت لەرووى كۆمەلایەتى، لەرووى ئابوورى، لەرووى كلتووريبهوه لهو پىناوهدا، بەم شيوهيه گۆرانهكه لەوهدا دەكرى، واتا من تەئيدى ئەوه دهكم كه (ونظرة المجتمع الخاطئة) لادىرى، بەو شيوهيهش بگۆرپى، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلهمان:

سوپاس، ريزدار تارا ئەسەدى فەرموو.

بەريز تارا تحسين ئەسەدى:

بەريز سەرۆكى پەرلهمان.

من بەكوردى و زۆر بە كورتيش ئەسبابى موجهبهكه بەم شيوهيه كردوو، كه هەرچى شتەكانى ناوى هەيه پوخت كراوتەوه بەرا وەرگرتنى رىكخراوهكان و زۆريان، لەبەر ئەوه لىره تەرحى دهكم، ئەگەر مەعقول بوو دەنگى لەسەر بدن، ئەگەر نا لەگەل هاوبەشهكهين، (دەرچوونى ئەم ياسايه بۆ زياتر خزمەت

پەرلەمانى كوردستان - عىراق

پرۆتوكۆلى دانىشتىنى ژمارە (22)

بىنچ شەممە رېكەوتى 2011\12\29

خولى سىيەمى ھەئىزاردن

پروتوكولى دانىشتىنى ژماره (22)

پېنج شەممە رېكەوتى 2011/12/29

كاتزمېر (3،30) ى پاش نيوەپۇى رۇزى پېنج شەممە رېكەوتى 2011/12/29 پەرلەمانى كوردستان -
عېراق بە سەرۇكايەتى بەرپىز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى) سەرۇكى پەرلەمان و، بە ئامادەبوونى

بەرپۆز د. ارسلان بايز اسماعيل جيگري سەرۆك و، بەرپۆز فرست أحمد عبدالله سكرتيري پەرلەمان، دانیشتنی ژماره (22) ی خولی سییه، سالی (2011) ی خوی بهست.

بەرنامە ی کار:

بەپیی حوکمەکانی برپگه (1) ی مادده (20) له پەپرهوی ناوخوی ژماره (1) ی هه‌موارکراوی سالی 1992 ی پەرلەمانی کوردستان - عیراق، دهسته‌ی سەرۆکایه‌تی پەرلەمان برپاری درا دانیشتنی ژماره‌ی (22) ی خولی سییه‌می هه‌لبژاردن له کات (3،30) ی پش نیوه‌پۆی رۆژی پینج شه‌مه‌ه ریکه‌وتی 2011/12/29 دا به‌م شیوه‌یه بی‌ت:

- 1- به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر گفتوگۆ کردن له‌سه‌ر ئەم پینشیاره یاسایانه‌ی خواره‌وه:
 - أ- پینشیاری یاسای مافه‌کانی که‌مه‌ندام و خاوه‌ن پیداوایستی تایبه‌تیه‌کان له هه‌ریمی کوردستان.
 - ب- پینشیاری یاسای گرنگیدان به که‌مه‌ندامان و خاوه‌نی پیداوایستی تایبه‌تیه‌کان.
 - ج- پینشیاری یاسای چاودیری کردن و شیاندنی خاوه‌ن پیداوایستی تایبه‌تیه‌کان له هه‌ریمی کوردستان.
 - د- پینشیاری یاسای مافه‌کانی کورته‌بالاگان له هه‌ریمی کوردستان.
 - ه- پینشیاری یاسای تایبه‌ت به کورته‌بالاگان له هه‌ریمی کوردستان.
- 2- بانگه‌یشت کردنی به‌رپۆز وه‌زیری ناوخۆ به‌مه‌به‌ستی وه‌لامدانه‌وه‌ی پرسیاره‌کانی ئەندامانی پەرلەمان.

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گه‌وره‌و میهره‌بان.

بەناوی گه‌لی کوردستان. دانیشتنه‌که‌مان ده‌که‌ینه‌وه، خولی سییه‌می هه‌لبژاردن، سالی سییه، خولی گریدانی یه‌که‌م، ژماره‌ی دانیشتن (22) رۆژی دانیشتن (2011/12/29).

بەرنامە ی کار:

بەپیی حوکمەکانی برپگه (1) ی مادده (20) له پەپرهوی ناوخوی ژماره (1) ی هه‌موارکراوی سالی 1992 ی پەرلەمانی کوردستانی عیراق، دهسته‌ی سەرۆکایه‌تی پەرلەمان برپاریدا به‌رنامە ی کاری دانیشتنی ژماره (22) ی ئاسایی خولی سییه‌می هه‌لبژاردن له کات (3:30) پاش نیوه‌پۆ، رۆژی پینج شه‌مه‌ه، ریکه‌وتی (2011/12/29) دا به‌م شیوه‌یه بی‌ت:

- 1- به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر گفتوگۆ کردن له‌سه‌ر ئەم پینشیاره یاسایانه‌ی خواره‌وه:
 - أ- پینشیاری یاسای مافه‌کانی که‌مه‌ندام و خاوه‌ن پیداوایستی تایبه‌تیه‌کان له هه‌ریمی کوردستان.
 - ب- پینشیاری یاسای گرنگیدان به که‌مه‌ندامان و خاوه‌نی پیداوایستی تایبه‌تیه‌کان.
 - ج- پینشیاری یاسای چاودیری کردن و شیاندنی خاوه‌ن پیداوایستی تایبه‌تیه‌کان له هه‌ریمی کوردستان.
 - د- پینشیاری یاسای مافه‌کانی کورته‌بالاگان له هه‌ریمی کوردستان.
 - ه- پینشیاری یاسای تایبه‌ت به کورته‌بالاگان له هه‌ریمی کوردستان.
- 2- بانگه‌یشت کردنی به‌رپۆز وه‌زیری ناوخۆ به‌مه‌به‌ستی وه‌لامدانه‌وه‌ی پرسیاره‌کانی ئەندامانی پەرلەمان.

بەخىرھاتنى ۋەزىرى ناوخۇ ۋە رېكخەرى نىۋانى پەرلەمان ۋە حكومەتى ھەرىمى كوردستان كاك (كرىم سنجارى) ۋە كاك (سعد) دەكەين، لەگەل راپوئىكارەكانيان، زۆر زۆر بەخىرىين، ئىستاش لەبەر ئەۋەى فەقەرە يەكى بەرنامەى كارمان كە دويىنكە گفوتوگۇى لەسەر كرا، لە پىرۆتۆكۆل بۇ لىژنەكان بىنېردىت، نامادەكارى بىكەن بۇ دەنگان، تەۋاۋ نەبوۋە، داۋا لە ئىۋەى بەرپىز دەكەين، بىرگەى (2) ى بەرنامەكە بخەينە پىش ئىۋەى بەرپىز، ئەگەر دەنگى بۇ بەن، جەنابى ۋەزىر ۋەلامى پىرسىارەكانى ئىۋەى بەرپىز بەداتەۋە، ئىستا ئەمانەۋى بىرگەى (2) بەئىنە پىشەۋە ۋە گفوتوگۇى لەسەر بىكەين، كى لەگەلە تىكايە دەستى بەرز بىكاتەۋە؟، زۆر سوپاس، كى لەگەلەدانىە تىكايە دەستى بەرز بىكاتەۋە؟، سوپاس، بەكۇى دەنگ پەسەند كرا، زۆر زۆر سوپاس بۇ ئىۋەى بەرپىز، داۋا لەجەنابى ۋەزىر رېزدار كاك (كرىم سنجارى) ۋەزىرى ناوخۇى ھەرىمى كوردستان دەكەين، كەرەمكە بۆسەر مەنەسە.

بەرپىز كرىم سنجارى/ ۋەزىرى ناوخۇ:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەناۋى خۋاى گەۋرەۋ مېھرەبان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

خۇشچالەم كە لىرە نامادەبووم، بۆنەۋەى بەيەكەۋە بتوانىن رەۋشى ئەمنى ۋە ئارامى ھەرىمەكەمان ئارامىز رابىگرىن ۋە رېز لە سەرۋەرى ياسا، پىرەنسپە دادۋەرىە كۆمەلەپەتەكان بىگرىن، ھەموومان بەيەكەۋە، لە خىزمەت بەرژەۋەندىە گىتىەكان كار بىكەين، بەرپىزان بەپىى ياساى ۋەزارەتى ناوخۇ ژمارە (6) ى سالى (2009) ۋەزارەتەكەمان چەندىن ئەركى پىسپىردراۋە، لىرەدا بەگورتى پوختەيەك دەخەينەروو. يەكەم/ دىۋانى ۋەزارەت:

دىۋانى ۋەزارەت لەسە بەرپىۋەبەرايەتى گىتى پىك دىت، لەگەل بەرپىۋەبەرايەتى ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ، ئەم كارۋچالەكانى خۋارەۋەى ئەنجام داۋە لەماۋەى سالى. 2011.

1- دامەزراندنى 2500 فەرمانبەرى كارمەندى ھىزەكانى ئاسايش، ناوخۇ بەپىى رېنمايەكانى دامەزراندنى كە لەسالى 2011 پەپەرەۋ كراۋە.

2- لەماۋەى ئەم سالەدا زىاتر لە 29340 بىانى ھاتۋنەتە ھەرىمى كوردستان، لەخالە سنوورىەكان ۋە فرۆكەخانەى ھەۋلىرو سلىمانى، لەپىگى پىدانى فىزە لەلايەن ۋەزارەتمان، جگە لەھەزاران بىانى تر لە ھەلگىرانى رەگەزنامەى ئەۋروپى ۋە ئەمىرىكى بەپىى فىزەى پىش ۋەخت دىنە ھەرىم ۋە لەناۋ فرۆكەخانە راستەۋخۇ فىزەيان پى دەدرىت.

3- تا ماۋەيەك بەرلەئىستا بەپىى ياساى حىزبەكان ژمارە (17) سالى 1993 ى ھەموار كراۋ، كۆمەلەكانى ژمارە (18) ى سالى 1993 ى ياساى رېكخراۋەكانى (ngo) ژمارە (15) ى سالى 2001 ى ھەموار كراۋ، مۆلەتمان دەدايە حىزب ۋە كۆمەلەۋ رېكخراۋەكان، بەلام دۋاى دەرچۋونى ياساى رېكخراۋەكانى كۆمەلگەى مەدەنى مۆلەتى رېكخراۋەكانى (ngo) مان راپرتۋوۋە، تاۋەكو ئىستا نىكەى 1300 كۆمەلەۋ رېكخراۋ

سەنتەر مۇئەتتەن پېدراوھ لەماوھى ئەمساڭدا، 42 رېڭخراوى (ngo) وە 35 سەنتەرى رۇشنىبىرى و (14) كۆمەلەو (2) يەككىتى و (1)سەندىكاو (1) حىزبى سىياسى مۇئەتتەن پېدراوھ، چوار لە فەرمانگەى ياساى نىزىكەى 7500 موعامەلەى جۇراو جۇرى ھاوولائىيان رابى كراوھ، لە بەشى كۆمپانىياكانى پاسەوانى تايبەت (32) مۇئەتى كاركردن دراوھ بە كۆمپانىياكان، لەماوھى ئەمساڭدا 23 گرېبەست بەرئى كراوھ، لە لايەن وەزارمەنەوھ لە بەرپۇەبەرايەتى گرېبەستەكان لەگەل كۆمپانىياكانى جىبەجىكار بە پرۇژەى جۇراو جۇر، 104 خولى شياندىن و بەرز كرىنەوھى ئاستى رۇشنىبىرى و پرۇفىشىنالىيان لەكارەكاندا كراوھتەوھ، لەناوھوھو دەرەوھى ھەرېم، 1234ئەفسەر و كارمەند و فەرمانبەر بەشداريان تىدا كرىوھ، لەھەموو ئاستەكاندا، ھەرەھا مۇئەتى خوېندىن دراوھ بە 24 كارمەندو فەرمانبەر، بەمەبەستى بەدەست ھىنانى برۋانامەى جۇراو جۇر، پالوتنى 70فەرمانبەر و كارمەندانى وەزارمەن بۇ بەرنامەى تواناسازى بەپىئى ئەو پسپۇريانەى وەزارەت پىئويستى پىئى ھەيە، بۇ تەواو كرىنى خوېندىن بالاً لە دەرەوھى ھەرېم، بەپىئى پلانى حكومەت بۇ سالى 2011، جىبەجى كرىنى ياساى ژمارە (18) ى سالى 2011ى تايبەت بە رازوھ خانەنشىنى ھىزەكانى ئاسايش و ناوخۇ، كە لە ئەنجومەنى نوپنەرانى عىراق دەرچوھ، لەلايەن پەرلەمانى كوردستانەوھ بە سوپاسەوھ پەسەند كراوھ، كە سوودى زۇرى بۇ ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ ھەيەو، ھۇكارىكى زۇرباشى پشتگىريانە، ئەمەش بووھ ھۇى بەرز كرىنەوھى ئاستى بژيوى ھەموو كارمەندانى ھىزەكانى ناوخۇ، پىكھىنانى لىواى (1)و(2) بۇ پاراستنى دامەزراوھ نەوتىەكان، كرىنەوھى 21 بنكەى پۇلىس و پۇلىسى ھاتوچۇ و بەرگرى شارستانى لەگەل كرىنەوھى سى نووسىنگەى نەھىشتنى تاوان.

بەرپۇەبەرايەتى گشتى پۇلىس:

1-ھىنانەكايەى بەرپۇەبەرايەتى پۇلىسى بانكەكانى ھەرېم و ھەرەھا لەئاندىەكەى نىزىكا بەرپۇەبەرايەتى پۇلىسى گەشت و گوزار دەست بەكاردەبى، لەماوھى ئىمساڭدا، 21180 تاوانى جۇراو جۇر ئەنجامدراوھ، كەننىكەى 85%ى ئاشكرا كراون و تۆمەتباران دۇسىەكانىيان لە دادكايە، جىبەجى كرىنى مۇئەت و شەش پرۇژەى جۇراو جۇر، لەدروست كرىنى بىنايەو بالەخانەو بنكەى پۇلىس كەلەلايەن پارىزگاكانەوھ جىبەجى دەكرىن، لە بەرپۇەبەرايەتى بەلگەكانى تاوان، چەندىن چالاكى جۇراو جۇريان ئەنجام داوھ كە ژمارەيان دەكاتە (3243) چالاكى كە برىتتىن لە (بطاقة المحكومين، طبع الجرمية، معاملات طبع الاصابع، شعبة التصوير الجنائي، شعبة الاسلحة، فحص تاريخ الاطلاق، شعبة المخطوطات حوادث اليومية، شعبة التسجيل الجنائي، شعبة المختبر البايولوجي، جرائم الكمبيوتر، شعبة مختبر الكيمياء) لە بەرپۇەبەرايەتى پۇلىسى ئىنتەرىپول 114كىشە ھەبووھ، 76 فەرمانى دەستگىر كرىنى نىئودەوئەتى، 438 تايبەت بە زانىارى لەسەر تاوانباران گشتاندىان پى كراوھ، بەرپۇەبەرايەتى بەرگرى شارستانى لە پارىزگاكا، لە سنوورى پارىزگاى ھەولير كەوتنەوھى نىزىكەى 1304 رپووداوى ئاگر كەوتنەوھ بەھەموو جۇرەكانىەوھ، 60برىندارى ھەبووھ، 20 ھاوولائى لە ئەنجامى مەلەكردن لە رپووبارەكان خنكاون، ھەرەھا تىمەكانى ئاگر كوژىنەوھ توانىويانە 41 ھاوولائى لە مردن رزگار بكەن، ھەرەھا 4 نامىرى رۇبۇتتىان بۇ دابىن كراوھ،

لەگەل چەندىن ئامپىرى تايبەت بە ھەناسەدان و پزگارکردنى كەس و تۆپرى پزگار كردنى بەدلا، لەسنوورى پارېزگاي سلىمانى 3096 پووداوى ئاگر كەوتنەو ھەبوو، 45 ھاوولاتى لە پووداوەكان گيانيان لەدەستداو، 10كارمەندىشيان برىندار بوونە، لە سنوورى پارېزگارى دھۆك 2899 پووداوى جۇراو جۇر ھەبوو، لەوانە 1747 پووداوى ئاگر بوو، لەناوياندا 44 ھاوولاتى مردوون و 32 كەشىش برىندار بوون، 16 ھاوولاتىش لە خنكان پزگار كراون، لە سنوورى ئىدارەى گەرميان 832 پووداوى ئاگر كەوتنەو ھەبوو، 8 ھاوولاتى لە ئاوى پووبارەكان خنكاون و تىمەكان توانيويانە 20 ھاوولاتى پزگار بكەن، لە سنوورى قەزارى سۇران 360 پووداوى ئاگر كەوتنەو ھەبوو، 8 ھاوولاتى لەئاوى پووبارەكان خنكاون و تىمەكان توانيويانە 32 ھاوولاتى لە خنكان پزگار بكەن، بەرپۆەبەرايەتى گشتى بەدواداچوونى توندو تىزى دزى ئافرەتان، ئەم بەرپۆەبەرايەتتە گشتتە پېكھاتوو لە 4 بەرپۆەبەرايەتى و 13 نووسىنگە، لەو ئەرك و چالاكيانە زياتر برىتتە لە داكۆكى كردن لە پووبەرووبوونەو ھەتتا ئاوان و كردەو توندو تىزىيانەى دەرھەق بە ئافرەتان و ژنان ئەنجام دەدرين، كردنەو ھەتتا 7 نووسىنگە لەناحيەو قەزاكانى ھەرىم، تاوھكو ئىستا 49 خولى جيا جياى تايبەت بە كارو چالاكيەكان و چۆنىەتى بەرگرى كردن و بەرز كردنەو ھەتتا ئاستى كارمەندان، لە بوارى پووبەرووبوونەو ھەتتا توندوتىزى ناوخيزان بەرامبەر بە ئافرەتان لەناو ھەتتا دەرھەو ھەرىم ئەنجامدراو، چەند رېكەوتنىكمان لەگەل (الاتحادى الاوروى) وچەند رېكخراوئىكى جياھانى كردو، بۇ ھەماھەنگى و پېشكەش كردنى رينمايى بۇ كەم كردنەو ھەتتا دياردەى توندو تىزى دزى ئافرەتان لەنپو خيزان و لەناو كۆمەلگا بە گشتى.

بەرپۆەبەرايەتى گشتى ھاتوچۆ:

بەرھەو پېشەو ھەتتا چوونىكى بەرچاوى بەخۆو بىنيو لە ھەموو ئاستەكاندا، وەك دانانى نىشانەكانى ھاتوچۆو سىستەمى نوپى ترافىك و چاودىرى كردنى رېگاكانى دەرھەو بەرادارو سىستەمى تاھى كردنەو ھەتتا وەرگرتنى مۆلەتى لىخورىن بە ئەلىكترۆنى، سىستەمى پشكىنى توندو تۆلى ئۆتۆمبىل.

1-كړينى پېنج ھەلىكۆپتەر بۇ كۆنترۆل كردنى ھاتوچۆ، كړينى 500 ئۆتۆمبىل بۇ يەكخستنى ھەموو ئۆتۆمبىلەكانى ھاتوچۆ، دىراسەيەكى قول و تىرو تەسەلمان لەبەردەستدايە بە مەبەستى زياتر كۆنترۆل كردنى ئەمنىەت بە ھەماھەنگى لەگەل كۆمپانىيەكى فەرەنسى، بۇ دانانى كامىراى چاودىرى لە شەقامەكان و شوپنە گشتتەكان، دانانى 95 كامىراى پېشكەوتوو لە پارېزگاكان بۇ تۆماركردنى سەرپېچيەكان، تۆماركردنى 137975 لە جۆرەكانى ئۆتۆمبىلى تايبەت و كرى و بارھەلگر، ژمارەى پووداوەكانى ھاتوچۆ 3350 كە لەنيوانياندا 570 كەس گيانيان لەدەستداو، 5143 كەس برىندار بوونە، 469347 مۆلەتى گشتى و 56492 مۆلەتى تايبەتى دراو بە ھاوولاتيان، بەكارھىنانى سىستەمى ئەلىكترۆنى پېشكەوتوو كە لەلايەن ولاتى كۆريا جىبەجى دەكرىت بۇ دەرھىنانى مۆلەتى شوپىرى.

پارېزگاكانى ھەرىمى كوردستان:

1-پاریزگای ھەولێر لە 10قەزاو 35 ناحیە پێک دێت، چالاکێھکانیان بریتین لە 40 پرۆژە کە لەژێر جێبەجێکردن دایە، 160 پرۆژە ئەنجامدراوە.

پاریزگای سلیمانی:

لە 13 قەزار و 29 ناحیە پێک دێت، 200 پرۆژە تەواو کراوە، 10 پرۆژە لەژێر جێبەجێ کردن دایە.

پاریزگای ھۆک:

لە 7 قەزاو 25 ناحیە پێک دێت، 17 پرۆژە لەژێر جێبەجێ کردن دایە.

ئیدارە ی گەرمیان:

لە 4 قەزاو 20 ناحیە پێک دێت، ھەلساوان بە تەمبیک کردنی 288 خانوو لەگەڵ دەیان پرۆژە ی جوړاو جوړی ئاوەدانکردنەو لە جێبەجێ کردن دایە.

بەرپۆلە بەرایەتی گشتی پەگەزنامە و پاسپۆرت و نشینگە و کاروباری وەبەرھێنانی پەگەزنامە، ناسنامە ی باری شارستانی دەرھێنانی پاسپۆرت و بەرپۆلە بەرایەتی نشینگە و فەرمانگەکانی یاسایی، کارگێری، ژمیریاری و وردبین و نامار لەسەر ئاستی پاریزگاکانی، بەرپۆلە بەرایەتی پەگەزنامە و باری شارستانی و پاسپۆرت و نشینگە ی ھەبە، سەرھەری بوونی بنکە ی پۆلیس و دەرھێنانی پەگەزنامە و باری کەسیتی لە قەزاو ناحیەکاندا، دەرچوواندنی 82440 پاسپۆرتی جوړی (A) چەندین جار بەرپۆلە بەرایەتیەکانی پاسپۆرت لە ھەولێر و سلیمانی لەسەر ئاستی عێراق یە کەم دەرچوونە، لە رایەتی کردن و دەرکردنی پاسپۆرت بۆ ھاوولاتیان، ئەنجامدانی 115303 مامەلە ی نشینگە ی ئیقامە لە ھەریمی کوردستان.

دەستە ی پشکنینی کارگێری:

کاری ئەم دەستە ی بە دواداچوونی کارگێری و ژمیریاری و وردبینی دەگەن، بە مەبەستی پشکنینی سەرچەم یە کە کارگێریەکان بە قەزاو ناحیە و پاریزگاوە، ئەو فەرمانگە یە کە لە لایەن فەرمانگە ی شارستانیەو بەرپۆلە دەبردین، لە مسالدا ھەلساوان بە پشکنینی 97 ناحیە و 31 قەزا، ئەنجامدانی 29 لیژنە ی لیکۆلینەو داوە، لەسەر ئەدای یە کە کارگێریەکان.

دەستە ی پشکنینی ھیزەکانی ئاسایشی ناوخوا:

تایبەتە بە کاری پشکنینی ئیداری و سەربازی بەرپۆلە بەرایەتیە گشتیەکانی ھیزەکانی ئاسایشی ناوخوا، لە ماوە ی ئە مسالدا 183 چالاکێ جوړاو جوړی ھەبوو سەبارەت بە لیکۆلینەو و چارەسەر کردنی کیشە جوړاو جوړەکانی لایەنی سەربازی.

دادگای ھەمیشە ی ھیزەکانی ئاسایشی ناوخوا:

145 کیشە یان یە کلائی کردۆتەو.

کۆلیژی پۆلیس:

لە ھەولێر و سلیمانی ھەبە، کارو چالاکێھکانی پێگەیانندی ئەفسەرەکانی پۆلیس لە ھەموو بواریەکاندا سەرشتی کارەکانی ئەم کۆلیژە، بە سیستەمی پیکخواوە، لە کۆلیژی پۆلیس ھەولێر، لە مسالدا 212

قوتابی دەرچوون و پلهی ملازم (2) یان پی بهخسرا، ههروهها 17 قوتابی ئافرهت پلهی ملازمی (2) یان پی بهخسرا، 12 قوتابی ئافرهت پلهی ریپیدراوی پله (7) یان پی بهخسرا، له کۆلیژی پۆلیسی سلیمانی (135) قوتابی پلهی ملازمی (2) یان پی بهخسراوه له خولی سی ساڵه، 76 پلهی ملازم (2) پی بهخسراوه لهخولی خیرایی بۆ ماوهی 9 مانگ.

نوسینگهی کۆچ و کۆچبهران:

ئهرکیان سههرپهرشتی کردنی ئاوارهو خیزانه گهراوهکانی ئیران و تورکیاو شویننهکانی دیکه، بههاوکاری ریپکخراوه نیودهولتهتیهکان، وهك (UNSR) جگه له سههرپهرشتی کردنی ئههوخیزانانه که بههوی بارودۆخی ئهمنیهوه له پارێزگاگان و ناوچهکانی ناوهراست و باشووری عیراق پهنایان بۆ ههریمی کوردستان هیئاوه، خهریکن لهگهڵ وهزارهتی (الهجرة والمهجرین) له بهغدا، یاداشتییکی نههیشتن مۆر بکهن، بۆ ئهه مهبهستانههی سههروه، یارمهتیهکی زۆری زیان لیکهوتووونی تۆپ بارانی ئهه دواییهی سنوورهکان دراوه، لهسههر نووسراوی وهزارهتمان که ئاراستههی ئههجمههنی وهزیرانی عیراق کراوه، بری دوو ملیار دینار تهرخان کراوه، تهرخانکردنی بری 10 ملیار دینار لهسههر بودجهی وهزارهتمان بهمهبهستهی یارمهتیدانی ئاواره گهراوهکانی ئیران و تورکیا، ههروهها پیشنیار کراوه بهتهرخانکردنی بری پهنجا ملیار دینار بۆ سالی 2019، بهرپیزان له کۆتایدا دهمانهوی وهك وهزارهتی ناوخۆ جهخت بکهینهوه که ههمیشه پابهند بوونی خۆمان دووپات دهکهینهوه، بۆ جیبهجی کردنی ئهرکی سههرشانمان، پارێزگاری کردن لهگهڵ و نیشتیمانهکهمان و راگرتنی سهروهی یاساو رپزگرتن لهمافه دیموکراتیهکان، لهگهڵ رپزماندا.

بهرپیز سهروکی پههلهمان:

سوپاس بۆ جهنابی وهزیر، ئیستا پرسیارهکان بهو شیویهیهی کههاتوووه دانراوه، بهپی تهسهلسولی پرسیارهکان دانراون، بهس تکا دهکهین پرسیارهکانتان بخویننهوه، یهعنی بی تهعلیقیش، ناوهکان بهم شیویهیه، سۆزان شهاب، کاردۆ محمد، عمر عبدالعزیز، احمد سلیمان، دلشاد شهاب، نشتیمان مرشد، گۆران ئازاد، عونی کمال سعید بهزاز، هاویراز شیخ احمد، سهردار رشید، همهه سعید همهه علی، د.بشیر، پهروین عبدالرحمن، کاوه محمدامین، شقان احمد، ناسک توفیق، عبدالله ملا نوری، نهسرین جمال، فیان عبدالرحیم، شیرزاد عبدالحافظ، یاووز خورشید، هاژه سلیمان، بهفرین حسین، امیر گۆکه، سهمیر سلیم، عبدالله محمدامین، عبدالرحمن حسین، پیشهوا توفیق، ئاسو کریم، صباح بیت الله، عمر نوره دینی، دلیر محمود، سهمیره عبدالله، د.جهان اسماعیل، نهیرمان عبدالله، پهیمان عزالدین، ئامینه زکری، سهرگول رضا، ئهفین عمر، ناشتی عزیز، فهرمان عزالدین، د.احمد وهرتی، بیریقان سهرههنگ، فاضل حسن، زکیه سید صالح، گولیزار قادر، ئیستا کهههکه خاتوون.

بهرپیز پهیمان عزالدین:

بهرپیز سهروکی پههلهمان.

ببوره دکتۆر من پرسیارم ئاراسته کردوووه، بهلام ناوم نهبوو لهوی.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

ناوت ھەيە بەرپىز، رېزدار سۆزان شەھاب، كەمىك بېورە، فەرموو كاك كرىم.

بەرپىز كرىم سىنجاڭ/ۋەزىرى ناوخۇ:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دوو تەۋزىجىم ھەيە، دوو سونالى زۆر موكەرەر ھاتوۋە، يەك لەسەر داھاتى ھاتوچۇ، زۆر سونالى موكەرەر ھەيە، سونالەكى تر، لەسەر پلان چىيە بۇ تەتۈير كىردى ھاتوچۇ؟، پېشىنارەكانمان چىيە بۇ ئەۋەى ھەۋادىسى مەرور كەم بېتتەۋە؟، ئىنجا ئەگەر مەجال ھەبى، ئىجازەم بىدەنى ئەۋە رۋون بىكەمەۋە پېش ئەۋەى بىچىنە جۋابى سونالەكان، ۋابزانم زۆر لە ۋەختەكە بۇ ھەموومان باشتر دەبى.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

كەى پرسىيارەكە ۋەختى ھات، ۋەلام بىدەرەۋە، رېزدار سۆزان شەھاب فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نوورى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

بەخىرھاتنى بەرپىز ۋەزىرى ناوخۇ دەكەم لەگەل مىۋانەكان، پرسىيارەكانى من، پرسىيارى يەكەم، دەست خۇشىتان لى دەكەين بەزىاد كىردى موۋچەى ھىزەكانى ناوخۇ، بەلام ھەتاۋەكو ئىستا ھىزى پاسەۋانان، لە بەرپىۋەبەرايەتى پاسەۋانان، كە پېيان دەوتىرئ پاسەۋانى تايبەت، كە پاسەۋانى بارەگى ھىزىبى ۋە مەسئولى ھىزىبى ۋە حكومى دەگرېتتەۋە، ھەتاۋەكو ئىستا ئەۋ زىادە موۋچەيان ۋەرنەگرتتەۋە؟، تىكايە ھۇكارەكانى چىن؟، بۇمان رۋون بىكەرەۋە بۇ ئەۋەى ئەۋانېش دىنلىا بن لەۋى كە ھەرچىيەك ھەيە، دوۋەم، بىگومان ۋەزارەتى ناوخۇ داھاتى ناوخۇى ھەيە، لەتۇماركىردى ئۇتۇمبېل ۋە غەرامەكان ۋە ئەم داھاتە ناوخۇبىيە، ئايا بەگاردىتتەۋە بۇ مەشق ۋە راھىنانى ھىزەكانى ناوخۇ ۋە پېشخستنى كارمەندان؟، ياخود دەگەرپتتەۋە ۋەزارەتى دارايى؟، سېھەم، لەكاتى رۋوداۋەكانى زاخۇ دەركەوت شارىكى ۋەك زاخۇ، ئەۋ رۇزە تەنھا 40 پۇلىس لە دەۋام بوون، پرسىيارەكەى من ئەۋەيە دابەش كىردى پۇلىس بەسەر بەرپىۋەبەرايەتى پۇلىس ۋە بىكەكانى پۇلىس، لەسەر چ پېۋەرېكە؟، يەنى پېۋەرەكان چىن ئەم بىكەيە ئەۋەندە پۇلىسى تىابى ۋە ئەۋەى تر ئەۋەنەى تىابى؟، ئايا بەپى گەۋرەبى شار ۋە شارۋچكەكانە، ياخود لەسەر چ پېۋەرېكە؟، بەداتاۋ نامار دەمانەۋى بزانىن كە ژمارەى پۇلىسى ھەرېمى كوردستان چەندە؟، چۇن دابەش كراۋە؟، ئەم پۇلىسانە، ھەرۋەھا پۇلىسى چالاكى مەدەنى، ھەتاۋەكو ئىستا لە شارەكانى كوردستان رېك نەخراۋە ياخود ھەرچەندە لە ياساى خۇپىشاندان ناۋيان ھاتوۋە، بەلام پۇلىسى چالاكى مەدەنى نىە لە ھەندى لە شارەكان، چوارەم زۆر بوونى رۋوداۋەكانى ھاتوچۇ بەھۋى تىژ لىخوپىن ۋە خواردەنەۋەى مەى ۋە بەكارھىنانى مۇبايل لەكاتى لىخوپىندا، ئەمە لە جىھان، چارەسەرى كراۋە، ئەۋ حالەتانە ھەيە، بەلام لەجىھان چارەسەرى بۇ كراۋە،

بەلام لە كوردستان تاوەكو ئىستا ئەم سەرپىچىيانەيە بەرچاوى پۇلىسى ھاتوچۆو دەكرىت، كەسەش ھەتاوەكو ئىستا لەسەر بەكاھىيانى مۇبايل و ياخود تىز لىخوړين و دواى دانانى كاميراكان دەزانم، بەلام ھىستا ئەو وشيارىيە بلاو نەبۆتەو، ياخود خواردنەوھى مەشروب كە ئەتوانرئ كۆنترۆلى ئەو كەسانە بكرئ كە بەتايبەتى شەوان، بۇ ئەوھى بزائن رادەى ئەلكھول چەنە لە لەشيان، سالانە وەزارەتى ناوخۆ لەولاتان بە مليۆنەھا دۆلار بەس سەرف دەكات بۇ ئەوھى.....

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

تکایه، تکایه شەرح نەكەن، پرسيارەكە بخوینەو، رەجائەن.

بەرپىز سۆزان شەھاب نوری:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەر نەسى پرسيارەكەمە دەيخوینەو، سالانە چەندین مليۆن دۆلار دەدرىت بە رىكلام بۇ وشيار كوردنەوھى خەلك، بەلام ھەتاوەكو ئىستا لە ھەريمی كوردستان، ئەم كارە نەكراو و چارەسەريشى نەكراو و ھۆكارەكانى چين؟.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، جەنابى وەزیر فەرموو.

بەرپىز کریم سنجاری / وەزیری ناوخۆ:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

وہلامى پرسيارى يەكەم، سەرجەم مووچەكانى ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۆ زياد كراون بەھەموو دەرمالەكانيان، مووچەى زىپەفانىش بەھەمان شىوہ زياد كراو، زيادەكەشيان بۇ خەرج كراو، بەلام سەبارەت بە مووچەى پاسەوانانى تايبەت، بە بارەگای حيزبەكان و بەرپرسەكانيان لەلايەن سەرۆكايەتى ھەريمەو داوامان لى كرابو لىژنەيەكى تايبەت پىك بەيندرىت، لە وەزارەتى ناخۆ و پيشمەرگە، لىژنەكە پيشنيارەكانى بەرز كوردۆتەو، بۇ سەرۆكايەتى ھەريم بە مەبەستى پەسەند كردنى، ئيمەش چاوەرپين بخريتە بواری جيبەجى كردن، تاوەكو ھەموو مافەكانين پى بدرىت، ئەوانەى زيادە بن پەوانەى فەرماندەى زىپەفانى و بەرگرى فرياكەوتن دەكرين بۇ بينينى ئەركى رۆزانەيان، و لە ھەردوو حالەت دا پاسەوانە تايبەتەكان زيادەى مووچەيان بۇ سەرف دەكرىت لە 2011/1/1 ھو، يەعنى مافيان پاريزراو، ھەر رۆژيک كە قەرارەكە درا مافى خۇيان وەردەگرن، داھاتى وەزارەتى ناوخۆ بەرپوبەرايەتى گشتى ھاتوچۆ بە پىي ياسای ژمارە 86 ى سالى 2004 خەرج دەكرىت بۇ پەرەپيدانى ھاتوچۆ بەرپىژەى 50% بە پىي پىنمايە داراييەكان مەشق و راھينان بەردەوام ھەيە بە تايبەتى كە ناميرىكى نوئ دابين دەكرىت زۆر لە ئەفسەران و كارمەندان بەشدارى لە چۆنيەتى بەكارھينانى ئەو ناميرانە دەكەن بۇ زانينى بەرپىزتان لە كاتى ئىستادا ژمارەيەك ئەفسەر مەشق و راھينانيان لەسەر ھيلكۆپتەر دەكەن كە لە ئايندەيەكى نزيك دا ديته بواری بەكارھينان لە پيناوى زياتر كۆنترۆل كردنى بواری ھاتوچۆ، داتاكەشم لايە و چەندمان

وەرگرتووو و چەندى سەرف كراوه و ئەگەر پېيوستە شەرحى بكەم، سى/ لەبەر ھۆكارى ئەمنى بە پەسەندى نازانين ژمارەى تەواوى ھېزەكانى ئاسايشى ناوخۆى ھەريىمى كوردستان رابگەيەنين، بەلام ئەگەر زۆر پېيوستيشە بەنووسراوئىكى تايبەت ئاراستەى بەرپزتان دەگەين، ئەگەر زۆر گرنگە لای بەرپزنت ئەتوانين بتدەينى، ئەمە مەوزوعىكى ئەمنىە ناتوانين ئاشكراى بكەين، بەلام شىوازى دابەش كوردنى ھېزەكانمان بەپىي ژمارەى دانىشتوانى شارو قەزاو ناحىەكانە بەپىي پېيوست، دەربارەى پۆلىسى چالاكى مەدەنى لە ھەولئىرو دەوك لەناو ھىزى ئامادەن، بەسنوورى سريەيەك لە ئايندەيەكى نزيكدا يەكيان دەخەينەو، وەلامى پرسىارى چوارەم، بۆچوونى بەرپز سۆزان خان لەجىگەى خۆيەتى، دەربارەى ھۆكارەكانى ھاتوچۆ، ئەوھش بۆچوونى ئەفسەران و كارمەندانى ھاتوچۆيە كە مرۆق پابەند نەبوونى بەياساو رينمايپەكان گەورەترين ھۆكارە بۆ رووداوەكان، بەتايبەتى پەنابردن بۆ تىز رەوى، مەى خواردنەو، بەكارھىنانى مۆبايل لەكاتى شوڤئريدا، بەپىي ياساش كارى پېيوست ئەنجام دراو، دزى ئەو ھاوولاتيانە، كارى ياساىي دزى ئەو كراو، بەلام نابى ھەموو سەد دەر سەد، ئەوھى بينويانە ئيجرائاتيان كردوو، لەم ماوھى دوايدا ئاميرى پشكنينى سەرخوشى و مەى خوادنەوھمان پيگەيشتوو، بەسەر بەرپۆھبەرايەتيەكان دابەش كراو، لەم نزيكانە دەخريتە بوارى جيبەجى كردن، لە لايەن مەفرەزەكانى پۆلىسى ھاتوچۆو، ئەگەر ھەر رووداويك رووبدات بە تايبەتى شەوان، ئىستا بەم ئاميرە پشكنين بۆ شوڤئرمەكان دەكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، تەعقيبەت ھەيە؟ كەرەمكە.

بەرپز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپز وەزىرى ناوخۆ، راستە، بەلام من ئەوھى مولاخەزەم كردوو سەبارەت بە پرسىارى چوارەم، مۆبايل زۆر بە ئاسانى بە بەرچاوى پۆلىسى ھاتوچۆو، لە فلکەدا پيچ دەكاتەو مۆبايلەكەى بە دەستەيەو، تەبەن كۆنترۆلى سەيارەكەى پى ناكرى، تىز رەوى دەزانن لە كوئى دا كاميرا ھەيە، لەو حەدەدا بە ھىواشى دەرپۆن، لە پشتى كاميراكەو بە خىرايى دەرپۆن، من مەبەستم چيە ليرەدا؟ مەبەستم ئەوھى لەگەل ھاتنى ئەو ئاميرەدا پېيوستە بەرپز وەزارەتى ناوخۆ ھەلمەتيكى وشياركردنەو لە رپگەى ريكلامەو ئاراستە بكات لە ھەموو تەلەفزيۇنەكان، لە رۆژنامەكان دا، بۆ ئەوھى ئەو راددەى وشيارىيە بەرز بىتەو، من رام وايە ئەوھى كە مۆبايل بە كار دەھيئى، دەبىت سزا بدرى لە كاتى لىخورىن دا، بەرپزان پۆلىسەكانى ھاتوچۆ ھەستەن بەو ئيجرائاتە، چونكە بەراستى ئەوھى من بىستوو مە گلەيى كراو دەلئىن/ وتراو رەقەمى سەيارەكە بنووسن، بەلام توخنيان نەكەون، رايان مەگرن، ياخود شتيكى وا، من ئەم قسەيان باس كردوو، بۆيە حەزم كرد (بالذات) لەم مەسەلەيەدا قسە بكەم، تكام وايە ئيمە ئەو ھېزەى كە ناوى پۆلىسى ھاتوچۆيە، كاملى رپزى دەبىت لى بگيرى، تەمسىلى قانون دەكات لەسەر جاددەدا، بۆيە دەبى مافى ئەوھيان

پى بدرى سەپارە لە كاتى سەرىپچى كىردن دا رابگرىت، سەبارەت بەوھى (alcohol)، من پىم باشە ئەگەر مادام لە كاتى حادىسەكەدا بۇ ئەوانە دەكرى، پىم باشە مەفازز دەرچىت شەوان لە ھەندى جاددەدا ھەئسن بەو كارە، بۇ ئەوھى ھاوولاتيان ئەوھىيان لادروست بى كە ئىتر لەمەودا كۆنترۆلى مەى خواردنەو دەكرىت، يەككە لە سەبەبەكانى حەوادىسە، من زۆر سوپاست دەكەم.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، جەنابى وەزىر، فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى / وەزىرى ناوخۆ:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

راستە ھەلمەتى ھۆشيارى زۆر زەرورى يە، ئىمە وەكو مرور ئەوھى پىمان كراوھ كىردوومانە، بەرنامەى مرورىمان ھەيە، لە تەلەفزیۆنەكان ھۆشيارى دەكەين، بەلام ئىمە بە تەنیا ناتوانىن، دەبىت ھەموو دەزگاكانى حكومەت، پەرلەمان، میدیا ھەموو ھاوکارىمان بکەن بۇ ئەوھى بە يەكەوھ ئىمە ئەو ھۆشيارى يە بىننىنە كایەو، دوو/ بە نىسبەت جىھازى سەرخۆشى، تازە ھاتۆتەو، بۆيە تا تەدرىب و شتى تەواو دەبى ئىنجا دەكەوئتە جاددە، ئىستا بەس بۇ حەوادىس بەكارى دىننىن، حەفتەى داھاتوو، وابزانم حەفتەى داھاتوو دەكەوئتە سەر جاددە ئىنشاللا، بە نىسبەت كامىرا خۆيان لى دەشارنەو، ئىمە سىستەمىكان ھەيە كامىراى سابىت لە ھەموو جىگایەك دادەننىن، ئىنشاللا لە پلانى تر، باسىشم كىرد كە لەگەل كۆمپانىيا تالىسى فەرەنسى مەشروعەكەمان ھەيە، كە بە كامىرا كىردنى ھەموو شارەكان و ھەموو كوردستان، ئەو وەختە بۇ ناحىەى ئەمنى بەكاردەھىنرى، بۇ ناحىەى سورعەتیش بە كاردەھىنرى، كەس ناتوانى خۆى لى بدزىتەو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار كاردۆ محمد.

بەرپىز كاردۆ محمد پىرداود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دواى رووداوەكانى سووتانى بارەگاكانى بزوتنەوھى گۆران لە ھەولیر، وەرنەگرتنى ئىجرائاتى پىويست و پەرەسەندنى بۇ رووداوەكانى بادىنان، كە پىموايە وەزىرى ناوخۆ و دام و دەزگاكانى پەيوەندىدار بە پاراستنى ئاسایشى ناوخۆ لە ھەرىم دا پىويست ئەوھىە كە ئىجرائاتىك يان پلانىكى ھەبى بۇ كۆتابى ھىنان بەو رووداوانە كە رووداوى نەخوازاون، مەترسىيەكى گەورە لەسەر ئايندە و سىستەمەكەمان و ولاتەكەمان ھەيە، بە تايبەتى كە بەرپرسىارى يەكەمن لە پاراستنى سەر و مالى گشتى، لە بارەگا رەسمىيەكانى ھەموو حىزبە سىياسىيەكان، ئايا بەرپىز چ پلانىكى ھەبوو بۇ زەمانەت كىردنى دووبارە نەبوونەوھى ئەو رووداوانە؟ پرسىارىكى ترم سەبارەت بە رووداوەكانى ھاتوچۆ بوو كە بەرپىزىان ھەم لە راپۆرتەكە ئامازەى پى كىرد، ھەمىشيان لەو جەوابە، ئەویش ھەر مەترسىيەكى ترە لە زىان كەوتنى گىانى و مالى لە رووداوەكانى

ھاتوچۇ لە كوردستان، ئەوھى كە پەيوھندى بەوانە پېمان خۇش بوو سەبارەت بەوھش ھەنگاۋەكان و پلانە جىددىيەكانى بۇ كۇتايى ھىنان بۇمان باس بكات، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى / ۋەزىرى ناوخۇ:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

زۇر سوپاس، ۋەلامى پىرسىارى يەكەم/ بەلى، خەرىكە لە ھەرىمى كوردستان كلتورۋىكى ناشارستانى خىراپ بۇ چەند جارېكە سەرھەلئەدات، ئەوۋىش پەلاماردان و ھىرش كىردنە سەر بارەگاكانى حىزبى و شوپىنى مولكى گشتى، مولكى گشتى ج لە سىلمانى كە لە 17ى شوبات پوويدا، يان لە ھەولېر و دھۆك بۇ دووجار دووبارە كرايەو، ئەم كەلتورە لە عورف و پىرۇگرامى ھىچ حىزبىكى كوردستانى بوونى نى، ئامازەيەكى زۇر ناشارستانى يە بۇ پىرۇسەى دىموكراسىيەت لە ھەرىم دا، دەبىت ھەموو ھىزە چەكدارەكان لە ژىر ھەر ناو و ناوئىشانىك دا بخىرنە سەر ۋەزارەتى پىشمەرگە، يان لە پىزى ۋەزارەتى ناوخۇ بن، تا لە كاتى پوودانى ھەر كىشەيەك بتوانىن بە پىي ياسا و پىنمايەكان پىكارى ياسايان بەرامبەر ۋەربىرگىن ئەگەر سەرپىچىان كىرد، پىويستە ھەموو لايەك لەم پوودە ھەنگاۋى بوپرانە و جىددى بەاۋىژن بۇ نەھىشتى ئەم دياردە نامۇيە لە ناو پىكھاتەكانى سىياسى و كۇمەلەيەتى و ئاينى لە ھەرىمى كوردستان دا، لەبەر ئەوھى دەبىت بزانىن كە ئەزمونەكەمان لە ژىر تاقىكىردنە ۋەيەكى مېژوو گەورەدايە، ھەلىكە بۇ ناساندى تۋانا و ھىزەمەندى گەل و سەر كىردەكانمان، چۇن بتوانىن بە سىستەمىكى شارستانى ھاۋچەرخ خۇمان بگۈنچىنىن لەگەل جىھانى ئەمپۇ، شىۋازى دىموكراتىانە بگىرنە بەر بۇ چارەسەر كىردى ھەموو پوودا و ئەگەرەكانى دىنە پىشەو، بەلام بۇ بابەتى پەيوھندى بوون بە حىزبايەتى، ھىزەكانمان پىويستە لە ئايندە تىگەيشتىكى نوپمان ھەبىت، بۇ كارو چالاكى حىزبى، بە رىفۇرمىكى نوپو ۋەوۋىش تەنھا خۇى لە كارى پىكخستەنەو ۋە بۇزۇتەوۋە يان بە جۇرىك لە مەلمانىي حىزبى ھەبىت ۋەك لە ۋلاتى دىموكراتى خوازەكان دا دەبىنى، بەلام لە سنوورۋىكى ديارى كراو دا، پىويستە ئىمەش ھەست بەو بەكەين كە ئەركى ئەمپۇمان و ئەركى ئايندەمان جىاۋازە لەگەل ئەركەكانى دوپنى و رابىردو، شىۋازى پىكەوۋە ئاينى سىياسى و كۇمەلەيەتى و ئاينى و ھەتا مەزھەبىش، پىويستە رەچاۋ بىرى و لە چوارچىۋەى بنەما دىموكراتىيەكان دا خۇيان بنوپن، ئەم بنەما سەرەككىيانە بەكەين بە ھەوۋىنى بەرنامە و ستراتىجىيەتى ئايندەمان و لەسەر ئەرزى واقع پىادە بىرىن، ئىمەش ۋەك ۋەزارەت ئامادەين و ھەموو ھەولېك لە ئارادايە بۇ زىاتر بەرزكىردنەوۋە ئاست و تۋاناي و زىاتر بەرزكىردنەوۋە ئاست و تۋاناي ھىزەكانى ناوخۇ، ئەوۋىش بە كەلك ۋەرگرتن لە ئەزمونى ۋلاتانى پىشكەوتو، لە پووى جىبەجى كىردن و ھەموار كىردى ياسا و پىنمايەكان، راپىننى بەردەوام، كەلك ۋەرگرتن لەو بۇشايىيەى بەدى كرا لە پووداۋەكانى دھۆك، ئەوۋىش بە كىردنەوۋە چەندىن خول بۇ ئەفسەران و كارمەندان و دابىن كىردى پىداۋىستىيەكان، بۇ زانىارى بەرپىزتان لەم ماۋەيەدا چەند

كارمەندىكى پايدە بەرزى وەزارەتەن رەوانەى ولاتى فەرەنسا كىرەو، بە مەبەستى شارەزابوونىان لە سىستەمى پۇلىسى تايبەت بە رېكخستىن و پاراستى رېرەوى خۇپىشانداغەكان، لە رپوى ياساى و پىراكتىكەو، لەسەر شەقامەكان، چەند دۇكىومېنتەكىان لەبەر دەستە لەسەر شىۋازى رېنماى رېكى دەخەين و بۇ دەزگاكان، ھەرۋەھا چەند ئەفسەرىكى پىۋىست بۇ ئەم مەبەستە خولى تايبەتەن بۇ دەكەينەو، دىلتاتان دەكەين ھەر كەسەك كەمتەرخەم يان سەرپىچكەر بووبى، چ لە ھىزەكانى ناوخۇ يان كەسانى مەدەنى بن بە پى كەمتەرخەمى خۇيان لىپىچىنەوھىان لەگەل دەكرىت، وەلامى پرسىارى دووھم/ بە بۇچوونى ئىمە بە شىۋەھىكى گشتى سالى 2011 رپوداۋەكانى ھاتوچۇ كەمتر بوو لە سالى 2010، پلانى وەزارەت بۇ سالى 2012 ئەوھىە كە ئىمكانىيات و پىداۋىستىيەكانى ھاتوچۇ زىاد بكن، بەرنامەى وشىارى شوفىران و ھاوولاتيان چىتر بكاتەو، كارى ياساى بەرامبەر سەرپىچكەرەن جىبەجى بكات، وەزارەتى ناوخۇ لەگەل بەرپەوھەرايەتى گشتى ھاتوچۇ زۇر رېگا و شىۋازى كاركردىن گرتتە بەر، بۇ رېگرى و كەم كىرەنەوھى رپوداۋەكانى ھاتوچۇ، بۇ ئەم مەبەستەش بەردەوام لە دابىن كىرەنى پىداۋىستىيەكانى ھاتوچۇدايە، وەك دابىن كىرەنى كامىراى چاۋدىرى تىزپەوى، كە كارىگەرىيەكى باشى ھەيە، ھەرۋەھا دابىن كىرەنى ئامپىرى پشكىنى مەى خوارەنەو و سزادانى ئەو شوفىرانەى كە سەرپىچى لە ياساى ھاتوچۇ دەكەن، بە پى ياسا و رېنمايەكان، ھەرۋەھا ھۇشياركرەنەوھى ھاوولاتيان بە گشتى، شوفىران بە تايبەتى لە رېگى بەياننامە و بلاۋنامە و راگەيانەن و بەرنامەى تەلەفزىۋنى و رادىۋىيەو، ئىمە ھەز ناكەين رپوداۋى دلتەزىن رپووبدات، ھەموو كارىك دەكەين بۇ كەم كىرەنەوھى ئاستى رپوداۋەكان، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

تەعقىبت ھەيە؟ كەرەمكە.

بەرپىز كاردۇ محمد پىرداۋد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

وەلامەكەى بەرپىز وەزىرى ناوخۇ سەبارەت بە ھەولەكانى بۇ ئاينە يان رېكخستى ھىزەكان بۇ ئەوھى وشىار بكرىنەو، يان پەرۋەردە بكرىن لە ئاستىك دابن، بۇ ئەوھى نەكەونە ژىر ئەو كارىگەرىانەى كە لە ھەر مەملانىيەكى سىاسى ھىزەكانى ناوخۇ يان ھىزەكانى پۇلىس دەبنە بەشىك لەو مەملانى سىاسىيانە، بەلام باسى ئىجرائاتە ياساىيەكانى نەكرد كە پىۋىستە لە بەرامبەر ئەوانەى كە كەم تەرخەمن و بەرپىسىارن، چ ئىجرائاتىك لە بەرامبەر ئەو بەرپىسىارىتى يە كراو؟

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، رېزدار جەنابى وەزىر، فەرەموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى/ وەزىرى ناوخۇ:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دوو لىژنە دروست كراوه، يەك/ لەلايەن بەرپىز سەرۋىكى ھەرىمى كوردستانەوہ.....

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

تکايە بىدەنگ بن، چونکە بانگمان کردووہ بۇ ئەوہى گويمان لى بى، پرسيارهکانتان بە جوانى وەلامى بى، رجاتان لى دەکەين ئەوہى دەپەوى قسە بکات بچپتە دەرەوہ قسەى خۇى بکات و بپتەوہ، بۇ ئەوہى برا و خوشکەکانى ترتان ئىستيفادە بکەن، کاک کەريم مايکەکەت بکەوہ، فەرموو.

بەرپىز کريم سنجارى/ وەزىرى ناوخۆ:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دوو لىژنە دروست كراوه، يەك/ لەلايەن بەرپىز سەرۋىكى ھەرىمى كوردستانەوہ، چووہ لىكۆلپنەوہى کردووہ لەم مەوزوووعە و ھەمووتان راپۆرتەكەتان بىنى، دوو/ ئىمەش وەكو وەزارەتى ناوخۆ لىژنەيەكمان نارد بۇ لىكۆلپنەوہ لەسەر ئىش و كارى دەزگاکانى وەزارەتى ناوخۆ كە كەمتەرخەميان کردووہ، يان چيان بە دروستى يان نەکردووہ، ئىمە چاوەرپىن ئىستا خەرىكىن دىراسەتى ھەردوو راپۆرتەكە دەكەين، لە نزيكتين كات دا ئىمە ئىجرائاتى ياساى دەكەين بەرامبەر بە كەمتەرخەمى چ لە موزەف بى، زابت بى، ھەر پلە و پاىەيەكى بى لە ھىزەکانى ئاسايشى ناوخۆ، تەمىنتان دەكەين ئىمە ئىجرائاتى پىويست دەكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار عمر عبدالعزىز.

بەرپىز عمر عبدالعزىز:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەللى من سى پرسيارم ھەيە لە وەزىرى ناوخۆ، بە داخەوہ كە وەزىر لە رستەيەگىش دا نەيتوانى ئامازە بە رووداوەکانى بادىنان بکات، كە دەپەوى لە سەرەتاوہ ئەو بەرپرسيارپىتيەى لەكۆل خۇى بکاتەوہ، پرسيارى يەكەمم ئەوہيە كە شارى زاخۆ ھىزەکانى سەر بە وەزارەتى ناوخۆ ژمارەيان چەندە و چۆن دابەش بوون؟ ناکرى ئەوہ بە شەفافیەت باس نەكرى بە ناوى بارى ئەمنى، چونکە ئىمە نوپنەرى خەلگى كوردستانين، لە بودجەش دا ئەو ئامارانە ھەيە، ھەز دەكەين لىرە بە وازحتر بىزانين، چونکە بەرپرسانى ئىدارى زاخۆ لە رووداوەکانى ئەم دوايەى بادىنان گلەييان ھەبوو لە كەمى ھىزەگان، پرسيارى دووہم/ پاساوى ھىزەکانى ناوخۆى ئەو شارە چيە لە رووداوەکانى 2-12-2011 كە نەيانتوانى كۆنترۆلى ئەمنىيەتى ناو شار و پاراستنى شوپنە گشتيەگان و بارەگاکانى يەكگرتوى ئىسلامى كوردستان بکەن، چونکە پارىزگارى دھۆك رايگەياندبوو كە 2000 دوو ھەزار كەس لە ھىزەکانى ناردووہ بۇ زاخۆ، بۇيە لە دھۆكيش نەيتوانيوہ كۆنترۆلى وەزەكە بکەن، ديارە ئاگايان لە يەك نەبووہ، لەوى دەلپن نيە و لىرەش دەللى دوو ھەزارم بۇ ئەوى رۆيشتبوو، پرسيارى سىھەم/ وەزارەتى ناوخۆ كى بە كەمن تەرخەم دەزانى لەو ئىنفيلاتە ئەمنىيە ھەروەداوەکانى رۆژانى 2 و 3-12-2011 لە شارەکانى زاخۆ و سيمپل و دھۆك و قەسرۆك و شوپنەکانى

تر، ئەگەر دەپەئى بەرپرسىيارىتى لە ئەستۆي خۆي لادىتات بىخاتە ئەستۆي لاپەنە دەزگاي تر ئاگادارمان بىكات كە كى بەرپرسە لەم پووداوانە؟ زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنجاى / وەزىرى ناوخۆ:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

جارى من ئەو لەن دەمەئى بە بەرپىز كاك عمر بلىم / كەس پاناکات لە بەرپرسىيارىتى، ھەر كەسىك لە ئىمە بە پىي ئىشى خۆي، مەنصبى خۆي، جىگاي خۆي بەرپرسىيارە، لىژنەي لىكۆلىنەوھش دىار كراو، لىژنەي لىكۆلىنەوھ كى بە بەرپرسىيار دەزانى ئەوھ ئىجرائاتى ياسايى لەگەل دەكرىت، بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان وەلامى پرسىيارەكان، يەك / داتاكانى شارى زاخۆي پى دەلىم چونكە حادىسەكە لەئى بوو، وەكو ھەموو ھەرىمى كوردستان نى، لە سنوورى قەزاي زاخۆ دا لە مىلاكى ھىزەكانى وەزارەتى ناوخۆ، ، بەم شىوھىيە، 308 پۆلىس، 160 پۆلىسى، 6 پۆلىسى بەرگرى و فرىاكەوتن و شارستانى، 96 پۆلىسى كارەبا، 38 پۆلىسى دارستان، تەنھا 274 كارمەند كە دەكاتە نىوھى ھىزەكان لە ئەرك دابوون و بە پىي مىلاكى ئەم ساى 500 پۆلىسى مەحەلى بۆ پارىزگاي دەھۆك دادەمەزرىت و بەسەر شار و شارۆچكەكان دابەش دەكرىن بە پىي پىويست، سوئالى دووھم كەمى ھىزەكان وپابەند نەبوونى خەلك بە ياسا و يارمەتى نەدانى پۆلىس بوونە كۆسپ و بەرەست لەبەردەم جى بەجى كردنى ئەركەكانىان، ھەندى جار ھاندان ھەبووھ بۆ كارى تىكدەرانە و ھىرپشكردنە سەر شوپنە گشتىيەكان و يان سووتاندنى بارەگاي يەگگرتوو، بەلام خالى گرىنگ لىرەدا ئەوھىيە كە پىويستە لە ھەموو حالەتەك داواي مۆلەتى خۆپىشاندان بىكرايە تاوھكو ھىزەكانى پۆلىس پىش وەختە ئامادەباشيان بىكرايە و ھەر پىشلىكارىيەك ھەبووايە بۆ ئەوھى كۆنترۆلى كرايا، سى، لىژنەي پىكھاتوو و تايبەت بەم پووداوانە ئەم بابەتە دىارى كردووھ وەك زانراوھ كە كەمتەرخەمى ئىدارى وئەمنى ھەبووھ لە ھەمان كات دا تەحرىز لەلەيەك وھەندى لە مىدياكان لايەك و ھەندى مىدياكان ھەبووھ، سەرەپاي ئەوھش ئىمە وەك وەزارەت لىژنەي لىكۆلىنەوھمان راسپاردووھ و رپوشوئىنى ياسايى پىويست دەگرىنە بەر بەرامبەر بە ئەو كەس و كارمەندانەي كەمتەرخەم بوون.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەرپىز عمر عبدالعزىز بەاءالدىن:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من حەز ناكەم ئەو وشە ساكارە دووبارە بىكەمەوھ كە وەلامەكان موقتە نىن، چونكە ئەوھلەن / ئەو عەدەدە جارى تەعاروزى ھەيە لەگەل ئەو عەدەدانەي لەئى بە لىژنەكان دراوھ، بە نىسبەت پرسىيارى يەكەمەوھ، بە

ھەر حال بە ۋەلامى دابىئىن، بەلام بۇ پىرسىياري دووم/ ئەوانە ھىچى پاساۋ نىن كە بەرپىز ۋەزىر باسيان ئى دەكات كەمى ھىزەكان و پۇلىس لە ھەموو حالەتەكان دا كى بەرپىسپارە لەم خەلەلە كە لەو شارە پرووى داۋە، دەبى جىھەتتىكى رەسمى ئىدارى دەسلەت ھەرچى ناۋ دەنئى لەو شارە بەرپىسپار بى لە كەموكوپىەك، لە ۋلاتان لەو پەرى دنيا حادىسەيەك پروودەدات ۋەزىرى ناوخۇ ھەئويست ۋەردەگرى، باسى مۇلەتەكە چ خۇپىشاندىك كراۋە مۇلەت ۋەرگىرى، كى خۇپىشاندىنى كىردوۋە، بۇچى ئەو جىھەتە موخاسەبە ناكەن كە مۇلەتى ۋەرنەگرتوۋە بە پىي ئەو ياسايەى كە ھەموومان لەگەلى ئىستا ناكوكىن و ئەمانەۋى سەر لەنوى داپرپىزىنەۋە و بىخەينەۋە بەردەستى پەرلەمان بۇ ئەۋەى ئىعادە نەزەرى تىا بەكەينەۋە، كى خۇپىشاندىنى كىردوۋە؟، كى موقەسرە لەو خۇپىشاندىنانە؟ بۇچى ۋەزارەت ناتوانى ئىجرائات بكات لەو لايەنەۋە؟، جەنابىان باسى لىژنە دەكەن، ئىمە لە چەند رۇژى ئەم پرووداۋەين، 27 رۇژە ئەم پرووداۋە پرووى داۋە، كەى بەتەماين لىژنە نەتىجەى خۇى بدات لە كاتىك دا كە جەنابتان چەند رۇژە ئاگادارن كە دەبى بىنە پەرلەمان پىرسپار ئاراستەى بەرپىزتان بەكەن، لەبەرئەۋە بەراستى من بە غەيرى پىرسپارى يەكەم كە ئامارىكى دا بە ھىچ يەك لە ۋەلامەكانى بەرپىز ۋەزىرى ناوخۇ و موقنە نىم، جەنابىان ئىشارەتەن كىرد و خۇى ئىعترافى كىرد كەلە كوردستان دا بە پىي ئامارىك كە پۇلىس بلاۋى كىردوۋەتەۋە 21621 حالەتى تاوان پرووى داۋە لە دزى و لە بەرتىل ۋەرگرتن و لە گەندەلى و لە ئىختلاس لە ئەنۋاعى حالەتى تر، ئايا ئەمە بەرپىسپارىيەتى لە نەتىجە پروو دەكاتە كى؟ بۇيە من پىم باش بوو كە جەنابى ۋەزىر لەسەرەتاي پرووداۋەكان يان دۋاى ئەۋەى كە نەيتوانى كۇنترۇلى بكات لەبەر ھەر ھۇيەك كە خۇى دەيزانى دەست لەكاركىشانەۋەى خۇى راگەياندى بايە و من ۋەكو پەرلەمانتار..... .

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

ئەۋە جەلسەى ئىستىجواب نىە تكايە، رجائەن، پىرسپار دەكەى و تەعقىب ھەيە مەسەلە ئىستىجواب نىە، كاك عمر فەرموو.

بەرپىز عمر عبدالعزيز بەاءالدين:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من مەبەستم ئەۋەيە و من قسەى قانونى دەكەم، ۋەزىرىك كە نەتوانى كۇنترۇلى ۋەزەيك بكات لەبەرئەۋەى ناتوانى و لەبەرئەۋەى ھىزى نىە، لەبەر ئەۋەى..... .

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

قسەكانت تەۋاۋ؟، باشە فەرموو.

بەرپىز عمر عبدالعزيز بەاءالدين:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

لەبەر ھەر ھۆكاریك وەزیری ناوڤۆ كه ھیزەكان لەژیر دەستی دایە و ناتوانی كۆنترۆلی وەزەكە بكات و لەبەر تەدەخولی حیزبە و لەبەر بۆ تواناییە و لەبەر بۆ بودجەییە و لەبەر بۆ ھیزیە و لەبەر ھەر چی ھەبە حەق وایە دەست لە كاركیشانەووی خۆی رابگەپەنیت.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەرپز کریم سنجاری (وەزیری ناوڤۆ):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەشیوەییەکی یاسایی وەلامی دەدەمەو، لیژنەییەك ھەبوو لیژنەكە كەم تەرخەم دیاری دەكات و دەلی كی كەم تەرخەمە ئەگەر ئیجرائاتمان نەكرد بەرامبەر بەو كەمتەرخەمانە ئەو وەختە مافی كاك عمر ھەبە بۆ ئیجرائاتان نەكردوو، دوو/ لە ماوەییەکی كورت دا پاش چەند سەعاتیك كە ھیزەكان گەیشتن كۆنترۆل كرا و وەزەكە كۆنترۆل كرا لە ھەمان شەو دا و پاش ئەو شەو ھیچ حادیسەییەکی تر پرووی نەداو، جەنابت كە دەلی من باسی 21 ھەزار تاوان دەكەم كە 85% پۆلیس كۆنترۆلی كردوو و كەشفی كردوو و رپكاری یاسایی بەرامبەری گیراوە، ئەو مەعنای ئەوویە پۆلیس توانیویەتی تا حەدیكی باش بە ئیش و کاری خۆی ھەئسی و زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك احمد فەرموو.

بەرپز احمد سلیمان عبداللە(بلال):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو پرسیارم ھەبوو لە جەنابی وەزیر خۆشەختانە پرسیارى یەكەم وەلامەكەم وەرگرتەو و سەبارەت بە زێرەقانی و پاسەوانی تاییەت بوو كە لە جوابی سۆزان خان جوابی دایەو، پرسیارى دووئەم بە پپی یاسای بودجە یاسای ژمارە 6 ی سالی 2011 ماددەى 36 دەبووایە ھەموو ئەو كارمەندانەى یان ئەو كەسانەى سەر بە وەزارتەكەى بەرپزتانن دەبووایە ھەموویان بگەرابانەو كە بە سزای سیاسی سزا دراون وەگەرابانەو و مووچەیان بۆ سەرف بکراپایە، ئایا بۆچی تا ئیستا ئەم كەسانەى كە سزای سیاسی دراون لە وەزارتەكان نەگەرپنדרانەو و كارناسانیان بۆ نەكراو؟، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەرپز کریم سنجاری (وەزیری ناوڤۆ):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سونالی يەكەم ئەو ۋەلامىم حازر كىرۋو ۋە بەلام پېئويست دەكات جارىكى تر ۋەلامى بىدەمەۋە، ۋەلامى سونالى دوۋەم، بە پىي ئەو لىژنەيەي لەسەرپۇكايەتى ھەرىم پىكھاتوۋە بەدواداچوونيان لەسەر گەپرانەۋەي سەرجم كارمەندان ۋە فەرمانبەرانى حكومت كە سزاي سىياسى دراۋن كىرۋو ۋە تاۋەكو ئىستا 9 لىست بۇمان ھاتوۋە ئەۋەي پەيوەندى بە ۋەزارەتمانەۋە ھەبوو بىت جى بەجى كراۋە، كاك طارق مەسئول بوۋە لەو جى بەجى كىرەنە، ئەگەر كەسىك مابى ۋە نەگەر پابىتەۋە مەمنون دەبىم ناۋەكەيمان پى بدن بۇ ئەۋەي دوۋبارە موتابەعەي بىكەين ۋە ئىشەكەي بۇ بىكەين، سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك احمد فەرموو.

بەپىز احمد سليمان عبدالله ((بلال)):

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سوپاس بۇ جوابەكە، بەلام تا ئىستا ئەۋەي كە من ئاگادار بىم لە ھەر دوۋ فراكسىۋنى كۆمەل ۋە يەكگرتوۋ تاكە يەك نەفەر نەگەر پراۋتەۋە، ئومىدەۋارم كە لەو 9 لىستە دا ئەگەر نەبوۋى لە لىستى دەيەم دا ھەبن ئەۋانەش.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەپىز كرىم سىنجارى (ۋەزىرى ناۋخۇ):

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

زۆر پىم خۇشە ناۋەكانم پى بدن بەسەر چاۋ موتابەعەيان بۇ دەكەين ۋە جى بەجى ى دەكەين.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك دلشاد فەرموو.

بەپىز دلشاد شهاب حاجى:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەپىز ۋەزىرى ناۋخۇ، ھەموومان زىانە سىياسى ۋە مەعنەۋى ۋە ماددىەكانى روۋداۋە نەخۋازاۋەكانى سنوورى پارىزگاي دەۋك دەزانىن، من پېئويست ناكات بگەرپىمەۋە سەرى ۋە ھىچيان باس بىكەم، پىرسىارى من بە موخەدەدى لىرە ئەۋەيە، دەيان گرتەي فىدئىۋىي ھەن لە كەنالەكانى راگەياندن، لەبەردەستى رۇژنامەنووسان، لەو شوپىنانەي كەۋا نىشان دراۋن، زۆر بە پروۋنى ۋە ئاشكرائى پوخسار ۋە دەموچاۋ بە تايبەتى بۇ شوپىنىكى ۋەكو زاخۇ كە شوپىنىكى بچوۋكە بە تەقدىرى من دامودەزگاكانى پەيوەندار زۆر بە ئاسانى دەتوانن ئەم خەلكە بناسنەۋە كەلە ئەسنای ھىپش كىرەنە سەر چ مال ۋە مولكى چ بارەگاكان ۋە چ ھەر شوپىنىكى دىكە كە ھەيە، ئەمانە لەبەردەستن ۋەكو دەلىل، يەعنى پىشى ئەۋەي كەۋا پېئويست بىكات بىچىن بە لىكۆلىنەۋە من نازانم چەند دەجىتە بوارى جەرىمەي مەشھود كە لە ئەسنای كىرەرەكە دايە،

پرسىيارەكەى من لېرە ئەوۋىيە تا ئىستا وەزارەتى ناوخۇ ئىجرائاتى ناوخۇ چ بوۋە لە دەستگىر كردن و لىكۆلئىنەۋە و ئىجرائاتى فعلى لەبەرامبەر ئەو كەسانەى كەوا عەلەل ئەقەل مەعلومن و وىنە و رووخسارىان لە گرته فېدېۋىيەكان دا ھەيە؟ پرسىيارى دوۋم زۆر باسكرا لەسەر رووداۋەكانى ھاتوچۇ منىش تەنھا بە كورتى ئەوۋە دەپرسەۋە ناي پلانى وەزارەت بۇ ھەئسەنگاندى ھۆكارەكانى ئەم مەسەلەيە چىن؟ زۆرى رووداۋەكانى ھاتوچۇ لە مەۋزوعى ئۆتۆمبىلە و مۆلەتە و ھى رېگاۋبانە و ھى ھەر بواريكى تر كە ھەيە، دوۋم پلانى وەزارەت بۇ كەم كردنەۋە بەلاى كەم ئەگەر نەئىم بۇ بنەبەر كردنىشى بۇكەم كردنەۋەى ئەم كارەساتە كە سالانە ئامارەكان وەكو ئەۋەى كەوا شەرىكى زۆر گەۋرە لەم ولانە روۋى دابىت وا دەرەدەخەن، ئەمە پرسىيارەكانى منە، سوپاس.

بەرىز سەرۋكى بەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرىز كرىم سنجارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرىز سەرۋكى بەرلەمان.

ۋەلامى پرسىيارى يەكەم راستە گرتهى فېدېۋىيى ھەيە وئىمە بەكارمان ھىناون لە دادگا و ژمارەى گېراۋەكان لە شارى دھۆك 112 كەس دەسگىر كراون، 72 كەسىان بە كەفالتە ئازاد كراون، تەبىيى ئەۋانەى كە دەسگىر كراون ھەموۋىان دراۋنەتە دادگا و فائىليان بۇ دروست كراۋە و ئىنجا دادگا ھەندىكىان دەھىلى و ھەندىكىان ئازاد دەكات و ئەۋە ئىشى دادگايە وئىشى ئىمە نيە، لە دھۆك 112 كەس دەسگىر كراون و ھەفتاۋ دوو كەس بە كەفالتە ئازاد كراون، لە زاخۇ 129 كەس دەسگىر كراون و 85 كەس بە كەفالتە ئازاد كراون، 56 كەسىان لە قەزاي سىمىل و 11 كەس ماون و لەژىر لىكۆلئىنەۋە دان، ھەرۋەھا 8 كەس فەرمانى دەسگىر كردنەى ھەيە، بەلام لەبەر ديار نەبوۋنى شوپىنى نىشتەجى بوونيان جى بەجى نەكراۋە، ھەموو ئەۋانەش پەراۋى لىكۆلئىنەۋەيان لە پۇلىس بۇ كراۋە و لەژىر سەرپەرشتى دادۋەرى لىكۆلئىنەۋە و داۋاكارى گشتى دان، سونالى دوۋەمى، ۋەك روونكرۋەتەۋە ھۆكارەكانى رووداۋى ھاتوچۇ مرۇف و نامىر و توندوتۇلى و رېگاۋبان كەش و ھەمەۋا، لە ھۆكارە سەرەكەيەكانە بە گشتى بەلام ھۆكارى مرۇف بەشى شىرى بەرەكەۋتوۋە، كەلە 70% ھۆكارەكان مرۇفن، مرۇف لە ھەموو ھۆكارەكان رۇلى ھەيە، ھۆشيارى شوڧىران لەرېگەى كردنەۋەى پەيمانگاي تايبەت بە شوڧىران، دابىن كردنى پىداۋىستى ھاۋچەرخ و پىشكەۋتوۋ، چاك كردنى رېگاۋبانەكان بە شىۋەيەكى سەردەميانە و بەدوۋ سايد كردنى رېگاي نىۋان شارو شارۋچكەكان و دانانى ھىماى ھاتوچۇ پىۋىست لە ھەۋلەكانى وەزارەتى ناوخۇيە و بە ھەماھەنگى لەگەل وەزارەتە پەيوەندارەكانى تر بۇ كەم كردنەۋەى رووداۋى ھاتوچۇ لەم بارەيەۋە راپۇرتىكىمان ئاراستەى سەرۋاكايەتى ئەنجومەنى وەزىران كردوۋە ئەگەر پىۋىست دەكات و پىتان باشە راپۇرتەكە دەخوئىنەۋە، چونكە بەراستى ھەموو حلولى تىدايە، حلولى مۋتەعلق بە وەزارەتى ناوخۇ و بە وەزارەتى شارەۋانى، بە وەزارەتى

ئاۋەدان كىردىنە، چۈنكى ئۇم كارە تەنھا كارى ۋەزارەتى ناۋخۇ نىيە ۋە ھەر سى ۋەزارەت موشتەرەكن، جا ئەگەر دەلى سەرۋكى پەرلەمان مەجال بىدات ئەۋ راپۇرتە دەخوئىنمەۋە.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

موختەسەرەكەى ئەگەر بلىئى، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناۋخۇ):

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

پىم باشە ئەۋانە بىخوئىنمەۋە، چۈنكى ئەۋە سورەتتىكى كامىل دەداتە ھەموومان، پىشنىارەكانى لىژنەكە: رىگاۋبانەكانى دەرەۋەى شارو شارۋچكەكان، پىشنىار دەكەين، 1 / بە دوو سايد كىردن ۋەراۋان كىردى رىگاۋبانەكان بەشيوەى ستاندارد ۋ ئەندازەى ھەماھەنگ لەگەل كارى پىۋىست بۇ نەخشەسازى يان بە تەۋاۋەتى، چاك كىردنەۋەى كەموكورپەكانى رىگاۋبانەكان بە بەردەۋامى لە ھەموو رپوۋبەكەۋە ۋ لە كاتى خۇيدا، دانانى ھىماى ھاتوچۇى ئەرزى راپوشتاۋ تايبەت بە رىنمايى ۋ ناگادار كىردنەۋە ۋ دىارى كىردى خىرايى ۋ بە پىي ستانداردى جىھانى ئەمەش بە ھەماھەنگى لەگەل بەرپوۋبەرايەتى ئەندازەى ھاتوچۇ لە بەرپوۋبەرايەتى گشتى ھاتوچۇى ھەرىم لە گەل تىبىنمان سەبارەت بەۋ بىرگانەى كە جى بەجى كىردىان كىردوۋە، دەكەۋىتە ئەستۋى بەرپىز ۋەزارەتى ئاۋەدان كىردنەۋە ۋ نىشتەجى بوون، رىگاۋبانەكانى ناۋ شارو قىرتاۋ كىردن ۋ نەخشەسازى رىگاۋبان ۋ گورپەپانى ناۋ شار ۋ شارۋچكەكان، دانانى ھىماى ھاتوچۇى ئەرزى ۋەستاۋ بە پىي ستانداردى جىھانى بۇ ھەموو مەبەستەكان، ھەول دان بۇ فراۋان كىردى ئەۋ شەقامانەى پىۋىستى بە فراۋان كىردنە، دروست كىردى ئەندەرپاس ۋ ئوقفەر پاس بۇ ئاسانكارى ھاتوچۇ لەۋ جىگايانەى پىۋىستە ۋ دىارى دەكرىت لەلايەن بەرپوۋبەرايەتى ئەندازەى ھاتوچۇ، دروست كىردى پىردى كارەبايى بۇ پەرىنەۋەى ھاوۋلاتيان بەشيوەپەكى سەردەمىانە لەۋ جىگايانەى كە پەرىنەۋەى تىدا نىيە، رپونكىردنەۋەى شەقامەكان ۋ بايەخدان بەبوارە كە زور گىنگە، كەمكىردنەۋەى ژمارەى فەتحاتى ئىستىدارە لە شەقامە سەرەكەكاندا، دروست كىردى تاسەى كۆنكرىتى يان پلاستىكى، بەشيوەى ستانداردى جىھانى بۇ ئەۋ جىگايانەى كە پىۋىستە، لەگەل تىبىنمان كە ئەم ئەركانە دەكەۋىتە ئەستۋى سەرۋكايەتى شارەۋانى ۋ بەرپوۋبەرايەتى ئەندازەى ھاتوچۇ، بەرپوۋبەرايەتى كارەبا، پىۋىستە بە ھەماھەنگى لەنىۋانىاندا بكرىت، تەۋەرى سىستى ھاتوچۇ ۋ دەرھىنانى مۇلەتى شوڧىرى، سىستى ھاتوچۇ، ئەم سىستەمى كە ئىستا پەپىرو دەكرىت، ھاشيوەى ستانداردى جىھانىيە، بەلام پىۋىستە زياتر بايەخ بدرىت بە بەرزكىردنەۋەى ئاستى ھوشىارى ۋ رۇشنىرى ياسايى، ئەفسەرو كارمەندانى ھاتوچۇ، بۇ ئەۋەى كارەكانيان رەۋالەت ۋ رەۋايى ياسايى بەخۇيەۋە بىنىت، لەلايەك مامەلە ۋ ھەلسوكەوتيان لەگەل ھاوۋلاتيان ۋ شوڧىراندا مامەلەپەكى شارستانى ۋ سەردەمىانە بىت، ۋ بەدوور بىت لە تووندوتىزى ۋ رپوۋبەۋوۋنەۋە ۋ پىشلىكردى مافى مرۇف، جىاۋازى لەمامەلەك كىردن لەلايەكى ترەۋە، ھەۋلدانى بەرپوۋبەرايەتپەكانى ھاتوچۇ بۇزىياتر كىردى چالاكيان، لەبۋارى رىكخستى ھاتوچۇ ۋ رىگاۋبانەكان، بەدانانى مەفرەزە بۇ لىپرسىنەۋە لەسەرىپىچى كەران، دانان ۋ

بەكارھېنانى ئامپىرەكانى چاودىڧى خېرايى، لەو شەقامانەى كەخېرايى ناياسايى تېدا بەدى دەكرېت، ھەرودھا ئەو شەقامانەى كە پروداويان تېدا دووبارە دەبېتەو، بەھۇى خېرايى ئۆتۆمبېلەو، بەكارھېنانى ئامپىرەكانى ديارىكردى رادەى سەرخۇشى، ھەماھەنگى نېوان وەزارەتى ناوخۇ وبەرپۆەبەرايەتى گشتى ھاتوچۇ ھەرېم و وەزارەتى پەرودە، بۇ دانانى بەرنامەيەك كە بەو ھۇيەوە ياساى ھاتوچۇ و رېنمايەكان بكرېت بەنامىلكەيەك و بەوانەيەكى بەرچا و تا لە فوتابخانەكانى سەرەتايى وناوھندىدا بخويىندىت، چالاك كردنى بوارى راگەياندىن لەبەرپۆەبەرايەتيەكانى ھاتوچۇ بۇ زياتر بەرزكردنەوہى ئاستى ھۇشيارى ھاوولاتيان و شوڧېران و ھاندانيان بۇ زياتر پابەند بوون بە ياسا و رېنمايەكان، ھەرودھا بەمەبەستى توندوتۇل كردنى پەيوەندى نېوان ھاوولاتيان و ئەفسەر و كارمەندانى ھاتوچۇ، سىستىمى دەرھېنانى مۇلەتى شوڧېرى، ئاماژە بەئامارەكانى دەرھېنانى مۇلەتى شوڧېرى بەشېوازى ئەو دەرھېنانەى كە پەپەرە دەكرېت لە ئىستادا، لە شارو و شارۇچكەكان، وەك تېببىنى دەكەين لاوازيان پېوہ ديارە لەرووى كۇنترۇل نەكردن و كاريگەرى لاوہكى لەسەر ستاف و ليژنەكانى تافى كردنەوہى شوڧېرى تېياندا، بۇيە پېشنيارى كەمكردنەوہى ئەو جيگايانە دەكەين بۇ وەلاخستنى ئەو كاريگەرييانە و زياتر كۇنترۇلكردنى ئەم بوارە، يەكخستن و پەرەپېدانى سىستىمى دەرھېنانى مۇلەتى شوڧېرى لەبەرپۆەبەرايەتيەكانى ھاتوچۇ پارېزگاكان و كردنى بەيەك شېوازى ستاندارد، ئەمەش بەھۇى بوونى جياوازى لەنېوانيان لە ئىستادا، زياتر سەرپەرشتى و چاودىڧى كردنى نووسىنگەكانى فېركردنى شوڧېرى ويەكخستنى بەرنامەكانيان لەلايەن بەرپۆەبەرايەتيەكانى ھاتوچۇ، كەلەم بوارەشدا جياوازى ھەيە، ئامارى ئۆتۆمبېل، ئامارى ئۆتۆمبېل بەھەموو جۇرەكانىەوہ لەھەرېمدا پرو لەزياد بوونە بەشېوہيەكى بەرچا، ئەمەش دەگەرپتەوہ بۇ باش بوونى بژيوى ژيانى ھاوولاتيان و ئەو ئاسانكارىيانەى بۇ تۇماركردنى ئۆتۆمبېل ھەيە لە ئىستادا، كە بەرامبەر رەسمىكى تۇماركردنە، ھەماھەنگ لەگەل بوونى بازارى ئازاد كەتارادەيەكى زۇر بەرژوہەندى بازركان و خواست و ويستى ھاوولاتيانى تېدايە، بۇيە بۇ كەمكردنەوہى كاريگەرى ئەم كارە، لەسەر پروداوہكانى ھاتوچۇ پېشنيار دەكەين:

- 1 - بەرچاوغرتنى داتاكانى تايبەت بە بەرزبوونەوہى ئاستى بژيوى ژيانى ھاوولاتيان و زياد بوونى دانىشتوان، كردنەوہى رېگاوبان و سالانە ھېنانى ئۆتۆمبېل بەپېى پېويستى سالانە ديارى بكرېت.
- 2 - ديارى كردنى تەمەنى بەكارھېنانى ئۆتۆمبېلى تايبەت، كرى و بارھەلگر، پاش تېپەر بوونى ئەو ماوہيە، خاوەنەكانيان سوودمەند بېت بۇ تۇماركردنى ئۆتۆمبېلىكى نوى، لەجياتى پېدانى رەسمى تۇماركردن.
- 3 - بايەخدانى تەواو لەلايەن شارەوانىەوہ بۇ دروست كردنى پاركىنگ بۇ وەستاندى ئۆتۆمبېل لە شارو شارۇچكەكان.مەرجداركردنى دروست كردنى ھەر بالەخانەيەك بەتەرخانكردنى نھۇمى

يەكەم، يان ھەر نھۆمىكى تر بۇ پاركىنگى ئۆتۆمبىل، ھەروھە ھاوولاتيان كىردى ھاوولاتيان بۇ دروست كىردى بالەخانەى چەند نھۆمى بۇ ۋەستاندى ئۆتۆمبىل بەشپوھى گونجاو.

4 - ھەولدان بۇ دابىن كىردى ترامى كارەبايى بۇ ھەندى شەقامى سەرەكى لەشارەكاندا، كە لۇدى لەسەرە.

5 - دامەزاندنى كۆمپانىيەى گۆيزانەوھى ھاوولاتيان لەشارەكاندا، كەسەر بەوھزارەتى گواستنەوھو گەياندىن بىت، يان ھاوبەش لەگەل كەرتى تايبەت بەبەشدارى كىردى ئەو شوپىرو ھاوولاتيانەى كە لە ھىلەكانى ناشاردا كار دەكەن، ئەمەش بە ھاوولارى و ھەماھەنگى سەندىكەى شوپىران و لايەنە پەيوھندىدارەكانى تر.

6 - كار كىردن بەياسى دىنيەى لەروداۋەكانى ئۆتۆمبىل و پەپرەوكىردى لەلايەن حكومەتەوھ، يان ھەر كۆمپانىيەكى تىرى كەرتى تايبەت.

7 - بايەخدانى زياتر لەلايەن بەرپوھبەرايەتى ھاتوچۇى پارىزگاكان بەيوونى مەرەجەكانى توندوتۇلى لە ئۆتۆمبىلداۋ لىپرسىنەوھ لەسەرپىچى كەران.

ئەمە پىشنىارەكان بوون، كە بەرزكراۋەتەوھ بۇ سەرۆكايەتى ئەنجومەنى ۋەزىران، چاۋەرى دەكەين كە تەتبيق بكرىت ئىمەش دەستبەجى جىبەجى دەكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك دلشاد تەعقىب ھەيە؟، فەرموو.

بەرپىز دلشاد شەھاب حاجى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ۋەللەمن پىم باشە ئەم راپۇرتە رەنگە ھىشتا تەفاصىلىشى تىدا بىت، چونكە ئەمە رۇوداۋىكە برۋا دەكەم ھەموو پەرلەمانتاران پىم موھتەمن، ۋە پىشتر داخوازىبەكەش ھەبوو كە بەرپىز ۋەزىرى ناوخۇ بىتە ئىرە بۇ ئەم بابەتە بەتايبەت، ئەم راپۇرتە دابەشى سەر ئەندامانى پەرلەمان بكرىت ئەوھى پىشنىارى چارەسەرە، بۇ ئەوھى ئىمە بتوانىن ھەر موساھەمەيەك يان ئىزافەيەك ھەيە بىخەينە سەرى، ئەوھى گىراۋەكانىش ۋەللەھى باش بوون بەش بەھالى خۇم وام تەسەور ئەكرد لەو 10 تا 12 كەسەى كە لە ئىعلام باس دەكەن، زياتر ھىچ ئىجرائاتىك نە كراۋە، باش بوون ئەوھش رۇونكرايەوھ، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇي ھەرىمى كوردستان):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

زۆر سوپاس، ئىمە مانىمان نىيە، ئەۋ راپۇرتە بەسەر ئەندامەكاندا دابەش بىكەين، پاشان لەرپىگەي لىژنەي ناوخۇۋە ئىمە دەيدەينە ئەۋان كەدابەشى بىكەن، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، ئەۋە لەپىرۇتۇكۇل تەسجىل بوو كە خوئىندتەۋە، كۆپى دەكەين و بەسەر ھەموو ئەندامەكان دابەشى دەكەين، رپىزدار نىشىتمان مرشد، فەرموو.

بەرپىز نىشىتمان مرشد صالح:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەرەتا بەخىرھاتنى جەنابى ۋەزىر دەكەم، مەن تەنھا سى پىرسىيارم ھەيە، پىرسىيارى يەكەم: بەگوپىرەي بىرپىيارى سەرۋىكايەتى ھەرىمى كوردستان، بىرپىياردا كە سەپارەي جام رەش قەدەغە بىكرىت، لەم پىناۋەشدا ۋەزارەتى ناوخۇ ھەستا بە ھەلمەتلىك بۇ قەدەغە كىردى سەپارەي جام رەش، لىكرىدنەۋەي لەزگەكانيان و شىكاندىنى جامى رەش، بەلام ئىستا دەبىينىن لەشەقامەكاندا جامى رەش ۋەك خۇي لىھاتوۋەتەۋە، بۇچى؟، ھەنگاۋى ۋەزارەتى ناوخۇ چىيە بۇ ئەم مەبەستە؟، پىرسىيارى دوۋەم: ئەۋ كامىرپانەي كەدانراون لەسەر شەقامەكان بۇ تۇماركىردىنى ژمارەي سەپارەي سەرپىچى كەر، بەلام لەكاتى ئەنجامدانى سەرپىچى لەلايەن شوفىرەكان راستەوخۇ غەرامەكانيان بەدەست ناگات، ئەمەش ۋاي كىردوۋە لەلايەن كەسى سەرپىچى كەر، بەردەۋام بىت لەسەر سەرپىچى كىردىن، لەلايەكى تىر لەكاتى ئەنجامدانى ھەر مامەلەيەك لە بەرپۇەبەرايەتى ھاتوچۇ پارەي ھەموو سەرپىچىكەنى ھەموو لى ۋەردەگىرن، ئەمەش بەگىران دەكەۋىت لەسەر سەرپىچى كار، بۇيە دەپىسىم بەرنامەي ۋەزارەت چىيە بۇ ئەۋەي كەسى سەرپىچى كار، دۋاي سەرپىچىكەي راستەوخۇ ئاگادار بىكرىتەۋەۋە پارەكەي لى ۋەربىگىرپىت؟، پىرسىيارى سىيەم: سەرپىچىكەي زۆر لە ئۇتۇمبىل چ تەكسى چ تايبەت بىت بەبى ھىچ بىنەمايەكى ئامارى ژمارەي دانىشتۋان و پىۋىستىيەكانى خەلك...

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

نىشىتمان خان، لىرە تەنھا دوۋ پىرسىيارت نوۋسىۋە، لەۋە زىاتىر پىرسىيار مەكەن، تىكايە رەچاۋى ئىۋولى ئەم دانىشتانە بىكەن، چۈنكە دەمانەۋىت ئەم سىستىمە بەرپۇە بەرىن، تا سەرگەۋتوۋ بىن، ئەگەر پىرسىيارى تىرت ھەيە پاشان بەنوۋسىن بىنپىرە، سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇي ھەرىمى كوردستان):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

پىرسىيارى يەكەم: كىشەي ئۇتۇمبىلى جام رەش، دۋاي فەرمانى بەرپىز سەرۋىكى ھەرىم تارادەيەكى زۆر بىنپىر كراۋە، تەنھا لەچەند حالەتلىك نەبىت كە ئەۋىش زۆر كەمەن، ئەۋانىش ھەيئات و قونىۋىيات، ۋەفدە

بيانيهكان، ئەو ھاوولاتیانەى كە بۇ ماوەیەكى كورت دینە ھەریم، لەئەصدا جامى ئۆتۆمبیلەكانیان ڕەشە، لەكاتى جەژن و نەورۆز و ناھەنگەكان، لەكاتى ئیستادا ئاگادارى ھەموو دوكانەكانى جوانكارى ئۆتۆمبیل كراوە كە بەكارھێنایى لەزگەى ڕەش بۇ جامى ئۆتۆمبیل قەدەغەيە، ھەرودھا لە دەروازەكانى سنوور، ناھیلن ئۆتۆمبیلی جام ڕەش داخڵ ببیت، بەلام ھەندى كەس ھەيە سەردانى ھەریم دەكات ئیمە ناتوانین مەنەى بكەین، چونكە دیت بۇ دوو تا سى رۆز و دوایى دەگەرپتەو، كە ئەوھش لەجاده دەببندریت حساب دەكریت كەخەلكى ھەریمە، پرسیارى دووھم: لەھەولیر و سلیمانى سستى پۆستەمان دەست پیکردوو، كە لەرپىگای پۆستەو رۆژانە وینەى موخالەفەكان دەنیرینەو سەر ناوینشانى شوڤیرەكان، لەپارپىزگای دەھۆك خەریكىن لەرپىگەى سائى ئەلكترۆنى، سائى ھاتوچۆ سەرجم وینەو سەریچىەكان بلاو دەكەینەو، ھەر ھاوولاتیەك دەتوانى بەدواداچوونى بۆبكات، خەریكىن ئەم سىستەمە لە ھەولیر و سلیمانى و گەرمیانیش جیبەجى بكەین، ئیستا لەدھۆك جیبەجى كراو، تەنھا ژمارەى ئۆتۆمبیلی خۆت لەسەر سائتەكە دەببىت، یەكسەر دەردەچیت كە چەند موخالەفەت ھەيە، لەچ كاتىك و لە چ شوپنىك بەرەسمەو، خەریكىن لەھەولیر و سلیمانى ھەمان سىستەم جیبەجى دەكەین، لەوانەيە لەدوو تا سى ھەفتە جیبەجى بكریت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

تەعقبت ھەيە نیشتمان خان؟، باشە سوپاس، رپژدار گۆران ئازاد، فەرموو.

بەرپز گۆران ئازاد محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا بەخیرھاتنى بەرپز جەنابى وەزیر دەكەم، وە دەستخوشى كارو چالاكیەكانى لى دەكەم، من شەش پرسیارم ھەيە، پرسیارى یەكەم: بەگۆیرەى یاساى ژمارە (95)ى سالى 1978ى ھەمواركارو بەناوى (ياساى رپكخستى مەحەلاتى سەكەن لە عىراق) لەكوردستاندا كارتى زانیارى دەكریت بۇ ھاوولاتیان، بەلام لەپال ئەوھشدا ھیشتا كار بە پشگىرى موختار دەكریت، كە حەلەقەيەكى زیادەيە لەكارى رۆژانەى ھاوولاتیان، بۆچى تا ئیستا دەسەلاتتان لە موختار وەرنەگرتۆتەو؟، كەھەم رپوتینى ئیدارى زیاد دەكات، ھەم لەگەل سىستى پشكەوتنى ئەمەنى ئەمەرۆ و شارستانیەت ناگونجیت، پرسیارى دووھم: لەكاتى رپوداوەكانى بادینان چەندین تاوانى بىنراو رپویدا، ھەر لەپەلامارى بارەگاكان و سووتاندنى دوكانەكان، ئایا بۆچى ئەو تاوانبارانە راستەوخۆ نەگىرانە بەتایبەتى ئەوانەى كە جلى فەرمى ئاسایش و پۆلیسیان لەبەردابوو؟، پرسیارى سببەم: لەژیر رپوشناى سەرۆكى ھەریم ژوورپكى عەمەلیات دروستكرا لەھەردوو وەزارەتى ناوخۆ و پشمرگە، بەمەبەستى دەستگىر كردنى ھەموو ئەو تاوانبارانەى كە فەرمانى دەستگىر كردنیا ھەيە، ئەنجومەنى دادوهریش نووسراوى ژمارە(2264) لە 2011/10//25، ئاراستەى ئەنجومەنى وەزیران كراو، كەئەوان چاوەرپى دەستگىر كردنى موستەشارەكانى سەردەمى بەعسن كە فەرمانى دەستگىر كردنیا ھەيە ئیستا، ئایا لەو (2653) تۆمەتبارە (253) موستەشارەى تپدايە كە فەرمانى دەستگىر كردنیا

ههيه؟، پرسيارى جوارهم: بهگوپرى پرگهى سى ماددهى (44) له ياساى ژمار(18)ى سالى 2011، ياساى جيبهجيكردى رازهى هيزهكانى ناوخو، ههموو كارمهنديكى پوليس پيش دهرچوونى ئەم ياسايه خانهنيشين كرابييت، مووچهكهى چاك دهكريتهوه، بهگوپرهى ياسا تازهكه، بهلام بهگوپرهى ههموو رينماييهكانى وهزارهتى دارايى كه دهرچوو تا ئيستا هيچ نامازيهك بو ئەو كه سانه نهكراوه كه خانهنيشين بوون بو ئەوهى مووچهكانيان چاك بكرهتتهوه، لهكاتيكدا بهگوپرهى ياساكه پيويسته وهزيرى ناوخو و وهزيرى دارايى رينمايى دهربكهن، له نووسراوى ژماره (13272) له 2011/6/14ى وهزارهتى ناوخو كه له وهلامى پرسيارىكى مندا وهلامى په رله مانيان داوتهوه، له خالى دووهدا بهرپز وهزارهتى ناوخو نووسيوهتى كه سهبارت به كردنهوهى بنكهيهكى (ههزه) بووه له شارى كوويه، ئەئيت ئيمه لاريمان نيه بو ئاسانكارى مامهلهى بهرپوهچوونى هاوولاتيان گهراجى تايهت به پشكنينى ئوتومبيلى هاوولاتيان بكرهتتهوه، بهلام پيويسته هاوولاتيهك نامادهى ههبيت ئەم كاره ئەنجام بدات، مهرجهكانى كردنهوهى ئەم كارى ههبيت و ناميرو كهلوپهل و پشكنينى دابين بكات و داوايهك پيشكهش بكات به وهزارهت و مؤلهتى پيئهدهين، بو ئاگادارى بهرپزتان، بهلام ساليكه لهم داواكاريه بهم مهرجانهى وهزارهتى ناوخو باسى كر دووه، جاريكيش لهگهله بهرپزت قسهم كر دووه، نامادهيه له وهزارهتهكهى بهرپزتان بهس تا ئيستا وهلام نه دراوتهوه نه به ئا يان ئا، كاريشى لهسهر نهكراوه، دوا پرسياريشم وهلامم وهرگرتهوه، كه تايهت بوو به چاكردى مووچهى پاسهوانه تايهتهكان، زور سوپاس.

بهرپز سهروكى په رله مان:

سوپاس، جهنابى وهزير فهرموو.

بهرپز كريم سنجارى(وهزيرى ناوخوى ههرپمى كوردستان):

بهرپز سهروكى په رله مان.

جوابى ههموو پرسيارهكان بدهمهوه يان تهنه دوو پرسياريان؟، باشه ئەوانهى كه جوابيان نهبووه، پرسيارهكهى سهبارت به ياساى ژماره(95) هى مهحلاتى سهكهن، سهبارت بهم بابته نه مانويستوووه ئەركى هاوولاتيان قورس بكهين، تاكو ههموو هاوولاتيان دهبه خاوهنى كارتى زانيارى، بو نمونه بو ئاگادارى بهرپزتان تهنه لهناو مهركهزى شارى ههولير (372000) خيزان ههيه، له ماوهى سالى 2011دا توانراوه كارتى زانيارى بو زياتر له (165) ههزار رپك بخهين، ههستايين به كردنهوهى (56) بنكهى رپكخستنى كارى زانيارى له شارى ههولير، بهم پيوه رهش پاريزگاي ههولير ناستى يه كه مى به دهست هيناوه لهسهر ئەم بابته، ههركاتيئك ئەم پرۆسهيه تهواو بوو، كار به پشتگيرى موختارهكان ناكهين، بهلام چونكه تهواو نهبووه، ههموو خهلك كارتى زانيارى نيه، بويه مهجبورين به تهئيدى موختار كار بكهين، پرسيارى دووه: سهبارت به رووداوهكانى بادينان، سهبارت بهم بابته ليژنهيهكى ليكولينهوه له لايهن وهزارهتانهوه رهوانهى دهوك و زاخو كراوه، لهسهر ههموو پيشيلكاريهكانى ليكولينهوه به دوا داچوون، دواتر ههر كهم تهرخه ميهك له رووى كارگيرى و ههر تاوانيك كه له لايهن ههر كهسيك ئەنجام درابييت به

پیی یاسا دهرینه دادگا، بهلام سهبارت به کارمندان پۆلیس و ئاسایش تاكو ئیستا به پیی بهدواداچوونی لیژنه لیكۆلینهوه دهرنهكهوتوووه هیچ کارمندیکی پۆلیس کاری تیکدهرانهی نهجام دابی، تاكو ئیستا له شاری دهۆك و شارهکانی تریش ژمارهکانم باس کرد چهند کەس گیراون، پیویست ناکات دووبارهی بکهمهوه، سونالهکەهی تر / سهبارت به ژووری عهملهیات، ئەم ژووره عهملهیاته دانراوه بۆ ئەو کەسانهی که فهروانی دهستگیر کردنیان ههیه لهلایهن دادگاکی ههریمی کوردستان، تا ئیستا جیبهجی نهکراوه، ئەم ژووره لهلایهن لیژنه هاوبهشهکانی نیوان وهزارهتی پێشمهگرگه و وهزارهتی ناوخۆوه ئەم بریارانه جیبهجی دهکات، ههر وهزارهته و سهبارت به کارمهندهکانی خوی که فهروانی دهستگیر کردنیان ههیه جیبهجی دهکات و رادهستی دادگاکی دهکرینهوه، ئەم پرۆسهیهش دهستی پی کردوووه کەس نابیت فهروانی دهستگیرکردنی ههبی و دهستگیر نهکری، به نیهت پینمایی وهزارهتی دارایی، ئەم بابته پهپوهندی به یاساکهوه ههیه، راسته ئەو خانهنشینهش دهگریتهوه که پیش دهرچوونی ئەم بریاره خانهنشین کراون، بهلام ئەم بابته پهپوهندی به وهزارهتی دارایی و بهپوهبهرایهتی خانهنشینی گشتیهوه ههیه، پیویسته ئەوان بهم کاره ههلسن و جیبهجی بکهن، ئەم سونالانه لای من تۆمار کرابوون، سوپاس.

بهپیز سهروکی پههلهمان:

تهعقیبت ههبوو کاکه؟

بهپیز گۆران ئازاد محمد:

بهپیز سهروکی پههلهمان.

سهبارت به کارتی زانیاری به فیعلی راسته ههموو کەس کارتی زانیاری نیه، بهلام بهدواداچوونی ئیمه ئەو کەسانهی که کارتی زانیاریان ههیه تاوهکو ههموو خهلك دهبيت ببیته خاوهنی کارتی زانیاری، با موختار موشکیله نیه ههئنهگری، بهلام ئەوانهی کارتی زانیاریان ههیه با له فهروانگهکان که ئەوان ههیانبوو پیویست ناکات داوا لهو کەسانه بکهن کهوا ئەوان وههقهی موختار بینن، وهک ئەو قۆناغی گواستهوهی که یهکجاری ئەم حالته کۆتایی دیت، سهبارت بهو تاوانبارانه من تهئکید لهوه دهکهمهوه که ئایا ناوی موستهشاری تیدایه یان نا؟ چونکه راسته ئەوان ئەمیری دهستگیر کردنی له دادگای عیراقهوه بۆیان دهرچوو، بهلام من ناوم لایه 18 داوای لهسهره له دادگاکی ههریمی کوردستان و فهروانی دهستگیرکردنی ههیه، ئایا ئەو نهوعه کەسانهی تیایه یان نا؟ بۆیه من قسهه لهسهر ئەوه کردوووه، لهسهر مووچه و خانهنشینی هیزهکانی ناوخۆ به فیعلی پهپوهسته وهزارهتی دارایی، بهلام یاساکه دهلی/ وهزارهتی دارایی و وهزارهتی ناوخۆ، من کاتیك سهردانی وهزیری داراییم کرد لیرهشدا ههمان پرسیارم کرد، وتی/ چاوهپیی وهزارهتی ناوخۆینه له فورسهتیک دا به یهکهوه دانیشین تهعلیماتهکه دهریکهین، ئومیدهوارم له ئایندهش دا وهلامی پرسیارهکەهی تایبهت به (کوئی)م دهست کهویتهوه له بهپیزت، سوپاس.

بهپیز سهروکی پههلهمان:

سوپاس، جهنابی وهزیر فهرموو.

بەرپز كرىم سنجارى / وەزىرى ناوخۇ:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە تەعلیماتمان داوۋە بەھەموو دەزگاكانى وەزارەتى ناوخۇ كە كارتى زانىارى پىدەكرىت و پىويست ناكات تەئىدى موختار بىنن، ئەگەر ھەندى دائىرە جىبەجىي نەگردوۋە سوپاستان دەكەين، ئىمە دووبارە تەئىدىيان دەكەينەو، بە نىسبەت گىراوھكان من تەئىكىد دەكەم بۇ جەنابت، ھەر كەسك ئەمرى گرتنى لە دادگاكانى حكومەتى ھەرىمى كوردستان دەركرابى ئىمە دەستگىرى دەكەين، ئەوۋە وەزارەتى دارايى ئىشى وەزارەتى دارايىيە، ئىمە داوامان كرددوۋە، لىژنەشمان حازر كرددوۋە كە لەگەلپان دانىشن بۇ جىبەجىي كرددنى ئەو ئىشە، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پىزدار عەونى كمال بەزاز، نىە لىرە، پىزدار ھاوراز شىخ أحمد، فەرموو.

بەرپز ھاوراز شىخ أحمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من سى پىسىارم لە وەزىر ھەيە، پىسىارى يەكەمم / بۇچى پۇلىسى چالاكىيە مەدەنىيەكان لە دھۆك نىە؟ لە كاتىكدا بە پىي ياساى رىكخستنى خۇپىشانندان دەبوايە پۇلىسى چالاكىيە مەدەنىيەكان لەو شوپانانە بوايە كە خەلك ھاتە سەرشەقام، بەلام ئەم كىشە و ئەم گرتە لە كاتىك دا، يەئنى ئەوۋە نىشانەى جىبەجىي نەكردنى ياساكەيە كە لە پەرلەمان دەرچوۋە، پىسىارى دوۋەمم بەراستى لە سەردەمى تەكنەلۇجىيا و ئاسانى پەيوەندى كرددن، بۇچى ئەو ھەموو كاولكارىيە پروویدا و نەتانتوانى بەرى پى بگرن؟ ئەوۋە بەراستى جىگای پىسىارە، پاش سووتانى ئەو ھەموو دوكان و شوپنە، پاش سووتانى ھەموو بارەگاكانى يەكگرتوو، من نازانم يەئنى بەر پى گرتن و كۇنترۆل كرددنى لە كوۋ؟ پىسىارى سىيەمم / بە فەرمانى كى لە گەرمەى پرووداۋەكانى بادىنان دەيان ئەندامى يەكگرتوو گىران؟ لە كاتىكدا زۇربەيان فەرمانى حاكىمىيان بۇ دەرئەچوۋبوو، ئەم قسەيە كە دەيكەين بەراستى، كە دەللىن فەرمانى حاكىم دەرئەچوۋ، فەرمانى حاكىم موستەمسەككە دەبى بلىي ئەوۋە بە فەرمانى حاكىم گىراۋە، بەلام وا نىە، بە فەرمانى حاكىم نەگىراۋن، يەكسەر پۇلىس ھىرشى كرددوۋە لە ناۋ مالى خۇى بردوۋىتى و ھىچ فەرمانىكىشى پى نىە، ئەوۋە بۇ؟ سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، بەرپز جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپز كرىم سنجارى / وەزىرى ناوخۇ:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە دھۆك، پىسىارى يەكەم / لەبرى ھىزە چالاكىيە مەدەنىيەكان، ھىزى نامادە ھەيە، ھىزى نامادە سىيەيەكى ھەيە كارى ئىشى چالاكىيە مەدەنىيەكانە، پىشترىش نامازھمان بەوۋە كردد، سوئالى دوۋەم /

كەمى ھېزەكانى ناوخۇ بە ھەماھەنگى نەگردنى خەلك، بەلكو رېگا گرتنيان لە دواكەوتنى ھېزەكانمان بۇ شوپىنى مەبەست، ھەموو ھۆكارن و بەشېك لەسەر ئەوھى پروویداو، لەگەل ئەوھشدا كەم تەرخەمى بەدى دەكرېت لە ھەندئ لايەنى ئىدارى و ئەمنى، بەلام ئەوھش لېرە لەبېر نەكەين ھاندانىش ھەبووھ لەلايەن ھەندئ كەس بۇ زياتر گەرم كردنى كېشەكە، وەلامى سونالى سېھەم/ ئەوانەى لە ناو خۇپيشاندانەكان گىراون دەيان ئەندامى يەكگرتوو كە پرسىار دەكات، وەلام/ ئەوانەى لە ناو خۇپيشاندانى ناپاسايى دەبىنرېن كە تەجاول دەكاتە سەر مال و مولكى گشتى و ھاوولائتيان دەستگىر دەكرېن، لېكۆلېنەوھى لەگەل دەكرېت، پەوانەى حاكەم دەكرېت، پاشان برپارى چارەنوووسى كەسەكان لەلايەن دادومر و دادگا يەكلايى دەبېتەو، سەرجمە ئەو كەسانەى بەھوى پېشېلكارىەكانى ئەو پرووداوانە ھى دەھوك و زاخۇ گىراون بەم شېوھى خوارەوھن، باسەم كرد، 129 لە زاخۇ و 85 يان بە كەفالىت ئازاد كراون، 112 كەس گىراون و 72 كەس بە كەفالىت ئازاد كراون، لە سېمىل 56 كەس گىراون و 45 بە كەفالىت ئازاد كراون، كۆى گشتى گىراوھكان 297 گىراو 202 بە كەفالىت ئازاد كراون و 95 گىراو ماون كە پەراوى لېكۆلېنەوھىمان لەبەردەم دادگايە، زۆر جار ھەيە كە خەلك بە پىي گومان دەگىرېت پەراوى لېكۆلېنەوھى بۇ دەكرېت و دەچېتە بەردەم دادگا و دادگا تەقرىرى مەسىرى بۇ دەكات، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

تەعقېب ھەيە كەرەمكە.

بەرپىز ھاوپاز شېخ احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

جوابى پرسىارى يەكەمى تەناقوزە لەگەل ئەوھى محافىز بەراستى جواب دانەوھى محافىزى دەھوك، دوايى مەسەلەى دەسگىر كردن ئايا وايە بە بى فەرمانى حاكەم مامۇستايەك بچى لەمەكتەب بېگرن و ببېنە سجنى بكنە؟ ئايا وايە؟ ئايا وايە لە مائەكەى خۆى بە بى ھىچ ئاگادار كردنەوھىەك ھەبى كە كەسى بگرن وھىچ فەرمانىكى رەسمىشى پى نەبېت، من نازانم ئىستا ئىمە لەوانە تى ناگەين بە بى ئاگادار كردنەوھى ھەر لە خۆوھ ھېرش بكرېتە سەر خەلك ئايا لەم ولاتە ياسا وايە؟.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر كەرەمكە.

بەرپىز كرىم سنجارى (وەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوانە گىراون تەبىعى زۆر كەس بە تومەتى مەشھود و جورمى مەشھود گىراون لە كاتى موزاھەرات، دوو/ خەلكىكى زۆر گىراوھ بە پىي وینەى فېدېوىيى، سى/ خەلكىك ھەيە ئىعترافى كردووھ لەسەر خەلكىكى تر كە ئەو ھانى داوھ حاكەم برپارى داوھ بە دەسگىر كردنيان، ئەوانەى كە گىراون ھەموو كېشەكان لە دادگاوھن و دادگا تەقرىرى مەسىرى ديارى كردووھ، يەك نەفەر نەماوھ نەچووېتە بەردەم دادگا، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك سەردار فەرموو.

بەرپز سەردار رشید:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەخیرھاتنى بەرپز وەزىر و ھاووپىكانى دەكەم، ديارە وەزارەتى ناوخوا يەككىكە لەو وەزارەتە گىرنگانەى حكومەتى ھەرىم كەمەسئولىيەتى پاراستنى ئاسايشى ناوخواى ھەرىم و پارىزەرى ئارامى كوردستان بوو، بۇيە دەبى ئەم وەزارەتە ئىدامە و درىزە پىدەرى ئەو وەزە ئارام و سەقامگىرە سىياسىيە بىت لە كوردستاندا، بەرپز جەنابى وەزىر ديارە من دوو پىرسىارم ھەبوو، پىرسىارىكيان سەبارەت بە رووداوەكانى بادىنان من جوابەكەيم دەست كەوت، سەبارەت بە كىشەى ھاتوچوش ھەر دەستم كەوت، بەلام ھەندى خال ھەيە لە راستى دا دەبى جەنابتان ئەگەر تەوزىجى بۇ بەدن، ديارە كىشە و گىرقتى ھاتوچو ئەمپرو ھەروەك لای ھەمووان ئاشكرايە بووئە جىگای قسە وىاس لە راگەياندنەكان و ھاتنى ئەو ھەموو سەيارە زۆرە و بى حسابە بۇ كوردستان كە زمارەى ئىستا لەسەرولى مليۆنەويە، ديارە سەيارە كۆنەكانىش ھەر باقىن، ئەو مۆدىلانەى كە زۆر كۆنن لە شەستەكانەو تەوگەو ئىستاش كار دەكەن، سەيارەى بى ناوئىشان، بى ئارم، بە ئارمەو داخلى دەبن و كارەساتى زۆر گەورە ئامارەكانىش ئەو بوو جەنابت باست كرد ھەم لە برىندار و ھەم لە كورزراو، ديارە لە سلىمانى دا وەزى سلىمانى شارىكە ناحىيە جوگرافى و ئەوانەى ھەموو لايەكمان دەزانين كە زۆر مەجالى تەووسوعى نيە، بەلام دەكرىت لە چا و ئەو داھاتەى مرور كە لەوئ ھەيەتى ئەمسال ھەفتا مليار بۇ ھەشتا مليار داھاتى بوو، يەنى دەكرى ھەندىك كارى بۇ ئەنجام بدرىت، مەسەلەى ئەندەر پاس و بەرزە پرد و فراوان كردنى شەقامەكانى ناو سلىمانى، دروست كردنى ھىلى ترام و ھاوشىوئەى ئەوئ ھەولير لە راستى دا كە من پىموايە كولفەيەكى زۆر كەمى تى دەجىت ئەوئ ھەولير لەبەينى دوو سى مليارىك دايە و دوو، سى مليار و شەش سەد مليۆنە، يەنى دەكرىت بەراستى لە سلىمانىش دا..... .

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

تکایە پىشنىار نەخىر، بەس پىرسىار، ئەم دانىشتنە پىرسىار و وەلامدانەوئ پىرسىارەكانە و پىشنىار نيە، كاك سەردار فەرموو.

بەرپز سەردار رشید:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەمبۆرە، بۇ مەسەلەى سلىمانى وەكو وتم ليرە لە پىرسىارەكان وايە جەنابى سەرۆكى پەرلەمان بۇيە من بەراستى ليرە زكرم كرد، ئايا وەزارەت ياخود بەرپوبەرايەتى گشتى ھاتوچو ئەو داھاتەى كە لە سلىمانى ھەشتا مليارە لە پلانى دا ھەيە كە ئەو كارانەى كە باسەم كرد ئەنجامى بدات؟ زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر كەرەمكە.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

پىم باشە داھاتى ھاتوچۇ عەرزى بىكەم بۇ بىرايان خوشكان، چونكە بەراستى مەسەلەن دەلى داھاتى ھاتوچۇ سىلېمانى 70 مىليارە، ئەساسەكە وانىە، ئىنجا ئەگەر ئىجازەم بىدەن داھاتەكە شەرح بىكەم كە چەندە و چۇن سەرف كراۋە، داھاتى ھاتوچۇ گىشتى (183000623) يە، مەسروف ئەۋەندەپە، ئىداع (119) يەۋ، بەسىت (64) ى ماۋە، تەبىئى ئەمە لە 2011/1/1 تا 2011/12/1 يە و ھى 12 مانگە، ھى ھەۋلىر (53 مىليار و 896 مىيۇن)، (26 مىليار و 295 مىيۇن) ى سەرف كراۋە، 27 رەسىدى ماۋە، ھى دھۆك (18 مىليارە و 8 مىليار) ى سەرف كراۋە و (9 مىليار) ى رەسىد ماۋە، سۇران (102 مىيۇن) ەو (151) سەرف كراۋە ئەۋە قەرزە لە ئەۋەى تر ۋەردەگرىت، مرورى سىلېمانى (29 مىليارە) و (نزىكەى 6 مىليار) سەرف كراۋە، نىكەى (11 مىليار) ئەمرى سەرفى پى دەرچوۋە بەلام ھىشتا جى بەجى نەكراۋە، يەئنى تەقربەن 13 مىليار لە مەجموعى 29 مىليار سەرف كراۋە، گەرميان يەك مىليار و پەنجا مىيۇن، نىكەى يەك مىليار سەرف كراۋە ئەۋەكەى تر رەسىدە، مەجموع 103 مىليارە ھى ھەموو كوردستان، 41 مىليار سەرف كراۋە، پەنجاۋ سى مىليار سەرف كراۋە، نىكەى پەنجا مىليار ماۋەتەۋە، ئەۋىش لە پىرۇۋەى ئىمە لەم سائە مەشارىئى پى دروست بىكەين، تەبىئى چۇنىەتى سەرف كىرنىش لامان ھەپە، لىزنەى ناوخۇ بەخىر بىت، ھەر ۋەختەك بىت، دەتوانى بىت تەماشاشا بىكات، چۇنمان سەرف كىردوۋە، ھەموو سائىك چاۋدىرى دارايى تەسفىئە ۋە ھىساباتانەى لەگەل دەكات.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

تەعقىبت ھەپە؟ كەرەمكە.

بەرپىز سەردار رشىد محمد:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئەگەر بىمبورى دپارە من باسى 70 مىليارم كىرد، 70 مىليار لە 50% دەروات بۇ ۋەزارەتى دارايى، ئەۋ باقىەى لای بەرپىزتان ئەمىنىتەۋە، ئىدى فىئەلەن ۋاپە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى / ۋەزىرى ناوخۇ:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەنىسبەت ئەۋ پىرسىارانەى كە كىردىان، يەك، ھاتن و ھاوردە كىردى ئۇتۇمبىل بۇ ناۋەۋەى ھەرىم، پەپەۋەندى بە ۋەزارەتى ناوخۇۋە نپە، ۋەزارەت تەنھا بەرپىرسە لە تۇماركىردن، بەپىى ياساۋ رىنماپىيەكان،

ژماره بېك ئۆتۆمبېلى كۆن له پارېزگاكانى ھەريم تۆمار نەكراون، ھەيە، بەلام ژمارەيان كەمەو زۆر كۆن نين، لەبەر ئەوەى لەسالانى پېشوو ژمارەيەكى زۆر لەو ئۆتۆمبېلە كۆنانە برېندراون، لەبېرى ئەوانە ئۆتۆمبېلى نوئى تۆمار كراون، خاوەنەكانيان سووديان لە ژمارەى تابلوكانيان كرد، واتە بەبى رسومات بۆيان تۆمار كرا، ئىستا لەو جۆرە ئۆتۆمبېلانە زۆر كەمە ، ئەوەى ھەيە ئەو ئۆتۆمبېلانەن كە ھەلگى تابلوئى پارېزگاكانى دەرەوى ھەريمن، ئىمە ناتوانين دەستكارى ئەو ئۆتۆمبېلانە بكەين، بەتايبەتى زۆر لە خاوەنەكانيان ھاوولائى كوردن ودانىشتوو ھەريمن، سى، ئەو ئۆتۆمبېلانەى كە پىيان دەلئىن بى ناونیشان، يان بى دايك و باوك، زۆر لەو ئۆتۆمبېلانە بە دەست ھاوولائى كوردە، لە ھەريمى كوردستانەويە، ئەمە لەلایەنە پەيونىدارەكان بەلئىن نامەيان داو، بەرپرسيارەتيانە لە بارەيەو ھەيە، ھەندىكيان كارتى زانىريان بۆ كراو، ھەر ئۆتۆمبېلەك لەو جۆرانە ئەگەر داوايەكى قەزائيان لەسەر بىت، ئەو ھەريارى دادگيان بەسەردا جىبەجى دەكرىت، ئىجرائاتى ئسوليان لەگەل دەكرىت، دەربارەى پروداوھەكانى ھاتوچۆ، بەپىي ئامارەكانى ئىمە لە 2011/1/1 تا 2011/11/30 ژمارەى پروداوھەكان يان پرونتر ژمارەى قوربانيان كەمى كردوو، بەراورد لەگەل سالى 2010 ژمارەى پروداوھەكانى 11مانگى رابردوو، 3350 پروداو بوو، كە بووتە ھوى مردنى 570 ھاوولائى بريندار بوونى 5143 ھاوولائى، رەنگە ئەم ژمارە لە نەخۆشخانەكان يان لە دەزگاكانى لىكۆلئىنەو ەزىتر بىت، لەبەر ئەوەى ھەندىك لە بريندارەكان لە نەخۆشخانە گيانيان لە دەست دەدەن، يان زۆر پروداو ھەيە پىش ئەوەى مەفرەزەى ھاتوچۆ بگاتە شوپنى پروداو بريندارو مردووھەكان گويزراونەتەو، بەپىي ياسا لە 50% داھاتەكانى ھاتوچۆ بۆ پەرەپىدانى ھاتوچۆ خەرج دەكرىت، بۆ ئەم مەبەستەش برىكى باش لەو داھاتانە خەرج كراو ەو زۆر لە پىداويستىھەكانى ھاتوچۆ دابىن كراو، دروست كردنى شەقام و رىگا و بان و ئەندەرپاس و ئۆفەرپاس، بەگىكە لە ئەركەكانى وەزارەتى ئاوەدانكردنەو ەو شارەوانى، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەريزان مولاھەزەيەك ھەيە، رەنگە جەنابتانىش مولاھەزەتان كردبى، ھەندىك ئەندامى بەريز كە پرسىار ئەكات، مەسەلەن لە شوپنىك كارىكى بى قانونى دروست بووبى، ئەلئى گشت مەنتىقەى سۆران، ئىحتىمالە لە شارىك بووبى يان لە گوندىك بووبى، مەعنای ئەو ە نىە ھەموو مەنتىقەى سۆران بى قانونى كردوو، يان لە مەنتىقەى بادىنان، ئىحتىمالە لە شارىك، لە قەزايەك، لە ناحىيەك شتىك بووبى، مەعنای ئەو ە نىە ھەموو بادىنان، بۆيە ھەر وشەيەك سۆران يان بادىنان ھاتبى، داوا دەكەين لە پرۆتۆكۆل بسپرىتەو، ئىستاش رىزدار ھەمە سعید ھەمە على، فەرموو.

بەريز ھەمە سعید ھەمە على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

من ھەوت پرسىارم ھەيە لە وەزىر، يەكەم، ئايا مىلاكى ھىزەكانى ناوچۆ، پۆلىس، ئاسايش، زىرەفانى و ئەوانى تر بۆ ھەر پارىزگايەك چەندە؟، بە چ پىوهرىك دابەش كراو؟، دواتر بۆ ھەر قەزايەك چەندە؟، بە

چ پېۋهرېك دابهش كراوه؟، قهزاكان هيوادارم پاساوى ئەمنى نەكرېت به ولەم نەدانەووم، چونكە لەناو بودجە 110 ھزار ھېزى ناوخۆ ھەيە، بەلام شىۋازى دابهش كرنەكەم ئەوى، پرسىيارى دووم، داھاتى وەزارەتەكەتان چەندە بۇ ھەموو بەشەكان؟، چى لى دېت؟، چۆن خەرج دەكرېت؟، پرسىيارى سېھەم، لەسەر مىلاكى وەزارەتەكەتان ھەندى لە ھېزەكانى ناوخۆ بوون بە پاسەوانى شەخسى بەرپرسەكان، ژمارەيان چەندە؟، ئايا لە رووى ياسايبەو ھەم كارە چۆن دەگونجى؟، چۆن جىگەى كراوتەو؟، تىكايە روونى بىكەرەو وەكو ئەوھى كە كاك فاضل باسى كرى، باسى 30 ھەزار ھېزى چەكدارى كرى، پرسىيارى چوارەم، لەكاتى خۆپيشاندىن و رووداوەكاندا بە گشتى ھېزەكانى ناوخۆ بە ئەركى خۆيان ھەئناستن وەكو پېۋيست، ھۆكارەكان چىە؟، چارەسەر چىە؟، ئىجرائات چى بوو؟، پرسىيارى پېنچەم، بۆچى ئاسايش تاوھكو ئىستا يەكيان نەگرتۆتەو، كە بەپېى ماددەى (24) ى ياساى بودجەى سائى 2011 دەبوايە يەكيان بگرتبايەو، ئەگينا بودجەكەيان رادەگىرا، يەكيان نەگرتۆتەو، بودجەكەش رانەگىراو، پرسىيارى شەشەم، لەكاتى خۆپيشاندىنەكانى 17 شوبات و دواتر كە چەندىن كەس كوژران و برىندار بوون، ھەروھەا لە رووداوەكانى 12/2 بادىنان زاخۆ و دھۆك و سىمىل و قەسرۆك و بارەگاكانى يەگرتووى ئىسلامى سووتىنراو، چەند دوكان و مولكى گشتى سووتاو زىانىان پى گەيشت، ھۆكارى ئەم كەمتەرخەمىە چىە؟، چ دەزگايەك بەرپرسىيارە، چ سزاو ئىجرائاتىك كراو و دەكرېت؟، پرسىيارى ھوتەم، ژمارەى ھېزەكانى زىرەفانى و فرىاكەوتن وەھمى كە پېى دەگوترى بن دىوار، چەندە؟، كە كر دووتانە بە پاسا بۇ نەدانى زىادەى مووچەو دەرمائەكانىان، تا تەسفىەى ژمارەكانىان دەكەن، ئايا بۇ ئەم ژمارە وەھمىە ھەيە؟، بۆچى تەسفىە نەكراو؟، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، بەرپز جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپز كرىم سنجارى/وەزىرى ناوخۆ:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

وھك پېشوو باسەم كرى لەبەر ھۆكارى ئەمنى بە پەسەندى نازانىن ژمارەى تەواوى ھېزەكانى ئاسايشى ناوخۆى ھەرىم رابگەيەنن، بەلام ئەگەر زۆر پېۋيستىشە بە نووسراوھكى تايبەت ئاراستەى بەرپزت دەكەين، چونكە ئەمە لە مىدىياكان بلاو دەكرېتەو، شىۋازى دابهش كرنى ھېزەكانەمان بەپېى ژمارەى دانىشتوان و شارو قەزاو ناحىەكان بەپېى پېۋيستە، داھاتى وەزارەتەكەمان چەندە؟، ئىمە تەنھا يەك داھاتمان ھەيە، ئەوئىش ھى ھاتوچۆيە، ئەوئىش ئىستا باسەمان كرى بە تەسفىل، ژمارەى بەنىسبەت پاسەوانى شەخسى، ئىمە 1754 كارمەند پاسەوانى بەرپرسە حكومىەكان، بەلام بەرپرسى حىزبى بەراستى زۆرن، لىژنەيەك دانراو لە سەرۆكايەتى ھەرىم، باسىشم كرى پېش ئىستا، ئەم لىژنەيە پىداچوونەو دەكات، برپار دەدات ھەر بەرپرسىك چەندە، ھەر بارەگايەكى حىزبى چەندە، ئىمە لەسەر ئەو دەرپۆين، مىزانىە لەسەر حىسابى ئەو زىادەش بۇ ئەو سەرف دەكرېت، لەكاتى رووداوەكاندا بەگشتى خۆپيشاندىن ھېزەكانى

ناوخۇ بە ئەرگى خۇيان ھەئناسن، بەراستى ھەر خۇپپىشاندىنىك كە كرابى، ئىجازەى رەسمى وەرگرتى، ھەموو ھۆكارى ياساىى كراو، ھەموو حىمايەت كراو، ھىچ موشكىلەيەكىش نەبوو، دەزگاگانى ئاسايشى ناوخۇ بە واجبى خۇيان ھەئساون، حىمايەتپىشان كىردوو، حىمايەى خۇپپىشاندىرانىان كىردوو، حىمايەى مالى گشتىپىشان كىردوو، بەلام ئەوانەى كە لەناكاو دەبن، بەبى ئىجازە، لەزىر كۇنترۇل دەردەچن، چونكە ھىزەگان ئامادە نەبوونە، مەلوماتپان نەبوو، ئەمانە كە ئىشەكە دەگەن، پاشان ھىزەگانى ئاسايشى ناوخۇ دىن بەسەر حادىسەكەدا، بۇچى ئاسايش تاوەكو ئىستا يەكپان نەگرتوو؟، ئاسايش من وەزىرى ناوخۇم وەكو جەنابت دەزانى قانون لىرە دەرجوو، ئاسايش سەر بە وەزارەتى ناوخۇ نىە، بۇيە من وەلامى ئەم پرسىارە ناتوانم بدەمەو، ئەوانەى خۇپپىشاندىان دەگەن و ئىجرائاتپان لەگەل نەكراو؟، باسەم كىرد كە ئىجرائات وەردەگىرى لە ئەنجامى لىكۇلئىنەو بەزووترىن كاتىش دەبىن چۆن ئىجرائات وەردەگىرى، ژمارەى ھىزى زىرەفانى و فرىاكەوتن، وەھمىەو پىى دەگوتىرى بن دىوار، ئىمە ھىزى زىرەفانى و بەرگى فرىاكەوتن نەمان كىردۆتە ھىچ پاساوىك، مەعاشپان وەرگرتوو، زىادەشپان وەرگرتوو، ئەو ھىزانەى لە ئەركدان، تەنھا ئەوانە ماون كە وەرىان نەگرتوو، وەھمىش نىن، پاسەوانى بارەگاگان و مەسئولىنى حىزبىنە، بە تەسەورى ئىمە زىادەن، مەسئولەك كە پىنج حىمايەى ھەيە، ئىمە تەسەور دەكەپن كە ئەو مەسئولە پىويستى بە 2 حىمايە ھەيە، بارەگايەك كە پەنجا حىمايەى ھەيە، ئىمە تەسەور دەكەپن ئەو بارەگايە پىويستى بە 10 حىمايەيە، بۇيە لەسەر فەرمانى سەرۆكى ھەرىم، لىزەنەيەك دروست كرا، وەلىزەكە پىشنىارەگانى خۇى بەرز كىردۆتەو بۇ بەرىز سەرۆكى ھەرىم، چاوەرى دەكەپن، ژمارەيەكە زۆر تەقلىس كراو، كە ئەو دەمان بۇ ھات، ئەو وەختە ئەو بەرپرسە پىى دەلئىن تۆ دوو كەست پىويستە، سى كەس زىادەيە، ئەو سىيە سەرپىشك دەكەپن، دەچى لە زىرەفانى دەوام دەكات ئەگەر لەزىرەفانى بى، لە پۇلىس پان بەرگىرى و فرىاكەوتن، دەوامى كىرد، ئەوا ھەموو ئىمتىيازاتى وەردەگىرىت، دەوامى نەكرد ئەوا فەسل دەكرىت، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، تەعقىبەت ھەيە كەرەمكە.

بەرىز ھەمە سعید ھەمە على:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى وەلامەگانى ھەندىكىان عمومى و مەتاتى بوون زۆر، ھەندىكىان ئىعتىرافى زۆر گەرەى تىا بوو، كە دەلى بەرپرسى زۆر ھەيە، ژمارەى چەندە؟، نەيوت، ئەمە نافانونىە، ئەو ئىعتىرافت كىرد، خالىكى تر، بەراستى جەنابى دەفەرەموى ھىچ موشكىلە نەبوو، ئەى زەھمەت نەبى لە سالانى رابىردو ئەو ھەموو موشكىلەو بارەگا سووتاندىنى لايەنەگان و كوشتنى خۇپپىشاندىران و برىندار كىردنى، ئەو ھەموو حادىسانە لە دونيا حادىسەيەكى سىروشتى دەبى، وەزىرى پەيوەندىدار ئىستىقالەى دەكات، من پىموايە جەنابى وەزىر خۇى ئىستىقالەى بىكردايە، بۇيە من داوا دەكەم لىى كە ھەئويستى ھەبى خۇى دەست لەكار بىكشىتەو

بەبى ئەۋەدى باسى سەھبى سىقە بىكەين، ئەۋە خالىك، خالىكى تر، بەپراستى كە دەلى تەقسىر ھەيە، خۇى دەلى تەقسىر ھەيە لەلايەن ھىزەكانى زىپەقانى و ھىزەكانى فرياكەوتن، لە سالانى رابردوو ئەم چەند تەقسىرە ھەيە، بۇ موعالەجە نەكراۋە، ئەى ئەم ھەموو رۋوداۋ و ئەم ھەموو كىشانە كە پىموايە ۋەلامى پرسىيارەكانت نەدامەۋە، دەلىن ھىزى ناوخۇ كە رۇلى خۇى نابىننى ھۇكار چىيە؟، ھۇكارى حىزىيە؟ لى من مەلومە، ھۇكارى سىياسىيە، تۇ لە پرسىيارەكە خۇت ئەبۇيرى، لەبەر ئەۋە من پىموايە جەنابت ئەۋ ۋەلامانە نابى بە مەتاتى بى، ئەۋە موحەدەدە، ژمارەى ئەبى بە شەفافانە ئىعلانى بىكەى لىرە، 110 ھەزار ھىزى ناوخۇ ھەيە، بۇ ئىعلانى ناكەى چۇن دابەش كراۋە؟ مىعيارەكان چىيە؟ كە ئەمە ئەكرىت بە پاساۋىك لە ھەموو لايەك نەمانتوانى كۇنترۇلى بارەگاكان بىكەين، لە ھەولير ھى گۇران سووتا، لە دھۇك دوو، سى جار ھى يەكگرتوو، ئەۋ ھەموو ناياسايى و پىشپىل كرىنى مافى مرۇقە بەرامبەر بە خەلكى سقىلى خۇپىشانىدەر، كە بە ناياسايى كرىۋىيەتى بۇچى ئەۋە ۋەلامەكان موقنىع نىيە، پىموايە لەگەل رىزما دەبوايە تۇ خۇت پىش سالانى رابردووش، كە لە كابىنەكەى پىشۋوش ۋەزىرى ناوخۇ بووى، ئەبوايە ئەۋكاتە ئىستىقالەت بىكرىايە، سوپاس.

بەپىز سەرۇكى پەرلەمان:

بەپىز جەنابى ۋەزىر كەرەمكە.

بەپىز كرىم سىنچارى / ۋەزىرى ناوخۇ:

بەپىز سەرۇكى پەرلەمان.

من نەمگوتوو ھىچ مەسئۇلىكى حىزىبى بەبى قانۇنى حىمايەى ھەيە، ئەمەم نەگوتوو ھەموو پەرلەمان شاھىدە، شت ۋەكو خۇى بگوترى زۇر باشە، من نەمگوتوو، گوتوومە زىادەيە، ئىستا دەمانەۋى بە قانۇن تەعلىماتى بۇ دەربىكەين، بىكەينە تەعلىمات، فەرزى دەكەين ئەۋ ۋەختە ھەر بەرپىرسەك بۇى ھەيە يان بۇى نىيە، دوو، جەنابى دەلى پىۋىستە ئىستىقالە بىكەى، من پىش مانگ و نىۋىك، دوو مانگ بەبىر بەپىزىان دىنمەۋە، كە لە بەرىتانىا كە ۋلاتىكە عومقى دىموكراتىيەتى لىيە، خۇپىشانىدانى تىكدەرەنە كرا لەۋ ۋلاتە، ھەمووتان بىنيتان ۋە گوپتان لە ئىخبار بوو، قەناتى تەلەفزيۇنيتان بىنى، چۇن ھىزەكانى پۇلىس و ئاسايشى ناوخۇ تەعاموليان كرى لەگەل ئەۋ تىكدەرەنە، 2800 كەسىان گرت، پەرلەمانى بەرىتانى بە موعارەزە، بە حكومەتەۋە، حىزىبى دەسەلات بە موعارەزەۋە دەستخۇشيان لە حكومەت كرى و لەۋ ئىجرائاتانەى كە حكومەت كرى، كەس نەيگوت ۋەزىر يان سەرۇكى حكومەت ئىستىقالە بدات، ئىشى تىكدەرەنە دەكرى، دەبى ھەموومان پىكەۋە و بە يەك دەنگ دزى ئەۋە بىن و ياسا تەتبىق بىكەين و، زۇر سوپاس.

بەپىز سەرۇكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، بەرپىز د. بشير فەرموو، تەواو دانىشە، ھەموو ئەندام پەرلەمانەكان چاۋ وگوپيان ھەيە، گوپيان لە جەنابىشت بوو و گوپيان لە وەزىرىش بوو، وەختى جەنابت تەواو و ھى ئەويش تەواو بوو، كەرەم بىكە فەرموو.

بەرپىز د.بشير خليل توفيق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من تەنھا سى پرسیار ئاراستەى جەنابى وەزىر دەكەم، پرسیارى يەكەم، كۆلیژى پۆلیس كە سەر بە وەزارەتەكەتانه، ئیستا تەنھا دەرچووانى زانكۆ وەردەگریت بۇ خولیکى چەند مانگە، بۇ كار بۇ ئەو ناكەن لە ئامادەییەو بۇ چوار سال قوتابى وەربگرن تا بە شیوەیەكى تەواو و پرۆفیشنال ئەو ئەفسەرانە ئامادە بكرین؟، پرسیارى دووم: ئایا هیزی زپرەفانى یەكلايى بوویتەو سەر بە كام وەزارەتە؟، وەلەو وەلامى نیوہى پرسیارەكە دراوہتەو، بەس من دەمەوى لیڤە ھەندیک روونکردنەو وەربگرم، بۇ چى لە ھەندیک كارى ئیدارى ھەندیک لە دەوام کردنیان بەشیک لە بەشیک دەوامەكەى جیاوازە؟، ھەرەھا لە مەسەلەى مووچە مانگ بە مانگ یان جار بەجار مانگانە تاخیر دەبى، جارى وا ھەيە دوو سى مانگ مووچەكانیان تاخیر دەبى؟، پرسیارى سپیەم، لە رووداوەكانى زاخۇ پرسى كەمى ژمارەى پۆلیس و ئاسایش لەم دەفەرە ھاتە پیشەو، چیتان کردووہ یان پلانى وەزارەتەكەتان چپە بۇ چارەسەرى ئەم كیشەيە؟ و ، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۇ جەنابت، بەرپىز جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سنجارى/وەزىرى ناوہخۇ:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

وەلامى پرسیارى يەكەم، ئەم خولانە چەند مانگ نیە، بریتىە لە يەك سالى خویندن، پیشتیش چوار خولى ئەفسەران لە دەرچووانى ئامادەيى عیلمى و ئەدەبى وەرگىراون بۇ ماوہى سى سال دەوامیان کرد، ئیستا سەرقالى ئامادەگردنى ئەفسەرىن لە دەرچووانى كۆلیژەكان، بە تايبەتى لە بواردەكانى یاسا و ئیدارەو ئابوورى و كیمیا و بايۆلۇجى كە پۆلیس پیویستی پییان ھەيە وەك پسپۆرى، ھەر كات پیویست بوو خولى ئەفسەران لە دەرچووانى ئامادەيى رادەگەینین، یەعنى بە پیى پیویست ئیمە ھەموو سالیك تەماشە دەكەین لە چ رشتەيەك پیوہستیمان پییە ئەو وەردەگرین، وەلامى پرسیارى دوو، ئەم هیزە سەر بە وەزارەتى ناوہخۇیە، زپرەفانى، مووچە و دەرمانەى ئیستا ھاوشیوہى پۆلیس خەرچ دەگرى بە پیى یاسای خزمەت و خانەنشینی سەربازى ژمارە 18 سالى 2011، ئەم مانگ و نیوہ تەئخیر بوو، ئیستا وەریان گرت لەبەر ئەوہى تا خۇیان لەگەل قانونەكە رەخساند، مەسەلەن مندالە، چەند مندالى ھەيە، ژنى ھەيە؟، ئەبى ئەوہ ھەموو بكرى، خۇیان زپرەفانى تەئخیر بوون و كە تەواو بوو، یەكسەر مووچەكانیان وەرگرت و بە زیادەوہش، بە نیسبەت كەمى پۆلیس، لە كاتى پەسند کردنى بودجەى سالى 2011 لە پەرلەمان، برپارتان داوہ بە دامەزراندنى 3997 كەس بۇ میلاكى وەزارەتى ناوہخۇ بە گشتى، بەلام بەداخوہ ئەم رپژەيە لە

لايەن ئەنجومەنى ۋەزىرانەۋە كەم كراۋتەۋە بۇ تەنھا 2500، ئەم رېژدېيەش بەپپى ژمارە دانىشتوۋانى شارەكان ديارى كراۋە، لەوانەش 500 پۇلىس بەر پارېزگاي دەۋك كەوتوۋە، بە ھەموو بەشەكانى پۇلىسى مەھەلى ۋە ھاتوچۇ ۋە بەرگىرى شارسىتانى ۋە كارەبا ۋە دارستان، سەرەراي ئەۋەش، كەم ۋە كورپى مىلاكمان ھەيە لەبەر ئەۋەى سالانە بنكەى پۇلىسى لە قەزاۋ ناحىيە ۋە كۆمەلگەكان دەكرېنەۋە، ھەمان كېشەمان لە مىلاكى پۇلىسى ھاتوچۇ، بەرگىرى شارسىتانى ۋە فەرمانگەكانى ترەھەيە، بۇيە داۋاكارىن لە بەرپىزتان، ئەۋ مىلاكەى داۋا دەكەين، ۋەك خۇى پەسندى بىكەن بۇ ئەۋەى بۇ سالى ئايندە كېشەى كەمى مىلاكمان نەمىنىت، بەرپاستى ئىمە داۋاى مىلاك دەكەين، پېش ئەۋەى بېتە ئېرە ۋەزارەتى دارايى كەمى دەكاتەۋە، ئىنجا دېتە پەرلەمانى بەرپىز، پەرلەمانى بەرپىزىش كەمى دەكاتەۋە، بۇيە دائىمەن ئىمە كەمى مىلاكمان ھەيە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سوپاس بۇ جەنابت.

بەرپىز د.بشېر خلىل تۇفېق:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بە نىسبەت زېرەفانىەكان ئىمە داۋامان بۇ ھاتوۋە بەرپاستى، يان پېمان دەلېن كە دەۋامەكان يەك نىنە، لە ھەندېك شوپىن 20 بە 10 رۇژ دەۋام دەكەن ۋە لە ھەندېك شوپىن 15 بە 15 دەۋام دەكەن، ئەمانە دەلېن مال ۋە مندالمان ھەيە ۋە دوورە، 20 رۇژ لە دەۋام يان 10 رۇژ يان ھەفتەيەك لە مائەۋە، ئەمە زۇر كەمە، يان ھەموۋى يەك بىخىر، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر فەرموۋ.

بەرپىز كرىم سىنچارى/ۋەزىرى ناۋەخۇ:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بە پېى ۋاجىبات دابەش كراۋە، ۋاجىب لە كوييە؟، لە شارە يان لە دەرەۋەى شارە؟، ئەۋانەى ناۋ شار 20 بە 10 يە، ئەۋانەى لە دەرەۋەى شارن ۋە لە رەببەن، 15 بە 15 يە، بەلام ئىستا لىژنەيەكمان دروست كىردوۋە، خەرىكى دىراسەت كىردىن، چۇن ھەموۋى يەك بىخەين؟ زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، پەروىن خان ، نىە، زۇر سوپاس، رىزدار كاۋە محمد امين.

بەرپىز كاۋە محمد امين:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من سى پرسىيارم لە جەنابى ۋەزىرى ناۋەخۇ كىردىە، بەلام پرسىيارى سىيەم ۋەلام دراۋتەۋە، پەيوەندى بە رووداۋ ۋە كارەساتى ئۆتۆمبىلەۋە ھەبوۋە، پرسىيارى يەكەم برىتتە لە ئەۋەى بەرپىز ۋەزىرى ناۋەخۇ ھەر

كاتىك رووداويك روو دەدات پەيوەندى بە ئەمن و ئاسايشەو ھەيە، ياخود ئالۋزىيەك لە ناوچەيەكدا دېتە گۆرئ، بېگومان وەزارەتى ناوہخۆ وەك بەرپىسى يەكەم لە ھەريمى كوردستان بەرپىرسە لە دابىن كىردنى ئەمن و ئاسايش، بەلام ئەوہى ئيمە وەكو مولاھەزەمان كىردووە روونكىردنەو وەكو پېويست لە لايەن وەزارەتەوہو خودى وەزىر خۇيەوہ روونكىردنەو لەسەر رووداوەكان نادى بە راي گشتى، ئەوہش بېگومان لە رېگاي پىرس كۇنفرانسىك دەكرئ لە رېگاي بەرپىز وەزىرى ناوہخۇيەوہ، ئەمە وا دەكات كە لە لايەن راگەياندنەكانەوہو لە لايەن كەنالەكانەوہو خەلگەوہ، لىكدانەوہى جىاوازى بۇ دەكرئ و خەلگىش بە يەك ئاراستە ئاگادار بكرىتەوہ، پىرسىارى دووہم ئەوہيە، كە لە بۇنە و پشووہكان خەم ساردىيەك لە لايەن پۇلىس و ئاسايش ھەيە، بە تايبەتى ئەوانەى سەر بە وەزارەتى ناوہخۇيە، حەقە ئەوہش تۇزىك پىداچوونەوہى بۇ بكرىت، ئەوہى لە رووداوەكانى دەقەرى زاخۇ ھەستمان پىكرد، ئەگەر پشوو نەبوايە لەوانەيە باشتر ھىزەكانى ناوہخۇ دەھاتنە دەست و كۇنترۇلئى وەزەكەيان باشتر دەكرد، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، جەناب وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى/وەزىرى ناوہخۇ:

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

وەزارەتى ناوہخۇ وەك ئەركى ئاسايى خۇى، بۇ ھەموو رووداويك ھەلوپىست و ئامادەكارى خۇى ھەبوو و روونكىردنەوہى لەسەر دان، دائىمەن ئيمە ھەر حادىسەيەك بوو، مەسەلەن ئەوہى زاخۇ بوو، ئيمە بەيانىكمان دەكرد، بەلام لەو دونيايەى ئىستادا دەزانىن راگەياندنەكان بە ئازادىيەو و ھەر يەك لە لايەك رپا و بۇچوون و شى كىردنەوہ دەدەن لەسەر رووداوەكان، بەراستى ئيمە ناتوانىن ھەر تەلەفزيۇنىك وتى و ھەر كەنالىك وتى رەئسەن وەلامى بدەينەوہ، ئيمە بەيانىك دەردەكەين، ئەوہ مەوقىفى وەزارەتى ناوہخۇيە، پاشان چ دەكرئ دىسان بە بەيان دەردەكەين، وەلامى پىرسىارى دووہم، راستە رۇژانى ھەينى دوور نىە ھىزەكان ژمارەيان وەك رۇژانى ئاسايى نەبى، بەلام رۇژانى بۇنەكان، ھىزەكانى پۇلىس بە ئامادەكارى و بەرنامە ئەركەكانى جىبەجى دەكەن، ھەر بۇ نموونە، تاكو ئىستا ھىچ بۇنەيەكى رۇژانى نەورۇز، رووداوى دزىي گەورە لەناو شارەكان رووى نەداوہ، لە كاتىكدا زۇرىنەى ھاوولاتيان لە رۇژانى نەورۇز دەچنە دەرەوہى شار، لەبەر ئەوہى زۇرتىن ھىزەكانمان لەم رۇژانەدا لە ئامادەباشى دان، راستە ئەوہ زاخۇ، ئيمە وتمان يەككە لە دەرسەكان، ئيمە لە ھەوادىسى زاخۇ دەرسمان وەرگرتىە، دىراسەى دەكەين و كەم و كورپەكان دەكەينە دەرس و ئىستىفادەى لى دەكەين لە ئاينە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

تەعقىبت ھەيە؟، سوپاس بۇ جەنابت، رىزدار شقان احمد فەرموو.

بەرپىز شقان احمد عبدالقادر:

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

من چوار پرسیارم ھەنە، پرسیاری یەكەمەت جواپدا دەربارەى مووچەى پېشمەرگەى زېرەفانى و جواپەكەم وەرگرت بۇ ئەو تەئخیر بوونە، پرسیاری دوومەم، دەربارەى ئەو پەنابەرانی گە خوشك و برایانی كوردستانی توركیا و ئیران و سوریا گە ھاتوونەتە كوردستان، جگە لە مافی ئیقامە، ھیچ مافیكى دیکەیان ھەیه؟، بە تاییبەتی ئەوانەى گە لە میژە ھاتوونە، پرسیاری سییەم، وەزارەتی ناوہخۆ و جەنابیشت لە تەوزیحات ئیشارەتت بە ئەو زەحایا و ئەوانەى گە لە ئەنجامی ئاگرکردنەوہ ئیشارەتیکی وازیح بوو گە مەسەلەى سیستەمی ئاگرکوژینە من دەبېنم كەم و كورپی تېدايە، دیارە، چ بەرنامەيەك ھەیه بۇ بەھیزکردنی یان چاكرردنی ئەو ئەدەوات و ئالیاتی سەردەم كە بۇ ئاگرکوژاندنەوہ ئیستا لە ئارادان، چ بەرنامەيەكى ھەیه وەزارەتی جەنابتان؟، پرسیاری چوارەمیش جواپەكەم وەرگرت گە ھاتنی ئیستیرادی سەیارە كە دیارە پەیوہندی بە وەزارەتی ناوہخۆی نیە، زۆر سوپاس.

بەریز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەریز کریم سنجاری/وەزیری ناوہخۆ:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

وہلامی پرسیاری پەنابەران، ئەوانەى وەك پەنابەرى سیاسین لە ئیران، ناسنامەى پەنابەریان بۇ كراوہ، بیئاقەى خۆراك و ھەروەھا لە لایەن UNCF ناوونوس كراون، جار بەجار ھاوكارییەكى بچووك دەكرین، بەلام ئەوانەى بە قاچاغ دین لە رینگای نیشینگەكان بۇ ماوہى مانگیك دەمیننەوہ و تاكو دەگەرپینەوہ، یان موستەمسەكاتی خۆیان پېشكەش دەكەن و تۆمار دەكرین، لەم دوايیەدا بە ھەماھەنگی لەگەل وەزارەتی كۆچ و كۆچبەرانى فیدرال پروسەى ناوونوس كردنی كەمپی مەخموور، ئاوارەكانی كوردستانی توركیا وەك پەناھەندەى سیاسى لە عیراقتا ناسنامەیان بۇ كراوہ، ژمارەيەكى زۆر لەو پەناھەندانەى گە لە كوردستان، رەگەزنامەیان وەرگرتووە، پېش دەستوور، ئەو وەختە سەلاحیەت بە دەست ئیمە بوو، پاش دەرچوونی دەستوور، سەلاحیات ھەصریە و بە دەست وەزیری ناوہخۆو بەغدايە، ئیمە ناتوانین ناسنامەیان بدەینى، خەریكین لەگەل وەزارەتی ناوہخۆى بەغدا سەلاحیەتەكە بەئیمە دەدرى، یان سیستەمیك دروست دەكەین كە موعامەلاتەكانیان بگەینینە بەغداو لە بەغدا رەگەزنامەیان پى بدرى، سەبەبى تەئخیر بوونیش، چونكە وەزیری ناوہخۆ لە بەغدا تا ئیستا نەبووہ، بە نیسبەت چ بەرنامەيەكمان ھەیه سەبارەت بە بەرگری شارستانی، ئیمە بە بەردەوام بە پى پىوېست، پىداوېستىەكان دابین دەكەین و بنكەى نوئ لە زۆربەى ناحیەكان كراوہتەوہ و ئەفسەر و كارمەندەكانیان دەنیرین بۇ خولى فیربوون و بەھیزکردنی تواناكانیان و راھینان لەسەر كار و چالاكى و سولەمى نەجاتمان دابین كردووە بۇ ھەر سى پارىزگای ھەریم، لەگەل كۆمپانیایەكى سویدی رىككەوتەمان ھەیه كە دیراسەيەكى تەواوى وەزعی بەرگری شارستانیمان بۇ بكەن لە ھەریم و پاشان پىداوېستىەكانمان بۇ دیارى بكەن بە مەبەستى چۆنیەتی بەرەو پىش بردنی ئەم دەزگایە، تەبیعی ئیمە ئەم دیراسەيەى كە دەكرى لەسەر ئەو دیراسەيە بزانی چ نوقصانى ھەیه و ئەو

نوقسانىيە پىر دەكەين و دەزگاپەكى تازە ئى نوئ دەرچوو و پىويستە بېيەنن، ئىمە دەبېيەنن، ھەرودھا بەرپۆھبەرى ئاگرگوزىنەھەى بەرىتانى سەردانى كىردىن و چەند پىشنىار و تىببىنەكى پى دايىن و خەرىكىن جىبەجىيان بکەين لەگەل بەرگرى شارستانى ئىمە، ھەرودھا خەرىكىن 10 ئەفسەرىش دەنرىنە بەرىتانىا بۇ ماوھى زياتر لە سال و نىويك دىلومى بالاي نىودەولتەتى وەردەگىر لە كارى بەرگرى شارستانى و ھونەرەكانى رزگارکردن و بۇ ماوھى 4 مانگ لەگەل ھىزەكانى بەرگرى شارستانى لە لەندەن دەوام دەكەن، پاش تەواو بوونى كۆرسەكەيان، چونكە 4 مانگىش لەوئ دەوام دەكەن بۇ تەتقىق، ئەوھى ئۆتۆمبىلىش جواب بەدەم؟ دوو سوئال بوو.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

تەعقىب ھەيە؟، زۆر سوپاس بۇ جەنابت، رىژدار ناسك خان فەرموو.

بەرپۆز ناسك توفىق:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

دىارە من چەند پرسىارىكەم ھەيە، پرسىارى يەكەم، ھەموو وەزارەتەك ئەرکى ھوشيار كىردنەھەى لەسەرە وا بزانم بە پىي برگەى 6 ماددەى دووھى ياساى وەزارەت، باس لە بلاوكردنەھەى ھوشيارى و رۆشنىرى ئاسايش دەكات بۇ دروستكردى جىيەكى تەبايى لە بەينى ھىزەكانى پۇلىس و زىرەفانى لەگەل توپزە جۆراوجۆرەكان، بەلام پرسىارى من لىرە ئەوھەيە، لەم دوو ساللەى جەنابت لەم خولە، چەند خولى ياساى رۆشنىرى بۇ ھىزەكانى كراوتەھە؟، بۇ چى لە كاتى پشووئەكاندا لايەنگىرى لەناو ھىزەكاندا دروست دەبىت، زۆر جار ئەبنە بەشەك لە كىشە و گىرەتەكان، بىلزات لە 17ى شوبات ئەمەمان زۆر بە جوانى بىنيوھ لە رۆژەكانى 12/2 لە بادىنان ئەمەمان بىنى، لە گىرەتە فىدىويەكان زۆر بە وازىچى ديارە، بۇ ئەم ھۆشيارە رەنگ ناداتەھە لە بەينى ھىزەكانى ئاسايشدا؟، بۇ ئەبنە بەشەك لە گىرەتەكان؟، ئەوھە پرسىارىكەم، پرسىارى دووھەم، ديارە جەنابت ئەم پرسىارىە كرا وەلامى بەشەكى دايەھە، بۇيە من پرسىارىكەم دووبارە دەكەمەھە بۇ ئەوھى بەشەكەى ترم وەلام بەدەيتەھە، دەلى/ ژمارەى پاسەوانى بەرپرسە حكومى و حىزبىيەكان چەندە؟ جەنابت وتت حكومىيەكان 1800، خۆزگە بمانزانىايە حىزبىيەكان تا ئىستا كە زۆرە، چەندە؟ يەئنى ھەر بمانزانىايە، بزانىن ئەو رەفەمەى كە تا ئىستا لە بودجەى ئەم مىللەتە دەبات، چەندىكەن ژمارەى پاسەوانەكان؟ چەندى بودجەيان بۇ خەرج كراوھە؟ ھىچ وەلامىك يان برپارىك و رىنمايىيەك لە جەنابتانەھە دەرچوو سەبارەت بە خالى (17) لە برپارى 21 خالىيەكەى سەرۆكى ھەرىم كە لە 3/20 دا دەرچوو سەبارەت بە پىداچوونەھەى ژمارەى پاسەوانەكان، يەئنى لەو كاتەھە ھەتا ئىستا ھىچ شەك ھەيە؟ پرسىارى سىھەم/ جىاوازييەك ھەيە لە نىوان ھەژمار كىردنى خزمەتى پاسەوانى بارەگا حىزبەكان، جەنابى وەزىر ئەو حىزبانەى كە سەر بە دەسەلات نىن، ياخود با بلىين سەر بە زۆرىنە نىن، پاسەوانى بارەگاكان خزمەتى پىشوويان بۇ حىساب ناكى، مەسەلەن بۇ نمونە لە 2000 دا لە بارەگاپەك ھەرەس بوو، بەلام لە 2003دا ئەمرى تەعىنى بۇ دەردەچى، چەند محاوولە دەكات ئەو سى سالە بخاتە

سەرى ناىخەين، بەلام ھەيە ھى چەند سالى پيشووى بۇ دەخريته سەر، خزمەتى ئەو، ئەم نادادپەرورەيىيە لە بەينى بارەگايەك بۇ بارەگايەكى تر پيشيلىكردنه بەرامبەر بە ياساى ئەحزابەكان، چونكە دەبى تۇ بە يەك معيار مامەلە بەكەى لەگەل ھەموو حيزبەكان دا، بارەگاي حيزبىك لەگەل حيزبىكى تر دا تۇ وەكو حكومت دەبى بە يەك معيار مامەلە بەكەى، ھەمان رەقەم بەدى بە بارەگايكان، مەسەلەى خزمەت حيساب كردن و ئەو، يەك (نمط) بى، بۇ ئەوۋى لايەك جارى وا ھەيە لە عائيلەيەك دا يەككىك پاسەوانى بارەگايەكە، ئەوى تر پاسەوانى بارەگايەكى ترە دەلى، بۇ ناىەى پاسەوان بى لاي نىمە، ئەوۋى نىمە چەورتەر، ئەوۋە زۇر تەئسىر دەكاتە سەر بەدپەيشانانى دادپەرورەى، پرسىارى چوارەمەم واپزانەم ئەوۋە وەلامت دايەو، ئومىدەوارم ئەوۋە وەكو وەعدىك واپى، چونكە ئەمپۇ خۇپيشانان بوو بەرامبەر بەرپوۋەبەرايەتى سلىمانى دا، سەبارەت بە پاسەوانە تايەبەتییەكان كە ئەو زیادە مووچەپان بۇ حسيب نەكراو، وەلامى ئەوۋەت دايەوۋە بەس سىيانەكەى تر وەلامم دەوى، سوپاس.

بەرپۇز سەرۇكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپۇز كرىم سنجارى / وەزىرى ناوخۇ:

بەرپۇز سەرۇكى پەرلەمان.

سوئالى يەكەم ھى ھۇشيارى و رۇشنىبرى، لە ھەموو پارىزگايەك لە پارىزگايكانى ھەرىم، ئىدارەى گەرميان، سۇران، نووسىنگەى رپنماى مەعنەوى ھەيە، ھەروەھا لە ھەموو بارەگايكانى گشتى بەرپوۋەبەرايەتى يە گشتىيەكانى ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ، بەرپوۋەبەرايەتى پارىزگايكان و ھاوشيوەكانيان ھۆبەيەكى رپنماى مەعنەوى ھەيە، كە ئەفسەرىك سەرپەرشتى دەكات و ھەموويان كار دەكەن لەسەر بەھىز كردنى ئىنتىماى نىشتمانى و نەتەوۋەبى ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ، چۇنيەتى رەفتار كردنى شارستانىانەى لەگەل ھاوولائىيانى دووركەوتنەوۋە لەلايەنگىرى كردنى لايەنىك لە لايەنەكان، ئەوۋەش بە بەستنى كۇر و كۇبوونەوۋە بەردەوام، ھەروەھا كردنەوۋەى خولى رۇشنىبرى لەلايەن نووسىنگەكانى رپنماى مەعنەوى، لە ماوۋەى دوو سال 45 خولى رۇشنىبرى لەلايەن ئەم نووسىنگانە كراونەتەوۋە، ھەروەھا 137 خولى بەھىزكردنى تواناكانى ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ لە دەرەوۋە و ناوۋە كراونەتەوۋە ئەو سال، راستە وشيارى و رۇشنىبرى ھەموو كارمەندانى دەزگايكان بە تايەبەتى دەزگايكانى پۇلىس گرنكى تەواوى ھەيە، بۇ چۇنيەتى جىبەجى كردنى ياسا و رپنمايەكان و پاراستنى مافى مرۇق، رەوشى شارستانى و ھاوچەرخى ولات، بۇيە بەردەوام رپنماى پىويست دەرەجىت بۇ ھەموو بەرپوۋەبەرايەتى و بنكە و مەفرەزەكان كەوا پابەندبوون بە بەرز كردنەوۋەى ئاستى وشيارى و رۇشنىبرى ئەفسەران و كارمەندان، باشترىن خزمەت بە ھاوولائىيان پيشكەش بكات، وەزارەت بەردەوام لە رپگاي ئەفسەرانى رپنماى مەعنەوى كارى پىويست ئەنجام دەدات، جگە لەوۋەى وەك بەرنامەيەكى وەزارەت ژمارەيەكى باش دەرچووانى زانكۇو پەيمانگا و نامادەدەيەكان ئەم سال دامەزران كە لە زۇر ئىختىصاص دا، زانست و لە ئىختىصاصات دا زانست و شارەزايان ھەيە، جەخت

دەكەينەووە كە ئەفسەران و كارمەندان ئىنتىمايان ھەيە بۇ حكومەت و ھەرىقى كوردستان و شەو و رۆژ بە سەرما و گەرما لە خزمەتى ھاوولاتیان و جىبەجى كوردنى ياسا و رېنماييەكانن، ئەگەر كەم تەرخەمى ھەبىت بە ياسا رەفتاریان لەگەل دا دەكرىت، سوئالى دووھمى پاسەوان وەلامم داپەو، بەلام ئەوھى ماددە 17 بەللى بېرگەى 17، ئىمە لىژنەيەكمان دروست كرد، باسەم كرد كە لىژنەكە پىشنيارى خۆى، لىژنەكە پىكھاتبوو لە وەزارەتى پىشمەگە و وەزارەتى ناوخۆ پىشنيارەكانيان بەرز كردۆتەووە بۇ بەرپىز سەرۆكى ھەرىم، ئىمە چاوەرپۆ دەكەين كە بېيار بەدات، يەكسەر جىبەجى دەكرىت لەسەر ھەموو لاپەك، ئەوھى جىاوازی ھەيە لە نىوان ھەژماركردنى خزمەت، ھەژماركردنى خزمەتى پىشمەرگايەتى بۇ گشت كارمەندان جىبەجى كراو، ئەویش لە رېگای وەزارەتى پىشمەرگە بە ھەرمانى وەزارى بۇ وەزارەتى ناوخۆ بىت جىبەجى دەكرىت، يان ئەگەر يەكك پىشمەرگە بووبى، وەزارەتى پىشمەرگە نووسراومان بۇ دەكات ماوھى خزمەتەكەى دەنووسى، ئىمە بۆى حىساب دەكەين، خزمەتى حىزبى لە حىزبەكان، ئەوھە لە دەسەلاتى سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيرانە و دەسەلاتى وەزارەتى ناوخۆ نىە، يەعنى ئەو حىزبەى كە خەلكى ھەيە، نووسراو دەكات بۇ سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيران، كە ئەم بەرادەرە ئەوھندە سال بۆيان ئىشى كردووە، لە خزمەت دا بوو، كە سەرۆكايەتى ئەنجومەن قىولى كرد، بۇ ئىمەى دەنپىرى و ئىمە موافقەتى لەسەر دەكەين، دەكرىت لە رېگای مەكتەبى سىاسى حىزبەكان داوا بكرىت لە سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيران، لەوئوھە رەزامەندى وەردەگىرىت، ئىنجا دىتە وەزارەتى ناوخۆ جىبەجى دەكرىت، ئەگەر كارمەندەكان سەر بە وەزارەتى ناوخۆ بن يان بە وەزارەتى پەيوەندىدار، ئەوھى زىادە مووچەيەى پاسەوانەكان باسەمان كرد، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس تەعقىبەت ھەيە؟ فەرموو.

بەرپىز ناسك توفىق عبدالكرىم:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دیارە جىگەى دەستخۆشى يە بۆى كە خول كراووتەووە، دەستخۆشىش لەو ئەمن و ئاسايشە دەكەين كە بەرەقەرارە، بەلام بەراستى تۆ چ كاتىك تەقىم دەكەى لەسەر ئەوھى كە ئەمن و ئاسايش بەرەقەرارە؟ لە كاتى پشيوپىيەكان دا، كاتى دونيا مەسەلەن موزاھەرە نىە، ئەو شەغەبە دروست نابى، ئەوھە دنيا ئاسايشە، بەلام دەبى كۆنترۆلى ئاسايش، كاتى تەقىمى دەكەى كە ئاسايش بەرەقەرارە و ئەوھە، پشيوپىيەكان كۆنترۆل بكرى نەك بگاتە ئەوھى 27 بارەگا بسووتى، ئەوھە خالىك، خالىكى تر/ من دوو نمونەت بۇ باس دەكەم بەرپىز جەنابى وەزىر، من ئەندامى پەرلەمانم، پاسەوانەكەى من سەر بە وەزارەتى جەنابتە، سەر بە وەزارەتى ناوخۆيە، ئەدائى واحىبى خۆى دەكات لە كاتىك دا كە قەرارە بچەم بۇ مەكتەب سىاسى ناھىلن ئەو پاسەوانە لەگەلم بىتە زوورەو، (مع العلم) ئەوان دەلین ئىمە بۆيە لىرە وەستاوين پارىزگارى بارەگانى ئىوھ دەكەين، راست دەكات، لەوانەيە بۇ پارىزگارى وەستا بى، ئەو وەكو خۆى، وەكو پۆلىسىك، بەلام پىي

نەوتراوھ ياسايىيەن ئەوھى كە دەروات بۇ ئەم بارەگايە ئەگەر يەگگرتوو بوو، ئەندامىكى پەرلەمان بوو
ھىمايەكەى ھىمايەى خۆيەتى، دەبى لەگەلئى بىروات، ئەصلەن زۆر ئەزىيەت دەدرى زۆر بە ئىسلوبىكى
ناشېرىن، ئەوھە يەك، دوو/ لەگەل ئەو لىژنەيەى پەرلەمانى چوويىنە زاخۇ، لەوى يەككەى ويىستى رەسمان
بگرى لە پال بارەگا سووتاوھەكە، زىرەفانىيەك بە شكلىك ئەو مۇبايلەى لە دەست ھىمايەكە ھەرگرتووھە،
تەبەنەن مەن بۇ ئەوھى ئىشى لىژنەكە تىك نەچى، يەكسەر ھىنامە ئەولاوھە وتم واز بىنە رەسمان ناوى،
يەئنى ئەو تەوھىيەتە ياسايىيە، بۇ ئەوھى ئەو ھىزانەى پۇلىس بزانن ياسا مەسەلەن ئەوھى ھىمايەى
پەرلەمانە چۆن ھەئسوكەوتى لەگەل دەكرى؟ ئەوھى مەسەلەن لە كاتى پىشويى دا ھەر لەبەر ئەوھى
ھىمايەى مەن، مەن سەر بە ئۇپۇزسىيۆنەم، لەو كاتە (بالذات) يەگگرتوو، ھەساسىيەتتە بەچوار دەورى
ھىمايەكەم دا دروست نەبى كە نەتوانى ئەدائى وھاجىبى خۆى بكات، لەگەل مەن دا بىتە ئەو دىوى پەتەكە،
بەراستى ئەوانە جەنابى ھەزىر راستە لەوھە دەچى ھۇشيارى بدى، بەلام ئەگەر بىت و لە كاتى پىشويىيەكان
دا لايەنگرى بوو، دەكرى بلىن تەوھىيەكە ئەوھە دراوھە؟ دەكرى ئەم گومانە دروست بكەين؟ سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، بەرىز جەنابى ھەزىر فەرموو.

بەرىز كرىم سىنجاى/ ھەزىرى ناوخۇ:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ھالەتى دووھەم كە پاسەوانەكەى تۇ رىگاي لى گىراوھ، ئەوانە مەن ھادىسەكە نازانەم، بەلام
ھالەتتىكى ئىستىسائى بووھە، زەرفىكى (طارىيە) بووھە، مەلومات ھەبووھە كە ئىحتىمالە ئىعتىدا بكرىتە
سەر يەگگرتوو لە ھەولئىر، بۇيە ئىحتىياتىان ھەرگرتووھە، بەلام بۇت ھەيە لە ھەزارەتى ناوخۇ پاسەوانەكەى
تۇ عابدى ھەزارەتى ناوخۇيە شكات بكەى و ئىمە لىكۆلئىنەوھى تىدا دەكەين، ئىجرائاتى پىويست دەكەين،
بە نىسبەت لە ھالەتى پىشووھەن و ئەوانە، مەن وتم باسىشم كرىد، لە ھالەتى بۇنەكان ئىمە ئىحتىياتى تەواو
دەكەين، بەلام ئەو شتانەى كە لە ناكاو روودەدات، ئىمە ناكامان لى نىيە، چۆن بتوانىن بە خىلالى 10 دەقە
بگەينە جىگاي ھادىسەكە و نەھىلئىن جىگاكە بسووتى؟ بۇيە ئىمە دائىمەن جەخت لەسەر ئەوھە دەكەين
دەبى ھەموو خۇپىشاندىك بە ئىجازە بى، بۇ ئەوھى ئىمە ئىحتىياتى خۇمان ھەرىگرىن، بتوانىن
ھىمايەى ئەو خۇپىشاندىنانە بكەين، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، پىزدار عبدالله ملا نورى، فەرموو.

بەرىز عبدالله ملا نورى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن دوو پىرسىارى بچووكم ھەيە، ھەول دەدەم بىكەمە يەك پىرسىار، بە پىي ماددەى (2) لە ياساى ژمارە
(6)ى سالى 2009 ياساى ھەزارەتى ناوخۇ، بىرگەى (1) و (2) بە تايىبەت بىرگەى (2) دەلئى/ ھەزارەت ديارە

مەبەست لە ئامانج و ئەرکەکانیەتی، سەپاندنی پەرهەنسیی سەرۆهری یاسا و پارێزگاری کردن لە سیستەمی گشتی و پاراستنی سامانی گشتی و تاییبەتی، یەکیک لەو یاسایانە کە لە چوارچێوەی ئەو ئەرکە دەکات، لە ئەستۆی وەزارەتەکە بەرپێز جەنابی وەزیردایە، یاسای ئەحزابی ژمارە (17)ی سالی 1993، کە کۆمەڵێک لە برپگە و ماددەکانی هەرۆهکو لە پرسیارەکەم دا هاتوو، بە داخووە جێبەجێ نەکراوە لە دواي ئەوێ کە دیارە ئەم یاسایە 18 ساله دەرچوو، ئیەمە دەزانین بەشیکی لە کیشەکانی ئەم وڵاتە بەداخووە یەعنی کیشە دەست تێوەردانی حیزبە بۆ دام و دەزگای حکومی، بۆ پێشمەرگە، بۆ پۆلیس، بە پێی ئەم یاسایە ئەرکی جەنابتە ئەو حیزبە کە دەست تێوەردانی هەبە بۆ هێزی چەکدار، تەنزیماي هەبە لە ناو هێزە چەکدارەکان دا دەبێت جەنابت دەعوایەک بەرز بکەیتەو، بۆ ئەوێ دادگاگان برپار بدەن لە داخستنی ئەو.....

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە پرسیارەکەت بکە، یەعنی تەو جیە مەدە، پرسیارەکەت بخوینەرەو، پرسیارەکەت دوو خەتە چاوەکەم، ئەو هتا لەبەر دەستمە، پرسیارەکەت بکە.

بەرپێز عبدالله ملا نوری:

لە چوارچێوەی ئەرکی جەنابتە بەشیکی لە ماددەکانی یاسای ژمارە 17ی سالی 1993ی ئەحزاب پێشیل کراوە، بۆ پێشیل دەکرێ؟ ئەگەر دەتەوێ کام برپگە تا بۆت بژمێرم، لە چوارچێوەی دەسەلاتی جەنابتە کە یاسای وەزارەتی ناوخوا، کۆمەڵێک لە برپگە و ماددە هەرە گرنگەکانی پێشیل دەکرێ، بۆ پێشیل دەکرێ؟ ئەگەر دەتەوێ پێت بلێم کام برپگە و ماددە تا بۆت بژمێرم.

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەرپێز کریم سنجاری / وەزیری ناوخوا:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پرسیارانە کە من گەیشتوون پرسیاری یەکەم / پێشیل کردنی بەشیکی لە ماددەکانی یاسای ژمارە 17ی ئەحزاب، سوئالی دووهم / جێبەجێ نەکردنی بەشیکی لە ماددەکانی یاسای وەزارەتی ناوخوا، ئەو سوئالانەم پێ گەیشتوو، ئەم تەفصیلە کە بەرپێز کاک عبدالله باسی دەکات بۆ من نەهاتوو، بۆیە من داوا دەکەم لە کاک عبدالله ئەگەر بکریت دواي بە تەحیدید پرسیارەکانت روونتر بکەرەو، بە نووسین بماندەرێ، بە نووسین وەلامی جەنابت دەدەینەو، چونکە ئەوهم پێ گەیشتوو.

بەرپێز عبدالله ملا نوری:

تەعقیب هەبە؟ فەرموو.

بەرپێز عبدالله ملا نوری:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

پرسیار دهکەم بە وەلامی ئەو داوایەیی ئەو بە کورتی، ماددە 15 لە یاسای ئەحزاب، ماددە 17 لە یاسای ئەحزاب، کە دەلێ/ هەر حیزبێک دەست تێوەردانی هەبوو بۆ کاروباری پێشمەرگە وەک ئەوەی کاک فازل میرانی دەلێ/ 30 هەزار هیزی چەکارمان هەیه، دەلێ/ هی پارتی دیموکراتی کوردستان، بۆچی جەنابت کە ئەو ئیعتزافی هەیه دەعوایەکی لەسەر بەرز ناکەیتەوه، جەنابت دەزانی کێشەیی جاددە کێشەیی وەرگەڕانی سەپارە ئەوانە مەترسی لەسەر ئاسایشی نیشتمانی دروست ناکەن، قابیلی چارەسەرن، ئەوەی ئەو ئەزموونە دەخاتە بەر مەترسییەوه هیزی چەکارمان هیزی یە، 17 ساڵ، شەری ناوخۆ دروست دەبی، بارەگای حیزبی دەسووتی، هەرچی کێشە هەیه دروست دەبی،.....

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە، پرجائەن دانیشە، پرجائەن دانیشە تەواو، بە نەیسبەت لەسەر وتاری هەر بەرپرسیک کەس عیقاب ناکات، ئینسان نازادە لە قسە کردن، بەلام ئەگەر تەشەیر بی، ئەگەر تەعەدا بییت لە حەقی ئینسانییکی تر حەقی شکاتی یاساییتان هەیه، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەرپێز کریم سنجاری/ وەزیری ناوخۆ:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوئالەکان بەو تەفصیلەیی کە باسی دەکات بە من نەگەشتوو، بەلام وەزارەتی ناوخۆ تا ئیستا ئەوەی پێی کراوە یاسای جێبەجێ کردوو، تەعلیماتمان دەرخواستوو، تیکوهردانی ئەحزاب، وەرگرتنی ئابوونە، ئەو شتانە لە ناو هیزەکانی وەزارەتی ناوخۆ ئیمە هەموومان مەنع کردوو، هەندیک لە برادەران ئێندامانی لیژنەیی ناوخۆ مۆتەلەین لەسەر ئەوه، وابزانم نۆسخەیی کیتابەکەیی ئیمەشیان پێ گەشتوو، ئیمە مۆتابەعە دەکەین، بەسەرچاو، ئیمە پاشان بە وەلام، بە نووسین وەلامی ئەو پێشیلکاریانەیی کە جەنابت باسی دەکەیی دەدەینەوه، باسی پێشمەرگەت کرد، پێشمەرگە عایدی وەزارەتی ناوخۆ نیە، من ناتوانم وەلامی وەزارەتی پێشمەرگە بدەمەوه، زۆر سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەرپێزان تکایە کەس کەس ئیتیهام نەکات، پرسیری لەبەر دەستتانە ئەوه بچویننەوه، چونکە ئەو وشەیه لە جیگای خۆی نیە، پەرلەمان کاری خۆی دەکات، ئەم پەرلەمانە 624 یاسا و برپاری داناوو بۆ ریکخستنی ناوهوی هەریمی کوردستان، ئەم پەرلەمانە برپاری فیدرالی دەرکردوو، ئەم پەرلەمانە برپاری ئالای کوردستانی دەرکردوو، ئەم برپارە، ئەم پەرلەمانە ئیعتیرافی بە چەند کابینە، شەش کابینەیی داناوو، ئەم پەرلەمانەیه کە سیستەمی ناو هەریمی کوردستان کە لە دنیا و ئیقلم و ناو عیراق ئیعتزافی پێ دەکەن بۆ ئەوهی ئەو ئیتهاامە لە جیگای خۆی نیە و، نەسرین جمال فەرموو.

بەرپێز نەسرین جمال مصطفی:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرپىز وەزىرى ناوخۇ، ديارە من چوار پىرسىيارم ئاراستەى جەنابى وەزىر كىرەو، بۇيە پىرسىيارەكان دەخوئىنمەو، پىرسىيارى يەكەمەم لە سالى 2011 دوو كارەساتى گەورە لە سنوورى پارىزگاي سلىمانى و ھەولپىردا پرووى دا واتە لە ماوہى 10 مانگ دا كە ئەم دوو كارەساتەش بوو بە ھۆكارى گرتن و كوشتن و ڤاودەوونان و ھەرەشە كىردن لە ھاوولاتىيان و لە رۆژنامە نووسان و ھەرۋەھا سووتاندىنى بارەگاي حىزب و سووتاندىنى كەنالەكانى ڤاگەياندىن، نەك لەم حالەتەدا، نەك وەزىرو سەرۋكى ئەنجومەنى وەزىران دەستىيان لەكار نەكيشايەو، بەلكو سەفەرىيان كىرد بۇ دەرەوہى و لات كە خۇى دەبووايە لەو كاتە ئەگەر لە دەرەوہى و لاتىش بوونايە و بەھتايەتەوہ بۇ ناو ھەرپىمى كوردستان، من دەپىرسەم و دەلئىم جەنابى وەزىر سەفەرەكەى جەنابتان گىرنگىر بوو يان وەزە نالۆزەكەى سنوورى بادىيان؟ ھەر لەو پىرسىيارە كە دەمەوى پىرسىيار لە جەنابت بىكەم ديارە سەرۋكى ھەرپىم لىزىنەيەكى دانا بۇ بەدواداچوون و لىكۆلئىنەوہ و جەنابىشت نامازت پىيدا كە جەنابىشتان وەكو وەزارەت لىزىنەيەكتان داناو، بەلام بەرپىزان دەسەلاتى ئىدارى و دەسەلاتى ئىزىزباتى ھەيە، ماوہى 27 رۆژىشە ئەگەر سەرە داوەكانت بۇ دەرەكوت بىت و كۆت كىردىتەوہ ئايا چ ئىجرائاتىكت كىردوہ بەرامبەر ئەو كەسانەى كە لەو سنوورە كەم تەرخەم بوون و سەر بە وەزارەتەكەى جەنابتن، پىرسىيارى دووہەم، ديارە ئەم پىرسىيارەم كە لە جەنابتەم كىردوہ، من دەزانم كە ئاسايشى ھەرپىم سەر بە ئەنجومەنى وەزىرانە، بەلام بەرپىزت وەزىرى ناوخۇيت و ئەمن و ئاسايشى ئەم ھەرپىمە بە دەرەجەى يەكەم لەئەستوى جەنابتانە وەكو وەزارەت، ئايا بەرپىزت تا چەند ئاگادارى ئەو لىستەى كە لە بەرپىوبەرايەتى ئاسايشى سلىمانىەوہ كراوہ بۇ كارمەندەكانىيان لە كاتىكدا مووچە و دەرمانەكانىيان وەرگرتوہ ھەموو تەسفىەى تەواوتى كراوہ لە بانكەكان وەرگىراوہ، بەلام لە بەرپىوبەرايەتى ئاسايشى سلىمانىەوہ فۆرمىكى بۇ بى مۆر و بى ئىمزا نىردراوہ بۇ بنكەو معاونەتەيەكان كە بەپىي ناوەكان پارەيان ئى بىرپىرت، واتە ئەو پارە ئى بىرپىنە لە 20 ھەزارەوہ بۇ 30 ھەزار و 50 ھەزار و 100 ھەزار تىايەتى كە لىيان دەبىر، ھەر معاونەتەيكىش بىرپىكى باش يەئنى لىيان بىراوہ، ھەندىكىيان گەيشتووتە ھەشت مىيۇن و دە مىيۇن و دوانزە مىيۇن، ئايا جەنابت ئاگادارى ئەم لىستەى كە كراوہ؟ ئايا ئەو ئى بىرپىنەى كە لەو كارمەندانەى ئاسايش بىراوہ بۇچى لىيان بىراوہ؟ پىرسىيارى سىيەم بەرپىزت وەلامت دايەوہ لەسەر مەسەلەى داھاتى وەزارەتى ناوخۇ بووہ كە وەزارەت چەند داھاتى دەوى بۇچى سەرف دەكرىت و بەتايبەتى مەسەلەى غەرامەو مەسەلەى ئىجازات و بەلام لەگەل ئەوہشدا كە سەير دەكەى دامودەزگاكانى بەرپىزتان تاوہكو ئىستا كىرپى ھاوولاتىيان، ئەمە ناكىرئ لەو داھاتانەى كە ئىوہ ھەتانە بتوانن بىنا بۇ ئەو دامودەزگايانەتان بىرپىر، پىرسىيارى چوارەمەم لەسەر وەزارەتى ناوخۇيە تا چەند بەدواداچوونى كىردوہ بۇ جى بەجى كىردنى ياسا و بىرپىر و رىنمايەكانى وەزارەتەكەتان، يەك نمونەى بەسىتم ھىناوہتەوہ وەكو ھاوكارم نىشتان خانىش نامازەى پىدا، مەسەلەى ديارە كۆمەلئىك بىرپىر و كۆمەلئىك رىنمايە لەلايەن بەرپىزتانەوہ دەرچوہ، بەلام ئەم ياسا و بىرپىر و رىنمايەنە ھاتووتە بوارى جى بەجى كىردنەوہ، بۇ نمونە مەسەلەى سەيارەى جام رەش، كە ئەمە ئەركى وەزارەتەكەى جەنابتان بوو نەك ئەركى بەرپىز سەرۋكى ھەرپىم كە بوو بە بىرگەيەك

لە برېگەكانى چاكسازى، بەلام بەداخەو تەوھكو ئىستا لەگەل ئەوھى فەرمانى سەرۆكى ھەرئىمىشە و لەگەل ئەوھى بەرپىزىستان ئاگادارن ئەم خالە وەكو خۆى ماوئەتەوھو گەورەتر بووھو زىادى كرددوھ نەچۆتە بوارى جى بەجى كرددنەوھو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنجارى (وەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەتى پرسىيارى يەكەمى خاتوو نەسرین، يەك/ خۇپىشاندان دياردەيەكى ديموكراتى تەندروستە، لە ھەموو سىستەمىكى ديموكراتى جىھانى لە چەند مانگى پاردوو دا لە برىتانىا بۇ چەند رۇژىك خۇپىشاندان كرا، من باسى ئەوھشم كرىد، بەلام دووبارەى دەكەمەوھ چەند كارىكى تىكدەرەنە لەلايەن خۇپىشاندەرەنەوھ ئەنجام درا و ھىزەكانى پۇلىس 2800 كەسىان دەستگىر كرددوھ، پەرلەمانى برىتانىا بۇ روونكردنەوھى ئەم بابەتە دەعوەتى سەرۆك وەزىران كرا و راپۇرتىكى لەم بارەيەوھ خستە بەردەستىان و بە وردەكارىەوھ دواى گفنگوگۇ ھەموو لايەك پىشتگىرى ھەنگاوەكانى حكومەت و پۇلىسىان كرىد و تەنانەت ھىزى ئۇپۇزسىوئىش پىشتگىرى وەرگرتنى ئىجرائاتى توندى كرىد لەگەل تىكدەرەكان و بە تاوانبار وەسفىان كرىد، دەربارەى سەفەر كرىدى من و بەرپىز سەرۆكى حكومەت و چەند وەزىرىك، ئەم سەفەرە پىشت لەرپووى پرتۇكۇلىيەوھ ئامادەباشى بۇ كرا بوو لەلايەن حكومەتى فرىساوھ چاوەرپىيان دەكردىن و بارودۇخى زاخۇش كۇنترۇل كرابوو، ئىمە دوايى سەفەرمان كرىد، كاتىك وەزىر سەفەر دەكات ماناى ئەوھ نىە وەزارەت كارەكانى خۆى ناكات، دەزگاكان ھەر ئىشى خۇيان دەكەن، پرسىيارى سىيەمى ئەوھ باسمان كرىد، لىژنەى لىكۇلىنەوھ دروست كراوھ لە وەزارەتى ئىمەش و ئىجرائات دەكەين سەبارەت بەوھ، بە نىسبەتى ئەوھى ئاسايش، ھەموو لايەك دەزانن ئاسايش سەر بە وەزارەتى ناوخۇ نىە تەنھا بۇ مەبەستى ھەماھەنگى و گۇرپىنەوھى زانىارى نەبىت ئىمە ھاوكارى يەكتر دەكەين، بەلام ئىشى ئىدارى ئەوان ئىمە تەدەخولى پى ناكەين، دەتوانن ئەو پرسىيارە خۇتان لەرپىگەى لىژنەى ناوخۇ بنىرن بۇ ئاسايشى سلىمانى، بەنىسبەتى پرسىيارەكان دەربارەى داھات 50%: ى داھاتەكە كە ئىمە بۇچى بۇ بىنا و بۇ ئەوانە دروست ناكەين، تەبىعى ئەم 50% ى داھاتە بۇ تەتوىرى مرورىيە، بۇ پەرەپىدانى ھاتوچۇيە و بۇ ئىشى تر نىە و ئەم سال ئىمە موافەقەتى وەزارەتى دارايىمان وەرگرت، لەم پارەيە بىست و پىنج بىكەى پۇلىس لە سلىمانى و ھەولپىر و دەوك بەو پارەيە دروست كرىدى و موافەقەتىان كرددوھ و ئىستا خەرىكىن دەست بەكاربووین بۇ ئەوھى ھەندى بىنا بۇ پۇلىس دروست بىكەين، ئەوھى جام رەش جواپم داىەوھ تەبەعن دووبارە جواپى دەدەمەوھ، كىشەى ئوتۇمبىلى جام رەش لای بەرپىز سەرۆكى ھەرپىم تارادىيەكى زۆر بنىر كراوھ تەنھا لە چەند حالەتىك نەبىت كە ئەوانىش زۆر كەمن و ھەبىئات و قونسوليات و وەفدە بىانىيەكان ئەو ھاوولاتىانەى بۇ ماوہىيەكى كورت لە ئەسلدا دىنە

ھەرپىم و لە ئەسلىدا جامى ئۆتۆمبىلەكانىيان رەشە و لە كاتى جەژن و نەورۆز و ئاھەنگەكان دا لە كاتى ئىستا دا ئاگادارى ھەموو دوكاندارى جوانكارى و ئۆتۆمبىل كراوھ كە بەكارھىنانى لەزگەى رەش بۇ جامى ئۆتۆمبىل قەدەغەيە و ھەروھەا لە دەروازەكانى سنوور ناھيلىن ئۆتۆمبىلى جام رەش داخلى بىت و، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

نەسرین خان فەرموو.

بەرپىز نەسرین جمال مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىز وەزىرى ناوخۇ، ديارە لە وەلامى پرسىيارى يەكەمدا كە ئاماژە بە خۇپيشاندىن دەكەين ئەوھى كە لەم ھەرپىمە خۇپيشاندىنى كەردوھ ھاوولاتى ئەم ھەرپىمەيە، ئىمە نائىين خەلكى تيا نەبووھ لە خۇپيشاندىنەكان داخەلكى تىكەدرى تيا نەبووھ، بەلام بەراستى ناكريت ھاوولاتيانى ئەم ھەرپىمە وەكو خۇپيشاندىنى بەريتانىا رەبب بکريتەوھ بە يەكەوھ، ئەوھى لە بەريتانىا خۇپيشاندىنى كەردوھ گرووپىكى مافيا بوون، گرووپىكى رەش پىستى مافيا بوون خۇپيشاندىنىان كەردوھ و وەزەكەيان تىك داوھ، بەلام ئەوھى كە لىرە خۇپيشاندىنى كەردوھ ھاوولاتى بووھ، لەبەرئەوھى كە مافى مرؤف پىشلىكراوھ و لەبەرئەوھى كە عدالەت نەبووھ و لەبەرئەوھى كە خزمەتگوزارىەكانىيان درەنگ پى دەگات و يان بۇيان نەكراوھ، لەگەل ئەوھشدا ئىمە دەئىين خەلكى تىكەدرى تيا بووھ، بەلام بەراستى ناكريت خەلكى ئىرە و خۇپيشاندىنى ئىرە و خۇپيشاندىنى بەريتانىا وەكو يەك ھين بکريت، موتابەقە بکريت و بە يەك چاو سەير بکريت، ئەمە يەك، دووھمين شت من لە پرسىيارى دووھم دا كە باسى ئەو لىستى ئاسايشەم كەرد بە جەنابتەم گوت دەزانم كە ئاسايش سەر بە ئەنجومەنى وەزيرانە، بەلام يەكەم جەنابت وەزىرى ناوخۇيت و دووھمين شت پارىزگارى ھەموو پارىزگاكان مەسئولى لىژنەى ئەمنين و رەبتيشيان بە جەنابتانەوھ ھەيە، ئايا ئەم پارىزگارەش ھەر ئاگای لەوھ نىە يەعنى تەنسىقتىكى نىە لەگەل بەرپوبەرايەتى ئاسايشەكان دا پرسىيارىك بکات ئەم پارەيە بۇچى كراوھتەوھ و ئەم داھاتە بۇچى لە گوپىيە و چى لى دەكەن، لە سەر پرسىيارى سىيەم ديارە بەرپىزت وەلامت داپەوھ كە داھاتەكەتان چەندە، بەلام دەكريت نازانم من ئەو پرسىيارە لەوھ ھين دەكەمەوھ ئەو داھاتەى كە بلىين مەسەلەى غەرامە و سەيارە و ئىجازات و ئەمانە ئايا ئەمە بە لىستىك تەسلىم بە وەزارەتى دارايى كراوھ؟ ياخود دەكريت لىژنەى ناوخۇى پەرلەمان ئاگادار بکريتەوھ بە لىستىك تەسلىميان بکەيت؟ زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سنجارى (وەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

يەكەم/ ئەۋەى كە لە زاخۇ كراۋە و ئەۋەى كە لە برىتانىا كراۋە ھەردووكيان تىكدر بوون، ئەوان مال و مولكى خەلكيان سووتاند، ئىرەش مال و مولكى خەلكيان سووتاند، مەقەراتى ئەحزابيان سووتاند، بۇيە جياۋازى نىيە، نە مافىايەو نەھىچ، ئەۋەى كە كىرۋويەتى كارى تىكدرى كىرۋو، خۇپىشاندانى نەكىرۋو، ئەۋەى خۇپىشاندان بىكات حىمايەى دىكەين و دىفاعىشى لى دىكەين و ناھىلەن ھىچى لى بىت، بەلام ئەمە تىكدرى كىرۋو، ئىنجا ئىمە پى راگەشىتووين و كۆنترۆلمان كىرۋو، بە نىسەبتى ئەو پارەبەى كە وەزارەتى دارايى من پىم وتى كە ئىمە ئەمسال موافقەتى وەزارەتى دارايىمان وەركىتوۋە كە بىكەى بۇ غەيرى پەرەپىدان پى سەرف بىكەين، ئىمە دىۋانى چاۋدىرى دىت و موراۋەبەى دىكات و ھەموو سال بەپى تەعلىماتى دارايى ئىمە سەرفى دىكەين و موراۋەبەى دىكات و چاۋدىرى دىكات، ھىچ مانىمان نىيە ئىمە لىژنەى ناوخۇ ھەموو دەرگاگانى بۇ كراۋەتەۋە دائىمەن ھەمىشەش بى ئىتىلاعى تەۋاۋ كە لەسەر ئەو سەرفىاتە چۇن كراۋە، خالى سىيەم/ ئەۋەى ئاسايش پىم گوتى ئاسايش عايدى ئىمە نىيە من موتابەعەى ئەو كىشەبەم كىرۋو لە رپى پارىزگاۋ لە رپىگەى سەركاىيەتى ئەنجومەنى وەزىرانىش موتابەعەى دىكەم و زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

قىان خان فەرمو.

بەرپىز قىان عبدالرحىم عبدالله:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەرەتا بەخىرھاتنى وەزىرى ناوخۇ دىكەم، من لە كۆى ئەو پىنج پىسارەى كە كىرەم وەلامى سى پىسارم وەركىتوۋەتەۋە، تەنھا دىمەۋى وەلامى پىسارى يەك و دوو كە ئاراستەى وەزىرى ناوخۇ كراۋە پىشتر، يەكەم ئەۋەى وەكو حكومەت ياخود وەكو وەزىرى ناوخۇ پلاننان چىبە بۇ دووبارە نەبوۋنەۋەى، ديارە بوونى پلان لەھەر وەزىراتىك دا خۇى لە تەرجمە كىرەنى ئەركى وەزارەتەكە دا دەبىنىتەۋە كە كۆمەلىك ئەرك لەم وەزارەتەكە پاراستنى سەرۋەرى ياسايە و ئەمەش دواتر خۇى لە بەرقەرار بوونى ماف و ئازادىەگانى خەلك دەبىنىتەۋە و دواترىش پاراستنى ئاسايش ھەرىمە كە ئەمە ئەركى سەرشانى جگە لە وەزارەتى ناوخۇ ئەركى سەرشانى تاك بە تاكى ھاۋولاتىانىشە، ئەركى سىيەمىش ئەگەر بىمەۋى ئىشارەتى پى بدەم پاراستنى ژيانى خەلك و دامودەزگا حكومىەكانە ياخود بلىم مولك و مالى ھاۋولاتىانە، من دىمەۋى بلىم لىرەۋە بلىين وەزارەتى، ياخود وەزىرى ناوخۇ ئەۋەمان پى بلىت لەدۋاى رۋوداۋەكانى 2/17 ھەۋە كە كۆمەلىك، ياخود زىجىرەبەك خۇپىشاندان رۋوداۋە دواتر كۆمەلىك دامودەزگا سووتىنران يان كۆمەلىك بارەگا سووتىنران و ژمارەبەكى زۇر خەلك شەھىد بوون و برىندار بوون، دۋاى ئەۋە دەتوانم بلىم دەبوۋايە وەزارەتى ناوخۇ ھەلۋەستەبەكى بىكردايە لەسەر كارو چالاكىەكانى خۇى، كە نەيتوانىۋە لە زۇربەى ئەو شوپانانەى كە خۇپىشاندان تىايدا رۋوى داۋە نەيتوانىۋە ھەم پاراستنى بارەگا حىزبىەكان بىت كە لەلايەن وەزارەتەكەى بەرپىزىۋە مۇلەتبان پىدراۋە ھەم نەيتوانىۋە پارىزگارى خەلك بىت ياخود مولك

و مالى گشتى بېت، دەبووايە لەو دەووە وەزارەتى ناوڭو لەو کاتەو پلانېكى تۆكمەترى دابرىشتايە بۇ ھەم پاراستنى سەرۆت و سامانى خەلک و ھەم بارەگانى حيزبەگان، ئەوھى ئىمە بېنېمان لەم رپوداوانەى دواتر كە لە قەزاي زاخۆ و دەوڭ و سيميل رپويدا ئەوھى ئىمە تېبېنېمان دەکرد لە رپاگەياندنەگانەوھە دامودەزگاگانى پۇلىس ياخود چالاكيە مەدەنيەگان كە دەبېنران لە ناو خەلک زياتر رپولتيكى تەماشاکەريان ھەبوو، بۇيە بەرپرواي من دەبووايە وەزيرى ناوڭو ھەم چ وەك وەزارەتەگەى ياخود وەگو وەزيريش كە بەرپرسە لە پاراستنى ئاسايشى ھەريم و مولک و مالى ھاوولاتيەن دەبووايە سەرەتا ليكولتېنەوھەيەكى بەردايە لەوھى كە ئايا ئەمانەى كە لەويان و دەيانەووت بارەگان بسووتېنن، چونكە ئەوھى من بزانم يەعنە زۆر بە ناشكرا ئەم پەلاماردانە دەگرا بۇ سەر بارەگانى يەگگرتوو ياخود دەناسرانەوھە، دەبووايە پېشتر ئەم تەحقيقە بەرپايە لە لايەن وەزارەتى ناوڭوھە كە ئايا ئەوانەى لەويا وەستابوون و جلى پۇلىس و چالاكيە مەدەنيەگان و ھەموو جۆرە جليكى ئاسايشيان لەبەردابيت، ئەبېت ئەو ليكولتېنەوھەيە بەرپايە، دواتر بگەيشتيناپتە ئەو دەرئەنجامەى كە ئايا ئەمانە بەفيعلى ھېزى پۇلىس يان پۇلىسى چالاكيە مەدەنيەگانى سەر بەوھەزارەتى ناوڭون؟ چونكە ئەگەر سەر بەوھەزارەتى ناوڭون، ئەبېت وەزير خۇى ھەستيت بەو ليكولتېنەوھەيە، ياخود بەو ئيجرائاتانەى كە لەگەلتيان بكات، دواتریش ئەگەر بمانەووت بزانين سەر بە ھەر بارەگايەكى حزبى بن يان سەر بەھەر ھېزىكى تر يان ھەر پارتىكى ترى سياسى بن لەھەريمى كوردستاندا ئەوكاتە دەتوانين لەرپگەى ياساى ژمارە (17)ى سالى 1993 كە پېشتر كاك عەبدوئاي مەلا نورى ئامازەى پېكرد، ئەتوانين لەرپگەى ئەوھە وەزيرى ناوڭو دەعو قەيد بكات لەسەر ئەو حزبەى كە ھانى ئەو پۇلىسە يان ئەو بەرپرسە حزبە يان ئەندامى حزبەگەى خۇى داوھ، يەككىكى تر لە پرسيارەگانم ئەوھەيە، كە وەزارەتى ناوڭو چى كرددوھ بۇ گيرانى ئەوانەى كەلەلەيەن دادگاوھ داوا كراون؟ چونكە ئەوھى كەمن تېبېنېم كرد لەوھەلامى يان زۆر بەى رپونكردنەوھەگانى بەرپرت ئەلتيە ئيجرائات كراوھ، لەسەر ھەموو ئەو كەسانەى كەتاوانبارن يان ئەمرى دادوھريان ھەبووھ، ئىمە ئيجرائاتمان كرددوھ، بەلام ئەوھى من تېبېنى دەكەم، ماوھەيەكى زۆر ژمارەيەكى زۆر كەس ھەيە، لە ھەريمى كوردستاندا ئەمرى دادوھريان ھەيە، بۇ نموونە زۆر بەى ھەرەزۆرى ئەو كەسانەى لە رپوداوھەگانى 17ى شوباتدا دەستيان ھەبووھ، لەلەيەن دادگاوھ داواكراون، بەلام تا ئىستا نەمانبېنيوھ كە ئەمانە ھېچيان بئيرينە بەردەم دادگا، يەككىك لە دۇسيەگانى تر دۇسيەى بوونى موستەشارەگانە، ئەوھى كە لەلەيەن دادگاي بالاي تاوانەگان داواكراون، دواتریش لە 2010/8/11وھ، وەزارەتى ناوڭو زانيارى ھەيە كەلەلەيەن دادگاي بالاي تاوانەگانەوھە ئەمانە داواكراون، لە 10/25 وەزارەتى شەھيدان خۇى نووسراوى ئاراستەى بەرپرتان كرددوھ، كە پېويستە ئەم موستەشارانە بگيرين، بەلام تا ئىستا نەمانبېنى ئەوھە بەرپرت، كە ئەمانە ئەمرى دادگايان ھەيە، بەلام كۆمەلتيك كەسى تر بەبى بوونى ئەمرى دادوھ، بەبى بوونى ھېچ ليكولتېنەوھەيەك ئەبېرینە زیندانەگان، ئەمانە پېويستە ليرەدا بۇمان رپوون بەرپرتەوھە، ئايا ئىمە ئەمرى دادوھ تەنھا بۇ ئەوانەى كەخۆمان دەمانەووت بېانگرين، يان تەنھا بۇ ئەوھەيە كە رەمزېكەو ئەتواندريت پيشانى خەلک بەرپرت، يەككىك لە پرسيارەگانى ترم بەنيسبەت ئەوھى لەكاتى زياد بوونى مووچەى ھېزەگانى ناوڭو ئەوھى من تېبېنېم كردبى، يان بەدواداچوونم بۇ كردبېت....

بەرپرت سەرۆكى پەرلەمان:

كەمئەندامان، بۇ لېيۋوردنى گىشتى، ئەمانە دەپىت تەواو بېت، تىكايە پىرسىيارەكان بىخوئىننەو، جەنابى وەزىرىش جىوابەكانى نووسىووتەو، تا ئەمرۇ ئەمە تەواو بىكەين، ئەوانى تىرىش خەرىكىيان بىن، رېزدار شېرزاد عبدالحافظ ، فەرموو.

بەرىز شېرزاد عبدالحافظ شىرىف:

بەرىز سەرۋكى بەرلەمان.

بەخىرھاتنى جەنابى وەزىر دەكەم، مەن چىوار پىرسىيارم ھەبوو، پىرسىيارەكان زىاتىر سىيانىيان بۇ ئەو رووداوانەى زاخۇ و دەھۆك وسىمىل بوو، بەس مەن واز لەو پىرسىيارانەدىنم، لەبەر ئەوھى كاتى مەن ئەم پىرسىيارانەم نووسىووتەكەى جەنابى سەرۋكى ھەرىم نەتىجەكەى دەرنەچوو بوو، ئىستا نەتىجەكەى دەرچوو، رىكارى ياساى خۇى گرتووتەبەر و بەرەو دادگا دەچىت، لەبەر ئەوھى مەن چاوپى وەلامى دادگا دەكەم، بۇيە رەنگە ئەو كاتە ئەو پىرسىيارانە بىكىت، پىرسىيارى چىوارەم تەرك دەكەم، پىرسىيارى سىيەم ئەوھى، كە ئىمە وەكو لىژنەى ناوخۇ بەتايبەتى لەكاتى بودجەدا كە تەصدىقى دەكەين، بەچا و نوقاندىن بۇ وەزارەتى ناوخۇ لەگەل ئاسايش چىتان و تووھ نەمان و تووھ نابىت، بەراستى چەند داواى ھىزتان كىردوو، داواى مىلاكە نازانم ھەرىچىك بىت، بەس خىرە ئىستا مەن باسى ھەموو كوردستان دەكەم، كە لەھەموو كوردستان لەھەرشوئىنىك شتىك دەپىت دەئىن ھىزتان نىە، ھىزەكانمان كەمە، ئەوھىمان بۇ روون بىكەنەو كە ھۆكەى چىە؟ بۇ ئەوھى كە سالىكى تر بودجە ھاتەوھ ئەمجارەيان ئەو بىيانووھ بەدەستەوھ نەبىت كەھىزتان لەبەردەستدا نىە، زۇر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى بەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرىز كرىم سىنجارى (وەزىرى ناوخۇ):

بەرىز سەرۋكى بەرلەمان.

تەبىئى راپتە لىژنەى ناوخۇ ھاوكارى ئىمەى كىردوو، زۇر سوپاسىيان دەكەين، بەلام بەراستى ئەو مىلاكەى كە ئىمە داواى دەكەين، چارى داراى ئەى پىچىنىت، كەھاتىنە ئىرەش كاك ئىسماعىل شاھىدە چەند مەواولەمان كىرد و تمان لە (3)ھەزار كەمترى مەكەن، يەئنى ئىمە سالانە 30 تا 40 بەلانى كەم بىكەى پۇلىس دەكەينەو، شارەكان گەورەتر دەبن، ھەركۆلانىك كە دەكىتەوھ دەبىت بىكەى پۇلىسى بۇ دابىنىن، لەھەندى ناھىە و قەزا، بىكە زىاد دەكىت، بەرگى شارستانى دەبىت بىكەى بۇ بىكەينەو، چالاكىە مەدەنىەكان ئىستا دەبىت لەھەموو چىگايەك بىكەيان بۇ بىكەينەو، بەراستى ئەو مىلاكەى كە ئىمە داواى دەكەين بۇمان تەصدىق ناكەن، تىكاتان لى دەپكەن ئەمسال ئەو مىلاكەى كەداواى دەكەين بۇمان بىكەن، ئىمە زەختىكى كولى دەكەين لەسەر وەزارەتى داراى، كە ئەو مىلاكەى ئىمە داواى دەكەين بەرزى بىكەنەو، ئەگەر بەرزىشان نەكردەوھ ئىمە دىن بە ئىوھ دەئىن كاكە ئەوھندەمان داوا كىردوو، ئەوھندەيان بۇ بەرزىكردووينەتەو، بۇ ئەوھى ئىوھش وەك بەرلەمان ھاوكارىمان بىكەن، ئىوھ موافقەقى 3297 كەستان كىرد، ئەنجمەنى وەزىران كىردى بە 2500 كەس، بۇ ھەموو وەزارەتى ناوخۇ، بەسەربازى و مەدەنىەوھ، يەئنى (800)كەسى لى كەمكردەوھ، ئەوھ تەئىر ئەكات يان نا كاك شېرزاد؟ ئىنجا تىكا

دەكەم ھاۋاكارىمان بىكەن، لە مېزانىيەى ئەمسالدا ئەو ژمارەى كەداۋاى دەكەين بۇمان تەصدىق بىكەن ۋەك خۇى، بۇ ئەۋەى مىلاكاتى خۇمان پىر بىكەينەۋە، زۇر سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك شىرزاد تەعقىبىت ھەيە؟ فەرموو.

بەپىز شىرزاد عبدالخافىز شرىف:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من داۋا لەۋەزىرى ناوخۇ دەكەم، كە ئەمجارە داۋاى مىلاكى كىرد بەزىادەۋە داۋا بىكات تا لىئى نە بىر، سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، پىزدار ياۋوز خورشىد، فەرموو.

بەپىز ياۋوز خورشىد عثمان:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەخىرھاتنى جەنابى ۋەزىر دەكەم، من تەنھا يەك پىرسىارم ھەيە، ئەمەش دەفەكەيەتى، بەپىز جەنابتان لەرۋوداۋەكانى دەفەرى بادىنان، كى بەرپىسىارە؟، ئايا ھىزەكانى ناوخۇ و پىشمەرگە كە مەسئولن لە پارىزگارى كىردن لەسەرۋمالى ھاۋولاتيان بەرپىسىار نىن؟، كاتىك كە نەيانتۋانىۋە ئەو ئەركەيان بەجى بەينن كەپىيان راسپىرداۋە؟، ئايا كاتى ئەۋە نەھاتۋە كە ئەندامانى ئەم ھىزانە بەجۋرىك پىنمايى بىرپىن كە ھەست بەو بەرپىسىارىتتە بىكەن، كە خراۋتە سەر شانيان دوور لە بەرچاۋگىرتنى ئىلتىزاماتى حزبى، زۇر سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر، فەرموو.

بەپىز كرىم سىنچارى(ۋەزىرى ناوخۇ):

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

راستە دەزگاكانى پۇلىس و ئاسايش بەرپىرسن لەو كارانە، بەلام لەھەموو دونىادا ئەمە كارىكى ھارىكارىيە لەگەل ھاۋولاتيان، ھەموو دەزگا و پىكخراۋ و حزبەكان پىي ناكىرىت بلىت ھىچمان نەكردوۋە، گەر ھىچ نەكراۋە چۇن كۇنترۇل كرا، لەو رادەيەشدا راپىرا، يان دەستگىركران وخرانە بەردەم دادگا، ئەگەر ئىمە ھىچمان نەكردوۋە ئەى چۇن كۇنترۇل كرا، چاكسازى و گۇرپانكارى وبەرەۋپىش خىستنى دەزگاكان دەستى پىكردوۋە بەردەۋامە، ئومىد دەكەين لە ئايندەيەكى نىزىكدا بگەنە ئاساتى چاۋەرۋانكراۋ، ھەرۋەھا لىپىچىنەۋەى ياساى و ئىدارىش لەگەل كەمتەرخەمەكان دەكرىت، زۇر سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك ياۋوز تەعقىبىت ھەيە؟ باشە سوپاس، پىزدار ھازە سلىمان، فەرموو.

بەپىز ھازە سلىمان مصطفى:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەرەتا بەخېرھاتنى جەنابى ۋەزىر دەكەم، من چوار پىرسىيارم ئاراستەى بەرپىزى گىردىبوو بەنوووسراو، ئىستا دەيانخوئىنمەو، يەكەمىيان: دەربارەى رووداوەكانى ئەم دواییە كە لەرۇزى 2011/12/2 لەشارى زاخۇ و پاشان لەشارەكانى تىرى پارىزگای دەھۆك روویاندا، ھىزەكانى ئاسایش و پۆلیس نەیانتوانى سەرۋەت و سامانى ھاوولاتیان بپارىزىن بەتایبەتى لەشارى زاخۇ، كە لە كاتژمىر 1 ى نیوەرۇ دەستى پىكرد تا سەعات 11 ى شەو، نەتواندرا بارودۇخەكە كۆنترۇل بىكرىت، بەپىى وتەى بەرپىسانى ئەمنى شارەكە، لەبەر ئەو نەتواندراو كۆنترۇل بارودۇخەكە بىكرىت، چونكە لەناو شارى زاخۇ 40 پۆلیسى فرىاكەوتن و 60 ئاسایشیان ھەبوو، پىرسىيارەكە ئەوئە، یائا لەبارودۇخىكى ئاوادا نەدەتواندرا ھىزىكى زیاتر رەوانەى ئەم شارە بىكرىت بۇ پاراستنى ئەمن وئاسایشى شارەكەو سەرۋەت و سامانى ھاوولاتیان؟، پىرسىيارى دووم: بەپىى ئەو بپارىەى كە لە 2011//12/8 لەپەرلەمان دەرچوو، دەربارەى بارودۇخى پارىزگای دەھۆك، دەبىت ھەموو ئەو بەرپىسى ئىدارى و ئەمنیانەى كە كەمتەرەم بوون لەو ناوچەىە سزا بدرىن، ئایا تاكو ئىستا ھىچ بەرپىسىكتان سزا داوہ بەم ھۆیە؟، مەبەستم بەرپىسە ئەمنیەكانە، پىرسىيارى سىيەم: بەپىى وتەى پارىزگای دەھۆك، كەلەپاۋرتى لىزەنى ناوخۇ و مافى مرۇفدا ھاتوو، كە لەپارىزگای دەھۆك ژمارەى پۆلیس و ئاسایشى كافى لەبەردەستدا نىە، ناشىت و ناكرىت لەكاتى روودانى پىشھاتى وادا لەناكاو كۆنترۇل رەوشەكەى پى بىكات، لەھەمان كاتدا لەدەھۆك پۆلیسى چالاكى مەدەنى بوونى نىە، چ لەناو سەنتەرى پارىزگا، چ لەقەزاو ناحیەكاندا، پىرسىيارەكەم ئەوئە، بۇچى تا ئىستا لەپارىزگای دەھۆك ژمارەى پىويست لە پۆلیس وئاسایش نىە؟، ھۆكارەكەى چىە؟، بۇچى پۆلیسى چالاكى مەدەنى بوونى نىە لەو پارىزگایە؟، پىرسىيارى چوارەم: دەربارەى مووچەى ھىزەكانى ناوخۇ لە پاسەوانى بارەگا حزىبەكان و پاسەوانى بەرپىسان تاكو ئىستا مووچەیان وەك خۆیەتى وئەم زیادە مووچەىە ئەمانى نەگرتۆتەو، لەكاتىكدا دەبىت ھەموو ھىزەكانى ناوخۇ بەیەكسانى وەرى بگىرن، ئەمە ھۆكەى چىە؟، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى(ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

زۇربەى پىرسىيارەكان وەلام دراىەو، بەلام بەكورتى وەلامىان دەدەمەو، پىرسىيارى يەكەم: لەپارىزگای دەھۆكەو بۇ ھاوكارى كىردنى ئەو ھىزانەى زاخۇ كە ژمارەیان كەمە بەرپى كەوتوون، بەرپىكەوت، بەلام بەھۆى گىرتى ھاتوچۇ لەنىوان گەلى زاخۇ و بازگە، لەگەل بەرپەست و رىگىرى ھاوولاتیان لەو ھىزانەى ناو زاخۇ، نەتواندراو وەك پىويست كۆنترۇل بارودۇخەكە بىكەن، بەلام كە ھىزەكان گەشتە زاخۇ و داخلى زاخۇ بوون، كۆنترۇل كرا، يەعنى ھىزى بۇ رۇشت، بەلام گەلى زاخۇ خۇتان دەزانن يەك سايدە، لەوى بەرپەست ھەبوو خەلكى لى بوو سەپارەى لى بوو، نەیانتوانى بىرۇن، خۇ لەخەلكىش نادەن تا بىرۇن، بۇیە چاۋەرۋانىان كىرد تا بەخۇشى رىگامان كىردەو، بەنىسبەت موحاسەبەكىردنى مەسئولىنى ئەوى، ئىمە

وتوومانە لىژنە تەحقىقى تەواو بوو، چ لىژنەى وەزارەتى ناوخۇ، چ لىژنەى سەرۋىكى ھەرېم، لەسەر ئەساسى ئەو نىمە ئىجرائاتى خۇمان دەكەين، بەبى راپۇرتى لىژنە، نىمە ناتوانىن ئىجرائات بکەين، بەلام ئىستا كە راپۇرت ھاتوو، نىمە لەگەلىان خەرىكىن و ئىجرائاتى پىويست لەنزيكتىن كات دەكەين، وەلامى پرسىيارى سىيەم: راستە پارىزگاي دەۋك ژمارەى پۇلىسيان كەمە تارادەمەك، ئىستا برىيارى دامەزراندنى (500) كارمەندىان بۇ دەرجوو، ئەو خەرىكىن داي دەمەزىنن، زۆربەيان مامەلەيان تەواو كىدوو، خەرىكى دەوام كىدنن، پرسىيارى چالاكىە مەدەنىەكان بوونى ھەيە، بەللى ھەيە بەقەبارەى يەك سىرە لە ھىزەكانى نامادەى دەۋك، ئەم ھىزەش وىستى زياد كىدنن ھەيە ئىمەش زيادى دەكەين، ئەوەى پاسەوانەكان وەلاممان دايەو، ئەوەى كە ماوە پىشنىيارى لىژنەكە جوووتە بەردەم سەرۋىكى ھەرېم كە برىيارى لەسەردا ئىمەش جىبەجىي دەكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، تەعقىبت ھەيە؟ باشە سوپاس، رپىزدار بەفرىن حسين خليفە، فەرموو.

بەرپىز بەفرىن حسين خليفە:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەخىراتنى جەنابى وەزىر دەكەم، ديارە من چوار پرسىيارم ھەبوو، سىيانىان وا بەستە بوون بە رووداوەكانى ھاتوچۇ و رپىكخستنى ژمارەى پاسەوانى بەرپىسان و دەقەرى بادىنان وئەو رووداوانەى كەرووياندا، كە ئەوانە وەلامەكانىانم وەرگرتەو، ئەوەى كەماوە تەنھا يەك پرسىيارە، ئەویش ئەوہيە كە سەرەراى ئەو ھىمىنى و ئارامىيە كە لەكوردستاندا بەرقەرارە، بەلام دەبىنن كە جۇرىك لەكەمتەرخەمى بەدى دەكرىت بەتايبەتى كە دەبىنن ھەرېمەكەمان بوو بە بازارىك بۇ ساغ كىدنەوہى كالآو بەرھەم و بەروبووم وداو دەرمانى بەسەرچوو، رۇژ نىبە بەچەندىن تەن، لەم مەوادانە نەسووتىندىن، سەرەراى زىانە ئابوورىيەكانى ئەم مەوادانە بۇ ھەرېمى كوردستان مەترسىەكى گەورەشى بۇ زىنگەى ھەرېم ھەيە، بەلام پرسىيارەكەى من ئەوہيە چ خىرە بۇچى نىمە لەيامان نەبىت لە خالە سنوورىيەكان و لە مەرزەكانەوہ بەئىلن ئەم شتانە بىتە ناوخۇ، بەلام لەناوخۇى ھەرېمدا بەبىرمان بىتەوہ كە ئەمانە كالآى بەسەرچوون يان شەمكى بەسەرچوون، بۇيە ھەولەكانى وەزارەت ئەوہى كە دەكەوتتە ئەستۇى ئەوانەوہ لەم بارەيەوہ چيە؟، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنجارى(وەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەنىسەت ئەم پرسىيارە، تەبىيى زۇر سوپاسى خوشكە بەفرىن دەكەم، ئەمە ئىختصاصى وەزارەتى ناوخۇ بەتەنھا نىە، ئەمە ئىختصاصى وەزارەتى تەندروستىيە، كشتوكالە، تەبىيى لىژنە دروست كراو، كۇبوونەوہشىان كىدوو، ئەو بەمن دەللىت، بەپۇلىس دەللىت، ئەم دەرمانە لەم دەرمانخانەيە دەفرۇشرىت بەسەرچوو، ئەمىرى گرتنى ھەيە، پۇلىس دىت جىبەجىي دەكات، بەلام پۇلىس نازانىت ئەم دەرمانە بەسەرچوو، يان خۇراك دەبىت دىسان وەزارەتى تەندروستى ئىشى تىدا بكات، بەلام خوشبەختانە ئىستا كۇنترۇللى جۇرى دەستى پىكردوو، برىيار دراوہ

كۆمپانىيەكى جېھانى ھەيە، سويسرىيە پىككەوتن كراوھ لەگەل ھۆكۈمەتى مەركەزى فېدېرال ۋ ھۆكۈمەتى ھەرىم لەھەموو مەرزەكان دائىندىت لەكوردستانىش جىيەجى دەكرىت، زۆر سوپاس.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەفرىن خان تەعقىبىت ھەيە؟ زۆر سوپاس، پىزدار سەمىر سلىم، فەرموو.

بەپىز سەمىر سلىم امىن:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىنج پىسىارم ئاراستەى ۋەزىرى ناوخۇ كىردبوو، پىسىارىكىان ئەۋەى رىسوماتى ھاتوچۇ ۋەلامەكەىم ۋەگرتهۋە، بەلام چوار پىسىارەكەى تىرم ماۋە، پىسىارى يەكەم: بەپىي ئەۋ زانىارىانەى لە بودجەى سالى 2011 دەستەم كەوتوۋە، لەسنوورى پارىزگاي ھەۋلىرو دھۆك نىكەى (74718) ھەزار مونتهسبىنى ۋەزارەتى ناوخۇ ۋەزگاي ئاسايشمان ھەيە، ئەم مونتهسبىبانە تەقرىبەن زىاتىر لە (660) مىليار دىنارىان بۇ تەرخان كراۋە، جگە لە بودجەى ۋەبەرھىنان، ئىمە لە سەردانمان بۇ دھۆك ۋ زاخۇ ۋ سىمىل، كۆى بەرپىسان پاساۋيان ئەۋەبوو، لە كۆنترۆل نەكردنى روۋادەكانى 12/2، برىتى بوو لەبى ژمارەبى پۇلىس، ئاسايش لە روۋى چەندايەتى ۋ چۇنايەتى، بۇچى پارىزگاي دھۆك بى پۇلىس ۋ بى ئاسايش ۋ بى ئىمكانىاتە؟ بەپى قسەى ئەۋان ناعەدالەتى لە دابەش كىردنى پۇلىس ۋ ئاسايش ۋ ئىمكانىات ھەيە، ئەم ناعەدالەتە بۇچى؟، بناغەۋ پىۋەرى دابەش كىردنى پۇلىس ۋ ئاسايش ۋ ئىمكانىات بەسەر شارو شارۇچكەكاندا لەسەر ئەساسى چىە؟، پىسىارى دوۋەم/ لە گرته فىدىۋىيەكاندا دەزگا ئەمنىەكانى دھۆك ۋ زاخۇ ۋ سىمىل ۋ قەسرۆك دەردەكەۋى ۋەكو تەماشاكەر دەردەكەۋن، يەئنى ئىجرائاتيان نىە، لە ھەندى جارىش ئەۋانىش بەرد ئەۋەشىن لە شوپنەكان، يەئنى لە ھەندى مەقتەع، يەئنى ئەم بارەگايانە سووتىنران، بارەگاي يەكگرتوۋى ئىسلامى، دوكانى مەى فرۇشى، مەساج، ئوتىلى گەشتىارى گازىنۇ سووتىنران، ئايا پىسىارەكەم ئەۋەيە، ئەمانە مەسئولىەتى تەقسىرى بەرپىسى ئەۋ دەزگا ئەمنىانەن ھوكم ۋ سزايان چىە بەپىي ياسا كارپىكراۋەكانى ۋەزارەتى ناوخۇ؟، مەسئولىەتى تەقسىرى پىش بەشدارى كىردنى جورمە، پىش تەۋرپىتە، پىش ئەمانە، ھەر بۇيە كە مەسئولى ئەمنىە، لە پىش چاۋى شتىك روۋنەدات، ئەم مەسئولىەتە تەقسىرىيە بەپىي ياسا كارپىكراۋەكانى ۋەزارەتى ناوخۇ سزاكەى چىە؟، پىسىارى سىھەمەم، پاراستنى ئاسايش ۋ زىان ۋ سەرۋەت ۋ سامانى ھاۋولاتيان لە ئەستۇى دەزگا ئەمنىەكانە، پىسىارەكەم ئەۋەيە، سىستىمى بەرگرى ۋ پاراستنى ئاسايشى ھاۋولاتيانى كوردستان لەسەر چى بەندە؟، ئايا جىاۋازى بىرو ۋاۋ ئىنتىماى سىاسى، ھۆكارى لەق بوۋنى ئەم سىستەمە بەرگرىيە، بۇچى ئەۋانەى جىاۋازى بىرو ۋاۋ ئىنتىماى سىاسى ھەيە، لە پارىزگاي دھۆك تا ھەست بە پاراستنى سەرۋەت ۋ سامانىان ناكى، لە 2005 تاۋەكو ئىستا، ئەمە چوارەم جارە ھەلدەكوتىتە سەر بارەگاكانى يەكگرتوۋى ئىسلامى كوردستان، كە يەككىيان سووتان بوۋە، دوانى تىران كۆنترۆل كراۋە، ھەرۋەھا بارەگاكانى بزۋوتنەۋەى گۇرانىش، ئايا جىاۋازى بىرو ۋاۋ ھۆكارى لەق بوۋنە، پىسىارىكەم جواب دراۋەتەۋە، پىسىارى پىنجەمىشەم جواب دراۋەتەۋە،

بەلەم يەك ھىنى، ئايا بېرىلگەن سەرۋەك گەشتتە ۋەزارەتى ناوخۇ بۇ رېڭخستىنى حىراسات و ئەوانە، ئەگەر گەشتتە كەي تەواو ئەبى؟، پىرسىيىرى زۇرمان لى ئەكرىت، سوپاس.

بەرىز سەرۋەكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرىز كرىم سىنجارى/ۋەزىرى ناوخۇ:

بەرىز سەرۋەكى پەرلەمان.

ۋەلامى پىرسىيىرى يەكەم، سەرەتا داۋاي لىبوردن دەكەم، من ناتوانم رېژەي كارمەندان بە ئاشكرا رابىگەيىنم لەبەر ھۆكارى ئەمنى، بەلەم ئەگەر زۇر مەبەست بوو بە نووسراۋى تايبەت بۇتان پەوانە دەكەم، لە پارىزگاي دەۋك، كارمەندانى پۇلىسمان دابەش بوونە بەسەر ناۋەندى پارىزگاو قەزاۋ ناحىيەكان بەپىيى چىرى دانىشتوان، ئەركىان بىرىتە لە پاراستنى سەرو مالى ھاۋولاتيان و رېڭخستىنى سىستەمى گشتى، سەربارى ئەركەكانى تىرى پۇژانەيان، پاراستنى دام و دەزگاكەن دەكەۋىتە ئەستۇيان، ھەست ناكىرىت ناعەدالەتى لە ئىمكانىيات و موۋچە ھەبى، بەتايبەتى داۋاي زىاد كىردى موۋچەكانىان، سەبارەت بە ژمارەشيان خەرىكىن 500 كەسىان بۇ دادەمەزىنەن، موعامەلاتىشيان كىردوو، لەم پۇژانە دەوام دەكەن، پىرسىيىرى دووم، ئەو رووداۋانە ھۆكارى خۇي ھەيە، يەككە لەم ھۆكارانە ھۆكارى عەفەۋىن، زۇرى پىۋە دىار بوۋە ۋەك ئاگادارى لىژنەي تايبەت بۇ لىكۆلپنەۋە لەم رووداۋانە كۆتايى بە ئەركەكانى ھىناۋە، چەندىن پىشنىارىيان كىردوو، لەسەر ئەم بابەتە ئىمەش ۋەكو ۋەزارەت لىژنەي لىكۆلپنەۋەمان ناردوو، لايەنى كەمتەرخەم سزا دەدرىت بە تەنكىد، سىيەم: بىروپاي جىاۋاز و ئىنتىماي سىياسى ھەرگىز ھۆكارى لەق بوونى سىستەم و ئەركەكانى پۇلىس نەبوۋە ناپىت، كە بەپىيى ياسا و رېنمايەكان دىارى كراۋە، پىرسىيىرى كۆتايى جەنابت، پىشنىارەكەي جەنابى سەرۋەكى ھەرىم ھىشتا نەگەشتوۋەتەۋە ئىمە موتابەعەي دەكەين، ھەركاتىك گەشت لەماۋەي ھەفتەيەك لەۋەزارەتى ناوخۇ جىبەجى دەكرىت، سوپاس.

بەرىز سەرۋەكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك سەمىر تەعقىبەت ھەيە؟ فەرموو.

بەرىز سەمىر سلىم امىن:

بەرىز سەرۋەكى پەرلەمان.

سەبارەت بە پىرسىيىرى دووم: ھۆكارەكان ھەرچىەك بن لەرووداۋەكاندا ئىعفاي مەسئولىيەتى نە موئەسسەسات نە مەسئولىن ناكات، ھۆكارەكان ھەرچى بن، عەفەۋى بن، موخەتەت بن، ھەر شتىك بىت، لەروۋى ياسايىيەۋە ئىعفاي نەدەزگا ئەمىنەكان دەكات، نە مەسئولىنى ئەمىنىش، چونكە ئەۋە مەسئولىيەتى تەقسىرىيە، لەروۋى ياسايىيەۋە ئەبىت ئىجرائاتى پىۋىستىش ۋەربىگىرىت، من پىرسىيىرەكەم ئەۋەيە بەپىيى ياسايى عىقوباتى عەسكەرى كە لاي ئىۋە پەپرەۋ دەكرىت، ياسا لىرەدا قەرارى ئىنفازى بۇ دەرچوۋ لەپەرلەمانى كوردستان كە ئەۋەي عىراقمان تەبەنى كىردوو، ئەمە ھۆكارەكان ھەرچى بن ئەۋە مەۋزوعىكى ترە، بەلەم ئەۋە مەسئولىيەتە سزاي خۇي ھەيە، من پىرسىيىرەكەم ئەۋەيە سزاكەي چىيە؟، سەبارەت بە لەق بوون ولەق نەبوون، ئەۋە

لەرپووی نەزەرىيەۋە قەسەپەكى زۆر تەۋاۋە، بەلام لەرپوۋى غەمەلىيەۋە من ئىستا ۋەكو لايەنئىكى سىياسى ھەست بەئارامى ۋىتيمىئان ناكەم و پاراستى ژيانم ناكەم، تەنھا باسەكە باسى ئەۋەپە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنجارى (ۋەزىرى ناۋخۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەنسىبەت مەسئولىيەتى تەقسىرى من ناتوانم ۋەكو ۋەزىر بلىم فلان كەس تۆ موقەسىرى، مودىرى شورتى زاخۇ لە سى جىگا سەرى شكاۋە، ئايا ئەۋە بە موقەسىر دابنېم يان بە موقەسىر دانەنېم؟، من ناتوانم لىژنەى لىكۆلىنەۋە بىر يار دەدات ئەۋە موقەسىرە يان موقەسىر نىيە، نە من خۆم، ئىحتىمالە خۆى كابر ا دىفاع لە خۆى دەكات، لە سى جىگا سەرى شكاۋە، لەناۋ خۆپىشاندىران بوو و پالى بە خۆپىشاندىران ئەدا، باشە ئايا ئەۋە موقەسىرە يان نا؟، من نازانم، لىژنەى لىكۆلىنەۋە بىر يار دەدات، ئايا مودىرى پۇلىس كە لە سى جىگا سەرى شكاۋە موقەسىرە يان موقەسىر نىيە؟، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار عبدالله محمد امين فەرموو.

بەرپىز عبدالله محمد امين:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من سى پىرسىارم ئاراستەى بەرپىز جەنابى ۋەزىر كىردبوو، پىرسىارى يەكەمم بەشىكى ۋەلام دراىيەۋە سەر بە پۇلىسى بەرگرى مەدەنى، بەشى دوۋەمى كە تايبەتە بە شىۋازى مامەلە كىردن لەگەل خۆپىشاندىران و ئىدارە كىردنى خۆپىشاندىران، بە باۋەرى من ھاۋولاتيان بە ھەر جۆرىك بىت لە سەر جاددە پىۋىستە حكومەتى ھەرىمى كوردستان و ۋەزارەتى پەيوەندىدار شىۋازىكى مەدەنى و ئامادەى ھەمىشەى ھەبى بۇ مامەلە كىردن لەگەل خۆپىشاندىران، لەبەر ئەۋەى حالەتېك لە ۋلاتى ئىمە دوۋبارە دەبىتەۋە لەم ھەرىمە كە برىتتە لە سووتاندىن بارەگا حىزبىيەگان و بارەگاى دەزگاى راگەياندىن حىزبە ئۇپۇزىسونەگان كە ئەمە كەلتوورىكى ناشىرىنى دروست كىردوۋە خەرىكە ۋىنەپەكى زۆر نىگەتېقى ئەبەخشىتە شەخسىيەتى ئەم ھەرىمە، كە لەسەر ئاستى ناۋەخۆى و لەسەر ئاستى دەۋلىيەۋە بۆتە بابەتى رەخنە گرتن لە حكومەت و بەرپىرسىارى يەكەمىش ۋەزارەتى ناۋەخۆىيە لەم بارودۇخە، بۇيە من پىرسىار دەكەم لە بەرپىز جەنابى ۋەزىر، كەى ئەۋان بىر لەۋە دەكەنەۋە پلانېك دابنېن كە شىۋازىكى مەدەنى و ئامادەىيەكى ھەمىشەى بۇ روۋبەرۋوبوۋنەۋەى خەلك بە ھەر جۆرىك كە دىتە سەر جاددە روۋبەرۋوبوۋى بىنەۋە؟، من دەلېم ئەگەر ئەۋەى لە زاخۇ روۋبىدا، پاساۋىكى بۇ ھەبى كە حالەتېكى لەناكاۋ بوۋە، ئەم حالەتە بە نىسبەتى دھوك و ناۋچەگانى دىكە دەكرى بلىن ۋەكو ئىنزارېك حىسابى بۇ بىكەين و ۋەكو ناكاۋ ۋەرنەگىرېت، لەبەر ئەۋە من جەنابى ۋەزىر ئاگادار دەكەمەۋە لەۋەى كە لە 50% ئەۋەى روۋبىداۋە دەكرا روۋنەدات ئەگەر بە شىۋەپەكى بەرپىرسانەتر مامەلەى لەگەل كرابا، پىرسىارى دوۋەمم، سەبارەت بە ۋەزارەت، لە پىرسىارەكەمدا ئامازەم

بەوہ کردووه، ئايا ئىيۈە نوپنەرى حىزبەگانن، حىزبەگانى دەسلەتن يان نوپنەرى مىللەتن؟، ئەگەر نوپنەرى مىللەتن، بە كام ئالىيەت بارەگای حىزبەگانى دەسلەتن دەپارېژن؟، بۇچى ئەم ئالىيەت و ئەم مىکانىزمانە بۇ پاراستن لە بارەگانى حىزبەگانى ئۆپۆزىسۆن لەگاتى روودانى كېشەگاندا غائىبن؟، پرسىياری سىيەم سەبارەت بە مەسەلەى دوو ئىدارەيىيە، كاتىك كە رووداويك روو ئەدات لە پارېژگای سلېمانى، ئىشارەت بەوہ دەكرى كە يەكئىتى نىشتمانى كوردستان بەرپرسە، كاتىك كە لە پارېژگای دھۆك رووداويك رووئەدات ئەوترى كە پارتى ديموكراتى كوردستان بەرپرسە، هېچ پەنجەى بەرپرسىيارىيەتى بۇ حكومەت و وەزارەتى ناوہخۆ درېژ ناكرى، ئايا بە باوہرى جەنابت ئەمە حكومەتى ھەرىمى كوردستان پىناسەكەى چىيە لەم بەينەدا؟، بەرپرسىيارىيەتەكەى لە كوئىدايە؟، زۆر سوپاس.

بەرپېژ سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپېژ كرىم سىنچارى / وەزىرى ناوہخۆ:

بەرپېژ سەرۆكى پەرلەمان.

ھەر چەندە سوئالەكان زۆر گۆراون، ئەو سوئالانەى كە بۇ من ھاتوون ئەو سوئالانە نەبوون.

بەرپېژ سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر ئەو سوئالانەى كە بە رەسمى ھاتوونە جەوابى ئەوان بەدە، چونكە ئەوہى بە رەسمى نەھاتووه حەقتە جەوابى نەدەى، ھەر پرسىيارىك بە رەسمى نەھاتبى، حەقىتى لىرە جەواب نەدات، چونكە سىستەمەكەمان وا داناوہ، نەفسى پرسىيارى جەنابت و نەفسى جەوابى جەنابت بۇ ئەو پرسىيارانە وەلام بەدەرەوہ.

بەرپېژ كرىم سىنچارى / وەزىرى ناوہخۆ:

بەرپېژ سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت سوئالى يەكەم، نەبوونى ھىزەگانى چالاكى مەدەنى لە ھەولير و دھۆك، ھىزى ئاسايشى ناوہخۆ لە ھەرىمى كوردستان بە ھەموو پىكھاتەكانىيەوہ، سەر بە وەزارەتى ناوہخۆن، يەك ياسا و يەك رېنماييان ھەيە، بۇ ئاراستە كردنى كار و چالاكىەكانيان، شىوازى ئىش كردنيان لە پۇلىس بىت يان لە ھاتوچۆ بىت، يان لە ھەر پىكھاتەيەك سەر بە وەزارەت، كاتىك ياساى خۆپىشانندان لە پەرلەمان دەرچووہ، بۇ ھەموو پارېژگانان جىبەجى دەكرى، بەلام پرسىيار ئەوہيە: ئايا ئەوہى لە 2-12 لە زاخۆ روويدا، دواتر لە سىمىل، خۆپىشانندان بوو يان گردكردنەوہى ياسا شكىن بوو؟، ھىزى ئامادە و پۇلىسى موکافەحەى شەغەب ھەيە لە دھۆك بە ھەمان شىوہى پۇلىسى چالاكىە مەدەنىيەكان، سوئالى دووہم، ئىيۈە نوپنەرى حىزبى دەسلەتن يان نا؟، من نوپنەرى مىللەتم و ئەو حىزبىيەى كە تىدا ئەندامم وبە ھەمان شىوہ نوپنەرى ئەو مىللەتەيەو بە دەنگى ئەو مىللەتەش تەوانىومانە لە پەرلەمان و حكومەت بەشدار بىن، ئىمە لە حكومەت و وەزارەتى ناوہخۆ كار بە ياساكانى پەرلەمان و برپارەگانى حكومەت دەكەين و بە ئەركى خۆمانى دەزانين پارېژگارى

بكهين له سهروماڤ و ههموو شوپنه گشتى و تايبه تيه كان و ئارامى و تهناهى بهپته دابين كرن، بهگيانى خومان بهرگرى دهكەين له ريزى هيژهكانى ناسايشى ناوخو به گشتى بهدهيان شههيد و سهدان بريندارمان داوه بو پراگرتنى سهرودى و ياسا و پاريزگارى كردن له دهستكهوتهكانى گهل و ميللهت، سوئالى سيپه مى ئايا دوو ئيداره ماوه يان نا؟ دوو ئيدارەيى تارادەپهكى زور نەماوه، وەكو وەزارەتى ناوخو هەولەكانمان بەردەوامن بو نەهيشتنى ناسهوارەكانى دوو ئيدارەيى و من ئەركى وەزيرى ناوخو هەموو كوردستان له ئەستۆ دەگرم و هەروەها برپارەكانم له هەموو هەريم جى به جى دەكرىت و هيچ ناستهنگىك نەهاتووته پيش لەم بارەپهوه، زور سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

تەعقيبەت هەپه؟ فەرموو.

بەرپز عبدالله محمد امين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

نازانم وەڤا جياوازيه كان بهرپزان گوپيان ئى بوو، هەريهك بوو من وتم بهشى يهگه مى پرسيارهكەم باسى پوڤلىسى چالاكى مهدهنى بوو باسم نهكرد، له بهرئەوهى دوو بهرپز باسيان كرد، بهلام سهبارەت به شيوازى مامەڤه كردن له گەڤا ھاوولاتی كه دپته سەر جاده، دووهميان مهسهلهى ئەوهى كه نوپنەرى حيزبن يان نوپنەرى ميللهت، ئيمه دهزانين كه بهرپزتان نوپنەرى حيزبن و دهنانيرپته ناو حكومهتەوه، بهلام له ويدا وەكو بهرپرسياريه تيكي ئەخلاقى و قانونى پيوسته تەمسيلى هەموو ميللهت بكەن وە كارەكانتان وەلامدەرەوه بپت بو خزمەت كردن به هەموو ميللهت، پرسيارى من ئەوه بوو بۇچى بارهگاي حيزبهكانى ئوپوزسيون دووباره دەبنهوه و سى باره دەبنهوه و دەسووتين و دەزگاكاني پراگەياندن يان دەسووتى كاديرەكان يان به بى ئەمرى دادگا دەگيرى و بهلام ئەمه به پپچهوانهوه بۇ بارهگاي دەسهلات كه له كاتيك دا بهرپرسياريهتى و دەسهلات و ماليه و هەموو شتيكى ئەم حكومهتەى له بهردەسته و پاريزراوه، كام ئاليهتەپه كه ئەمان دەپاريزى؟ ئەم ئاليهتە بۇ غائيبه لهكاتى رووبهروو بوونەوهى مهترسى بۇ بارهگاكاني حيزبى ئوپوزسيون؟.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزير فەرموو.

بەرپز كريم سنجارى (وەزيرى ناوخو):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشم وتن و پيشم گەياندن من وەزيرى ناوخوم و وەزيرى ميللهتم، راسته من نوپنەرى حيزبيكەم، چونكه حيزبيك منى هيناوه، جەنابيشت حيزبيك توى هيناوه بۇ پەرلەمان، هەردووكمان تەمسيلى دوو حيزب دهكەين، ئەم حيزبهش ميللهت ئينتخابى كردوو و منى هيناووته پەرلەمان، ئەوهى موهم بى ئەوهيه من جياوازي ناكەم، هەموو بارهگاكاني ئەحزاب حيمايەمان بۇ داناوه، هەموو بارهگاكاني ئەحزاب حيمايەى هەپه و ئيمه چەندن جار قسەمان كردوو له سەر ئەوه، هەموو بارهگاکان به بى جياوازي حيمايەيان هەپه، حيمايەى خويان بكەن، ئيمەش وەكو حكومهت حيمايەيان دهكەين، داواى حيمايەيان كرد ئەو هيزانه، حيمايەيان بۇ چوو، بهلام تا گەيشتنه ئەوى رووداوهكان رووياندا، زور سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان بە حەقىقەت لەو ھالەتەنە ھەموو لايەك بەرگەوت، بارەگای دەسەلات سووتا، مالى فقير و ھەزار و مەسىحى و يەزىدى و گلدان سووتا، مالى معارزە سووتا، يەنى ئەو دياردەيە دەبى نەمىنى و دەبى ياسا سەرورە بىت، ھەتاوھەكو ياسا ئىجرائاتى توندوتىز بەرامبەر ھەركەسىك ھەول بەدات لە سنوورى ياسا دەربچىت ئىجرا نەكرىت ئەو ھالەتەنە زياتر دەبى و مەئساتىشى ئى دەكەوئتەو، كاك عبدالرحمن فەرموو.

بەرپىز عبدالرحمن حسين ابابكر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پيشەكى بەخىرھاتنى جەنابى وەزىر دەكەم، من سى پرسیارم ئاراستەى جەنابى وەزىر کردوو، يەك/ جەنابى وەزىر چىتان کردوو بۇ رووداوەکانى دلتهزىنى شارى زاخۆ و 17 ى شوبات؟ دوو/ جەنابت باسى تەعامول کردن بە ياسا دەكات، بەلام من پيموايه لە واقعدا ياسا بوونى نيه يان ئەگەر ھەبى جى بەجى ناکرىت، نموونە زۆر، دەمەوى بۆم روون بکەيهو بۆچى ئەو ياسايە جى بەجى ناکرىت کە لىرە دەردەجىت؟ سى/ بۆچى تا ئىستا ھىزە ئەمنىەکانى سنوورى سلىمانى و ھەولير يەکترىان نەگرتووئەتەو، نەبوونى ھىزىكى نىشتەمانى کە ئىمە ھەموومان شانازى پى بکەين لەزىر بالى حيزبايەتى دەربىن، كى رىگرە لى و بۆچى؟ زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز کریم سنجارى (وەزىرى ناوخۆ):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پرسیارى يەكەمى لىكۆلینەو لەلایەن دادگاگانەو بەردەوامە، برايان و خوشکان ھەموو لايەك دەزانن وەزارەتى ناوخۆ دەزگایەكى جى بەجى کارە برپارى بە دەست نيه، بەلكو دادگاگان بە پىى ياسا رپوشوینى ياسايى دەگرەنە بەر و ئىمە ھەول دەدەين رووداوەکان روونەدات و ئەگەر رووى دا کارى تىکدەرەنە روو نەدات، جەوابى سوئالى دووم، ھەولمان داوھە ھەول دەدەين ياسا سەرورە بىت، چەند رووداویك ئەو نەگەيەنى کە ياسا بوونى نيه، رۆژانە بە دەیان چالاكى رووبەر رووبوونەوھى پۆلیس و ئاسایش بەرامبەر بە ھەموو موخالەفاتىك ئەنجام دەدرىت، پىويستە ھەلسەنگاندنەکان وەك خۆى باس بکرىت، بۆ نموونە 85% لە تاوانەکانى کە رووى داوھە کەشف کراو، ئى ئەمە مەعنای ئەو نيه ياسا ھەيە؟ ئەى بەجى کەشف کراون؟ ئەى بەجى دراوئەتە دادگا؟ نە بە ياسا؟ سىيەم/ ياساى ئاسایشى ھەرىم لەلایەن پەرلەمانى کوردستانەو پەسەند کراو و من وەزىرى ناوخۆى حکومەتەم و بەو سىفەتە لىرە ئامادەم، من تەمسىلى

ئاسايش ناگەم، دەتوانن ئىيۈە ۋەگۈ لىژنەى ناوخۇ ئەو پىرسىيارە تەۋجىھى ئاسايش ۋ سەرۋىكايەتى
ئەنجۈمەنى ۋەزىران بىكەن بۇ ئەۋەى ۋەلام بىدەنەۋە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

تەعقىبىت ھەيە؟ كاك عبدالرحمن فەرموۋ.

بەرپىز عبدالرحمن حسين ابابكر:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەرپىستى من بۇ بىرگەى دوۋەم تەعقىبىم ھەيە، ئەو پىرووداۋانەى لە زاخۇ پىروۋى دا، لەسەعات يەك ۋ نىۋى
نىۋەرپۇ پىروۋى دا، لەبەردەرگى قائىمقامىيەتى پەرپىم بىچىم بۇ شىتىكى تر بىكەن، منىش لەگەل تۆمە كە دەلئىم
ئەۋە فەوزا بوو توندوتىژى تىكدەرانە بوو، ھىچ شىۋەيەكى خۇپىشاندانى پىۋە دىار نەبوو، بەلام كە
تىپەرپىم ھەر ھىمايەى قائىمقامىيەى كە تەلئەى فرپىدا ئاسمان پەرت ۋ بىلاۋى پى دەكرد، قەيناكە
مەساجەكى سو وتاند لە پىشەۋە، بەلا ئەۋانى تر لەۋى سى سەد ۋ چوار سەد مەتر رۇپىشتن تا گەپىشتىنە
فندقى سىياحى، لەۋى سووتاندن، سى سەد، چار سەد مەترى تر رۇپىشتن تا مەيخانەكان سووتاند، يەنى
كەس نەبوو لەۋى تەلئەيەكى فرپى بىدات، ياخود ھەر لە عەسەبى بىكات ۋ ھەر خۇى تورە بىكات ۋ بىلاۋەى
دەكات، كەسى لەو ناۋانە نەبوو، كەمن ئەۋانەى ھەبوونىش يەنى بەرپىستى بەرپىستى ھەر لەگەلئان
نەرپىشتن تەماشايان دەكردن، يەنى مەبەستىم لىرە كە دەلئىم ياسا نىە، يان دەلئىم چىان نەكردوۋە ئەمىرپۇ
لەۋانە، يەنى مەبەستىم ئەۋەيە ئەگەر ئەو پۇلىسانە بۇچى ئىمە مەعاش دەدەين؟، ئەگەر باس دەكەى كە
من مىلاكىم كەمە زىاد بىكرىت، ئەو مىلاكە بۇ ئەۋەيە كە سەرۋەت ۋ سامانى خەلكى بىپارپىزى، ئەمنىيەتى
شارەكان بىپارپىزىن، من لەگەل تۆمە ئەۋە پىرووداۋىكى زۇر دلتەزىن بوو ۋ زۇر توندوتىژى بوو زۇر خىراپ
بوو، بەلام كى ھەيە بەرپىس بى لىۋى ۋ پىگەى لى بىگرى؟ ئەمن ۋ ئاسايش، دامودەزگى ئەۋە مەنتەقە، نە
ھەستاون بەكارى خۇيان، ئىشى خۇيان جى بەجى نەكرد، ئەۋە ھەموو دلتەزىنەۋ ئەۋە ھەموو سووتاندنەى
لە زاخۇ كەۋت، ئىستا زاخۇى ۋىران كىردىە جەنابى ۋەزىر، ئىمە لىرە قسە دەكەين ھەروا بە ئىختىسار باس
دەكەين، بەلام لەناۋ زاخۇ نەماۋە، يەنى ئىستا مىۋانەك بىتە زاخۇ ناتوانى بىچىتە فندق، فندق نەماۋە،
جىگەى تىا نەماۋە، گازىنۇى تىا نەماۋە، بەھەرچال كە دەلئىم ياسا نىە، ئەۋەيە ئەۋانە بە توندى سزا
بىرپىن ۋ بىرپىنە دادگا، ئەۋانەى تەحرىزىان كىردوۋنە، ئەۋانەى كە كەم تەرخەم بوونە، زۇر ھەنە ۋ دىاران
ۋ ئاشكرانە، ھەموۋى خەلكى زاخۇيىنە يەك بە يەك دەيناسىن، ناۋ بەناۋ دەيناسىن چىان كىردوۋە ۋ چىان
دەگوت ۋ لە كوۋى بوون ۋ چى نەبوون، ئەمە يەك، دواى ئەۋە كە دەلئىم بۇچى پىرووداۋى مەسەلەن لە دواى
17 / شوباتەۋە تا ئىستا نەمان بىنىۋە كەسىك گىرا بىت بىت ئەۋە توندوتىژى كىردوۋە بىرپىتە دادگا،
كەسىك يەكىكى كوشت بى ۋ بىرپىتە دادگا، لەبەرئەۋەيە كە ياسا نىە، كە ياسا ھەبوۋە لە 17 ى شوبات جى
بەجى كراۋە خەلگىك دابايە دادگا ۋ سزا بىدراپا ئەمەش پىروونەدەدا، بەيانى يەكى تىرىش پىرو دەدات ئەگەر

ئەمە چارەسەر نەكرىت، ئەمەش يەعنى سزا نەدرىن و ياسا جى بەجى نەبىت، شتى تىرىش روودەدات، گەورەتىرىش دەبى و خراپىتىش بەسەرمان دادىت، من مەبەستم لىرە ئەوھىە و، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرىز كرىم سىنجارى (وەزىرى ناوخۇ):

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى من لىرە لە پەرلەمان دام و لە جىگاي مەدەنىيەتم، من تەعلیمات و قەرارات و قەوانىن لەم پەرلەمانە دەردەچى و من جى بەجى ى دەكەم، ھەموو ھەولتى من وەكو وەزىرى ناوخۇ ئەوھ بووھ كە تەقە نەكرىت، ئەگەر تەقە نەكرابا، يەك شت رووى نەدەدا، ئىمە تەعامولى مەدەنىيەنە دەكەين و ئەوھ تەوجىھاتى پەرلەمانە و تەعامولى مەدەنى ئىمە تەشجىعى تەقە ناكەين، تەقە كىردن شتىكى خراپە و خەلقى ئىمە بىرىندار بووھ و پۇلىس سەرى شكاوھ و تەحەمولىشى كىردووھ، بەلام مەدەنىيەنە تەعامولى كىردووھ، نەمانەشتووھ يەك تەقە بىكات، وە قىبولىش ناكەين تەقە بىكەن، دەبى ئىوھ لىرە لە پەرلەمان تەشجىعى ئىمە بىكەن لەسەر ئەوھ، خالى دووھم جەنابت دەلىتى كە زۆر كەست بىنىوھ لەوئى دەزانى و كىنەو چىنە و بەردبارانى كىردووھ، تۆ كە جەنابت ئەندامى پەرلەمانى لەرىگەى داواكارى گشتى ھاوكارىمان بىكەو دەعوایان لەسەر تۆمار بىكە، بۆ ئەوھى ئىمەش ئىجرائاتيان لەگەل بىكەين، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، كاك پىشەوا فەرموو.

بەرىز پىشەوا تۇفلىق مەغىد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

من چوار پىرسىيارم ھەيە بۆ جەنابى وەزىرى ناوخۇ، پىرسىيارى يەكەمىيان غائىب بوونى رۇلتى وەزىرى ناوخۇ و وەزارەتەكەيان لە رووداوەكانى كە لە سالى 2011 رووياندا، بە تايبەتى رووداوەكانى 2/17 و 12/2 من ناوى شوپىنەكان ناهىنەم، ئەوھى كە بىستمان و بىنىمان و گوئى بىست بووین لىدوانى بەرپىرسانى حىزبى بوو، واتە رۇلتى وەزارەتەكە غائىب بوو لە كاتى رووداوەكان، من دەپىرسم بۇچى؟ پەرلەمانى كوردستان دوابەدوای ھەردوو رووداوەكە دوو بىپىارى دەركىردووھ دوای ئەوھى كە دوو لىژنە پىكھات و سەردانى ھەردوو ناوچەكانى كىرد كە رووداوەكانىيان تىدا رووى داوھ وە لە راپۇرتەكەيان ئامازەيان بەوھ داوھ كە كەمتەرخەمى ھەبووھ لەلايەن ھىزەكانى سەر بە وەزارەتى ناوخۇ، دىيارە بىپىارەكەش لە پەرلەمان دەرجوو، بىپىارىكىان لە 12/8 يەكىكىشىيان لە 2/23 بوو بىپىار درا پەرلەمانى كوردستان بە زۇرىنەى دەنگ بىپىارى دا كە ئىجرائات بىكرىت لەلايەن بەرپىزتانەوھ وەكو وەزىرى ناوخۇ لەگەل ئەو لايەنانەى كە سەر بە وەزارەتەكەى جەنابتانن كەم تەرخەم بوونە لە كاتى رووداوەكان، ئايا بىپىارەكەى پەرلەمانتان جى بەجى كىردووھ ئىوھ وەكو وەزارەت، ئەگەر جى بەجى تان كىردووھ چ ئىجرائاتىكتان كىردووھ لەگەل ئەو

ھېزانهى كه كه مته رخەم بوونە؟، چونكه ئىمە بىنيمان من نالئيم رەنگە بەرپىزت لە ھەمداھەو بەلئى جارى زووه كه 12/2 لە زاخۆ و دەوروبەرى رپوى دا، بەلام ئەوھى كه لە سلئمانى رپوى دا 10 مانگ تئپەرپوه بەسەر شەھىد بوونى كۆمەلئىك گەنجى نازدار و سووتانى چەندىن بارەگای گۆران، برىندار بوونى پۆلىس و ھاوولائى، بەلام تا ئەو لەحزەبەش من دەپرسم ئايا ئەو ئىجرائاتانەى كه ئىوه كردووتانە چىه وەكو وەزارەت؟، پرسىارى سئپەم پرسىارىكى گشتىه سەبارەت بە پئدانى دەسەلاتى زىاترە بە قائىمقام و بەرپوبەرى ناحىەكان بۆ ئەوھى كه لە كاتى جئ بەجئ كردنى داواكارى ھاوولائىيان دەسەلاتىيان فراوانتر بئت واتە دەستىان نەبەستزئ، ئىوه وەكو وەزارەت لە بەرنامەتان داىه من نالئيم ھەموو دەسەلاتئىك، بەلام ئەو دەسەلاتانەى كه رپگرە لەبەردەمى ئەوان دەسەلاتى زىاترىان پئ بدرئت بۆ رپىي كردنى ئىش و كارەكانىيان، گرفتئىكى تر ھەپە نەبوونى بىناى پئويستە بۆ ئەو فەرمانگانەى كه سەر بە وەزارەتەكەى بەرپىزتانە، لە قەزا و ناحىە و شارە گەورەكانئىش بە تايبەتى لە قەزاو ناحىەكان، ئايا ئىوه وەكو وەزارەت چ بەرنامەپەكتان ھەپە بۆ ئەوھى بتوانن بىناى زىاتر دروست بكەن، تاوھكو ئەو فەرمانگانە ئىش و كارى خۆيان وەكو پئويست رپىي بكەن لەو شوئنانە؟، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرئم سنجارى (وەزىرى ناوخۆ):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نئسبەتى سوئالى يەكەم ناوخۆ غائئب نىه و نەبووه، پارئىزگا و دەزگاكانى پۆلىس بە ھەموو جۆرەكانىيانەوھ لەگەل دادگاكان ھەموو رپگەپەكىان گرتووتە بەر و لئكۆلئىنەوھى ياساىي كراوه، ھەرودەكو وتم پەلە كردن لە لئكۆلئىنەوھ و لەم جۆرە رپوداوانە كارئىكى باش نىه و لە ئايئىندەپەكئى نئىك ھەموو ئەنجامەكان رادەگەپەندرزئ و پەراوى لئكۆلئىنەوھەكان و كەپس لە دادگا كارئىان لەسەر دەكرئت و لەزئىر سەرپەرشتى داواكارى گشتى، بە نئسبەتى سوئالى دووھم، بەم زووانە ئىجرائات جئ بەجئ دەكرئت بە شئپەپەك كه كەمته رخەمى دووبارە نەبئتەوھ و سزای ھەمووكەمته رخەمان دەدرئت، پلە و پاپەپەيان ھەرچى بئت، چاوپرئ بن ھەرودەها بۆ راست كردنەوھى زانئارىپەكان ئئمە وەك دەسەلاتى جئ بەجئ كردن بەشئكئىن لە ئەنجومەنى وەزىران، پەرلەمانى بەرپىزئىش دەتوانئ ھەر برپارىئىك لەرپگەى ئەنجومەنى وەزىرانەوھ پئمان رابگەپەنئ، سوئالى سئپەم، دەسەلاتئىكى زۆر دراوھ بە پارئىزگار و قائىمقام و بەرپوبەرى ناحىە، بە پئى برپارى سەرۆكاپەتى ئەنجومەنى وەزىران زىاتر لە 70% دەسەلاتەكانى وەزارەت بۆخوارەوھ چوو، ئەوھ دەسەلاتەكان لئرنەن ئەوھ لەلامانە ودواىي دەتوانن نوسخەپەك وەرىگرن، ئئمە دەپەپەنە لئزنەى ناوخۆ، سوئالى چوارەم لە زۆرپەى قەزا و ناحىەكان كۆمەلگەى يەكەى كارگئرى كراوتەوھ، لەزۆر شوئن خانووشىيان بۆ دروست كراوه، ھىوادارىن بۆ سالى ئايئىندە ھەمووى تەواو بئ و بەردەوامئىن لەو

پرۆسەيە، ھەرۋەھا بۇ دروست كىردنى بىنايە بۇ پۇلىس و ئاگركوژيئەوۋو ھاتوچۇش پلانى بەردەوامان ھەيە.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس تەعقىبەت ھەيە؟، كاك پىشەوا فەرموو.

بەرپىز پىشەوا تۇفيق مەغىد:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

باست لەوۋە كىرد كە رۇلى وەزارەتەكەتان غائىب نەبوۋە لە رووداۋەكان، من باسە لە جەنابتان وەكو وەزىرى ناوخۇ و رەۋلى وەزارەتەكان كىرد، من دىئىام لەوۋە كە موخافز بەشىكە لە وەزارەتەكەي جەنابتان و پۇلىس و ئەوانە، بەلام رۇلى جەنابتان غائىب بوو بەو پىيەي كە ئىۋە نوپنەرايەتى وەزارەتەكە دەكەن كە بە باۋكى ھەموو وەزارەتەكانى حكومەتى ھەرىم ناسراۋە، چونكە ئەركتان پاراستنى سەرو مالى گشتى و سەرومالي ھاۋولاتيانە و دامودەزگاكانى حكومەتەش دەپارىژن، رۇلى ئىۋە غائىب بوو ئەوۋە كە من بىنىم و گوى بىستى بووم لىدوانى بەرپىزتايم نەبىنى بەھىچ شىۋەيەك لەسەر رووداۋەكان وەكو وەزىرى ناوخۇ، ئەوۋە كە من گوى بىستى بووم مەسەلەن لەبرى بەرپىزتان بەرپىزتانى حىزبى لىدوانىان دەدا لەسەر رووداۋەكان، من باسە لە رۇلى جەنابتانە بۇچى رۇلى جەنابتان غائىب بوو وەكو وەزىر، سەبارەت بە برپارەكانى پەرلەمانى كوردستانىش من دىئىام يەئنى برپارىك لە 10 مانگ دەرجوۋبى لە پەرلەمان بە بى ئەوۋە ئىجالەي ئەنجومەنى وەزىران كرابى و لەۋىشەۋە بۇ لاي جەنابتان ھاتبى و ئىۋە كارى لەسەر بكن، من مەبەستم ئەوۋەيە ئىۋە لە 10 مانگ چ ئىجرائاتىكتان كىردوۋە، ئايا ھىچ كەسەك گىراۋە لەسەر سووتانى بارەگاكانى گۇران؟ ھىچ كەسەكتان گىرتوۋە لەوانەي كە گىرتەي فىدىۋىي ھەبوۋە؟ لەبەردەمى بارەگايەكى حىزبى كە بە جلى پۇلىسى سەر بە وەزارەتەكەي جەنابتان تەقە لە ھاۋولاتيان دەكەن و خەلك شەھىد دەكەن و دەكوژن، كەسەكتان گىرتوۋە و ئىجرائاتان لەگەلى كىردوۋە؟ پىرسىارەكەي من ئەوۋەيە ھەز دەكەم وەلامىكەم لەسەر ئەوانە بەدەيتەۋە.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ۋەزىر غائىب نەبوۋە، ھەر رووداۋىك بوۋە و تەبىژى وەزارەت يان وەزارەت بەيانى پى دەركىردوۋە، لەناو ئەھداس بوۋە دائىمەن، دوو/ تەۋجىھات بە پارىزگارەكان و مودىرى شورتەي عام و مەدىر شورتەي مەرور بەرپۇزانە تەۋجىھاتيان پى دەدرى و چۇن رەفتار بكن، نوقتەي تر بۇ ئەوۋە كە كەس دەسگىر نەكرا من لە ھادىسەي 17 ي شوبات لىرە بووم و فايلەكانم ھىنا و خەلك گىرا و تەسۋىر كراون و دراۋنەتە دادگا و

ئىجرائاتى ياسايدان لەگەل كراوه، ئىمە هيچ وختىك كەسىك كەئەمرى دادگاي بۇ دەرچوو بى
ئىجرائاتەكەى لەگەل كراوه، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، كاك بكر فەرموو.

بەرپىز بكر كرىم محمد (ئاسق):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو پرسىيارم ئاراستەى بەرپىز وەزىرى ناوخۇ كرىبوو، وەلامى پرسىيارىكم وەرگرتوووتەوه و تەنھا
پرسىيارىك ماوه، وەك دەزانن ھەر شەش مانگ جارىك سەندىكاي رۇژنامەنووسانى كوردستان راپورتىك
سەبارەت بە رەوشى رۇژنامەگەرى لە كوردستان بلاودەكاتەوه، لەو راپورتانەدا ئاماژە بە پىشلىكارىەكان
دەدرىت، ھەندىكىان لەلايەن دامودەزگاكاني پۇلىسەوه بەرامبەر بە رۇژنامەنووسان و كەنالەكانى ميديا
دەكرىت، ئايا ئىوہ وەكو وەزارەت هيچ لىكۆلىنەوہيەكتان لەگەل ئەو دامودەزگايانەى خۇتان كرىدووہ كە
پىشلىكارىان كرىدووہ؟ سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سنجارى (وہزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەلئى دووجار سەندىكاي رۇژنامەنووسان راپورتىان بلاوكردوووتەوه چەند حالەتتىكى پىشلىكارى لەلايەن
ھىزەكانى ناوخۇ بەرامبەر رۇژنامەنووسان ھاتبوو لە راپورتەكەيان، ئىمە لە وەزارەت لىژنەيەكمان بۇ
بەدواداچوونى بابەتەكان پىكھىنا، نوينەرى سەندىكاي رۇژنامەنووسانى تىدابوو، ئىمە چەند جارىك رامان
گەياندووہ ھەر كەسىك رۇژنامەنووس بىت يان ھەر ھاوولاتىەك بىت ھەر پىشلىكارىەكى بەرامبەر ئەنجام
درايىت لەلايەن ھەر مەفرەزەيەك يان كارمەندىكى ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ بەپىيى ياسا دەتوانى
راستەوخۇ داواى ياساى لە دادگا تۆمار بكات لە دژى ئەو كەس ولايەنانە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

تەعقىبت ھەبوو؟ باشە نيە، كاك صباح فەرموو.

بەرپىز صباح بيت الله شكرى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ل بەرايى بىخىرھاتنا جەنابى وەزىرى دكەم، حەقىقەت من دوو پرسىيار ئاراستەى جەنابى وەزىر كرى بوون،
يەك دەربارىت پۇلىسى چالاكى مەدەنى، دوو / دەربارى يارمەتتى زىرەقانى، كە جەنابى وەزىرى بەرسقى
ھەردووكى دابوو، زۆر سپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك عمر فەرموو.

بەرپىز د.عمر حمدامىن خدر (نورەدىنى):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

لەميانەى ئەو پېشەكەيەى كە جەنابى ۋەزىر پېشكەشى كىرد، پاشان ئەو پىرسىارانەى كە لەلايەن ھاۋكارانمەۋە پېشكەش كىراۋ جەنابى ۋەزىر ۋەلامى دانەۋە، من ۋەلامى پىرسىارەكانى خۇم ۋەرگرتەۋە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

كاك دلېر فەرموو.

بەرپىز محمد دلېر محمود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

دوو پىرسىارم ھەيە بۇ بەرپىز ۋەزىرى ناوخۇ، بۇچى فەرمانى دادگا كە دەردەچىت، بەلام پۇلىس نامادە نەبوون بۇ جى بەجى كىردى فەرمانى دادگا؟، پىرسىارى دوۋەمم ئايا ئەگەر كەسىك لەكاتىك دا دەعايەكى ھەبى يان غەدرىكى لى بىرى كاتىك دەچىتە بىنكەيەك لە بىنكەكانى پۇلىس ھىندەى دەھىنن و دەبەن و رۇتىنىياتى پى دەكەن، ۋاى لى دەكەن كە ناچار ۋاز لە شەكۋاكەى بەھىنى، منىش دەپىسىم ئايا كەمتەرخەمى پۇلىس و ئىھمالى ۋاجبى سەرەكەيان ۋاى نەكردوۋە كە لاي خەلك ھەيەتەى پۇلىس نەمىنى؟ لەھەمان كات ئەمە زىاتر خەلك ھان دەدات بۇ ئەۋەى تاوان بىكات و زىاتر خەلك ھان دەدات بۇ ئەۋەى ياسا بىشكىنى و تەجاۋز بىكات و دەبىتە ھۇى ئەۋەى كە خەلك ھەول بىدات خۇى بۇ خۇى تۇلەى خۇى بىكاتەۋە و كىشە كۆمەلايەتەيەكان زىاتر بىت، يەئنى ئەۋەى كە من مەبەستەمە پۇلىس و نەك ۋەكو ھەموو بەرپۇبەرايەتەيەكانى ناو ۋەزارەتى ناوخۇ و گىشتى و پۇلىس و ۋاتە پۇلىسى مەحەلى ئەگىنا ۋەكو ئاسايش دەۋرو رۇلى خۇيان كىراۋە لە پاراستنى ئەمىنەت و سەقامگىرى ھەرىمى كوردستان دا، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من ھەردوۋ سوئالەكە بە يەكەۋە جەۋابى دەدەم پۇلىس بە فەرمانى دادگا كار دەكات، بىرپارەكانى جى بەجى دەكات، مەسەلەى رۇتىنىيات و ھىنان و بىردى ھاۋۋلاتيان خەتاي پۇلىسى تىدا نىە، چۈنكە بە پىسىستىمى قەزايى لە دادگاكان قۇناغەكانى پەراۋى لىكۆلئىنەۋە لەلايەن موخەققى عەدى بۇ جىگىرى داۋاكارى گىشتى و پاشان بۇ بەردەم دادۋەرى لىكۆلئىنەۋە و پاشان دوۋبارە داۋاكارى گىشتى راۋ سەرنجى خۇى دەدات، ھەندى جار سىروشتى كىشەكە پىۋىست بە كۆمەلئىك رىۋوشوئىنى ياسايبە لە بانگ كىردى شەھىد و بەلگە و پىشكىنن، بۇ پۇلىس نىە دەسكارى بىكات، ئىمە نابى بەشىۋەيەكى گىشتى پۇلىس كەم تەرخەم بىكەين، ئەگەر ئەۋان نەبن سىسىستىمى گىشتى چۇن بەرپۇۋە دەچىت و دادگاكان چۇن كارەكان بەرپۇۋە دەبەن؟، ئەگەر كەسىك

ھەبى شىكايەتتىك لەسەر پۇلىسىك بىكات كە موعامەلەكەي تاخىر كىردوۋە يان شىتىكى وا شىكاتى ئى بىكا ئىمە ئىجرائاتى پىۋىست وەردەگرىن، زۇر سوپاس.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس تەعقىبىت ھەيە؟ كاك دلىر فەرموو.

بەرىز محمد دلىر محمود:

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەرىز وەزىرى ناوخۇ ئەۋەي كە من دەلىم فەرمانى دادگا جى بەجى ناكات، لەزۇر بىكەي پۇلىس ھەيە كە فەرمانى دادگا بۇ جۇرە كەسىك كە تەجاۋىزى كىردوۋەتە سەر مال و مولك و يەنى ھىجومى شەخىشى كىردوۋە، فەرمانى بۇ دەرچوۋە كە وەختىك دەچى پى دەلىن سەيارەمان بەدى ئىنجا دىن، دەبى سەيارەمان بۇ بگرىت، دەبى ئاوا و ئاوا بىكەي، يەنى وەھاي ئى دەكەن كابر ئىنجا ئەگەر خۇ تۆلەي خۇ بىكاتەۋە و خۇ سەيارە ببات و خۇشى شت بەرى پۇلىسى بۇچىە؟، ئەۋە ھەشە بە فعلى ھەيە، ئەگەر بىشتەۋىت كەي وىستت چەند دانەيەكت لەۋانە بۇ ئەنىرم بۇ جەنابت كە تاۋەكو ئىستا بە فعلى ھەيە، مال و مولكى داگر كىردوۋە، تەجاۋىزى كىردوۋە پۇلىس ھىنى دەكات.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

ۋەللا ھەقە سۈنئەلەكان موحەدەد بى و گشتى نەبى، عموم ۋەللا پۇلىس وا دەكات، كام پۇلىس و لە كام مەركەز لەگەل كام ھاۋوللاتى و چۇن بوۋە؟ بۇ ئەۋە تەشخىس بىرىت، بەس بە عام بلىي ۋەللا ھەموو ولات شامى شەرىفە، ناۋەللا بلىن ھەمووى ئاگرە، ناۋەللا ئەۋىش وانىە، بۇيە تىكايە لە داھاتوو دەقىق بىن لە دانانى پىرسىارەكان، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

تەبىعى ئىمە ۋەكو وەزارەت بۇ ھەموو بىكەكانى پۇلىس سەيارەمان كىرپوۋە، ئىستا زۇربەي بىكەكان دوو سەيارەۋسى سەيارەشيان ھەيە، ئىنجا ئەگەر ھالەتتىكى ۋاھەبى مەمنون دەبم و چەند نىمۇنەيەكمان بىدى بۇ ئەۋەي ئىمە لىكۆلئىنەۋە بىكەين و ئىجرائاتى پىۋىست بىكەين، كەس جارىكى تر دووبارەي ئەۋە نەكاتەۋە، زۇر سوپاس.

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابتان، سىمىرە خان فەرموو.

بەرىز سىمىرە عبدالله اسماعىل:

بەرىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەرەتا بەخىرھاتنى بەرىز وەزىرى ناوخۇ و ھاۋرىكانى دەكەم و دەست خۇشىش لە كارو چالاكىەكانى دەكەم، من دوو پىرسىارم ھەبوو، پىرسىارى يەكەم تەقىرىبەن جەۋابەكەم وەرگرت، بەلام ئەۋەي تر ئايا جگە

له ھېزەكانى سەر بە ۋەزارەتى پېشمەرگە ھېزى دېكە ھەيە لە دەرەۋەى دەسەلاتى ۋەزارەتى ناوخۇ بېت؟
ئەگەر ھەيە تەبىعەتى كارگردنيان چۆنە؟ زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ياساى بەرپۆبەرايەتى گشتى ئاسايشى ھەرپىمى كوردستان بە يەگگرتوويى لە پەرلەمانى كوردستان پەسند
كراۋە، ئومىدەۋارين بەم زووانە بخرىتە ۋارى جى بەجى كوردنەۋە، ھەر ھېزىكى تر ھەبى ئەگەر سەر بە
ۋەزارەتى ناوخۇ نەبىت ئەۋا سەر بە ۋەزارەتى پېشمەرگەيە.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك نەرىمان فەرموو.

بەرپىز نەرىمان عبدالله قادر:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من چەند پرسىارىكەم ئاراستەى بەرپىز ۋەزىرى ناوخۇ كوردوۋە، پېموايە ھەشت پرسىارە، يەكەم/ لە كاتى
سەردانى لىژنەى ھاۋبەشى ناوخۇ و مافى مرؤف بۇ ناۋچەكانى بادىنان لە زاخۇ و دھۆك ھېزەكانى پۇلىس
و ئاسايش و يەكە ئىدارىەكان ھۆكارى ئەۋەى كە نەپانتوانىۋە بەرگرى بكەن لە تەشەنە كوردنى رپوداۋەكان
و سووتانى مولك و مالى خەلك و بارەگاكانى يەگگرتووى ئىسلامى بۇ كەمى مىلاكىان گەپاندەۋە ئايا ئەمە
راستە؟ ئەمە پرسىارىكە ئايا ئەمە راستە بە بەلى يان بە نەخىر؟ ئەگەر وايە ئەۋ مىلاكە زۆرەى پۇلىس و
ئاسايش چۆن دابەش كراۋە لە كوین، ئەگەر وانىە راستى مىلاكى پۇلىس و ئاسايش و زىرەفانى لە زاخۇ و
دھۆك چەندە؟ ئەۋە پېموايە ۋەلامى دايەۋە بەس شەقى يەكەم ۋەلام نەدراۋەتەۋە، تىكايە رپونكردەۋەمان
بەدەيتى بەرپىز ۋەزىر، دوۋەم/ يەككە لە ھۆكارەكانى بەھىز بوونى ھەر دەزگايەك بەھىز بوونى كەسەيتى
كارەكتەرەكانىەتى، واتە فەرمانبەرەكان ۋەئەندامانەكانىەتى، بەھۆى بەكارھىنانى دەسەلات بەشىۋەيەكى نا
ياساى و خراپ و بە پىى مەزاج بەرپۆبەرە و ئامرەكان لىپرسراۋانى دەزگاكانى ۋەزارەتى ناوخۇۋەن
كەسايەتى كارمەندانى خوار بەردەۋام لەژىر رەحمەتى ئامرەكەى دايە، تەبەن مەبەستەم ئەۋەيە كە ئىستا
فەرقيش دروست بوۋە لە فەرىقەۋە بۇ لىۋا و لە لىۋاۋە بۇ عەقىد ھەتا دىتە كارمەندىك ئەمە خۋارى خۇى
لەژىر پرسىار دايە و مافەكانى پىشىل دەكرى، ئەگەر بە دلى ئەۋ نەبوو مافى ناداتى تەنانەت دىفاعىش لە
خۇى بكات و پرسىار بكات و رەخنەش بگرىت و داۋاى مافى خۇى بكات، زۆر بى باكانە گواستەنەۋە و سجن
وسزا و تەنانەت بوختان بۇ كوردن و برپىنى موۋچەۋ ھەندى جار فەسل كوردنىشى بۇ دەردەكات يان
پىشنىار دەكات، واتە پەيۋەندى ئامر و مەئمور كۆپلايەتى و ژىر دەستەيە، نەك ۋەك ئىنسانىكى كە رپىز و
ياسا لە بەينىان دا ھەبى، بەھۆى بەكارنەبوونى سەرۋەرى ياسا لە پەيۋەندىەكانىان دا، بۇيە كەسايەتى ئەم

ھېزانه لەژېر پرسیار دایە، بەرپزتان وەکو وەزارەت چۆن دەتوانی بێ دەسەلاتەکان لە خوارەووە بۆ سەرەووە بکەیتە خاوەنی کەسایەتی خۆی تەنھا یاسا تەحەکۆم بە پەيوەندیەکانی نامر و مەئموور بکات نەك مەزاج و بەرژەوەندیەکان، سێیەم/ تا چەند تەوانیوتە دیاردەى دوو ئىدارەیی لە بریار و دەسەلاتی وەزارەتتان وەك وەزیر سەرتاسەری بکەن و نووسراوتان بۆ ھەموو سنوورەکان و وەك یەك كاری پى بکریت؟، كە ئەمە ئیمە وەكو لیژنەى ناوخۆ لە زۆربەى شوپنەکان دا بە كەملى جیاوازیەووە تەعامول دەکریت لە زۆربەى دەزگاکاندا، چوارەم/ تاچەند تەوانیوتانە کار لەسەر یاسا بکەن و بە یەك چاوە سەیری ھەموو لایەنەکان بکەن و خۆتان بە بەشیک لە لایەنە سیاسییەکان نەزانن و بەشیکى تر وەك ناحەز سەیر نەکەن؟، لەکاتیك دا ئەرکەکانتان وا دەخوای بە بى جیاوازی و وەك یەك لەگەل لایەنەکان دا ھەلسۆکەوت بکەن، پینجەم/ تا چەند تەوانیوتانە دەستی حیزب و کاری حیزبی لە نیوان کارمەندانى وەزارەتتان بە گشتى و بە تەیبەت ھېزە چەكدارەکان دوور بچەنەووە؟ كە تا ئیستاش لەلایەن ھەردوو حیزبی دەسەلاتەووە بەزۆر و رازی بە ئاشکرا ئابوونە و مردەگىریت وکۆبوونەووەى حیزبی دەکریت و لەناو ھېزەکان دا، شەشەم/ بۆچی تا ئیستا نەتەوانیوتە ھېزەکانى زىرەفانى و بەرگری و فریاکەوتن یەك بچەنەووە كە ھاوشیووەى یەك بن لە ئىدارەى كۆنى سلیمانى و ھەولێر تا ئیستا وەك خۆیان ماووتەووە كە ئەمە مانەووەى دیاردەى دوو ئىدارەییە بە ئاشکرا واتە ھەیکەلیان نەبووتە یەك ھەیکەل كە ھەمان ئیشیان ھەییە، بۆچی تا ئیستا ھیزی چالاکىە مەدەنیەکان لە ھەولێر و دەوڵەت دروست نەکراووە؟ ئەم پرسیارە بە جۆریكى تر كرا بەلام من دەلیم بۆچی دروست نەکراووە؟ تەنھا لە سلیمانى و گەرمیان ھەییە ئەمەش نامازەییەكى تری دوو ئىدارەییە جەنابتان فەرمووتان لە زاخۆ و لە ھەولێر بەناویكى تر ھەییە، بەلام ھەمان ئیش دەکەن، بۆ نەکراووە بە یەك؟ پرسیارى ھەشتەم لە دوای خولى ئەفسەران دا ئەوانەى دەرچووی كۆلیژی زانستە سیاسییەکانن وەرتان نەگرتن؟ بۆچی؟ لە کاتیك دا نزیك ترین وەزارەتن لە ئیختەساسى ئەم كۆلیژەووە؟ ئەگەر لێرە دانەمەزرین وەزارەتیكى تر نیە لە ئیووە موختەس تر بى بە ئەوانەى كە كۆلیژی زانستە سیاسییەکانیان تەواو کردووە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەرپز کریم سنجاری (وەزیری ناوخۆ):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سوئالی ئەخیرم نیە، لای من نیە.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لای ئیمە ھەییە و بە نووسراو دەیدەینى، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەرپز کریم سنجاری (وەزیری ناوخۆ):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

وئلامى پىرسىيىرى يەكەم/ ھۆكارەكانى ئەم رۇوداۋە زۇرن، ۋەك پىشتر ئامازەمان پىيانداۋە، بەلام ھۆكارى سەرەكى دەگەرپىتەۋە بۇ ئەۋەكى كە خۇپىشانداۋەكان بە بى مۇئەت و لە كاتى نوپىزى ھەينى بوۋە، بۇيە ھىزەكانمان ئاگادار نەبوۋنە تاۋەكو نامادەباشى بۇ بىكەن، ئەركى زىپەفانى نىە پاراستنى ناۋ شارەكان بىكات و لە ماۋەيەكى كورت رۇوداۋەكان رۇويانداۋ دواتر كە ھىزەكان جوۋلەيان پىكرا پەۋشەكە كۇنترۇل كرا، داتاكان ئەگەر دەتەۋى بە نووسىن دەدەمە جەنابت ھىچ موشكىلەم نىە، ۋەلامى پىرسىيىرى دوۋەم/ لە ياساى ژمارە 18 ى سالى 2011 ياساى خزمەت ۋخانەنىشىنى و ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ لە ھەموو عىراق خرايە بوارى جى بەجى كىرنەۋە كە زۇر لايەنى ئەم پىرسىيىرى چارەسەر كىردوۋە لەم فۇرسەتە دەمەۋى سۇپاسگوزارى خۇمان و ۋەزارەتەكەمان ئاراستەى لىژنەى ناوخۇى پەرلەمان بىكەين و كاك نەرىمانىش بە تايبەتى كە رۇلى جىدىان ھەبوۋ لە پەسەند كىردنى ئەم ياسايە، بوۋر نادىرپىت بە ھىچ بەرپىرسىك سزا و لىپىرسىنەۋەى ناياساى دەرحەق خوار خۇى ئەنجا بدات، ھەۋلى بەردەۋامىش ھەيە بۇ بنىر كىردنى ھەر دىاردەيەكى ناياساى لەرپىگەى بەرزكىرنەۋەى ئاستى ھۇشيارى و ياساى ئەفسەر و كارمەندانى دامودەزگاكان بە كىرنەۋەى خولى تايبەت بۇ ئەم مەبەستانە، ھەرۋەھا دەمەۋى ھەموومان ئەۋە بزانىن كە لە ھەرىمى كوردستان لە سالى 1992 دواى ھەلپىزاردنى يەكەم پەرلەمان ۋحكومەتى ھەرىم ۋەزارەتى ناوخۇ ۋدامودەزگاكانى پۇلىسمان ھەيە، بە بەردەۋام كارمان كىردوۋە كە شىۋازى مامەئە كىردن لە نىۋان كارمەندان و ئەفسەرەكان ۋبەرپىرسان گۇرپىكارى بەسەردابەينىن لەلايەك ۋھەرۋەھا شىۋازى پەپوۋەندى پۇلىس لەگەل ھاۋولاتى بەرەۋ مەدەنىەت و ھەلسوكەۋتى شارستانىانە ئاراستەكەيان بگۇرپىن، ئەۋ سىستەم ۋ پاشماۋەى لە رۇمى پىشۋو بۇمان جى مابوۋ شىۋازىكى ھوكمى شمولى دىكتاتورى بوۋ، داپلۇسىنەرانە بوۋ لە دواى پىرۇسەى ئازاد بوۋنى گەلانى عىراق و گۇرپىنى سىستى كارى پۇلىس لە ھەموو عىراق و ھەرىمى كوردستانىش گۇرپىكى نەۋەى باشى بەخۇيەۋە بىنىۋە، ھىزى ھاۋپەيمانان تۋانىان زۇر لە ھەلسوكەۋتەكان ۋ ھەتا جل و بەرگ و پىۋەندى ھىزەكانى ئەمنى گشتى گۇرپىكارى تىدا بىكەن، ھەتا لە كۇلىزى پۇلىس و ئەكادىمىە سەربازىەكان تا ئىستاۋانەى مافى مرفۇ و دىموكراتىەت و ھەلسوكەۋتى مەدەنى و فىرپوۋنى نامىرى تەكەنەلۇزى و زمانى ئىنگلىزى و گەلۋانەى تر كراۋەتەۋە لە پىرۇگرامى ئەم كۇلىزە، ئەكادىمىانە ئەۋە رىپروۋىكى باشە، ئاراستەيەكى باشە تاۋەكو ئەفسەرانى پۇلىس لە نەۋەى نوۋ ھەست بە ئەركى سەرشانىان بىكەن و بزىنن ئەۋان بۇچى پۇلىس و دەبى بزىنن ئەۋان پارىزەرى سەرۋەرى ياسا و سەرۋمالى ژيانى ھاۋولاتىانىان لە ئەستۇ دايە، ئەۋان نوپىنەرايەتى ھكومەت و دەسەلات دەكەن بەرامبەر ھاۋولاتىان دەبى بزىنن ئەگەر كەسىك موخالەفەيەكى كىردىان لە خۇپىشانداۋە بەشدارى كىردىان بى چاۋپىكى دوزماننە سەپىرى بىكەن، چۈنكە ئەۋانە ھاۋولاتىن و دوزمن نىن، لە كۇتايى دا ھەر جەماۋەر و ھاۋولاتىانى ئەم ھەرىمەن پىپارى يەكلاكەرەۋە دەدەن بۇ سەرچەم بابەتە چارەنۋوسسازەكان، ئىمە لە سەرچەم دەسەلاتەكانى پەرلەمان و ھكومەت دەسەلاتى دادۋەرى پىپوستە لە خزمەتى بەرژەۋەندى ئەۋان كار بىكەين و ھكومەت بەرپوۋە بىبەين، ۋەلامى پىرسىيىرى سىيەم/ نووسراۋەكانى ۋەزارەت لە ھەموو ھەرىمى كوردستان

وہك كاری پئی دہكریت و هیچ كیشہیہگمان نیہ لہم بارہیہوہ، بہ لآم لہگہل ئہوہشدا ہندی جار
 زیدہرہوی دہكریت، ئہوہی پیمان گہیشٹ بیٹ رپوشوینی یاساییمان وەرگرتووہ بہرامبہریان، وہلامی
 پرساری چوارہم/ ئیمہ وہك ووزارہتی ناوخو بہ ہہموو پیکہاتہکانیہوہ بہشیکین لہ حکومت و بہ پئی
 بہرنامہ و پلان وسیاسہتی حکومت کار دہکەین، ئہم حکومتہش لہلایہن پەرلہمانہوہ متمانہی پیدراوہ
 کہواتہ ئامادہبوونی ئیمہ لہم سہکویہ نیشانہی ئہوہیہ کہ ئیمہ ہاتووین کاروچالاکیہکانمان پیشکەشتان
 بکہین و وہلامی تیبینیہکانتان بدہینہوہ و ئیوہش دہتوانن ہہئسہنگاندنی کارہکانمان بکہن، ئیمہ راستہ
 بہشیکین لہلایہنیکی سیاسی ناو پەرلہمان و حکومت، بہ لآم بہ ئہرکی سہر شانی خویمان دہزانی بہرگری
 لہ ہہموو خاک و نیشتمان و بہرژہوہندی گہلہگہمان بکہین بہ بی جیاوازی، لہ راستی دا پاراستنی
 ئہمنیہت و دابین کردنی تہناہی بو ہہموو کەسیکە و بہ بی جیاوازیہ و ہہموو ہاووالاتیان سوودی ئی
 وەرہگرن، تہنہا عہدالہتی موتلہق لہ دابین کردنی ئہمنیہت دا ہہیہ، چونکہ بو ہہمووان وہکو یہکە،
 وہلامی پرساری پینجہم/ حیزب رولی نیہ وہك رپکخستن لہ کاری ہیزہکانی ناوخو و ئابوونہ وەرگرتن،
 لہسہر لیستی مووچہ نیہ، بہ لآم کارمندیک یان ئہفسہریک پارتیہ یان یہکیتیہ و یان گورانہ بہ ئارہزووی
 خوئی ہاتووچوی رپکخراویک دہکات ئہوہ بابہتیکی جیاوازہ، لہم بارہیہوہ گشتاندنمان کردووہ بو سہرجہم
 فہرمانگہکانی سہر بہ ووزارہت بہ هیچ شیوہیہکی نابی کار بہ تہزکیہی حیزبی و ئابوونہ وەرگرتن و یان
 ہہر سیمایہکی حیزبایہتی لہ کاتی دہوامی فہرمی دا پیادہ بکریٹ، ئامازہمان داوہ کہ سہرپیچی کار لہ
 ہہر پؤستیک بیٹ و پەلہیہک دابیت رپوشوینی یاسایی بہرامبہر وەرہگیردری، وہلامی پرساری شہشہم/
 ہہر دوو ہیز بہرگری فریاگہوتن و زپرہفانی سہر بہ ووزارہتن و گرفتمان نیہ ئہرکەکانیان بہشیوہی
 ئاسایی جی بہجی دہکەن، تہنہا ناویان جیاوازہ، سوئالی بوچی تا ئیستا ہیزی چالاکیہ مہدہنیہکان لہ
 ہہولیر و دہوک ہیزی چالاکیہ مہدہنیہکان لہ ہہولیر و دہوک بوونیان ہہیہ و بہشیکن لہ ہیزی ئامادہ،
 ہہمان ئہرک و چالاکیان ہہیہ و بہم نزیکانہ رپک دہکرینہوہ وہك فہرماندہی ہیزی چالاکیہ مہدہنیہکان
 لہو شارہدا، ئہگہر تیبینیتان کردبیت لہ خوپیشاندانہکانی رابردوو لہناو شاری ہہولیر ہہمان ئہو ہیزانہ
 بوون ئہرکی پاراستنی ئہمنیہتی خوپیشاندانیان دہبینی، سوئالی ئہخیر لہ لای من نہبووہ، دەرچووی
 کولیزی زانستہ سیاسیہکان، بہراستی ئیمہ پیویستیہکان کہ دانیشٹین وہکو لیژنہ پیویستیہکانیان جی بوو
 دیاریان کرد، چونکہ دەرچووی زانستہ سیاسیہکان زور زور بوون کہ دہیانویست تہقدیم بکہن بو کولیزی
 پؤلیس، ئہنجا کولیزی یاسا و ئیدارہ و بایؤلوزی و ئہو بہشانہیان ئیختیار کرد، بویہ ئیمہ تہنہا ئہوانہمان
 وەرگرت، زور سوپاس.

بہرپیز سہرؤکی پەرلہمان:

تہعقیبت ہہیہ؟ کاک نہریمان فہرموو.

بہرپیز نہریمان عبداللہ قادر:

بہرپیز سہرؤکی پەرلہمان.

من به تېبېنى بۇ باره ئەمىنەكە وازم له ژمارهكه هېنا كه بهرپز كاك كریم فەرمووی كه داواى بكهین بمان داتى، بەلام ئیمة وتمان نایا ئەوه وایه كهكهمی میلاك ھۆكار بووه نهیاننوانیوه ئەرگی خویان جى بهجى بکهن یان نا؟ بهس به ئا و به نا؟ ئەو پرسىاره وەلامم وەرنهگرتەوه، دووهم/ كه من باسى كهسیتی هیژەکانی پۆلیس و ئاسایشم کردوو له زمنى ئەم وەزارتە، بەئى كاك كریم وتى یاسا ههیه و پینماییش ههیه، قسهكهی من لهسەر ئەوهیه یاساکان کارى سەرورەنەى لهسەر ناکریت، بۇ نموونه یاسا رپکی خستوو هەر ئامریک له ناخر دەرەجهیهوه بۇ خواروو رپکی خستوو و تەنزیمیان چۆنه و به پىی مادده له قانون دا هاتوو نابى سنوورى خوی تى پەرپنى، بەلام بەداخهوه ئەم یاسایه بۇ ئامرهکان بۇ خواروو جى بهجى دەبیت، بەلام له خواروو بۇ سەرروه من پیموایه له ئاستى زۆر زۆر خوارو، ئەگەر له ئاستى سفر نهبى، تەنانەت ناتوانى به ئامرهكهی بلى بهسیت ترين شت بلى ئیستا بووته دیاردەیهکی زۆر شایع یهکسەر بهس به دلى نهبوو نهقل دەبیت له کاتیك دا له هیچ سزایهکی عهسکهرى دا نهقل سزا نیه، نهقل دەبى بۇ بهرژوهندی گشتى بىت، ئیستا بووته سزایهکی عام لهم هەریمه، كاك كریم نهقل سزا نیه بهپى هیچ پیوهریکی یاسایى دەبى بۇ بهرژوهندی گشتى بى و بهرژوهندی گشتى دەبى ھۆکارهكهی پوون بکریتهوه، له کاتیك دا ئەم كهسه ئەگەر لیره خراپه، نهقلت کرد له ناحیهیهکهوه بۇ ناحیهیهکی تر کهواته لهویش هەر خراپه، بۆیه فەلسەفەكهی ئەوهیه ئەمه سزا نیه ونابى به سزا حساب بکریت و ئیستا بهردەوامه، ئەوه جاریک لهوانهى كه بلین ئابوونه نادهین، راستهوخۆ یهکک له ھۆکارهکان نهقله، ئەمرو که هاتووم بۇ لای جەنابت سى كهس تەلهفونی بۇ من کردوو، كه تەنها دەلین ناویرین بلین ئابوونه، بۇ نموونه یهك شت كهدهلیم نایه لىن ناتوانى دىفاع له مافى خوی بکات، 60 ههزارى لى براوه، پىی نالین بۇ، من یهك نموونه بۇ جەنابت باس دهكهم كه بهرگری و فریاكەوتن له سلیمانى و زیرهفانیس لیره وایه، شهست ههزاریان لى دەپرن بۇ ئاو خواردن، كاك كریم چهند جاریک باسمان کرد، وتمان خواردن كیشهیهك نیه ئەگەر به شیوهیهکی عهدهالت لى بپرى، بەلام کاتیك كه چوووه ئەوهی گومان بوو، ئەم ئەفسەرە یان ئەو کارمەنده كه گومانی ههبوو لهسەر ئەوه ئەمه بهراستی نهمانى متمانهیه، وه كهسیتی ئەمانه كه کاتى ههستیان کرد خویان زولمیان لى دهکریت چۆن دهتوانن ئەوان بتوانن زولم لهسەر خهك ههئبگرن و ئەوان بوونه پاریزهرى خهك بۆیه كهسیتییهکی بهقوتهی پیویسته بۆیه یاسا ههیه خوار دهپاریزی له سەرروه، بەلام ناتوانى بهکاری بهینى، بۆیه ئەمه لیره مهحکمهى دائیمی ههیه لهم هیژانه كه ئەسلەن خواروو بۇ سەرروه ناتوانى بهکاری بهینى، ئەگەر ئیستعمالی دهسلاتهکهی کرد بهشیوهیهکی تەعهسوفی ئەمه ناتوانى به هیچ شیوهیهك بهکاری بهینى، ههروهها مهحکمهى موجزه ههیه و غیر موجزه ههیه، ماددهی یاساییان ههیهو دەبى ھۆکارهکانی هەر سزایهك له کارمەندهکانی ههبن، دەبى مهحکمهیهکی ههبن یان موجزه یان غیر موجزه، یان دائیمییه و یان غیر دائیمییه و ئەوهشى كه ناچیته قالی ماددهوه مهحکمهى زهبت ههیه ئەویش دەبى به نووسین بىت، دەبى ههموو شروتهکانی مهحکمه له مهحامیهوه و له دیفاعهوه و له شایهتهوه، بەلام ئەمانه نیه لهمهركهزهکان وله بهرپوهراتیهکاندا راستهوخۆ به کتابیکهوه دهروات و

بەرزى دەكەنەوۋە بۇ جەنابت بە دلى نىيە و فەسلىشى دەكەى، بۇ نموونە لە دوو ھەفتەى پىشوو نموونەيەكى و سىدسادق ھاتە بەردەستى ئىمە تەنھا لەسەرى نووسىوۋە و فەسلەكەى بۇ ھاتوۋەتەوۋە وئىمە وەكو لىژنەى ناوخۇ داوامان كەرد بەس ئەمەرى فەسلەكەمان بەدەنى، ئەمەرى فەسلەكەشىان نەدا و بزائىن ھۆكارى چىيە؟ نەيان دا بە لىژنەكە كاك كرىم، بۇيە ئەمە لە خۇمانەوۋە نىيە، ئەم ھىزانە تەنانەت ھەرگەسەكە دەمەزرا لەم ھىزانە بە پىيە ياسا بۇ ئەو مەبەستە دادەمەزرى دەبى ھەر ئەو مەبەستەش بەكاربىت، دوئى جەنابىشت لام وايە بىنيت، لە خۇپىشانداكەى سلىمانى دا كارمەندەكان دەلئى ئىشى مائمان پى دەكرىت، ئىحترامەن ئىشى رازاندەوۋە مىزمان پى دەكرىت، باقى برادەرانى ئەو مەسئولانە يان ئەو كەسانەى كە لەسەريان بەكارىان دەھىنن و لە چەندىن نموونە بۇ ئىمە و تراوۋە و دەتوانىن بە نموونە باسى شوئىن ھىنەكانىش بەكەين ئىستا بۇ ئەوۋە ناشىت، ئەمە لە كاتىك دا كارى ئەمانە نىيە كارى ئەوانە پاسەوانەتە، پاسەوانەتى يان شەخسەكەيە يان مائەكەيەتە، ئەو برادەرانە باخيان ھەيە و كارىشيان پى دەكەن، لەلەى ئىمە سكاللا دەكەن و دەلئى بۇ سكاللا دەكەن، سكاللا چى بەكەين فەسلىشمان دەكەن و دەرىشمان دەكەن و بوختانىشمان بۇ دەكەن، ئەمە وەكو ياسايەكە، بەلام وەكو خالى دووم، جەنابت فەرمووت ئىمە قەرارەكانمان وەكو يەك دەردەكەين، بەلئى وەكو يەك دەرى دەكەين، بەلام وەكو يەك كارى پى ناكرىت موشكىلەكە لەوۋيە، لە ھەولئىر بە جۇرىكى ترە و لە سلىمانى بەجۇرىكى ترە، چەند جارىكىش باسما كەرد لای جەنابتان، بۇ سەرورەى كەردنى ياساۋ سەير كەردنى ھەموۋ لايەنەكان وەكو يەك و تەنھا بۇ كار بۇ لايەنەكە نەكەن، يەئەنى كاك كرىم ئەمە پىويستى بە رۇشنىبىرەكى ياسايى ھەيە بۇ ئەم كارمەندانە، بۇ نموونە بىجگە لەوۋى كە ئەم كارمەندانە و تەيار دەكرىن كە لايەنەكانى ئۇپۇسىۋن يان لايەنەكانى غەيرە دەسلەت بە جۇرىكى تر سەير دەكەن، تەنانەت لىپرسراۋەكانى ئۇپۇسىۋن و ئەوانەى تىرىش لى گەرى تەنانەت رۇژنامەنوۋەسەكانى ئۇپۇسىۋن، يان بى لايەنەكان، ئەگەر بىتو كامىرايەكەيان پى بى ئىستا عوقدەيەكى زۇر گەورەيان لادىرست بوۋە، لە ھەركوئى بىنپان لىي دەدەن و كامىراكەى لى دەسپىن و شىرەتەكەى لى دەسپىن ئەگەر تىھەلدىانىشى نەكەن ئەوۋە شەنسى ھەبوۋە، يان سەجنى نەكەن، بەلام بەداخەوۋە ئەمە بە ھەمان چاۋ سەير ناكرى بۇ لايەنەكانى دەسلەت لەلايەن ئەم ھىزانەوۋە، لەوانەيە لەلايەن ھاۋولاتىەوۋە شتى وابى بەرامبەر بە رۇژنامەنوۋەسەكانى دەسلەت، بەلام لەلايەن ئەم ھىزانەوۋە موشكىلە وايە كە بەرامبەر بە رۇژنامەنوۋەسەكانى پىشلىكارى دەكرىت بە تايبەتى ئەوانەى ئۇپۇسىۋن و بى لايەنەكانن، بۇ پىرسىارى پىنچەم كارى حىزبى تا ئىستا كۆبۋونەوۋە دەكرىت لەناۋ ھىزەكاندا كاك كرىم، ئىمە لە مانگى پىشوو ھاتىنە لای جەنابت لەو دەقەيەى كە ئىمە دەردەچىن ھاتىنە دەروە من تەلەفۇنىكەم بۇ ھات لە مەركەزى زىرەفانى لە ھەولئىر ناۋى شەخسەكەشم لەلايە و لە بەشى رۇشنىبىرى لە مەركەزى ھىزەكانى زىرەفانى لە قىادەى زىرەفانى پىيان راگەياندىن كە كۆبۋونەوۋەى حىزبىيان پى كەردوون، تەنانەت وتم باشە ئىۋە جەنابت بە ئىمەت راگەياندا كە نووسراۋەكەش ھەيە و نوسخەشت بۇ عەرز كەردىن و كە ناردوۋتە بۇ قەدەغەكەردنى، ھەر لە نەفسى ئەو بە سەعات و نىۋىك دواى ئەو تەلەفۇنە وتى كاكە ئەوۋە

پېيان وتووین فلان کەس پېی وتوین له قسمی رۆشنبری لەناو دەزگاگە وتویتی ئەو لە ئیعلام دەوتری و برپاریکە و نازانم چی، نابئ گوی لەوانە بگرن، تۆ هیزی حیزی دەبی واکار بکە و دەبی ئابوونەکەش بەدی، بە هەمان شیو لە بەرگری فریاکەوتن لە سنووری سلیمانی بۆ مەزوعی شەست هەزارەکە من دەتوانم روونی بکەمەو بەت کە نزیکە 40 هەزاري سەرف دەبیت، بیست هەزاري دەبردپ و ناتوان بلین بۆ؟ لە کوپو دەبرپت و چۆنیش دەبرپن؟ بە کیلۆ و بە گرام و بە دانە تەنانت لە برنج و روون وشەگر و تایت و سابوون و لە چایە، کە چیان بۆ سەرف دەگریت لەلامە، چەندیکی تی دەچی؟ غەدریکی زۆر هەیه، کاک کریم داوات ئی دەکەم ئەووش چارەسەر بکە کە زیادەیان ئی دەبەن، هەرەها نمونەیهکی تریش هەیه لە دوو لیوای جەنابت باست کرد، ئەو دوولویایە کە پاسەوانی کۆمپانیاکانی نەوتن، لە هەندی شوپنیاکان دا کۆمپانیاکە خواردنیاکان دەداتی، کەچی هەمان ئەو

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە ئەو شتانه دەزانی بۆچی جەنابت نەتھیناوە لە لیژنەکە خۆت و لیژنە موناقلەشە بکە، بۆ ئەووی بیهینینە ناو پەرلەمان بانگی تەرەفی مەسئول بکەین، چاوەکەم ئەو شەرەحە لە سوئالەکانت دەرچوو، رجائەن وەرەو سەر سوئالەکانت، تەعقیبیش بەو شکله نابئ، محازەرە دەدی ئاخر ئەویش 111 ئەندام پەرلەمان لیژنە، نا؟، تەواو، کاک نەریمان فەرموو.

بەرپز نەریمان عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

شەریکات دەیات 60 هەزارەکەشیان ئی دەبرن بۆ نمونە لە حەسیرە و لە کوردەمیرەکان کە دوو ساریەن، ئەو نمونەشیان زۆر، ئەووی خالی نەخیریش بۆ خەرجی زانکۆ زۆر، من پیموایە علومى سیاسی لە هەموو ئەوانە زانکۆکان زەرور تر بوو کە لەو کۆلیژە دابندرین، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەرپز کریم سنجاری (وەزیری ناوخۆ):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

من وەلامم دایەو و تەم هۆکاری تر هەبوو، کاک نەریمان پێشتریش باسی هۆکارەکانم کردوو، بە نەیسبەتی یاساکە جەنابت دەزانی ئیمە چەند موشکیلەمان هەبوو جەنابت پۆلیس بووی، موقەدەمی پۆلیس بووی، دەزانی چەند موشکیلەمان هەبوو لەبەر بی یاسایی، چەند گیروگرفتمان هەبوو، چەند هەولمان دا و جەنابت یەکیک بووی لەگەڵ لیژنە ناوخۆ کە ئەم یاسایە بەرەو پێش ببهی و لە پەرلەمان تەسیدیکی بکە، کە یاسایەکە کەوتە دەست ئیمە ئیستا ئیمە ماددەیهکی باشمان لەدەست دایە بەو یاسایە ئیش

دەكەين، ياسايەكەش ئەو ھەمووی يەك، دوو مانگە كەوتووتە كار، مەجالمان بەدەنى با ماوئەيەكى بەسەر بچیت و ئىنجا وەرن ئەگەر ئەو ما، ئەو وەختە ھەقى جەنابتە بىي و لىرە نموونەشمان بەدەيەى بۇ ئەوئە ئىمە موتابەئەى بکەين و بەدوای دا بچين، بە نىسبەتى خواردن، بۇ ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ ئىوئە لىرە بېرىرتان دا 330 ھەزار دىنار سەرف بکرىت بۇ خواردن، موافقەتى ئىوئە بوو و وەكو بەغداتان لى کرد، ھەندى ھىز ھەيە تەبىئى ئەم پارەيە دەدرىتە پۇلىس خۇى، ئەوانەى لەناو شارەكانن و لە مالى خۇيانن ئەوئە موئكىلە نىە، بەلام ھەندى ھىزمان ھەيە لە رەببەيە، 15 رۇژ بە شەو و بەرۇژ لە واجب دەبى، دەبى خواردى بەيانى و نىوەرۇ و ئىوارەى بۇ بچیت، ئى دەبى جىھەتتىك ھەبى خواردى بۇ تەئەمین بکات، ئەو 60 ھەزارە بۇ ئەوئە كە لىيان دەبىن خواردىيان بۇ دابىن دەكەن، لەبەر ئىعترازاتى خەلکەكە، خەلکەكە دەپوئى 330 ھەزارەكەش و مەرىگى و ھۆكومت خواردىنىشى بۇ تەئەمین بکات، ئەوئە لە ھىچ ولاتەك و لە ھىچ دىنایەك باوەر ناکەم ئىوئە پەرلەمانتارىش تەئىدى ئەوئە بکەن، بۇيە ئىمە لىژنەيەكەمان داناو، لىژنەكە خەرىكن راپۇرتىكى باشمان دەدەنى چۇن ئەو مەوزوئە چارەسەر بىت، من نالىم 60 ھەزار دىنار بۇ مانگىك سى وەجىبە خواردن كەمە و زۇرە و تەلاعوئى ھەيە و من ناتوانم ئەوئە بلىم، ئەوئە لىژنەكە قەرارى لەسەر دەدات، لەسەر ئەوئە انشالله ئىمە ئىجرائاتىش و مەردەگرين.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

امینە خان فەرموو.

بەرپىز امینە زکرى سعید:

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

ئەف ھىزانە ناسنامە ھۆكومتىنە، وەزارەتا ھەوئە چ پلان و بەرنامە بۇ بەھىز خستنا كەسايەتيا پۇلىس و چەوانيا رەفتار كرنا وان دگەل وان ھاووللاتيان ھەيە، وەزىرى ئامازە دا ھەندى كو گەلىك خولیت رايەنانى بۇ وان دىنە فە كرن، لى وا ديارە ئەف خولە نە لە ئاستىت پىتقى دانە، بەرنامە ھەوئەدا ھەيە كو خولیت سەردەميانە كو ب شىوئەيەكى بى بنەرەت گۇرانكاريا ناف پۇلىسى دا ھەببىتن، ھەندەك ژ پۇلىسى زالگەھان ھەمان رەفتارىت نا مەدەنى دگەل خەلکيا ھەى، ھەندەك پرسىارىن خۇ بى رىزى و ئىھانە والاتيا دكەن، وەكى دش كىفە چى و دش كىفە چى و تۇ خەلکى چ گوندى و تۇ خەلکى چ جىي؟، يەئنى براستى ئەفە ھەندەك پرسىارىن كو شولى پۇلىسى نىنە، پۇلىسى چ عەلاقەتا ھەى كو ئەز كو سايەقى مەى يان چ پەيوئەندى دگەل وى كەسى ھەيە ئەز د سەيارا دا، شولى پۇلىسى پاراستنا ئەمنىەتا يا وەلاتىە، نایا نەپىتقىا پۇلىس بەينە رايەنان و فىركرن رىزى خەلکى بگرن، پەيى رىزگرتنى بكاربىنن و سلاقى ل خەلکى بکەن و بىژن بى زەحمەت ناسنامە خۇ بەدەنە فە، بى زەحمەت ئەم دى بۇ ھەوا زەحمەتى چى كەن بەس ئەگەر بشى سەيرى خۇ بەدەينە خەلکى، بەس ئەفە شولى پۇلىسىيە، لى ئەم بىنن گەلەك پۇلىس ھەتا ئىشارەتى دەستى دگەل ولاتيا دناخافن ھەرە وەرە، يەئنى ئىشارەتى دەستى كو ئەفە زى گەلەك ئسلوبەكى نەيا شارستانىە، مە فیت بزانىن پلان و بەرنامى وەزارەتى بۇ نەھىلانا فى دياردا نەشارستانى چنە؟ بەرپىز

جەنابى ۋەزىر ۋان دەھ سالى بۇرى دا ھەۋە چەند ئافاھىيەت بىنگەھىت پۇلىسا دھۆكى ئافا كرىنە، چەند بىنگەھ بىنەجىپەن، ئەم بىنەن كۆ گەلەك بىنگەھىت پۇلىسان د ھەندەك رېڧقەبەرىيەت دىيەت حىكومەتتەنە بۇ نىمۇنە مالتايى رېڧقەبەرىيا پۇلىسا يەت بىنەيەتتى زىراى دا، بۇ ھەتا نوكە پۇلىسى ئامادە و ھاۋارھاتنى جىل و بەرگىن خۇ ب خۇ دىكپن؟ بۇچى چ نەسرىيە لىبەر دەستى بىنگەھىت پۇلىسان نىنە، ئەۋە ھەزى ھەفتى و پەنجا ھەزارا كۆ بىراستى ئەفە ۋى گەلەك كۆۋمەكى كەمە، ل كۆپ ياساى 86 ئى ساللا 2004 بەشى 11 پەنجا سەدى ۋ داھاتى ھاتن و چوونى بۇ گەشەپىدانا مەرورى بۇ ۋەزارەتا ناۋفخۇ دىچىت، ئى ھەتا نوكە گەشەپىدانا مەرورىن نە ل كۆپ پىتقىانە، ئامرىيەت ب كارتىت گەلەك بى سەروبەر و لاۋازن، بۇ نىمۇنە ئەۋە ئامىرت لاسلىيا ما بەينا وان دا ھەتا نوكە تۆرەكى ۋەيا گىرداى نىنە، جىل و بەرگىت وان د ۋەخت دا بۇ ناھىنە كرىن، دەمى تى ۋى گەلەك بى سەروبەرن، ئەمى چوۋىيەن زىستانى دا و ماھى دۋازدە ۋى ھەتا نوكە جىل و بەرگ بۇ مەرورىا يا دھۆكى نەھاتىنە كرىن، جەنابى ۋەزىرى ئەف ھەمى داھاتە بۇ مەراما گەشەپىدانا مەرورى بۇ ۋەزارەتتى تىت بۇ چەۋا دىتە مەزاختن؟ گەلەك گازاندە ۋى لاي ۋەلاتيان بۇ حىكومەت تىن كۆ پۇلىسىت ھاتن و چوونى بى ۋاۋەستان دىن و ئاگەھدار كرىنا شوڧىران سزاييا بۇ دىقىسن، مەراما من نە ئەۋە كۆ بىكامىرا، مەراما من ئەۋە كۆ پۇلىسىت ھاتن و چوونى بى ۋاۋەستاندىن و ئاگەھدار كرىنى شوڧىران سزا بۇ شوڧىران دىقىسن و ئەفە قەت نابتىن، پىتقىا شوڧىران كەيى ئاگەھدار بى كۆ چ جۆرە سەرىپچىت تىتە سزا دان، بەرپىز جەنابى ۋەزىرى مە دىقنىت بۇمە ۋوون بىكەن كۆ پۇلىس ۋ چ دەسەلاتا ياساى ۋى كارى دكەن؟ سىپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناۋخۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سونالى يەكەم/ بەلى ئىمە ھەستمان بەم بۇشايىيە كىردوو ھە ھىزەگانمان و دەبى چارەسەرى بىكەين لە بەرنامەى ئەمسال 500 پۇلىس بۇ دھۆك و نىكەى 2000 پۇلىس بە گشتى دادەمەزىرى، بۇ سالى ئايىندەش ھىۋادارىن ئىۋەش ھاۋكارمان بىن لە كەم نەكردنەۋەى ئەۋە رېژدەيەى داۋاى دەكەين بۇ پىر كىردنەۋەى مىلاك بە گشتى، ئەۋەش راستە لە ۋوۋادەگانى 17 ى شوبات و دواتر نىكەى 460 پۇلىسمان بىرىندار بوۋە، دوو شەھىدمان ھەبوۋ، لە ۋوۋادەگانى دھۆك و زاخۇ زىاتر لە 32 لە ھىزەگانى ناۋخۇ بىرىندار بوۋن بە دەستى خۇپىشاندىران، ئىمەش پاراستن و پاگرتنى سەروەرى ياسا لە ھەر كۆپىيەك بىت بە ئەركى سەر شانى خۇمانى دەزانىن و بەردەوامىن، لەلايەكى ترەۋە لەۋۋى نەۋەيەۋە بەلى پىۋىستمان بەراھىنانى بەردەوام ھەيە، پىۋىستمان بە نوئى كىردنەۋەى بەردەوامى جىل و بەرگ و ئۆتۆمبىل و كەلوپەل تايبەت و لەم ۋوۋەۋە ھەندى جار لەگەل ئەنجومەنى ۋەزىران و ۋەزارەتى دارايى دوۋچارى كىش و ھاتن و چوونى زۆر دەبىنەۋە، لەبەرئەۋە ۋەك پىۋىست بەپىر داۋاكارىيەگانمان نايەن، راستە بە

نيسبەت سونالى دوووم بەللى ئەوۋە پاستە زۆر جار حالەتى سنوور بەزاندىن لەلايەن ھىزەكانى ناوخۇ بەرامبەر ھاوولاتيان ھەلئوكەوتى ناشارستانيانە ئەنجام دراو، بەلام ئىمەش دەست بەجى رى و شوپىنى ياسايمان بەرامبەريان وەرگرتوۋە، بەردەوامىن، ھەروەھا بەردەوام خولى راھىيان و رۆشنىبرى و بەرزكردنەۋەى ئاستى تواناكانيان دەكەينەۋە، لەم ساللەۋە ئەگەر كەسك لە رىزى پۇلىس دابمەزىت ناپىت برۋانامەى لەناۋەندى كەمتر بىت تاۋەكو بتوانى بەشدارى خولەكان بكات و تواناى پىشكەوتنى ھزرى ھەبى، سونالەكە ت كروۋە كە بىكەى پۇلىس دەبى بە پى قانۋن لە ناحىە لە 30 كەس پىك بىت، سەحبت كرىد؛ باشە چونكە سونالەكان تىكەل بوون، بە نىسبەتى ئەۋەى كە 10 ساللە چەند بىكە لە دەۋك كراۋنەتەۋە، ئەو بىكانەى كەۋا كراۋنەتەۋە لەسنوورى پارىزگاي دەۋك بەم شىۋەيەى خوارەۋەيە، 19 كۆمەلگاي كارگىرپىمان ئاۋەدانكردوۋەتەۋە لە قەزا و ناحىەكان كە ھەموويان بىكەى پۇلىسيان تىدايە، ھەروەھا دوو بىكەى پۇلىسمان كروۋە لەگەل 3 بىنايە بۇ بەند كراوان، ۋە بالەخانەيەك بۇ بەرپوبەرايەتى پۇلىسى دەۋك، ھەروەھا لەگەل كرىنەۋەى 26 بىكەى پۇلىس، دە نوسىنگەى نەھىشتى تاوان، 15 بىكەى شارستانى، 6 بىكەى پۇلىسى كارەبا، 8 بىكەى پۇلىسى دارستان، 7 نووسىنگەى بەدواداچوونى توندوتىزى ئافرەتان، لە پلانى ئەم سال دا 9 بىكەى پۇلىس موافقەتى بۇ كراۋە بۇ جى بەجى كرىن، ساللەنە جل و بەرگى ھەموو ھىزەكانى ئاسايشى ناوخۇ لەلايەن ۋەزارەتەۋە دابىن دەكرىت و تەنھا بۇ ئەم سال نەبىت، ھۆكارەكەش دەگەرپتەۋە بۇ ئەۋەى ويستمجان جل و بەرگى زۆر باشيان بۇ دابىن بىكەين و رىككەوتنمان لەگەل كۆمپانىيەكى نەروىجى كروۋە كە جل و بەرگى ھىزەكانى ناتۋ دابىن دەكات، بە پى ستانداردى جىھانىە و دوو جار نووسراومان بۇ ئەنجومەنى ۋەزىران ناردوۋە بە مەبەستى رەزامەندىان، بەلام تاۋەكو ئىستا ۋەلاممان پى نەگەيشتوۋە، ئەۋەى خۇپىشاندىان پۇلىسى زالگەكان ھەندىك پۇلىسى زالگە، بىورن بازگەكان بە گشتى بەرپوبەرايەتى ئاسايشى گشتى سىپىرداون، پەيوەندى بە ۋەزارەتى ناوخۇۋە نيە، ئاسايشن ئەۋان، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

تەعقىبەت ھەيە؟ امينە خان فەرموو.

بەرپىز امينە زكرى سەيد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

پرسىارا ھەفتى و ھەشتى؟ پرسىارا ھەفتى گور ياسايا ژمارا 86 سال 2004 يى بەشى 11 پىنجا سەدى ژ داھاتى ھاتن و چوونى بۇ گەشەپىدانا مرورى بۇ ۋەزارەتا ناخۇ دچىت، لى ھەتا نوكە گەشەپىدانا مرورى نە لگور پىتقىيەنا؟ نامرىن بىكارتىن گەلەك بى سەروبەر و لاوازن، مەسەلەن من نمونەى لاسلكى ھىنان ھەتا نوكە ب تۆرەكا ۋا گرپدانىنە و ئەكەر ھەزى گەلەك گەلەك كەمن، جل و بەرگىت ۋەختى دا نىنە كرىن ۋەختى زۆر بى سەروبەرن، جەنابى ۋەزىرى ئەف ھەمى داھاتى بۆمەراما گەشەپىدانا مرورى بۇ ۋەزارەتى تى بۇ چ چەۋا دىتە مەزاختن؟ پرسىارا ھەشتى گەلەك گازاندە ژ لايى ۋەلاتيان بۆمە تىن كو پۇلىسىت

ھاتن وچوونى بى ۋاھەستاندن و ئاگەھدار كرنا شوڧىران سزايى بۇ دنقىسىن و ئەڧە ڧەت نابىت، پىتڧيا شوڧىريا ئاگەھدار بى كو بۇ چ جوړه سەرپىچى تىتە سزادان، بەرپىز جەنابى وەزىرى مە دڧىت بۇمە روون بکەن كو پۇلىس ب چ دەسەلاتا ياسايى ڧى كارى دكەن؟.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر ڧەرموو.

بەرپىز كرىم سنجارى (وەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

زۇر سوپاس، بەنىسبەتى سونالى ئەوھى كە پەنجا لەسەد لە پارەى ھاتوچۇ بۇ پەرەپىدان سەرف دەكرىت ئەمە تا ئىستا زۇر بە باشى سەرف كراو، من نالېم كەموكورى نى، بەلام تۇ ناتوانى بەيەك دەرەجە بچىە سەربان، چونكو جىھازەك دەكرى دەبى تەدرىبى بۇ بکەى چۇن بەكارى دىنى، جىھاز كرىن موھىم نى، بەلام بەكارھىنانەكەى موھىمە، بە نىسبەتى ئىتسالات باسەت كرىد باشترىن ئىتسالات لە مرورى دەوك و ھەولېر و سلېمانىە، باشترىن سىستەم خاسەتەن لە ھەولېر و دەوك ئەوھى ئەپكو سىستەم كە ھەموو ئىتسالات لەگەل ھەموو دەزگاكان دەتوانن ئىتسال بکەن، نازانم كى بە تۇى گوتوو ناتوانن، من لە وەزارەتى ناوخۇ دادەنىشەم دەتوانم يەك زرە دەستى لى دەنىم دوو ھەزار و ھەشت سەد جىھاز قسەى لەگەل بکەم، پۇلىسى ھاتوچۇش لەو جىھازانەى پىيە، ئەو ئىشاراتى مرورى ترافىك لايتەكان ئى ئەوانە ھەمووى لەسەر ئەو پارەيە سەرف كراو، بۇيە ئىمە قسورىمان نەكردوو پارەى خۇيانە و ئىمە بۇ خۇيان سەرفى دەكەين، بەلام بە مەراحل، چونكو ناتوانىن ھەموو شتىك بە يەك رۇژ جى بەجى بکەين، بە مەراحل بۇيان سەرف دەكەين، بە نىسبەتى سزاي پۇلىسى ھاتوچۇ يەكك سزا دەدات بى ئەوھى ساىەقە بزانىت، من نازانم دەبىت نموونەم بدەيتى لەچەند حالەتېك، بەلام ھەندى حالەت ھەيە شوڧىر بە سورعەت لى دەخوړېت، سزاي بۇ دەنووسىت، پىي نالى ۋاھەستە ئەو سزاكەتە، سەيارەكەى موخالف ۋاگرتوو سزاي بۇ دەنووسىت، خۇى پىي ناليت تۇ موخالىڧ ۋاھەستاوى سزات دەكەم، بەلام ئەوانەى كە بەپىي سزا بى ئەوھى ئەو بزانىت، ھەندى نموونەمان پى بدە سوپاست دەكەم، بۇ ئەوھى من بتوانم جوابت بدەمەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

سوپاس، پىزدار سەرگول رضا حسن، ڧەرموو.

بەرپىز سەرگول رضا حسن:

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

من چوار پرسىارم ئاراستەى جەنابى وەزىر كرىبوو، دوو پرسىارىان جوابم وەرگرتەو، كە تايبەت بوو بە پۇلىسى چالاكى مەدەنى كە لە دەوك نى، پرسىارەكەى ترىشان تايبەت بوو بەرپىزەى ۋاھەكانى ھاتوچۇ كە بەرزبووئەتەو، بەلام دوو پرسىارم ماو ھەزدەكەم ئاراستەى بکەم بۇ ئەوھى وەلامى دروست وەربگرم، يەكەمىان: ئەو ياسايەى كەدەرچوو بۇ وەزارەتى ناوخۇ لە پەرلەمان، بەپىي ماددەى دوو لە بركەى

دووهمی یاساکه باس له ئهركهكانی وهزارهت دهكات، پاراستنی مولك ومالى گشتی، من دهمه ویت ئه و پرسیاره به ته حدید ئاراسته ی جهنابی وهزیر بکه، له و دوو پرووداوهی که له ههریمی کوردستان له سالی 2011 پروویدا، ههموومان دهمانین ئینفیلاتیکی ئه منی بوو، ئه وهی پارێزگای سلیمانی له 17/ی شوبات پروویدا، ئه وهی دهۆک و زاخۆ و ناوچه ی بادینان پروویدا، به راستی ئه و دوو پرووداوه که س ئینکاری ناکات که پرووداوی ناخۆش بوون و ئاسه واری زۆر خراپی به جیهیشت له دوا ی خۆی، که له پرووی ئه منیه وه، یان له پرووی ئه رکی وهزارهت وه ئه مه ئه رکی وهزارهتی ناوخۆ یان هیزهکانی ناوخۆ بوو که بهر به و پرووداوانه بگرن، ئیمه دهمانین که جهنابی وهزیر ئامازه ی پیکرد له وهلامهکانی تریدا، که ئه رکی هیزهکانی ناوخۆ پاراستنی ئه من و ئاسایشه، به لام له کاتی ئاساییدا ئه وه ئاساییه، به لام له کاتی که ناسایی بییت و پرووداوی ئاوا پروویدات، ئایا ئه وان توانیویانه به ئه رکهکانی خۆیان ههستن، یان نا؟، پرسیاره که به ته حدید ئه وهیه ئایا جهنابی ههست دهكات که ئه وان که مته رخم بوون، یان بلین ئه وان نه یان توانیوه ئه و ماددهیه جیهی جی بکه ن که له یاساکه دا هاتوه، پرسیاری دووه: ههر به پپی هه مان یاسا برگه ی سییه، له ئه رکهکانی وهزارهت باس له پاراستنی بنکه و بارهگا حزیهکان دهكات، راسته و تراوه و پیشتریش جهنابی وهزیر ئامازه ی به وه کرد، که ئیمه کاتی پرووداویک ده بییت ناتوانین له 10 دهقیقه دا بگهینه ئه و شوینه و کۆنترۆلی بکهین، به لام من وهکو ئه و لیژنه ی چوینه دهقه ری بادینان وهک لیژنه ی مافی مرۆف، پرووداوی سووتاندنی بارهگاکانی یه کگرتوو، هیزهکانی پۆلیس یان به ته حدید به رپوه به رایه تی پۆلیس پیشتر ئاگادار کرابوو یه وه له رپگای ته له فۆنه وه، پیمان و تراوو که ئیمه خه ته رپکمان له سه ره و بارهگاکانه مان دهست و تیندریت، پرسیاره که ئه وهیه بۆ به دهمیانه وه نه چوون؟، بۆ بهر به و پرووداوه نه گهرا، پیش پروودانی، پرسیاریکی تریش ههر له دهۆک و ترا پۆلیسی ناگر کۆژینه وه له به رده م بارهگاکانی یه کگرتوو بوونی هه بوو، به س به هیج شیوهیه ک هه ولی نه داوه که کۆنترۆلی ئه و ئاگره بکات که که وه ته وه، یه عنی ئه مانه هه مووی به لگه یه و گرته کانیش شاهیدن، جهنابی باسی له وه کرد که ئیمه لیژنه مان پیکه پناوه بۆ به دوا داچوون یان لیکۆلینه وه، به س ئه مانه هه مووی ئه یسه لینییت که ئه وان نه یان توانیوه که ئه و ماددهیه یان ئه و برگه یه له یاسای وهزارهتی ناوخۆ جیهی جی بکه ن، پرسیاره که پیشتر من ئامازه م به وه کرد که به دوا داچوونتان کردوو، جهنابی له وه لامهکاندا ده لییت به دوا داچوونمان کردوو، به لام به سه راحهت ده رده که ویت که ئه مه راسته که مته رخمی کراوه؟، ئه م برگه یه ش له یاساکه پیشیل کراوه، چه ز ده که م له هه ردوو برگه که جهنابی به ته حدید وه لامی ئه وه بداته وه که ئه وان که مته رخم بوون، یان توانیویانه به پپی ئه م یاسایه ئیش بکه ن له ههریمی کوردستاندا، که خۆمان دهمانین وهزارهتی ناوخۆ وهزارهتیکی گرنه، ئه گه ر جهنابی ههست دهكات که نه یان توانیوه ئه و که مته رخمه مانه چاره سه ر بکات به تایبه تی پرووداوه که ی 17 ی شوبات وه وهی بادینان، مه ودایه ک له نیوانیاندا هه بوو، تا بتوانییت پید اچوونه وه بکات له ئه رکهکانیاندا، بهر له وه بگیرییت که پرووداوی تر نه بییت، ئه گه ر ئه مانه نه کراوه پیشتر ئامازه به وه کرا که پرووداوی ناخۆش یان

ئىنفيلاتى ئەمنى رووبدات، ۋەزىرى ناوخۇ دەست لەكار دەكشېتتەۋە، بۇ خۇي ئەو ھەنگاۋەي نەناۋە كە دەست لەكار بېكشېتتەۋە، سوپاس.

بەرىز سەرۋى پەرلەمان:

جەنابى ۋەزىر فەرمو.

بەرىز كرىم سىنجارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرىز سەرۋى پەرلەمان.

ۋەلامى پرسىارى يەكەم، ۋەزارەتى ناوخۇ ۋەك ھەمىشە ھەموو رى و شوپىنىكى ياسايى دەگرېتەبەر لەكاتى ھەر رووداۋىكدا، ئەۋەشى كە لەتوانايدا بىت دەيكات بە دىسۆزىش ئەنجامى داۋە، بە ئەركى سەرشانى خۇمانى دەزانىن، بەلام لەگەل ئەۋانەشدا زۇرجارى ۋا ھەيە رووبەروۋى كېشە دەبىنەۋە، بەلام ئىمە جەخت لەسەر ئەۋە دەكەينەۋە كە پېۋىستە پېش ھەر خۇپىشاندا نىك داۋاي مۇلەت بىرېت تاكو بەپىي ياسا ئىمەش بەئەركى خۇمان ھەستىن ۋ ئامادەى بىكەين بۇ ئەركەكانمان، پرسىارى دوۋەم: لەكاتى رووداۋەكان تىمەكانى ئاگرىكۆزىنەۋە لەشۋىنى سوتانەكە ئامادە بوون، لەدھۆك 6 ئۆتۆمبىلى ئاگرىكۆزىنەۋە راستەوخۇ گەشتبۈنە شوپىنى رووداۋەكە، بەلام بەھۆى ھېرشى خەلك بەبەرد ھاۋىشتن كە بوۋە ھۆى شكاندىنى جامى چەند ئۆتۆمبىلىك ۋ پەككەۋتىنى، بۇيە كارمەندان نەيانتوانى بەردەوام بن تاكو داۋاي گەپاندنەۋە كۆنترۆلى ئاگرەكەيان كىردوۋە، ھەروەھا لە زاخۇ بەھۆى ئاپۇرەى جەماۋەر نەيانھېشتوۋە بگەنە شوپىنى پېۋىست ھەروەھا داۋاي ھاۋكارى لە بىكەكانى ئاگرىكۆزىنەۋەى گەلى زاخۇ ۋ ابراھىم خىلىل كراۋە، 12 ئۆتۆمبىلى ئاگرىكۆزىنەۋە بەرە شوپىنى رووداۋەكە چوون، بەلام نەگەشتۈنەتە شوپىنى مەبەست، چۈنكە ھاۋولاتيان بەدارو بەرد لىيان داۋن، زۇر زەرەرو زىانىش بە ئۆتۆمبىلەكان گەشتوۋە، ھەندىكىان جاميان شكاۋە ۋ ھەندى ئەفسەرو سى كارمەندىش بەسوۋكى بىرىندار بوون، سوپاس.

بەرىز سەرۋى پەرلەمان:

تەعقىبت ھەيە سەرگول خان؟، فەرمو.

بەرىز سەرگول رضا حسن:

بەرىز سەرۋى پەرلەمان.

جەنابى ۋەزىر ئىشارەتى بەۋەكرد ئەو رووداۋەى زاخۇ كارىكى گىرە شوپىنى بوۋە نەك خۇپىشاندا تا مۇلەتى بۇ ۋەزىرگىرېت، ئەۋەى سلىمانىش دەزانىن سەرەتا كەروویدا لە خۇپىشاندا نىكى مۇلەت پىدراۋەۋە ئەو رووداۋانە رووياندا، ئەبوۋ ئەۋان ئىحتىياتى پېۋىستىان بىكرايە، تا حالەتى لەو شىۋەيە روۋنەدات، سەبارەت بە پرسىارى دوۋەم: كە باس لەۋە ئەكات بۇ زاخۇ ئەۋان داۋايان كىردوۋە كە ئۆتۆمبىلى ئاگرىكۆزىنەۋە بىرەت، يەئنى ئەو كاتەى كەرووداۋەكە روويداۋە لەسەعات 1 بوۋە، ھەتا سەعات 10 ئىنجا بارەگاي مەلئەندى يەكگرتوۋ لەزاخۇ سوۋتاۋە، يەئنى لەسەعات 1 تا 10 ماۋەيەكى زۇر زۇر، بۇ ئەۋەى تۇ بتوانىت ھىز داۋا بىكەيت، لەكاتىكدا ئىمە بىنىمان لە رووداۋەكانى 17ى شوبات تا ماۋەى سەعاتىك يان دوو

سەعاتى پېنەنچو ھېزەكان لە ھەولپەرەو گەشتنە سلېمانى، ئەى بۇ ئەوكاتە نەپانتوانى لە دەھۆكەوہ كە نزيكە لەزاخۆ بگەنە ئەوى، لەكاتيكدە كە ئيمە پرسيارمان كرد ئەوان وتيان ئيمە زۆربەى ھېزەكانمان ناردووہ بۇ زاخۆ، ئەى بۇ نەتوانرا كۆنترۆل بكريت؟، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزير فەرموو.

بەرپز كريم سنجارى (وەزيرى ناوخۆى):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

يەكەم: خوشكە سەرگول دەئيت ھېزەكان بە يەك سەعات گەشتنە سلېمانى لەھەولپەرەو، من نازانم چۆن گەشتن بە يەك سەعات، دووہ: ھيز چوو ئەوہى زاخۆ لەدھۆك چوون، گەلى زاخۆ نازانم بينيوتە يان نا؟، يەك رېگا ھەيە كە ئەويش لۆفەھەو تەسكە، سەيارەى بارھەلگى توركى ھەموو لەوئ وەستابوون رېگايان قەپات كردبوو، خەلكيش ھاتبوو لەوئ رېگايان قەپات كردبوو، ماوہيەكى زۆرى پېچوو تا رېگا كرايەوہ، كە رېگا كرايەوہو گەشتنە زاخۆ كۆنترۆلى وەزەكەيان كرد، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

رېزدار ئەفەين عمر، فەرموو.

بەرپز ئەفەين عمر احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا بەخيرھاتنى جەنابى وەزير دەكەم، دەستخۆشى ليدەكەم بۇ ڤوونكردنەوہكانى، من تەنھا دوو پرسيارم ھەيە، يەكەميان: گلەييەكى زۆر ھەيە لەلايەن ھېزەكانى ناوخۆ لەبارەى تەجھيزاتيان، تكايە بۆمان ڤوون بكەرەوہ كەبۆچى ئەم گلەييە ھەيە، ئايا تەجھيزاتەكان لە جيگاي پيويستە؟، يان نا؟، دووہم: سەبارەت بە بازگەكانى نيوان كوردستان و شارەكانى ترە، كە لەژير دەسەلاتى حكومەتى ھەرېمدا نين، ئايا بۇ تەسھيلات دەكرپت بۇ ھاتنە ناوہوہى خەلك، ھەرودھا لە ئيقامەدان بەو عەرەبانەى كە نيشتەجيئ لەشارەكانى كوردستان، بۇ ڤى و شوينى زۆر توند ناگيرپتە بەر بەرامبەريان، چونكە ئەم خەلكانە بوونەتە مايەى ناوہوہى گرفت و كيشەى زۆر بۇ دانيشتوانى ھەرېم؟، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزير فەرموو.

بەرپز كريم سنجارى (وەزيرى ناوخۆى):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بۇ وەلامى پرسيارى يەكەم: بۆچەك و تەفەمەنى و ئۆتۆمبيل كيشەمان نيە، بەلام بۇ تەجھيزاتى جل و بەرگ و ھەندى پيداويستى تر كەپيويستە سالانە دووجار جل و بەرگى ھاوينەو زستانەيان بۆدابين بكريت ئەوہ كيشەمان ھەيە، بەلام بەھۆى ڤۆتيناتى وەزارەتى داراييەوہ لەڤووى خەرج كردنى بودجەى پيويست ئەمە دوادەكەويت، بۇ نموونە نزيكەى 5 مانگ دەبيت لەگەل كۆمپانيايەكى نەرويجى ڤيك

كەوتووین كە سالانە جل و بەرگی پۆلیس و ھاتووچۇمان بۇ دابین بكات، بەلام تا ئیستا رەزامەندی لەسەرۇكایەتی ئەنجومەنی وەزیران نەھاتوووتەوہ سەرەپای ئەوہی كە دوو جار نووسراومان كرددوہ، پرساری دوہم: ھاوولاتیانى عەرەب خاوەن رەگەزنامەى عىراقىن، لەرووی ياسایەوہ ئیمە ناتوانین ھیچ ھاوولاتیەكى عىراقى قەدەغە بکەین لەكاتى ھاتنیان بۇناو ھەریمی كوردستان، بەھەمان شیوہش ھاوولاتیانى ھەریم ئازادن كەبچنە شارەکانى ناوہراست و خوارووی عىراق، بەلام لەگەل ئەوہشدا ھەرھاوولاتیەكى عىراقى دەرەوہى ھەریم دینە ناو ھەریم بۇ ئەوہى نیشتەجى بیٹ، لەرپىگای بنکەکانى ئاسایشەوہ ھەندى رى و شوینى ئەمنى بەرامبەریان دەرگرنە بەر، لەخۇناساندنیان و پیشەیان و ھۆکارى ھاتنیان وژمارەى تەلەفۇنیان و ناویشانى نیشتەجیبوونیان، ھەرچەندە زۆرجار پووبەرووی گلەى بووینەتەوہ، لەلایەن حزب و لایەنەکانى دەرەوہى ھەریم، بەلام بۇ راگرتنى بارى ئەمنى ناچارین كە ھەندى رى و شوینى تاییبەت بگرینە بەر، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۇكى بەرلەمان:

ئەفین خان تەعقیب نیه؟، سوپاس، ریزدار ئاشتی عزیز، فەرموو.

بەرپز ئاشتی عزیز صالح:

بەرپز سەرۇكى بەرلەمان.

من دوو پرسیارم ھەیە، یەكەم: سەبارت بەوہى كە ئایا وەزارەتى ناوخۇ چەندىك دەسەلاتى ھەیە، لەدانانى قائیم مەقام و پارىزگار و مودیری ناحیەگاندا، وە پىوہرتان چیه بۇ دانانى ئەم كەسانە؟، وەكو ئەوہى كە ئیمە دەزانین زۆربەى كات ئەمانە لەرپىگای لەقان و مەلئەند و كۆمیتەكانەوہ دەستنیشان دەرین، ئایا ئیوہ چەندىك دەسەلاتتان ھەیە وەكو وەزارەتى ناوخۇ؟، كە لەكاتى سەریچی و ئیھمالکردندا بتوانن لىپىچینەوہ بکەن لەگەل ئەم پۇستانە، كە بەتاییبەت ئەمانە سەرۇكى لیژنەى ئەمنى ناوچەکانى خویانن، وە جەنابت لەبەشیک لەوہلامەكانتدا بەرپزت وتت ئەو بەشەى كەمن وەلامم وەرنەگرتوہ، لەپرسیارەكەمدا داواى وەلام دەكەم، جەنابت وتت ئیمە چاوەروانى لىكۆلینەوہى لیژنەکانین و ھى لىكۆلینەوہکانین، بەلام لەسەر ئاستى ئیدارى فەرمانبەرىك دۇكۆمىنتىك لەناو فەرمانگەیەكدا ون دەكات لەسەر ون كەردنى دۇكۆمىنتىك لائەبریت، لیژنەىەكى تەحقیقى ئیدارى بۇ دەگریت لەناو خودى وەزارەتەكەى خوى و فەرمانگەكەیدا ئیعلانى ئەوہ ئەكریت كە ئەم كەسە شایەنى ئەوہ نیه لەم پۇستەدا بیٹ، یەعنى كۆمەللىك سەرۇكى لیژنەى ئەمنى، كۆمەللىك پارىزگار لەچەند ناوچەىەكى جیاوازدا چەند بارەگایەك بسووتیت، وەزعى ئەمنى وسەقامگری تىك بچیت، ئەمانە لەرووی ئیدارییەوہ نالى بوەستین لەسەر دەرئەنجامەکانى لیژنەى لىكۆلینەوہ لەسەر ئاستى ھەریمی كە بەرپز سەرۇكى ھەریم بانگەوازی بۇ كرددوہ، یان ئەو لیژنەىەكى بەرلەمان كۆمەللىك راسپاردەى خستە بەردەم سەرۇكایەتى و لەویشەوہ بۇ رەئى گشتى، بەلام لەسەر ئاستى ئیدارى خۇ ئەمانە ئیھمالیەكان و تەقسیرەكانیان لەو رۆژانەدا مەسەلەىەكى یەكلا كەرەوہیە، ئەمانە

ليژنەى تەحقيقى ناوئىت، وەكو ئاراستەى جەنابتەم كىرد، خەلك لەسەر ئىھمالىيەكى بچووك لە فەرمانگەيەكدا ئەگوپزىتەو، يەئنى كۆمەلئىك فەرمانبەر لەووزارەتئىك لەووزارەتەكانى كوردستاندا لەسەر نووسىنى توپزىنەو، يەئنى كۆمەلئىك لە پۇستە سەرەكەيەكەى خۇيان لابران كران بە فەرمانبەرى صاديرەو وارىدە لە ھەلەبجەى شەھىد كە خۇيان توپزەرى كۆمەلئىكەى بوون، دۆكۆمىنتىشەم ھەيە، يەئنى ئەم پارىزگارە بەرپزانە لەئاستى ئەوودا نەبوون، ئىھماليان و تەقصرىيان لەئاستى ئەمنىدا كە ئەمانە لەرووى ئىدارىيەو بەرپزىت وەك وەزىر ئاگادارىيان بکەيتەو بەرپۆ و شوئىنى ليژنەى تەحقيقى و ئىدارى ووزارەتەكەى خۇتانە كە ئەمانە دەست لەكار بکىشەو، چونكە بەپپى وەسفى وەزىفى كارەكانى خۇيان بئىت ئەم بەرپزانە نەيانتوانىو سەقامگىرى وئاسايش بپارىزن، لەھەمان كاتىشدا وەكو كەسايەتى خۇيان نەيانتوانىو بەرپرسىارىئى بەپپى بارو شوئىنىكى گونجاو لەئاست رووداوەكاندا پيشان بدەن، يان تەصرىحىيان ھەبئىت بۆ ئەووى كە خەلكى تر غىابى رۆلى ئەوان نەقۇزىتەو دەورى ترى ھەبئىت، دووم: بەشىكى ئەمەيان وەلام دراوتەو سەبارەت بەووى كە ئايا ووزارەتى بەرپزتان ئەو كەسانەى كە راستەوخۇ پەيوەندىيان بەووزارەتى جەنابتەو ھەيە، كە كارمەندى ووزارەتتان، كە ئەمانە لەسووتاندى نالىادا ، لە سووتاندى كۆمەلئىك بارەگای تردا لە 17ى شوباتەو، لە 12/2شدا بىنران كە كۆمەلئىك كەس بەجلى فەرمى ھى ووزارەتەكەى بەرپزىت، پرسىارەكەى من لەسەر ليژنەى دەرەو نىە، كە لەپرسىارەكەدا نووسىومە، وەكو ووزارەتەكەى جەنابتان بۆ تا ئىستا نەمانىنى نە لە تەلەفزیۇندا نە لەسەر ئاستى ووزارەتەكەى خۇتان، لەرووى ئىدارىيەو بەتەنھا ياداشتىك بنووسن كە ئەم كەسانە سەر بەووزارەتەكەى ئىو نىە، يان ئەم كەسانە سەر بەووزارەتەكەى ئىو ن و ئىو ن لە عەمەلىيەى ليكۆلئىنەو وەدان لەگەل ئەم كەسانە، كە ئايا تاوانبارن يان تاوانبار نىن؟، تا ئىستا ئىمە رەئىيەكى ووزارەتى ناوخۇمان نەبىنىو كە ئايا ئەم فەرمانبەرانە بەم جەلە فەرمىانەو ئەمانە دىوئىكى ترى تەمسىلى كىردنە پيشان دراو، بۆ خۇلكىردنە چاوى خەلك بوو، كە ئەم جەلە فەرمىانەيان لەبەردا بوو، راستە ئەمانە تىوگلاون لەم مەسلانەدا، كە دەستى حزبىيان لەپشت بوو يان لەلایەن حزبەو بوو؟، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپز كرىم سنجارى (ووزىرى ناوخۇى):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

وەلامى پرسىارى يەكەم: بەپپى ياسا دانانى بەرپۆبەرى ناحىەو قائىم مەقامەكان دواى ئەووى ناحىەيەك يان قەزايەك بە فىعلى شوئىنەكەى شاغر دەبئىت، پارىزگاكان ناوى چەند پالئوراوئىك بەنووسراو بۆ ئىمە بەرز دەكەنەو، ناوى ئەو ناحىە يان قەزايە دىارى دەكەن كە پىوئىستىيان پىيەتى، ووزارەتىش بەرزى دەكاتەو بۆ ئەنجومەنى وەزىران، دەبئىت فەرمانى ھەرىمىشى پى دەربچئىت، پىوەریش بۆ دانانى بەرپۆبەرى ناحىە، دەبئىت شارەزايى لەكارەكانى ئىدارى ھەبئىت و خاوەن بپروانامەى بەكالۆرىۇس بن لە

ياسا، بۇ لېپرسىنەۋە لە سەرۋكى يەككە كارگېرپىيەكان دەستەي پشكنىنى ۋەزارەتەمان ھەلدەستىت بە پشكنىنى قەزاۋ ناحىيەۋ پارىزگاكان بە بەردەۋامى ۋ پاپۇرتى خۇيان بۇ ئىمە بەرز دەكەنەۋە، ھەر كەسىك سەرپىچى لەكارەكانى بكات، ئىمە ئىجرائاتى ياساىي بەرامبەر ۋەردەگرىن ۋ بەپىي ياساى رىكارى فەرمانبەرانى دەۋلەت، لە بىدايەت من باسەم كەرد كە چەند تەفتىشان كەردوۋە چەندجار چوون بۇ قەزاۋ ناحىيەكان؟، پرسىارى دوۋەم: بەلى لىژنە لەۋەزارەت پىكھاتوۋە بۇ ئەۋ مەبەستە ھەرۋەھا ۋەك دەزانىن لىژنەيەكى بالا لەلەيەن سەرۋكى ھەرىم پىكھىنراۋە، ئەنجامى سەرەتايى بلاۋكرايەۋە، خەرىكىن كىشەۋ سكالاکان رىۋ شويىنى ياساىي خۇيان ۋەردەگرىن، ئەم رۋوداۋانەش بەراستى كارىگەرپىيەكى ناخۇشان ھەبوۋە لەسەر ھەموۋ لايەك، بەبى دلگرانى، مەسەلەي موحاسەبە ئىمە تەعامول لەگەل ياسا دەكەين، من ناتوانم ۋەك ۋەزىرى ناوخۇ لىرە لە پەرلەمان، پەرلەمان مەصدەرى ياسايە راستەوخۇ تەقرىرىكم بۇ ھاتوۋە، بەيانى ۋەتوۋيانە يەكى موخالەفەي كەردوۋە من لاي بەدم، فەرمانبەرى مەدەنى لىژنەي لىكۋلىنەۋەي بۇ دروست دەكرىت، فەرمانبەرى سەربازى مەجلىسى تەحقىقى عەسكەرى بۇ دروست دەكرىت، ئىنجا پاش ئەنجامى ئەمە من ئىجرائات دەكەم، فەرمانبەرى عەسكەرىش دەتوانىن بىدەين بە دادگاي عەسكەرى كە ئىشەكەي موختەص بوۋ بەئەۋان، من ناتوانم ۋەتەعامول لەگەل ياسا دەكەم، بۇ يەكسەر خەلك بەدم بە تەحقىق يان بىدەم بە مەككەمە، بەنىسبەت ئەۋەي جارىكى تر لىرە بووم لەپەرلەمان باسى ئەۋ كەسانەتان كەرد كە جل ۋ بەرگيان عائىدى ۋەزارەت بوۋە، من ۋەم بەرپرسىن لەۋ خەلگانەي كە سەر بەۋەزارەتى ناوخۇن، ئەۋانى تر ئىمە بەرپرس نىن، ھەر كەسىك بىت، سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

ناشتى خان تەعقىبت ھەيە؟، فەرموۋ.

بەرىز ئاشتى عزيز صالح:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

لەراستىدا من لەماۋەي دوۋ سالى پەرلەمانتارىمدا شتىكم بۇ رۋون ببوۋيەۋە كەداۋاكار بووم شتىكى تىرىش ھەيە بۇم رۋون ببىتەۋە، بۇم رۋون بوۋيەۋە كە تەۋاۋى بارەگاكانى ئۇپۇزسىۋن بسوۋتىندىرپىت ۋ سى بەشى ترى ھەرىمى كوردستان سەقامگىرى ۋ ناسايشى تىك بچىت، يەكىكە لە موعجىزەكان كە سەحبى سىقە لەجەنابت بكرىت، پرسىارەكەي من ئەۋە بوۋ كە ئايا ئەمەش موعجىزەيە كە لىژنە ئەمىنەكانىش كە لەژىر دەسەلاتى جەنابتان يەعنى لەرۋوى تاۋانەۋە نا، بەلكو لەرۋوى ئىدارەي سەرکەۋتوۋ، يەكى لە بنەماكانى ئىدارەي سەرکەۋتوۋ ئەۋەيە كە ئىدارەكەردنى وزە مړۋىيەكانە كە لەژىر دەسەلاتى جەنابتدا ھەيە ئاراستەكەردنى گونجاۋ بىت، ئەگەر جەنابت لاچوونت موستەحىل بىت پرسىارەكەم ئەۋە بوۋ، يەعنى بزائەم تەقىمىكىشم لابت بۇ لەم ھەموۋ رۋوداۋانەدا بۇ نمونە پارىزگارى سلىمانى بىناكەي 5 دەقە دوۋرە لە لقى چوارەۋە، يەعنى ئەۋ ھەموۋ رۋوداۋە رۋوداۋە جەند كاترمىرىكى پىچوۋە نەيتوانىۋە سوپايەك يان ھىزىك نامادە باش بكات كە پارىزگارى لە لقى چوار بكات، يان خۇپىشاندەران جىبا بكاتەۋە، كە ئەۋ رۋوداۋە ناخۇشانەي لى نەكەۋىتەۋە، من لەھەمان رۋزى لىكۋلىنەۋەكەدا لىژنەكەي كە پەرلەمانى بەرىز دروستى كەردبوۋ چوۋمە لاي بەرىزى لەگەل ھەندى ھەفالى

بەپېزدا، وتى كۆنترۆل ۋە وزى سىلېمانى زۆر ئاسپاشە، ئىۋارەكەى چوار كەس كوژران، يەنى ئەمە تەقىمىكى نەگونجاوو نا سەرکەتوو نىيە، بەۋەزى ئارامى ئەو ئىدارەى كە ئەو بەپېزە دەيكات، سوپاس.

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەپېز كرىم سىنجاى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.

من تەنھا ئەۋە دەلېم ئىمە تەعامل لەگەل ياسا دەكەين، ۋە بەياسا كار دەكەين، زۆر سوپاس.

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، پېزدار دكتور ئەحمەد ۋەرتى، فەرموو.

بەپېز د. احمد ابراهيم على(ۋەرتى):

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.

سەرەتا بەخېراتنى ۋەزىرى ناوخۇ دەكەم، من چوار پىرسىارم ھەيە، پىرسىارى يەكەم بەپېى قسەى لىژنەى ئەمىنى قەزى زاخۇ، پروداۋەكانى 2011/12/2 دواى نوپزى ھەينى قەوماون، كاترمىر 11 ى شەو كۆتايان ھاتوو، ۋەك لەپاپۇرتى لىژنەى ھاۋبەشى پەرلەماندا ھاتوو كە بۇ ئەۋ دەقەرە چوون، پىرسىارمەكە ئەۋەيە بۇ لەۋ ماۋە زۆردا نەتواندرا كۆنترۆلى بارودۇخەكە بىرئىت، لەلايەن ھىزەكانى ناوخۇ ۋ پىگە نەگىرا لەپەرە نەسەندى پروداۋەكان؟، ديارە بەپېز ۋەزىرى ناوخۇ ئامازەى دا بە مەسەلەكە، بەلام لېردا مەبەستى من ئەۋەيە مەۋداكە زۆر بوۋە لەنيوان سەرەتاى دەست پىكردنى پروداۋەكان تا سەعات 11 ى شەو بەپېى ئەۋەى كە لەپاپۇرتى لىژنەى ھاۋبەشى پەرلەماندا ھاتوو، ماۋەكە زۆرە بۇ لەۋ ماۋەيە دا نەتواندرا پىگە لەپەرەسەندى ئەۋ پروداۋانە بىرئىت؟، پىرسىارى دوۋەم: ھەر بەپېى ۋەتى لىژنەى ئەمىنى زاخۇ لەناۋ سەنتەرى شار 80 پۇلىسى فرىاكەۋتن ھەيە، كە نيۋەيان لە ۋاجبدا بوون، ۋە 60 ئاسپاشيان ھەبوۋە، ھەرۋەھا بەنىسبەت سىمپلىش دىسان ۋتراۋە كە 40 پۇلىس ۋ 40 ئاسپاشيان ھەيە، نەيانتوانىۋە بەۋ ژمارە كەمە كۆنترۆلى تەۋاۋ بىكەن، باشە ئەگەر ژمارەكە كەم بوۋ، بۇچى لەشۋىنى ترەۋە لە پارىزگاۋە ھىزى تر رەۋانە نەكرا بۇ كۆنترۆل ۋ كەردنى بارودۇخەكە؟، ئەگەر نا بۇچى ژمارەكان زىاد ناكەن؟، تا لەھالەتى ۋادا رەۋشەكە لەدەست دەرئەچىت، ئەگەر ئەم پاساۋانە بۇ قەزاۋ شۋىنەكانى تر دروست بن، ئەى بۇ ناۋ دھۆك كەپەلامارى بارەگاكانى يەگرتوو دراۋە سوۋتېندراۋن بۇچى پىگىلى نەگىراۋە؟، ۋە كۆنترۆل نەكراۋە؟، سەربارى بوونى پىشپىلكارى بەرامبەر بە رۇژنامەنوۋسان ۋ دەستگىر كەردىيان، كە لەدوا راپۇرتى لىژنەى داکۆكى كەردن لە ماف ۋ ئازادى رۇژنامەنوۋسان لەسەندىكاي رۇژنامەنوۋسان ئامازە بەۋ پىشپىلكارىيانە كراۋە كە بەرامبەر بە رۇژنامەنوۋسان كراۋە؟، پىرسىارى سىيەم: تا ئىستا ھەست بەجىاۋازى كارى ۋەزارەت ۋ ھىزەكانى ناوخۇ دەكرىت، لەھەۋلېر ۋ لە سىلېمانى، بۇچى كارەكانتان يەك نەخستۋتەۋە لەكاتىكدا حكومەتى يەگرتووۋى ھەرىم ھەيە؟، بەحساب حكومەتى ھەرىمى يەكى گرتوۋتەۋە، بەلام لە زۆر بەى ھەلۋىست ۋ كارەكاندا سەبارەت بە ھەلۋىست ۋ بەرۋوداۋەكان، يان كارەكان ھەست بەجىاۋازى دەكرىت، جەنابتان ئامازەتان

بەھەندى زىيادەپۇيى كىرد، كە زۇرچار زىيادەپۇيى دەكرىت، ئايا ئەو زىيادەپۇيىيەنەش چىن؟، پىرسىيارى چوارەم: بەپىيى بىپىيارە 9 خالىيەكەي پەرلەمان سەبارەت بە رووداوەكانى بادىيان، دەبىت حكومەت ئەو بەرپىرسە ئىدىارى و ئەمىنەنە كە كەمتەرخەم بوون لەو ناوچانەدا دەبىت سزا بدات بەھۆى كەمتەرخەمىيەنەو كە نەتواندراو بەر بەو رووداوانە بگىن، ئىيوە لەوبارەو وەكو وەزارەت چ ھەنگاويكتان ناو؟، يەئنى ئىجرائاتى ئىدىارى خۇتان وەكو ناشتى خان ئامازەي پىدا، بىرگەي دووهمى ئەو پىرسىيارەم، تايبەت بوو بە راگەياندىنى ئەنجامەكانى لىژنەي لىكۆلىنەوہى بەرپىز سەرۆكى ھەرىم، كە ئەو راگەيەندرا، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، بەرپىز جەنابى وەزىر، فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنجارى (وەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

زۇربەي پىرسىيارەكان وەلام دراىەو بەپىستى، دووبارەو سى بارەو چوار بارەيە، بەلام ھەر بەگورتى وەلامى دەدەمەو، پىرسىيارى يەكەم: كەمى ژمارەي ھىزەكانى پۇلىس و نەگەيشتىن بۇ شوپىنى رووداوەكان، بەھۆى رىگىرى و بەرەستى ھاوولاتيان و پەلاماردانىان ھۆكارى ئەو كۆنترۆل نەكردنە، كە گەيشتنە ئەو يەكسەر كۆنترۆلىان كىرد، پىرسىيارى دووہم: لەپارىزگاي دەوك ھىزى پۇلىس و بەرگىرى شارستانى بۇ ھاوكارى كىردن چوون، بەلام بەھۆى گىرفتى ھاتوچۇ لەنىوان گەلى زاخۇو بازگەكە كە تەنھا رىگايە ئەو ھىزانە نەيانتوانىوہ بەخىرايى بگەنە شوپىنى رووداوەكە، لەكاتى گەيشتىن كۆنترۆلى باروودۇخەكەيان كىردو، بەتەئكىد ئەو بەرپىرسەنەي كە كەمتەرخەم بوون سزاي ياسايى و ئىدىارى دەدرىن، پىرسىيارى سىيەم: ئەرك و فەرمانەكانى پۇلىس لەدەفەرى سلىمانى و ھەولير بەيەك شىوہو بەپىيى يەك رىنەمايى رىكخراوہو جىاوازيان تىدا ناكىت، پىرسىيارى چوارەم: سەربارى ھەستانى لىژنەي بالاي لىكۆلىنەوہى ھەرىمى كوردستان لەرووداوەكان و پىشنىارەكان وەزارەتى ناوخۇش لىژنەيەكى نارد بۇ ئەو دەفەرەو دەستنىشانى كەمتەرخەمانى لە بەرپىرسەكانى وەزارەتى ناوخۇ كىردو، كارى پىويستىش بەپىيى ياسا ئەنجام دەدەرىت، ئىمە ئىجرائات وەردەگرىن، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، دكتور ئەحمەد تەعقىب ھەيە، فەرموو.

بەرپىز د. احمد ابراهيم على(وہرتى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىز جەنابى وەزىر سەبارەت بە نەگەيشتىن ھىز، دىيارە ئەلئىت لەبەر ئەوہى كە نەگەيشتونەتە ئەو، يەئنى سەعات 11 شەو كۆتايى ھاتوہو، يەئنى ماوہكە زۇر زۇر بوو، بۇ ئەو ھىزانە نەيانتوانىوہ لە دەوكەوہ بگەن، ئەمە يەكەم، پىرسىيارى دووہم: جىاوازي لەنىوان ھەلۆيىست و كارەكانى وەزارەتى ناوخۇ، راستە ياسا يەكە، بەلام ھەست بە جىاوازي دەكرىت، وەكو ئەوہى كە جەنابىشت ئامازەت بەھەندى زىيادەپۇيىدا، پىرسىيارەكە لىرەدايە، ياساكە يەكە، بەلام ھەلۆيىست و كارەكان جىاوازي تىدا بەدى دەكرىت، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزىر، فەرموو.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ياسا يەكە، ياساكەش تەتېبىق كراۋە، ئىمە ھەول دەدەين بەزۋوتىن كات، ئىۋە بزىنن دوو ۋەزارەتى ناوخۇ ھەبوۋە، بەدوۋ تەعلېمات ئىشى كىردوۋە، بەدوۋ جىياۋزى ئىشى كىردوۋە، بەيەك رۇژ ناتوانىت ھەموۋى بەكەيت بەيەك، مەشاكىل ھەيە، بەلام ئەۋە خەرىكىن ئىستا ئەۋ ياسا كە ئىۋە لىرە تەصدىقتان كىرد، گەۋرەترىن ھاندەرە بۇ ئىمە كە ھەموۋ ئىجرائات و تەتېبىقاتىك بېيت بەيەك، ئومىدى ئىمە ئەۋەيە ھەول دەدەين كە ھەموۋى بېيت بەيەك، كەموكۋى دەبېت لىرە و لەۋى بەلام ئامانجى كۆتايى يەكە، خالى دوۋەم، سەعات 11 نەبوۋ، پىش سەعات 11 كۆنترۆلى ۋەزەكە كرا، كە ھىزەكان داخلى زاخۇ بوۋن بەماۋى سەعاتىك، دوو سەعات كۆنترۆلى ۋەزەكەيان كىرد، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار بېرىقان سەرھەنگ، فەرموۋ.

بەرپىز بېرىشان اسماعىل سەرھەنگ:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من تەنھا يەك پىرسىارم ھەيە، جەندىن لە ژنانى سالۋنەكانى شارى ھەولېر، ئاگادار كراۋنەتەۋە كە كامىرا دابنىن لە سالۋنەكانىيان، بەپى رېنمايەكانى پارىزگاي ھەولېر بەمەرجىك ئەم رېنمايە لەشارى دھۆك و سلىمانىدا نىە؟، بۇيە جەندىن خاۋەن سالۋن پەيوەندىان پىۋە كىردوۋم نارازىن لەۋ بىرپارە، چونكە ئەۋە گومان لەلاى ئافىرەت دروست دەكات، پىرسىار ئايا بەرپىزت ئاگادارى لەم رېنمايە كە پىشكەش كراۋە بەدانانى كامىرا لە سالۋنەكانى ژنان، مەبەست چىە لەدانانى كامىرا؟، بۇ؟ ئايا ئەمە شتىكى بە راست دادەندىت، ئايا ئەگەر وايە بۇ تەنھا لە ھەولېر؟ بۇ بەس بۇ ژنان؟، ئەگەر بۇ ئەمەن و ئاسايشە، سالۋنى ژنان جىگاي تاۋانباران نىە، بۇچى لە سالۋنى پىاۋانىش داناندىت، ئايا ئەۋە پىشلى كىردنى ماقى مروۋ نىە؟، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموۋ.

بەرپىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

خوشكە بېرىقان ۋا بزىنم بۇ ھەمان مەبەستىش تەلەفۇنت بۇ پارىزگار كىرد، ۋەلامىشى دايتەۋە، بەلام بەپى بىرپارىكى لىژنەي ئەمەنى پارىزگا، داۋا كراۋە لەسەرجم ئوتىلەكان، چىشتخانەكان، مۇلەكان، شوپنە گىشتىەكان، بەمەبەستى ھاۋكارى كىردن لە پاراستىيان كامىرا لەدەرەۋەي شوپنەكانىيان دابنىن، بۇ چاۋدىرى و پاراستنى ئەمەنىەتيان، ئەۋەش ئىجبارى نىە، بەلام بۇ سەلامەتى شوپنەكەۋ بەرژەۋەندى گىشتىە، بەلام

ئەگەر حالەتتەك ھەبىت لەناو سالۋۇنچان دانابىت، ئەو پېمان بلى، بەلكو خاوەن سالۋۇنەكە خۇي داپناوھ تا ئىمە ئىجرائاتى لەگەل بگەين، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، بېرىقان خان تەعقىبەت ھەيە، فەرموو.

بەرپىز بېرىقان اسماعىل سەرھەنگ:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەلى جەنابى وەزىر چەند سالۋۇنچەك پەيوەندىان پېوھ كىردم، تەئكىدىان كىردۇتەوھ كە ئىجباريان كىردوون دوو كامپىرا دابنىن يەك لەدەرەوھ يەككىش لەزورەوھ، مەن بەخۇم ئافىرەتم تازە بەھەياتم ناچمە سالۋۇن، چۈنكە سالۋۇنچەك وەكو مۇبايلى لى ھاتوھ كە چەند ئىك بكوژىت لەبەر سالۋۇن، ئەوھ شتىكى نا ئىنسانىيە، بۇ لە سالۋۇنى ئىزان چى دەكرىت، تا كامپىرا دابندىت، گەر بۇ ئەمەن و ئاسايشە بۇ دەرەوھش بىت مەن ھەر قىولم نىيە، ئەگەر ئىن خۇي رازى نەبىت لىي دابندىت، بۇ داى دەنن، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز كىرىم سىنچارى (وەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

تەبىئى مەنىش وەكو تۇ دژى ئەوھم، كە لەداخلى سالۋۇن دابندىت، بەلام با پىت بلىم، پاش دانانى كامپىرا لە مۇل و شوپنە گشتىەكان، لە سالۋۇنەكان، زۆر تاوان كەشف بوو، زۆر كارى پۇلىسى ئاسان كىردۇتەوھ، نەمۇنەمان زۆر، بەلام ھەر سالۋۇنچەك نەپەوئەت داى بنىت، ئەوھ ئىجبارى نىيە، ئەوھ ئىختىارىيە، پىم بلى فلان سالۋۇن ئىجبارىيە بەنامە بۇم بنووسە، بۇ ئەوھى ئىمە ئىجرائاتى ياساى وەرىگرىن لەگەل ئەوانەى كە ئىجباريان كىردوھ كامپىرا دابنىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار فاضل حسن اسماعىل، فەرموو.

بەرپىز فاضل حسن اسماعىل:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

وھلامى پىرسىارەكانم وەرگرت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار زكىيە سەيد صالح، فەرموو.

بەرپىز زكىيە صالح عبدالخالق:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

لەسەرەتادا بەخىرھاتنى جەنابى وەزىر و ھاوکارانى دەكەم، بەراستى مەن ھەشت پىرسىارم ھەبوو، شەشىان جوابى دراوھتەوھ، بەس دووانىان ماوھ، يەكەم: ئىمە دەزانىن بەگوپىرە دەستوورى عىراق، ھەر ھاوولاتىيەك

ماڧى ئەۋەى ھەيە كە پەساپۇرت ۋەربگرىت، بەس جياۋازى رەگەزى ھاتۋەتە كاپەۋە لە جىبەجىكردى ئەۋەدا، ئەۋىش ئەۋەيە كە كاتىك ئافرەت دەچىت پەساپۇرت دەربكات، دەلىن دەبىت ۋەلى ئەمرى لەگەل بىت، من نازانم تاچەند ئەۋە چارەسەر كراۋە؟، ھەرچەندە بەر لەۋەى راپۇرتەكە بىتە رەگەزنامەن من ئەۋ پەرسىارەم كەرد و تارادەيەكش جۋابى ئەۋەم ۋەرگرتهۋە، پەرسىارى دۋەم: لە ياساى رەگەزنامەى عىراقىدا كە دەزانىن لە 2006 دەرچۋە، دەستۋورى عىراقىش لەدۋايدا لەسالى 2006 ھاتە جىبەجىكردىن، لەبەر ئەۋە ھەندى ئەحكەم ھەيە لەۋ ياسايدە كە لەگەل دەستۋورى عىراقدا ناگونجىت، ھەرچەندە دەرچۋونى ياساى رەگەزنامە تايعى حكومەتى عىراقە، من دەمەۋىت بزەنم ۋەكو ۋەزارەتى ناۋخۇ چ ھەماھەنگىەك ھەيە لەگەل حكومەتى فەدېرال بۇ تەعدىلات تا بىخەنە ناۋ ئەم ياسايدە كە نىستا ھەيە؟، چۈنكە بەراستى ھەندى ئەحكەمى تىدايە لەگەل دەستۋورى عىراقدا ناگونجىت، سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

دەستۋور سالى 2005 بوۋ، نەك سالى 2006، فەرموۋ.

بەرىز زكىە صالح عبدالخالق::

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

جىبەجىكردەنەكەى لەسالى 2006 بوۋ، من تەنكىدەم كەردۋتەۋە كە لە كۇتايى سالى 2006 جىبەجىكراۋە، سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرىز جەنابى ۋەزىر، فەرموۋ.

بەرىز كرىم سىنچارى (ۋەزىرى ناۋخۇ):

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

پىدانى پاسپۇرت بېرىكى حكومەتى فەدېرالە، ھەموۋ مەرجانىش لەۋىۋە دەردەچىت، ۋە پىدانى ژمارەى پاسپۇرتىش لەرىگەى رەزامەندى ئەلكترۇنىەۋە ۋاتە كۇنترۇل لەدەست نىمەدا نىە، بەلام لەھەفتەى راپردوۋ بېرىك لە حكومەتى مالىكىەۋە دەرچۋو، ھەر ئافرەتىك تەمەنى 18 سالى تەۋاۋكرد بۇى ھەيە داۋاى ۋەرگرتنى پاسپۇرت بكات بەبى رەزامەندى كەسوكار، نىستاش لەھەرىم پەپرەۋ دەكرىت، نىمەش زۇر ھەۋلماندا بەراستى بۇ ئەۋ مەۋزۋە، خالى دۋەم، بەراستى زەكىە خان، مەبەستەن رۋون نىيە كام ئەحكەم ۋ ماددە لەم ياسايدە؟، بەلام دەمەۋىت بە بەرىزتان بلىم ھەموۋ نىشوكارەكانى تايبەت بە رەگەزنامەۋ پەنابەرى ۋنشىنگە بە گوڭرەى ماددەى 110 لەدەسەلاتى كەسرى حكومەتى فەدېرالدايە، ياساى ژمارە 26 سالى 2006، لە ئەنجۋمەنى نوڭنەرانى عىراق دەرچۋو، خۇتان دەزان نىمە لە ھەرىم ناتوانىن ھەموارى بىكەن، بەلام دەتوانىن پەسەندى ياساكە بىكەن، يان بەشىك لەماددەۋ بېرگەكان ۋەربگرىن، ئەۋىش بېرىارى پەرلەمانى كوردستان دەبىت، سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار گوليزار قادەر، فەرموۋ.

بەرپىز گولئىزار قادر اسماعىل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەخىرھاتنى جەنابى ۋەزىر ومىۋانە بەرپىزەكان دەكەم، ديارە من دوو پرسیارم ھەبوو، پرسیارى يەكەم، دەربارە رووداۋەكانى بادىنان، جەنابى ۋەزىر ۋەلامى داىهە، پرسیارى دووم: ئايا زەمانەت چىە، جارىكى تر ئەوانەى كە رووياندا لە سلىمانى و بادىنان كە دووبارە نابیتهوه؟، ئايا ھىزەكانى ئەمنى لە چاكسازىدان يان لەنامادە باشىدان بۆ ئەوہى جارىكى تر ئەوانە دووبارە نەبنەوه؟ سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز كرىم سنجارى (ۋەزىرى ناوخۇ):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەكاتى روودان ۋەھەبوونى ھەر زانىارىيەك لەسەر ھەر رووداۋىك ھىزەكانى پۆلىس دەخرىنە حالەتى ئامادەباشىيەوه، بەلام مەسەلەى گرەنتى، دەگەرپىتەوه بۆ خودى ھاوولانتیان و لایەنەكان كە حەق وایە بەر لە ئەنجامدانى ھەر خۆپىشاندىك بەلایەنى كەمەوه ئاگادارمان بكەنەوه، تاوەكو رپرەوى خۆپىشاندىكە بەپارىزىن لەھەموو كەردەوہىكى تىكدەرەنە، ۋە لىشت ناشارمەوه، ئەم حەوادسى ئەخىرە ئىمە دىراسەيەكى باشى دەكەين كەموكۆرپەكان دەبىنين كە چىە، ۋەلەسەر ئەساسى ئەوه پلانى تازە دادەنئىين، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رپىزدار عەونى بەزاز، فەرموو.

بەرپىز عونى كمال بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من سى پرسیارم ئاراستەى جەنابى ۋەزىر كرد، سەبارەت بە پرسیارى سىيەم ۋەلامەكەم ۋەرگرتەوه، تەنھا 2 پرسیار دەمىنئىتەوه، يەكەمیان: دانىشتوانى گەرەكەكانى عەرەب، تەعجیل، خانەقا، تەيراو، لەشارى ھەولیر كىشەیان ھەيە سەبارەت بە بابەتى قەرەبوو كەردنەوه، كە بەپىارىكى حكومەت دەست بەسەر مولكەكانىان گىراو، كە لە فەرمانگەى تاپۆ بەناوى خۇيان تۆمار كراو، ۋە لەبەرامبەرىشدا كرىچپەكان بە پارچە زەوييەك قەرەبوو كراونەتەوه، لەلایەن حكومەتەوه، بەلام ئەوان بىبەش كرابوون لەو قەرەبوو كەردنەوہىە، ۋە بى حال و مال ماونەتەوه، ۋەھىچ سەرچاۋەيەكى داھاتىان نىە بۆ گوزەرانى خىزانەكانىان، ۋە قفل كەردنى خانوۋەكانىان كە بەكرى دراون لەلایەن خاۋەنەكانىانەوه دوای دەر كەردنى كرىچپەكان بى ئەوہى خاۋەن مولكەكانىان قەرەبوو بكرىنەوه، يان خانوۋەكانىان ئىستىملاك بكرىت، واتە مولكىان حجز كراو، لەھەمان كاتىشدا ئەو وارىداتەو داھاتەى كە بۆى دەھات لەئەنجامى بەكرىدانى مولكەكەى بۆى نەماو، لىى مەحروم بوو، سەبارەت بەم بابەتە لىژنەى ياساىي بەنوسراوى ژمارە(242) لە 7/31 /2011، ئاماژەى بەوہ كە بەپىي ماددەى (23) لە دەستوورى ھەمىشەيى عىراق مافى مولكايەتى پارىزراو، نابى كەس مولكى لى زەوت بكرىت پىش ئەوہى قەرەبوو بكرىتەوه، ۋە پارەى خۆى ۋەربگرىت،

يان قهره‌بوو كردنه‌وه به‌پارچه زه‌وييه‌ك، به‌پيى ياساى ئىستيملاكى ژماره(12)ى سالى 1981 به‌ركار له‌هه‌ريى گوردستان، هه‌رچه‌نده ئه‌مانه ده‌توانن قهره‌بوو له‌حكومه‌ت و ئه‌و ده‌زگايانه وه‌رېگرن كه مولگه‌كانيان حجز كردوون، وه كرېچيه‌كانيان ده‌ركردووه، بى ئه‌وه‌ى ئىجرائاتى ياسايى وئسوئى ئه‌نجام بدن، وه قهره‌بووى ئه‌و خاوه‌ن مولگانه بكه‌نه‌وه، لىژنه‌ى ياسايى پىشنيارى كرد كه نووسراويك ناراسته‌ى وه‌زاره‌تى ناوخۆ بگرېت، بۆ چاره‌سه‌رکردنى ئه‌م كېشه‌يه به‌زوتريين كات، بۆ ئىستيملاك كردنى مولگه‌كانيان به‌پيى ياساكانى كارپيكراو له هه‌ريئما، به‌لام تا ئىستا هيج نه‌كراوه ئايا وه‌زاره‌ت چى له‌به‌رده‌مدايه بۆ چاره‌سه‌رکردنى ئه‌و كېشه‌يه؟، به‌تايبه‌تى ئه‌گه‌ر ئه‌م حاله‌ته به‌رده‌وام بېت، قورساييه‌كى دارايى قورس ده‌كه‌ويته سهر حكومه‌ت، چونكه ئه‌وان ده‌توانن داواى (اجر مثل) واته كرىى هاوتا بكه‌ن له‌حكومه‌ت، پرسىارى دووه‌م: ئاشكرايه لاي هه‌موومان كه‌وا رووداوه‌كانى هاتوچۆ زۆربه‌ى زۆرى له‌ئه‌نجامى به‌په‌له لىخوړپيى ئوتۆمبيل و سه‌رپيچى كردنى ياساو رېنماييه‌كانى هاتوچۆيه، ژماره‌ى ئوتۆمبيله‌كان تۆمار ده‌كرېت به‌هوى ئامپه‌ركانى كۆنترۆل كردنى رېگاووبانه‌وه ده‌ستخۆشى له وه‌زاره‌ت ده‌كه‌ين بۆ ئه‌م مه‌به‌سته، به‌س پرسىاره‌كه‌م ئه‌ويه، ئايا ناتواندريئ مه‌فرزه‌كانى كه له‌كۆنترۆل ئىش ده‌كهن، خه‌به‌رى مه‌فرزه‌كانى ترى پيشوو بدن له‌كاتى سه‌رپيچى كردنى ياسايى، واته غه‌رامه‌كانىش به‌فه‌ورى وه‌رېگرېت، له‌جياتى ئه‌وه‌ى كه تۆمار بگرېت به‌فه‌رز، ئه‌گه‌ر به‌فه‌رز بېت كه‌س له فه‌رز ناترسىت، ده‌لئىن كه‌ى مورچه‌عه‌ى دائيره‌ى هاتوچۆمان كرد ئه‌وكاته غه‌رامه‌كه ده‌دين، به‌لام ئه‌گه‌ر هاتو فه‌ورى وه‌رېگرېت ئه‌مه وابزانم زياتر خه‌لك ئىلتىزام ده‌كات به‌ياسا ورېنماييه‌كانى هاتوچۆ، زۆر سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆكى په‌رله‌مان:

سوپاس، به‌رپز جه‌نابى وه‌زير فه‌رموو.

به‌رپز كرىم سنجارى (وه‌زيرى ناوخۆ):

به‌رپز سه‌رۆكى په‌رله‌مان.

پرسىارى په‌كه‌م: ئه‌وه‌ى گه‌ره‌كه‌كانى عه‌ره‌ب، ته‌عجىل، خانه‌قا، ته‌يراوه، به‌ئى له‌به‌شىكى گه‌ره‌كى خانه‌قا، چه‌ند خانوويه‌ك له ته‌عجىل و عه‌ره‌ب خانووه‌كان خه‌رىكى دارمان بوون، وه زۆر كۆن بوون، كه‌لكى ژيان وگوزمه‌رانىان نه‌مابوو، وه چه‌ند جارېك له‌چاوى كاميراكان پيشاندان، بۆيه وه‌ك هه‌لمه‌تېكى به‌دواداچوون كرېچيه‌كانى ئه‌م خانووانه له‌لايه‌ن پارېزگاي هه‌ولپه‌روه بانگ كران، يه‌كى پارچه زه‌وييه‌كيان پيدرا تاكو له‌م باروودوخه ناله‌باره رزگاربان بېت، وه داوا له‌خاوه‌ن مولگه‌كان كرا كه نابىت به‌م شېويه خانووه‌كانيان به‌گرېى بدن، كه به‌كه‌لكى ژيان نايه‌ت، تاكو ته‌عميرى ده‌كه‌نه‌وه، بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ش به‌ئىن نامه‌يان لى وه‌رگراوه، ئه‌وانىش داواكارن كه خانووه‌كانيان ئىستيملاك بگرېت و قهره‌بوو بگرېنه‌وه، به‌لام صنفي خانووه‌كان تاكو ئىستاش به‌سه‌كه‌نى ماوه‌ته‌وه، ناتوانين قهره‌بوويان بكه‌ينه‌وه، ته‌ملىك كردنى ئه‌م خانووانه‌ش پيويسته له‌رېگه‌ى وه‌زاره‌تى شاره‌وانيه‌وه بېت، پرسىارى دووه‌م: تيژره‌وى له‌هۆكاره سه‌ره‌كيه‌كانى رووداوى هاتوچۆيه كه له‌ئه‌نجامدا رووداوى دلته‌زيئى لى ده‌كه‌ويته‌وه، بۆ ئه‌م مه‌به‌سته

كۆبۈنەۋەى داھاتوومان دوو سبەى دەبىئەت واتە رۇژى 2011/12/31، سەعات 10 لىرە ئامادە بن بۇ
ئەۋەى دەنگدان لەسەر درىژگردنەۋەى خولەكە ئەنجام بدرىت، تا ئەوكات بەخواتان دەسپىرم.

محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى)

سەرۆكى پەرلەمانى

كوردستان - عىراق

د. ارسلان بايز اسماعيل

جىگرى سەرۆكى پەرلەمانى

كوردستان - عىراق

فرست احمد عبدالله

سكرتيرى پەرلەمانى

كوردستان - عىراق

پەرلەمانى كوردستان - عىراق

پرۆتوكۆلى دانىشتىنى ژمارە (23)

شەممە رېكەوتى 2011\12\31

خولى سىيەمى ھەئىزاردن

پروتۆكۆلى دانىشتىنى ژماره (23)

شەممە رېكەوتى 2011/12/31

كاتزمىر (10) ى پېش نيوەرپۇ رۇژى شەممە رېكەوتى 2011/12/31 پەرلەمانى كوردستان - عىراق بە سەرۇكايەتى بەرپىز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى) سەرۇكى پەرلەمان و، بە نامادەبوونى بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل جيگىرى سەرۇك و، بەرپىز فرست أحمد عبدالله سكرتېرى پەرلەمان، دانىشتىنى ژماره (23) ى خولى سىيەم، سالى (2011) ى خوى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپىي حوكمەكانى برگه (1) ى مادده (20) له پەپرەوى ناوخوى ژماره (1) ى ھەمواركرائى سالى 1992 ى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستەى سەرۇكايەتى پەرلەمان برپارى درا دانىشتىنى ژمارهى (23) ى خولى سىيەمى ھەئبزاردن له كات (10) ى پېش نيوەرپۇ رۇژى شەممە رېكەوتى 2011/12/31 دا بەم شىوديه بىت:

- 1 - بەردەوام بوون لەسەر گفوتوگۆكردى ئەم پېشنياره ياسايانەى خوارەوہ:
 - أ- پېشنيارى ياساى مافەكانى كەمئەندامان و خاوەن پىداويستىه تايبەتەكان له ھەرئىمى كوردستان.
 - ب- پېشنيارى ياساى گرنگيدان بە كەمئەندامان و خاوەن پىداويستىه تايبەتەكان.
 - ج- پېشنيارى ياساى چاودىرى كردن و شياندىنى خاوەن پىداويستىه تايبەتەكان له ھەرئىمى كوردستان.
 - د- پېشنيارى ياساى مافەكانى كورته بالاكان له ھەرئىمى كوردستان.
 - ه- پېشنيارى ياساى تايبەت بە كورته بالاكان له ھەرئىمى كوردستان.

2- وتارى سەرۋىكى پەرلەمان بەبۇنەنى كۆتايى ھاتنى خولى گرېدانى يەكەمى پەرلەمان.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

بەناوى خواى گەورەو مېھرەبان.

بەناوى گەلى كوردستان، دانىشتنەگەمان دەكەينەو، خولى سىيەمى ھەئىژاردن، سالى سىيەم، خولى گرېدانى يەكەم، ژمارەى دانىشتن (23)، رۇژى دانىشتن 2011/12/31، بەرنامەى كار؛ بەپىى ھوكمەكانى برگەى (1) ماددەى (20) لە پەپرەوى ناوخوى ژمارە (1) ھەموار كراوى سالى 1992 ھەلەمانى كوردستان - عىراق، دەستەى سەرۋىكايەتى پەرلەمان برپاريدا بەرنامەى كارى دانىشتنى ژمارە (23) ھەلەمانى خولى سىيەمى ھەئىژاردن لە كاتژمىر (10) ھەلەمانى پىش نىوەرۋى رۇژى شەممە رېكەوتى 2011/12/31، بەم شىوہىە بىت:

1- بەردەوام بوون لەسەر گفوتوگۇکردنى ئەم پىشنيارە ياسايانەى خوارەو:

أ- پىشنيارى ياساى مافەكانى كەمئەندامان و خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان لە ھەريمى كوردستان.

ب- پىشنيارى ياساى گرنگيدان بە كەمئەندامان و خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان.

ج- پىشنيارى ياساى چاودىرى كردن و شياندىنى خاوەن پىداويستىە تايبەتەكان لە ھەريمى كوردستان.

د- پىشنيارى ياساى مافەكانى كورته بالاگان لە ھەريمى كوردستان.

ھ- پىشنيارى ياساى تايبەت بە كورته بالاگان لە ھەريمى كوردستان.

2- وتارى سەرۋىكى پەرلەمان بەبۇنەنى كۆتايى ھاتنى خولى گرېدانى يەكەمى پەرلەمان.

ئىستاش داوا لە لىژنەى ياساى و لىژنەى كۆمەلايەتى و لىژنەى دارايى دەكەين كەرەم بكن بۇ سەر مەنصە، نوقتەى نيزاميت ھەيە؟ فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەپىى ئەو بەرنامە كارە بىت، ئىمە وەكو فراكسيونى كوردستانى داوا دەكەين ئەو برگەى دووہمە، كە وتارى جەنابتە بەبۇنەنى كۆتايى ھاتنى خولى گرېدانى يەكەمى پەرلەمانەو بەگۇردىت بۇ دەنگدان لەسەر درىژكردنەو ھى خول و، ئىمە لەگەل ئەو دەين.....

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

تكاىە، ئىستا لە خالى يەكەمين، كەى ھاتىنە ئەوئ، ئىنجا رەئى خۆتان بدەن، برگەى دوو دەخوينىنەو، ئىنجا پىشنيار ھەبىت بۇ درىژكردنەو، بۇ كۆتايى ھاتن، فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ھۆكارم ھەيە بۇ ئەم قسە كردنە، بۇ ئەوئى ئىمە دەست نەكەين بە برگەى يەكەم و ماوہ بدەين، چونكە ئەوئى من ئاگادارم دوئى شەو ھەتا سەعات (11) ھى شەو بەرپىزان لىرە ئامادە بوون، بۇ ئەوئى راپۇرتەكە

تەۋاۋ بىكەن، بۇ ئەۋەدى ھىچ كەمۇكورتىيەك لە راپۇرتەكە نەبىت، ھىچ كەمۇكورتىيەك لە ياساكەدا نەبىت، بۇيە ئەگەر ھاتو ئىمە بىپارى ئەۋە بىدەين خولەكە درىژ بىكەينەۋە لە پىشدا، بىگومان لە ھەفتەى داھاتوودا، بلىين دواى پشوى سەرى سال رۇژى 1/1 دەستمان پى كىردەۋە بە دەوام، ئەۋ ياسايە زۇر بە تىروتەسەل تر بەبى نوقصانى، بەبى كەمۇكورتى ئىمە دەتوانين لە گىفتوگۇيەكانى بەردەوام بىن و دەنگى لەسەر بىدەين، لەبەر ئەۋە من يەك پىشنيارم ھەيە بۇ جەنابت، ئىمە داواكارين پشوو وەرنەگرين بە ھىچ جۇرىك، بەلام داواكارين لە سەرۇكايەتى پەرلەمان، دەزانم ئەمە لە پەيرەۋى ناوخۇ بەۋ شىۋەيە نىيە، بەلام داواكارين لە پەرلەمان دوو مانگەكە دەوام بىكەين، بەلام مانگى سى لەبەر ئەۋەدى عوتلەيەكى زۇرى تىايە، ئىمە پشووۋەكەمان لە مانگى سىدا وەرگرين و، زۇر سوپاس.

بەرىز سەرۇكى پەرلەمان:

ئەۋە موخالىفى پەيرەۋى ناخۇيە، ناتوانين، ئەگەر بىتانەۋىت تەمدىدى بىكەن ھەقى ئەۋەتان ھەيە بە دوو لەسەر سى دەنگى ئەندامانى پەرلەمان، تەنھا يەك مانگ تەمدىد بىكەن، لە ھەفتەيەك تا مانگىك، فەرموو كاك كاردۇ.

بەرىز كاردۇ محمد پىرداۋد:

بەرىز سەرۇكى پەرلەمان:

با پىشنيارەكانمان لە پەرچەكردار نەبىت، بەلكو لە بەرژەۋەندى پەرلەمان و ژيانى خەلك و ياساكان بىت، ئىمە لەگەل درىژكردنەۋەيەكىن، ئەگەر چەند ياسايەك ھەيە لە بەرژەۋەندى ژيانى خەلك دايەۋ پەيوەندى بە توپىك ھەيە درىژ بىكرىتەۋە، ئەگەر ھەر بۇ دەۋامىكى شىكى بىت، ئىمە لەگەل درىژكردنەۋە نىن، بە مەرجىك لەگەل درىژ كىردنەۋەين، كە خزمەتى ياسايەك بىكات، يان ئەۋ ياداشتانەى كە داۋمانە پەيوەندى بە پىشنيارەكانى خەلكە، ھەموو پەرلەمانتارانى بەرىز ئىمە دەۋايە لە فەسلى تەشرىعى ھەموو ئەۋ ياسايانەى پىۋىستە تەۋاۋمان كىرد بۋايە ھەموو ئەۋ ياداشت و پىرسە گىشتيانەى كە پەيوەندى ھەيە بە بەرنامەى كار، بە ھەر ھۆكارىك بىت سەرۇكايەتى تىدا بەرپىرسىارە، بەلام ئىستاش ئىمە لەگەل درىژكردنەۋەيەكىن، كە چەند ياسايەكى گىرنگ ھەيە لە كوردستان وەكو بەشىك لە بودجە، بۇ نەۋنە، ھىسابى خىتامى، راپۇرتى تەۋاۋ بوۋە، دەبىت بىخرىتە بەرنامەى كار.

دوو/ ياساى زانىارىيەكان، لىبۋوردنى گىشتى، ياساى مامۇستايان، بەلى لەگەل ئەۋ درىژ كىردنەۋەين و پىداگىرى لەسەر دەكەين و، سوپاس.

بەرىز سەرۇكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس بۇ جەنابت، يەكەم/ سەرۇكايەتى لىى بەرپىرسىار نىيە، ھەموو ئىۋەدى بەرىز، ئەندامانى پەرلەمان لە لىژنەكان، ئىۋە بەرپىرسىارن، (74) پىرۇژە زىاتر لە شەش مانگ، تا سالىك لەبەردەستتانە، تەۋاۋتان نەكردوۋە، راپۇرتان بۇ سەرۇكايەتى نەناردوۋە، سەرۇكايەتى لە بان ھەۋا ناتوانىت بىت

موناقەشەى راپۇرتەكان بىكات، بۇيە كەمتەرخەمىيەكە لە خودى لىژنەكانە، لە خودى ئەندامانى پەرلەمانى گىشت فراكسىيۇنەكانە بەبى جىاوازى، ئىنجا دەچن بەر راگەياندىنەكان دەخەنە سەر سەرۇكاپەتى، سۆزان خان كەرەم بىكە.

بەرپىز سۆزان شەباب نورى:

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

ئەم داواكارىيەى من نە پەرچەكردارە، نە هىچ شتىك، من حەز دەكەم بۇ ئەوۋى لەلەى ھەمووان روون بىت، بۇ نەموونە، ئەم ياساى كەمئەندام و خاوەن پىداوويستىيە تايبەتەكان، ئەمە پىنچ دانە ياسايە، ھەمووى دوو رۇژە، رۇژى چوارشەممە سەعات (9)ى شەو لە كۆبوونەوۋە بووينەتەوۋە، ئەم ھەموو ئەندامە قسەى كرىوۋە، پىشنىارى ئەم ھەموو ئەندامانە وەرگىراوۋە، ئايا ئەگەر ئىمە داوا بىكەين خولەكە درىژ بىكرىتەوۋە، بۇ ئەوۋى راي ھەموو ئەندامان وەرگىرىت و لە كۆتايىدا يەك راپۇرت بىت، ئەمە پەرچەكردارە؟.....

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

تكايە پىشنىارەكەى خۆت بدە، ھەر كەسىك حەقى ھەيە رەئى خۆى بدات، مەبەستىيان جەنابت نەبوۋە، رەئى خۆت بدە بۇ تەمدىدەكە، تكايە، فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەباب نورى:

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

تەنھا من قسەم كرىد بوو و پەرچەكردارىش نىيە، ئەوۋە بۇ ئەوۋى بزانرىت، بۇيە داواكارم لە پىشدا درىژكرىدەوۋەكە بىخرىتە دەنگدانەوۋە، بۇ ئەوۋى ئىمە لەو كاتەى كە خولەكە درىژ دەكەينەوۋە بەردەوام بىن لە موناقەشە كرىدى ئەو ياسايە، سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

بەرپىزان، لىژنەى ھاوبەش كەرەم بىكەن، فەرموون بۇ شوپىنى خۆتان، رىزدار دىكتورە رۇژان كەرەم بىكە.

بەرپىز د.رۇژان عبدالقادر دزەبى:

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

لەبەر ئەوۋى من لە كۆبوونەوۋەكەى دوپىنى بەشدار نەبوۋمە، ئاگادار نىمە لەسەر چ رىكەوتوونە، بۇيە ناتوانم بىم لەوئى نوپىنەرايەتى لىژنەكە بىكەم، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان:

بزانى لىژنەكان وائىشى خۆيان دەكەن، ئىنجا دەللىن خەتاي سەرۇكاپەتىيە، باشە بۇچى؟ من ھەتا سەعات (9)ى شەو لىرە لەگەل وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلايەتى، لەگەل سەرۇكى لىژنە، لەگەل ئەندامى لىژنە، لەگەل جىگىرى سەرۇكى لىژنەى ياسايى، لەگەل لىژنەى دارايى لىرە بووينە، بۇچى حازر نابىن؟ سەلامەت بىن، تكايە مەبەستەم جەنابت نىيە، پىداچوونەوۋە بە ھەيكەليەتى لىژنەكان بىكرىت لە سەرۇك و جىگىرو موقەرىرو ئەندامەكانى، بۇ ئەوۋى لەمەودوا ياسا لە 100% لەسەرتان تەتبىق دەكەين، ئەوانەى غائىب بىن

بەپېنى پەپرەوى ناوخۇ تەعامول لەگە ئيان دەكرىت، راپۇرتەكان لە لىژنەكان نايەتەو، كە نايەتەو لە ئىعلامىش وەئلا سەرۆكايەتى پەرلەمان ئىشەكان ناكات، كاكە ئىشى ئىوھى، ئىشى لىژنەى، ئەگەر لە ھەموار كوردنى پەپرەوى ناوخۇ پەرلەمان ماددەىك ئىزافە بكەن بە دەنگى ئىوھى بەرپىز، ئەگەر راپۇرتەكە لەو تارىخە نەھات عىقابى ئەمە بىت، ئەگەر ئىمەش ئىجرائاتمان وەرنەگرت، ئەوجا حەقتانە، لىژنەى ياساى كەرەم بكەن، بەردەوام بن لەسەر برگە يەكى بەرنامەى كار، فەرموون.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە وەكو نوینەرانى لىژنەى ھاوبەش، دوینى كۆبوونەوھمان ئەنجامدا بە ئامادە بوونى ریزدار جەنابى وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلایەتى، لە ئەنجامى كۆبوونەوھگەدا توانیمان راو بۆچوونى ئەندامانى پەرلەمانى بەرپىز حەسر بكەینەوھو جىاوازی بكەینەوھو:

يەكەمیان/ لەسەر ناونىشانى ياساكە.

دووھمیان/ لەسەر برگە بە برگەى ماددەكانى ھەر پرۆژەكە كە رەئیان لەسەر دابوو.

لە ئەنجامى ئەو گفتوگۆى كە حەصرمان كرد، تەبىعى بەنىسبەت ناونىشانى ياساكە، سى راوبۆچوونى جىاواز ھەبوو:

يەكەمیان/ دەئین قانونەكە بىت بە (قانون حقوق و امتيازات المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في اقليم كوردستان).

دووھمیان/ (قانون رعاية المعاقين في الاقليم).

سىيەمیان/ (قانون حقوق و امتيازات ذوي الاحتياجات الخاصة).

واتا ئىستا پىشنيار دەكەين يەكەم جار ناونىشانى قانونەكە يەكلاىى بكرىتەوھ لەلایەن ئەندامانى پەرلەمانى بەرپىز، ھەتا بتوانين ناوەرۆكى قانونەكە، ناوەرۆكى ماددەكانى قانونەكە بگونجىنين لەگەل ناونىشانى قانونەكە، بۆيە پىشنيار دەكەم ئەو بابەتە يەكەم جار بخرىتە دەنگدانەوھ، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، پىش ئەو بەرپىزان، لە دەستپىكى گفتوگۆ لەسەر ئەو پرۆژە ياسايانەى كە ھاتبوون لەو راپۇرتەى بۆ ئىمە ھاتبوو تارىخىك و ژمارەىكى بە ھەلە نووسرا بوو، بۆيە بەدواداچوونم بۆى كردو حەقىقەتەكە دەرچوو دەمەوېت بۆ ئىوھى بەرپىز روون بىت بەم شىوھى، ئەم پرۆژە ياسايە لە راپۇرتى لىژنەى ياساى ئامازەى پى كراوھ بە ژمارە (15984) لە رىكەوتى 2010/12/28، تەنھا بۆ ئاگادارى ئىوھ نووسراوېكە، سەبارەت بە ياساى چاودىرى كوردنى كەمئەندامان، لە ئەنجومەنى وەزيران ئاراستەى ئەنجومەنى شوورا كراوھ بەو ژمارەىو، كۆپىەكى دراوھ بە پەرلەمانى كوردستان، ئەوھ بۆ ئاگادارى ئىوھى بەرپىز.

کرا، ئەوہ عینوانی قانونهکه بووه (قانون حقوق و امتیازات المعاقین وذوی الاحتياجات الخاصة في اقليم کوردستان) پهسند کرا، لیژنه‌ی یاسایی که‌ره‌م بکه‌ن.

به‌پ‌یز عونی کمال سعید به‌زاز:

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

دوای ده‌نگدان له‌سه‌ر ناو‌نیشانی یاساکه، واتا یاساکه بوو به یاسای (قانون حقوق و امتیازات المعاقین وذوی الاحتياجات الخاصة في اقليم کوردستان - العراق).

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

کاک ش‌یردل ف‌ه‌رموو.

به‌پ‌یز ش‌یردل تحسین محمد:

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ئەو ته‌عدیلاتانه‌ی که کرا له‌لامان نییه، ه‌ه‌ر وا ده‌نگ بده‌ین چۆن ده‌بی‌ت، سوپاس.

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

کاک عه‌ونی ف‌ه‌رموو.

به‌پ‌یز عونی کمال سعید به‌زاز:

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

جاری ته‌عدیل نه‌کراوه، به‌س له‌سه‌ر ره‌ئێ ئه‌ندامانی په‌رله‌مانه‌وه ئه‌و پ‌یشنیارانه‌ی که کرا بوو به‌نیسه‌به‌ت ناو‌نیشان و مادده‌کان، ئ‌یستا ورده ورده د‌یینه سه‌ر مادده‌کانیش، سوپاس.

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

کاک ر‌ی‌باز ف‌ه‌رموو.

به‌پ‌یز ر‌ی‌باز فتاح محمود:

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

راسته خرایه ده‌نگدانه‌وه‌و ر‌و‌یشت، به‌لام ئه‌وه ش‌تیکی غه‌له‌ت ده‌رده‌چ‌یت، چونکه که‌مه‌ندامان به‌ش‌یکه له‌ خاوه‌ن پ‌یداو‌یستی تایبه‌ت، ئ‌یتر چۆن ده‌بی‌ت بل‌ئی که‌مه‌ندام و خاوه‌ن پ‌یداو‌یستی تایبه‌ت، خۆ دوو ش‌تی جیاوازی‌ن، ئەو ه‌ک ش‌ته، سوپاس.

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

ئهمه ره‌ئێ خۆتان بوو له‌ناو قاعه‌ چ‌ه‌ند ئه‌ندام‌یک‌ی به‌پ‌یزی په‌رله‌مان ئه‌م ره‌ئیه‌ی داوه‌و (قانون حقوق و امتیازات المعاقین وذوی الاحتياجات الخاصة في اقليم کوردستان)، یه‌عنی هه‌مووی ده‌گر‌یت‌ه‌وه‌و ته‌واو، کاک عمر عبدالرحمن ف‌ه‌رموو.

به‌پ‌یز عمر عبدالرحمن علی:

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

راسته ئىستا دەنگ درا لەسەر عىنوانىك، بەلام سى راپورت نامادە كراوه، ھەر راپورتىك بە شيوھىەكى تايبەت، ئەگەر (ذوي الاحتياجات الخاصة) بىت، ئەو ياسايە وا دەپوات، ئەگەر (المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة) بىت بەم نەوعە دەپوات، ئەگەر عىنوانەكەى تريان بىت بەو نەوعە دەپوات، لەم سى عىنوانە عىنوانىكيان دەنگى ھىناو، ماوھتە سەر راپورتەكان، ئەو راپورتانە لەلاى ئەندام پەرلەمانەكان نىن ھەتا بزنان بە كام صىغە دەپوات بەرپۆ، چونكە ھەر عىنوانىكيان حقوق و ئىمتيازاتىكى تايبەتى خۆى تيايە، پىويستە ئەو راپورتانە نامادە بىت، بۆ ئەوھى ياساكە بە رىك و پىكى بپوات و شيوھىەكى تايبەتى خۆى وھربگرىت، سوپاس.

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك عبدالسلام.

بەرپۆ عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر سوپاس، كاك عومەر شتىكى جوانى باس كرد، بەلام ھەر بۆ مەلومات ناوھرۆكەكە راپورتى ھاوبەشى پىشوو، تەنھا لەسەر ناوھكە ئىوھ بپارتاندا، ئىمە لە لىژنەى كاروبارى كۆمەلايەتى ئەوچارەش باسماں كرد گرنگ نىيە ناوھكەى بگۆرپت، گرنگ ناوھرۆكەكەيەتى، لەسەر ناوھرۆكەكەى ئىمە دەسلەتمان نىيە بگۆرپن، ناوھرۆك ھەر ئەوھى كۆنە، بەلام لەناو موناھەشە كردن، بىگومان لەجياتى مەوھوق دەللىن (المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة) لەسەر داواكارى ئىوھ، سوپاس.

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شىروان فەرموو.

بەرپۆ شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو قسەى كاك عومەر كردى زۆر دروستە، لەبەر ئەوھى ئىستا وشەى موعاق ھاتووھ لە زىمنى قانونەكە، كەواتە مادام عىنوانى قانونەكە بووھ (المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة)، پىويستە لە مەتنى قانونەكە لە كوئى موعاقين ھاتبىت (ذوي الاحتياجات الخاصة) بچپتە پالى، زۆر سوپاس.

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان:

كاك دكتۆر ارسلان فەرموو.

بەرپۆ د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپۆ سەرۆكى پەرلەمان.

ھىچ كەسىك لە كورته بالاکان، يان لە پىداويستىە زەرورىيەكان باشتر لە حالەتى خۆى پىداويستىيەكانى خۆى نازانىت، خۆتان دەزانن پىرئ وھفدىكى كورتهبالاکان ھاتبوون و بەيانىكيان دابەش كرد، ھاتنە لاى ژمارەيەك لە پەرلەمانتارەكان و خۆشيان لەوئى دانىشت بوون، ئەوان دەيانويست بۆ خۆيان بەتايبەتى

پروژه ياسايەك دەرىجىت بەراستى، تۆ بلىي ئىمە لە ئەوان باشتىر بزىنان پىداويستىەگانى ئەوان چىە؟ ئەوان خۇيان داوايان كىردووه ياسايەكى تايىبەتى بۇ ئەوان دەرىجىت، يەئنى ئىمە چۆن دەتوانىن لىرە لە جىياتى ئەوان قەرار بەدىن و بەبى ئىرادەى ئەوان، لەبەر ئەوه من پىموايه تىكەلاؤ كىردنى ئەو مەسەلانە كارىكى باش نىيە، سوپاس.

بەرىز سەرۆكى بەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرىزان، لەبەر ئەوهى وەكو ئەندامەگانى بەرىزى بەرلەمان، هەندىكىان پىشنىارىان كىرد كە ئەم ئامادە كىردنە بۇ دەنگدان لەسەرى لەبەر دەستان نىيە، دانىشتنەكە بۇ ماوهى سى چارەك دوا دەخەين، بۇ ئەوهى كۆپى كىرىت و بەسەر ئىوهى بەرىز دابەش كىرىت، كە وەختى دىنە سەر دەنگدان لەبەر دەستان بىت، تىكايە سەعات (11:15) هەمووتان لىرە بن، هەتا ئەو كاتە هەمووتان لەبەر دەستان دەبىت، زۆر سوپاس.

دانىشتنى دووه

بەرىز سەرۆكى بەرلەمان:

بەناوى خواى گەورەو مېهرەبان.

بەناوى گەلى كوردستان، بەردەوام دەبىن لەسەر دانىشتنەكەمان، فەرموون، بەرىزان، پىشنىارى ئەوه كىرا كە خولەكە درىز كىرىتەوه، چەند پىشنىارىك هەيه، پىشنىار هەبوو دوو مانگ، ئەوه نابىت، چونكە بەپىي ياسا نابىت، هەبوو بۇ مانگىك، هەبوو بۇ دوو هەفتە، هەبوو بۇ يەك هەفتەيەك، ئەگەر بۇ هەفتەيەك داواى درىز كىردنەوه بكەين، هىچمان پى ناكىرىت، چونكە بەيانى پشوو، ئەگەر رۆزى دوو شەممە ئىعلانى جەلسە بكەين، دەبىت رۆزى چوارشەممە جەلسە بكەين، يەئنى يەك جەلسە دەكىرىت، بۆيە ئىستا پىشنىار دەكەين بىرگەى دوو لە بەرنامەى كار بىتە پىشەوه، چونكە ديارە ئەو بەرىزانە، واتا لىزنەى هاوبەش شتەكانيان بە رىكى تەرتىب نەكردووه، بۇ ئەوهى مەجالى زىاتريان هەبىت، ئىوش باشتىر ناگاتان لە وەزەكە بىت، ئىستا بىرگەى دوو لە بەرنامەى كار بە دەنگدانى ئىوهى بەرىز دەهينىنە پىشەوه، درىز كىردنەوهى خولەكەش دەخەينە پىش ئىوهى بەرىز، كى لەگەل ئەوهيه بىرگەى دوو لە بەرنامەى كار بىتە پىشەوه دەستى بەرز بىكاتەوه؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بىكاتەوه؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ بىرگەى دوو لەبەرنامەى كار هاتە پىشەوه، ئىستا گىتوگۆى لەسەر دەكەين، وتارى سەرۆكى بەرلەمان بەبۆنەى كۆتايى هاتنى خولى كىردانى يەكەمى بەرلەمان، بەلام پىشنىار هەيه، بۇ ئەوهى خولەكە درىز كىرىتەوه، لەدوو هەفتەوه دەست پى دەكەين، پاشان مانگىك، كى لەگەل ئەوهيه دوو هەفتە خولى

پەرلەمانى كوردستان بەردەوام بېت و دريژ بكريتەو، دەستى بەرز بىكاتەو؟ (37) بەرپز لەگەندايە، زۆر سوپاس، كى لەگەندا نىيە دەستى بەرز بىكاتەو؟ (19) بەرپز لەگەندا نىيە، بەزۆرىنەى دەنگ خولى پەرلەمان بۆ دوو ھەفتەى تر دريژ كرايەو، بەرپزان، پيشنيارىكى تر ھەيە، پيشنيار كراوہ بۆ مانگيک، داواى لىبووردن دەكەين، بۆ مانگيک دريژ بكريتەو، كى لەگەل ئەوھيە خولى پەرلەمان بۆ مانگيک دريژ بكريتەو دەستى بەرز بىكاتەو؟ (31) بەرپز لەگەندايە، زۆر سوپاس، كى لەگەندا نىيە دەستى بەرز بىكاتەو؟ (13) بەرپز لەگەندا نىيە، زۆر سوپاس، بەرپزان، خولەكە دريژ نەكرايەو، چونكە دوو لەسەر سىي دەويت، (37) پيش بۆ (15) رۆژەكە ناكاتە دوو لەسەر سىي دەنگى ئەندامان، تەواو دەنگدان كرا، ئىستا داوا لە لىژنەى ھاوبەش دەكەين بىنە جىگاي خويان، فەرموو.

بەرپز سۆزان شەھاب نوری:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەندامان لەگەل دريژکردنەوھيان، بەلام تىگە لکيشانىک بوو لەنيوان دوو ھەفتەو ئەو، ئەگەر جەنابت جاريكى تر بىخەيتە دەنگدانەو، بەراستى ناکريت، چونكە ھەر دەبىت دوو لەسەر سىي ئەندامان كە لىرە حزورىان ھەيە، ئەو ياسا گرنگانە دەبىت بخريتە بەرنامەى كارەو، ئەمە ياساي ماف و ئىمتيازاتى كەمئەندامانە، لىبووردنى گشتيە، يەكيتى مامۆستايانە، ئىمە بۆ ئەو ياسايانە خولەكە دريژ دەكەينەو، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، ئەو لەپيش ئىوھى بەرپز، لە پيش خەلكى كوردستان خوتان دەنگ نادەن دەيخەينە سەر سەرۆكايەتى، خوتان دەنگتان ئەدا بۆ دريژکردنەو، كاك ئەحمەد كەرەم بەكە.

بەرپز د.احمد ابراهيم على(وهرتى):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپىي پەپرەوى ناوخۆ دوو لەسەر سىي ئەندامان كە دەنگ بۆ دريژکردنەو بەدەن، وايزانم ئەگەر بە تەنھا بىخەيتە دەنگدانەو، ئەو رىژەيە بەدەست ھاتوو، چونكە زياتر لە دوو لەسەر سىي لەگەل تەمديدان، بەس لەسەر تەمديدەكە، ئايا ھەفتەيەك بىت، يان دوو ھەفتە، يان مانگيک بىت؟ لەسەر ئەو رەئىھەكان جياوازن، بەلام دوو لەسەر سى مسۆگەر بوو، بۆيە ياسايە، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك بلال فەرموو.

بەرپز احمد سليمان عبدالله(بلال):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە وا حالى بووين كە سابتە، دريژ دەكريتەو، ئەگەر جارى يەكەم ئەوھت خستبوايە دەنگدان ئايا دريژ بكريتەو، يان نەكريتەو؟ ئىنجا بىينە سەر ئەوھى كە چەند رۆژ دريژ بكريتەو، من پىموايە ئەو دەنگدانەمان نەكردوو، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئىمە پىمان باشە جارىكى تر مودەكان بخەيتە دەنگدانەوہ بەراستى، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

كاك كاردۇ فەرموو.

بەرپىز كاردۇ محمد پىرداود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

نيازىكى زۆرىنە پەرلەمان ھەيە لە پىناوى ھەندىك ياساى گىرنگ خولەكە درىژ بىرىتەوہ، بەلام كاتى دەنگدانەكە كاريگەرى ھەيە، يەنى من خۆم لىرە نەبووم كە ئەوہ بووہ پىشىنارو خرايە دەنگدانەوہ، مەبەستىشم بوو، دەمانتوانى ئامادەكارى بىكەين لە حوزورى برادەران، بۇ ئەوہى ئەم نىسبەتە تەواو بىيىت، چونكە نيازەكە نيازىكى گشتى و زۆرىنەيە، لەبەر ئەوہ من پىم باشەو پىشتر قسەمان لەسەر كرد، جەنابت گوتت ئىمە دوای بەرنامەى خاوەن پىداويستىەكان دەخەينە دەنگدانەوہ، يەنى دوای ئەوہ ئامادەكارى بۇ دەكەين.....

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

نەخىر، بەرپىز، جارى دووہم جەنابت بە وازحى لەناو مەوزوعەكە بووى، كاك دكتۇر ئەحمەد وەرتى پىشىنارى كرد، كاك بلال پىشىنارى كرد، دووبارە خستمانە دەنگدانەوہ، لە فراكسىۋنى گۇران خەلكىك ھەبوو دەنگى نەدا، لە فراكسىۋنى كوردستانى ھەبوو دەنگى نەدا، لە لايەنى پىكھاتەكانى تر ھەبوو دەنگى نەدا، دەتەوئىت موخالەفەى قانون لەناو پەرلەمان لەسەر كورسى سەرۋاكيەتى پەرلەمان بىكەم، لەبەر ئەوہى جەنابت پىت خۇشە، ئەمە مەحالە، تەمدىد نىيە، بەردەوام بن لەسەر موناقتەشە، ئىستا دەگەرپىنەوہ سەر خالى يەكەم لە بەرنامەى كار، بەردەوام دەبين، لىژنەى ھاوبەش، كەرەم بىكەن فەرموون بۇ شوئىنى خۇتان، فەرموو كاك شىرزاد.

بەرپىز شىرزاد عبدالحافظ شريف:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

خالى دووہم لە بەرنامەى كار بە دەنگدان ھاتە پىشەوہ، ئىستا تۇ جارىكى تر دەچىتەوہ خالى يەكەم، دەبىت جارىكى تر دەنگ بۇ ئەوہ بدرىتەوہ.....

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

خالى دووہم نەما، تەواو، دروستە كاك شىرزاد، سوپاس، بەراستى مولاخەزەكەت لە جىگاي خۇيەتى، بەرپىزان، ئىستا خالى دووہم كۇتايى پى دەھىنين، وتارەكە پىشكەش دەكەين، كاك شىروان فەرموو.

بەرپىز شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئەگەر وتارى سەرۆكايەتى خويىندرايەوۋە بۇ كۆتايى ھېنان بە خولەكە، ئىتەر موناھەشە تەواو دەبىت، واتا نابىت ئەو ياسايە موناھەشە بىكرىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

داوا لە بەرپىزتان دەكەين، لەبەر ئەوۋەى ئەم ياسايە زۆر گرنگە زوو تەواو بىت، دووبارە دەپخەينە دەنگدانەو، نا قانونى نىيە، دەتوانى دەنگى بۇ نەدەيت، دەتوانى دەنگى بۇ بەدەيت، چونكە ئەو بە دەنگى ئىو ھاتە پىشەو، ئىستا كى لەگەل ئەو ھە بەرگەى يەك بىرئىتەو شويىنى خوى و گىتوگوى لەسەر بىكەين دەستى بەرز بىكاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بىكاتەو؟ دوو كەس لەگەلدا نىيە، زۆر سوپاس، بەزۆرىنەى دەنگ ئىستا بەردەوام دەبىن لەسەر بەرگەى يەك، كەرەم بىكەن، فەرموون. بەرپىزان، ئىستا ناوى قانونەكە تەسبىت كرا بە دەنگدانى ئىوۋەى بەرپىز، ئىستا دەچىنە سەر ماددەى يەك، لىزىنەى پەيوەندىدار فەرموو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەسەر ماددەى يەكەم.....

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

يەكەم جار ئەسلى پرۆژەكە پرۆژەى حكومەت بوو بە دەنگدان بوو ئەساس، ئەسلى پرۆژەكە بخويىن، ئىنجا راپورتى ھاوبەش بخويىن، پاشان ئەو فەقەرەنەى بۇ دەنگدان ئامادە كراو بە رەئى ئەندامە بەرپىزەكانى پەرلەمان موناھەشەى لەسەر دەكەين، فەرموون، بىوورن دەپخەينە دەنگدانەو، موناھەشە تەواو بوو، ئەم جەلسەى جەلسەى دەنگدانە لەسەر ماددەكان.

بەرپىز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

الفصل الاول

(التعاريف والاهداف)

المادة الاولى:

يقصد بالتعابير والمصطلحات الاتية لاغراض هذا القانون المعاني المبينة ازاء كل منها:

اولاً: الاقليم: إقليم كردستان - العراق.

ثانياً: الحكومة: حكومة اقليم كردستان - العراق.

ثالثاً: الوزارة: وزارة العمل والشؤون الاجتماعية في حكومة الاقليم.

رابعاً: الوزير: وزير العمل والشؤون الاجتماعية في حكومة الاقليم.

خامساً: المجلس: مجلس رعاية وتأهيل المعاقين في اقليم كردستان.

سادساً: الرئيس: رئيس مجلس رعاية وتأهيل المعاقين في الاقليم.

سابعا: المعاق: هو الشخص المصاب بعجز دائم كلي أو جزئي خلقي أو غير خلقي وبشكل مستقر، في أي من حواسه أو قدراته الجسدية أو النفسية أو العقلية الى مدى يحد من الاداء الوظيفي لعضو أو اكثر من أعضاء جسمه مما يحول دون تلبية متطلبات حياته العادية مقارنة بأقرانه من غير المعاقين.

ثامنا: منظمات وجمعيات المعاقين: يقصد بها كل جمعية أو اتحاد أو منظمة أو معهد أو مؤسسة تعمل لضمان حقوق المعاقين بهدف لا يتوخى الربح.

تاسعا: بطاقة المعاق: هي الهوية الشخصية التي تعرف المعاق وتصدر عن الوزارة، والتي تخول حاملها ممارسة الحقوق والامتيازات التي تمنحها القوانين والانظمة والتعليمات.

عاشرأ: التأهيل: مجموعة الخدمات الطبية والتربوية والتعليمية والاجتماعية والمهنية والنفسية وتأمين الوسائل لتسهيل الوصول اليها لغرض تمكين المعاقين من ممارسة حياتهم بأستقلالية ومساعدتهم على الاندماج بالمجتمع.

حادية عشر: مراكز التأهيل: هي المراكز التي يتم فيها إيواء المعاقين المصابين بالاعاقات الشديدة وتأهيلهم وتشغيلهم فيها حسب قدراتهم.

ثانية عشر: الملاءمة (المواءمة): اجراء تحويلات و وضع شروط واسس لازمة في جميع مرافق الحياة العامة بشكل تجعلها مناسبة لاستخدامها او ارتيادها من قبل المعاقين.

ثالثة عشر: اللجنة الطبية: الهيئة أو الجهة التي تحددها الوزارة.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

به رهچاو كردنى راپورتى هاوبهشى پيشوو، هه موو ئه و پيشنيارو تيبينيانهى بهريزان نهندامانى بهرلهمان له جهلسهى رابردوو دهريانبرى، ئيمه گهيشتينه ئه م صياغهى كوئابى پيشنيار كراو بو ماددهى بهكه م:

الفصل الأول

(التعاريف والأهداف)

المادة الاولى:

يقصد بالمصطلحات والتعابير الآتية المعاني المبينة ازائها لأغراض هذا القانون:

- 1- الاقليم: إقليم كردستان - العراق.
- 2- الوزارة: وزارة العمل والشؤون الاجتماعية في الاقليم.
- 3- الوزير: وزير العمل والشؤون الاجتماعية في الاقليم.
- 4- المجلس: مجلس رعاية وتأهيل المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في الاقليم.
- 5- ذوي الاحتياجات الخاصة: كل شخص مصاب بعجز كلي أو جزئي خلقي أو غير خلقي وبشكل مستقر، في أي من حواسه أو قدراته الجسدية أو النفسية أو العقلية الى مدى يحد من الاداء الوظيفي لعضو أو اكثر من أعضاء جسمه مما يحول دون تلبية متطلبات حياته العادية.

پاش دانانی ئەو ناوہ تازہیہ، بە پێویستمان زانی پێناسەى موعافیش بکریت، بێجگە لە (ذوی الاحتياجات الخاصة).

6- المعاق: كل ذوی احتياجات خاصة مصاب بعجز بدنی دائم او كلي أو جزئي خلقي أو غير خلقي وبشكل مستقر.

7- بطاقة المعاق وذوی الاحتياجات الخاصة: هي البطاقة الخاصة التي تعرف المعاق وذوی الاحتياجات الخاصة وتصدر عن الوزارة، والتي تخول حاملها التمتع بالحقوق والامتيازات التي تمنحها القوانين والانظمة والتعليمات.

8- التأهيل: مجموعة الخدمات الطبية والتربوية والتعليمية والاجتماعية والمهنية والنفسية وتأمين الوسائل لتسهيل الوصول اليها لغرض تمكين المعاقين وذوی الاحتياجات الخاصة من ممارسة حياتهم بأستقلالية ومساعدتهم في الاندماج بالمجتمع.

لهسەر داواى زۆر بەى بەرپزان، نيمه (تاسعا: مراكز التأهيل) گوڤيمان، چونکه (مراكز الايواء) مان نيزافه کردوو.

9- مراكز التأهيل: هي المراكز التي تقوم بأعادة تأهيل المعاقين وذوی الاحتياجات الخاصة وتقوم بدعم برامج التأهيل ودمجهم في المجتمع .

10- مراكز الأيواء: هي المراكز التي تقوم بأيواء المعاقين الذين يتم الاستغناء عنهم من قبل ذويهم وهم بحاجة الى رعاية واهتمام وتقوم بدور إعادة التأهيل ايضا.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

تەواو بوو، رهئى ئەندامان، ئەو ئەندامانەى داوايان کرد بوو تەصويت بکریت بە نەزەرى ئیعتیبار وەر تانگرتوو هەمووی؟

بەرپز عونی کمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

بەئى، ئەو رهئیانەى تەرح کرا لە جەلسەى پيشوو هەمووی بەنەزەرى ئیعتیبار وەرگراوه بەو صياغەى کە ئیستا خویندمانەوه، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

کاک کاردۆ نوقتهى نيزامى ههيه، فەرموو.

بەرپز کاردۆ محمد پیرداود:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

یهکیک لە پيشنيارهكان ئەوه بوو، کە نيمه تەئکیدمان لى کردوه، ئەویش مەجلیسهکەو سندوووقهکە بوو، کە دەبوايه پێناسه بکریت لىره، چونکه گوتمان ئەم مەجلیسه بەم شيوهيه هيج زەروره تىكى نيينه،

بارقورسى دروست دهكات، لهكاتىكدا وهزارت ههبيت، وهزير ههبيت، موديريهتى ريعايه ههبيت، گوتمان سندووق، مهجلى سندووقيش ههبيت، پيويست بهو مهجليسه ناكات، سوپاس.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

زور سوپاس، كاك شيروان فهرموو.

بهريز شيروان ناصح جهيدهرى:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

كاك عبدالسلام تهعريفىكى خويندهوه بهنيسبهت تهعريفى موعاق دهليت (المعاق: كل ذوى احتياجات خاصة)، لييره موعاقهكه تنها نهوه (ذوي الاحتياجات الخاصة)، نيمه قسهمان ليى كردو دوو پروژهشمان ههيه، هى كورتهبالاكان، نهوان نيعتيبار دهكريت (من ذوي الاحتياجات الخاصة)، نهگهر بهپيى نهو تهعريفه بيت كورتهبالاكان ناگريتهوه، زور سوپاس.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

زور سوپاس، كاك عبدالسلام فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

كورته بالا موعاق نييه، كورته بالا (ذوي الاحتياجات الخاصة)يه، نهگهر بيينه سهر تهعريفى (ذوي الاحتياجات الخاصة) دريژتره له هى موعاق، موعاق تنها فهقههه يهكهمه، (دائم او كلي او جزئي خلقي او غير خلقي بدني)، بهلام تهعريفى (ذوي الاحتياجات الخاصة) نيزافهتن بو نهم فهقهههيه (في أي من حواسه أو قدراته الجسدية أو النفسية أو العقلية الى مدى يحد من الاداء الوظيفي لعضو أو اكثر من أعضاء جسمه مما يحول دون تلبية متطلبات حياته العادية)، له چوار جيگا كورته بالا دهگريتهوه، سوپاس.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

بهريزان، نيستا بهو شيوهيهه كه خويندرايهوه دهپخهينه دهنگاندهوه، كي لهگهئدايه دهستي بهرز بکاتهوه؟ زور سوپاس، كي لهگهئدا نييه دهستي بهرز بکاتهوه؟ (2) بهريز لهگهئدا نييه، زور سوپاس، بهزورينهه دهنگ بهسند كرا، بو ماددهه دوو.

بهريز د.ئاراس حسين محمود:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

دهچينه سهر ماددهه دووى نهسلى پروژهكه، بهم شيوهيهه خوارهوهيهه:

المادة الثانية:

يهدف هذا القانون إلى:

أولاً/ تعزيز وحماية وكفالة جميع الأشخاص المعاقين وضمان تمتعهم على قدم المساواة مع الآخرين بجميع حقوق الإنسان والحريات الأساسية وتعزيز احترام كرامتهم المتأصلة.

ثانياً/ احترام كرامة المعاقين وإستقلالهم الذاتي بما في ذلك حرية تقرير خياراتهم بأنفسهم وإستقلاليتهم.

ثالثاً/ احترام القدرات المتطورة لأطفال ذوي الإعاقة وإحترام حقهم في الحفاظ على هويتهم.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

تهواو بوون، ليژنهى هاوبهش فهرموون.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

ليره دوو شت ههبوو، تهلهب ههبوو ههنديك گوزانكارى له صياغهى لوغهوى، وهكو (احترام القدرات) شتيكى وا ههبوو، نهوه تهبدیل كراوه، ههروهها له دوو، سى بهريز نهندامى پهرلهمان داوايهك ههبوو به پهسندمان زانى دهقيك ههبيت ئينديماجى حياتى عامه، بويه ئيمه نه صياغه تازديهمان داناو نهو داواكاريبانهمان، رهچاو كردووه:

المادة الثانية: يهدف هذا القانون الى:

أولاً: كفالة حقوق جميع الاشخاص المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة وضمان تمتعهم بجميع الحقوق والحريات الاساسية على قدم المساواة مع الاخرين.

ثانياً: ضمان كرامة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة واستقلالهم الذاتي بما في ذلك حرية تقرير خياراتهم بأنفسهم واستقلاليتهم.

ثالثاً: تطوير قدرات الاطفال المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة.

رابعاً: اتخاذ كافة الاجراءات الكفيلة باندماجهم في الحياة العامة للمجتمع.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

زور سوپاس، جهنابى وهزير رهئيت تكاپه.

بهريز ناسوس نجيب/ وهزيرى كارو كاروبارى كومهلاپهتى:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

من سهبارت به ماددهى دوو لهگهل بهريزان دوينى نهوهمان صياغه كردووه، بهلام سهبارت به ماددهى يهك، نهو كهسانه مهحروم دهبن كه دهرهجهى عيجزيان ديارى نهكراوه، وهكو مهنغول، ههنديك نهخوشى ههيه وهكو تالاسيما، نهوانه عيجز نييه، بهلكو به تهقيرى توبى مووچهكه وهردهگرن.....

بهريز سهروكي پهرلهمان:

تكاپه ماددهى دوو، فهرموو كهردم بكه، بهريزان، ئيستا بهو شيويهى كه خويندراپهوه دهپخهينه دهنگانهوه، كى لهگهلداپه دهستى بهرز بكاتهوه؟ زور سوپاس، كى لهگهلدا نييه دهستى بهرز بكاتهوه؟ زور سوپاس، بهكوى دهنگ پهسند كرا، بؤ ماددهى سى كهردم بكه، نوقتهى نيزاميت ههيه؟ دكتور احمد فهرموو.

بهريز د.احمد ابراهيم على(وهرتى):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من پيىم باشه بىر لەوہى ھەموو ماددەكان موناقتەشە بىكەين بە دەنگدان يەكلای بىكەينەو، كە پرۆژە ياساى كورتە بالاکان لەناو ئەو ياسايە جىي دەكەينەو، يان بە جيا، چونكە لە پيشدا جەنابىشت ئامازتە پيدا، زۆرپىك لە ئەندامانى پەرلەمان داوا دەكەن پرۆژەى كورتە بالاکان بە جيا بىت، خوښيان ئەو داوا دەكەن، بەلام ئەوہى كە كاك عبدالسلام ئامازەى پيدا، وا ديارە نيەتى ليژنەكەش ئەوہى لە چوارچيوى ئەو ياسا دابن، بۆيە من پيىم باشە بخريتە دەنگدانەو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك عبدالسلام وەلامى بدەو، فەرموو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ببوورن، من ليىرە وەكو سەرۋىكى ليژنەى موختەص قسە دەكەم، من وەكو شەخص و سەرۋىكى ليژنەى موختەص دەنگدا دزى ئەو ناو، بۆ مەلوماتتان، من لەگەل ئەو بووم موعاقين بە تەنيا بىت، (ذوي الاحتياجات الخاصة) و گروپە مومەييزەكان وەكو كەمئەندام و ئەويتەر ياساى تايبەتى خوى ھەبىت، بۆيە نيەتەكە تەكا دەكەم ئەو رەفە بىكەم لە ھەموو لايەك، ئەو يەك.

دوو/ كە ئيوە برپارتاندا بىيتە (ذوي الاحتياجات الخاصة، المعاقين)، ئەم تەعريفەى موعاقين بۆ موعاقە ئەوہى ئىزاھەمان كرد، ئىحتياجەتەى خاصە ئەو تەعريفە شاملەيە، كە ئەوہى ھەموويان دەگرپتەو، ئىستا دپينە سەر ياساكە، لە نيەتەتەو پيشنارىك ھەيە، ئىشارەتپىك بەرپت كە گەشتينە ئەو ھەددە دەلپين، ئەگەر لە من دەپرسى من لەگەل ئەو بووم، ئيمە يان ياسايەكى فراوانتر بۆ ھەموويان دانپين، يان يەك، يەك ياسايان بۆ دەردەچپت، ئەو تەوزيچى منە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك عەونى كەرەم بىكە.

بەرپىز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

قسەكانى كاك عبدالسلام بەشىكى زۆر راستە، ئىحتياجەتەى خاصە سەرەيانى لەسەر كورتە بالاکانىش دەبىت، بەلام لەگەل ئەوہشدا ئيمە رەچاوى ئەوہمان كردوو، لە كۆتايى ماددەكاندا صياغەيەكەمان داناو، ئەگەر پەرلەمانتاران قەبولپان كرد بەو شپوہى كە ئىستا دەپخوئيمەو ناگايان لى بىت:

(تسرى احكام هذا القانون على قصيري القامة وبالشكل الذي لا يؤدي الى الانتقاص من حقوقهم)، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك برھان فەرموو.

بەرپىز برھان رشيد حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كاك عەونى كردى، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ئىستا ماددەى سى بخوینەوه.

بەرپز تارا تحسین ئەسەدەى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة الثالثة: يصنف المعاقون

اولاً/حسب طبيعة العوق الى صنفين:

1 / المعاقون بدنيا.

2 / المعاقون عقليا ونفسيا.

ثانيا/ حسب قدراتهم على العمل الى صنفين:

1 / المعاقون غير القادرين على العمل كليا.

2 / المعاقون غير القادرين على العمل جزئيا.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

له راپۆرتى لىژنەى هاوبەش و زۆرىنەى ئەندامانى پەرلەمانى بەرپز، كه رهئىيان دابوو لهگهڵ ئەوهنە كه

ئەم ماددەيه پيويست نييه، چونكه تەنها ئىعادەى صياغەيهو تەبويبيكى ئەو ماددەى تەعريفى (ذوي

الاحتياجات الخاصة)يه، بۆيه دوو رهئى ههيه، يهك/ لادانى.

دوو/ وهكو خۆى بمينيتتهوه.

رهئى تاك، تاكيش ههيه، پيشنيار ههبوو، يهعنى ئەو تەصنيفه بهشيويهكى تر ببيت، بهلام رهئى تاك، تاك

بوو، بۆيه رهچاو نهكرا، واتا ئيمه روويهرووى دوو حالهتين، يهك/ دهئىن لاديريت، لهبەر ئەوهى پيويست

نييه، چونكه تەنها ئىعادەى كتابهى پيناسهيه.

دوو/ دهئيت وهكو خۆى بمينيت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، رهئى لادان، لهبەر ئەوهى دووره، جهنابى وهزير رهئيت.

بەرپز ئاسؤس نجيب/ وهزيرى كارو كاروبارى كۆمهلايهتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پيمان باشه ئەم ماددەيه بمينيت، لهبەر ئەوهى له ياساى چاوديرى كۆمهلايهتيش ههيه، بهلام زۆر گرنگه

لهم ياسايه بهو شيويه بيت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

دو نوقتەى نىزامى ھەيە، كاك برھان فەرموو.

بەرپىز برھان رشيد حسن:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

(ذوي الاحتياجات الخاصة) ئەم ياسايە بۇ ئەوانىش دەرچوو، بەلام ئەوان موعاق نىن، تاوگوتە تصنىف بىرىن، بىن موعاقن و صنفي عەوقەكەيان چيە، لەبەر ئەو ئەمە ناگونجىت لەگەل تەعريفەكەو ناونىشانى ئەم ياسايە، بۇيە پىويستە و وزارت بە تەعليماتىك دەرېكات، كە ھەم مەوقەش بىرىتەو، ھەم (ذوي الاحتياجات الخاصة) ش بىرىتەو، ھەم كورتەبالاش بە ماددەيەك باس كراو، بەلام ئەو ماددەيە لەويدا دەبىت بە تەناقوزو سەغرى قانونى لەگەل ئەو ماددە تەعريفە، لەگەل ناونىشانى ياساكە، بۇيە من پىشنيار دەكەم ئىلغا بىرىتەو، لەبەر ئەو سەغرى قانونىيە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، شلىر خان فەرموو.

بەرپىز شلىر محى الدين صالح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

راستە ئىمە چەند كەسىك بووين رەئيماندا كە ئەو تەصنيفە بەشپوھيەكى تر بىت، زياد بىرىت، چونكە ئەگەر تەصنيف بىرىت، ئەو تەصنيفە تەواو نىيە، تەصنيف بىرىت بە موعاقين (بدنيا وعقليا ونفسيا)، ئەوانى تر شمول ناكات، ئەگەر لابرېت، ئەو لەو سەقەتە باشترە، چونكە بەو شپوھيە تەصنيف بىرىت ھەموويان ناگرېتەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نجيب / وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلپەتى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تاكو ئىستا ئىمە بە قانونى رىعايە ئىجتىماعى ژمارە (126) ى سالى 1980 ئىشمان كىردو، لە ماددەى (43 و 44) زۆر جوان ئەم تەصنيفە ھاتو، تاكو ئىستاش ئەو كەسانەى كە مووچە وەردەگرن، پەيوەست بەم ماددەيە مووچە وەردەگرن، تەصنيفىش كراو، ھەندىك نەخۆشى ھەيە عەقلىيە، نەفسىيە، بەپىي ئەو ماددەيە تا ئىستا مووچەيان بۇ سەرف كراو، بۇيە پىم باشە بىنىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك رىباز فەرموو.

بەرپىز رىباز فتاح محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر لەسەر قسەكەى بەرپۆز وەزىر بەردەوام بىن، كە ئەو ماددەىە بمىنئىتەو، من تەئكىد لەو دەكەمەو، كە ئەو غەلەتە، ئەگەر قانونىكى پىشترى هەبوو بىت، ئەو بە غەلەت دانراو، يەعنى مەعقول نىيە، ئىستا ئىمە هەر لەسەر ئەو غەلەتە بەردەوام بىن، ئەگەر برىارە بمىنئىتەو، دەبىت بگۆردىت، سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك عبدالسلام فەرموو.

بەرپۆز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو موبەرىم هەيە:

يەك/ سوپاسى بەرپۆز وەزىر دەكەم، تەصنيفەكە هەيە لە ياسايەكى نافىز لە كوردستان، ئىمە لىرە هىچ ئىزافە ناكەين، وابزانم زىادە.

دوو/ دووبارەى قسەى خۆم دەكەم، ئەم ياسايەى كردتان لەسەر ئىرادەى ئەكسەرىەت، بۆ ئىحتىاجات خاصەش، چونكە لىرە تەصنيفى ئىحتىاجات خاصە نەكراو، تەنھا لەسەر موعاقى بەدەنىە، بۆيە بە تەسەورى من لەوئى نەمىنئىت هىچ زەرەرى تىدا نىيە، چونكە قانونى (26) ئەو تەصنيفەى تىدايە، سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپۆزان، ئىستا ئىلغايەكە دەخەينە دەنگدانەو، كى لەگەل ئەوئىە ماددەى سى لابرديت دەستى بەرز بكاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بكاتەو؟ زۆر سوپاس، بەزۆرىنەى دەنگ پەسند كراو ماددەى سى لابرديرا، تكايە ماددەى چوار، فەرموون.

بەرپۆز د.ئاراس حسين محمود:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

الفصل الثاني

(مجلس رعاية المعاقين)

المادة الرابعة: يشكل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين في الإقليم ويتولى إقرار مايتعلق بشؤونهم ويتأسسه الوزير ويكون بعضوية مايتى:

أولاً/ المدراء العاميين: كل من (مديرية رعاية المعاقين ومديرية التنمية الإجتماعية) في محافظات الإقليم.

ثانياً/ ممثلين عن الوزارات الآتية:

1- التعليم العالى والبحث العلمى.

2- التربية.

3- الصحة.

4- الثقافة والشباب.

ثالثاً/ ممثل عن جمعيات المعاقين.

رابعاً/ خبير يختاره المجلس.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

ليژنهى هاوبهش فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

بهراستى ئيمه تهرريبهه له گهل ئهسلې پروژدهكهين له گهل جهند گورانكاريبهك، ههنديك له ئهندامان دهئين (ان يكون لجمعيات المعاقين ممثلين فعليين في المجلس)، بويه ويستم شهرحى بكهه كه ماناى چيه، نهويتز (للمجلس استعانة).

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

تكايه، رجائهن نهصهن بيخوينهوه، شهرح مهكه، چونكه ئيستا كاتى دهنگدانه، نهصهن بيخوينهوهوه دهدريته دهنگدانهوه، هيچ شهرحيك نهكريت، ئيلا نهگهر داواتان لى كرا، تكايه، كهرهه بكه.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

ئيمه به رهچاو كردنى نهو بيرو رايانهى كه ههبوو، راپورتى ليژنهى هاوبهش گهيشته نهه صياغهيه:

المادة الرابعة:

يشكل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في الإقليم ويتولى إقرار مايتعلق بشؤونهم ويترأسه الوزير ويكون بعضوية كل من:

أولاً/ مديرية رعاية المعاقين ومديرية التنمية الإجتماعية في محافظات الإقليم.

ثانياً/ ممثلين عن الوزارات الآتية على ان لاتقل درجتهم عن درجة مدير عام:

1- التعليم العالي والبحث العلمي.

2- التربية.

3- الصحة.

4- الثقافة والشباب.

ثالثاً/ للوزير دعوة ممثل عن جمعيات المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة لحضور اجتماعات المجلس.

رابعاً/ للوزير دعوة اي خبير من داخل الوزارة او خارجها للمشاركة في اجتماعات المجلس.

خامساً: يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية تنظيم اعمال المجلس وادارة اعمالها.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

نوقتهى نيزاميت ههيه؟ فهرموو كاك شييرزاد.

بهريز شييرزاد عبدالحافظ شريف:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

دوینی لەکاتی موناڤه شهکاندا دوو شت باس گرا، وابزانم زیاتر له سی گهس باسیان کرد، که نه خراوته لای لیژنه‌ی هاوبه‌ش، یه‌گکیان/ ئەوه بوو که ئەو معهوه‌قه‌ی وه‌زیر بانگی ده‌کات بۆ ناو لیژنه‌که، ده‌بی‌ت دائیم بی‌ت، نه‌ک وه‌زیر بانگی بکات، ته‌ئکیدمان له‌سه‌ر ئەوه‌ کرده‌وه، له‌ پینجه‌میشدا، ئەو فه‌رمانبه‌ره‌ی (یتولی موظف حاصل علی شهادة جامعية تنظيم اعمال المجلس وادارة اعمالها)، ده‌بی‌ت فورسه‌ت به‌ معهوه‌ق بدری‌ت، که ئەو ئیشه‌ وه‌ر بگری‌ت و، سوپاس.

بەرپۇز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنه‌ی هاوبه‌ش روون کردنه‌وه.

بەرپۇز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپۇز سەرۆکی پەرلەمان.

یه‌ک/ ئەوه‌ی که سکرته‌ره‌که ئیداره‌ی بکات، معهوه‌ق بی‌ت، یان معهوه‌ق نه‌بی‌ت، ئەمه‌ به‌ فیکره‌یه‌کی جوان ده‌زانم، به‌لام له‌ یه‌ک زیاتر نه‌بوو.

دوو/ ئەوه‌ی که دائیمی بی‌ت له‌ لیژنه‌، لیژنه‌که لیژنه‌یه‌کی ره‌سمیه‌ مودیر عامی تیدایه‌، یه‌گی‌ک له‌ ده‌ره‌وه‌ی سلکی وه‌زیفی نابی‌ته‌ ئەندام له‌ لیژنه‌یه‌کی ره‌سمی، به‌لام به‌شدار ده‌بی‌ت و فه‌عال ده‌بی‌ت و گو‌ی ده‌گری‌ت، بۆیه‌ ئوسولیه‌ن تۆ ئەمریکی وه‌زیفی ده‌ره‌که‌یت ئەو ته‌عین ده‌که‌یت به‌ ئەندام له‌ لیژنه‌یه‌ک که فه‌رمانبه‌ر نییه‌، ده‌بی‌ت ئەو زه‌وابته‌ ئیداره‌یه‌مان له‌ به‌رچا و بی‌ت، به‌لام ئیمه‌ موسیرین له‌سه‌ر ئەوه‌ی ده‌عوت بگری‌ت و به‌شدار بی‌ت، باسی صوتی ئیستیشاریشمان نه‌کرده‌وه، ئەم‌ریش بۆ ئیوه‌یه‌، سوپاس.

بەرپۇز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاک برهان فه‌رموو.

بەرپۇز برهان رشید حسن:

بەرپۇز سەرۆکی پەرلەمان.

ده‌باره‌ی ماده‌ی چوار له‌ برگی‌ی دووه‌مدا، من سه‌یری چه‌ند یاسایه‌کی ولاتی ترم کردوه‌وه، به‌پراستی زۆر زه‌روه‌ شاره‌وانی و وه‌زاره‌تی ته‌ختیت.....

بەرپۇز سەرۆکی پەرلەمان:

کاک برهان ئەو موناڤه‌شه‌ی له‌ناو ئەم پەرله‌مانه‌ گرا، ئیمه‌ ئەوه‌ ته‌بویب ده‌که‌ین، موناڤه‌شه‌ی تازه‌ ناکه‌ین، کاک عومه‌ر نوره‌دینی که‌ره‌م بکه‌.

بەرپۇز د.عمر حمدامین خدر(نوره‌دینی):

بەرپۇز سەرۆکی پەرلەمان.

سه‌باره‌ت به‌ برگی‌ی دوو زیاتر له‌ شه‌ش، چه‌وت ئەندامی پەرله‌مان، هه‌روه‌ها جه‌نابی وه‌زیریش له‌گه‌ل ئەوه‌ بوون، که ئەمه‌ به‌م شیوه‌یه‌ نه‌یه‌ت بۆ وه‌زیر هه‌یه‌ بانگه‌یشتی نوینه‌رانیان بکات، به‌لکو بلاین

نۆينەرى ئەوان لەناو ئەم مەجلىسە دەبىت، لەراستىدا حىكمەتەكە، يان مەبەست لە ئامادە بوونى ئەوان لەناو ئەم مەجلىسە، لەو نىيە ئەو دەرجەى وەزىفەىيان ھەيە، يان نا، بەئگو بەشدارى كردنە لە بىرپاردان لە مەجلىسىك كە پەيوەندى بە چارەنووسى ئەوانەو ھەيە، ئايا مەجلىسىكى لەم بابەتە چۆن دەكرىت نۆينەرى ئەوان تىيدا ئامادە نەبىت لە بىرپاردان و لە دارشتنى سىياسەت و ستراتىجىيەت، كە بۆ ئەوان دادەنرىت، بۆيە لەراستىدا پىويستە ئەم.....

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس گەيشت، كاك دكتور صباح فەرموو.

بەريز د. صباح محمد نجيب:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە لە مەرحەلەى صياغەو دەنگدان داین، موناغەشەو شتى تيا نىيە، بەس دوو مولاخەزەى بەسىتم ھەيە لە صياغەكەدا، ئەگەر لىژنەى ياساى سەرنج بەدن، ئىمە كە لە ماددەى پەكەمدا گوتوومانە (المجلس) پىناسەمان بۆ كردوو، كەواتە لە ماددەى چوارەمدا پىويست ناكات دووبارەى بكەينەو، (يشكل مجلس لرعاية.....) ھەر بگوترىت (يشكل المجلس)، چونكە لەناونىشانەكەى فەسلەى دووھميشدا ھاتوو (مجلس رعاية وتأهيل المعاقين)، ئەمە مولاخەزەيەك، يەعنى ئىمە بۆچى ئىستىلاحات دادەنئىين، بۆچى ماددەى پەكەم دادەنئىين؟ بۆ ئەو ھى دووبارەو تەتوير لە ماددەكاندا نەبىت. لە پىنجەميشدا كە دەئىت (يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية تنظيم اعمال المجلس وادارة اعمالها)، يەعنى ئەمە تىكرارىكى تىايە زۆر جوان نىيە، (تنظيم اعمال المجلس) لەگەل (ادارة اعمال المجلس) فەرقى چىە، يەعنى وەكو تىكرار وايە، بكرىت بە (تنظيم اعمال المجلس وادارته)، ئەو ھاشترە، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز سكرتيرى پەرلەمان موداخەلەيەكى ھەيە، كەرەم بكە.

بەريز فرست احمد عبدالله/سكرتيرى پەرلەمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دروست كردنى ھەر دەزگايەك لەناو وەزارەت، مەفرۆزە ماددەيەك ھەبىت دروستى بكات، ماددەى تەعريفى نابىتە بەدىلى ئەو ماددەيە، ئەسلەن تەعريف بۆ دوو حالەتە، يان ئەگەر ھاتو موستەئەحىك زۆر درىژ بىت لە جارىك و دوو جارو سى جار زياتر تىكرار بوو، ھەتاكو زۆر تىكرار نەبىت بەو درىژايە تەعريف دەكەن جارىك و، بە موختەسەرى لە ماددەكانى تر دىن، يانىش موستەئەحىك ھاتبىت لەناو قانون ماناپەكەى زۆر وازىح نەبىت لەلای ھاوولتەيان، لەبەر ئەو تەبسىتى دەكەن لە ماددەى تەعاريف، بۆ ئەو ماددەيە دروست كردنى مەجلىس زۆر زەرورىيە لىرە نەصەكە وا دەرباز بىت، كە بىرپارە مەجلىسىك تەشكىل بكرىت و ماددەى تەعريفى نابىتە بەدىلى ئەو ماددەيە، زۆر سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوار، لىرە نووسراۋە (يشكل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين)، لىرە نووسراۋە (يتولى إقرار مايتعلق بشؤونهم)، ئەم مەجلىسە بۇ ئەۋەپە تەۋسىيات و ستىراتىجىيات دابنىت و، ئەگەر ئىقرار بىت ئىمە بە تەنبا ناتوانىن ئىقرارى بکەين، يەئنى لەۋانەپە لە صياغەگە ئەگەر وشەپەكى تر بىت باشترە، سەبارەت بە بىرگەى سىش لىرە (للوزير)، من جەخت لەۋە دەکەمەۋە (على الوزير) بىت، كە مولزەم بىن لە ۋەزارەت نوپنەرەك لە كەمئەندامان ھەبىت و ماقى دەنگدانىشان ھەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك نەرىمان فەرموو.

بەرپىز نەرىمان عبدالله قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە لە ياساكانى پىشوو، بەتايىبەتى ئەۋ ياسايانەى كە خەدەمى بوون، لەھەر شوپنەك مەجلىسەك ھەبوۋ بىت مودىر عامەكانى تىدا بوۋە بە محافەزات ئىدارەى گەرميانىشى تىدا بوۋە، بەراستى لىرە ئىدارەى گەرميان نەھاتوۋە، كەۋاتە گەرميان بى بەش دەكرىت لەۋ مەجلىسە، لەبەر ئەۋەى مودىرىتەتەشان ھەپە، پىۋىست دەكات تىدا ھەبىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك دكتور احمد فەرموو.

بەرپىز د.احمد ابراهيم على(ۋەرتى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دىارە ئىمە ئىستا لە قۇناغى دەنگدان دابىن، نەك موناقەشە كەردنى، من پىم باشە لىژنەى بەرپىز ئەۋ رەئىانەى لەسەر ھەر ماددەپەك بوۋنە، ئەگەر زىاتر لە دوو كەس پىشتىگىرى لە رەئىەك كەردوۋە بخرىتە دەنگدانەۋە، بۇ نەۋنە، ماددەى چوارەم چەند رەئىەك ھەپە داۋاى نوپنەرى پارىزگاكانىان كەردوۋە زىاتر لە دوو رەئى، ھەندىك داۋاى نوپنەرى ۋەزارەتى پلانندانان و ھەندىكىش داۋاى نوپنەرى ۋەزارەتى ئەۋقافىان كەردوۋە، ئەۋەى لە دوو رەئى زىاترە.....

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تەحدید كراوه، بەس ئەمەى ئیستا تەنھا دوو كەس داواى كردوو، ئەوەى جەنابت دەلئی یەك كەسە، من خۆم لەگەلئیان دانیشتووومەو سەیریانم كردوو، ئیستا كاك عبدالسلام ئەمەى كە دوو رەئیه بەو شیوێه تەرتیبی بكەن، بۆ ئەوەى بیخەینە دەنگدانەو.

بەرپز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

رەئیهك هەیه نوینەرى جەمعیاتی موعاقین ئەندام بیټ لەو لیژنەیه وەكو مودیر عامەكان، ئەوە دەبیټ بخیریتە دەنگدانەوە ئایا ئەندام بیټ، یان ئەو پيشنیاڕەى بەرپز وەزیر كە (علی الوزیر دعوتە)؟

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ئیستا موناقلەشە تەواو، دەیخەینە دەنگدانەو، كى بەو شیوێهیه كە داوا كراوه، دوو ئەندامی پەرلەمان داواى كردوو، كە ئەندام بیټن لە مەجلیسەكە، نوینەرى كەمئەندام و خاوەن پیداوپیستیە تاییبەتەكان، كى لەگەل ئەوێه ئەندام بیټ لە مەجلیسەكە دەستی بەرز بكاتەو؟ (36) بەرپز لەگەلئایه، زۆر سوپاس، كى لەگەلئایه دەستی بەرز بكاتەو؟ (14) بەرپز لەگەلئایه نییه، زۆر سوپاس، بەزۆرینەى دەنگ پەسند كرا، واتا ئیزافە دەكریټ، تكایه صیاغەى بكەن و بیخویننەو، تكایه شتی هەلە نەقلی ئیره مەكەن، حەقیقەت چۆنە، موناقلەشەى ئەندامان لەناو پەرلەمان بە چ شیوێهەك بوو، هیچ شتتان كردوو لەسەرى و تەسبیټان كردوو؟ ئەوەمان پى بلین، فەرموون.

بەرپز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة الرابعة: يشكل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين في الإقليم ويتولى إقرار مايتعلق بشؤونهم ويترأسه الوزير ويكون بعضوية كل من:

أولاً/ مدير عام رعاية المعاقين والتنمية الإجتماعية في محافظات الإقليم.

ثانياً/ ممثلين عن الوزارات الآتية على ان لاتقل درجتهم عن درجة مدير عام:

1- التعليم العالي والبحث العلمي.

2- التربية.

3- الصحة.

4- الثقافة والشباب.

ثالثاً/ ممثل عن جمعيات المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة.....

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لە صیاغەكە كاك فرسەت تیبینیەكى هەیه، كەرەم بكە.

بەرپز فرست احمد عبدالله/سكرتیری پەرلەمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

مهامى مه جليس له مادده پينج هاتووه، له ديري نهو هل (يتولى اقرار مايتعلق بشؤونهم)، نهو هس به شيكه له مه هام، نهصه كه لي ره وا به موتله قى هاتووه، ماناى نهو هيه جه نابى وه زير ناتوانيت هيچ برياريك بدات، كه واته سه لاحتياى وه زارته هه موو بو مه جليسه كه رويشت، سه لاحتياى وه زارته له مادده پينج هاتووه، به رهئى من نهو چوار وشهيه هه زف بكريت، (يتولى اقرار مايتعلق بشؤونهم)، چونكه ته فاسيل له ماددهى پينج هاتووه، ماددهى پينج مولزهمه، نهو هك نهو نهصه لى ره هاتووه، زور سوپاس.

بهريز سهروكى بهرله مان:

ليژنهى ياساى وهرتانگرت؟

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهروكى بهرله مان.

پيشنياره كان وهر گيران، ئيستا نهگه رهامه ندى بهر موون بيخوينه وه، تاكو نه ندامانى بهرله مان ناگادار بن.

بهريز سهروكى بهرله مان:

فه رموو كه رهم بكه.

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهروكى بهرله مان.

الفصل الثاني

(مجلس رعاية وتأهيل المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة)

المادة الرابعة: يشكل مجلس لرعاية وتأهيل المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في الإقليم، ويترأسه الوزير، ويكون عضوية كل من:

أولاً: مدير عام الرعاية والتنمية الاجتماعية في محافظات الاقليم.

ثانياً: ممثلين عن الوزارات الآتية على ان لا تقل درجتهم عن درجة مدير عام:

1- التعليم العالي والبحث العلمي.

2- التربية.

3- الصحة.

4- الثقافة والشباب.

ثالثاً: ممثل عن جمعيات المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة.

رابعاً: للوزير دعوة اي خبير من داخل الوزارة او خارجها للمشاركة في اجتماعات المجلس.

خامساً: يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية تنظيم أعمال المجلس وادارته.

بهريز سهروكى بهرله مان:

بەپۈتۈر، ئىستى دەپخەمە دەنگدانەو، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بىكەتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بىكەتەو؟ (2) بەپۈتۈر لەگەلدا نىيە، زۆر سوپاس، بەزۆرىنە دەنگ پەسند كرا، بۇ ماددە پۈتۈنچ تىكايە.

بەپۈتۈر تارا تىسەن ئەسەدى:

بەپۈتۈر سەرۋىكى پەرلەمان.

المادە الخامسة:

اولاً: يتولى المجلس المهام الآتية:

1- مناقشة و وضع استراتيجيات و اقرار السياسات النموذجية المتكاملة وتهيئة البيئة المناسبة للأشخاص المعاقين.

2- تحديد الاجراءات و وضع التوصيات لتوفير الرعاية و التأهيل للمعاقين.

3- اقرار برامج خاصة للتوعية الاجتماعية بالحقوق و مساواة الأشخاص المعاقين مع الآخرين.

ثانياً: يجتمع المجلس مرة واحدة في الاقل كل شهرين و للوزير دعوتة للاجتماع عند الاقتضاء و بحضور اغلبية الاعضاء و تتخذ القرارات بموافقة اغلبية الحاضرين.

ثالثاً: يتولى موظف حاصل على شهادة جامعية تنظيم اعمال المجلس و متابعة اعمالها.

رابعا: تخصص ميزانية خاصة للمجلس، و تحدد ايراداتها بتخصيص مالي من ميزانية الوزارة و تضاف اليها التبرعات و الاموال الموصى بها للمجلس، او اية ايرادات اخرى تقررها التعليمات التي تصدر من الوزارة بخصوص سير العمل في المجلس.

بەپۈتۈر سەرۋىكى پەرلەمان:

رېزدار عمر عبدالرحمن فەرموو.

بەپۈتۈر عمر عبدالرحمن على:

بەپۈتۈر سەرۋىكى پەرلەمان.

ئىمە پۈتۈر دەنگمان لەسەر راپۈرتەكەدا كە بىكەتە ئەساس، ئەم راپۈرتە ھاوبەشە ئىستى كە نووسراوئەتەو دواى ھەموو موناقتەشەكان ئەمە صياغە كراو، لەبەر ئەو پۈتۈست ناكات ديسان مەشروعە ئەسلەكە بخوئندىتەو، دەپتە تەئكىد تەنيا لەسەر ئەم راپۈرتە ھاوبەشە بىكەت، سوپاس.

بەپۈتۈر سەرۋىكى پەرلەمان:

نا، نا، عەفون، پۈتۈر ھەكومەت كە كرايە ئەساس وەكو راپۈرتى پۈتۈر ئەسلى دەپتە ئىستى لەو جوار پۈتۈر تىش ئىستىفادە ئى كرا لەگەل ئەمە، راپۈرتى لىزنى ھاوبەشە بۇ تەئدىل، بۇيە لەوانەيە راپۈرتى ھاوبەش دەنگ نەھىت، پۈتۈر ھەكومەت دەپتە ئەساس، فەرموو لىزنى ھاوبەش بەردەوام بن.

بەپۈتۈر عبدالسلام مصطفى صديق:

بەپۈتۈر سەرۋىكى پەرلەمان.

ئىمە گەيشتىنە ئەم صياغەيەى خوارو، چونكە فەرمانبەرەكە نەقل كراو لە تەسەلسولى (خامسا) دەبىتە چوار.

المادة الخامسة:

أولاً: يتولى المجلس المهام الآتية:

1- الاستراتيجيات وإقرار السياسات النموذجية المتكاملة وتهيئة البيئة المناسبة للأشخاص المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة.

2- تحديد الاجراءات ووضع التوصيات لتوفير الرعاية والتأهيل للمعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة ومتابعة ومراقبة الايواء.

3- إقرار برامج خاصة للتوعية الاجتماعية بحقوق المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة ومساواتهم مع الآخرين، بالتنسيق مع الجهات ذات العلاقة.

ثانياً: يجتمع المجلس مرة واحدة في الأقل كل شهر وللوزير دعوته للاجتماع عند الاقتضاء.

ثالثاً: يتم انشاء صندوق لرعاية وتأهيل الاشخاص المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة وتخصص له ميزانية ضمن ميزانية الوزارة، وتضاف اليها التبرعات والاموال الموصى بها او اية ايرادات اخرى ويدار الصندوق من قبل المجلس.

ئەگەر يەك ئىجازه هەبىت، لە ماددەى (27) هەيە باسى سندوق دەكات، بە مەسەلەحەت زانرا بخريته ئەم (ثالثاً)، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

مولاخەزەت هەيە؟ فەرموو.

بەرپز جلال على عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

يەك كەلىمەيان لەبیر چوو، (وضع الاستراتيجيات)، (الاستراتيجيات) بە تەنیا لەوانەيە كامل نەبىت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو سيوهيل خان.

بەرپز سيوهيل عثمان احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەنيسبەت خالى دووم حەقە صياغەكەى بگۆرن، چونكە صياغەيەكى زۆر رەكيك و ناشيرينه، كەسيش تى ناگات، ئەگەر حەز دەكەن با بەرپزان بيخويننەو، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى وەزير فەرموو.

بەپرېز ئاسۇس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەپرېز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر لېرە يەك تۆز تەوزىجى تر ھەبىت سەبارەت بە برگەى سى، چونكە ئەو سىندووقە ئەگەر بلىت (بىنظم بنظام)، بەشىوازىك بىت، چونكە ئەگەر قانۇن نەبىت، دەبىت نىزامى ھەبىت، چونكە پىشتەر قەرزى بىچووقمان ھەبوو، سىندووقمان ھەبوو، بەلام بە نىزام رىكمان خستوو، سوپاس.

بەپرېز سەرۆكى پەرلەمان:

ئاخىر صياغە بخويىننەو، بۇ ئەوئى بىدەينە دەنگدانەو.

بەپرېز عونى كمال سعید بەزاز:

بەپرېز سەرۆكى پەرلەمان.

دووبارە صياغەى ماددەى پىنج دەخويىنمەو:

المادة الخامسة:

أولاً: يتولى المجلس المهام الآتية:

1- مناقشة و وضع الاستراتيجيات وإقرار السياسات النموذجية المتكاملة وتهيئة البيئة المناسبة للأشخاص المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة.

2- تحديد الاجراءات ووضع التوصيات لتوفير الرعاية والتأهيل للمعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة ومتابعة ومراقبة التنفيذ.

3- إقرار برامج خاصة للتوعية الاجتماعية بحقوق المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة ومساواتهم مع الآخرين، بالتنسيق مع الجهات ذات العلاقة.

ثانياً: يجتمع المجلس مرة واحدة في الأقل كل شهر وللوزير دعوته للاجتماع عند الاقتضاء.

ثالثاً: يتم انشاء صندوق لرعاية وتأهيل الاشخاص المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة وتخصص له ميزانية ضمن ميزانية الوزارة، وتضاف اليها التبرعات والاموال الموصى بها او اية ايرادات اخرى ويدار الصندوق من قبل المجلس وينظم شؤون وطريقة عمله بنظام.

بەپرېز سەرۆكى پەرلەمان:

بەپرېزان، ئىستا دەيخەمە دەنگدانەو، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بكاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بكاتەو؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ پەسند كرا، بۇ ماددەى شەش بەردەوام بن، فەرموو.

بەپرېز د.ئاراس حسين محمود:

بەپرېز سەرۆكى پەرلەمان.

الفصل الثالث

(الحقوق)

الفرع الأول

" الحق في الحماية والرعاية الاجتماعية "

المادة (6): تتخذ الحكومة الاجراءات اللازمة لرعاية المعاقين داخل اسرهم، او توفير دور الايواء المناسبة لهم.

بەرپز عونى كمال سعيد بهزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى شەشەمى پرۆژەكە، هېچ ئەندام پەرلەمانىك تىببىنى لەسەر نەبوو، لەبەر ئەوەى وەكو خۆى ماپەو، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى شەش، نازانم لىرە شتىك هاتوو (داخل اسرهم)، ئەى ئەوانەى لە دەرەوى خىزانن چۆن، ئىمە رۆژانە كەمئەنداممان هەپە، خاوەن پىداوېستى تايبەتمان هەپە لە پەيمانگان چاودىريان دەكەين، (توفير دور الايواء المناسبة لهم)، ئەوھيان جياپە، (الايواء) جياپە، مەراكىزى تەئھىل جياپە، لىرە داوا دەكەم تۆزىك تەفسىل هەبىت، (داخل اسرهم) شتىكى ترە، بۇپە داواى تەوزىح دەكەم، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لە بەردەوام بوونى هاتوو، (او توفير دور الايواء المناسبة لهم)، يەئنى عەپنەن وەكو ئەوەى لە پرۆژەى حكومەتەو هاتوو، بە هەمان شىوہ داپزراو، فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تەنھا ئەو (داخل اسرهم) لاپچىت، ياخود (داخل اسرهم) بەشىوھىك بىت ئىمە بە هەموو شىوھىك ھاوكارىيان دەكەين، ئەگەر لەناو خىزان بن، ياخود لە دەرەوى خىزان بن، چونكە هەندىكمان هەپە خىزانان نىپە، بەلام ئىمە هەر چاودىريان كردوو بە هەموو شىوھىك، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەس بەرپز جەنابى وەزىر، هەردووكى هاتوو، يان لەناو مال، يان جىگايان بۆ دروست بكەين، پەيمان خان كەرەم بكە.

بەرپز پەيمان عبدالكرىم عبدالقادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەكرىت لىرە (داخل اسرهم) لەبەردەمى ئەو (متابعتهم داخل اسرهم)، يەئنى ئىمە مەبەستمان ئەوھىە موتابەعەيان بكەين، ئەگەر نەكرا، ئىنجا (ايوانهم)، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو ئاشتى خان.

بەرپىز ئاشتى عزيز صالح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەھى بەھى كە دەئىت (توفىر دور الايوء)، ئەو ئەو مانايە ناگرىتەو، مولاھەزەكەى جەنابى وەزىر لە شوپىن خۇيەتى، لىرەدا تەنھا تەئكىد دەكاتەو سەر دابىن كىردنى شوپىن نىشتەجى بوون (الايوء) گرتتەخۇيان، بەلام لىرەدا تەئكىد ناكاتەو سەر ئەوئە خەدەماتىن پىشكەش بىكرىت لەو شوپىنانەى كە ئىوائە، لەبەر ئەوئە بە تەنھا نووسراو (توفىر دور الايوء المناسبة لهم)، بە تەنھا ھاوكارى كىردنەكە بۇ ناوخىزان ھاوئە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو ئەگەر باش بىكرىت (داخل اسرهم او في دور الايوء)، لە جىياتى (توفىر)، (او في دور الايوء)، كاك عبدالسلام فەرموو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر سوپاس، (ذوي الاحتياجات الخاصة) ھەيە ھەندىك حاجەتىن ھەيە لەمال سەردانىشىن بىكرىت، بۇيە (تتخذ الحكومة الاجراءات اللازمة) ئىتر ئەو ئىجرائاتە ج بىت، بابەتى رىعايە ھەموو شت دەگرىتەو، ئىنجا لە مال بىت، يان (توفىر دور الايوء المناسبة لهم)، (داخل اسرهم، او توفىر دور الايوء المناسبة لهم)، واتا مومكىنە مەركەز تەئھىل بىت، يان تەنھا جىگاي ئەو بىت، پىشنىارەكە من قەبول دەكەم.....

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپەتى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە پەيمانگامان ھەيە نىزامى خۇى ھەيە، بۇيە لىرە دەبىت باس بىكرىت، مەراكىزى تەئھىل ھەبىت، يەئنى دەبىت بەشپوھىەك بىت، چونكە ئىمە پەيمانگامان ھەيە نىزامى خۇى ھەيە، ئەگەر ئىمە بلىين بەس تەنھا (دور الايوء)، ئەى مەراكىزەكانى ترو نىزامە قانونىەكانى خۇى، يان دەتوانىن مەراكىزى تەئھىل بەو شپوھىە بىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بهریز سهرۆكى پهرلهمان.

صياغهى ماددهكه بهو شيوهيه:

الفصل الثالث

(الحقوق)

الفرع الأول " الحق في الحماية والرعاية الاجتماعية "

المادة السادسة: " تتخذ الحكومة الاجراءات اللازمة لرعاية المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة داخل أسرهم، أو في دور الأيواء ومراكز التأهيل المناسبة لهم "

بهریز سهرۆكى پهرلهمان:

بهریزان، ئیستا دهیخه مه دهنگدانه وه، كى لهگه لدايه دهستى بهرز بکاته وه؟ زۆر سوپاس، كى لهگه لدا نيه دهستى بهرز بکاته وه؟ زۆر سوپاس، بهكۆى دهنگ پهسند كرا، بۆ ماددهى كهوت بهردهوام بن، فهرموو.

بهریز تارا تحسین ئهسههدى:

بهریز سهرۆكى پهرلهمان.

المادة (7):

تتكفل الحكومة بتخصيص راتب الحماية الاجتماعية لكل معاق ليس له مصدر كافي للدخل ويرتبط هذا الراتب بدرجة عجز المعاق وعلى ان النحو الاتي:
اولاً: المعاق الذي بلغت درجة عجزه (65%) فأكثر يستحق راتب الحماية والذي يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف في الاقليم.

ثانياً: المعاق الذى تتراوح درجة عجزه بين (33% - 64%) يستحق راتب الحماية ويحتسب كالآتي:

راتب الحد الأدنى × درجة العجز

65

ثالثاً: المعاق الذي تتراوح درجة عجزه بين (15% - 32%) يستحق راتب الحماية ويحتسب كالآتي:

راتب الحد الأدنى × درجة العجز

65

رابعاً: يعهد الى مديريات التنمية الاجتماعية تنفيذ احكام الفقرات السابقة.

بهریز سهرۆكى پهرلهمان:

ليژنهى هاوبهش فهرموو.

بهریز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهریز سهرۆكى پهرلهمان.

ئهمه يهكۆكه له ماددهكانى زۆر وهختان پيدا، من دهخوينمه وه ئاخير موقتهره حمان چيه، پاشان تهسهور دهكهم تهعديلهكه پيويستى به چهند شهره ههبيت، ئيمه ئيعادهى صياغهمان كردوو بهو شيوهيه:

المادة السابعة:

اولاً: يتم تحديد نسبة العجز من قبل لجنة طبية مختصة حسب معايير خاصة تصدرها الوزارة.
ثانياً: يستحق كل معاق بغض النظر عن مصدر دخله بدل اعاقه يعادل ثلثي اعانة الحماية الاجتماعية.
ثالثاً: اضافة الى ما ورد في الفقرة (ثانياً) من هذه المادة يستحق كل معاق ليس الموظف اعانة اضافية بالشكل الآتي:- اعانة الحماية الاجتماعية X نسبة العجز.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

توزيحيكي زياد بدن لهسر نهو موعادهلهي هيناوتانه، كهردم بكن.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

نصه نهسليهكهى له وهزارت هاتوو تهحيدى عهجزى كولى به 65%ى كردوو، لهسر نهساسى وهزيفه، تهعلماتيک بهنيسبت فهريمانبهر، ههروهه ههنديک نهسهبى داناوه، نهگهر لهسر نهوه رويشتباين، نهوهى نيستاش سهرف دهكرا كهه دهبوو، نيجهافيكيش دهبوو، به ناماده بوونى بهريز وهزيرى كارو كاروبارى كومهلايهتى و نوينهرانى وهزارتى دارايى و نابوورى و ههرسى ليژنهى هاوبهش حيسابات و جهمع و تهرحمان كرد، دهباويه جهند حالهتيك رهچاو بكهين، بهكيكيان/ نيستا نهوهى فهريمانبهره سهه هزار سهرف دهكريت، دهبيت دهستى لى نهدهين، دهبيت عيلاجيك بدوزينهوه بو جهل كردنى نهمه.
دوو/ ههموو نهوانهى كه نيستا يارمهتى حيمايهى نيجهتيماعى له ژير ناوى چ موعاق بيت، چ خاوهن پيداويستيه تايبهتهكان له وهزارت (150) ههزار دينارى مهفتوع ومردهگرن، دهباويه نهوهش دهست لى نهدرپت.

سيهه/ دهباويه جهلى تهفاوز بكهين له دهرجهى عهجز، تا بگاته دهرجهى عهجزى كولى، واتا دهباويه صيغهيهك بدوزينهوه (100) ههزار دينارى وهزارت بهمينيت، (150) ههزار دينارهكesh بهمينيت، بهپيى دهرجهى عهجز، توزيرك نيزافهيان ههبيت لهسر (150)، بويه نهوهى نيمه گوتوومانه (كل معاق بغض النظر عن مصدر دخله)، واتا موهزهف و غهيرى موهزهف جارئ (ثلثي اعانة الحماية) ومردهگرن، نهگهر قهلهم و وهرق ومردهگرن دهبيتته سهه، (محبذ) نييه لهقانون سهه بنووسى، يان نيسبه بنووسى.

دوو/ يهك كيشههمان ههبوو، بهريز جهنابى وهزير پيشانى نيمهيدا، كه نهوان بهپيى نهو تهعلماتهى نيشى لهسر دهكريت له حالتي (ذوي الاحتياجات الخاصة) ههيه عهجزهكهى له شهست دهست پي دهكات، ههيه له پازده، ههيه له چل، ههيه له ههفتاوه دهست پي دهكات، بويه (محبذ) نهبوو، دووهمين جار نيمه نيسهه ليره دادهنين چل، يان پهنجا، چونكه گوتوومانه نيسههتى عهجز له لاي وهزارت دادهنين، بويه شتهكه واى ليهاه، كه سهههكه تهئمين دهبيت، بهبئ نهوهى ناوى سهههكه بلين، بيجهه له سهه، نهوانهى نيستا له دهرهوهى وهزيفهه (150) ومردهگرن، سهههكهى ومردتوو، چونكه گوتوومانه (كل من) نيزافهيهكمان كردوو بهپيى (150) حيمايه (في نيسبه العجز)، جهند نمونههمان هيناوه، نهوهى فهريمانبهره گوتمان سهههكهى بهردهوام دهبيت، نهوهى فهريمانبهر نييه، نهگهر دهرجهى عهجزى چل بيت و ههبيت چل، سهه

دوووم/ له (ثانيا) دهلیت (كل معاق)، یه عنی ئەگەر یه کیکیش له 5% عه جزی هه بیټ، خو ههر مو عاقه، تو لیږه ناتوانیت به یاسایه کی تر ریگه بگری له مه، چونکه ئەمه دهلیت (كل معاق)، یه عنی ئەگەر قه راریش بیټ له 40%، یاخود له 45% هوه دهست پئی بکات، یه عنی ئەم یاسایه ریگه ی لی دهگریټ، چونکه دیاری کردوو دهلیت (كل معاق) یه عنی هه موو که سیک، سوپاس.

به ریڙ سه رۆکی په رله مان:

زۆر سوپاس، جه نابی وه زیر فه رموو.

به ریڙ ئاسۆس نجیب/ وه زیری کارو کاروباری کۆمه لایه تی:

به ریڙ سه رۆکی په رله مان.

له مادده ی یه کدا هوه بوو ریگه نه درا من قسه بکه م، به لām گرنگ هوه یه ئیمه لیږه بلین ئەگەر تازه ناوه که ی بوو به که مئه ندامان و خاوه ن پیداو یستی ه تایبه ته کان، من ریڙ له ئەندامانی په رله مان ده گرم، بو کورته بالاکان به پیویستی ده زانم به برکه یه که له م یاسایه باس بگریټ، نه و مافانه ی که لیږه یه کورته بالاکانیش مه شمول ده بن، به لām تا کو نه و کاته ی که پرۆزه یاسایه کیان بو ته نزیم ده کریټ، یاخود پرۆزه یاسایه که ته قدیمی په رله مان ده که ن، و اتا ئیمه لیږه به ه یچ شیوه یه که مافی کورته بالاکان ناخوین، یاخود نه و نه خو شان ه ی ئیستا له لایه ن وه زاره ته وه هاو کاری ده کریټ، بۆیه داوا ده که م به برکه یه که ده سه لات بد ریته وه زاره تی کارو کاروباری کۆمه لایه تی و وه زاره تی ته ندروستی، که به نیزیامیک، به ته علیماتی که نه و نه خو شان ه ی بگریته وه، چونکه هه ندیک نه خو شی هه یه ده ره جی عه جزی نییه، وه کو تالاسیما، نه خو شی تریش هه یه وه کو شیزۆفرینا، ه یچ کاتی که ده ره جی عه جزی بو دیاری نا کریټ، به لگو به ته نها به راپۆرتی پزیشکی ده بیټ، سوپاس.

به ریڙ سه رۆکی په رله مان:

سوپاس، به عه مدی که س ری لی جه نابت نه گرتوو قسه نه که یه تی، ئازادی، ههر وه ختی که ده ستت به رز بکه یته وه ریگات پئی ده دین، به لām بو ناوه که به حه قیقه ت به شیوه یه که بو و ده رباز بوو، به لām عه مدی نه بوو دلنیا به له وه ی که جیگای ریڙی لیږه و، حه قی خو شته دیفاع بکه یه تی له پرۆزه که، فه رموو.

به ریڙ شلیږ محی الدین صالح:

به ریڙ سه رۆکی په رله مان.

لیږه زۆر له ئەندامانی په رله مان باسی هوه ده که ن، که وا کورته بالا، ئەگەر بلینی مو عاق کورته بالا ناگریته وه، به لām ئەگەر له برکه که ته سنیف بکرا بوا یه که م توانای جه سته یی ده یانگریته وه، راسته نه وان قاچیان هه یه، ده ستیان هه یه، به لām له رووی جه سته ییه وه که م توانایان هه یه، نه وه بۆته کۆسپیک له به رده میان.....

به ریڙ سه رۆکی په رله مان:

تکایه، ئیستا رهئی مهده، ئه وه رهئییه له دانیشتنی رابردوو داوتانه، رهئییهکان هاتوو، ئا لهسه رهئییه، ئه مه رهئی ئه وه کهسانهیه که داوایان کردوو چاک بکریت، ئیستا تکایه بیخویننه وه، بۆ ئه وهی بیدهینه دهنگدانه وه، لیژنه ی هاوبهش ئاخیر صیاغه تان بخویننه وه.

به پێژ عبدالسلام مصطفی صدیق:

به پێژ سهروکی په ره له مان.

ئه وهی ئیستا خویندمه وه موعاق مه به ستمان ئه وه نه بوو، مه به ستمان ئه وه بوو ئه وهی لیژنه ی توبی له سه ره ئه وه قه رار ده دات، ئه مه ده ره جه یه ک، نیسه به یه ک عه جزی هه یه وه موسته حه قی ئیعانه یه، ئیستاش ئه م نه صه ده خوینمه وه، ئه گه ره سه لاحیه ت بدرییت به لیژنه ی قانونی بۆ صیاغه کردنی، تا کو بیخوینمه وه، چونکه راست ده که ن (کل معاق) نییه، سوپاس.

به پێژ سهروکی په ره له مان:

لیژنه ی هاوبهش ئاخیر صیاغه تان له وه باره یه وه، به پێی ئه وه بۆ جوونانه ی دراو، قه رموو.

به پێژ عبدالسلام مصطفی صدیق:

به پێژ سهروکی په ره له مان.

صیاغه تازه که، تا کو ته جاووزی ئه وه ئیشتکالیه ته وه سوئفه هه مه بکه ی، ئه مه ی خواره وه یه:

المادة السابعة:

اولا: يتم تحديد نسبة العجز من قبل لجنة طبية مختصة حسب معايير خاصة تصدرها الوزارة.

ثانيا: يستحق المشمولون باحكام الفقرة (أولاً) اعلايه بغض النظر عن مصدر دخله بدل اعاقه يعادل ثلثي اعانة الحماية الاجتماعية.

ثالثا: اضافة الى ما ورد في الفقرة (ثانيا) من هذه المادة يستحق المشمولون من احكام الفقرة (اولا) من هذه المادة من غير الموظفين اعانة اضافية بالشكل الآتي:-

اعانة الحماية الاجتماعية X نسبة العجز

به پێژ سهروکی په ره له مان:

به پێژان، ئیستا ده یخه مه ده نگدانه وه، کێ له گه ئدایه ده ستی به رز بکاته وه؟ زۆر سوپاس، کێ له گه ئدا نییه ده ستی به رز بکاته وه؟ زۆر سوپاس، به کو ی ده نگ په سند کرا، بۆ ماده ی هه شت به رده وام بن، قه رموو.

به پێژ تارا تحسین ئه سه هدی:

به پێژ سهروکی په ره له مان.

المادة (8): استثناء من احكام قانون الخدمة المدنية ونظام الاجازات تستحق الموظفة المعاقه اجازة خاصة براتب تام لا تحتسب من اجازاتها الاخرى اذا كانت حاملا واوصت اللجنة الطبية ان حالتها تتطلب ذلك.

بەرپز سەرۆكى پەرله مان:

ليژنهى هاوبهش فەرموو.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

ماددهى ههشت هيچ مولاچهزهى له سەر نه بوو، موداخه له ش نه بوو، وانا وهكو خۆى بمينيته وه.

بەرپز سەرۆكى پەرله مان:

بەرپزان، ئيستا ده بخه مه دهنگدانه وه، كى له گه ئدايه ده ستى بهرز بكا ته وه؟ زۆر سوپاس، كى له گه ئدا نيه

ده ستى بهرز بكا ته وه؟ زۆر سوپاس، به كووى دهنگ په سنه كرا، بۆ ماددهى نۆيه م بهردهوام بن، فەرموو.

بەرپز تارا تحسين ئه سه دهى:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

المادة (9): التفرغ لرعاية المعاق: كل شخص تفرغ او قام أو التزم برعاية المعاق الذى لا يستطيع تلبية متطلبات حياته العادية والذى يحتاج لن يلازمه لقضاء حاجاته ولرعايته بشكل مستمر يحق له الاستفادة من تعويض التفرغ وكالاتى:

اولا/ اذا كان للمتفرغ راتباً من الحكومة:

1. يمنح اجازة براتب تام ويستحق العلاوات والترفيعات وكافة الحقوق التى يستحقها اسوة بأقرانه من الموظفين.

2. اضافة لما وردت فى الفقرة السابقة يصرف له راتباً يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف فى الاقليم لرعاية معاقين اثنين.

ثانيا/ اذا لم يكن للمتفرغ راتب من الحكومة يمنح راتباً يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف فى الاقليم لرعاية معاق واحد، وراتباً يعادل نسبة 150 بالمئة للحد الأدنى لراتب الموظف فى الاقليم لرعاية معاقين اثنين. ثالثا/ لايجوز ان يتفرغ اي شخص لرعاية اكثر من معاقين اثنين فى الوقت نفسه، وتتكفل الحكومة بضمان توفير الرعاية للمعاقين الذين ليس لهم من يرعاهم.

رابعا/ تجدد اجازة التفرغ سنويا.

بەرپز سەرۆكى پەرله مان:

ليژنهى هاوبهش فەرموو.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

تهنها هه نديك داوايان كرد بوو موخه سه ساتى ختوره و ئه و شتانه بمينن، وابزانم له يهك بوو، يان دوو بوو، هه نديك.....

بەرپز سەرۆكى پەرله مان:

راپۆرتەكە تان بخوینەوه.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

المادة الثامنة:

التفرغ لرعاية المعاق: كل شخص تفرغ لرعاية المعاق الذي لا يستطيع تلبية متطلبات حياته العادية والذي يحتاج لمن يلازمه لقضاء حاجاته ولرعايته بشكل مستمر، يحق له الاستفادة من تعويض التفرغ، وكالاتي: أولاً: اذا كان للمتفرغ راتب من الحكومة:-

1- يمنح اجازة براتب تام مع المخصصات الثابتة كما يستحق العلاوات والترفيعات وكافة الحقوق التي يستحقها اسوة بأقرانه من الموظفين لرعاية معاق واحد.

2- إضافة لما ورد في الفقرة السابقة، يصرف له راتب يعادل الحد الأدنى لراتب موظف في الإقليم، لرعاية معاقين اثنين.

ثانياً: اذا لم يكن للمتفرغ راتب من الحكومة:

1- يمنح راتباً يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف في الاقليم لرعاية معاق واحد.

2- يمنح راتباً يعادل نسبة (150%) للحد الأدنى لراتب موظف في الاقليم لرعاية معاقين اثنين.

ثالثاً:

1- لا يجوز ان يتفرغ أي شخص لرعاية أكثر من معاقين اثنين في الوقت نفسه.

2- تتكفل الحكومة ضمان توفير الرعاية للمعاقين الذين ليس لهم من يرعاهم.

رابعاً: تجدد اجازة التفرغ سنوياً.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

زۆر سوپاس، جهنابی وهزیر فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نجیب/ وهزیری کارو کاروباری کۆمهلاپهتی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

لیره له عینوانی ماددهکه دهئین (التفرغ لرعايه المعاق)، بهلام لیره دهئین (كل شخص تفرغ او قام او التزم برعايه المعاق)، لیره ئیجتیهاداتی زۆری تیا بیئت تهحیدید بکریئت به تهفهروغ، بهشیوهیهک بیئت ئیجتیهاداتی تیا نهبیئت لهکاتی تهنفیز کردنی ماددهکهدا، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

سوپاس، سۆزان خان فەرموو.

بەرپز سۆزان شهاب نوری:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

له ئەسلى مەشروعەكەدا، لەيەكەمدا هاتوو (يەنچ اجازە براتب تام مع المخصصات الثابتة كما يستحق العلاوات والترفيعات وكافة الحقوق التي يستحقها اسوة بأقرانه من الموظفين لرعاية معوق واحد)، چونكە لەدووهدا هاتوو (إضافة لما ورد في الفقرة السابقة، يصرف له راتب يعادل الحد الأدنى لراتب موظف في الإقليم، لرعاية معاقين اثنين).....

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

تکایە، ئیستا موناخەشەیه ئیزافە ناکەین، نیهائین، ئەوهی کە قسەتان کردوو له جەلسەکانی رابردوو، ئیمە دەدەینە سەرەوه، کاک عبدالسلام بیخوینەوه، واتا پێشنیاری ئەندامەکان بخوینەوه.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تەنھا بەشێك له ئەندامانی پەرلەمان داوايان کرد بوو موخەصەساتی ختوره بۆ راتبی مۆتەفەرغین بمانی، هەرۆك ئیمە مشوهرمان کرد لەگەڵ ئەوانەى وهزارەتى دارایی و ئەوانەى له حكومت، گوتیان معمول ئەوهیه موخەصەساتی ختوره بۆ ئەو كەسانه سەرف دەكری، ئەوانەى له مەوقیعی خەتەر دەبن، هەر یەكێك هەتا لەناو دائیرەكەش ئەگەر وهزیهكەى گۆرا، چۆن بچیتە مال موخەصەساتی ختوره سەرف نابیت، بە پێچەوانەوه وهزارەتى مالىه گوتى هەموو موخەصەساتی غەیری دائیمە ئۆتۆماتیکەین سەرف ناکریت، ئەگەر هاتو تەبیعیەتى موهیمەكەى گۆرا، ئیمە له ئیقتیراحی خۆمان ئیزافەكەمان کردوو كە (المخصصات الثابتة) تیدا بیت، یەعنى ناچاریان دەكەین بۆیان سەرف بكریت، بەلام موخەصەساتی ختوره وهكو ئیمە تیگەیندراين نابیت بەو حالەتە، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، سیوهیل خان فەرموو.

بەرپز سیوهیل عثمان احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوهی کاک عبدالسلام گوتی تەعلیق نییه، بەس هەر مەبەستم شتیکی تر بوو، جاری وا هەیه کارمەندی تەندروستیە، موخەصەساتی ختوره نیوهی مەعاشەكەیهتی، واتا ئەگەر تۆ لی،ت بری، دەكات نیوهی مەعاشەكەت لى بری، چ ئیستیفادەیهك دەكات، دەبیت بۆ خۆی موخەصەساتی ختورهش وهگریت، ئەدی لەوى معوهقیكى نییه؟ واتا شەلەل دەماغی هەیهو خزمەتی دەكات و موراعاتی دەكات، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، شلیر خان فەرموو.

بەرپز شلیر محی الدین صالح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

له خالى دووهم، ئەو پرسیارە ئاراستەى لیژنەى یاساییش دەکەم، ئەو له رووی یاساییهوه (اجازة براتب تام مع المخصصات الثابتة يستحق العلاوة والترفيح)، هه موو ئیجازهیهکی بدون راتب له رووی یاساییهوه (يستحق العلاوة والترفيح) ئەمه ته حصيل حاصله، ئیلا ئەگەر.....

بەرپز سەرۆکی پەرله مان:

ئىستا شتم بۆ ئیزافه مهکه، پيشتر ئەوانهى گوتراوه، رجائهن، ژيان خان فەرموو.

بەرپز ژيان عمر شريف:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

منيش پشتگيرى له قسه كانى سيوهيل خان دهكەم، خو ئەمان ئينسانىكى ئيعتيادى نين، بوى موته فهريغن، يه كيك نيبه له مائه وه بۆ خوشى دابنيشيت، ئەمانه مناله كانيان شه له له دماغيان ههيه، تا به يانى هه موو تووشى نه خووشى بوون، هه موو ئەم ژنانه تووشى شه يقه بوون، با خو مان بچه ينه شويني ئەم دا يكانه، تو يهك شهو منداله كهت ئەنفلونزايهتى تا به يانى ناخهوى، خهريكه شيت دهبيت، ئينجا ئەمانهش شه له له دماغيان ههبيت و ئەم منداله دهرىكىنى، ئەم دا يكانه هه موو نه خو شن، بويه ئيمه داواى ئەوه مان كردوه.

بەرپز سەرۆکی پەرله مان:

ئەمه وازيچ بوو، ئەمه به عاتيفه نابيت، به قانون ده ئيت كهى سه به به كه لاجوو، كهى چاك بوو، پيوست ناكاتن، كهى فه رمان به ره كه له ئيشه كه ته واو بوو، ئەو واجيبهى كه بوى دانراوه، ئەو ئينسانه چاك بوو، ئينجا پيوست ناكات و پيوستى به كه سيك نيبه به خيو بكات، ئينجا لاده چيت، كاك عبدالسلام به رده وام بن له خو يند نه وهى، بۆ ئەوهى بيه ديه نه دهنگدانه وه.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

المادة الثامنة:

التفرغ لرعاية المعاق: كل شخص تفرغ لرعاية المعاق الذي لا يستطيع تلبية متطلبات حياته العادية والذي يحتاج لمن يلازمه لقضاء حاجاته ولرعايته بشكل مستمر، يحق له الاستفادة من تعويض التفرغ، وكالاتي: أولاً: اذا كان للمتفرغ راتب من الحكومة:

1- يمنح اجازة براتب تام مع المخصصات الثابتة كما يستحق العلاوات والترفيحات وكافة الحقوق التي يستحقها اسوة بأقرانه من الموظفين لرعاية معاق واحد.

2- إضافة لما ورد في الفقرة السابقة، يصرف له راتب يعادل الحد الأدنى لراتب موظف في الإقليم، لرعاية معاقين اثنين.

ثانياً: اذا لم يكن للمتفرغ راتب من الحكومة:

1- يمنح راتباً يعادل الحد الأدنى لراتب الموظف في الإقليم لرعاية معاق واحد.

2- يمنح راتباً يعادل نسبة (150٪) للحد الأدنى لراتب موظف في الإقليم لرعاية معاقين اثنين.

ثالثاً:

- 1- لا يجوز ان يتفرغ أي شخص لرعاية أكثر من معاقين إثنين في الوقت نفسه.
 - 2- تتكفل الحكومة ضمان توفير الرعاية للمعاقين الذين ليس لهم من يرعاهم.
- رابعا: تجدد إجازة التفرغ سنويا.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

بهريزان، ئيستا دهبيخه مه دهنكدانه وه، كي لهگه لدايه دهستي بهرز بکاته وه؟ زور سوپاس، كي لهگه لدا نيه دهستي بهرز بکاته وه؟ (3) بهريز لهگه لدا نيه، زور سوپاس، بهزوريته دهنگ پهسند کرا، بو مادده ده بهردهوام بن، فهرموو.

بهريز تارا تحسين نهسهدهي:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

الفرع الثاني

حق المعاق في التربية والتعليم

المادة (10): لكل شخص معاق الحق في التعليم وذلك بضمان حصوله على فرص متكافئة للالتحاق بالمؤسسات التربوية والتعليمية بكافة مراحلها بما فيها الدراسات العليا وتسهيل استمراره بها، ولا يمكن ان تحول الاعاقة دون انتسابه او دخوله الى اية مؤسسة تربوية او تعليمية رسمية او خاصة.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

ليزتهى هاوبهش فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

ليزه چهند رهئى ههبوو به دهمج كردن و ئيعادهو تهريتي ئه وه ئهفكارانهى لهناو ئه وه ماددهبهدا ههيه، واتا ئه وه صياغهيهى كه ئيمه كرددومانه دهمجي ماددهى دهو يازدهيه، لهگه ل رهچاو كردنى لادانى خالى دووهم له ماددهى يازده، كه له راپورتى ليزتهى هاوبهشدا هاتبوو و موناقهشهشى لهسهر كراوه، تهقريبه ن زوربهى لهگه ل لادانهكه بوون، ههر بو مهلوماتتان.

الفرع الثاني

" الحق في التربية والتعليم "

المادة العاشرة:

اولا: لكل شخص معاق وذوي الاحتياجات الخاصة الحق في التعلم وذلك بضمان حصوله على فرص متكافئة للالتحاق بالمؤسسات التربوية والتعليمية بكافة مراحلها بما فيها الدراسات العليا وتسهيل استمراره بها ولا يمكن ان تحول الاعاقة دون انتسابه الى اية مؤسسة تربوية او تعليمية رسمية او خاصة.

ثانياً: على الحكومة تأمين سبل تعليمية مناسبة وخاصة للمعاق وذوي الاحتياجات الخاصة حسب نوعية العوق وحاجتها واعداد معلمين ومدرسين في هذا المجال وتوفير كافة المستلزمات الدراسية وتنظيم كافة الامور المتعلقة بتعليمهم والتي تسمح لكل تلميذ معاق او ذوي الاحتياجات الخاصة الالتحاق ومواكبة البرامج التعليمية اسوة باقرانه من التلاميذ.

ثالثاً: الاهتمام بتربية الاطفال المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في مرحلة الطفولة المبكرة.

بهريز سهروكي پهرله مان:

ئەمە چەند رەئىيەك هەبوو لەسەرى وەر تانگرتوو، بەرپزان، ئىستا دەيخەمە دەنگدانەو، كى لهگەلدايە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لهگەلدا نيە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، بەکۆى دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەى يازدە بەردەوام بن، فەرموو.

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهروكي پهرله مان.

وابزانم پاش ئەوئى كە ئەو ماددەيە تەصدىق کرا، پيويست ناکات ماددەى يازدە لە ئەسلى پرۆژەكە بخويئينهو، چونکە هەردوو ماددە دەمچ کرا، ماددەى دەو يازدە، سوپاس.

بهريز سهروكي پهرله مان:

دەبىت بە دەنگدان بىت، ماددەى يازدە بخويئينهو، پيشنيارى بکە، فەرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي پهرله مان.

بۆيە لە سەرەتاو قسەم کرد، ئەم نەصەى خويئندمانەو لە ژير ناوى ماددەى دە، کۆکراو دەمچ کردنى ماددەى دەو يازدە بوو، سوپاس.

بهريز سهروكي پهرله مان:

هەلەتان کرد، دەبوو پيش وخت ئيشارەتتان پى کرد بوايە، كە ماددەى دەو يازدە دەمچ دەكەن، ئينجا صياغەكەتان بخويئندبايەو، بەلام مادام ئەندامە بەرپزەكان بەکۆى دەنگ پەسنديان کرد، ئىستا برۆ بۆ ماددەى دوازدە.

بهريز تارا تحسين ئەسەدى:

بهريز سهروكي پهرله مان.

الفرع الثالث

حق المعاق في التأهيل والعمل

المادة (12): يكفل القانون للمعاق حقه في العمل كسائر افراد المجتمع وتأهيله ومساعدته للدخول في سوق العمل ضمن مبدأ المساواة وتكافؤ الفرص.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهریز سهرۆکی بهرلهمان.

من پيشنيار دهكهم نهگهر جهنابتان رهئى بدن كه ماددهى (12 و 13 و 14) دهمج بكریت، چونكه ههموو نهوانهئى رهئيان داوهو ليژنهئى هاوبهش صياغهيهكى كردوو به يهكخستنى ههر سئى مادده، نهمر بو جهنابتانه، سوپاس.

بهریز سهرۆکی بهرلهمان:

فهرموو.

بهریز تارا تحسين نهسهدهئى:

بهریز سهرۆکی بهرلهمان.

المادة (13):

أولاً: تلتزم الحكومة بتخصيص وظائف في القطاع العام للمعاقين بنسبة لاتقل عن (5%) من مجموع عدد الوظائف وذلك بعد تأهيلهم.

ثانياً: يلتزم اصحاب المشاريع الخاصة بتخصيص فرص عمل في القطاع الخاص للمعاقين بنسبة لاتقل عن (3%) من مجموع عدد العاملين في كل مشروع، وذلك بعد تأهيلهم بما يتفق وحالة اعاقتهم.

المادة (14): تتولى الوزارة بالتنسيق مع الجهات المعنية تأهيل المعاقين والالتحاق بمراكز التأهيل المهني وفتح ورش محمية او مؤسسات تشغيلية ومتابعة عملهم ضمن الادارات التابعة لها.

بهریز سهرۆکی بهرلهمان:

فهرموو ليژنهئى هاوبهش بهردهوام بن.

بهریز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهریز سهرۆکی بهرلهمان.

له راپورتى پيشووش هئى ليژنهئى هاوبهش لهگهه رهئى بهريزانيش، ماددهئى (12 و 13 و 14) دهمج بكریت و برگهئى دووى ماددهئى سيژدهئى نهسلئى پروژه لابدریت و له رهئى بهريزانيش تيدياه، چونكه ئيلزامئى نهصحابئى مهشاريعئى خاصه به ههنديك شت دهكات، كه بوئمان نييه، بوئيه ئيمه پيشنيارى نههم دهقهئى خوارهوه دهكهين، كه دهبيته تهسهلسولى ماددهئى يازده:

الفرع الثالث

" الحق في التأهيل والعمل "

المادة الحادية عشرة:

أولاً: يكفل القانون للمعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة حقهم في العمل كسائر أفراد المجتمع وتأهيلهم وتوفير فرص العمل بما يتناسب قابليتهم ومؤهلاتهم ضمن مبدأ المساواة وتكافؤ الفرص.

ثانياً: تتولى الوزارة بالتنسيق مع الجهات المعنية تأهيل المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة للالتحاق بمراكز التأهيل المهني وفتح ورش او مؤسسات تشغيلية ومتابعة عملهم ضمن الادارات التابعة لها.

ثالثاً: تلتزم الحكومة بتخصيص وظائف في القطاع العام للمعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة بنسبة لا تقل عن (5%) من مجموع عدد الوظائف وذلك بعد تأهيلهم.

رابعاً: تعمل الحكومة على تشجيع قيام اصحاب المشاريع الخاصة بتأمين فرص عمل لذوي الاحتياجات الخاصة وذلك بعد تأهيلهم بما يتفق ومتطلبات العمل، وتحمل الحكومة نصف اجره الشهري لمدة (ثلاث سنوات) مع مراعاة احكام المادة (السابعة) من هذا القانون.

تسهور دهكهم ئەمە تۆزىك شەرحى پىويستە، لە ئەسلىيەكە حكومەت ئىلزامى ئەصحابى مەشارىعى خاصە دەكرد، كە خەلك وەربىگرن، زۆربەى زۆرى رەئىيەكان ئەو بوو كە نابىت، بەلام لە زۆر دوەليش هەيە، بۆ ئەوئى خەلكەكە تەنھا لە مائەوە دانەنيشيت و ئىعتىماد لەسەر پارەى حكومەت بكات دوو، سى سالى تەئھيل دەكرين و، دەنبردرين بۆ كەرتى تايبەت وەكو هاندان بە كەرتى تايبەت، كە ئەوانە وەربىگريت، حكومەت سى سالى نيوى راتب وەربىگريت، ئەو پيشنارى ئيمە بوو و، پيشنارى هەندى بەريزيش بوو لە جياتى ئىلزامى حكومەت، سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان، لەبەر ئەوە نىصاب تەواو نىيە، ناتوانين ئىستا بىخەينە دەنگدانەو، چاوەري دەكەين تا ئەو ئەندامە بەريزانەى لە دەروەن بىنەو زوور، بەس جەنابى وەزىر دەتوانيت رەئى خوئى بدات، كەرەم بكە.

بەريز ئاسۆس نجيب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلاپەتى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەيە، بىرگەى دوو، كە دەئيت (لالتحاق بمراكز التأهيل المهني وفتح ورش او مؤسسات تشغيلية)، ئيمە لە ئەسلىدا لە وەزارەت مەراكىزى تەدريمان هەيە، ئيمە لەم پىرۆژەيش مەبەستمانە، كە كەمئەندامان و خاوەن پيداويستى تايبەتەكان تىكەل بە كۆمەل بن، نابيت مەركەزى تەدريبي تايبەت بە خوئان هەبىت، بەلكو ئيمە دەبىت هەول بەدين ئەوان بەشدار بكەين لەو خولانەى كە لەلايەن مەراكىزى تەدريبي خۆمانمان هەيە، بەلام بەشيوەيەك بىت مەركەزەكان، واتا مەركەزەكان بەشيوەيەك دروست بكرىت ئاسانكارى بۆ كەمئەندامان هەبىت، بەشيوەيەك دروست بكرىت لە وەسائىلى تەعليميە، بۆيە ليرە دەبىت ئەمانە چاك بكرىت، چونكە مەراكىزى تەئھيلمان نىيە، بەلكو تەدريبي ميهەنيان هەيە، (فتح ورش او مؤسسات تشغيلية) بە تايبەت نابيت بە كەمئەندامان، ئيمە دەمانەويت دەمچ بىت بە كۆمەلگا، ئەك جيايان بكەينەو.

سەبارەت بە بىرگەى چوار، ليرە ئەگەر بەو شيوەيە بىت بۆ ماوئى سى سالى، ئيمە لە ئىستاو دەبىت بىر لەو بەكەينەو بودجەيەك بۆ ئەمە تەرخان بكرىت، چونكە كە باسى ئەو دەكەين كەمئەندامان هەلى كاربان بۆ بدۆزينەو و رەچاوى ئەو بارە بكەين، لە هەمان كاتيش لە وەزارەتمان پىرۆژەيەكى تر هەيە، تەنھا بىرارى ئەنجومەنى وەزيرانە، گراوئە نيزام و ئىستا لەبەردەستدايە، تەعليماتيشمان بۆ دەركردووە، هەر

خاوەن کارىك بتوانىت بى کارىك بخاتە سەر کارو و هەلى کارى بۆ بېرەخسىنىت، وەزارەتەمان مانگانە (150) هەزار دینار ھاوکارى ئەو خاوەن کارە دەکات، بۆ ئەوەى بىدات بە گرىکارەگە، بەلام سەبارەت بە ئەمە دەبىت لە ئىستاوہ بودجەى بۆ تەرخان بکەين، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاک شىرزاد.

بەرپز شىرزاد عبدالخافظ شريف:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

لەبەر ئەوەى ئىمە لە ئەوەلەوہ نىصابمان تەواو بوو، ئىستا پىموا نىيە ئەوەندە تەئسىر بکات، دەتوانين دەنگ بەدەين، سوپاس.

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان:

نا، نا، لەکاتى دەنگدان دەبىت بەلای کەم (56) ئەندام لە ژوورەوہ بن، لە ئىفتىتاحىش بە هەمان شىوہ، بەلام لە کاتى موناقدەشە دەتوانىت کەمتر بىت، بۆيە ئىستا لە (56) کەمترە، بۆيە ناتوانىت بخرىتە دەنگدانەوہ، فەرموو کاک رىباز.

بەرپز رىباز فتاح محمود:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

ھەرچەندە وازانم ئەو پىشنيارە نەکراوہ، بەلام ھەرۆکو روون کردنەوہيەک ئەگەر بەرپز جەنابى وەزىر روون کردنەوہ لەسەر ئەوہ بىدات لىرە ئىلزام کراوہ کە لە ھەر (100) کەس، (5) کەس کە دادەمەزرىت لە کەمئەندامان بىت، باشە رىژەى کەمئەندامانى کوردستان بەرامبەر بە خەلگى ئاسايى کوردستان چەندە؟ ئەوہ لەلایەک.

يەعنى ئەم ياسايە وا دەکات لەوانەيە سالى وا ھەيە پىنج مەقەد لە ھەر سەد کەس بە بۆشايى بىمىنىتەوہ، لەبەر ئەوەى کەمئەندامان نىيە دايمەزرىنين، ھەموويان دادەمەزرين، لايەنىكى ترىش، ئەوہيە ئەسلى ئەم ياسايە ئەوہيە کە (دىسکرىمىنشن)، يان تەمىز نەبىت، يەعنى ئىمە لە ھەموو بابەتیکدا کەمئەندامان جيا بکەينەوہ، يەعنى ئەوہ بۆ خووى ديسان کارىكى نىگەتيف دەبىت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان:

سوپاس، کەرەم بکە سۆزان خان.

بەرپز سۆزان شهاب نوری:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

لېږدا دەلېت (من مجموع الوظائف)، يەنى له هه موو مه سه له ن مه جموعى وه زائيف نه گهر سالى داها توو هه زار وه زيفه پېشنيار بکريت، يەنى دابنريت بۆ ته عين بوون له 5% نهو مجموعه گه، زۆر به وازيحي دياره، (من مجموع الوظائف)، يەنى كهى ئيعلانى وه زائيف كرا له 5% بۆ دادهنريت، نهك له سه د كەس، پينج كەس، سوپاس.

بهريز سهروكي پهرله مان:

زۆر سوپاس، جهنابى وه زير فهرموو.

بهريز ئاسوس نجيب/ وه زيرى كارو كاروبارى كۆمه لاپه تي:

بهريز سهروكي پهرله مان.

سه بارهت بهو نيسبه يه، نهوهى كه موعاناتى كه مئه ندامانه رۇژانه دېن زۆربه ي نهوانه ي دهرچووى كۆليزن، دهرچووى په يمانگان، ئاماده يين، په يمانگانى خومانن، زۆر به زهحه تي دادمه زرين، يەنى ئيجتیهاداتى شه خصى خۆمانه، ماندوو بوونه، كه دېنه وه زارهت داواكارى بهرز ده كه نهوه، به لام لېره ئيلزام ده كريت له سه ر حكومهت كه ريژه يهك لهو دامه زراوانه ته خصيص بكات، ئيستا له (25) هه زار كەس، نازانم تاكو ئيستا ژماره م بۆ نه ها توو، نه گهر كه مئه نداميک دابمه زرى، بۆيه داواى نهوه ده كه ين ريژه يه كيان بۆ ديارى بکريت، به لام نهك بۆ هه موو كه سيك، به لكو ئيمه لېره باسى نهوه ده كه ين (وذلك بعد تأهيلهم)، كه مئه ندامى زۆر به توانامان هه يه، كه دهرچووى كۆمپيوته رن، دهرچووى ئينگليزىن، له زۆربه ي بواره كان دهرچوومان هه يه، لېره ده لئين (لاتقل) له 5% (بعد تأهيلهم)، كه مئه ندامان هه يه يه كه مى دوفعه كه يه تي، كه مئه ندامان هه يه زۆربه يان له يه كه مه كانن، بۆيه بهم برگه يه ئيمه ده توانين بواريان بۆ بره خسيين زياتر بيته پيشه وه، بتوانن وه زائيف له حكومهت وه ربگرن، سوپاس.

بهريز سهروكي پهرله مان:

زۆر سوپاس، ليژنه ي هاوبه ش ئاخير صياغه تان بخوي نه وه، بۆ نهوه ي بيخه ينه دهنگدانه وه، پيش نهوه ي صياغه كه بخوي نه وه، داوا كراوه له لايه ن نه ندامه به ريژه كانى پهرله مان، نهو سى مادده يه ئيشاره تيان پى كرد يهك بخرين، نه گهر دهنگداندا يه ك بخريت، ئينجا صياغه كه ده خه ينه دهنگدانه وه، به ريژان، ئيستا دياره مادده ي (12 و 13 و 14) داواى دهمج كراوه، صياغه يه كى پى حازر كراوه، مادده ي (15) داواى ئيلغا كراوه له لايه ن نه ندامه به ريژه كانه وه، بۆيه جيان له يه كترى، ناكريت، ئيستا صياغه ي سى مادده كه ده خوي ندريته وه، نه گهر موافيق بوون، نهوه ده بيته به ديل بۆ مادده ي (12 و 13 و 14)، ئيستا ئاخير جار بيخوي نه وه كاك عبدالسلام، فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي پهرله مان.

الفرع الثالث

" الحق في التأهيل والعمل "

المادة الحادية عشرة:

اولاً: يكفل القانون للمعاق وذوي الاحتياجات الخاصة حقه في العمل كسائر أفراد المجتمع وتأهيله وتوفير فرص العمل بما يتناسب قابليته ومؤهلاته ضمن مبدأ المساواة وتكافؤ الفرص.
ثانياً: تتولى الوزارة بالتنسيق مع الجهات المعنية تأهيل المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة للالتحاق بمراكز التدريب المهني وفتح ورش او مؤسسات تشغيلية ومتابعة عملهم ضمن الادارات التابعة لها.
ثالثاً: تلتزم الحكومة بتخصيص وظائف في القطاع العام للمعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة بنسبة لا تقل عن (5%) من مجموع عدد الوظائف وذلك بعد تأهيلهم.
رابعاً: تعمل الحكومة على تشجيع قيام اصحاب المشاريع الخاصة بتأمين فرص عمل لذوي الاحتياجات الخاصة وذلك بعد تأهيلهم بما يتفق ومتطلبات العمل، وتتحمل الحكومة نصف اجره الشهري لمدة (ثلاث سنوات) مع مراعاة احكام المادة (السادسة) من هذا القانون.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

بهريزان، ئيستا ده يخمه دهنگدانهوه، كى لهگه لدايه دهستى بهرز بكا تهوه؟ زور سوپاس، كى لهگه لدا نييه دهستى بهرز بكا تهوه؟ (2) بهريز لهگه لدا نييه، زور سوپاس، بهزورينهى دهنگ پهسند كرا، ئيستا ئه مادديه جيگاي ماددهى (12 و 13 و 14) دهگريتهوه، ماددهى (15) بخويننهوه، داوا كراوه ئيلغا بكرىت، فهرموو.

بهريز تارا تحسين ئهسهدى:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

المادة (15): يمنح المعاق بدنياً الافضلية للاستفادة من القروض التي تمنحها الحكومة لتمويل المشاريع ويعفى من الرسوم والضرائب المترتبة على تأسيس هذه المشاريع.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

فهرموون بهردهوام بن.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

ليز نهى هاوبهش گهيشتوتته ئهه فهناعهته، بهپي رهئيهكانيش نيوان مونئيدو هيچ ئيقتيراحى تر نييه، لهبهر يهك شت، چونكه ئههه مهبهدهئى موساوات و تهكافئو پيشيل دهكريت و، تهعليمات ههيه بو مهسهلهى قهرزو تهمويلى مهشاريع، بويه تهسهور دهگهين ههر بو بهرزهوهندى ئهوانيش ئهوهيه ئهوهى ئينديماجيان لهناو موجتهمهع ههنديك جار تو نيهتى تهفزييليان بدهيتى و جيايان دهكهيت، سوپاس.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

بهريزان، ئيستا ده يخمه دهنگدانهوه، كى لهگه لدايه ئهه مادديه ئيلغا بكرىت دهستى بهرز بكا تهوه؟ زور سوپاس، كى لهگه لدا نييه دهستى بهرز بكا تهوه؟ (4) بهريز لهگه لدا نييه، زور سوپاس، بهزورينهى دهنگ پهسند كرا، ئهه مادديه ئيلغا كرا، بو ماددهى شازده بهردهوام بن، فهرموو.

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

الفرع الرابع

حق المعاق في التنقل وبيئة مؤهلة

المادة (16): للمعاق الحق بالتمتع بإمكانيات خاصة لتيسير تنقله وقضاء شؤونه اليومية وذلك حسب طبيعة عوقه ودرجته وتعمل الحكومة والقطاع الخاص على تهيئة البيئة المناسبة لتسهيل حركة المعاقين وتوفير التسهيلات اللازمة لتمكينهم من استخدام وسائل المواصلات العامة.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

ليزنهى هاوبهش فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

ثم دهقهى ئيستا دهخوينينهوه له زير ناوى تهبعهن ماددهى (12) بيئنيارى دهمج كردنى ماددهكانى (16 و 17 و 18 و 19)يه، نهگهر ئيجازه ههبيت بيخوينمهوه.

بهريز سهروكي بهرلهمان:

فهرموو، كه رهم بكه.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

الفرع الرابع

" الحق في التنقل والبيئة المؤهلة "

المادة الثانية عشرة:

اولاً: للمعاق وذو الاحتياجات الخاصة الحق بالتمتع بإمكانيات خاصة لتيسير تنقله وقضاء شؤونه اليومية وذلك حسب طبيعة عوقه ودرجتها، وتعمل الحكومة والقطاع الخاص على تهيئة البيئة المناسبة لتسهيل حركة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة وتوفير التسهيلات اللازمة لتمكينهم من استخدام وسائل المواصلات العامة.

ثانياً: لكل شخص معاق وذو الاحتياجات الخاصة حق التمتع ببيئة مؤهلة، والوصول الى اي مكان يستطيع غير المعاق الوصول اليه بحيث تؤمن له حرية الحركة والتنقل والاتصال بأستقلالية وسهولة الوصول الى الاماكن والحصول على الخدمات اللازمة.

ثالثاً: تعمل الحكومة على إلزام الجهات الرسمية وغير الرسمية بالتقيد بالشروط والمواصفات العالمية والفنية والهندسية والمعمارية الواجب توافرها في الابنية والمنشآت والملاعب العامة والمعابد والمرافق العامة والخاصة، القديمة منها والجديدة التي يحتاجها الاشخاص المعاقون وذو الاحتياجات الخاصة.

رابعاً: على دوائر المرور إدخال علامات الحركة والمرور للمعوقين ولذوي الاحتياجات الخاصة ضمن إمتحان منح الاجازة للسائقين.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

زۆر سوپاس، جهنابی وهزیر فهرموو.

بەرپز ئاسۆس نجیب/ وهزیری کارو کاروباری کۆمهلاپهتی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

دیاره ئیمه لهگهڵ لیژنه‌ی په‌یوه‌ن‌دی‌داردا صیاغه‌مان کردۆته‌وه‌و پشتگیری له مادده‌که ده‌که‌ین، دوا راش بو ئه‌ندامانی پەرله‌مانی به‌رپزه، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

سوپاس، سیوهیل خان فهرموو.

بەرپز سیوهیل عثمان احمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

به‌نیسه‌ت ئه‌و مادده‌یه، مادده‌ی (16 و 17 و 18) داوایان کردووه‌ ده‌مج بکریت، به‌س مادده‌ی (19) هیج که‌سیک تی‌بی‌تی له‌سه‌ر نه‌بووه‌و ئه‌وه‌ش تی‌بی‌نیه‌کانی جه‌نابت لی‌ره‌ نووسراوه، له‌سه‌ری نه‌بووه، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

لیژنه‌ی هاوبه‌ش فهرموو.

بەرپز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

به‌ئێ، مادده‌ی (19) هاتوو له (رابعاً)، یه‌عنی هیج مولاچه‌زه‌ی له‌سه‌ر نه‌بووه‌ له‌لای من نووسراوه، نازانم.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

داخوازی هه‌بووه‌ ده‌مج بکریت، بکریت به‌ فه‌قه‌ره‌ی یه‌ک، دوو، سێ، به‌و شی‌وه‌یه، ئیستا ئاخیر صیاغه‌ دووباره‌ بخوینه‌وه، بو ئه‌وه‌ی بیخه‌مه‌ ده‌نگدانه‌وه، که‌ره‌م بکه‌.

بەرپز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

مادده‌ی (12) کۆکراوه‌ی مادده‌کانی (16 و 17 و 18 و 19)یه:

الفرع الرابع

" الحق في التنقل والبيئة المؤهلة "

المادة الثانية عشرة:

أولاً: للمعاق وذو الاحتياجات الخاصة الحق بالتمتع بإمكانيات خاصة لتيسير تنقله وقضاء شؤونه اليومية وذلك حسب طبيعة عوقه ودرجتها، وتعمل الحكومة والقطاع الخاص على تهيئة البيئة المناسبة لتسهيل حركة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة وتوفير التسهيلات اللازمة لتمكينهم من استخدام وسائل المواصلات العامة.

ثانياً: لكل شخص معاق وذو الاحتياجات الخاصة حق التمتع ببيئة مؤهلة، والوصول الى أي مكان يستطيع غيرهم الوصول اليه بحيث تؤمن له حرية الحركة والتنقل والاتصال بأستقلالية وسهولة الوصول الى الاماكن والحصول على الخدمات اللازمة.

ثالثاً: تعمل الحكومة على إلزام الجهات الرسمية وغير الرسمية بالتقيد بالشروط والمواصفات العالمية والفنية والهندسية والمعمارية الواجب توافرها في الابنية والمنشآت والملاعب العامة والمعابد والمرافق العامة والخاصة، القديمة منها والجديدة التي يحتاجها الاشخاص المعاقون وذو الاحتياجات الخاصة.

رابعاً: على دوائر المرور إدخال علامات الحركة والمرور للمعوقين ولذوي الاحتياجات الخاصة ضمن إمتحان منح الاجازة للسائقين.

بهريز سهروكي پهرله مان:

بهريزان، ئيستا ده يخه مه دهنكدانه وه، كي له كه لدايه دهستي بهرز بكاته وه؟ زور سوپاس، كي له كه لدا نييه دهستي بهرز بكاته وه؟ زور سوپاس، به كوي دهنك په سند كرا، بو مادده ي تر، فه رموو به رده وام بن.

بهريز تارا تحسين نه سعه دي:

بهريز سهروكي پهرله مان.

الفرع الخامس

حق المعاق في الرعاية والخدمات الصحية

المادة (20): تتكفل الحكومة ضمان حصول المعاق على الخدمات الصحية مجاناً وتقديم التسهيلات اللازمة له اذا ما تطلبت حالته الصحية معالجته خارج الاقليم.

بهريز سهروكي پهرله مان:

ليژنه ي هاويهش فه رموون.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي پهرله مان.

لي رهش داوا كراوه هه رسى مادده كاني (20 و 21 و 22) بكريته يهك مادده، له كه ل گوريني ته سه لسوله كه، رهئى شه خصى من له كه لدا نيمه، به لام رهئى نه كه سه ريه ته ده يخوينمه وه، واتا مادده ي (20 و 21 و 22) ده بيه يهك مادده به ته سه لسولى مادده ي (13):

الفرع الخامس

" الحق في الرعاية والخدمات الصحية "

المادة الثالثة عشرة:

اولاً: تتكفل الحكومة ضمان حصول المعاق وذو الاحتياجات الخاصة على الخدمات الصحية مجاناً وتقديم التسهيلات اللازمة له اذا ما تطلبت حالته الصحية معالجته خارج الاقليم.

ثانياً: تعمل الحكومة على:-

1- تقديم الخدمات الوقائية والعلاجية وتطوير خدمات الكشف المبكر والتي تهدف الى تقليل نسبة الاعاقة في المجتمع.

2- توفير الاجهزة التأهيلية والتعويضية والادوات الطبية اللازمة وتأمين التكنولوجيا الحديثة لمساعدة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة.

بهريز سهرؤكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بهريز ئاسؤس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلایەتى:

بهريز سهرؤكى پەرلەمان.

دىارە لىرە ھەندىك ئىلتىزامات دەخريته سەر وەزارەتى تەندروستى، بۆيە كاتىك كە بودجە دىتە ئىرە رەچاوى ئەو بەكرىت بۆ كەرتى وەزارەتى تەندروستى، لەبەر ئەو ھى ھەندىك شتى باس كەردوو (تەلوپىر خەدەمات)، ياخود (توفىر الاجهزة التأهيلية والتعويضية)، ھەندى شتى ھەيە دەئىت (تەدقىم التسهيلات اللازمة له اذا ما تطلبت حالته الصحية معالجته خارج الاقليم)، دىارە پىووست بەو دەكات، بۆ وەزارەتى تەندروستى رەچاوى ئەو بەكرىت، زۆر سوپاس.

بهريز سهرؤكى پەرلەمان:

بەريز جەنابى سكرتير موداخەلەى ھەيە، فەرموو.

بهريز فرست احمد عبدالله/سكرتيرى پەرلەمان:

بهريز سهرؤكى پەرلەمان.

موقەدىمەكە دەئىت (تەمەل الحكومە على) ھەموو وەزارەتەكان دەگرىتەو، ھەر يەك بەگوپرى ئىختىصاصى خۆى دەتوانىت ئەركى خۆى بەجى بگەيەئىت، سوپاس.

بهريز سهرؤكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك رىباز فەرموو.

بهريز رىباز فتاح محمود:

بهريز سهرؤكى پەرلەمان.

پىشترىش پىشنىارىك ھەبوو كە ئەو لايەنە پەيوەندىدارانە دىارى بەكرىت، راستە ھاتوو دەئىت حكومەت، بەلام ئەو سەندوووقەى كە دروست دەكرىت ھەر حكومەتە، وەزارەتى تەندروستىش ھەر حكومەتە، بەلام دوايى ئەو دەبىتە موشكىلە لەنىوان وەزارەتى تەندروستى لەگەن وەزارەتى كارو كاروبارى كۆمەلایەتى، كە كاميان لەو حالەتە بەرپرسن؟ چونكە ئەگەر ئەو بەخريته سەر وەزارەتى تەندروستى دەبىت دىارى بەكرىت لەكاتى بودجە، ئەگىنا

جاری وا ھەبە پېداوېستى يەك كەمئەندام بودجەيەكى زۆر زەبەلاخە، ئەو كاتە يەعنى وەزارەتى تەندروستى دەبېت ھەموو بودجەكەى بۇ ئەمە ديارى بكات، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مونافەسە ھەبېت باشترە، بۇ ئەوہى شتە باشەكە جېگىر بېت، ئەوېش لە ئەنجومەنى وەزيران حەل دەكرېت، لەوئى ناكريت، كاك شوان فەرموو.

بەرپىز شوان عبدالكریم جلال:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

لە ماددەى (29)دا لە راپۆرتى ھاوبەشدا ھەموو لايەكى ئىلزام كىردوو، لەبەر ئەوہ پېويست ناكات بە دېقەت ناوى وەزارەتېك بەھنرېت، دەلېت (المادة 29): على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون)، (الجهات ذات العلاقة) وەزارەتى رۆشنىرېه، تەندروستىه..... ھەر وەزارەتېك بېت ئەم ياسايە ئىلزامى دەكات لە ئەحكامى عامە، لەبەر ئەوہ ھېچ پېويست ناكات بە دېقەت يەك وەزارەت ناوى بەھنرېت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ھاژە خان فەرموو.

بەرپىز ھاژە سلیمان مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ئېمە چەند ئەندامېكى پەرلەمان، سۆزان خانېش پشەتگىرى لى كىردم، ئەو تەكلىفەى لە نەخۇشخانە تايبەتەكان بۇ ئەو كەسانە دەكرېت كە خاوەن پېداوېستى تايبەتېن، حكومەت تەكلىف بكات، لېرە نەھاتووہ، ھەر بە ھەمان شېوہ ھاتووہ، چەند ئەندامېكى پەرلەمان داواى ئەوہمان كىرد بوو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لېژنەى ھاوبەش فەرموو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

وابزانم زۆر بە سەراخەت ھاتووہ، (تتكفل الحكومة ضمان حصول المعاق على الخدمات الصحية مجاناً)، نەمانگوتووہ بەس حكومى، (وتقديم التسهيلات اللازمة له اذا ما تطلبت حالته الصحية معالجته خارج الاقليم)، ئېمە نەمانگوتووہ عامە، گوتوومانە (حصوله) لە كوئى بېت، يەعنى (مجانياً)، وازىجە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئاخىر صياغە بخوئىنەوہ، بۇ ئەوہى بدەينە دەنگدانەوہ، فەرموو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

الفرع الخامس

" الحق في الرعاية والخدمات الصحية "

المادة الثالثة عشرة: أولاً: تتكفل الحكومة ضمان حصول المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة على الخدمات الصحية مجاناً وتقديم التسهيلات اللازمة لهم اذا ما تطلبت حالته الصحية معالجته خارج الاقليم.
ثانياً: تعمل الحكومة على:

1- تقديم الخدمات الوقائية والعلاجية وتطوير خدمات الكشف المبكر والتي تهدف الى تقليل نسبة الاعاقة في المجتمع.

2- توفير الاجهزة التأهيلية والتعويضية والادوات الطبية اللازمة وتأمين التكنولوجيا الحديثة لمساعدة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة.

بهريز سهروكي پهرله مان:

بهريزان، نيسا دهخه دهنگدانه وه، كي لهگه ندياه دهستي بهرز بکاته وه؟ زور سوپاس، كي لهگه ندا نيه دهستي بهرز بکاته وه؟ زور سوپاس، بهکوي دهنگ پهنسند کرا، بو ماددهي تر، فهرموو بهردهوام بن.

بهريز تارا تحسين نهسهدي:

بهريز سهروكي پهرله مان.

الفرع السادس

حق المعاق في الرياضة والترويح

المادة (23): تعمل الحكومة على توفير فرص الرياضة والترويح للمعاقين ومساعدتهم لممارسة الرياضات التي تلائمهم، وذلك بملائمة الملاعب والقاعات والمخيمات والنوادي ومرافقها لحالة المعاق، وتزويدها بالادوات والمستلزمات الضرورية.

بهريز سهروكي پهرله مان:

زور سوپاس، ليژنهي هاويهش فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي پهرله مان.

صياغهي نيمه بو دهمج كردني ماددهكاني (23 و 24 و 25)، لهسهر داواكارى ههنديك له نهندانم پهرله مانه بهريزهكان بوو:

الفرع السادس

" الحق في الرياضة والترويح "

المادة الرابعة عشرة:

اولاً: على الحكومة توفير فرص الرياضة والترويح للمعاقين وذوي الاحتياجات ومساعدتهم لممارسة الرياضة التي تلائمهم، وذلك بملائمة الملاعب والقاعات والمخيمات والنوادي ومرافقها لحالة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة، وتزويدها بالادوات والمستلزمات الضرورية.

ثانياً: على الحكومة دعم مشاركة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في البرامج الرياضية الوطنية والدولية.
ثالثاً: يعفى المعاقون وذوي الاحتياجات الخاصة من اجور دخولهم الى الاماكن الرياضية والثقافية والترفيهية والاثريّة الحكومية.

بهرپز سهرۆكى بهرلهمان:

زۆر سوپاس، فهرموو تهوزيخ بده.

بهرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهرپز سهرۆكى بهرلهمان.

ئەگەر ئىجازە ھەبىت تەوزيخىك بدهم، ليرە لە ئەوەلەن كە ماددهى (23)ى كۆن بوو بە وازيخى لەسەر داواى ھەندىك (ملائمة الملاعب)، خۆى لە نەصەكە ھەيە (ملائمة الملاعب والقاعات والمخيمات والنوادي لحالة المعاق وتزويدها بالادوات والمستلزمات الضرورية)، ئيمە لەگەل ئەو نين بۆ ئەوان جيا بىت، چونكە يەك كەس داواى كرد بوو مەلاعب، يان قاعاتى تايبەت بۆ ئەوان بىت، ئيمە لەگەل ئەو نين، ئەگەر بيا ھەويت لە زاويەيەك لە قاعە گەرەكان داعى نيبە ليرە، ئەو يەك.

دوو/ يەك تەلەب ھاتبوو، من خۆم تى نەگەيشتم، بەراستى ھەرچەندە مەلوماتى ريازيم ھەيە (اضافة بارا اوليى الى المادة)، من نازانم ئەمە چيە؟ پارا ئۆلۆمپى ئەلعابن، چوار سال جارىك دەكرىت بۆ كەمئەندامان، ئەلعابى ئۆلۆمپى بۆ ئەوانەى ترن، ئەلعابى ئۆلۆمپى ھەدەسە، بە ھەدەسەكە دەلئىن ئەلعابى پارا ئۆلۆمپى، بۆيە ئەگەر ليرنەى پارا ئۆلۆمپى ھەبىت، ئەو تايبە، ماددهى (24)ى كۆن كە لەلای ئيمە (ثانية)ە (ثانياً: على الحكومة دعم مشاركة المعاقين في البرامج الرياضية الوطنية والدولية)، بەرپزان، ئەو ھى لە ريازە دەزانىت كەمئەندامان بۆيان نيبە بەشدار بن لە ئەلعابى ريازى و ھتەنى و دوھلى بۆ غەيرى كەمئەندامان، تەبەن كە ئيمە دەعميان دەكەين، يەعنى ھانىيان دەدەين بچن، ئەگەر بۆيان بكرىت بەشدار بن لە ئەلعابى پارا ئۆلۆمپى ھى ھتەنى، ھى دوھلى، ھى ئيقليمى، ھى ناوچە، بۆيە زيمنيەن مەفھومە ئەو ھى لە ريازە بزانيت پارا ئۆلۆمپىكەى تىدايە، ئەگەر مەبەست شتىكى تر بىت تاكو ئيمە روونى بكەينەو، ئەو دوو.

سى/ لە ماددهى (25)ى كۆن كە لەلای ئيمە سيبەمە، ئيمە لەگەل ئەو ھينە (ثالثاً: يعفى المعاقون وذوي الاحتياجات الخاصة من اجور دخولهم الى الاماكن الرياضية والثقافية والترفيهية والاثريّة الحكومية)، حكومەتە بۆ خۆى قانونىك دەردەكات خۆى ئيعفايان دەكات، بەلام نووسرا بوو لە نەصە كۆنەكە (وخصم نسبة 50٪ من اجور دخولهم الى الاماكن الخاصة)، حكومەت لە نيزامى ئىقتىصادى حور بوى نيبە، بەلام دەتوانىت ئيتيفاق بكات و موبادەرات ھەبىت، سوپاس.

بهرپز سهرۆكى بهرلهمان:

زۆر سوپاس، كاك شيردل فەرموو.

بهرپز شيردل تحسين محمد:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

تەبىئىيىتىدىن 100% لەگەڭ كاك عبدالسلامم لە دەۋلەتەكانى ئەۋرۋىي لىژنەى ئۆلۆمپى ھەيە، چۈر سالل جارىك بتولات دەكاتەۋە، ئەۋىش بۇ ئۆلۆمپىيات، ئىتىجادات جىايە لە ئۆلۆمپىيات، ئەۋرۋىيا ئىتىجاداتى ھەيە، قەدەمە، سەلەيە، تاثيرەيە، يەدە، عىلاقەى بە ئۆلۆمپىيات نىيە، لە مەنتىقەى ئىمە شەرقى ئەۋسەت لىژنەى ئۆلۆمپى سەرپەرشتى ھەموو رىازەيەك دەكات، يەنى لىژنەى ئۆلۆمپى عىراقى سەرپەرشتى ھەموو رىازەيەك دەكات لە كوردستان قەدەم، سەلە، دائىرە، يەد، لە ئەۋرۋىيا ۋا نىيە. دوۋەمىن/ شت لە ھەموو دەۋلەتەكان، ئىستا لىژنەى پارا ئۆلۆمپى ھەيە، ھەر چۈر سالل جارىك پارا ئۆلۆمپى كەمئەندامانە، نابىنانە، نابىستانە، ھەموو بتولات دەكاتەۋە، پاش ئۆلۆمپى لە نەفسى مەكان دەكرىتەۋە، ئەۋ پارا ئۆلۆمپىيە ئىستا لە كوردستانىش ھەيە سەرپەرشتى ھەموو رىازەيەك دەكات، ھىچ رىازەيەك ناكرىت ئەگەر پارا ئۆلۆمپى لەگەڭدا نەبىت، بتولەى سىباحە دەكرىت ھى پارا ئۆلۆمپى ھەموو سالل دەكرىت، كەمئەندامان ۋا نابىنان ۋا نابىستان ۋا ھەموو، ھەتا بەۋ دۋايىيە بتولەى عەرەب كرا لە قەتەر كرا كورەت قەدەمى نابىنان كرا، يەنى تۆپەكە ھەندىك شتى لەناۋە ۋەكو زەنگولەيە لەناۋىيان دانائە بەدۋاى ئەۋ تۆپە دەكەون، ئەۋانە ھەر چۈر سالل جارىك دەكرىت، ھەموو سالتىكىش بتولەى عىراق دەكرىت، بتولەى عەرەبى دەكرىت، بتولەى لەۋانەيە ئەۋرۋىي بكرىت، لىژنەى پارا ئۆلۆمپى جىايە.....

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

تكاىە جى بكەين، شەرح مەكە، مەتلۇب جىيە؟

بەرپىز شىردل تحسىن محمد:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەخۇيان شىكىيان نووسىۋە (على الحكومة للجنة بارا الاولمبية مشاركة المعاقين في البرامج الرياضية الوطنية والدولية)، كەمئەندامىش زىمنى پارا ئۆلۆمپىيە، يەنى بەس لىژنەى پارا ئۆلۆمپى، نەشاتاتى ھەموو لە پارا ئۆلۆمپى موشارەكە دەكات، بۇيە پارا ئۆلۆمپى بە تەنيا لەۋى بىتت دەعمەكەش لە حكومەت بكرىت، دەللىت (على الحكومة للجنة بارا الاولمبية لمشاركة المعاقين في البرامج الرياضية الوطنية والدولية)، ئەگەر (لمشاركة المعاقين) ھەر بەخۇى موشارەكە لە پارا ئۆلۆمپى دەكاتن، ئىستا ئەگەر موشارەكەى دۋەلى بكاتن كىتاب بە پارا ئۆلۆمپى ۋەردەگرىتت دەچىت موشارەكە دەكاتن، بە تەنيا ناتوانىت موشارەكە بكات، بۇيە دەبىت ناۋى پارا ئۆلۆمپى تىدا بىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، كاك شۋان فەرموو.

بەرپىز شۋان عبدالكرىم جلال:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بۇ پىشتىگرى لە پىشنىارەكەى كاك شىردل ۋا ھاۋكارى برايان ۋا خۇشكانم لە لىژنەى ھاۋبەش دەكەم، پىشنىارى ئەم صىاغەيە دەكەم، كە دەللىت (ثانياً؛ على الحكومة تسهيل مشاركة المعاقين)، دۋاى (الدولية وذلك عن طريق دعم لجنة البار اولمبيك)، ئەۋە ھەلى دەكات بە رەئى من، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك عبدالسلام فەرموو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ليژنەى پارا ئۆلۆمپىي وەكو (NGO)، وەكو ئىتتىجادىيەكە بەپىي ئەنزىمە لە كوردستان، زۆر ليژنەو زۆر ئىتتىجاتات ھەيە، ئەمە ناكريت ناوى بينين، ئەمە يەك. دوو/ ئەگەر مەبەستى كاك شيردل من تەعاتوفى لەگەل ئەوان تىدەگەم، (على الحكومة دعم مشاركة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في البرامج الرياضية الوطنية والدولية) لەلای من عەرەبىيەكەى زۆر زۆر وازىچە، ئەوھى لە رىزەش دەزانىت، دەزانىت ئەمانە غەيرى رىگای پارا ئۆلۆمپىي ناتوانىت ئىشتىراك بکەن، بۆيە لەلای ئىمە ئەم نەصە وازىچ بوو غەرەزەكە تەحقيق دەكات، ئەگەر بتانەوئىت ناوى ئەو ئىتتىجادە، ئەو جەمعیە لىرە بينين، ئەمەر بۇ ئۆپەيە، بەلام من تەسەور دەكەم لەگەل ئوسولى تەشرىع ناگونجىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سۆزان خان فەرموو.

بەرپىز سۆزان شهاب نورى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سوپاسى كاك عبدالسلام دەكەم بۇ ئەو روون كوردنەوھى، ئىمە لەھىچ ياسايەكدا، تەنانەت لە خودى ئەم ياسايە نەمانگوتوو وەزارەت نوپنەريك لەناو مەجلىسەكە دابنىت لە فلان جەمعیدا باسما نەگردوو، گوتوو مانە لە نوپنەريك، مادام پارا ئۆلۆمپىي تەمسىلى رىزەى كەمئەندامان و خاوەن پىداوويستى تايبەتەكان دەكات، پىويست ناكات لە رىگەى دەعم كوردنى نەشاتاتەكانەو ئەو دەھىنىت، چونكە ناوھىنانى يەك دانە جەمعیەيە، يان ئىتتىجادىك خەلەلىكى گەورە دروست دەكات لە ياساكەدا، چونكە ئىتر ئىلتىزامىكى زياد لە ھەد، ئەوانى ترىش داوا دەكەن، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، وازىچە، كاك عبدالسلام بخويئەو، بۇ ئەوھى بىدەينە دەنگدانەو، فەرموو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

الفرع السادس

" الحق في الرياضة والترويح "

المادة الرابعة عشرة:

اولاً: على الحكومة توفير فرص الرياضة والترويح للمعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة ومساعدتهم لممارسة الرياضة التي تلائمهم، وذلك بملائمة الملاعب والقاعات والمخيمات والنوادي ومرافقها لحالة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة، وتزويدها بالادوات والمستلزمات الضرورية.

ثانياً: على الحكومة دعم مشاركة المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة في البرامج الرياضية الوطنية والدولية.
ثالثاً: يعفى المعاقون وذوي الاحتياجات الخاصة من اجور دخولهم الى الاماكن الرياضية والثقافية والترفيهية والاثرية الحكومية.

بهرپز سهرۆكى پهرلهمان:

بهرپزان، ئیستا دهیخه مه دهنگدانه وه، كى لهگه ئدايه دهستی بهرز بکاته وه؟ زۆر سوپاس، كى لهگه ئدا نييه دهستی بهرز بکاته وه؟ (4) كهس لهگه ئدا نييه، زۆر سوپاس، بهزۆرينه دهنگ پهسند كرا، بۆ ماددهى تر بهردهوام بن، فهرموو.

بهرپز تارا تحسين ئهسهدهى:

بهرپز سهرۆكى پهرلهمان.

الفرع السابع

احكام ضريبية خاصة بالمعاق

المادة (26): تعفى جميع تجهيزات المواد التعليمية والطبية و وسائل المساعدة والآلات والأدوات الخاصة بالمعاقين وقطعها و وسائل النقل الفردية والجماعية الخاصة بالمعاقين المستوردة من جميع الرسوم الجمركية والضرائب، على ان تعود منفعة الإعفاء لصالح المعاق وان لا تستغل للمتاجرة بها.

بهرپز سهرۆكى پهرلهمان:

زۆر سوپاس، ليژنهى هاوبهش فهرموو.

بهرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهرپز سهرۆكى پهرلهمان.

سهبارت به ماددهى (27) داعى نهبوو، چونكه ئه وه ئيعادهى صياغهى چوارهم له ماددهى پيئنجهمان دانا، ئه وه ماددهيه نهما، ئه وه وازيحه، ماددهى (26) ئيمه موناغه شهيهكى دوورو دريژمان كرد له ليژنه وه لهويش، ئه مه لهلايه كه وه وهكو زانيمان ئه گهر تاكيك جيهازيک، شتيك بۆ خوئى بينيت حكومهت تهسهيلاتى بۆ دهكات و موراعاتى ههيه، مه نهعن بۆ ئه وهى ئيستيفلال بكريت و خه لکيک به ناوى كه منه ندام تيجارهتى پى بکات، ئه م ماددهيه به تهسهورى ئيمه زياده، چونكه ئه گهر خوئى بۆ خوئى بيت له هه موو حالته كان تيجارهتى پى ناکات، ئه وهى تر بينن، ئيمه خوئمان ده ليين بۆ تيجارهت نييه، ئه وهى تر كه كه منه ندام نينه وه ئه جهيزه دهه ينييت، تهبعهن بۆ تيجاره دهيكهن، بۆيه تهسهورمان كرد ئه م ماددهيه نه بيت، يه عنى ماددهى (26 و 27) ههردووکیان ئيلغا بكریت، رهئيه كانى ناو پهرلهمان و ليژنهى هاوبه شيش هه ر به وه شيويه بوو، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، بۇ پېشنيارى لىژنەى ھاوبەش و چەند لە ئەندامە بەرپزەكانى پەرلەمان بۇ ئىلغاي ئەو دوو ماددەيە، ئىستا دەيخەمە دەنگدانەو، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بكتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نييە دەستى بەرز بكتەو؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ پەسند كرا، بۇ ماددەى تر بەردەوام بن، فەرموو.

بەرپز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

الفصل الرابع

احكام عقابية

المادة (28): مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد ينص عليها قانون العقوبات أو أي قانون آخر يعاقب بغرامة لاتزيد عن (500,000) خمسمائة الف دينار كل شخص يرفض دون عذر مقبول تشغيل المعاق الذى ترشحه الجهة المختصة للعمل لديه وفقا لاحكام هذا القانون مع عدم الاخلال بحق المعاق بمراجعة المحاكم المختصة للمطالبة بالتعويض.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لىژنەى ھاوبەش فەرموو.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەمە بەرپاستى عىقابه لەسەر ماددەى پېشوو، كە ئىلزامى ئەصحابى مەشاريعى قيتاعى خاص دەكات نيسبەيەك تەعين بكن، ئيمە ئەو ماددەيەمان ئىلغا كرد، چونكە تەحصیل حاصلە ئەم ماددەيە حەزف بكریت، چونكە مەفعولى ئەما، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى وەزیر فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نجیب/ وەزیرى كارو كاروبارى كۆمەلایەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دياره به يەكەوہ گفتوگۆمان کردووہو به پئويستيمان زانى ئەو سزايە لاجييت، لەبەر ئەوہى عقوبە لەسەر چيە؟ زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، پېشنيارى لادانى ئەو ماددەيە دەخەمە دەنگدانەو، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بكتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نييە دەستى بەرز بكتەو؟ (1) كەس لەگەلدا نييە، زۆر سوپاس، بەزۆرينەى دەنگ پەسند كرا، بۇ ماددەى تر بەردەوام بن، فەرموو.

بەرپز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (29): يعاقب بالحبس مدة لاتزيد على (3) ثلاثة اشهر وبغرامة لا تتجاوز (250,000) مئتان وخمسون الف دينار أو بأحدى هاتين العقوبتين كل شخص يلزم برعاية المعاق اياً كان مصدر هذا الالتزام، ويهمل في القيام بواجباته أو في اتخاذ مايلزم لتنفيذ هذه الواجبات وتكون العقوبة الحبس مدة لاتزيد على سنة وبغرامة لاتتجاوز (1,000,000) مليون دينار او بأحدى هاتين العقوبتين اذا ترتب على هذا الاهمال الحاق ضرر بالمعاق.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

زۆر سوپاس، ليژنهى هاوبهش فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

تۆزۆيك صياغهى ئه و ماددهيه مان گۆپيوه بهبى ئه وهى دهستكارى بكهين، بهلكو غهرامه كه مان زياد كردوو، ئه وه يهك. دوو/ ئه گهر له بيرمان بيّت له و ماددهيه تايبهت به ئيلزامى ئه صحابى مه شاريع ذوى ئيعاقه و ذوى ئيحتياجاتى خاصه ره چاو بكهين له بينايهك، يان داوا كرا سزايهك دابنرّيّت، ههروه ها ئه و زيادهيه ك كه كردوو مانه له سه ر ئه وهى له ماددهى (29) هاتوو، پيشنيارى چه ند ئه ندامى پهرله مان بوو، بۆيه ماددهيه كى تازه به ژماره (15) به و شيويه پيشنيارمان كردوو:

الفصل الرابع

" أحكام عقابية "

المادة الخامسة عشرة:

اولاً: يعاقب بغرامة لا تقل عن (500.000) خمسمائة الف دينار و لاتزيد على (1.000.000) مليون دينار، كل شخص يلتزم برعاية المعاق وذو الاحتياجات الخاصة ايا كان مصدر هذا الالتزام، ويهمل في القيام بواجباته او في إتخاذ ما يلزم لتنفيذ هذه الواجبات اضافة الى قطع تعويض التفرغ عنه).
ئهمه صياغه تازه كهى ماددهى (29) يه له سه ر پيشنيارى بهريزان ئه ندامانى پهرله مان.
دووهميان ته سبيت كردنى ئه و سزايه له سه ر ئه و خاوه ن پرۆژانه يه كه ئيلتيزام ناكهن، ئه و مه رجه مان داناهه له ماددهيه كى پيشوو.

ثانياً: مع عدم الاخلال بالقوانين والانظمة والتعليمات النافذة في الاقليم يعاقب بغرامة لا تقل عن (5,000,000) خمسة ملايين دينار ولا تزيد على (15,000,000) خمسة عشر مليون دينار صاحب المشروع الذي لا يلتزم بالشروط والمواصفات العالمية والفنية والهندسية والمعمارية الواجب توافرها في الابنية والمنشآت التي يقوم بتشيدها بالشكل الذي لا يتلائم مع حالة الاشخاص المعاقين او ذوى الاحتياجات الخاصة.
ئهمه يهك ئيزافه بكه م (اضافة الى) ئه و (عدم الاخلال بالقوانين والانظمة الصادرة)، چونكه له وئيش سزاي هه يه، زۆر سوپاس.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

زۆر سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە (15)، ئەۋەى بىرگەى يەك پىشتر باسماى كىرد، گوتماى با ئىلتىزام ۋ ئەۋانە نەمىتت، بۇ ئەۋەى ئىجتىھاد نەبىت، بلىن (كل شىخىس يتفرغ لىراىه المعاق)، بەو شىۋەىه بىت، نەك تەنھا ئىلتىزام بىت. سەبارەت بە بىرگەى دوۋەم، كە ئىمە غەرامە لى خاۋەن پىرۇژەكە ۋەردەگرىن يەك صىاغە بىرىت بلىن چۇن ئىمە بتۋانىن ۋ بەشىۋەىهك بىت موتابەعەى چاك كىردنى ئەو كەموكورىه بىت، نەك تەنھا بەس غەرامە ۋەرگرتن بىت، بەشىۋەىهك بىت، ئەو پىرۇژەىه بەشىۋازىك چاك بىرىت بگۈنجىت لىگەل بارى كەمئەندامان، دوا راش لى ئەندامانى بەرپىزە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك عەۋنى فەرموو.

بەرپىز عۋنى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

لى صىاغەى موقەدىمە ماددەكە ئەو مەبەستە دەگاتە جى، كە دەلىت (مع عدم الاخلال بالقوانين والانظمة والتعليمات النافذة في الاقليم)، واتا دەگەىنە ھەدەفەكەى بەو شىۋەىه، جگە لىۋەش دەتۋانىن ئەگەر مەبەستتانه، دەتۋانىن بلىن (بعد انذار صاحب المشروع بمراعاة التوجيهات الصادرة من الوزارة او الجهات المعنية)، ئەۋەش دەكرىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى ۋەزىر فەرموو.

بەرپىز ئاسۇس نجىب/ ۋەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپتە:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

خۋى گىرنگ ئەۋەىه بتۋانىن ھەر صىاغەىهك بىت كە تۋزىك تەۋزىجى زىاتىر بىت، جگە لى سزاكە بەشىۋەىهك پىرۇژەكە چاك بىرىت، لىگەل بارى كەمئەندامان بگۈنجىت، ئىتر ھەر صىاغەىهك بىت من پىشتىگرى دەكەم، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك اسماعىل فەرموو.

بەرپىز اسماعىل سعید محمود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئوسولى خانوو كىردن، بىنا كىردن لەم ولاتەدا بەلەدىيە ئىجازە دەدات، بەلەدىيە تەعلىماتى ھەيە، ھەر وەختىك تۆ دەجىت ئىجازە وەردەگىرى پىش ھەموو شتىك مەرجەكانت دەداتى، بە مەراھىلىش دىت تەماشادەكات، يەنى بە مەراھىل، بە چەند مەرحەلەيەك موھندسى بەلەدىيە دىت بزائىت تۆ ئەو مەرجانەى كە لە شەرتى ئەساسى ئىجازەكەدا ھەيە دەداتى، دەبىت جى بەجىي بىكەيت، يەنى ئەم عقوبەيە.....

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك اسماعىل شەرح مەكە، ئىستا ئەو موئافەشەيەى لىرە كرا پىشتر، تۆ گوى لەبراى خوت بگرە، ئەو موئافەشانەى كە كرا شتىكى تازەى ئىزافە كىردەمان ناوئىت، ئەو رەئىانە بۆ دەنگدانە، بۆ لا بردنە، لەو دەرنەچىن، تكايە، كاك عبدالسلام بەردەوام بە، فەرموو.

بەپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

الفصل الرابع

" أحكام عقابية "

المادة الخامسة عشرة:

اولاً: يعاقب بغرامة لا تقل عن (500.000) خمسمائة الف دينار ولا تزيد على (1.000.000) مليون دينار، كل شخص يتفرغ لرعاية شخص معاق او ذو الاحتياجات الخاصة، و يهمل في القيام بواجباته او في إتخاذ ما يلزم لتنفيذ هذه الواجبات اضافة الى قطع تعويض التفرغ عنه. ثانياً: مع عدم الاخلال بالقوانين والانظمة والتعليمات النافذة في الاقليم يعاقب بغرامة لا تقل عن (5,000,000) خمسة ملايين دينار ولا تزيد على (15,000,000) خمسة عشر مليون دينار صاحب المشروع الذي لا يلتزم بالشروط والمواصفات العالمية والفنية والهندسية والمعمارية الواجب توافرها في الابنية والمنشآت التي يقوم بتشيدھا بالشكل الذي لا يتلائم مع حالة الاشخاص المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة.

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەپىزان، ئىستا دەيخەمە دەنگدانەو، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بىكاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بىكاتەو؟ (1) كەس لەگەلدا نىيە، زۆر سوپاس، بەزۆرىنەى دەنگ پەسند كرا، بۆ ماددەى تر بەردەوام بن، فەرموو.

بەپىز تارا تحسین ئەسەدى:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

الفصل الخامس

احكام ختامية

المادة (30):

اولاً: على الوزارة توعية المواطنين بحقوق المعاقين والعمل على تقديم العون اللازم لهم وحسن معاملتهم واندماجهم فى المجتمع.

ثانياً: للوزارة وبالتنسيق مع الوزارات المختصة تقديم الخدمات والتسهيلات والجوائز للمعاقين.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

زۆر سوپاس، ليژنهى هاوبهش فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

ليژنهى هاوبهش و ئەندامانى پهرلهمان هيچ تيبينيان لهسهر ئه و مادديه نيه، بويه پيشنيار دهگهين دهقى ئەسليهكه بخريته دهنگدانهوه، سوپاس.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

زۆر سوپاس، كاك عهونى فهرموو.

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

من پيشنيار دهگهين بابهتى كورتهبالاكانيش لي ره چارهسهر بكرت، پيش ئهوهى بگهينه ئەحكامى خيتامى، صياغيهكه ناماده كراوه، ئەگهر جهنابتان موافقهتان كرد بيخوينمهوه، ئەگهر ئەندامانى پهرلهمان قهبوليان كردن بخريته دهنگدانهوه، سوپاس.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

صياغيهكه بهج شيويهيهكه؟

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

المادة المضافة: تسرى احكام هذا القانون على قصيري القامة وبالشكل الذي لا يؤدي الى الانتقاص من حقوقهم ولحين تشريع قانون خاص بهم.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

سوپاس، كاك عبدالسلام فهرموو.

بهريز عبدالسلام مصطفى صديق:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

من له گەل تەعاتوفم و ریزو خۆشەووستیم بۆ (قصارى القامة) هەیه، بەلام من بەو نازانم هیچ ئیزافەیه گمان نییه، چونکه (قصارى القامة) معەوق نین، بەلام (ذوي الاحتياجات الخاصة)ن، ئەم یاسایە بۆ هەموو (ذوي الاحتياجات الخاصة) دەرچوو، یەعنى بۆچی بلاین (تسرى احكام هذا القانون عليهم)، ئەو یەك. دوو/ ئەم نەصە دەلیت (ولحين تشريع قانون خاص بهم)، واتا قانونیكى خاص دەر دەچیت، بۆ ئیتر ئیمە ئەو ئیزافە بکەین؟ لەو مینبەرەووە هەز دەکەم هەموو ئەو خۆشک و برا بەرێزانە ئەو حەقیقەتە تى بگەن، ئەگەر نیاز بیت یاسایەكى خاص بۆ ئەوان بکەین بەبى ئەوئى ئیلزام بکەینە نەصیک له قانونیكى تر. سییه/ ئە حکامەکان لەسەریان تەتبیق دەبیت، چونکه ئەوان موعاق نین، رەنگە لەبەر خاتری ئەوان زۆر فیئەتی تر ئەو خۆشک و برایانەى گە داوایان دەگردد (ذوي الاحتياجات الخاصة) ی تیدا بیت، بۆیه من بە زەروری نازانم، یەعنى ئەك له كەمى قیمة تیان و، ئەك گوئى ئەدان بە پیداو یستیه کانیان، یان بە تایبەتمەندیە کانیان، بەلام من تەسەور دەکەم پێویست نییه، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاک برهان فەرموو.

بەرپز برهان رشید حسن:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

کورتە بالاکان خۆیان نە بە کەم ئەندام دەزانن، نە خۆیان بە خاوەن پیداو یستی تایبەت دەزانن، کە قسەیان لەگەل مندا کرد، چونکه دوو مانگە لەگەل من قسە دەکەن بە تەلەفۆن و بینین، داوای یاسایەكى تایبەت بە خۆیان دەکەن، ئیمە (70) مەشروعمان هەیه، بەلام دەتوانین بەم ماددەیه موشکیەلى کورتە بالاکان عیلاج بکەین، بۆیه من رەئیم لەگەل ئەو یەو بە زەرورەتی دەزانم بۆ عەمەلى تەشریعی ئەندامان.....

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، تەواو، فەرموو.

بەرپز سۆزان شهاب نوری:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەپى تەعریفی نەتەووە یەگرتوووەکان کورتە بالاکان خاوەن پیداو یستی تایبەتن، لەناو ئەم یاسایە جیگایان دەبیتەووە، بەلام بۆچی ئیمە دەلیتین بەماددەیهك، ئەم شەرحة بۆ کاک عبدالسلامه، بۆچی دەلیتین ئەمە بە ماددەیهك بیت، لەبەر ئەوئى لەکاتی مونا قەشە کردنى ئەم یاسایە بەیاننامەیهكى نارهزایان هیئاووە گوتیان ئیمە ناومان بپنن وەکو تەتمینیكە، ئەگینا من دەزانم لە رووی قانونیەووە ناییت، کە گوتت خاوەن پیداو یستی تایبەت ئەوانیش دەگرتەووە، بەلام بۆ تەتمینیك و، فیعلەن ئەوان پێویستیان بە یاسای خۆیان هەیهو داوای دەکەن، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، يەك/ بۆ تەتمين قانون دەرناكەين، حەقىقەت چۆنە وا تەعامول دەكەين دوور لە تەعاتوف رجائەن، موحامەلە نەكریت، ئەمە يەك. دوو/ ئەگەر ئەوئەش بېت دەكەوئتە دواى ماددەى (17)، لە راپۆرتى لىژنەى ھاوبەش، ئىستا كاك عبدالسلام ئەوئەى ئەخىر بەدەينە دەنگدان، پاشان دواى ئەم ماددەيە تەواو بوو، پاشان دېينەوئە سەرى، كەرەم بكە، فەر موو.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (30 و 31) كرا بە يەك ماددە، ماددەى (16):

الفصل الخامس

" أحكام ختامية "

المادة السادسة عشرة:

اولاً: على الوزارات توعية المواطنين بحقوق المعاقين وذوي الاحتياجات الخاصة والعمل على تقديم العون اللازم لهم وحسن معاملتهم واندماجهم في المجتمع. ثانياً: للوزارة وبالتنسيق مع الجهات ذات العلاقة تقديم الخدمات والتسهيلات والحوافز للمعاقين ولذوي الاحتياجات الخاصة. واما وەكو خۆى دەمئيتەوئە، برادەرانئيش هيج تيبينيان لەسەر نەبوو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، ئىستا دەيخەمە دەنگدانەوئە، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بكاتەوئە؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نييە دەستى بەرز بكاتەوئە؟ زۆر سوپاس، بەكوئ دەنگ پەسند كرا، ئىستا پيشنيارى كاك عەونى، جەنابى وەزىر قسە بكات، پاشان پەرلەمانتارە بەرپزەكان دەنگى لەسەر دەدەن، ببوورن، پاش ماددەى (17)، پيشترئيش ئىعلانمان كرد گوتمان دواى ماددەى (17)، فەر موو بۆ ماددەى (17).

بەرپز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (31): تمثل الحقوق والامتيازات الواردة في هذا القانون الحد الأدنى لما يتمتع به المعاقين من حقوق في الاقليم.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

هيج مولاخەزەى لەسەر نەبوو، جگە لەوئەى كە ناوى ياساكە گۆراوئە بەم شيوەيەى خوارەوئە:

المادة السابعة عشرة: تمثل الحقوق والامتيازات الواردة في هذا القانون، الحد الأدنى لما يجب ان يتمتع به المعاقون وذو الاحتياجات الخاصة من حقوق في الاقليم.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، ئىستا دەيخەمە دەنگدانەو، كى لەگەندايە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەندايە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ پەسند کرا، ئىستا كاك عەونى پيشنيارى جەنابت فەرموو.

بەرپز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة المضافة: تسرى احكام هذا القانون على قصيري القامة وبالشكل الذي لا يؤدي الى الانتقاص من حقوقهم ولحين تشريع قانون خاص بهم.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپز ئاسۆس نجىب/ وەزىرى كارو كاروبارى كۆمەلەپەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لەبەر ئەوئەى كورتهبالاگان پيشتر پروژەى تايبەت بە خۇيان پيشكەش بە پەرلەمان کردوو، ليرەش بەشيويهك عينوانهكەى وا نەبوو كە بليين كەمئەندام و كورتهبالاگان، بۇيە پشتگيرى لەو ماددەيە دەكەين، لە زۆربەى ولاتانيش كورتهبالاگان خاوەن پروژە ياساى خۇيانن، دوا راش بۆ ئەندامانى پەرلەمانى بەرپزە، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپز كاك عمر عبدالرحمن فەرموو.

بەرپز عمر عبدالرحمن على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم ماددەيە لە ئەسلىدا هەر پيوست ناكات لەم ياسايە هەييت، ئەگەر كورتهبالاگان لە (ذوي الاحتياجات الخاصة)ن، ئەو دەقوادەق هەموو ياساگان بەسەردا تەتبيق دەبيت، ئەگەر مەشمول نين بە (ذوي الاحتياجات الخاصة)، ناکریت بليى لەم فيئەيە ئەوانە موستەفيد دەبن هەتا ياسايان بۆ دەردەكریت، ئەگەر وا بييت، دەبيت ياسايەكى تايبەتى بە خۇيان بكریت، مادام ئەمە بە (ذوي الاحتياجات الخاصة) بە تەعريفە دەوليەكە هاتوو، پيوست بەو ماددە ئيزافيه ناكات، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دەستخۆش راستە، ليژنەى هاوبەش فەرموو.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئېمە ۋەكو لىژنەى كاروبارى كۆمەلەيەتى بە سەرىحى ۋەكو سەرۋكى لىژنە قسە دەكەم، شتەكە تازەيە من سەرۋكى لىژنەو جىگرەكە لىرەينە، من لەگەل ئەو مەنتىقەمە بەبى ئەۋەى من بلىم (تسرى على.....) ئەوان (ذوي الاحتياجات الخاصة)ن، بۇيە تەحصىل حاصلە. دوو/ مادام ھەر نىازم ھەيە ياسايەك بۇ ئەوان دەرېكەم، من ئەو تەقلىدە ياسايەم نەديۋە تەشريع لە ياسايەك دىعايە بكەيت بۇ ياسايەكى تر، بۇيە جارىكى تر دەلئيم رىزم بۇيان و گرنگيان و پىويستى رەچاۋ كرنى تايبەتمەندىيەكانيان من پشتگىرى ياسايەكى تايبەتيان دەكەم، داعى ئەم ماددەيە نىيە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپىزان، داۋا كراۋە، ئاخىر صياغە كاك عەۋنى بخويئەۋە دەيخەينە دەنگدانەۋە، رەئىتان لەسەر ھەبوو دەنگى بۇ بەن، نەبوو دەنگى بۇ مەدەن، كاك كاردۇ فەرموو.

بەرپىز كاردۇ محمد پىرداۋد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بۇ تەئكىد كرنەۋە، ئېمە ياسا دەرەكەين بۇ كى دەرەكەين؟ بۇ توپىزىك دەرەكەين كە مافەكانيان رىك دەخت، بلىين توپىزىك داۋاى ئەۋە دەكات، بۇ تەئكىد كرنەۋە ئەم دەقە دادەنئىين، بەلام تا ياسايەكانيان بۇ دەرەجىت، ئەگەر پىويست بىت ئەمە پىرۋژە تەقدىم دەكەن و، پىويست ناكات لىرە لە قانون ئىشارەت بكرىت بلىي قانونىكى تريان بۇ دەرەكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، راستە، بەرپىز كاك عەۋنى بخويئەۋە، فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

المادة المضافة: تسرى احكام هذا القانون على قصيري القامة وبالشكل الذي لا يؤدي الى الانتقاص من حقوقهم.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىزان، ئىستا دەيخەمە دەنگدانەۋە، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بكاتەۋە؟ (48) بەرپىز لەگەلدايە، زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرىنەى دەنگ پەسند كرا ئىزافە بكرىت، بۇ ماددەى تر بەردەۋام بن، فەرموو.

بەرپىز تارا تحسین ئەسەدى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

المادة (32): أولاً: تصدر الوزارة التعليمات اللازمة فيما يتعلق بدعم تاهيل المعاقين وتشكيل المجلس ومراكز التاهيل وبيان كيفية سير العمل فيها وفقاً للمواصفات الملائمة بما يضمن حسن تمتع جميع المعاقين في الاقليم بحقوقهم.

ثانياً: على الوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ هذا القانون.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان: